

Abituriyentlar uchun
maxsus qo'llanma

ALISHER ISMAILOV

O'ZBEKISTON VA JAHON TARIXIDA BIR YILDA SODIR BO'LGAN VOQEALAR

Lesson Press

Kitob quyidagi ko'rsatilgan
muddatda topshirilishi shart

Oldingi foydalanishlar
miqdori

17A
ALISHER ISMAILOV

O'ZBEKISTON VA JAHON TARIXIDA BIR YILDA SODIR BO'LGAN VOQEALAR

umumta'lim va o'rta maxsus ta'lim tizimi darsliklari asosida

Qayta ishlangan va to'ldirilgan nashri

TOSHKENT
LESSON PRESS
2018

UO'K 372.893
KBK 74.266.3ya2
A 42

Taqrizchilar:

- Matyoqubov X.** -Nizomiy nomli TDPU «O'zbekiston tarixi» kafedrasida
doksenti, tarix fanlari nomzodi
Xaqazarov X. -Nizomiy nomli TDPU «Tarix o'qitish metodikasi»
kafedrasida katta o'qituvchisi

Alisher, Ismailov

O'zbekiston va jahon tarixida bir yilda sodir bo'lgan
voqealar/ A. Ismailov. - T.: «LESSON PRESS», 2018.
304 bet

Ushbu qo'llanma umumta'lim maktab, litsey, kasb-hunar kollejlari
o'quvchilari, abituriyent va tarix fani o'qituvchilari uchun mo'ljallangan.
Qo'llanmaning ahamiyatli jihati shundaki, unda Vatanimiz tarixi va jahon
tarixida bo'lgan voqealar aynan bir davrda keltirib taqdim edilgan. Bunda
o'quvchilarning tarixiy sanalaridagi voqealarni solishtirib o'rganishi orqali
o'quvchilarda tarixni har tomonlama tahlil va tafakkur qilishni o'rgatish hamda
Davlat test imtihonlariga mukammal tayyorgarlik ko'rishga yordam berish
maqsad qilib qo'yilgan.

UO'K 372.893
KBK 74.266.3ya2

ISBN 978-9943-4662-7-2

© A. Ismailov, 2018
© "LESSON PRESS" MCHJ nashriyoti, 2018

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sagdullayev A.S., Kostenskiy V.A. Tarix(qadimgi dunyo)
umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfi uchun darslik.-T:
«Yangiyo'l Poligraf Servisi», 2017.
2. Muhammadjonov A. O'zbekiston tarixi (IV asrdan XVI asr
boshlarigacha) o'rta ta'lim maktablarining 7-sinfi uchun darslik sifatida
tasdiqlagan.-T: «Sharq», 2017.
3. Salimov T.O., Sultonov F. E. Jahon tarixi (milodiy V asr
asrindan - XV asr oxirigacha) umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7-
sinfi uchun darslik sifatida tasdiqlagan.-T: «O'zbekiston milliy
ensiklopediyasi», 2017.
4. Jo'rayev U., Farmonov R., Ergashev SH. Jahon tarixi. Yangi tar-
ixning birinchi davri(XVI - XIX asrning 60- yillari) Umumiy o'rta
ta'lim maktablarining VIII sinfi uchun darslik.-T: «Cho'lpon», 2014.
5. Usmonov Q., Jo'rayev U., Norqulov N. O'zbekiston tarixi (XVI-
XIX asrning birinchi yarmi) 8-sinf uchun darslik.-T: «O'qituvchi»,
2014.
6. Lafasov M., Jo'rayev U., Xoliqov E., Qodirova D. Jahon tarixi
(XIX asrning 70-yillaridan 1918- yilgacha) umumiy o'rta ta'lim
maktablarining 9-sinfi uchun darslik sifatida tavsiya etgan.-T:
«O'qituvchi», 2014.
7. Tillayev S., Zamonov A. O'zbekiston tarixi(XIX asrning ikkinchi
yarmi-XX asr boshlari) umumiy o'rta ta'lim maktablarining 9-sinfi
uchun darslik.-T:«Sharq», 2014.
8. Ergashev Sh., Xodjayev B., Abdullayev J. Jahon tarixi (1918-
1991) O'rta ta'lim muassasalarining 10-sinfi va o'rta maxsus, kasb-
hunar ta'limi muassasalarining o'quvchilari uchun darslik. -
T:«TURON-IQBOL», 2017.
9. Rajabov Q., Zamonov A. O'zbekiston tarixi (1917-1991-yillar):
O'rta ta'lim muassasalarining 10-sinfi va o'rta maxsus, kasb-hunar
ta'limi muassasalarining o'quvchilari uchun darslik.-T:«Sharq», 2017.
10. Usmonov Q.O'zbekiston tarixi(Milliy istiqlol davri): Akademik
litsey va kasb-hunar kollejlari 2-kurs o'quvchilari uchun darslik.-T:
«O'qituvchi», 2011.
11. Lafasov M. Jahon tarixi (1918-2010) Akademik litseylar va kasb-
hunar kollejlari uchun darslik. -T:«TURON-IQBOL», 2014. (1992-
2010-yillar ma'lumotlari kiritilgan).

Miloddan avvalgi mingyilliklar va asrlar

M.a.6-4 -m.y.lar O'rta Osiyoda Neolit davri.

M.a.6-5-m.y.lar boshlarida. O'rta Osiyoning janubiy viloyatlarida aholi ziroatchilikka o'tgan.

M.a.4-m.y.da Sug'orma dehqonchilik-O'rta Osiyo janubida (eneolit) vujudga keldi.

M.a.4-m.y.da Sopol idishlar hayvonlar, qushlar va o'simliksimon naqshlar (yaproqlar,gullar) (eneolit) bilan bezatiladigan bo'ldi.

M.a.4-m.y.da Kulolchilik xumdonlaridan foydalanish-idishlarni pishirish (eneolit) uchun kiritildi.

M.a.4-m.y.da Ko'p xonali uylar - (eneolit) xom g'ishtdan qurila boshlandi.

M.a.4-m.y.da shumerlar eng qadimgi yozuv-mixxatni ixtiro qilishgan.

M.a.4-m.y.da Qadimgi sharqda ilk shaharlar va davlatlar vujudga kela boshladi.

M.a.4-m.y.da Mesopotamiyada shumerlar manzilgohlari vujudga kela boshladi.

M.a.4-m.y.oxirida Mesopotamiyada Uruk, Umma, Lagash, Ur va boshqa shaharlar vujudga kela boshladi.

M.a.4-m.y. boshlarida odamlar Nil daryosi qirg'oqlaridagi yerlarni o'zlashtirishga bel bog'ladilar.

M.a.4-3-m.y.lar-Encolit-mis asri deb ataladi. Bu davr ga to'g'ri keladi.

M.a.IV-m.y.oxirida Odamlar Nil vodiysidagi sarmashaqqat turmush sharoitiga moslasha boshladi.

M.a.III-II -m.y.da «La'l yo'li» vujudga kelgan.

M.a.III -m.y.ka kelib, patriarxat davri boshlandi.Ota urug'iga o'tilishi patriarxat o'la shakllanishi bilan barobar kechdi.

M.a.III-m.y.da Hind daryosi vodiysida yagona davlatga birlashgan katta shaharlar vujudga kela boshladi.

M.a.III-m.y.-Bronza misga qaraganda ancha qattiqligi tufayli o'rtalaridan boshlab asta-sekin mehnat qurollari, qurol-yaroqlar va zeh-ziyinatlar tayyorlashda ishlatiluvchi asosiy materialga aylanib qoldi.

M.a.3-m.y. oxirida shumerlarga singishib ketgan akkadlar butun Mesopotamiyani egallab oldilar.

M.a.3-m.y.da Eronning g'arbiy qismida Mesopotamiya bilan chegarada Elam davlati vujudga keldi.

M.a.3-m.y.da Shumer shaharlari orasida eng qudratlisi Ur shahri bo'lgan.

M.a.3-m.y.da Xitoyda qabilalar ittifoqlari paydo bo'la boshladi.

M.a.3-m.y.dayoq Bobilda turli-tuman dori-darmonlarni tayyorlash bo'yicha ilasuriyat tuzilgan edi.

M.a.3-m.y.ning o'rtalarida Sargon I Akkadni o'z bokrmiyati ostida birlashtiradi.

M.a.3-1-m.y.da Bronzani odamlar misni qalayni, qu'rg'oshin bilan birlashtirib, hosil etganlar;

M.a.3-m.y. o'rtalarida Lagash davlati yuksala boshladi,Shumer va Akkadning ko'pgina shaharlari Lagashga qo'shib olindi.

5-4 ming yillar avval o'lkamiz aholisi Qadimgi Sharqning turli hududlari bilan madaniy aloqada bo'lganlar

5-4 ming yillar avval O'zbekistonning qadimgi aholisi bilan Qadimgi Sharq elalari o'rtasida keng madaniy aloqalar boshlangan.

M.a.3-2-mingyilliklarda Xitoyda ilk sivilizatsiyalar Xuanxe va Yansizi degan katta daryolar bo'ylarida kurtak yoya boshladi.

M.a.2-mingyillik yildan boshlab Quyosh xudosi Amon-Ra fir'avnlarning bosh ilohi va homiysi hisoblangan.

M.a.2-m.y. o'rtalarida Falastinga qadimgi yahudiy qabilalari ko'chib joylashdilar.

M.a.2-m.y. oxirida Xitoyda ittifoq-shaharlar yagona davlatga birlashdi,bu davlat nomi uning bosh shahri nomi kabi «Shan» deb atalgan.

M.a.2-m.y.da Attikaning g'arbiy qismida yunonlar «Akropob», ya'ni «Yuqori shahar» deb atalgan qal'a quradilar.

M.a.2-m.y.da Krit orolida sivilizatsiya vujudga keldi. Afsonaviy podsho Minos nomi bilan uni Minoy sivilizatsiyasi deb atashgan.

M.a.2-m.y.da Old Osiyo hududida Xett, Mitanni, Ossuriya, Urartu,Finikiya shahar-davlatlari vujudga kelgan.

M.a.2-m.y.da Shumer-Akkad davlati ko'chmanchi qabilalar zarbasidan parchalandi.

M.a.2-m.y.da Yunonistonda ilk shahar-davlatlar vujudga kela boshladi, jumladan: Knoss, Miken, Tirinf, Pilos.

M.a.2-m.y.dayoq Finikiyaliklar Kipr oroli va Kichik Osiyo sohillarida koloniyalarga asos soldilar.Shundan keyin finikiyaliklar Afrika, Ispaniya sohillarida, Sardiniya va Sitsiliya orollarida ham paydo bo'lishdi.

M.a.2-m.y.-Zamonbobo-Buxoro viloyati Qorako'l tumanidagi Zamonbobo ko'li bo'ylarida yashagan chorvador va dehqonlarning qadimiy manzilgohi.

M.a.2-m.y.-Sopollitepa-O'zbekiston janubidagi bronza asri dehqonlari manzilgohidir.

M.a.2-m.y.oxirida Shanga qo'shni chjou qabilasi bostirib kiradi,uning hukmdori Shan yerlarini o'zinikiga qo'shib oldi va «Chjou» degan katta davlatlarni bunyod etdi.

M.a.II-m.y.da Babil podsholigi Mesopotamiya Janubidagi eng yirik

qudratli davlatga aylandi.

M.a.XX asr uzoqda Ossuriyaliklar davlati vujudga keldi.

M.a.XVIII a.ox.da ko'chmanchi «Giksoslar» qabilalari Misrga hujum qildi.

M.a.XVIII asrda Babil podshosi Xammurapi butun Mesopotamiyani yagona davlatga birlashtirishga muvaffaq bo'ldi.

M.a.XVIII asrdan keyin Hind daryosi vodiysi manzilgoxlari tez-tez ro'y berguvchi toshqinlar, o'rmonlar va changalzorlar kengayishi hamda tuproq oziqlab ketishi tufayli zavolga yuz tutadi.

Bundan uch yarim ming yil muqaddam Surxon vohasida hozirgi Sheroboddan uncha uzoq bo'lmagan joyda Jarqo'ton manzilgohi vujudga kelgan.

M.a.XIV a.b. Xettlar podsholigi tag'in kuchaya boshladi.

M.a.XIV-XIII asrlarda Temirdan birinchi bo'lib Kichik Osiyoda xettlar foydalanishgan.

M.a.XIII a.ox.da tarixda nomlari noma'lum xalqlar (ularni «dengiz xalqlari» deb atashgan) xettlar poytaxtini bosib olib, butunlay vayronaga aylantirdi.

M.a.XIII asrda podsho Salmanasur hukmronligi davrida ossuriya podsholigi o'z ravnaqining yuqori cho'qqisiga erishadi.

M.a.XII asrda Janubiy Yunoniston (Lakonika) hududiga ko'chmanchi doriylar qabilasi bostirib kirdi.

M.a.XI asrda Falastin hududida Isroil podsholigi vujudga keldi, keyinchalik u Yahudiya podsholigiga birlashtirildi.

M.a.I-m.y. boshlari O'rta Osiyoda aholi to'rt guruhga ajratilgan: kohinlar, jangchilar, dehqonlar, hunarmandlar.

M.a.I-m.y. boshlaridagina temirdan mehnat qurollari yasash imkoniyati paydo bo'ldi.

M.a.I-m.y.da Hindiston ilm-dan, xususan, astronomiya va matematika sohasida yuksak darajaga erishadi.

M.a.I-m.y.ning boshlaridan lotinlar, samniylar va sabinar Italiyaning turli tumanlarida joylashganlar.

M.a.I-m.y.da O'rta Osiyoda zardushtiylik deb atalgan din keng tarqaladi.

M.a.I-m.y.da, Sharqda qadimgi yirik saltanatlar gullab-yashnagan davrda madaniy aloqalar yanada kuchaydi.

M.a.I-m.y. boshlarida turli qabilalarni istilochilar bilan kurashda birlashtirish zaruriyati tug'ildi. Zardusht o'z va'zlarida birlikka chorlagan edi.

M.a.I-m.y.ning birinchi yarmida Zardusht yashab o'tgan tarixiy shaxs.

M.a.X asrda Finikiyada 22 undosh harfdan iborat bo'lgan alifbo yaratildi.

M.a.X-IX asrlarda Finikiyada Tir-Sidon podsholigi vujudga keldi.

M.a.IX asrda Kaspiy dengizidan janubi g'arbda joylashgan Midiya podsholigi vujudga keldi.

M.a.IX asrda Eron hududida midiyaliklar va forslar ko'chib yashadi.

M.a.IX-VII asrlarda dehqonchilik va rivoj topishi bilan manzilgoxlar va shaharlar soni ham ortib boradi. Afina va Sparta davlatlari eng yiriklari bo'lgan.

M.a.IX-VIII a.b. Sardur I va Menua hukmronligi davrida Urartu davlati gullab-yashnadi.

M.a.IX-VIII asrlarda «Avesto»ning ilk qismi paydo bo'lgan.

M.a.IX-VIII asrlarda O'rta Osiyoda ilk davlat alomatlari kuzatildi.

M.a.IX-VIII asrlarda O'zbekiston hududida ilk temir asriga o'tish boshlangan.

M.a.IX-VIII asrlarga O'rta Osiyodan topilgan eng qadimgi temirdan yasalgan buyumlar oid bo'lsa-da, ulardan ko'pi **M.a.VII-VI** asrlarga oidir.

M.a.VIII asrda doriylar Meseniyan bo'ysundirdi.

M.a.VIII asrda Tir-Sidon podsholigini Ossuriya podsholigi bosib oldi.

M.a.VIII asrda Yunonistonda Finikiya alifbosiga asoslangan yangi yozuv vujudga keldi. Alifbo 24 ta harfdan iborat bo'lgan. Ular orasida unli harflar paydo bo'ldi.

M.a.VIII asrdan to VI asrgacha bo'lgan davr tarixda Buyuk yunon koloniyalashtirishi nomini olgan.

M.a.VIII asrdan to VI asrlargacha omniaviy ko'chib joylashish va koloniyalar tashkil etish davom etdi.

M.a.VIII asrga kelib etrusklar Italiyada 12 ta shahar-davlat tuzishadi.

M.a.VIII-VI asrlarda Italiya sohillarida yunonlar koloniyalarga asos slogan

M.a.VIII-VI asrlarda Yunonistonda kichik-kichik quldorlik davlatlari vujudga kela boshladi, ular qariyb yuzta bo'lgan.

M.a.VIII-VI asrlarda Yunonistonda kichik-kichik quldorlik davlatlari vujudga kela boshladi, ular orasida eng kattasi esa poytaxti Afina shahri bo'lgan Afina davlati edi.

M.a.VIII-VII asrlarda Chjou davlatida markaziy hokimiyat zaiflasha boshladi.

M.a.VIII-VII asrlarda Ossuriya podsholigi qayta yuksalgan davrda Babil, Bibl, Tir, Sidon va Falastinning bir qismi ham bosib olinadi.

M.a.VIII-VII asrlarda qullar soni uncha ko'p bo'lmagan Afinadan farqli o'laroq Spartada qulga aylantirilgan aholi ko'pchilikni tashkil etar, ular ham spartaliklardan qattiq nafratlanar edi.

M.a.VII asr- Xorazmda shaharsozlikning boshlanishi taqaladi (Ko'zaliqir shahri xarobalari).

M.a.VII asrda Afinani idora qilishda oqsuqollar kengasi muhim ahamiyatga ega bo'ldi.

M.a.VII asrda etrusklar Sharq mamlakatlari bilan erkin savdo sotiq qilish uchun yunon koloniyalari bilan kurash boshladilar.

M.a.VII asrda podsho Kiaksar hukmronligi davrida Midiya qudrati davlatga aylandi.

M.a.VII asrda Misr yana yagona davlatga birlashti, mamlakat iqtisodiyoti va madaniyati yuksalishi boshlandi.

M.a.VII asrda shakllangan qadimgi Xorazm davlatini avval aharoniylar, so'ngra esa afriq'iyalar boshqargan.

M.a.VII asrda tashkil topgan Qadimgi baqtriya davlati O'rta Osiyo hududida qadimgi davlatlardan biri sanaladi.

M.a.VII asrda Yangi Babil podsholigi vujudga kelishi bilan yakunlanadi.

M.a.VII asrdan boshlab Yunonistonda ibodatxonalar va boshqa jamoat binolari toshdan barpo etila boshladi.

M.a.VII-VI asrlarga temir qurollarning ko'pchiligi oiddir.

M.a.VII-VI asrlarga oid qadimiy shahar Yerqo'rg'on va Uzunqir -Qashqadaryo vodiysida joylashgan.

M.a.VII-VI asrlarga oid qadimiy shahar Qiziltepa -Surxondaryo hududida joylashgan.

M.a.VII-VI asrlarga oid qadimiy shahar Ko'zaliqir -Xorazm hududida joylashgan.

M.a.VII-VI asrlarga oid qadimiy shahar Afrosiyob- Samarqand shahrining sharqiy chekkasida joylashgan.

M.a.VII-VI asrlarda Surxondaryo, Qashqadaryo, Zarafshon vodiylari va O'zbekistonga chegaradosh viloyatlar Qadimgi Baqtriya davlati ta'sirida bo'lgan.

M.a.VII-VI asrlarda O'zbekiston hududida so'g'diylar, baqtriyaliklar, xorazmliklar, sak va massaget elatlari yashaganlar.

M.a.VII-VI asrlarda O'zbekiston hududida qadimgi yirik davlatlar mavjud bo'lgan.

M.a.VII-VI asrlarda O'zbekiston hududida hunarmandchilik va savdoning rivojlanishi natijasida qadimgi shaharlar rivojlangan.

M.a.VII-VI asrlarda Hisnistonda Magadha, Koshula, Malla kabi davlatlar vujudga keldi.

M.a.VII-V asrlardagi katta davr tarixda ko'p podsholik davri nomini olgan Xitoyda ayni mabolda kurashayotgan podsholiklar davri ham boshlanadi.

M.a.VII-IV asrlar Qadimgi Baqtriya uy-qo'rg'oni. Surxondaryo vodiysi.

M.a.VII-IV asrlarda O'rta Osiyo jangchilari jangga sovut kiyib kirganlar, boshlarida dubulg'a bo'lgan. Xanjar va qilich bilan qurollanganlar. Jangovar oybolta va nayza ham ishlatganlar. Kamon o'qi va chopqilar temir va jezdan yasalgan. Jangchilar otda ham, jiyoda ham jang qila olganlar.

M.a.VII-IV asrlarda Qiziltepa, Afrosiyob va Uzunqir singari shaharlar burj va borulari bo'lgan mustahkam devorlar bilan o'rab olingan edi. Devorlar tepasida kamonchilar uchun yo'laklar qurilgan. Devorlar sirtidagi burj va borularda ham kamonchilar qo'yilgan. Suv to'latilgan chuqur va keng xandaq qal'aga boradigan yo'lni to'sib turar edi.

M.a.VI asr o'rtalarida Qadimgi Fors shohlari sulolasidan bo'lgan Aharoniylar xonadoni hukmdorlari tarkibiga jahonning barcha yirik mamlakatlari va shaharlari kirgan imperiya barpo etishga harakat qila boshladilar.

M.a.VI a.o.x.da Fors shohlari Kichik Osiyodagi yunon shahar-davlatlarini bosib oldilar.

M.a.VI a.o.x.da Rim davlati respublika deb yuritila boshladi.

M.a.VI asrda hozirgi Eron hududida Aharoniylar sulolasiga mansub shohlar asos solgan Fors podsholigi vujudga keldi.

M.a.VI asrda Misrda yangi bir dushman bostirib kiradi.

M.a.VI asrda Rim aholisi ko'p shaharga aylanadi. Kapitoliy tepaligida esa dushmanlardan himoyalaniish uchun qal'a bunyod etiladi.

M.a.VI asrda sak va massaget elatlari o'z yerlarini boshqa qabilalar hujumidan himoya qilish uchun harbiy-qabila ittifoqini tuzadilar.

M.a.VI asrda yangi buddaviylik dini yaratildi.

M.a.VI-IV asrlarda «Shoh yo'li» Kichik Osiyo shaharlarini, O'rta dengizi bo'yidagi Efes, Sard shaharlarini Eron poytaxtlaridan biri-Suza bilan bog'lab turgan. Tag'in bir yo'l Eron, Baqtriya orqali So'g'diyona, Toshkent vohasi va Qozog'iston hududidan o'tgan va Oltoygacha borgan.

M.a.VI-IV asrlarda madaniyatning rivojlanishi yozma va arxeologik manbalar asosida o'tganilgan.

Bundan 2,5 ming yil muqaddam Xitoyliklar bambuk o'mida ipakdan foydalanishga o'tildi.

Bundan ikki yarim ming yil muqaddam Yunonistonda «teatr» dunyoga keldi.

M.a.V a.o'rt.da 12 ta mis lavhalaga o'yib yozilgan qonunlar forumga joylashtirilgan.

M.a.V asrda Yunonistonga forslar tahdid sola boshladi.

M.a.V asrda Gerodot yashagan «Tarix» deb nomlangan kitob yozgan.

Ma.V asrda qadimgi yunon tarixchisi Gerodot turli mamlakatlarga sayohat qilib, to'g'iz kitobdan iborat «Tarix» asurini yozdi. Ushbu o'lkamizning qadimgi aholisi to'g'risida batafsil ma'lumot beriladi.

Ma.V asrda yuzaga kelganidan buyon Xiva shahriining tarixi butun Xorazm tarixi bilan chambarchas bog'liq bo'lib keldi.

Ma.V asrdan boshlab Afinada davlat organlarida ishlatilgan muayyan haq to'luna boshladi.

Ma.V asrning 2-yarmida Sparta Afinaning asosiy raqibiga aylandi.

Ma.V-IV asrga oid Oybo'yirqa'la yodgorligidan xum sirtiga chekilgan yozuv topilgan.

Ma.V-IV asrlarda O'rta Osiyo hududida dastlabki tanga pullar tarqalgan.

Ma.V-IV asrlarda Xorazmda mahalliy hukmdorning qarorgohi bo'lgan ulkan qal'a bunyod etilgan edi (Qal'aliqir shahri xarobalari).

Ma.IV asrda saklar, xorazmiylar va massagellar Ahamoniylar davlati tarkibidan chiqib mustaqil bo'ldilar.

Ma.IV asrda Xorazm Ahamoniylar imperiyasidan mustaqil davlatga aylandi.

Ma.IV asrda Afina akademiyasiga Platon asos slogan.

Ma.III asr boshlariga kelib Rimning barcha fuqorolari mavqeyidan qat'iy nazar qonun oldida teng deb hisoblanadigan qonunlar qabul qilindi.

Ma.III a.o'rta ga kelib Rim sarkardalari mamlakatning shimoliy qismidan tashqari butun Italiyani zabt etishga erishdilar.

Ma.III asr oxirlaridan - **milodiy 220-yilga** qadar Xan sulolasi mavjud bo'lgan edi.

Ma.III asrda «Qovunchi madaniyati» va O'rta Osiyoning antropologik qiyofasi to'liq shakllanadi.

Ma.III asrda buddaviylik jahon dinlaridan biriga aylandi.

Ma.III asrda podsho Ashoka hukmronligi davrida Mauriya rivojlanishda yuksak pog'onalariga erishdi.

Ma.III asrda Qang' davlati poytaxti Toshkent viloyatining Oqqo'rg'on tumanidagi Qang'ha shahar xarobasi Qang'dezga asos solishgan. Xitoy tarixchilari bu shaharni Biryen deb atashgan.

Ma.III asrda Qang' davlatiga saklar asos solishgan.

Ma.III asrda Sin davlati hukmdori o'zining barcha raqiblarini yo'q qilib tashlab yagona davlat tuzdi.

Ma.III asrda Sirdaryoning o'rta oqimida turkiy va sug'diylar ittifoqi asosida tashkil topgan Qang' davlati davrida Movarounnahr va unga tutash mintaqalarda iqtisodiy, siyosiy va etnomadaniy aloqalarning tobora rivojlanib borishi natijasida turkiyzabon etnoslar ustuvorlik qilib, o'ziga xos uyg'unlashgan madaniyat shakllanadi. Arxeologik asarlarda

bu madaniyat «Qovunchi madaniyati» nomini o...

Ma.III asrda Zardushti va'zlari matnlari...

...boshlanadi. Bu alifbo...

...Bu alifbo...

Ma.III-II asrlarda Xorazm O'rta Osiyoning yin...

Yunon-Baqtriya podsholigi va Parfiya podsholigi...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.III-II asrlarga oid Qo'yqirilgan qaladan ay...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.III-II asrlarda Sharqda yunon madaniyatining tar...

...boshlanadi. Bu alifbo...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II a.o'rta da uchunchi Puni urushi bo'ldi.

Ma.II a.o.x.da Qang' qabilalarning eng qudratli davlat...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II a.o.x.-I a.b. qadimgi Xitoy tarixchisi Sim Syan «Tarixiy...

...boshlanadi. Bu alifbo...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II asrda ezib ishlatish va xo'rlashga qarshi «Sariq ro'mollilar...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II asrda vujudga kelgan Buyuk Ipak yo'li «Buyuk...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II asrda Yunon-Baqtriya davlatini qulatgan chorvador qabila -

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II asrdagi eng yirik isyon «Sariq ro'mollilar qo'zg'olonu»

...boshlanadi. Bu alifbo...

Xan sulolasi davrida yuz bergan bo'ldi.

Ma.II asrdan - **Milodiy VII** asrga qadar Hindistonda katta g'orlar

...boshlanadi. Bu alifbo...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II-I asrlarda Chjan Syan yurgan yo'l bo'ylab Xitoy

...boshlanadi. Bu alifbo...

...boshlanadi. Bu alifbo...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II-I asrlarda Farg'ona yuksak taraqqiy etgan, aholisi ko'p

...boshlanadi. Bu alifbo...

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.II-I asrlardan slavyan qabilalari haqida dastlabki ma'lumotlar

...boshlanadi. Bu alifbo...

yunon-rim tarixchilari asarlarida, germanlar bilan bir payida tilga oli-

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.I asrda o'zaro kurashlar va xitoyliklar bilan bo'lgan janglar

...boshlanadi. Bu alifbo...

Qadimgi Chosonni uch qirollikka - Pekche, Silla va Koguryoga bo'linib

...boshlanadi. Bu alifbo...

Ma.I asr oxirlarida qadimgi yunon tarixchisi va geografi Strabon

«Geografiya» nomli asarida ko'plab mumlokatlar xalqlari madaniyat va tarixiy voqealar haqida ma'lumotlar keltiradi.

M.a.I asrda Kushon davlatini yuechji qabilalari tuzgan.

M.a.I asrda Rimda muntazam yollarni qo'shinlarga tayinuvchi boshliqlar real kuchga aylandilar.

M.a.I asrda va dastlabki **milodiy** asrlarda Xorazmda kumush va mis tangalar zarb qilingan.

M.a.I asrda Xitoyda qog'oz - ixtiro qilindi

Milodiy I-III asrlarda bo'lgan voqealar

Milodning dastlabki asrlarida Germanlar hayotida urug' jamoasi tartiblari ustun bo'lsa-da, yillar o'tib uning ahamiyati pasaya boradi. Bu payga kelib yirik patriarxal oilalar tashkil topgan.

Milodiy a.b. Mayyalarning iqtisodiy-madaniy taraqqiyoti yozuvni yaratish imkonini beradi.

Milodiy a.b.n germanlarda aholi sonining ko'payishi xo'jalikda dehqonchilikning ahamiyatini oshiradi.

Milodiy birinchi asr xristianlik (nasroniylik) vujudga kelgan sana hisoblanadi. Rim hukmdorlari xristianlarni ta'qib etadilar, yirtqich hayvonlar changaliga tashlaydilar, turli qiynoqlarga soladilar.

Milodiy I a.b. Rim hokimiyati ostida bo'lgan Falastin yerlaridagi Viflem shahrida Iso tug'ilgan.

Milodiy I asrda Xorazmda ishlab chiqilgan mahalliy taqvimdan xorazmliklar VIII asrga qadar foydalanishgan.

I asrda xristian dini Yaqin Sharqda vujudga kelgan.

Milodiy I asrda qadimgi Rim tarixchisi Kvint Kursiy Ruf «Makedoniyalik Aleksandr tarixi» nomli asar yozgan.

Milodiy I asrda Rim eng yirik va aholisi ko'p shahar edi. O'sha kezlarda hatto shunday bir maqol to'qilgandi: «Barcha yo'llar Rimga boradi».

Milodiy I asrdan germanlar jamoalarida boshlangan ijtimoiy va mulkiy tengsizlik dastlab unchalik ko'zga tashlanmagan.

Milodiy I asrga kelib rimliklar turmushida keskin o'zgarishlar ro'y berdi.

Milodiy I asrga kelib rimliklarda badavlat kishilar yashaydigan tepaliklar bag'rida tomoshabog'lar va chorbog'lar ko'p, havo esa tep-tekis joylardagiga qaraganda sog'lomroq va tozarroq bo'lgan.

Milodiy I asrga kelib rimliklarda Badavlat bo'lmagan rimliklar tepaliklar o'rtasidagi tekis joylarda yashar edilar.

Milodiy I asrga kelib rimliklarda Imperatorning yaqin kishilari muhtasham koshonaharga egalik qilar edilar.

Milodiy I ming yillikda mayyalarda shahar-davlatlar vujudga keladi.

Ular har birini «buyuk kishi» - hukmdor boshqarib, uning hokimiyati memosiy bo'lgan.

Milodiy I-II asrlarda Kanishka hukmronligi davrida Kushon podshohligi o'z taraqqiyotining cho'qqisiga erishadi.

Milodiy I-II asrlarda Rimda qullar mehnati quldorlar uchun foydali ekanligi ma'lum bo'ldi.

Milodiy I-II asrlarga oid- Davon davlati tarixi haqidagi batafsil ma'lumotlar Xitoy yilnomalarida uchraydi.

Milodiy II asrda Farg'ona davlati barham topgan va uning yerlari Kushon podshohligiga qo'shib olingan.

Milodiy II asrda Makedoniyalik Aleksandrning O'rta Osiyoga harbiy yurishlari haqidagi ma'lumotlarni yashagan yunon tarixchisi Arrian ham ancha to'ldiradi. U «Aleksandrning harbiy yurishlari» deb nomlangan asar yozgan.

II asrdan Yevropada iqlimning soviy boshlashi «Xalqlarning buyuk ko'chishlari» ga bir omil bo'lgan.

Milodiy II a.o. da Rimning kuch-qudrati qayta tiklandi. Bu davr Rim imperiyasining «oltin asri» deb nomlangan.

Milodiy II-III asrlarda Tuproqqal'a shahrida bundan ham ulug'vor va muhtasham qurilish ishlari amalga oshirilgan edi. Zallardan birida devor bo'ylab baland taglikka 20 dan ko'proq haykallar o'rnatilgan edi.

II-IV asrlarda ham Rim imperiyasining shimoliy chegaralari bo'ylab joylashgan varvar qabilalari urug'chilik jamoasi darajasida yashar edilar.

II-IV asrlarda germanlarda hunarmandchilikning to'qimachilik, yog'ochsozlik (xususan qayiq yasash), zargarlik, teri-ko'ndchilik sohalarida taraqqiy etgan.

Milodiy II-VIII asrlarda Orolbo'yi dashtlariga bir qator turkiy qabilalar kirib kelib joylashganlar.

Milodiy III asrda Rim imperiyasining kuch-qudrati zaiflasha boshladi.

Milodiy III asrda to'xtovsiz urushlar oqibatida Kushon davlati zavolga yuz tutdi va IV asrda parchalanib ketdi.

Milodiy III asrda Xitoy imperiyasi uchta podshohlikka parchalanib ketdi.

Milodiy III asrga kelib Qang' davlati parchalanib ketdi.

III a.o.r.da Xorazm davlatining poytaxti dastlab hozirgi Qoraqalpog'istonning Ellikqal'a tomonida joylashgan qadimgi Tuproqqal'a shahar xarobasining o'rnida bo'lgan.

III asrda Qadimgi Xan quldorlik imperiyasi inqirozga uchrab, uning o'rnida 3 ta mustaqil: Vey, Shu va U davlatlari vujudga keladi.

III asrda Xorazm hududida iqtisodiy-siyosiy jihatdan mustaqil bir nechta sug'orma dehqonchilik volalarni boshqargan mayda hokimliklar

tarkib topgan.

III asrdan Cherkov yig'inlari -xristian cherkovi o'rinli ruhoniylarining: cherkovni nazariy, amaliy, boshqarish muammolarini hal etish uchun chaqiradigan qurultoyi.

III asrdayoq Qung' davlatidan ajralib mustaqillikka erishgan Xorazm o'zaro kurashlarda g'olib chiqadi. Natijada afriq'iyalar suloh hukmronligiga asos solinadi.

III-IV asrlarda Koreya yarimorolning janubiy qismida Pekche davlati vujudga keladi.

IIk o'rta asrlarda bo'lgan voqealar

IIk o'rta asrlarda dehqonlar, kadivarlar va kashavarlar tabaqalanish shakllandi. Turon aholisining ijtimoiy va iqtisodiy hayotida sodir bo'lgan bunday keskin o'zgarish mamlakatning mayda davlatlarga bo'linish ketishiga sabab bo'ladi.

IIk o'rta asrlarda G'arbiy Yevropada madaniyati xristian cherkovi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan.

IIk o'rta asrlardada G'arbiy Yevropada ham ibodatxonalari monastirlar qurilishiga alohida e'tibor qaratiladi.

IIk o'rta asrlardada Hindiston aholisining kasta-varna (toifa)larga bo'linishi: brahmanlar, kshatriyalar, vayshilar va shudralar saqlanib qoladi.

IIk o'rta asrlardada Hindistonda shakllangan ijtimoiy munosabatlari sof feodal ko'rinishda bo'lmasdan, qulchilik udmnlari ham ma'lum darajada saqlanib qolgan.

IIk o'rta asrlardada kitob juda kamyon, qimmatbaho narsa hisoblangan. Kitob varaqlari pergamentda (maxsus ishlov berilgan buzoq terisida) bitilgan.

IIk o'rta asrlardada Yevropada faqat taraqqiy etgan va boy jamiyatiga minglab amaldorlarni ta'minlashi mumkin edi.

IIk o'rta asrlardada Yevropada uzun soch toj-u taxt egaligi ramzi bo'lib, qinlarning sochi olinishi uni taxtdan mahrum etilganini anglatgan.

IIk o'rta asrlardadagi natural xo'jalik o'rmini tovar xo'jaligiga bo'shata boshlaydi.

IIk o'rta asrlarlardan dehqonchilikda almashlab ekishni Xitoyda qo'llay boshlaganlar.

IIk o'rta asrlardan eng mahobatli me'morchilik inshooti Yustinian I davrida Konstantinopolda barpo etilgan Ayliyo Sofiya ibodatxonasidir.

IIk o'rta asrlardayoq Bag'dodda, Ishbiliya (Sevilya) va G'arnota (Granada, Ispaniya)da murdikor bozorlari bo'lgan.

IV asrda bo'lgan voqealar

IV a.o'rta O'rta Osiyoga Yettisuv va Sharqiy Turkistondan

to'rtinchi chorvador xion nomli qabilalarning hujumi boshlanadi.

IV asrda Aksumda mahalliy yozuv islohoti o'tkaziladi. Bu alifbo Efiopiya hozirgi kunga qadar saqlanib qolgan.

IV asrda germanlarda mulkiy tengsizlik kuchayib jamoalar boylar va to'liq allarga ajrala boshlaydi, jamoalarda zodagonlar, erkin koshilar va yarim ozod koshilar toifalari shakllanadi.

IV asrda Pekche qirolligi markazlashgan davlatga aylanadi. IIk asrda tsvirlari Yaponiyaga ayni Pekche qirolligi davridan yetib boradi.

IV asrda Vizantiya tarkibiga Bolqon yarim oroli, Kichik Osiyo, Karkas, Suriya, Falastin, Misr, shuningdek, Krit va Kipr orollari kirgan.

IV asrdan dastlabki monastirlar tashkil etilgan.

IV asrdan Xristian dini german qabilalari orasida ham tarqala boshlaydi.

IV asrdan xunlarning Sharqdan hujumlari ko'plab varvar qabilalari o'z makonlaridan siljishga majbur etadi. Bu Xalqlarning buyuk to'chilari ga bir omil bo'lgan.

IV a.70-y.lda O'rta Osiyoda xioniyalar hukmronligi o'rnatildi.

IV a.2-y.da Eftallar ko'payib, avval xioniyalarni, so'ngira boshqalarni qabul etib, davlat barpo etganlar.

IV asrning oxiri-V a.b. Guptalar imperiyasi gullay-yashnaydi.

IV-V asrlar davomida Hindistonda yirik yer egalari tabaqasi shakllanadi.

IV-V asrlarda hozirgi Efiopiyaning shimolida vujudga kelgan Aksum davlatining yuksalishi to'g'ri keladi.

IV-V asrlarda Koguryo Koreya yarimorolining shimoliy qismi, qi'shni Lyaodun yarimorolini egallagan yirik davlat bo'lgan.

IV-V asrlarda o'zbeklar etnogenezida qatnashgan etnik komponentlar kushonlar hamda o'rta Osiyoning markaziy viloyatlariga janubiy Sibirdan, Jung'oriyadan, Sharqiy Turkistondan kiritilgan xioniyalar, kidariylar va eftallardir.

IV-V asrlardan German qabilalari keng hududlarni nazorat qiluvchi qabila ittifoqlariga birlasha boshlaydi.

IV-VI asrga oid «Ot ustida chavandoz».(haykal)

Milodiy IV asrda Kushon davlati parchalanib ketdi.

Milodiy IV asrdan German chegaralari hududlaridagi ayrim qabila boshliqlari Rim noiblariga yollanma harbiy xizmatga o'ta boshlaydilar.

Milodiy IV asrdan germanlarda bahorgi va kuzgi bug'doy o'rniiga dukkakli ekish ekish, haydalgan yerni ikki dalaga bo'lib (shuning uchun bu ushbu ikki dalali almashlab ekish deyiladi) biriga don sepih, ikkinchisini shudgor qilib dam berish hamda ularni har yili almashtirib turish yo'lga qo'yiladi.

Milodiy IV-V asrlarda butun Rim imperiyasini qullar va kolonlar qo'zg'olonlari qamrab oldi.

Milodiy IV-VI asrlarda Yevropani, xunn qabilalari boshlab bergan «Xalqlarning buyuk ko'chishlari» jarayoni qamrab oladi. Ushbu jarayonning qator sabablari bo'lgan. Avvalo, german qabilalarida aholi sonining ko'payib borishi natijasida yangi yerlarga bo'lgan talabning oshishi va mulkiy taqabulanishning kuchayishi ularni yangi hududlarni egallashga undaydi.

V asrda bo'lgan voqealar

Milodiy V a.ox. - XI asr o'rtalari o'rta asrlar tarixining birinchi davri.

Milodiy V a.ox.dan -XV asrning oxirigacha bo'lgan davrni O'rta asrlar tarixi o'z ichiga oladi.

Milodiy V asrda rimliklarning ketishi natijasida London tushkunlikka uchragan.

V a.b. Pireneya yarim oroli va Galliyaning bir qismida dastlabki «varvarlar davlati»-Vestgot qirolligi tashkil topdi.

V a.o'r.da Yutlar Kent viloyatini bosib oladi.

V asr oxirlarida G'arbiy Yevropada G'arbiy Rim imperiyasi zai-flashgan.

V asrda Choch va Ilq Eftaliylar davlatiga bo'ysundirildi.

V asrda Eftallar Kidariylar davlatini mag'lub etib, Xurosonning tatay qismini egallaganlar va sosoniylar bilan to'qnashganlar.

V asrda O'rta Osiyolik shishasozlar Xitoy hunarmandlariga rangli shisha va shisha buyumlar yasashni o'rgatadilar. O'rta Osiyo shishasi rangdorligi, yaroqlig'i va tiniqlig'i jihatidan Vizantiya shishasidan ustun turgan. Xitoy imperatorlari o'z saroylarini bezashda O'rta Osiyodan keltirilgan rangli shishadan foydalanganlar.

V asrda Yevropada boshlangan feodal munosabatlaridan cherkov ham chetda qolmaydi.

V asrda Zog'ariq, Bo'zsuv, Darg'om kanallari barpo etiladi.

V asrga kelib ekinzorlarni qo'riqqa, suv havzalari va ularga yaqin yerlarni esa botqoqliklarga aylantiradi. Bu «Xalqlarning buyuk ko'chishlari» ga bir omil bo'lgan.

V asrlarda yunonlar yurtimizning aholisi, viloyatlari haqida ma'lumotlarga ega bo'lganlar.

V asrning 20-yillarida Sharqdan Sirdaryo va Orol bo'ylari orqali Xorazm hamda Amudaryo havzasiga ko'chmanchi chorvador aholi - toxtarlar kirib keladi.

V asrning 30-50-yillarida kidariylar bilan sosoniylar o'rtasida ziddiyat to'boni kuchayib, ular bir-biriga dushman bo'lib qolgan.

V a.2-y. va VI asrning boshlarida O'rta Osiyo, Sharqiy Eron, Shimoliy Hindiston va Sharqiy Turkiston yerlarini birlashtirgan, ilk O'rta asrlarning yangi qudratli davlati hisoblangan Eftaliylar davlati tashkil topadi.

V a.o.da diyorumizga kirib kelgan eftaliylar yozma manbalarda Eftal, Xaytal degan nomlar bilan tilga olinadi.

V a.o'ga kelib, garchi ekin yerlarining ma'lum bir qismi mulkdor aholi qo'l ostidagi mulklardan iborat bo'lsa ham, ammo ziroatkor aholidagi obikor yerlarning asosiy qismi hali ham qishloq aholisining qarumog'ida edi.

V asrning oxirida Franklar qiroli Xlodvig xristianlikni qabul qiladi.

V-VI asrlarda Germanlar hayotida urug'chilik jamoasi qo'shnichilik munosabatlari aylanishi uchun sharoit yetiladi.

V-VI asrlarda Sharqiy Turkiston va O'rta Osiyo yerlarida paxta ekilgan.

V-VI asrlarda Sug'd yozuvi, Xorazm va eftaliy yozuvlari tarqalgan.

V-VI asrlar-Guptalar davridagi temir ustun.

V-VII asrlarda Farg'ona qo'shni mamlakatlarga bo'yoq, rangli shisha buyumlar va dori-darmonlar chiqarilgan.

V-VII asrlarda Farg'ona yerlari juda hosildor, aholisi dehqonchilik bilan kun kechirgan, paxta va sholi ekkun. Koson, Axsikat va Quva (Chob) kabi yirik markaziy shaharlarida hunarmandchilikning turli turlari rivoj topib, uning mahsulotlari ichki va tashqi bozorlarda juda talabgar bo'lgan.

V-VII asrlarda Farg'onaning Qurama va Qoramozor tog'lari janubiy tomonida qadimdan yilqichilik bilan shug'ullanilgan.

V-VII asrlarda O'rta Osiyo bir qancha mayda hokimliklarga bo'linib ketadi. Viloyat va uning yirik shaharlariga tayangan 15 dan ortiq mustaqil hokimliklar tashkil topadi.

V-VII asrlarda O'rta Osiyoda qishloqlarda «ko'shko», «qasr», «qo'rg'on» va «qo'rg'oncha» nomlari bilan shulrat topgan istehkomli qasr joylar qad ko'tardi.

V-VII asrlarda O'rta Osiyoda, bir tomondan, yerga egalik qilish munosabatlarining o'rnatilishi va mustahkamlanib borishi, ikkinchi tomondan, ko'chmanchi chorvadorlarning beto'xtov shiddat bilan kirib kelishi va o'troqlashuvi shahar va qishloqlarning qiyofasi va aholisining turmush tarzi-yu ahvoriga jiddiy ta'sir ko'rsatadi.

V-VII asrlarda O'rta Osiyodagi mustaqil hokimliklar orasida eng yirik Sug'd ixshidlari edi.

V-VII asrlarda O'rta Osiyodagi viloyat hokimliklari avval eftaliylar, keyinra Turk xoqonligiga bo'ysundirilgan bo'lsa-da, ammo eftaliylar ham, turk xoqonlari ham ularning ichki hayotiga aralashmaydilar. Markaziy hokimiyatga bo'y to'lab turish bilan ular o'z mustaqilliklarini ma'lum darajada saqlab qoladilar.

VI asrda bo'lgan voqealar

VI a.o'r.da Oltoy va Janubiy Sibirda yashagan turkiy qabilalarni birlashtirgan yangi davlat vujudga keldi.

17
BENOV TADBIRKORLIK
VA PEDAGOGIKA
INSTITUTI ARM
№ 26894

xoqonligi nomi bilan kirgan.

VI a.ox.dan feodallar yerlarida qullar, kolonlardan tushqan erkinligini yo'qotgan franklar ham ishlaganlar. Natijada yaqin jamiyatning asosiy toifalari: feodallar va qaram dehqonlar tashkil topdi. Feodal jamiyatiga o'tish Yevropa, Osiyo va Afrikaning deyarlik barcha mamlakatlarida ham shu taxlitda ro'y bergan.

VI a.ox.dan -franklarning chek yerlari dehqon oilasining sotishi va in'om etishi mumkin bo'lgan mulki -allodga aylanadi.

VI asr yirik slavyan birlashmalari -ANTLAR

VI asrda Chirchiq, Zarafshon, Qashqadaryo va Amudaryo havzalarida o'ndan ortiq mayda hokimliklar mavjud edi.

VI asrda Choch va Iloq G'arbiy turk xoqonligiga bo'ysundirildi.

VI asrda ham Konstantinopol, Aleksandriya, Antioxiya, Edessa shaharlari yirik savdo va hunarmandchilik markazlari sifatida g'ul yashagan.

VI asrda Hindistonning shimoli-g'arbidan bostirib kirgan efitallar hujumlari ostida Guptalar imperiyasi parchalanib, mamlakatning katta qismi istilochilar qo'liga o'tadi.

VI asrdan boshlab «Kumush yo'l» ishga tushgan. U Markaziy Osiyo kumushiga ehtiyoj sezgan mamlakatlarga boradigan yo'l edi. Bu yo'l Xazar xoqonligi va Bulg'or davlati orqali Kiyev Rusi va Yevropa mamlakatlariga borgan. Bu Buyuk Ipak yo'lini shimoliy tarmog'i hisoblangan.

VI asrdan yozma manbalarda vizantiyalik tarixchilar tomonidan «slavyanlar» atamasi ishlatilgan.

VI asrdanoq Xitoyda shaharlar birmuncha yuksaladi

VI asrga aloqasi bo'lmagan ko'plab tarixiy afsonalar Artur siymasi atrofida to'planadi.

VI a.60-y.lda Xorazm Vizantiya va turklar bilan diplomatik aloqalar olib borganligi to'g'risida vizantiyalik tarixchi Menandr ayni ma'lumotlarni qayd etgan.

VI asrning 80-yillari oxirlarida Turk xoqonligi ikkiga: Sharqiy turk xoqonligi va G'arbiy Turk xoqonligiga bo'linib ketadi.

VI asrning boshlarida o'zidagi so'nggi rimliklardan Amvrosiy Avrelian brittlarni birlashtirib, germanlarga qarshilik ko'rsata boshlaydi. U qator yorqin g'alabalarga erishib, angli-sakslar tuzyiqini deyarli yarmigacha asrga to'xtatadi.

VI a.2-y.da Xitoyning birlashuviga Turk xoqonligi istilosi xavfi turtki bo'ladi.

VI a.o.dan Vizantiyaning zaiflashuvi slavyan qabilalari istilolariga yo'l ochadi.

VI-VII asrlar -Varaxsha, Ganchkor Humo qoshi.

VI-VII asrlarda ko'chmanchi badiaviylarda aholi soni ko'payib qabilalar

o'rtasida suv manbalari va yaylovlar uchun kurash kuchayadi.

VI-VII asrlarda O'rta Osiyoda ayrim bitiklar esa hatto podsho hujjatlari va ibodatxona devorlariga ham yozilardi. Ular orasida elchilik bitiklari, xo'jalik kirimi va chiqimlari, yuridik shartnomalar, ijtimoiy hujjat, tarixiy yodnomalar hamda diniy asidalar bitilgan. Barcha qo'lyozma topilmalar bor.

VI-VII asrlarda O'rta Osiyoda dehqonlar tomonidan yerlarni egallash harakati tobora avj olib, zulm kuchayadi. Yer va suvdan ajralib qashshoqlashib borayotgan ozod zirotkor-kashovarlar mulkdor dehqonlar asoratiga tushib, qaram kadivarlarga aylanadi.

VI-VII asrlarda O'rta Osiyoda xat, hujjat va ayrim axborotlar kabi madaniyat asosun charm, yog'och, sopolga va kamdan-kam hollarda metallarga bitilardi. Chunki qog'ozning bahosi nihoyatda baland edi.

VI-VII asrlarda O'rta Osiyoda zardushtiylilik, buddaviylilik, xristianlik, manviylik va qam (shomoniylilik) kabi bir nechta mahalliy dinlar mavjud bo'lgan. Aholining ko'pchiligi zardushtiylilik diniga e'tiqod qilgan.

VI-VII asrlarda qarluqlar Turk xoqonligi tarkibiga kirgan.

VI-VII asrlarda Sug'd, Xorazm va Toxariston aholisining alohida alohida yozma manbalari bo'lib, sug'd va xorazm yozuvlari qadimgi o'zbek yozuvi asosida maydonga kelgan edi.

VI-VII asrlardan Slavyan qabilalari g'arbda Elba daryosidan, sharqda Volga daryosiga qadar, shimolda Boltiq dengizidan, janubda Dunay daryosiga qadar cho'zilgan hududlarda yashaganlar. Keyingi asrlarda ular uch guruhga: g'arbiy, janubiy va sharqiy slavyanlarga bo'lingan.

VI-VII asrlar-Peshtoq ostida turgun shakllar tasvirlangan ossuariy (otadon).

VI-IX asrlarda g'arbiy slavyanlar:budrichlar, lyutichlar, pomoryanlar, cheklar, lujits serblari, mazovshanlar, vislyanlar;

VI-IX asrlarda janubiy slavyanlar:xorutunlar, xorvatlar, serblar;

VI-IX asrlarda sharqiy slavyanlar: slovenlar, krivichlar, dregovichlar, drevlyanlar, radimichlar, severyanlar, vyatichlar, duleblar, oq sorvatlar, ushchilar, antlar;

VII asrda bo'lgan voqealar

VII-X asrlarda Vizantiya qishloq xo'jaligida erkin dehqonlar qashshoqlashib, qaramlikka tushishi davom etadi.

VII a.b. Arabistonda yagona e'tiqod asosida mamlakatni birlashtirish harakati boshlanadi. Bu buyuk e'tiqod yukka xudolikka asoslangan islom dini edi.

VII asr -Choch tungasi.

VII asr slavyan qabila ittifoqlari -Polyanlar.

VII asrda «grek olovi»ixtiro qilingan.

VII asrda Aksum qo'shinini Arsh xalifaligi hushkari mag'lubiy uchratib, Arabiston yarim orolining janubidagi yerlaridan mabul qilgan.

VII asrda Hindistonda bo'lgan Xitoy tarixchisi Syuan Szyan yozishicha, unda 70 ga yaqin katta-kichik knyazliklar bo'lgan.

VII asrdan arab savdogarlari G'arbiy Sudan yerlariga, O'rta dengiz sohillaridan Afrikaga yuksak qadrlanuvchi tuz va boshqa mahsulotlar keltirganlar.

VII asrdan Arab xalifaligi hujumlari natijasida Vizantiyadan Suriya va Misr ham qo'ldan ketadi.

VII asrdan boshlab o'lkamiz «Turkiston» nomi bilan atala boshlaydi.

VII asrdan Xitoyda Xanchjou, Kayfin, Yanchjou shaharlarida savdo-yuliy yuksalishi ham savdo-sotiq va hunarmandchilikning rivojlanishi bilan bog'liq edi.

VII asrdan Xitoyda yagona pul -syanning joriy etilishi ham iqtisodiy yuksalishga xizmat qiladi. Zarb qilingan tangalarning o'rta to'rtburchak teshigi bo'lib, u pulni ipga tizishga mo'ljallangan edi.

VII asrning birinchi choragida G'arbiy xoqonlik nihoyat kuchayadi.

VII a.1-y.da G'arbiy turk xoqonligi bilan Xitoy o'rtasida iqtisodiy aloqalar ayniqsa faollashdi.

VII a.1-y.da G'arbiy turk xoqonligi Xitoyga to'qqiz marotaba savdo elchiligi yuboriladi.

VII asrning boshlarida urushlarda olingan harbiy o'ljalari qabul sardorlari, harbiy yoiboshchilarning boyib borishi, natijada urug'-qabilalar zodagonlari -shayxlarning shakllanishiga olib keladi va bu jarayon urug'chilik tuzumining inqirozini tezlashtiradi.

VII asrning dastlabki choragida Choch tuduni (tudun chachinak) va Choch tegini (tegin chachinak) yozuvlari chekilgan tangalar zarb etiladi. Tangalarning old betida hukmdor surati, teskari tomonida ot, gaj, dumli burs yoki qoplon tasviri, ba'zan sulolaviy ayri tangalar nashirilgan. Ayrim tangalarda esa, hatto hukmdorga yonna-yon malika tasviri ham chekilgan.

VII asrning dastlabki choragida Choch viloyatiga hukmdor va malika uchun Yabg'ukat va Xotunkat kabi o'ziga xos qarorgohlar bino qilindi.

VII asrning dastlabki choragida G'arbiy turk xoqonligi hukmdorlik qarorgohini Choch viloyatiga ko'chiradi.

VII asrning oxirlarida dastlabki slavyan davlati Bolqon yarim orolining shimoliy qismida tuzilgan Bolgariya podsholigi bo'lgan.

VII-VIII asrlarda choy Movarounnahrda asosiy import mahsulotlaridan biriga aylangan.

VII-VIII asrlarda Xitoy faol tashqi siyosat olib borib, Turk

xoqonligi, Arab xalifaligi, Vizantiya, Yaponiya va Hindiston bilan diplomatik aloqalar o'rnatgan.

VII-VIII asrlarda Xitoyda tog'-konchilik sohasi, chinini va sopol buyumlari ishlab chiqarish yuksaldi.

VII-VIII asrlardan Xitoyda shahar hunarmandlari kash uyushmalari (shaxmatlari) tuzib, ma'lum kasbdagi hunarmandlar alohida ko'cha va mahallalarda joylasha boshlagan.

VII-VIII asrlar-Sopol ko'za. Kofirqa'a.

VII-VIII a.1-y.da ulkan hududlarni egallagan davlat -Arab xalifaligining tashkil topishi bilan tugaydi. Bu davlatning poytaxti Bagdod shahri bo'lgan.

VIII asrda bo'lgan voqealar

Milodiy VIII asrga qadar O'rta Osiyoda buddaviylik va xalqaro dini mavjud bo'lgan.

VIII asrning 40-yillarida xalifalikda toj-u taxt uchun kurash kuchayadi.

VIII a.b. arablar Movarounnahrni uzil-kesil bosib olishga kirishadilar.

VIII a.b. Xalifalik qo'shinlari Shimoliy Afrikani to'liq fath etib yondiradi.

VIII a.o'rt.da tasavvuf dastlab Iroqda yuzaga kelgan.

VIII a.o'rt.da Yettisuv o'lkasida Qarluqlar davlati tashkil topdi.

VIII asr o'rtalarida Silla qirolligining oltin davri boshlandi.

VIII asr o'rtalarida Yettisuv o'lkasida Qarluqlar davlati tashkil topgan.

VIII a.ox. - IX a.b. Arab xalifaligi og'ir siyosiy tanglikka uchradi.

VIII a.ox. -XI a.o'rt.da Vikinglar Yevropa mamlakatlariga dengiz yo'li bo'yida savdo-sotiq uchun borgan, qarog'chilik va bosqinchilik yurishlari qilgan skandinavlilar. Rusda ulumi varyaglar, G'arbiy Yevropada normannlar deb atashgan.

VIII a.ox.da yagona Daniya qirolligi Angliyaga hujum qilgan daniyalik vikintlarga nisbatan, albatta xavfliroq edi.

VIII a.ox.-IX asr boshida xalifalikni larzaga keltirgan og'ir siyosiy vaziyat abhosiylarni Movarounnahr va Xurosonda olib borilayotgan siyosatni o'zgartirishga majbur etdi.

VIII asr -Sug'diy qo'lyozma parchasi.

VIII asrda G'arbiy Sudandagi Gana vujudga kelib X asrda o'z taraqqiyotining cho'qqisiga erishadi.

VIII asrda ham G'arbiy Rim imperiya haqidagi xotiralar rimliklar, G'arbiy Yevropaning turli xalqlari va qabilalari xotirasida saqlanib qolgan.

VIII asrdan arab va ajam xalqlarining o'rta Osiyoga kirib kelishi mintaqadagi etnik jarayonlarga katta ta'sir etmagan bo'lsa-da, bu davrda Movarounnahrda o'troq va yarim o'troq turkiy-zamon aholi, sug'diylar

va Xorazmning tub yerli aholisi o'z hududlarida qolib, arab hukmronligi ostida yagona islomiy e'tiqod birligi uyg'unlashdi.

VIII asrdan Pekinda «Poytaxi axboroti» nomli gazeti chiqariladi.

VIII asrdayoq Xitoyda eng qadimgi ilmiy muassasalardan biri Xan akademiyasi tashkil qilingan.

VIII a.2-y.da Xitoy, Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika shaharlari rivojlangan davriga o'tgan.

VIII-asrdayoq Mali davlat sifatida vujudga keladi.

VIII-IX asrlarda arablarning Sharqiy Afrikadagi dastlabki savdo qo'rg'onlari shakllangan.

VIII-IX asrlarda istilo qilingan mamlakatlarda arablarga qarshi to'g'ri qo'zg'olonlari bo'lib o'tgan.

VIII-IX asrlarda Polyan slavyan qabilalari ittifoqi nomida vujudga kelgan knyazlik, so'ng uning atrofida birlashgan barcha hududlar Polyan deb atala boshlaydi.

VIII-X asrlarda Bijanaklar negizida qoraqalpog'larning xalq sifatida shakllanish jarayoni boshlangan.

VIII-XVI asrlarda bijanaklar negizida qoraqalpog' xalqi shakllandi.

IX asrda bo'lgan voqealar

IX a.h. «Bayt ul-hikma» - «donishmandlik uyi» tashkil etiladi.

IX asr boshlariga kelib Bolgariya yirik davlatga aylanadi.

IX a.ox. va X asr boshida O'g'uzlar davlatiga asos solindi.

IX a.ox. -X a.b. Buyuk Moraviya -hozirgi Chexiyaning sharqida vujudga kelgan davlat.

IX asr oxirlarida Movarounnahr xaqiqi Arab xalifaligi istibdodida abadiy xalos bo'ldi.

IX asrda Bag'dod shahrida «Bayt ul-hikma» tashkil etilgan edi.

IX asrda Konstantinopolda Magnavr oliy maktabi ochildi.

IX asrda Movarounnahr mintaqasida yaxlit turkiy etnik qatlam, jori turkiy til muhiti vujudga kela boshladi va o'z navbatida sug'diylar va boshqa mahalliy etnoslarda ham turkiylashish jarayoni jadallashgan.

IX asrda Movarounnahr va Xorazmda turkiy etnik qatlam kuchli etnik asosga ega bo'lib, bu qatlam asosining aksariyat ko'pchiligini o'troqlashgan turg'un turkiy etnoslar tashkil qilgan.

IX asrda Movarounnahrning siyosiy hayotida ham o'zgarishlar yuz beradi. Yurtga avval Nuh, so'ngra Ahmad boshchilik qiladi. Har bir hukmronligi davrida o'z nomlaridan misdan chaqalar zarb etadilar.

IX asrda vatandoshimiz Muhammad Xorazmiy matematika tarixida birinchi bo'lib algebra faniga asos soladi.

IX asrda vikinglar Shimoli-Sharqiy Angliyani bosib olganlar.

IX asrdan boshlab Buxoro «Qubbat ul-islom» - «Islom dini ning gumbazi» nomi bilan shuhrat topadi.

IX asrdan Xalifalikdan Misr, Eron, Movarounnahr va Xuroson mu-

stafikka erishadi.

IX a.1-y.da Parxe qirolligi o'zining qudrat cho'qqisiga erishadi. Qirollik Vaponiya bilan elchilik aloqalarini o'rnatadi.

IX a.2-y.da xalifalik hukmronligi tugab, Somoniylar boshqaruvining asos tushishi bilan madaniy hayotning rivoji uchun keng yo'l ochildi. Movarounnahrning madaniy hayotida uyg'unlash davri boshlandi.

IX asrning oxirgi choragida Movarounnahrning deyarli barcha viloyatlari somoniylar tasarrufiga o'tadi.

IX-X asrlarda Dehqonchilik solig'i - xirojdan xazinaga tushadigan katta davlat kirim-chiqimining kattagina qismini qoplar edi.

IX-X asrlarda Elok esa kumush va qo'rg'oshin konlari hamda kumush tanga chiqaradigan zarbxonasi bilan mashhur edi.

IX-X asrlarda Elok viloyati kumush va qo'rg'oshinlarni qazib olishning yirik markazlaridan biri edi.

IX-X asrlarda Farg'ona vodiysi tog'laridan temir, qo'rg'oshin, kumush, simoh, mis, qalay, feruz, novshadil qazib chiqarilgan.

IX-X asrlarda hatto Farg'onadan o'sha vaqtlardayoq toshko'mir va so'ng topilib ishlatilgan.

IX-X asrlarda katta yer egalari kadivarlarni ishlatishdan ko'ra, o'z xajaratini qishloq jamoalarining kam yerli a'zolariga ijaraga berishni afzal ko'radilar. O'sha zamonda ijarachilar «barzikor» yoki «qishchilar» deb atalardi.

IX-X asrlarda kumush tangalar faqat hukumat boshlig'i nomidan Misr, Samarqand, Buxoro va Shoshda davlat zarbxonalarida so'qilar edi.

IX-X asrlarda Movarounnahr ichki bozorlarida «fals» deb atalgan mis chaqa, xalqaro savdo-sotiqda esa kumush tanga-dirhamlar ishlatilardi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazm aholisining asosiy qismi sug'orma dehqonchilik bilan shug'ullanar edi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazm shaharlarida o'ndan ortiq darvozali kattagina hunarmandchilik markaziga aylanadi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazm shaharlarida to'qimachilik, kulolchilik, chilangarlik, miskarlik, zargarlik, shishasozlik va daradgorlik kabi kasb-hunarlar rivoj topadi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazmda aholi arpa, bug'doy, tariq, mosh, yasmaq, kunjut, no'xat, zig'ir va shu kabilarni yetishtirar edi. Zig'ir, kunjut va kanakunjutdan moy olinardi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazmda paxtachilik kattagina o'rinni egallagan edi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazmda sabzavot va poliz ekinlari serob bo'lib, qovunlari miqoyatda shirali bo'lardi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazmda shaharning do'nglik yer-

ida joylashgan arkda odatdagidek podshoning qarorgohi - darxazina, chaqa-tangalar so'qiladigan zarbxona va qamoqxona bo'lgan.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xorazmda sug'orish tarmavositasiida sug'orilib obod etilgan serunum vohalarda g'allalar, sholikorlik, paxtachilik, subzavotchilik, polizchilik va bog'dorlik yuqori darajada rivoj topgan edi.

IX-X asrlarda Movarounnahr va Xurosonda chorvachilik yuksalrajada bo'lgan.

IX-X asrlarda Samarqandda yuqori navli qog'oz ishlab chiqarilgan edi.

IX-X asrlarda Shimoliy yo'l orqali Janubiy Sibir va Mo'g'uliston Movarounnaharning shahar va qishloqlaridan bo'z, kiyim-kechak, jabduq, o'q-yoy, qilich, idishlar, zargarlik buyumlari, dori-darog'alar, quruq meva, kunjut va zig'ir moyi va boshqa shu kabi mollar eksport qilinib borilgan.

IX-X asrlarda Shosh o'zining ko'pchilik mahsulotlari va chamlari bilan mashhur edi.

IX-X asrlarda Sibir dan turli xildagi qimmatbaho mo'ynalar, chamlar va chorvachilik mahsulotlari Movarounnahrga keltirilgan.

IX-X asrlarda Xorazm va Termizda yasalgan qayiqlar Amudaryo bo'yab to Orol dengizigacha muttasil mol tashib savdogarlarning yuqori yengil, uzog'ini yaqin qilgan.

IX-X asrlarda Xorazmda qayiqsozlik taraqqiy topadi.

IX-X asrlarda Xorazmshohlar davlati tohiriy, safforiy va somoniylar qo'l ostida bo'lgan.

IX-X asrlarda Yaponiya rivojlangan davriga o'tgan.

IX-X asrlarda Zarafshon tog'larida temir, mis, qo'rg'oshin, oltin, kumush, feruza va boshqa qimmatbaho toshlar, ma'danlar qazib olinib chiqarilardi.

IX-X asrlarda yuqori dastlab Italiya va Fransiyaning janubidagi: Venetsiya, Genuya, Florensiya, Marsel, Tuluzalar shaharlari yuksala boshlaydi.

IX-XI asrlarda feodal hokimiyatining kuchayishi va markazlashuvi hokimiyatning zaiflashuvi feodal munosabatlarini uzil-kesil o'rnatilishi olib keladi.

IX-XII a.b. me'morchilik bilan birga naqqoshlik va o'ymakorlik san'ati ham ancha rivoj topadi. Imoratning peshtoqi, eshigi va devorlarining ayrim qismlari turli mazmumdagi bitiklar bilan qoplangan edi.

IX-XII asrlarda Movarounnahr va Xorazmda o'zbek xalqlari shakllangan.

IX-XII asrlarda Movarounnahr va Xurosonda sodir bo'lgan siyosiy ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar mamlakat madaniy hayotiga ham kuchli ta'sir etdi.

IX-XII asrlarda muttasil davom etgan etnik jarayonlar natijasi

o'zbek xalqi shakllandi.

IX-XII asrlarda o'zbek xalqi shakllandi.

IX-XII va XIV-XV asrlarda O'rta Osiyoda uyg'onish davri Roshonlik yuz bergan.

IX-XIII asr ma'naviy hayotida islom dini muhim o'rin egallaydi. Bu davrda musulmon Sharqida keng tarqalib, jahon dini darajasigacha ko'tarilgan islom dini va shariat musulmon dunyosining mafkurasiiga aylangan.

IX-XIII asrlar Xitoyda o'rta asr shaharlarining vujudga kelishi va rivojlanishi to'g'ri keladi.

IX-XIII a.b. musiqa san'ati ham g'oyat taraqqiy qiladi. Bayramlar, bayramlar, xalq sayillari va boshqa murosirlar, shubhasiz, kuy va ashulalar o'tmas edi.

X asrda bo'lgan voqealar

X asr boshida Buyuk Moraviya ko'chmanchi vengerlar tomonidan talqinlangach, uning hududlari Chexiya davlati tarkibiga kirgan.

X a.b. bijanaklarning bir qismi Volga ortiga, Janubiy Rus dashtlariga ko'chib o'tishga majbur bo'lganlar. Bunga o'g'uzlar va qipchoqlarning qirg'in, tuziqi sabab bo'lgan.

X a.o'rta.da Qarluqlar Issiqko'lining janubiy sohili va Qoshg'arda yashagan yang' mo qabilasi hamda o'zlaridan shimoli sharqda yashovchi qabilalar, sharqroqda qaror topgan o'g'uz va boshqa qabilalar bilan yagona qabilaga birlashdilar.

X a.o'rta.ga borganda qarluqlarning kattagina qismi musulmon bo'lgan.

X a.o'x.da Bolgariya qo'shni Vizantiya tomonidan bosib olinadi.

X a.o'x.da Somoniylar hukmronlik qilgan hudud o'rnida Qoraxoniylar va G'aznaviylar davlati tashkil topdi.

X asr oxirlarida Kiyev Rusi va Bolgariya xristianlikning pravoslav mazhabini Vizantiyadan qabul qilgan.

X asr oxirlarida Xorazm iqtisodiy jihatdan tez rivojlana boshlagan.

X asr-1034-yillar «Ma'mun akademiyasi»ning asoschilaridan Abu Ali ibn Iroq yashab ijod qilgan.

X asrda Buxoroning kavushdo'zlar mahallasi yaqinida Farjak madrasasi bino qilingan.

X asrda G'arbiy Sudandagi Gana o'z taraqqiyotining cho'qqisiga erishgan.

X asrda Germaniya aholisi imperatorga nisbatan o'z gersoglarining qarshisiga ko'proq quloq solgan.

X asrda ko'chmanchi kidanlar zarbasidan so'ng Parxe qirolligi parchalanib ketadi.

X asrda Movarounnahrga birinchi madrasa Buxoroda Kavushdo'zlar mahallasida ochilgan. U Farjak madrasasi deb atalgan.

X asrda Nurota tizmalaridagi Pastog' darasi to'silib harpe Xonbandi nomli suv omboriga 1,5 mln metr kub suv to'plangan.

X asrda qatbuqlar Movarounnahrning shimoliy hududlarini
lagich, Shosh atrofi va Farg'ona hamda Zarafshon vodiylariga
o'rnatishganlar.

X asrda vikinglar Shimoliy Fransiyanı bosib olganlar

X asrdi Xitoyliklar selitradan porox olishni kashf qiladilar.

X asrdan boshlab binokorlikda sinchkori imoratlar keng tarqaldi.

X asrdan boshlab o'g'uzlar islom dinini qabul qiladilar.

X asrdan boshlab tarixiy manbalarda Qo'qonga oid ma'lumot uchraydi.

X asrdan biron davom etayotgan Kapetinglar vorisi deb Vuh o'limi tan olinadi.

X asrdan Musulmon adabiyoti fors tiliga tarjima qilina boshlaydi.

X asrdan Parij atrofidagi viloyat Li de Frans davlat nomiga bo'ldi va u Fransiya deb atala boshlandi.

X asrdan XII-XIII asrlargacha Roman uslubi -G'arbiy Yevropa san'at
hukm surgan badiiy uslub.

X asrdan Xitoyda suvni nisbatan baland joylarga chiqaruvchi mochlardan keng foydalana boshlandi.

X asrga kelib tarix sahifasida yangi ijtimoiy tabaqa paydo bo'lganligi haqida xabar berilgan. Ular ijtimoiy qatlam sifatida qayd etilgan. Ular ijtimoiy qatlam sifatida qayd etilgan. Ular ijtimoiy qatlam sifatida qayd etilgan.

X asrning 50-yillari o'rtalarida Kiyev knyazi Igorning rafiqasi Konstantinopolga tashrif buyurib, xristianlikni qabul qiladi.

X asrning birinchi choragida O'g'uzlar davlati shimoli sharq qo'zg'algan qipchoqlar tomonidan qaqshatqich zarbaga uchrab, bo'li ketadilar.

X a.o.⁴ da knyaz Meshko I Polsha davlatiga asos solgan.

X asrning oxiriga boribanda Xorazmda VIII a.b.gi mavjud uchta hurlarning soni o'rtiz ikkitaga yetgan.

X asrning so'nggi choragiga kelganda Angliya qirolligi (bu pay avvalgi Britaniya nomi yangi Angliya atamasi tomonidan uzil-kesil chiqarilgan) Daniya qonunlari viloyatini qo'shib oladi.

X-XI asrlarda ham Ahrisiyob, Varaxsha, Buxoro va Poykand shaharohatarida ko'plab o'chilgan turar joy qoldiqlaridan ma'lum bo'lishicha, puxsa va xom g'ishtdan qurilgan imoratlar shahar me'morchiligida asosiy o'rinni egallagan.

X-XI asrlarda to'g'ri burchakli ibodatxonalar o'rniiga ko'rinishi xohsifat, o'rasi xoch gumbazli ibodatxonalar barpo qilingan.

X-XI asrlarda Vizantiya imperatorlari amaldorlar, ibodatxonalarni monastirlarga ko'plab yer-mulklar in'oni etdilar.

X-XI asrlarda Xorazm mintaqadagi yirik savdo markazlaridan biri bo'lgan.

Ushu davrda Yevropada dehqonchilikda ikki dalali almashlab ekish ush dalali almashlab ekish ogallaydi. Unda ekinzor uchga birinchi qismiga kuzgi, ikkinchisiga bahorgi g'alla ekilsa, u mamlakat shudgor holidagi qoldirilib yerga dam berilgan.

...sharoitida Yevropada dehqonchilikda olinadigan hosilning oshib
...qishloq xo'jaligi va savdoning yuksalishiga yo'l ochadi.

... va savdoning yuksalishiga yo'l ochadi.

shaharlarda Yevropada Myunster, Sen-Gallen, Sca-Dene, shaharlarda yorid berpo qilingan.

3) asarlarda Yevropada og'ir g'ildirakli plugning tarqalishi g'allan
dan oldin, yerni 2-3 marta haydash uchun imkoniyat yaratadi
yotqirning kashf etilishi esa plugni otga qo'shib yerni haydash
saratadi.

XI asrlarda Yevropada Paderborn, Bremen, Sveybryukken shaharlarida darvo schillari bo'yida, ko'priklar yonida berpo qilingan.

Alamlarda Yevropada shahar kengashi binosi -rutusha ham shaharlar.

XI asrlarda Yevropada Strasburg, Gamburg, Augsburglar feodallari hukmida barmo qilingan.

1941 yil avarlarda Yevropada vinochilik, yog'-moy olish, tegirmonchilik
va xoddi shu davrdan yuksala boshladi.

4. XI asrlardan Fransiyada qishloq xo'jaligining, hunarmandchilik va savdo o'sishi boshlanadi.

XI asrlardan Fransiyaning shimolida, Niderlandiya, Angliya va
Germaniyada yangi shaharlar vujudga keladi.

XII asrlarda Xitoyda shaharlarning vujudga kelishi ham davom etgan. Chendu va Uchan shaharlari Xitoyning yirik savdo va sanoat markazlari edi.

XI asrda bo'lgan voqealar

X) nar boshidan Xitoyliklar poroxdan harbiy maqsadlarda foydalanib kelayotganini bildiradi.

8) a.b. G'azna hukmdori Mahmudning qo'shinlari Hindistoniga 17 marta bosqinchilik yurishlari uyushtirgan.

XI a.b. Xitoyda ekin maydonlarining yarmi yirik zamindorlar qo'li

XI əsr-dən rim-katolik və yunon-pravoslav çerkovləri müstəqil olub bərməkdə.

XI a.ox.da Kichik Osiyoni deyarli to'liq bosib olgan o'g'uzlarining qator amirliklarini tuzadilar.

XI r.o.x.da Sharqda vujudga kelgan sharoit salib yurishlari uchun belgilan.

XI asr ox.dan boshlangan musulmon hukmdorlarining o'zaro urushi

xristianlarni ziyoratlarini to'kora xavfli tadbirga aylantira borardi.

XI asrda Germaniya Luax monastiri qurilgan. U roman usulidagi yorqin namunasidir.

XI asrda mo'g'ul qabilalari hayotida hali urug'-aymoq munosabatlari nihoyatda kuchli edi.

XI asrda Movarounnahrda kirib kelgan ko'chmanchi chorva dehqonchilik maydonlarini toptab, oyoqosti qiladilar. o'ta yaylovlarga aylantirilgan ekinzorlar qoraxoniylar xonadonining ta'his hisoblangan qabilalarning asosiy mulkiga aylantiriladi.

XI asrda Novgorod knyazligiga Kiyev knyazining to'ng'ich qo'yilgan.

XI asrda vujudga kelgan Novgorod, keyinchalik faqat Ruznitsa emas, Yevropaning ham yirik hunarmandchilik va savdo markaziga aylandi.

XI asrda Xitoyda kitob bosish dastgohi yaratilgan

XI asrda Xitoyga qo'shni Tailanddan sholining ertapishar natijasi keltirilishi sholining urug'ini sepmasdan, issiqxonalarda o'stirib olinib, tarzida ekish, uning o'ziga xos maydonlarda pishish muddatini ancha qisqartirish imkonini beradi.

XI asrdan Arab xalifaligining parchalanishidan vujudga kelgan musulmon davlatlari hukmdorlari Hindistonga hujum boshlaydilar.

XI asrdan boshlab arab va fors manbalarida «Dashti Qipchoq» ataluvchi geografik hudud tilga olinadi.

XI asrdan boshlab Movarounnahrda yerdan foydalanishda iqtisodiy boti juda keng yoyiladi.

XI asrdan boshlab Toshkent hozirgi nomi bilan atala boshladi.

XI asrdan Chexiya qo'shni qachonlar kuchli va yirik markaz bo'lgan Moraviyani uzil-kesil o'ziga qo'shib oladi.

XI asrdan G'arbiy Yevropada qurilish solasi taraqqiy etib boshlaydi.

XI asrdan Mali aholisi islomni qabul qiladi.

XI asrdan O'rta Osiyoda Saljuqchek asos solgan va boshchiligidagi o'g'uz qabilalarining Old Osiyoga yirik harbiy yurishi kuchayadi.

XI asrdayoq Xitoyda shaharsozlik yuksak darajaga ko'tariladi.

XI asrga kelib Aksandagi vaziyat murakkablashib, hokimiyat yaqin solola qo'liga o'tadi.

XI asrning 40-yillarida Angliya sakslar daniyaliklarning talonchilik qarshi qo'zg'olon ko'targanida, ularga Fransiyaning shimoliy Normandiya gersogi yordamga keladi. Ammo ko'p o'tmay bu ko'ng'ul beg'uni bo'lmaguni tasdiqlanadi.

XI asrning butun davomida Germaniya, Polsha va Chexiya o'zaro urushlar va yarash bitimlari tuzish bilan o'tadi.

XI a.o.da ko'chmanchi qipchoq qabilalari Yoyiq daryosi

o'ziga hududlarni egallab, ularning ayrimlari harbiy ittifoqlarga qo'shiladi.

XI asrning o'rtalari - XV a.o. o'rta asrlar tarixining ikkinchi davri.

XI-XII asrlarda «dehqon» degan tushuncha o'zining «qishloq dehqoni» ataluvchi usul ma'nosini yo'qotdi.

XI-XII asrlarda Bolasog'un, Tarozi, O'zgan, Toshkent, Samarqand, Buxoro va boshqa shaharlarda pul ishlab chiqaradigan zarbxonalar tashkil topadi.

XI-XII asrlarda ham Mo'g'ullarning ko'p sonli urug'-qabilalari o'zining nazari darajasida yashab, urug'-qabila boshliqlari o'z o'ziga qo'shib oddiy jama'at a'zolarining ko'chma uylari joylashgan.

XI-XII asrlarda Hindistonning shimoliy hududlariga turk va afg'on qo'shning hujumlari va joylashuvi kuchaygan.

XI-XII asrlarda Movarounnahrda va Xurosonda iqtisodiy yerlari kengayib, mulkchilikning asosiy shakllaridan biriga aylanadi.

XI-XII asrlarda Samarqand, Buxoro, Termiz, O'zgan, Toshkent kabi shahar ichki va tashqi savdo uchun xilma-xil hunarmandchilik mahsulotlari ishlab chiqaradigan hamda chaq-qangalar vositasi bilan bog'lanadigan bozor tijoratining markaziga aylanadi.

XI-XII asrlarda Xoqoniya rivoj topib kuchaygach, u «Qarluq-Xoqoniylari» davlati nomini olgan.

XI-XII asrlarda Yaponiyada mulkchilik munosabatlari uzil-kesil o'tirib ketadi. Bu paytga kelib yer egalari mulklari «syoenlar» vujudga keltiradi.

XI-XII asrning sirli koshinkor va qabartma naqshli sopol idish va naqshli, rangdor shisha buyumlari, naqshinkor mis idishlari o'zining naqshli va yuqori darajada nafisligi bilan ajralib turadi.

XI-XIII asrlarda Hindiston rivojlangan davriga o'tgan.

XI-XIII asrlarda Vladimir-Suzdalda Rostov, Suzdal, Yaroslavl, Vladimir kabi shaharlarga asos solinadi.

XI-XV asrlarda Yevropada hunarmandchilik va savdoning yuksalishi bozor, banklar, hijjalarni vujudga keltirdi.

XII asrda bo'lgan voqealar

XII asr davomida qirollar xalqqa «fransuzlar va inglizlar» deb ta'kid qilganlar. Etnik va til horasidagi farqlar XII a.o.dan yo'qola boshlaydi.

XII a.o.r.da Gotika ushlab -Shimoliy Fransiya yuzaga keldi.

XII asr o'rtalarida Kiyev Rusida nizolar kuchayib boradi. Rusda bu asrda 15 ta mustaqil knyazlik bo'lgan. Buxoro boshqarlari arafasida asrning soni 50 taga yetadi.

XII a.o.da Xurozda Kubroviya tarqati paydo bo'ladi.

XII a.o.dan papa Innocentiy III yangi salib yurishlarini tashkil topishga kirishadi.

XII a.ox.dan Yaponiyada dastlab syogunlik mahalliy mulk bo'lib, keyin Minamoto tomonidan o'rnatilgan.

XII asr -Parij. Shart ibodatxonasi. Vitaj. Bibi Maryam chaqalog'i ibodatxonasi.

XII asr rus yilnomalarida ular «черные клобуки», (qoraqubliqlar) atalgan.

XII asrning 30-yillari oxiriga kelganda Qoraxoniylar tomonidan sharqdan kelgan yangi istilochilar - ko'chmanchi qoraxoniylar (mo'g'ullarga mansub qabila) hujumiga duchor bo'ldi.

XII asrda asteklar Tenochtitlan shahriga asos soldilar, to'g'onlar bunyod etilgan, ibodatxonalar va saroylar qad ko'turgan.

XII asrda Buxoroda Minori Kalon qurilgan.

XII asrda Buxoroning Darvozayi Mansur muhallasida hatto qadimiy shunolar uchun maxsus «Faqihlar madrasasi» qurilgan.

XII asrda Efioplarning xristian davlati qayta tiklanadi.

XII asrda Fransiya qiroli hokimiyatining kuchayishi Lyudvik VI ning o'z mulklaridagi vassallarini itoat ettirishidan boshlanadi.

XII asrda Turkistonda Yassaviya tariqati paydo bo'ladi.

XII asrda Vladimir Monomaxning o'g'li Yuriy Dolgorukiy Volga Oka daryolari havzasidagi yerlarni boshqarar edi.

XII asrda Xitoyda ipakdan shoyi so'zana -panno to'qish ixtiro qilingan, keng tarqaladi.

XII asrdan Fransiya yangi o'zlashtirilgan yerlarda dehqonlar qo'shni ligi bekor qilinib, soliqlarning bir qismini pul bilan to'lanadigan bo'ldi.

XII asrdan Germaniyada ishlab chiqarish kuchlarining o'sishi kuzatiladi.

XII asrdan kitoblarni rohiblar emas, shaharlarda maxsus ochiq ustaxonalarda hunarmandlar tayyorlanishi bilan ular arzonlashib boshlaydi.

XII asrdan Yaponiyani mikado -imperator boshqargan. U mamlakatdagi barcha yerlarning egasi hisoblangan.

XII asrdan yirik shaharlarda dastlabki Oliy maktablar -universitetlar ochildi boshlandi.

XII asrdayoq Ahmad Farg'oniyning «Samoviy harakatlar va umumiylar ilmi nujum» kitobi lotin va ibroniy tillariga tajjima qilinib, o'zbek musulmon Sharqidagi, balki Yevropa mamlakatlardagi astronomiya ilmining rivojini boshlab berdi.

XII asrdayoq Xorazmiyning «Al-jabr» asari Ispaniyada lotin tiliga tarjima qilinadi va qayta ishlanadi.

XII asrning 60-70-yillarida Milan qayta tiklanib, yangi jangga harakatlik ko'ra boshlaydi.

XII a.2-y.dan mo'g'ullar ijtimoiy munosabatlarida yangi xususiy mulkiy tabaqalanish kuchaya boshlaydi.

XII-XIII asrlar davomida Dehli sultonligining barcha hududlari

Dehli sultonligi hokimiyati uzil-kesil o'rnatiladi.

XII-XIII asrlarda dastlabki universitetlar Italiya (Neapol, Bolonya), Fransiya (Parij, Tuluza), Angliyada (Kembrijd) tashkil etiladi.

XII-XIII asrlarda Fransiyaning qator shaharlarida sclarlarga qarshi kurash o'tadi.

XII-XIII asrlarda Kechua tillariga mansub inkalar Urubamba daryosi bo'yida Kuzko shahriga asos soladilar.

XII-XIII asrlarda mahalliy boyarlarning markaziy hokimiyatga qarshi kurashi Kiyev, Galich-Volin, Vladimir-Suzdal knyazliklarida ham kuzatiladi.

XII-XIII asrlarda Saljuqiylarda feodal davlat uzil-kesil shakllandi.

XII-XIII asrlardan G'arbiy Yevropa madaniyati yuksala boshlaydi.

XII-XIII asrlardan Angliyada dehqonlar kurashi kuchayadi.

XII-XIII asrlardan Fransiya feodallar o'z yerlarini dehqonlarga qo'shni qunga bera boshlaydilar. Bu tadbir dehqonni yerga munosabati-ning o'zgarishiga olib keladi.

XII-XIII asrlardan Vengriya, Boltiqbo'yi, Rus yerlarida shaharlar kurashi kuchayadi.

XII-XIV asrlarda arablar ta'siridagi Sharqiy Afrika sohillarida savdosi ayniqsa yuksaladi.

XIII asrda bo'lgan voqealar

XIII asr 1-yarmida Gotika uslubi -yuksak darajada rivojlandi.

XIII asr boshida Xorazm juda keng maydonni egallagan buyuk davlatga aylangan edi.

XIII a.b. (1202-1214) Fransiya «Ingliz tojining marvaridi» hisoblangan Ispaniya to'rtib olinadi.

XIII a.b. Chingizxon Xorazmshohlar davlati poytaxti Urgunch shaharini egallagan.

XIII a.b. Dashti Qipchoqni zabt etgan mo'g'ullar bu o'lkada yashovchi turkiy qabilalar tarkibiga singib ketganlar va o'z milliyatini yo'qotganlar.

XIII a.o'rt.da Buxoroda «Mas'udiya» va «Xoniya» nomlari bilan mashhur topgan ikkita madrasa bino qilinadi, ularning har birida ming- mingcha talibi ilm ahli tahsil ko'radi.

XIII a.o'rt.da Chig'atoy ulusining mo'g'ul amaldorlari doirasida «mo'g'ullikka ko'chish, shahar hayotiga yaqinlashish, mahalliy o'troq aholining boy madaniyatidan foydalanish jarayoni kuchayadi.

XIII a.ox.dan Dehli sultonligida soliq oshib mahsulotning 1/4 ga teng bo'ladi.

XIII asrda Dehli Quth Minor qurilgan.

XIII asrda Mali o'z taraqqiyotining cho'qqisiga erishadi.

XIII asrda Oksford universiteti professori Rojer Bekon fan yutuqlarga faqat ilmiy kuzatishlar va tajribalar yo'li bilan erishilishini isbotladi.

XIII asrda tashkil qilingan qator salib yurishlari Yaqin Sharq vaziyatini o'zgartira olmaydi.

XIII asrda Venetsiyalik savdogarlar Pololar oilasi vakili mo'g'ullar xonining Osiyoning ichkarisidagi qurorgohiga yetib boradi.

XIII asrdan taxtga kelgan Solomonlar sulolasi 1974-yilga qadar Osiyoda imperator bo'lib qoladi.

XIII asrning 20-30-yillarida turk xalqining shakllanish jarayoni kuchayadi.

XIII asrning 20-yillarida Chig'atoy tasarrufiga berilgan Movarannahr, Yettisuv va Sharqiy Turkistonda Chig'atoy utusi tashkil topdi.

XIII asrning 40-yillari boshida Oltin O'rda, Jo'ji ulusi - Jo'jixon o'g'li Botuxon tomonidan asos solingan davlat.

XIII asrning boshlarida nemis feodallari Boltiqbo'yida yashovchi va liv qabilalariga qarshi urush olib boradi.

XIII asrning boshlarida Temuchin Mo'g'ul qabilalari orasida o'zaro urushlarda, g'olib chiqadi.

XIII asrning boshlarida Xorazmshohlar saltanati qo'shinining umumiy soni Chingizxon harbiy kuchiga nisbatan birmuncha oshadi. Biroq, Xorazmshoh hokimiyati mustahkam bo'lmagan.

XIII a.2-y. va XIV a.b. fors-tojik she'riyatining yirik namoyandalaridan Jaloliddin Rumiy, Sa'diy Sheroziy, Amir Xusrav Dehlaviy kabi buyuk siymolar yashab ijod etganlar.

XIII a.2-y.da tarixchilarning hisobicha, dushman rus yerlariga to'rt marta talonchilik hujumlarini tashkil qilgan.

XIII a.2-y.dan boshlab tarixnavislik taraqqiy qiladi. Bu davr Juzjoniyning «Tabaqoti Nosiriya» («Nosir turkumlari»), Juvayniyning «Tarixi jahonkushoy» («Jahon fetihi tarixi»), Rashiduddin Fazlullohning «Jome at-tavorix» («Tarixlar to'plami») kabi qimmatli tarixiy asarlari yoziladi.

XIII asrning oxiridan salib yurishlari yakun topishining asosiy sababi G'arbiy Yevropa mamlakatlarida boshlangan o'zgarishlar bo'ladi.

XIII-XV asrlarda G'arbiy Yevropada: Ispaniya, Italiya, Janubiy Fransiya dengiz orqali Vizantiya hamda Osiyo mamlakatlari bilan bog'laydigan Levant, shimolda Boltiq dengizi orqali London, Bryug, Lyubek, Novgorod shaharlarini bog'laydigan Shimoliy savdo yo'li harakatda bo'lgan.

XIII-XV asrlarda Ganza ittifoqidan tashqari Germaniyaning janubiy va g'arbiy qismidagi shaharlar ham yuksaladi. Dunyvi sohili bo'ylab joylashgan 90 ta shaharni birlashtirgan Shvabiya ittifoqi Italiya shaharlar bilan bevosita bog'liq edi.

XIII-XV asrlarda Yevropaning deyarli barcha mamlakatlari o'z universitetlariga ega bo'lishadi.

XIV asrda bo'lgan voqealar

XIV a.b. Tampliyerlar ordeni xayriya va in'omlar olishdan tashqari, adxorlik bilan ham shug'ullangan. Yevropada ularning boyliklari haqida afsonalar to'qilgan. Boylik taqiqlanishiga olib keladi.

XIV asr boshlariga kelib Kichik Osiyodagi Saljuqiylar davlati butunlay parchalanib ketadi.

XIV a.ox. - XV a.b. Amir Temur saltanati poytaxti Samarqand yuksalib dunyoga taniladi. O'rta asr shoirlari va faylasuflari Samarqandni «sayqali ro'yi zamin» - Yer yuzining sayqali, husni deb ta'riflaganlar.

XIV a.ox. va XV a.b. sulton Boyazidga zarba berish uchun qulay siyosiy vaziyat vujudga keladi. Bu vaziyatdan Amir Temur ustalik bilan foydalanadi.

XIV a.ox.da Malining zaiflashuvi islomni qabul qilgan Songailar hokimori Almiga ularni yengib, poytaxti Gao bo'lgan mustaqil davlatini tuzish imkonini beradi.

XIV a.ox.da No'g'ay (Mang'it) xonligi tashkil topgan edi.

XIV a.ox.dan sulolaviy nizolar Malining zaiflashishiga sabab bo'ladi.

XIV asrda Angliyada xalq og'zaki ijodining sevimli qahramoniga aylangan Robin Gud siymosi boylarning dushmani, ezilgan mehnatkash xalqning himoyachisi sifatida tasvirlanadi.

XIV asrda Buxoroda Naqshbandiya tariqati paydo bo'ladi.

XIV asrda Dehli sultonligida boshlangan siyosiy tarqoqlik davrida, ayrim knyazlarning mustaqillikka intilish jarayoni kuchayib boradi.

XIV asrda Fransiya da toifaviy monarxiya, ya'ni toifa vakillari yig'ini suyanadigan, markuzlashgan davlat shakllana boshladi.

XIV asrda tasavvuf naqshbandiya tariqatida yanada rivoj topadi. Unga Bahouddin Naqshband asos soladi.

XIV asrdan Angliyada parlament lordlar va umumpalatalarga bo'linadi.

XIV asrdan Angliyada parlament soliqlar tayinlashdan tashqari, qonunlar ishlab chiqish va qabul qilishda qatnashish huquqiga ham ega bo'ladi.

XIV asrdan Italiya da ham qog'oz ishlab chiqarish keng tarqaladi.

XIV asrdan Oltin O'rda to'rt katta viloyatga bo'linib, ular ulus nomini oladi. Bu viloyatlar ulusbegisi qo'shin boshlig'i bo'lishidan tashqari, o'ziga tegishli hududdagi boshqaruvga oid barcha masalalarni ham hal etgan.

XIV asrdan qog'ozdan keng foydalanish kitob ishlab chiqarishni yanada ko'paytiradi.

XIV asrdan Vladimir-Suzdal knyazligi va Moskva shahri Rus yerlarining birlashuviga asos bo'ladi.

XIV asrdan Xitoyda paxtadan gazlama tayyorlash ham rivojlanib borgan.

XIV asrning 30-yillari Angliya va Fransiya o'rtasida boshlangan urushlar tanaffuslar bilan yuz yildan ortiq davom etib, tarixda «yuz yillik urush» nomini olgan.

XIV asrning 40-yillarida Chig'atoy ulusi ikkiga bo'linib ketdi.

XIV asrning 50-60-yillarida Movarounnahr 10 ga yaqin mustaqil bekliklarga bo'linib ketgan.

XIV asrning 50-yillari oxirida Movarounnahrda amirlarning o'zaro kurashi kuchayib, mamlakatda siyosiy parokandalik ayjiga chiqadi.

XIV a.60-y. oxirida Oltin O'rdada yuz bergan g'alayonlar vaqtida Qo'ng'iro't so'filari Shimoliy Xorazmda yangi sulolaning mustaqil hukmronligini tiklab oladilar.

XIV a.60-y. da Dashti Qipchoqning sharqiy qismi aholisi o'zbeklashtirilib atala boshlangan.

XIV a.60-y. da Movarounnahrda hukm surgan og'ir siyosiy va iqtisodiy vaziyat mamlakatni birlashtirib, kuchli bir davlat tashkil etishga talab qilmoqda edi. Amir Temur o'z zamonining bunday talabini boshqa amirlarga nisbatan yaxshiroq tushunardi.

XIV a.60-y. da surbadorlar harakati Movarounnahrda mo'g'ul xonlarining hujumi munosabati bilan vujudga keldi.

XIV a.70-y. da Ganza Shimoliy dengizda savdodagi raqobatchini Daniya qiroliga jiddiy zarba beradi.

XIV asrning 80-yillaridan boshlab Ashtarxon (Hoji Tarxon, Astraxan) va uning atrofidagi yerlar va xalqlar ustidan Jo'jixon onulidan bo'lgan Ashtarxoniylar hukmronlik qilganlar. Ruslar bu xonlikning nomini Astraxan deb ataganlar.

XIV asrning 80-yillaridan usmoniylar Serbiyaga hujum boshladi.

XIV a.1-y. da Chig'atoy ulusida mo'g'ullarning o'troqlikka o'tish jarayoni kuchayib, ularning ijtimoiy hayotida jiddiy o'zgarishlar sodir bo'la boshlaydi.

XIV a.1-y. da Oltin O'rdada davlati o'z qudratining cho'qqisiga erishadi.

XIV asrning boshida Oltin O'rdada vaziyat o'zgaradi.

XIV asrning boshlarida bir asr avval Vladimir knyazligi cheklasi hisoblangan Tver va Moskva qo'rg'onlari shaharlarga aylanib, rus yerlarining yangi markazlari sifatida yuksala boshlaydi.

XIV a.o' da Fransiya da tarqalgan vabo «qora o'lat» dan aholining deyarli yarmi qirilib ketgan. Ammo xo'jayinlar «Sodda Lakning yelkisi keng, u bannu og'irlikni ko'taradi», deyishgan. Oddiy dehqonga nisbatan ishlatiladigan laqab «Juko», keyinchalik qo'zg'olonning nomiga aylanadi.

XIV a.o' da Oltin O'rdada yuzdan ortiq shaharlar bo'lgan.

XIV a.o' dan mo'g'ullar imperiyasining inqirozi boshlanishi bilan

harakatda xalq ozodlik harakati kuchayadi.

XIV a.o' dan, asrda olingan eng sog'lom va haquvvat xristian bo'lmagan, turk sultonining shaxsiy gvardiyasi jangchilari tarbiyalangan.

XIV a.o' ga kelib Germaniyaning shimolidagi shaharlar Ganza ittifoqiga birlashadilar.

XIV a.o' ga kelib Oltin O'rdada ham siyosiy nizolar davriga kirib, u deyarli 10 yil davom etadi.

XIV asrning o'rtasidan Oltin O'rdada ham siyosiy nizolar davriga kirib, u deyarli 20 yil davom etadi.

XIV asrning oxirida To'xtamishxon Oltin O'rdani o'n besh yilga yana birlashtiradi.

XIV-XV asr chegaralarida Songai davlati kuchaygan. U Niger daryosi havzusida o'z hukmronligini to'liq o'rnatadi.

XIV-XV asrlarda dastlabki banklar Italiyaning yirik shaharlarida paydo bo'ladi.

XIV-XV asrlarda Florensiya, Perudja, Siena, Kyolnda shahar kumushchilari qo'zg'olonlari bo'lib o'tadi.

XIV-XV asrlarda Ganza -shimoliy nemis shaharlarining savdo va siyosiy ittifoqi.

XIV-XV asrlarda Koreyada yerga egalik qilishning feodal shakli o'rnatilgan.

XIV-XV asrlarda Movarounnahrda yangi kuy va qo'shiqlar, cholg'u asboblari va musiqa nazariyasiga doir nodir asarlar yaratildi.

XIV-XV asrlarda yapon qishloqlarida ocharchiliklar tez-tez takrorlanib turgan.

XIV-XV asrlarda Yevropada 20-30 ming kishi yashagan shaharlar yirik hisoblangan. Eng yirik shaharlar: Parij, Konstantinopol, Milan, Florensiya, Kordova, Sevilyalada 80-100 ming aholi yashagan.

XIV-XV asrlardan sexlar ishlab chiqarishning rivojlanishiga to'sqinlik qila boshladilar.

XIV-XVII asrlar -Yevropada Uyg'onish davri.

XIV-XVII asrlarda G'arbiy Yevropada Uyg'onish davri yuz bergan va u Renessans deb atalgan.

XV asrda bo'lgan voqealar

XV asr badiiy adabiyoti ravnaqida buyuk davlat arbobi, ulug' shoir, olim, mutafakkir Alisher Navoiy va buyuk tojik shoiri Abdurahmon Jomiyning hissalarini g'oyat buyukdir.

XV a.b. Bokacheho va Salyutalar ijodi Italiyada ilk gumanizm davrini yakunlaydi.

XV asrda Samarqandda Ulug'bek madrasasi qurilgan.

XV asr davomida Angliyada qaram dehqonlar to'lov evuziga ozodlikka erishadi.

XV a.o'rt. dan XVI asr boshlarigacha bo'lgan Dashti Qipchoq va

Movarounnahrning voqealarini K.Binoiyning «Shayboniynoma» asari o'z ichiga oladi.

XV asr o'rtalarida Choson qirolligi iqtisodiy va madaniy jihatdan yuksaladi.

XV asr o'rtalarida Yevropada kitob bosish dastgohi yaratilgan.

XV a.ox. -XVI asr boshlariga kelib, Yevropada tovar ishlab chiqarish yuqori sur'atlarda o'sa boshladi. Bu esa xomashyoga bo'lgan talabni oshirib yubordi.

XV a.ox.da Eron markaziy hokimiyatga bo'ysunmaydigan he qancha mustaqil hududlarga bo'linib ketgan edi.

XV a.ox.da Usmoniylar jamiyatida madaniyatning turli sohafari: adabiyot, tasviriy san'at, me'morchilik ravnaq topdi.

XV a.ox.ga kelib butun Fransiya yaxlit markaziy hokimiyatga bo'ysundirildi.

XV a.ox.-XVII a.o'rt.da yevropalik sayyohlar tomonidan amalga oshirilgan yirik geografik kashfiyotlarga nishatan Buyuk geografik kashfiyotlar atamasi qo'llaniladi.

XV asr tasviriy san'atining ulug' namoyandasi Kamoliddin Behzoddir.

XV asrda Behzod asos solgan Hirot musavvirlik maktabi ulkan yutuqlarga erishdi.

XV asrda Florensiya Italiyaning yirik madaniyat markaziga aylanadi.

XV asrda ham avvalgi davrlardagidek juda ko'p yer va suv masjid, madrasa, xonaqoh, maqbara va mozarlarga biriktirilib, bunday yerlar «mulki vaqf» deb atalgan.

XV asrda kitobat san'ati, ya'ni qo'lyozma asarlarni ko'chirib yozish va u bilan bog'liq bo'lgan xattotlik, musavvirlik, lavvohlik va sahhoflik san'ati ham nihoyatda yaxshi taraqqiy etadi.

XV asrda Mali butunlay inqirozga uchrab parchalanib ketadi.

XV asrda mashhur rassom Mahmud Muzahhib tomonidan chizilgan Kavoiy tasvirida shoir hassaga tayangan, uning qomati birmuncha bukchaygan, qarashlarida ham horg'inlik alomatlari, ham ulug'vorlik va olijanoblik ko'zga yaqqol tashlanib turadi.

XV asrda Movarounnahr va Xuroson qishloqlarida birmuncha obodonchilik ishlari amalga oshiriladi.

XV asrda Movarounnahrda shishasozlik ham ancha-muncha taraqqiy qilgan. Samarqandda hatto shishasozlar mahallasi bo'lgan.

XV asrda Movarounnahrda temir buyum, qurol-yarog' va asboblarni yasash yuqori darajaga ko'tariladi.

XV asrda Samarqand va Hirotida olimlar-u fuzarolar, shoirlar-u bastakorlarning kattagina guruhi to'plangan edi.

XV asrda Temuriylar uzoq va yaqin qator qo'shni mamlakatlar: Xitoy, Hindiston, Tibet, Eron, Rusiya, Volga bo'yi va Sibir bilan

munosabatlarini saqlash uchun savdo-sotiq qilardi.

XV asrda Xitoy mamlakatida yirik zaminzorlar hokimiyati mustahkamlashi bilan mo'g'ullar bosqini asoratlarini tugatish uchun dehqonlar, hunarmandlar va savdogarlarga berilgan imtiyoz hamda yengilliklar bekor qilinadi. Dehqonlarga bo'lib berilgan davlat yerlari tortib olinib, hunarmand va savdogarlardan olinadigan soliqlar ko'paytiriladi.

XV asrdagi Go'ri Amir va Shohbizindaning oyatlar bitilgan naqshinkor eshiklar xalq ustalarining yog'och o'ymakorligi san'atidagi eng nodir namunalardan hisoblanadi.

XV asrdan boshlab Andijon Farg'ona vodiysining markaziga aylangan.

XV a.1-y.da Oltin O'rda qator xonliklarga bo'linib ketadi. Ulardan eng yiriklari Qrim, Qozon, Sibir, Qozoq xonliklari va No'g'ay O'rdasi bo'lgan.

XV asrning boshlaridan Min sulolasining Amir Temur saltanati bilan munosabatlari buziladi.

XV asrning butun davomida Movarounnahr va Xurosonda avvalgidек yer va mulkchilikning asosan to'rt s'hakldagi «mulki devoniy»-davlat yerlari, «mulki»-xususiy yerlar; mulki vaqf-madrasa va masjidlar ushshufidagi yerlar va nihoyat «jamoa yerlari» bo'lgan.

XV a.2-y.da Usmoniylar davlati o'z islohotlarini davom ettiradi.

XV a.2-y.dagi beqaror siyosiy vaziyat tufayli Temuriylar saltanati inqirozga yuz tutdi.

XV a.o' dan iqtisodiy inqirozning boshlanishi Xitoyning ichki taraqqiyoti va tashqi siyosatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

XV asrning 80-yillarida Shayboniy bobosi Abulxayrxon vafotidan keyin parokanda bo'lib ketgan qabilalarni birlashtirdi va davlatni qayta tiklashga muvaffaq bo'ldi hamda xonlik taxtiga o'tirdi.

XV-XVI asrlarda qoraqalpoqlar ko'chib borib joylashgan hududlar No'g'ay xonligi hududiga kirgan. No'g'ay va qoraqalpoq xalqlari o'zaro siyosiy hamkorlikda, birlashmada yashaganlar.

XV-XIX asrlar Turkiston tarixi, jumladan, Toshkent tarixi, Qo'qon xonligi tarixi ilmiy nuqayi nazardan yozilgan qimmatli asar Muhammad Solihning «Tarixi jadidayi Toshkand»idir.

XVI asrda bo'lgan voqealar

Milodiy XVI asrga qadar Sharq bilan G'arb xalqlari o'rtasidagi tarixiy-madaniy va savdo munosabatlari taraqqiyotida qadimgi dunyoda mashhur bo'lgan Buyuk Ipak yo'li muhim o'rin tutgan edi.

XVI asrning 40-yillaridan so'ng Shayboniylar urf-odatiga ko'ra vafot etgan xon o'rniiga taxtga yoshi katta shayboniy o'tqazilishiga rioya etilmay qo'yilgan.

XVI asr Angliya uchun muvaffaqiyatli yakunlandi.

XVI asr birinchi yarmida Kolumbiya, Ekvador, Peru va Boliviya, keyinchalik esa Chili va Argentina hududlari zabt etildi.

XVI asr bo'sag'asida Temuriylar davlati taxti uchun kurash maydoniga Zahiriddin Muhammad Bobur chiqdi.

XVI a.b. butun imperiya viloyatga, viloyatlar esa sanjog (tumanlarga bo'lingan edi.

XVI a.b. ham katolik cherkovi qudratli edi.

XVI a.b. M. Lyuter ta'limotiga mos g'oya tarqaldi. Mamlakarda eda jiloning fransuzcha tarjimalari paydo bo'ldi.

XVI a.b. Yaponiya o'zaro ichki urushlar oqibatida amalda qator mayda-mayda davlatlarga bo'linib ketgan.

XVI asr davomida shu davrning barcha muhandislik imkoniyatlari va jamiyatning ma'naviyat va madaniyati damjasiga mos ravishda ko'plab binolar, me'moriy majmualar, inshootlar bunyod etildi.

XVI a.o'rtdan boshlab mustamlakachilar endi Afrikada yashovchi aholini qullarga aylantirib, Amerikaga olib kela boshlaganlar.

XVI a.o'rtdan boshlab Turkiyada dehqonlarning xomavayron bo'lishi va ko'plab qochib ketishi qishloq xo'jaligining inqirozga yuz tutishiga sabab bo'ldi.

XVI a.o'rtdan boshlab Shimoliy Italiya va uning vositachiligida butun Sharqning G'arbiy Yevropa bozorlari bilan aloqalari Germaniya yertlaridan o'tgan.

XVI a.ox. -XVII a.b. Turkiya avvalgidek hujumkor qudratga ega bo'lmay qoldi.

XVI a.ox. -XVII a.b. Xitoy uchun o'ra xavfli tashqi raqib ham paydo bo'ldi. Bu imperiyaga chegaradosh hududlarda tashkil etilgan Manjuriya davlati edi.

XVI a.ox.da Marokash sultoni Songaini bosib oladi

XVI asr oxirlaridan boshlab, Xiva Rossiya bilan ham savdo-sotiq birmuncha yo'lga qo'yila hoshlandi.

XVI asr oxirlariga kelib Buxoro xonligi nisbatan markazlashgan ulkan davlatga aylandi.

XVI asr oxirlariga kelib Oda Nobunaga mamlakat viloyatlarining deyarli yarmini birlashtirishga muvaffaq bo'ldi.

XVI asr Tyudorlar sulolasi asri bo'ldi. Bu yuz yillik Angliya tarixida chuqur iz qoldirgan uch yirik tarixiy hodisa bilan ajralib turadi. Bular - reformatsiya, mutlaq monarxiyaning kuchayishi va dengizda Angliyaning Yevropadagi eng qudratli davlatlardan biriga aylanganligidir.

XVI asr va undan keyingi asrlar Xiva xonligining tarixiga N. Vasilvskiyning «O'zbeklar Xorazmda», «Inoqlar hukmdorligi» va «Qo'ng'iroq sulolasi» asarlari bag'ishlangan. Bundan tashqari,

XVI asr Xiva xonligining tarixi haqida ingliz savdo va diplomatiya vakili A. Jenkinsonning esdaliklari muhim ma'lumot beradi.

XVI asrda Angliya va Fransiya qirollari mutlaq hokimiyatga ega bo'lib olgan bo'lsalar, Germaniyada siyosiy tarqoqlik hukm surardi.

XVI asrda ham Xitoyda Min sulolasi hukmonlik qilardi.

XVI asrda Hindistonda siyosiy tarqoqlik hukm surardi.

XVI asrda jahondagi yirik davlatlar tomonidan dunyoni bo'lib olish boshlangan davrda Rossiya Qozon, Astraxan, Sibir xonliklarini zabt etdi.

XVI asrda markazlashgan Koreyaning asta-sekin zaiflashib ketayotganligi shimoliy va janubiy chegaralardagi qo'shnlarning qayguzlariga sabab bo'ldi. Ayniqsa, janubda Yaponiya tomonidan xavf kuchaydi.

XVI asrda Niderlandiya- hozirgi Belgiya, Lyuksemburg, Gollandiya hududlaridan hamda Fransiyaning bir qismidan iborat bo'lgan.

XVI asrda Osiyoning bir-biriga tutash qismida uch siyosiy kuch kurash maydoniga chiqqan edi. Bular - Movarounnahrda shayboniylar, Fronda safaviylar va Hindistonda boburiylar edi.

XVI asrda Pekinda 1 mln, Nankinda undan ham ko'p aholi bo'lgan. Froning Istuxon, Sheroz shaharlarida 200 mingdan ortiq kishi yashagan.

XVI asrda reformatsiya katolik cherkovi ta'limotini isloh qilish maqsadida Germaniyada bo'lib o'tgan va XVII a.1-y.da G'arbiy Yevropaning qator davlatlariga ham yoyilgan ijtimoiy harakat edi.

XVI asrda Samarqandda Shayboniixon madrasasi, Buxoroda Abdullaxon, Toshkentda Baroqxon va Ko'kaldosh madrasalari hamda boshqa ta'lim muassasalari quriladi va faoliyat yuritadi.

XVI asrda shayboniylar bilan boburiylar o'rtasida elchilik munosabatlari o'rnatildi.

XVI asrda Toshkentda Baroqxon, Ko'kaldosh madrasalari kabi me'moriy obidalar bunyod etildi.

XVI asrda Toshkentda katta bunyodkorlik ishlari amalga oshirildi.

XVI asrda uchta barbiy-siyosiy kuch (shayboniylar, safaviylar va boburiylar) kurash maydoniga chiqdi.

XVI asrda Xitoyda siyosiy ahvol keskinlashdi.

XVI asrda Xiva xonlari kutubxonalarida xattotlik, husnixat muktabi shakllandi.

XVI asrda Xiva xonligi ikki marta Buxoro xonligi tomonidan bosib olingan.

XVI asrda Yevropada yangi jamiyat - kapitalizmning tarkib topish jarayoni davom etayotgan bir sharoitda Osiyo davlatlarida hamon o'rta asr davri feodal jamiyati munosabatlari davom etardi. Yaponiya ham bundan mustasno emas edi.

XVI asrdagi davlatchiligimiz tarixida yetakchi sulola - shayboniylar sulolasi bo'ldi.

XVI asrdan 1812-yilgacha bo'lgan Xivaning tarixini Munisning «Firdavs ul-iqbol» asari qamrab olgan.

XVI asrdan boshlab afg'onlar Eron safaviylariga qarshi uzoq yillar davomida kurash olib borganlar.

XVI asrdan boshlab Dashti Qipchoqda ham yashovchi o'zbek qabila lari ko'chib kela boshlagach, yurtimizda o'zbek xalqining tarkibi kengayib bordi.

XVI asrdan boshlab davlat yerlarini «tanho» deb nom olgan shaklda in'om etish qaror topa borgan.

XVI asrdan boshlab Movarounnahr va Xorazmning mahalliy aholisi ham umumiy nom bilan o'zbek deb atala boshlagan.

XVI asrdan boshlab odamlar suv va shamoldan energiya yangi manbai sifatida foydalana boshladilar.

XVI asrdan boshlanadigan tarixiga olimlar «Yangi tarix» deb nom berganlar.

XVI asrdan boshlangan o'zgarishlar natijasida dastlab G'arbiy Yevropa va Shimoliy Amerikada shakllangan yangi jamiyatni kapitalistik jamiyat deb atay boshladilar.

XVI asrdayoq Yaponiyada xristian dinining tarqalishi taqiqlangan edi.

XVI asrga kelib bir necha urug'lardan iborat qoraqalpoq xalqining shakllanish jarayoni nihoyasiga yetgan.

XVI asrga kelib Xitoyda davlat hamda dehqonlar yerlarining katta yer egalari qo'lga o'tish jarayoni kuchaydi.

XVI asrgacha Movarounnahr va Xorazmda yashagan ajdodlarimiz hali yoppasiga o'zbeklar deb atalmaganlar.

XVI asrning 40-yillaridan boshlab Yaponiyaga birinchi bo'lib Portugaliya savdogarlari kirib keldilar.

XVI a. 70-y. da Xiva xonligi iqtisodiy inqirozga duchor bo'ldi.

XVI a. 2-y. da Rossiya Qozon, Astraxan (Ashtarxon) va Sibir xonliklari bosib olindi.

XVI a. 2-y. dan boshlab Germaniyada iqtisodiy tushkunlik ham boshlandi.

XVI a. 2-y. dan Buxoro xonligining Rossiya bilan munosabatlari rivojlana bordi.

XVI a. o. dan boshlab to'qimachilik, qog'oz, shisha ishlab chiqarishda mehnat taqsimoti va qo'l hunari texnikasiga asoslangan korxona-manufaktura (lotincha manus - qo'l, faktura - tayyorlash)lar vujudga keldi.

XVI asrning oxirlari qoraqalpolarning alohida bir xalq bo'lganligiga to'g'ri keladi. Chunonchi,

XVI-XIX asrlar birinchi yarmi tarixi haqida Xiva shahrining 2500 yillik yubileyi munosabati bilan chop etilgan «Xiva - ming gumbaz

shahr» kitobi ham tarixiy faktlarga juda boy asardir.

XVI-XVII asrlar yangi ixtirolar davri ham bo'ldi. Odamlar uchun energiya yangi manbalari juda zarur edi.

XVI-XVII asrlarda Buxoro va Xiva xonliklariga Rossiyadan 12 martaba elchilar kelishgan.

XVI-XVII asrlarda G'arbiy Yevropa butun aholisining katta qismini dehqonlar tashkil etardi.

XVI-XVII asrlarda G'arbiy Yevropada savdo va tadbirkorlikning markazi bo'lgan shaharlarning o'sishi davom etdi.

XVI-XVII asrlarda ilm-fan taraqqiyotida katta yutuqlarga erishildi.

XVI-XVII asrlarda qoraqalpolar yo Buxoro xonligiga, yo qozoq xonliklariga tobe bo'lgan.

XVI-XVII asrlardan boshlab Sharq mamlakatlarida transport vositalari (kemalar, portlar, yo'llar, kanallar qurilishi) va kommunikatsiya tizimining (kitob chop qilish, savodxonlik darajasi) rivojlanish sur'atlari G'arb mamlakatlariga nisbatan pasaydi.

XVI-XVIII asrlarda Fransiya mavjud bo'lgan siyosiy hokimiyatning mazmuni quyidagi iborada o'z ifodasini topgan edi: «Xudoning irodasi shuki, har qanday qat'iy bo'lib tug'ilgan o'ylab o'tilmagan bo'ysunmug'i lozim».

XVI-XVIII a. 1-y. Xiva xonligida ilm-fan taraqqiyoti butunlay toxtab qolgani yo'q.

XVII asrda bo'lgan voqealar

XVII a. b. Angliya savdo kompaniyalari Erondan Shimoliy Amerikagacha, Shvetsiyadan Hindistongacha bo'lgan juda katta hududni o'z ta'sirida tutgan.

XVII a. b. Angliya Shimoliy Amerikada birinchi mustamlaka - Virginiyaga asos solindi.

XVII asr ikkinchi yarmidan boshlab Boburiylar imperiyasida toju taxt uchun kurash avj oldi.

XVII asr mashhur fransuz fizigi Blez Paskal tomonidan suvning bosim kuchi to'g'risida yaratilgan qonun kashfiyotchisidan qariyb 7 asr muqaddam movarounnahrlik muhandislarga ma'lum ekanligidan dalolat beradi.

XVII a. o. r. ga kelganda savdogar (negosiant) va bank egalari burjuaziya yangi yuqori qatlamiga aylandilar.

XVII a. ox. - XVIII a. b. Qo'ng'iroq va Chimboy qoraqalpolarning ma'muriy markazlari harpo etilgan.

XVII asr Rossiya tarixida shaharlarning rivojlanishi boshlangan asr hisoblanadi.

XVII asr Xiva xonligining siyosiy hayotida ikki jarayon kuchayib bordi. Ularning birinchisi markaziy hukmron sulola nufuzining pasayishi bo'lsa, ikkinchisi qabila boshliqlari ta'sirining kuchayishi edi.

XVII asrda Brandenburg knyazligida Prussiya gertsogligi yetakchi mavqega ega bo'lib oldi.

XVII asrda Buxoro xonligi hududlarida 150 dan ortiq madrasa faoliyat yuritgan.

XVII asrda golland olimi A. Levenhuk 300 marta kattalashtirib ko'rsatadigan mikroskop yaratdi.

XVII asrda ijod qilgan Jon Lokk ilgari surgan g'oyalarni keyingi asr faylasuflariga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Uning asosiy xizmati insonning yashash, erkinlik va mulkka egalik qilish huquqlari haqidagi ta'limotni yaratganligi bilan belgilanadi.

XVII asrda ruda portlatish yo'li bilan olina boshlandi.

XVII asrda Samarqand Registonini ansamblining hozirgi qiyofasini shakllantirildi.

XVII asrda Yaponiya hukmdorlari mamlakatni chet elliklar uchun yopib qo'ydilar va mamlakatdagi barcha yevropaliklarni quvib yubordilar.

XVII asrda yashagan Hasanbek Rumiuning «Eng go'zal tarix» asari XVI a. 1-y. dagi Xiva tarixiga bag'ishlangan.

XVII asrdan boshlab G'arbiy Yevropada usti yopiq bozorlar qurilishi keng avj oldi.

XVII asrdan boshlab Namanganning nomi manbalarda uchraydi.

XVII asrdan boshlab Xiva xonligida hukmron sulola nufuzi pasayib bordi, qabila boshliqlarining ta'siri esa kuchaydi. Natijada davlat parokandaligi yuz berdi.

XVII asrdan Rossiya iqtisodiyotida yangi alomatlar paydo bo'la boshladi.

XVII asrga kelib manufaktura ishlab chiqarishni Angliya va Gollandiyada xo'jalikning asosiy shakliga aйланди. Fransiya esa rivojlanish bosqichiga kirdi.

XVII asrning boshlarida no'g'aylar Volga va Yoyiq daryolari bo'yilariga bostirib kelgan jung'orlar (qalmoqlar) tomonidan tor-mor etiladi. No'g'aylar Qrimga ko'chib ketishga majbur bo'lganlar.

XVII asrning I choragidan 1920-yil fevralgacha Xiva shahri Xiva xonligining poytaxti bo'lgan.

XVII a. 2-y. da ichki siyosiy tarqoqlik Germaniyani Yevropaning buyuk davlatlari qo'lida qo'g'irchoqqa aylantirib qo'ydi.

XVII a. o'g'a qadar Yevropa tibbiyoti bilim va amaliy tavsiyalarini O'rta Osiyoda yetishtirib chiqqan alloma: Abu Ali ibn Sino va Abu Bakr ar-Roziylar asarlaridan olgan.

XVII a. o'g'acha konkista siyosati davom etdi.

XVII asrning taniqli olimi, Mir Arab madrasasi mudarrisi Muhammad Sharif Buxoriy falsafa, tasavvuf, tarix, fiqh, tilshunoslik, astronomiya sohasida 20 dan ortiq asarlar yozgan.

XVII-XVIII asr birinchi yarmida adabiyot ancha rivoj topdi.

XVII-XVIII asr birinchi yarmida Buxoro tarixiga doir qator asarlar yaratiladi.

XVII-XVIII asrlar Avstriya va Brandenburg knyazliklarining Germaniyada hegemonlik uchun kurashi ostida o'tdi.

XVII-XVIII asrlarda boshqa mamlakatlarda ham parlament vujudga keldi. Parlament xorijiy mamlakatlarda turlicha nom bilan ataladi. Masalan: AQSH va Lotin Amerikasi mamlakatlarida Kongress, Buyuk Britaniyada Parlament, Finlandiya va Polshada Riksdag, Germaniyada Bundestag, O'zbekistonda Oliy Majlis va hokazo.

XVII-XVIII asrlarda Buxoro xonligida shahar va qishloqlarda ko'plab maktab (maktabxona)lar faoliyat ko'rsatgan.

XVII-XVIII asrlarda Shimoliy Amerikada 13 ta mustamlaka shartlari tuzildi va ular qiro'l tayinlagan gubernatorlar tomonidan boshqarildi.

XVII-XVIII asrlarda Xivada Muhammad Yusuf Roziy, Bobojon Rumiyo'y, Muhammad Rizo Oxund kabi qator usta xattonlar yashab, mehnat qilganlar.

XVII-XVIII asrlardagi qoraqalpoq adabiyotida tarixiy voqealarni badiiy shaklda aks ettirgan «Qirg'iz» dostoni alohida o'rinni tutadi.

XVII-XVIII asrlarning birinchi yarmida Buxoroda savdo-sotiq ishlari bir qadar o'sib bordi.

XVII-XVIII asrlarning boshlarida aniq fanlar sohasida katta muvaffaqiyatlarga erishildi.

XVIII asrda bo'lgan voqealar

XVIII asr birinchi choragida Eshimxon yetakchiligidagi qoraqalpoq xonligi tashkil topadi.

XVIII a. b. Buxoro xonligi ichki kurashlar oqibatida zaiflashadi.

XVIII a. b. Buxoro xonligi tasarrufida bo'lgan Farg'ona vodiysi ajralib chiqish harakati boshlanib, boki miyat avval Chast yaqinidagi Chodak xo'jalari qo'liga o'tadi.

XVIII asr boshlariga kelib Sirdaryo bo'yida yashovchi qoraqalpoqlar birlashish jarayonida Sig'noq va Jonkent singari qadimiy qo'rg'on-shaharlar tuyench bo'lgan.

XVIII asr ikkinchi yarmi va XIX asr birinchi yarmida ham avvalgi asrlarda mavjud bo'lgan hunarmandchilikning har xil turlari yanada rivojlandi.

XVIII a. ox. da Amir Umarxon davridagi yirik shoirlardan biri Maxmur (asl ismi Mahmud) tug'ilgan.

XVIII a. ox. da ham Fransiya da hali sanoat inqilobi yuz bermagan edi.

XVIII a. ox. da Muhammad Amin bukmronligi davridan boshlab birmuncha siyosiy barqarorlik o'rnatildi.

XVIII a. ox. da Prussiya maydoni jihatidan Yevropada uchinchi, qo'shini soni jihatidan esa to'rtinchi o'rinni egalladi.

XVIII a.ox.ga kelib Buyuk Britaniya dunyoning birinchi sanoat mamlakatiga aylandi.

XVIII a.ox.ga kelib Xiva shaharlari hayotida uzoq davom etgan tashkunlik holati barham topdi.

XVIII a.ox.ga kelib Yevropaning buyuk davlatlari Turkiya imperiyasining zaiflashib qolganligidan foydalanib, uning mustamlaka hududlariga ko'z olaytirishni kuchaytirdilar.

XVIII asr oxirlarida Amudaryo quyi tarmoqlarida Qal'iko'ti, Kegayli dehqonchilik vohalari vujudga keldi.

XVIII asr oxirlarida Buxoroda «Shashmaqom» vujudga kelgan.

XVIII asr oxirlarida Fransiya tashqi siyosatda ham muvaffaqiyatsizlikka uchradi.

XVIII asr oxirlarida ham Fransiyada, hamon o'rta asr feodal tartiblari hukm surardi.

XVIII asr oxirlariga kelganda Sin imperiyaning istilochilik qudrati zaiflashdi.

XVIII asr va XIX a.1-y. mobaynida Buyuk Britaniya dengiz va okeanlar orqali o'tadigan jahon yo'llarida tayanish punktlari: Gibraltar (O'rta Yer dengizidan Atlantika okeaniga chiqish ustidan nazorat), Adan (Qizil dengizdan Hind okeaniga chiqish), Keyptaun (Tizgu Umid buranida -Afrikaning janubiy qismi), Singapur (Hindiston bo'sag'asi). Gonkong (Xitoy bo'sag'asi)ni bosib oldi.

XVIII asrda Angliya cheklangan monarxiya davlati edi. Davlat boshlig'i qirol bo'lib, hukumatni parlament saylovida g'olib chiqqan ikki siyosiy partiyadan biri tuzgan.

XVIII asrda Buxoro amirligida sug'orish tarmoqlarining kengaytirilishiga alohida e'tibor berildi. Zarufshon daryosida Xurmo va Sarazm naq'ariqlari chiqarilgan. Ularning biri to'rt chaqirim, ikkinchisi uch chaqirim uzunlikda bo'lgan.

XVIII asrda Buyuk Britaniyada sanoat to'ntarishi yuz berishi uchun barcha shart-sharoitlar mavjud edi.

XVIII asrda Buyuk Britaniyaning asosiy raqibi Fransiya bo'ldi.

XVIII asrda ingliz shifokori E.Jenner odamga chechak kasali sigirdan yuqsa uning yengil o'tishini, so'ngra bu kasalni yuqtirgan kishiga chechakka qarshi immunitet paydo bo'lishini, ya'ni unga chechak kasali boshqa yuqmasligini aniqladi.

XVIII asrda Muhammadaliyoz Nishotiy yashab ijod etgan.

XVIII asrda Namangan Qo'qon xonligi hududiga kirgan.

XVIII asrda Turkiya Rossiya bilan bir necha bor urushga kirdi, biroq bu urushlarda Turkiya yengildi.

XVIII asrda uch xonlikdagi o'zaro urushlar, ichki nizolar va parokandalik yurtimizni egallash uchun istilochilarga qulay zamin yaratdi.

XVIII asrdan boshlab Buxoro amirligida hasharga keluvchilar oziq-ovqati, ish asboblari, ot-aravasi bilan kelishi lozim bo'lgan.

XVIII asrdan boshlab qonqalpog' yozma adabiyoti shakllandi va rivojlana bordi.

XVIII asrdan boshlab Rossiya imperiyasining o'zbek xonliklari bilan bo'lgan munosabatlarida tazyiq o'tkazishi ustunlik qila boshladi.

XVIII asrdan boshlab Safaviylar davlatida iqtisodiy tashkunlik boshlandi.

XVIII asrdayoq paydo bo'lgan konservatizm (lotincha conservation - saqlab qolmoq, qo'riqlamoq) mavjud siyosiy tartib-monarxiya boshqaruvini saqlab qolish zarurligini asoslashga urinardi.

XVIII a.60-y.idan boshlab, Xiva xonligida hokimiyatni qo'ng'iroq qilibani boshliqlari asta-sekin o'z qo'llariga ola boshladilar.

XVIII a.70-y.da Davkor ko'li yonida kanal qurildi.

XVIII asrning 90-yillarida Rahmatulla karvonboshi rahbarligidagi bir guruh Toshkent savdogarlari o'z karvonlari bilan doimo Petropavlovskka qatnash turgan.

XVIII asrning birinchi choragida Kichik, O'rta, Katta juzga bo'lingan qozoq sultonlari o'rtasida o'zaro kurash kuchaydi.

XVIII asrning boshlarida, asosan, Farg'ona vodiysi va Sirdaiyoning quyi qismigacha bo'lgan hududlar Buxoro amirligidan ajrab, mustaqil davlat-Qo'qon xonligi tashkil topadi. 15 ta beklikka bo'lingan.

XVIII a.2-y. - XIX a.b. Xiva xonligida katta ko'lamdagi sug'orish inshootlarining tiklanishi hamda yangilarining bunyod etilishi ishlab chiqaruvchi kuchlarning o'sishiga asos bo'ldi.

XVIII a.2-y.da asbob-uskunalarini harakatga keltiruvchi bug' mashinasi (motor) ixtiro qilindi. Natijada asosiy ishlarni mashinalar bajaruvchi fabrika-zavodlar vujudga keldi.

XVIII a.2-y.da Toshkent - Shayxontobur, Beshyog'och, Ko'kcha va Sebzor dahlalariga bo'lingan.

XVIII a.2-y.da va XIX asrda texnika muvaffaqiyatlari mehnat unumdorligini g'oyatda oshirish imkonini berdi.

XVIII a.2-y.dan boshlab Rossiya savdo-iqtisodiy aloqalarida Markaziy Osiyo xonliklarining ahamiyati yanada orta bordi.

XVIII a.2-y.dan Buyuk Britaniyada dastlab sanoat to'ntarishi to'qimachilik sohasida yuz berdi.

XVIII a.o'dan boshlab Buyuk Britaniyaning mustamlakasi bo'lgan Shimoliy Amerikada yagona ichki bozor shakllana boshladi, savdo aloqalari rivojlandi.

XVIII asrning oxirida Norbo'tabiy madrasasi bunyod etilgan.

XVIII va XIX a.b.gi Markaziy Osiyoning tarixi Muhammad Ya'qub ibn Doniyolbiy Buxoriy «Gulshan ul-muluk» (Podshohlar gulshani) degan asarning ikkinchi qismida bayon etilgan.

XVIII-XIX asrlar chegarasida Misrda mamluk jangchilar (asosan, qullikka tushirilgan Gruziya va Shimoliy Kavkaz aholisi) va mahalliy aholi mamlakatga bostirib kirgan Napoleon Bonapart boshchiligidagi fransuz qo'shiniga qarshi kurashda qatnashdi.

XVIII-XIX asr birinchi yarmida Qo'qon shahri nafaqat xonlikning, ayni paytda, Markaziy Osiyoning yirik shaharlaridan biri edi.

XVIII-XIX asrlarda Qo'qon xonligida ko'plab tarixiy asarlar yaratilgan.

XVIII-XIX asrlardagi Xiva bilan Rossiyaning o'zaro aloqalari yara bir sharqshunos olim S. Jukovskiyning «Rossiyaning keyingi 300 yilda Buxoro va Xiva bilan aloqasi» asarida o'z ifodasini topgan.

XVIII-XIX a.1-y.da Qo'qonda ilm-ma'rifat olamida mashhur ijodkorlar yetishib chiqqan.

XVIII-XIX a.1-y.da qoraqalpoq adabiyotining ko'zga ko'ringan qalor namoyandalari qalam tebrutganlarkim, ularning nomlari bugungi kunda ham ardoqlanadi.

XVIII a.ox. - XIX a.b. rus sarmoyasi Markaziy Osiyo bozorida yetakchi o'rinni egalladi.

XVIII a.ox. - XIX a.b. Toshkent bilan Rossiya o'rtasidagi savdo munosabatlari rivojlandi.

XVIII a.ox. - XIX a.o'rt. Junayd Mulla Avaz Muhammad Mulla Ro'zimuhammad o'g'li yashagan.

XIX asrda bo'lgan voqealar

XIX a.b. amir Umarxon hukmronlik qilgan davrda Qo'qon xonligida markazlashgan hokimiyat o'rnatilishi, savdo-sotiq munosabatlarining tartibga solinishi, xonlikdagi siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik ilmiy rivojlanishida muhim o'rin tutdi.

XIX a.b. Buxoro amirligi aholisi 2 mln kishini tashkil etgan.

XIX a.b. Buyuk Britaniya Janubiy Afrikadagi gollandlarga qarashli Kap koloniyasini bosib oldi. Koloniya aholisi burlar deb atalardi.

XIX a.b. Lavzin, Qilich Niyozbiy, Katta Xonobod kamallari qurildi.

XIX a.b. Qo'qon shahri ilm-ma'rifat markaziga aylandi.

XIX a.b. qoraqalpoqlar quyi Amudaryo havzasi, Orolning janub va janubi g'arb tomonlarida muqim hayot tarziga o'ta boshladilar.

XIX a.b. Rossiya o'zbek savdogarlari uchun katta imkoniyatlar yaratdi, ba'zi cheklashlar bekor qilindi.

XIX a.b. Samarqand shahri baland devor bilan o'rab olingan. Uning Buxoro, Paykobod, Shohizinda, Qalandarxona, so'zangaron, Xoja Ahtor nomlari bilan atahuvchi 6 ta darvozasi bo'lgan.

XIX a.b. shaharlarda 318 maktab, Qoraqum eshon, Qelila oxun, Egambergan oxun, Oyinhut eshon mavzalarida, Eshonqal'ada madrasalar mavjud bo'lgan.

XIX a.b. Umarxon sa'y-harakatlari natijasida Qo'qonda o'ziga xos

ilmiy-madaniy muhit vujudga keladi.

XIX a.b. Umarxon va uning umr yo'ldoshi shoira Nodiraning sa'y-harakatlari natijasida Qo'qon ilm-ma'rifat markaziga aylandi va bu yerda Qo'qon adabiy muhiti shakllandi.

XIX a.b. Xiva va Afg'oniston o'rtasida elchilik munosabatlari o'rnatilgan.

XIX a.b. Xiva xonligi poytaxti yirik qurilish maydoniga aylandi.

XIX a.b.n beri amirlikda lashkar tartiboti amalda isloh qilinmagan, harbiy ish sifatsiz va qo'shin qurol-yarog'lari o'ta qoloq darajada edi.

XIX asr boshlariga kelib Eron xalqaro siyosatda muhim o'rin tuta boshladi.

XIX asr birinchi yarmida Buxoroda ijod etgan tarixchi olimi Muhammad Ya'qub ibn Doniyolbiy Buxoriy edi.

XIX asr birinchi yarmida Xiva xonligining Buxoro, Qo'qon, Afg'oniston, Eron, Hindiston va Turkiya kabi davlatlar bilan savdo-iqtisodiy va elchilik aloqalari rivojlangan.

XIX asr ikkinchi yarmi Qo'qon me'morchiligida noyob arxitektura yodgorligi hisoblangan yuzdan ortiq xonadan iborat Xudoyorxon saroyi alohida o'rin tutadi.

XIX asr ikkinchi yarmida qoraqalpoqlarda tabaqalanish jarayoni kuchaydi.

XIX asr insoniyat tarixiga bug' asri bo'lib kirgan.

XIX a.o'rt.da Andijon 4 dahaga bo'lingan. Har dahaning qozisi, mingboshisi bo'lgan. Dahalar oqsoqol boshliq mahallalarga bo'lingan.

XIX a.o'rt.da Buyuk Britaniya parlamenti jamoa palatasining 652 a'zosi 489 tasi yer mulkdorlari edi.

XIX a.o'rt.da Chimboy, Qo'ng'iro't dehqonchilik vohalari vujudga keldi.

XIX a.o'rt.da mashinasozlik turli xil dastgoh (stanok)larning yaratilishi ishlab chiqarishda inqilobga teng ixtiro bo'ldi.

XIX a.o'rt.da mavjud sotsialistik g'oyalar o'rniga germaniyalik K.Marks va F.Engelslar ishlab chiqqan kommunistik jamiyat qurish haqidagi yangi ta'limot vujudga keldi va u marksizm nomini oldi.

XIX a.o'rt.da o'ymakori eshik va ustunlar ustasi Polvon Abdusattor o'g'lining nomi ayniqsa shuhrat qozondi.

XIX a.o'rt.da Qo'qondagi madrasalar ichida Madalixon, Norbo'tabek, Jome, Hojimoym, Xoja dodxoh, Mingoyim madrasalari alohida ajralib turadi. Ularning har birida 38 tadan 100 tagacha hojrasi bo'lgan.

XIX a.o'rt.da qoraqalpoqlar Xiva xonligi hukmronligi ostida bo'lib, ular Amudaryoning har ikkala qirg'og'ida va Orol dengiziga quyiladigan yerlarda yashagan.

XIX a.o'rt.da Qoraqum Eshon madrasasi qurilgan.

XIX a.o'rt.da Toshkent shahri aholisi 80 mingga yaqin kishini tashkil qilgan.

XIX a.o'rt.da xonlik poytaxti Xiva shahrida 20 mingdan ortiq aholi yashagan.

XIX a.o'rt.dan boshlab Rossiya imperiyasining amalga oshirilgan harbiy istilochilik yurishlari natijasida Buxoro amirligi va Xiva xonligi imperiyaning protektoratiga aylantirildi.

XIX a.o'rt.ga borib ayniqsa Xiva xonligida qurilish ishlari avj oldi.

XIX a.o'rt.ga kelganda sanoat to'ntarishi nihoyasiga yetayotgan edi.

XIX a.o'rt.ga kelib Buyuk Britaniyada fuqarolik jamiyati asoslari qaror topdi.

XIX a.o'rt.ga kelib G'arbning ilg'or mamlakatlarida hukmron dunyoqarash bo'lib olgan liberalizm mutloq monarxiyaga qarshi fiol kurash olib bordi.

XIX a.o'rt.gacha AQSH, asosan, qishloq xo'jalik mamlakati edi.

XIX asr 30-yillarining oxirlaridan g'ildirakli paroxodlar okean orqali Hindiston va Amerikaga qatnay boshladi.

XIX asr 40-yillardan temiryo'l qurilishi Germaniya va Fransiya ham boshlandi.

XIX asr 50-60-yillarda g'arb mamlakatlarida yelkanli dengiz floti o'z o'rini paroxodlarga bo'shatib bera boshladi.

XIX asr 60-yillarining boshidagi ocharchilik Koreyada ahvoli yanada og'irlashtirib yubordi.

XIX asr 70-yillari oxirida Parnell rahbarlik qilgan muxolifat nufuzi kuchga aylandi.

XIX asr 70-yillarida Afg'oniston Rossiya bilan Buyuk Britaniya o'rtasida bahsga sabab bo'lgan mamlakat bo'lib qoldi.

XIX asr 80-yillar oxiriga kelib, Avstriya-Vengriyada kasaba uyushmalari tarqatib yuborildi.

XIX asr 80-yillardan tortib XX asr boshlarigacha Germaniyaning Buyuk Britaniyaga eksporti 41 foiz ko'paygan.

XIX asr 90-yillarning oxirida Germaniya Shantung (Xitoy) provinsiyasining bir qismi bosib olindi.

XIX asr 90-yillarining o'rtalaridan Fransiya mehnatkashlarining ahvoli esa og'ir edi. Ular kuniga 10-12 soat, ba'zan 14-16 soatgacha ishlashga majbur edi.

XIX asr 90-yillarining o'rtalaridan Fransiya mo'tadil siyosiy barqarorlik iqtisodiy yuksalish tufayli erishildi.

XIX a.ox.da Buyuk Britaniya tomonidan bosib olingan mustamlakalar yer maydoni 33,5 mln.kv.km edi.

XIX a.ox.da Buyuk Britaniya tomonidan bosib olingan mustamlakalar aholisi soni 393,5 mln.kishi edi.

XIX a.ox.da AQSH tomonidan bosib olingan mustamlakalar aholisi

soni 9,7 mln.kishi edi.

XIX a.ox.da AQSH tomonidan bosib olingan mustamlakalar yer maydoni 0,3 mln.kv.km edi.

XIX a.ox.da AQSHda 185 ta monopoliya faoliyat ko'rsatgan.

XIX a.ox.da Buxoro amirligi hududi Rossiya imperiyasi tasarrufiga o'tgan hududlar hisobiga qisqargan edi.

XIX a.ox.da Buyuk Britaniya Bunoro davlatini bosib oldi.

XIX a.ox.da Fransiya tomonidan bosib olingan mustamlakalar aholisi soni 10,6 mln.kishi edi.

XIX a.ox.da Fransiya tomonidan bosib olingan mustamlakalar yer maydoni 10,6 mln.kv.km edi.

XIX a.ox.da Germaniya tomonidan bosib olingan mustamlakalar aholisi soni 12,5 mln.kishi edi.

XIX a.ox.da Germaniya tomonidan bosib olingan mustamlakalar yer maydoni 2,9 mln.kv.km edi.

XIX a.ox.da Germaniyada monopoliyalar soni 250 tadan ortiq edi.

XIX a.ox.da Hindiston dunyo bozoriga katta miqdorda sanoat va qishloq xo'jaligi mollari chiqara boshladi.

XIX a.ox.da iqtisodiy qiyinchiliklar va xalqning ma'naviy jihatdan kamalishi, mahalliy urf-odatlariga zid bo'lgan qarorlarning qabul qilinishi natijasida Turkiston Rossiya imperiyasining milliy-ozodlik harakatlari avj olgan markazlaridan biriga aylandi.

XIX a.ox.da Jazoirda 300 mingdan ortiq fransuz yashardi.

XIX a.ox.da Lotin Amerikasiga AQSH kapitali ham kirib kela boshladi.

XIX a.ox.da Misr va Sudan-Buyuk Britaniyaning, Tunis, Jazoir va Marokash-Fransiyaning, Marokashning bir qismi-Ispaniyaning, Liviya va Italiyaning mustamlakalariga aylandi.

XIX a.ox.da monopolistik kapitalizm qirg'inbarot mustamlakachilik harakatlarining kuchayishi «imperializm» atamasining keng ishlatilishiga olib keldi.

XIX a.ox.da O'rta Osiyoda yangi usuldagi maktablar sanoqli bo'lgan.

XIX a.ox.da qoraqalpqlarning ilk yozma asarlari paydo bo'la boshladi.

XIX a.ox.da texnikaning yangi tarmog'i-telefon tez rivojlandi.

XIX a.ox.da Xitoy qoloq, yarim feodal davlat edi.

XIX a.ox.da Xudoyorxon saroyi.

XIX a.ox.dan boshlab, Germaniya-Turkiya munosabatlari tobora yaqinlashib bordi.

XIX a.ox.ga kelganda, Buyuk Britaniya mustamlakalarga aylantirilgan hududlar 33 mln. kv. km.ni tashkil etdi. Ularda qariyb 370 mln. aholi yashardi.

XIX a.ox.ga kelib Afrika qit'asi hududining 90 foizi mustamlakalar qo'liga o'tdi. Faqat ikki davlat -Liberiya va Efiopiyagina o'z taqiligin saqlab qola oldi, xolos.

XIX a.ox.ga kelib amir lashkari shoshilinch tarzda yig'ilgan yomon harbiy ta'lim ko'rgan va sodda qurollar bilan ta'minlangan debqonlardan iborat bo'lgan.

XIX a.ox.ga kelib Parij, ichimlik va oqova suv tarmoqlari tramvay va metroga ega bo'ldi.

XIX a.ox.ga kelib, ijtimoiy harakatga rahbarlik 1881-yilda tuzilgan «Qo'shma Shlatlar va Kanada uyushgan tred-yunionlari va ishchi federatsiyasi»ga o'tdi.

XIX a.ox.-XX a.b. «Jahon ustaxonasi» deb nom olgan Britaniyaning sanoat ishlab chiqarish hajmi 2 marta, tashqi savdo ulushi esa 70 foizga qisqardi.

XIX a.ox.-XX a.b. G'arbiy Sudan, Senegal va Nil daryosi ham Fransiya, Gollandiya va Buyuk Britaniya o'rtasida raqobat maydoni aylandi.

XIX a.ox.-XX a.b. kapitalizm taraqqiyotida yangi bosqich monopolistik kapitalizm deb ataluvchi bosqich qaror topdi.

XIX a.ox.-XX a.b. qoraqalpqlarda bir qancha madrasalar bo'lgan ularning eng kattalari Qoraqum eshon va Tosh madrasalari edi.

XIX a.ox.-XX a.b. Rossiya Avstriya-Vengriya munosabatlari tobora yomonlashib bordi.

XIX a.ox.-XX a.b. Rossiya iqtisodiy taraqqiyotda boshqa buyuk davlatlarga nisbatan orqada qoldi.

XIX a.ox.-XX a.b. Turkistonda ilm-fan sohasida katta muvaffaqiyatlarga erishildi.

XIX a.ox.-XX a.b. Turkistondagi yalpi iqtisodiy tanazzul, o'zaro urushlar, Xiva xonligi va Buxoro amirligining isyonchi guruhlariga qarshi kurashi, shuningdek, Rossiya imperiyasining harbiy yurishi nafaqat siyosiy va iqtisodiy, balki madaniy taraqqiyotga ham salbiy ta'sir ko'rsatdi.

XIX a.ox.-XX a.b. Turkiya hukumati Germaniya bilan yaqinlashdi.

XIX a.ox.-XX a.b. Xiva xonligida uy hunarmandchilik ishlab chiqarishi hanuz saqlanib kelayotgan edi.

XIX a.ox.-XX a.b.gi Misning tarixi Turkiya hukmronligidan ozod bo'lish va inglizlarning mustamlakachilik siyosatiga qarshi kurash hayrog'i ostida o'tgan o'zgarishlar davri bo'ldi.

XIX asr oxirlarida Bolqon yarimoroli xalqlarining ma'lumi qismi Turkiya zulmi ostida edi.

XIX asr oxirlarida qurilgan Andijon jome masjidi o'z qurilishi bilan yuksak milliy me'morchilik namunasi bo'lib qoldi.

XIX asr Sharq dunyosi madaniy hayotida Ogahiy she'riyati, tar

monlik va tarjimonlik faoliyati chuqur iz qoldirdi.

XIX asr so'nggi choragida Fransiyaning iqtisodiy taraqqiyoti sekinlashdi.

XIX asr transport sohasida temir va bug' asri bo'lib qoldi.

XIX asrda Buxoro amirligida xirojning bir qismi pul bilan ham to'langan bo'ldi.

XIX asrda Buyuk Britaniyaning iqtisodiy va siyosiy hayotida imperiya tobora kattaroq rol o'ynay boshladi.

XIX asrda ham Afrika xalqlari ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning turli bosqichlarida yashashar edi.

XIX asrda ham aristokratiya jamiyatda o'z mavqeyini saqlab, ularning asosini avvalgiday yer mulklari tashkil qilardi.

XIX asrda ham Efiopiyada o'rta asr munosabatlari hukm surardi. U yerda knyazliklar birikmasidan iborat davlat edi.

XIX asrda ham Eron mutlaq monarxiya edi. Davlat boshlig'i shoh bo'lib, u cheklanmagan huquqqa ega bo'lgan.

XIX asrda ham O'rta Osiyo davlatlari shaharlarida qurilish ishlari davomlagan.

XIX asrda ham qoraqalpqlarning ayrim ovullarida urug' munosabatlari mustahkam tarzda davom etdi.

XIX asrda ham Rossiya boshqa buyuk davlatlar qatori bosqinchilik urushlarini to'xtatmadi.

XIX asrda jamiyat hayotining muhim voqealaridan biri «o'rta asr»ning shakllanishi bo'ldi.

XIX asrda matematikaning muvaffaqiyatlari, Nyuton kashfiyotlari va teleskopning takomillashtirilishi astronomiyani rivojlantirishga qudratli ta'sir berdi. Minglab ilgari ma'lum bo'lmagan yulduzlar kashf etildi.

XIX asrda O'rta Osiyo xonliklari agrar davlatlar edi.

XIX asrda O'rta Osiyoda uchta mustaqil davlat mavjud bo'lib, bular Buxoro amirligi, Xiva va Qo'qon xonliklaridir.

XIX asrda paydo bo'lgan adolatli jamiyat to'g'risidagi ta'limlarning asosiylari konservatizm, liberalism va sotsializm nomlangan.

XIX asrda qirg'qa yaqin doston ma'lum bo'lib, «Alpomish», «Dor to'g'li», «Kuntug'mish», «Shirin va Shakar» dostonlari ularning eng mashhurlari edi.

XIX asrda Rossiya imperiyasining sanoat xomashyosiga bo'lgan ehtiyojining ortishi, ishlab chiqarilgan mahsulotlari uchun qo'shimcha iste'mol bozorlarining zarurligi, to'qimachilik sanoati uchun arzon paxta talasi yetkazib beradigan hududga ega bo'lish muammolari O'rta Osiyoning bosib olinishini yanada tezlashtirdi.

XIX asrda Xiva shabari bir-biridan devor bilan ajralib turadigan ikki qismga bo'lingan. Ularning biri Dishan qal'a- Tashqi shahar(qal'a) deb,

ikkinchisi esa Ichon qal'a-ichki shahar(qal'a) deb atalgan.

XIX asrda Xiva yog'och o'ymakorligi maktabi xonlikda o'rinida turardi.

XIX asrda Xivada matoga gul bosish san'ati o'zining uyg'unligi va mayda gullari bilan Markaziy Osiyoning boshqa bosish markazlaridan farq qilib turadi.

XIX asrda yangi ishchilar sinfi shakllandi.

XIX asrda yozilgan Mirzo Shams Buxoriyning «Bayoni havodisoti Buxoro, Ho'qand va Qashqar» («Buxoro, Qo'qon va Qashqarning ayrim voqea-hodisalari bayoni») kitobi tariximizda muhim manbalar hisoblanadi.

XIX asrdagi Toshkent shahrining qiyofasi «Tarixi jadidai Toshkent» (Toshkentning yangi tartibi) asari batufsil yoritilgan.

XIX asrdagina Yevropaliklar dengiz orqali o'tib, XIII asrda Marco Polo sayohat qilgan o'lkalarni o'z ko'zlari bilan ko'radilar.

XIX asrdan boshlab Buyuk Britaniya dunyoning barcha qit'alarida juda katta hududlarni bosib oldi va ularni o'z mustamlakasiga aylantirdi.

XIX asrdan boshlab Buyuk Britaniyaning Ost-Indiya kompaniyasi strategik ahamiyatga ega bo'lgan xonliklarning tabiiy boyliklari, mashyo mahsulotlariga qiziqish boshladi.

XIX asrning 20-yillari boshlaridagi ma'lumotlarga ko'ra, Xiva aholisining soni 800 ming kishini tashkil etgan.

XIX asrning 20-yillarida Qo'qon - Xitoy munosabatlari yanada keskinlashdi.

XIX asrning 20-yillaridan bug' mashinalari bilan barakatga kelganladigan g'ildirakli daryo paroxodlaridan keng foydalanila boshlandi.

XIX asrning 30-40-yillariga oid manbalarda Xivada zargarlik yetilgan chinarlar qatorida tilga olingan.

XIX asrning 30-yillarida AQSHda sanoat inqilobi boshlandi.

XIX asrning 30-yillaridan koreys jamiyatining barcha tizimlarida inqiroz yanada keskinlashdi.

XIX asrning 40-yillarida Buxoroda 38 ta karvonsaroy bo'lib, ularda musofir va mahalliy savdogarlar istiqomat qilganlar.

XIX asrning 40-yillariga kelib qishloq xo'jaligida mashinalar kimyoviy o'g'itlar ishlatish boshlandi.

XIX asrning 50-60-yillarida G'arbiy Yevropa va AQSHda sanoat to'ntarishi nihoyasiga yetgan.

XIX asrning 50-60-yillarida Rossiya imperiyasi harbiy istilochilik yo'li bilan Qo'qon xonligi hududining bir qismini bosib oldi.

XIX asrning 50-yillarida Buyuk Britaniya sanoatning rivojlanish darajasi, savdoning ko'lami va dengizdagi qudrati jihatidan dunyoda o'z ustunligining cho'qqisiga erishdi.

XIX asrning 50-yillarida Buyuk Britaniyada sanoat to'ntarishi yu-

XIX asrning 50-yillarining oxirlarida atoqli abolitsionist, oq tanli Jan Braun Virginiyada qullar qo'zg'olonini ko'tarishga urinib

XIX a. 60-y. i ikkinchi yarmidan boshlab Fransiya imperatori Napole- on III Yevropaga putur yetdi.

XIX a. 60-y. i oxirida Buyuk Britaniyadan Amerikaga Atlantika oqimi orqali dastlabki telegraf kabeli o'tkazildi.

XIX a. 60-y. i oxirlarigacha bo'lgan davrda sanoatning gurraklashishi va ilm-fan taraqqiyoti yangi bir hodisa -sanoat to'ntarishi bo'lishining to'y berishiga olib keldi.

XIX a. 60-y. i ga kelib mustamlakachi buyuk davlatlar Turkiyada un- da istiqomatini belgilashga imkon beruvchi iqtisodiy va siyosiy mavqega erishib oldilar.

XIX a. 70-y. dayoq ajnabiylar Xitoyning 26 porti (bandargohi)ga kiradilar va xo'jayinlardak ish yuritadilar.

XIX asrning 70-80-yillarida Germaniya iqtisodi gurrak rivojlana boshladi.

XIX a. 70-y. gacha «Fabrika ayollari» asosan, 13-14 yoshli qizlar edi.

XIX a. 70-y. gacha ish kunining uzunligi Angliya va AQSHda -10 soat tashkil qilardi.

XIX a. 70-y. gacha ish kunining uzunligi Germaniya va Fransiya- da 11 soat tashkil qilardi.

XIX a. 70-y. gacha ish kunining uzunligi Rossiya va Yaponiyada -12 soatni tashkil qilardi.

XIX a. 70-y. da olimlar 80-yillarda oltin konlarining topilishi Afri- kaga yevropaliklarning «oqib kelishlarini» yanada tezlashtirdi.

XIX a. 70-y. i oxiridan boshlab mustamlakachilik siyosatining tig'i yanada bosib olingan mustamlaka hududlarini o'zlashtirish va yangi mustamlakalar bosib olishga qaratildi.

XIX a. 70-y. i da Germaniyada shaharlarning shitor bilan rivojlanishi boshladi.

XIX a. 70-y. i da Afrikaning ichkarisidagi katta maydonlar hali yevropaliklarga deyarli noma'lum edi.

XIX a. 70-y. i da AQSH-Meksika munosabatlari keskinlasha bordi.

XIX a. 70-y. i da Mulla Niyoz Muhammad Ho'qandiy «Tarixi Ahlulaxiy» asarini yozadi.

XIX a. 70-y. i da podsho hukumati bilan Britaniya hukumati o'rtasida O'rta Osiyodagi ta'sir doiralari aniqlash uchun muzokaralar boshlandi.

XIX a. 70-y. i da Qo'qon xonligida ko'plab qo'zg'olonlar bo'lib o'tidi.

XIX a. 70-y. i da qorqalpoqlarda savdo-sotiq munosabatlari rivojlanib bordi.

XIX a. 70-y. i da Turkiyaning chet davlatlardan qarzi 2.4 mlrd frankni

tashkil etdi.

XIX a. 70-y. dan boshlab Afrika qit'asining ichkari qismini ham mustamlakaga aylantirish boshlandi.

XIX a. 70-y. dan boshlab, Buyuk Britaniya o'z mustamlakalarini birlashtirib federatsiya tuzishga urindi.

XIX a. 70-y. dan boshlab, Fransiyaning xalqaro maydondagi ahamiyati zaiflashdi.

XIX a. 70-y. dan boshlab, slavyan xalqlarining milliy-ozodlik kurashi kuchaydi.

XIX a. 70-y. dan keyin ham Rossiya O'rta Osiyoda bosqinchilik siyosatini davom ettirdi.

XIX a. 70-y. ga kelganda janubiy slavyanlarning ko'pchiligi hamon chet el zulmi ostida ezilmoqda edi.

XIX a. 70-y. ga kelib qoraqalpoqlar deyarli o'troq turmush kechirishni boshladilar.

XIX a. 70-y. ga kelib sanoat to'ntarishi yuz bergan uchta yirik mamlakat-Buyuk Britaniya, Fransiya va AQSHda sanoat ishchilari 12-15 mln. kishini, qishloq xo'jaligidagi ishchilar bilan birgalikda esa 20 mln. kishini tashkil qilardi.

XIX a. 70-y. ga qadar Afrikaning shimolida va shimoli-sharqida ya'ni arablar yashovchi hududlarda mutlaq podsholik tuzumlari hukm surardi.

XIX a. 70-y. igacha ish kunining uzunligi industrial davlatlarda 10-12 soatni tashkil qilardi.

XIX asrning 80-yillarida Misr Buyuk Britaniya mustamlakasiga aylandi.

XIX asrning 80-yillarida Pitnak, Huzorasp, Yangi Urganch, Ko'his Urganch tumanlarida dehqon uyushmalari vujudga kelib, kurash kechiktirib olib borishni boshladilar.

XIX asrning 90-yillarida Germaniya egallagan mustamlakalarning hududi o'zining hududidan deyarli besh baravar ortiq edi.

XIX asrning 90-yillarida va XX a. b. O'rta Osiyoning tabiiy boyliklarini o'zlashtirish bilan bog'liq bo'lgan tadqiqot ishlari avj oldi.

XIX asrning 90-yillaridan boshlab Xiva xonligida Rossiya bilan savdo-sotiqning rivojlanishi natijasida paxta yetishtirishga ixtisoslashgan ham jadal kechdi.

XIX asrning birinchi choragida amirlikda tanholarning soni tobora ortib borgan. Eng kichik tanho yeri 3-5 gektarni tashkil etgan.

XIX asrning birinchi choragida Daxmayi Shobon (shohlik maqbarasi) qurilgan.

XIX a. 1-y. da Baroqxon va Ko'kaldosh madrasalari qayta ta'mirlandi.

XIX a. 1-y. da Buyuk Britaniya va Rossiya davlatlari o'rtasida

Buxoro, Xiva, Qo'qon xonliklari hududlari uchun raqobatchilik kuchayib, keskinlashib ketdi.

XIX a. 1-y. da ijod qilgan yozuvchilardan biri fransiyalik Onore de Balzak (1799-1850) edi.

XIX a. 1-y. da O'rta Osiyo xonliklari o'rtasidagi uzoq vaqt davom etgan o'zaro urushlar ularning iqtisodiy va harbiy jihatdan zaiflashib ketishiga olib keldi.

XIX a. 1-y. da Shayx Xovandi To'hir me'moriy majmuasi hozirgi ko'rinishda shakllantirildi.

XIX a. 1-y. da Toshkentda ham muhtasham me'moriy-diniy binolar qurilishi, eskilarini ta'mirlash ishlari keng ko'lamda olib borildi.

XIX a. 1-y. da Xiva shahrida 2 ta xon saroyi, 17 ta masjid va 22 ta madrasa mavjud bo'lgan.

XIX a. 1-y. da Yunusxo'ja qurorgohi Eski o'rda buzilgan sababli yangi markaz - Qo'qon o'rdasi bunyod etildi.

XIX a. 1-y. da Zayniddin bobo uchun yangi maqbara qad ko'tardi.

XIX a. 1-y. dagi sotsialistlar yangi jamiyatni ishlab chiqaruvchilar to'larining ijtifoqi sifatida tasvirlaydi.

XIX asrning boshlaridayoq fermerlar xo'jaligi rivojlangan shimoliy hududlarda qalchilik bekor qilindi.

XIX a. 2-y. va XX asrning boshlarida Turkiston o'lkasida uzoq vaqt davr mobaynida shakllanib rivojlangan ta'lim tizimi davom etdi.

XIX a. 2-y. da bir nechta shaharlarda an'anaviy teatr uyushmalari vujudga keldi.

XIX a. 2-y. da bo'lgan milliy-ozodlik harakatlarida o'z xalqlarining azaliy barchasidan vakillar ishtirok etganligi bilan ahamiyatga ega.

XIX a. 2-y. da butun qoraqalpoq urug'larini boshqarish, soliqlarni to'lov, harbiy xizmatni o'tash majburiyatlariga doir ishlarni tartibga solish maqsadida beklarbegi lavozimini tayin etilgan.

XIX a. 2-y. da mustamlaka zulmi ostidagi ziyolilar o'z xalqlarini ozod qilish va ularning taraqqiyot darajasini ko'tarishga qaratilgan harakatlarni boshladilar.

XIX a. 2-y. da O'rta Osiyo xalqlari Rossiya imperiyasining harbiy qurushlariga qarshi mardona kurash olib bordi.

XIX a. 2-y. da o'rta qatlam vakillari orasida, ayniqsa, huquqshunoslar to'plami ajralib turardi.

XIX a. 2-y. da qoraqalpoqlarda aholidan 40 bosh qoramol uchun pul hisobida 9 so'm, 40 bosh qo'y va echki uchun 2 so'm 50 tiyin pul hisobida zakot olingan.

XIX a. 2-y. da Rossiya imperiyasi tarkibiga kirgan Qrim, Kavkazorti, Turkiston, protektoratga aylantirilgan Buxoro amirligi va Xiva xonligida ham ziyolilar jamiyatidagi ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilishi

ro'y berdi.

XIX a.2-y.da Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olingan O'rtasiy hududlarida yashovchi xalqlarning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy-madaniy hayotida keskin o'zgarishlar yuz berdi.

XIX a.2-y.da Rossiya imperiyasi Turkiston xalqlarini mustamlakachilik asoratiga soldi.

XIX a.2-y.da Rossiya imperiyasining O'rta Osiyoda olib borgan istilochilik yurishlari natijasida Qo'qon xonligi Buxoro va Xiva davlatlaridan farqli ravishda davlat sifatida butunlay tugatildi.

XIX a.2-y.da Toshkent shahrining 12 ta, ya'ni Labzak, Tasta, Qorasaroy, Sag'bon, Chig'atoy, Ko'kcha, Samarqand, Kamon, Beshyog'och, Qo'ymas, Qo'qon, Qoshg'ar darvozalari bo'lgan.

XIX a.2-y.da Turkiston o'lkasida olib borilgan milliy-ozodlik harakatlari mahalliy aholining turli ko'rinishlardagi chiqishlarida aksini topdi.

XIX a.2-y.da Turkistonda Rossiya imperiyasi o'rnatgan mustamlakachilik tuzumi mahalliy aholini siyosiy huquqlardan mahrum etdi.

XIX a.2-y.da vodiy milliy me'morchiligiga Yevropa me'morligidagi binolarni qurish an'analari kirib keldi.

XIX a.2-y.da Xiva xonligi 18 ta beklilik, 2 ta noiblikka bo'lingan va ularni xon tomonidan tayinlangan beklar va to'ralar boshqargan.

XIX a.2-y.da Xiva xonligi yerlari janubda Eron, sharqda Buxoro amirligi, g'arbda Kaspiy dengizi, shimolda qozoq juzlari bilan chegaradosh bo'lgan.

XIX a.2-y.dagi milliy-ozodlik harakatlari o'lka aholisining ijtimoiy holati, milliy kelib chiqishidan qat'i nazar, vatan mustaqilligi, yuridik ozodligi, xalq erkinligi barchaning umumiy maqsadi ekanligini anglatadi.

XIX a.2-y.dagi milliy-ozodlik harakatlari Turkiston o'lkasining podsho hukumati tomonidan istilochilik yo'li bilan bosib olinganligini yana bir katta isbotladi.

XIX a.2-y.dagi milliy-ozodlik harakatlari vatanimiz tarixida milliy mustaqillik va ozodlik kurashi sifatida muhim o'rin tutadi.

XIX a.2-y.dagi milliy-ozodlik harakatlarida Turkiston aholisining siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va milliy-ozodlik uchun kurashlari o'zaro birlashgan holda sodir bo'ldi.

XIX a.2-y.dan boshlab Turkistonda ma'rifatparvarlik harakati vujudga keldi.

XIX a.2-y.ga kelib qoraqalpog'lar o'troqlashib, dehqonchilik uli hayotida asosiy o'rinni egallay boshladi.

XIX a.o.da Xiva xonligida aholi soni 800 ming kishidan ortiq bo'lgan.

XIX a.o.da Buxoro amirligida 27 ta beklilik bo'lgan.

XIX a.o.da Buxoro amirligining aholisi soni 2 million atrofida bo'lgan.

XIX a.o.da Buxoro hududi Eron, Afg'oniston, Qo'qon va Xiva xonliklari qozoq juzlari yerlari bilan chegaradosh bo'lgan.

XIX a.o.da Buyuk Britaniya eng yirik mustamlakachi davlatga aylandi.

XIX a.o.da Koreyadagi ichki vaziyat xalq g'azabining oshib borishi bilan xarakterlanadi.

XIX a.o.da O'rta Osiyoni bosib olish Rossiya imperiyasining birinchi navbatdagi vazifasiga aylandi.

XIX a.o.da Qo'qon xonligida aholi soni 3 millionga yaqin bo'lgan.

XIX a.o.da quruqlikdagi telegraf liniyalardan tashqari sur'v osti kabellari ham yetqizila boshlandi.

XIX a.o.da Toshkentda qadimiy inshootlardan Hazrati Imom majmuasini ta'mirlash ishlari boshlanadi.

XIX a.o.dan boshlab, shaharlar qurilishida ham o'zgarish yuz berdi.

XIX a.o.dan boshlangan istilochilik yurishlari natijasida mustamlakaga aylangan Turkistonda mahalliy aholining an'anaviy ta'lim tizimida o'zgarishlar yuz bera boshladi.

XIX a.o.dan boshlangan milliy-ozodlik barakatlari o'lkaning turli hududlarida to'xtovsiz tarzda davom etdi.

XIX a.o.ga kelib Angliyaning O'rta Osiyoga nisbatan olib borgan bunday siyosati Rossiya imperiyasini Buxoro amirligi, Qo'qon va Xiva xonliklarini bosib olish harakatlarini tezlashtirishga majbur etdi.

XIX a.o.ga kelib Buxoro amirligi, Xiva va Qo'qon xonliklari aholisining etnik tarkibi bir-biriga yaqin bo'lib, ularda, asosan, o'zbeklar yashagan.

XIX a.o.ga kelib xonliklar o'rtasidagi o'zaro urushlar, ichki nizo va jiddiyatlar, davlat boshliqlarining azoqlik ko'zlash ichki va tashqi siyosatda o'z o'rnini bermagan.

XIX a.o.ga kelib, industrial davlatlarda aholining qariyb yarmi shaharlarda to'plandi. Manufaktura ishlab chiqarishi davrida shaharlar o'ziga katta emasdi.

XIX a.o.gacha Afrikada qul savdosi uchun odam ovlash davom etdi. Buning natijasi o'laroq, qit'adan millionlab kishilar ovlanib sotib yuborildi. Portugaliya mustamlakalari bo'lgan Angola va Mozambik eng muhim qul savdosi bazalari edi.

XIX asrning oxirgi choragida Afrikada mustamlaka bosqini yanada kuchaydi.

XIX asrning oxirgi choragida Lotin Amerikasi mamlakatlarining

ko'pchiligida sanoat taraqqiyoti endigina boshlangan edi.

XIX asrning oxirgi choragida Xiva xonligida 64 ta masjid va masjidsiz 265 ming tanobdan ziyod yerga egalik qilgan.

XIX asrning oxirgi o'ltiz yili AQSH tarixida taraqqiyotning yuksakligi va juda muhim iqtisodiy va siyosiy voqealar bo'lganligi bilan xarakterlanadi.

XIX asrning oxiri va XX asrning boshlarida sanoatning muhim sohalari qandayki, neftni qayta ishlash sanoati vujudga keldi.

XIX asrning oxiri - XX asrning boshlarida afrikaning buyuk davlatlari o'rtasida mustamlaka sifatida taqsimlanishi tugallandi.

XIX asrning oxirida AQSH nihoyatda qadimli davlatga aylandi.

XIX asrning oxirida AQSHda mamlakatning iqtisodiyoti mustahkamlanib, qayta qurilgan 60 ta oilalardan «katta uchlik» - Rokfeller (neft), Morgan (moliya), Karnegi (po'lat) ajralib turardi.

XIX asrning oxirida Buxoro amirligi Rossiya, Afg'oniston, Hindiston, Eron va Kavkaz bilan savdo aloqalariga ega bo'lgan.

XIX asrning oxirida nemis olimi Genrix Shlimann G'aliy hikoyalari tadqiq qilib, Troya joylashgan yerni hisoblab chiqdi.

XIX asrning oxirida Xitoyda ilk sanoat korxonalari paydo bo'lib boshladi.

XIX asrning oxirida Xiva xonligida qariyb 4 ming ruboniylar bilan harcha sotiqlardan ozod etilgandi.

XIX asrning oxiriga kelib, «egallanmagan yerlar»ni bosib olib borish davri tugallandi.

XIX asrning oxiriga kelib, AQSH G'arbiy orollari anneksiya qilib, Filippinni bosib oldi, Puerto-Riko va Guam orollarini o'zining yaroqli mustamlakasiga aylantirdi.

XIX asrning oxiriga kelib, iqtisodiy ko'rsatkichlar bo'yicha Yevropada birinchi, dunyoda AQSHdan keyingi ikkinchi o'rinni mustamlakasi egallagan Germaniya Buyuk Britaniya va Fransiyaning g'azabini keltirardi.

XIX asrning oxiri - XX asr boshida industrial mamlakatlarda shahar aholisi juda tez o'sadi.

XIX asrning oxirlarida Buxoro va Xorazm me'morchiligi qadimgi dunyo an'analari saqlagan holda zamon ruhi bilan boyib bordi.

XIX asrning oxirlarida Turkiston o'lkasida qo'zg'olonlar bo'lib o'tgan.

XIX asrning oxirlaridan e'tiboran, dunyoni qayta taqsimlash uchun kurash boshlanishi munosabati bilan harbiy soha va iqtisod o'rtasida bog'lanish chuqurlashdi.

XIX asrning oxirlariga kelib, Lotin Amerikasi mamlakatlari amaliy jihatdan Buyuk Britaniya va AQSHning yarim mustamlakalariga aylantirib qo'yildi.

XIX asrning so'nggi choragida Avstriya-Vengriya Yevropaning boshqa davlatlariga nisbatan qoloq mamlakat edi.

XIX asrning so'nggi choragidan boshlab Xitoyda kapitalistik iqtisodiy o'zgarishlar ham rivojlana boshladi.

XIX asrning so'nggi choragini darvinizmning tarqalish va qaror topishi deyarli deyarli deyarli.

XIX asrning so'nggi o'n yillarida milliy zulm yanada kuchyidi. Masalan, ukrain aholisi «vengrilaştırıldı».

XIX asrning yana bir yirik ijodkori, rossiyalik A.S. Pushkin (1799-1837) edi.

XIX asrning so'nggi choragida Buyuk Britaniya iqtisodiy jihatdan dunyoda boshladi.

XIX asr oxirlarida Serbiya Turkiyaga nomdagina qaram edi, xo'sh,...

XIX a.ox. va XX asr boshlari - hozirgi zamon tabiat ilmining taraqqiyoti eng muhim davrlardan biri.

XIX a.ox. - XX a.b. Turkistonda tasviriy san'at Samarqand, Qo'qon, Buxoro miniatrachilari ijodida namoyon bo'ldi.

XIX a.ox. va XX a.b. Eron dunyo sarmoyador davlatlarining yarim mustamlakasiga aylandi.

XIX a.ox. va XX a.b. nomlari nafaqat Buxoro amirligi, balki Xiva xonligi, Turkiston va Xurosonda ham mashhur bo'lgan Obloqul va Hozirgi Hofizovlar, Mo'minjon Solihov, Shirin Murodov kabi ko'plab shaxslar yetishib chiqdi.

XIX a.ox. va XX a.b. o'zbek xalqi musiqiy ijodiyoti o'zida lirik mahorat, mazmunidagi epik rivoyatlarni mujassamlashtirgan asarlar («Go'ro'g'li», «Alpomish», «Kuntug'mish», «Oshiq G'arib va Hasan», «Hasan va Dalli», «Rustam va Avaz») alohida o'rinni egalladi.

XIX a.ox. va XX a.b. Xiva xonligida ayrim tumanlar mahallachilik ishlab chiqarishining u yoki bu sohasiga ixtisoslashuvi kuzatildi.

XIX a.ox. va XX a.b. Yevropada adabiyot va san'atning taraqqiyotiga Z.Freydning asarlari katta ta'sir ko'rsatdi.

XIX a.ox. va XX a.b. Afg'onistonning xalqaro ahvoli to'la dunyoda Rossiya va Buyuk Britaniyaning o'zaro munosabatlariga bog'liq edi.

XIX a.ox. va XX asr boshlarigacha industrial davlatlar o'rtasida butun dunyo yuzining yarmidan ko'pi bo'lib olingan edi.

XIX a.ox. - XX a.b. paydo bo'lgan ommaviy madaniyat XX asr boshlarida yarmida yanada rivojlandi. Ommaviy madaniyatning boshlanishini ko'proq daromad olish tashkil etadi.

XIX a.ox. - XX a.b. Sharqiy Sudan Misr qaramog'ida edi.

XIX a.ox.- XX asrning boshlarida Yevropa mamlakatlari madaniy hayotida realistlik oqim bilan dekadentlik oqimi o'zaro kurash uyjaldi.

XX asr boshida Afg'oniston ishlab chiqarish sanoati yo'q, davlat bo'lib qolaverdi.

XX asrda bo'lgan voqealar

XX asr boshida AQSH sanoat ishchilarining soni jihatdan bo'linib o'rinni egalladi. Bu yerda 10,4 mln. nafar sanoat ishchisi mavjud edi.

XX asr boshida Haroqxon madrasasi qarshisidagi Mo'yi madrasasining qurilishi yakunlangan.

XX asr boshida gumanitar soha olimlari ro'y berayotgan ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni o'rganishni kuchaytirdilar.

XX asr boshida Tillashayx jome masjidi singari inshootlar boshlandi.

XX asr boshida Toshkentda Kolizey teatri faoliyat yuritgan.

XX asr boshiga kelib Turkistonda jadid ziyolilarining bosh avlodi, o'z ma'naviy-ma'rifiy soha taraqqiyotiga, madaniyatning rivojlanishiga katta hissa qo'shgan namoyanda vujudga keldi.

XX a.b. «ishchi aristokratiyasi» Buyuk Britaniyada uning ishchilar sonining uchdan birini tashkil qilib, juda yaxshi yashardi.

XX a.b. an'anaviy devoriy naqshlarda ilgari ishlatilgan manzaralar-suzib borayotgan kema, temiryo'llar va hayvonlar tasviri boshlandi.

XX a.b. an'anaviy devoriy naqshlarda ilgari uchramagan manzaralar-suzib borayotgan kema, temiryo'llar va hayvonlar tasvirlangan naqshlar kirib kela boshladi.

XX a.b. AQSH Xitoyga ekspansiya kuchaytirib yubordi.

XX a.b. AQSHda ishlab chiqarishning markazlashuvi hamda kapitali bilan sanoat kapitalining qo'shilib ketishi davom etdi.

XX a.b. bank gigantlar Fransiyada uchta, AQSHda esa ikkita edi.

XX a.b. barcha arab davlatlari mustamlaka yoki yarim mustamlaka bo'lganlar.

XX a.b. birinchi mikro zama - elektron kashf etildi.

XX a.b. Buxoro ijtimoiy hayotida bir-biriga qarasha-qarshi ikki tomon paydo bo'ldi.

XX a.b. Gambiya, Syerra-Leone, Oltin qirg'oq, Nigeriya, Senegal, Fransiya Gvineyasi, Fil Suyagi Qirg'og'i, Dogomeya-Fransiyaning Togo, Kamerun-Germaniyaning Gvineyaning bir qismi esa Portugaliya mustamlakasi edi.

XX a.b. ham Jazoir Fransiya mustamlakasi zulmi ostida edi.

XX a.b. ham Suriyada o'rta asrlarga xos ishlab chiqarish munosabatlari hukmron edi.

XX a.b. Hindistonda kapitalizm sekinlik bilan bo'lsada, rivojlana boshladi.

XX a.b. Karnegi o'zining ko'p millionli mulkini sotganidan so'ng dunyodagi odamlar nigozida udbirkorlikdagi o'mad va boylikning qudrati ikki baravar ko'payib borgan va Rokfellerda mujassamlashdi.

XX a.b. Meksikada qudratli dehqonlar harakati boshlandi. Buning natijasi dehqonlarning yersizligi edi.

XX a.b. o'zbek adabiyotida yangi janrlar paydo bo'ldi.

XX a.b. Sitorni Mohi Xosa barpo etilgan.

XX a.b. soatiga 220 km gacha tezlik bilan uchadigan, uchish balandligi 10000 metrgacha, uchish uzoqligi esa 900 km gacha bo'lgan samolyot qurildi.

XX a.b. tiklangan Islomxo'ja minorasining yaratish tashabbuskori va boshqaruvi Afandiyorxonning bosh vaziri, ma'rifatli inson Islomxo'ja edi.

XX a.b. Tunis Fransiya mustamlakasi edi.

XX a.b. Turkistonda paxta ekini keng tarqalishi va Rossiya kapitali o'z manfaatlarini o'zaro qo'llab-quvvatlashi bilan temiryo'llarning nafaqat harbiy, balki iqtisodiy jihatdan ham ko'tarildi.

XX a.b. Xitoyda ijtimoiy ziddiyatlar kuchayib ketdi.

XX a.b. Xiva xonligida arzimasa sabablar bilan qo'zg'olonlar yuz berib boshladi.

XX a.b. Xiva xonligida shakllangan taraqqiyparvarlik harakati esa qoraqalpoq tarixiy shart-sharoitida vujudga keldi.

XX a.b. n davlatning jamiyatda tutgan o'rnida tub o'zgarishlar yuz berib boshladi.

XX asr boshlariga kelib Bog'ot, Mo'ynoq, Taxta singari yangi shaharlar vujudga keldi.

XX asr boshlariga kelib jadidlar nomi bilan mashhur bo'lgan, o'z davrining hayotini, butun borlig'ini yurt, millat ozodligi, hurligi va ravnaqiga qaratgan istiqbol darg'alari yetishib chiqdi.

XX asr boshlariga kelib qoraqalpoq adabiyotidagi demokratik mahalliy yangi avlod vakillari Umar, Qulimbet, Sariboy, Qulmurot, boshqalar davom ettirdilar.

XX asr boshlariga kelib ssuda kapitali, asosan, Venadagi yirik banklarda to'plandi. Mamlakat hayotida moliya oligarxiyasining ta'siri kuchayib bordi.

XX asr boshlariga kelib Toshkent, Samarqand, Buxoro, Farg'ona vodiysi shaharlarida o'nlab jadid usulidagi maktablar ochildi.

XX asr boshlariga kelib Turkiston xalqlarining erk, ozodlik uchun kurash g'oyasi yangi pallaga kirdi.

XX asr boshlariga kelib Xiva, Yangi Urganch, Qo'ng'iroq, Tashkent, Gulistan, Gurlan singari shaharlar ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy markazlarga aylandi.

XX asr boshlariga kelib, jamiyat taraqqiyoti uchun zarur bo'lgan ilmiy fanlarning jadal rivojlanishi, texnikaning yanada ildam tashqirib chiqarilishi, diniy xurofatlardan xoli bo'lgan ilmiy dunyoqarashning mavqei o'zgarib, talimlanishi uchun sharoit yaratdi.

XX asr boshlariga kelib, xotin-qizlar ozodligi va munosabatlariga, ularning teng huquqlilik uchun kurashlari yangi sharoit yaratdi, jamiyatning belgilaridan biri bo'lib qoldi.

XX asr boshlarigacha Xiva shahri xonlikda yagona shoyi bo'lib, markazi bo'lib qoldi.

XX asr 20-yillar tarixiga «patsifizm erasi» nomi bilan kirdi.

XX asr 20-yillarda ham Yevropada patsifistik kayfiyat va ushbu qarshi harakat hali kuchli edi.

XX asr 20-yillarda Versal - Vashington tizimi talim munosabatlarda vaqtinchalik bo'lsa-da, nishatan barqarorlikni ta'min qildi.

XX asr 20-yillari ikkinchi yarmida «Hujum» nomi bilan boshlangan harakat o'z mohiyati bilan o'zbek xotin-qizlarini tutqunlikdan, patsifistlikdan ozod qilishga qaratilgan edi.

XX asr 20-yillari ikkinchi yarmiga kelib sovetlar mamlakatlarida hokimiyat boshqaruv-idora tizimida ham keskin o'zgarish boshlangan edi.

XX asr 20-yillarning oxiriga kelib AQSH barcha buyuk G'arbiy Sharq davlatlari - Buyuk Britaniya, Fransiya, Germaniya, Italiya, Yaponiya birgalikda ishlab chiqargan sanoat mahsulotlaridan o'z mahsulot ishlab chiqara boshladi.

XX asr 30-yillarda xalqaro munosabatlarning o'zgarishi xususiyatlaridan biri Versal - Vashington tizimining barbod bo'lishi.

XX a.o.r.ga kelganda genetika yetakchi sohaga aylandi.

XX a.ox.ga kelib mustamlakada yashayotgan xalqlar deyarli qolmadi.

XX a.ox.ga kelib Xitoy dunyoning barcha davlatlari bilan yagona munosabatlar o'rnatildi.

XX asr ikkinchi yarmida G'arb tasviriy san'atida syurrealizm oqimi paydo bo'ldi.

XX asr mustamlakachi imperiyalarning yemirilishi va qulashi bo'lib ham tarixda o'chmas iz qoldirdi.

XX asr tarixiga inson huquqlari uchun kurash asri bo'lib ham kirdi.

XX asrda dunyo nishatan adolatli va demokratik bo'lib qoldi.

XX asrda fizika fanida olamshumul kashfiyotlar amalga oshirildi.

XX asrda ilmiy-texnika inqilobi - bu fan va texnikada ro'y bergan olamshumul kashfiyotlar tufayli fanning bevosita jamiyat idora chiqaruvchi kuchiga aylanganligi.

XX asrda insoniyat uchun eng ko'p darajada kulfat va an

hali keltirgan hodisalar ham ro'y berdi.

XX asrning 20-30-yillarida hukmron kommunistik partiyaning siyosiy qurilish siyosati asosan «shaklan milliy, mazmunan sotsialistik jamiyatni shakllantirishga qaratildi.

XX asrning 50-yillarida insoniyat «Farog'at davlati» yarata oldi.

XX asrning boshlarida Huxoro taraqqiyparvar kuchlari vaziyatga javob berish yondashgan boka davlatning ichki boshqaruv tizimi zamon talablariga javob bermasligini, mehmukash xalqning turmush darajasi past ekanligini va siyosiy-mu'muriy tuzumni o'zgartirish lozimligini chuqur anglay boshladilar.

XX asrning boshlarida jahondagi yirik davlatlarning mustamlakachilik bo'lish masalasida o'zaro munosabatlari keskin ko'rinish oldi.

XX asrning boshlarida shakllangan taraqqiyparvarlik kuchlari davlatning boshqaruv tizimi zamon talablariga javob bermasligini, turmush darajasi past ekanligini va uni o'zgartirish lozimligini chuqur angladilar.

XX asrning boshlaridagi dunyoda ro'y bergan siyosiy jarayonlarni hukmron taraqqiyparvarlari diqqat bilan kuzatib bordilar.

XX a.3-y.dagi fan-texnika inqilobiga(FTI) yo'l ochib berdi.

XX boshlariga kelib, Fransiyada mo'tadil siyosiy barqarorlik o'rnatildi.

XX asr 90-yillari oxiriga kelib Yevropa Hamjamiyatiga a'zo 15 davlatning 13 tasida hukumatni Sotsialistik va sotsial-demokratik partiyalar vakillari boshqarishdi.

XX asr 90-yillarida yangi fan - geninjeneneriya (irxiyat muhandisligi) amalga keldi.

XX asr 90-yillarning oxirlari - XXI a.b. O'zbekiston Prezidenti shayga bir necha bor rasmiy vizit bilan bordi.

Ma. 3 mln.dan to milodiy sanalargacha bo'lgan voqealar

Ma.3-2-mln.yil Olduvay Sharqiy Afrikadagi Olduvay darasi (Zanzariya)

Ma.1 mln.-100 ming yillar Ilt paleolit davri

Ma.100-40 ming yil O'rt paleolit davri.

Ma.40-12 ming yil avval So'nggi paleolit davri

Ma.12-7-m.y.larda taxminan Mezolit (o'rt tosh asri)davri davom etgan.

Ma.6-4-m.y.lar O'rt Osiyoda Neolit davri.

Ma.4-3-m.y.lar-Inceolit-mos asri deb ataladi.

Ma.3-1-m.y.da Bronzani odamlar misni qalayi, qo'rg'oshin bilan birga qo'shib eritib, hosil etganlar.

Ma.3000-yilda Quyi Misr va Yuqori (janubiy)Misr o'rtasida boshlangan urushda Yuqori Misr hukmdori Menes g'alaba qozondi.

Ma.2600 yilda eng katta piramida Xufu uchun qurilgan .uning

bulandligi 147 metr.

M.a.2333-yilda Tangun Pxenyanda Choson qirolligiga asos solindi. Bu qirollik **M.a.II** asrgacha hukm surdi.

M.a.1792-yilda Xaminurapi hukmronligi boshlandi.

M.a.1750-yilda Xaminurapi hukmronligi tugadi.

M.a.1792-1750-yillar Xaminurapi hukmronligi.

M.a.1500-yilda Hindiston hududiga istilochi oriylar bostirib kiradi.

M.a.1500-yillar atrofida fir'avn Tutmos II katta yunon tashkillashtirishga muvassar bo'ldi.

M.a.1450-yilda qit'adagi Yunoniston hududidan mikena qabul bostirib kiradi, uning muqim aholisini axeylar deyishgan.

M.a.1200-yilda doriylar janubiy Yunonistonga bostirib kirdilar.

M.a.1200-yilda doriylar Miken davlatini yakson qilgan.

M.a.1200-yilda doriylar Sparta davlatiga asos soldilar.

M.a.1200-yilda yunonlar Kichik Osiyoda joylashgan Troyaga yurish qilishgan.

M.a.776-yilda Olimpiada o'yinlari ilk marotaba o'tkazilgan.

M.a.753-yilda Rim shahriga aka-uka Romul va Rem tomonidan asos solingan.

M.a.714-yilda ossuriyaliklar qo'shinlari urutlar armiyasini tashkil etib tashladi.

M.a.627-yilda dastlab Babil,so'ngra Midiya Ossuriyadan qurib chiqdi.

M.a.621-yilda Drakont xalq boshqaruvini bekor qilib qonunlarni yozdi va amalga kiritdi.

M.a.612-yilda Babil va Midiya birlashib, bir hamla bilan Oshshar Nineviyani zabt etishdi.

M.a.612-605-yillarda Midiya davlati Babil bilan ittifoq bo'lib Ossuriyani bosib oldi.

M.a.605-yilda Ossuriya qo'shinlari Babil va Midiya tomonidan qurib tashlagandan keyin bu davlat ham zavolga yuzlandi.

M.a.594-yilda Solon davlatni idora qilishning oldingi tizimini o'zgartirdi.

M.a.590-yilda Urarta podsholigi ham tarix sahnasidan ketdi.

M.a.586-yilda Yahudiya Babil podsholigi tomonidan bosib olindi.

M.a.558-yilda Ahamoniylar sulolasidan bo'lmish podsho Kir II barcha forslarni o'z hokimiyati ostiga birlashtirdi.

M.a.545 va 540-yillar orahg'ida Kir II Parfiya, Marg'iyona va Iliyani bosib oldi.

M.a.539-yilda forslar lashkari Babilga bostirib kiradi.

M.a.539-yil Armaniston,Midiya va Babil zabt etildi.

M.a.539-yil Forslar O'rtayer dengizi sohiliga chiqdilar.

M.a.530-yilda Kir II ulkan lashkar bilan massagetlar ustiga yunon

M.a.525 yilda Kir II ning o'g'li Kambiz Misrni bosib oldi.

M.a.522-yilda Marg'iyonada forslar istilochilariga qarshi yirik xalq qo'zg'olon ko'ta-rildi.

M.a.522-yilda Marg'iyonada Frada rahbarligida qo'zg'olon boshlandi.

M.a.522-yilda shoh Doro I Qadimgi Fors davlati taxtiga chiqdi.

M.a.522-yilda Marg'iyona qo'zg'olonchilari bilan forslar qo'shinlari o'rtasida hal qiluvchi jang bo'ladi.

M.a.522-yilda Ahamoniylar sulolasi vakillaridan biri Doro I taxtga o'tirdi.

M.a.522-486-yillarda Doro I hukmronlik qilgan.

M.a.522-yilda Doro I hukmronlik boshlandi.

M.a.521-yilda Frada asirlikka olinadi va qatl etiladi.

M.a.519-yil Doro I saklar ustiga yurish qiladi.

M.a.509-yilda Rimda Mag'rur Tarkviniiy quvg'in qilin.

M.a.509-yilda Rim respublika deb e'lon qilindi.

M.a.490-yilda yunonlar va forslar o'rtasida Marafon jangi bo'ldi va yunonlar g'alabasi bilan tugadi.

M.a.490-yilda Marafon jangida forslar qo'shinlari markazida qo'shni qiyatli urushgan saklar o'zini ko'rsatdi.

M.a.490-yildan boshlanib 449-yilga qadar yunon-fors urushlari davom etgan.

M.a.490-yil sentabrda Fors harbiy floti Egey dengizini kesib o'tdi.

M.a.490-yil sentabrda Fors harbiy floti Attika sohiliga langar tashladi.

M.a.490-yil sentabrda Marafon tekisligida o'q-yoy bilan qurollangan forslar suvoriylari kemadan tusha boshladilar.

M.a.486-465-yillar Doro I ning vorisi Kserks hukmronligi davri.

M.a.486-yilda Doro I hukmronlik tugadi.

M.a.486-yilda Doro I ning vorisi Kserks hukmronligi boshlandi.

M.a.480-yilda Kserks qo'shini shimoliy Yunonistonda ishg'ol qildi.

M.a.480-yilda yunon va forslar o'rtasida hal qiluvchi dengiz jangi Salamin bo'g'ozida bo'lib o'tdi.

M.a.480-yilda Salamin yonidagi va **479-yilda** Plateya shahri yaqinidagi janglarda yunonlar forslar qo'shinlar uzil-kesil tor-mor etilishini amalga oshirdilar.

M.a.480-yilda Fermopil janggi ro'y berdi.

M.a.479-yilda forslar yana bir marta Afinani bosib olishga urinib ko'radilar.

M.a.465-yilda Doro I ning vorisi Kserks hukmronligi tugadi.

M.a.449-yilda Yunon-fors urushlari sulh natijasida yakunlandi.

M.a.443-429-yillarda Perikl 15 marotaba strateg lavozimiga

saylangan.

M.a.443-yilda Perikl dastlabki strateg lavozimiga saylangan.

M.a.429-yilda Periklning strateg lavozimi tugagan.

M.a.338-yilda yunonlar va makedonlarning asosiy kuchlar Beotiyadagi Xeroneya shahri yaqinida to'qnashdilar.

M.a.337-yilda Spartadan tashqari barcha yunon shahar davlatlari vakillari Korinfga yig'ildi.

M.a.336-yilda Filipp II o'z saroy a'yonlari tomonidan xoinlar o'ldirildi.

M.a.336-yilda Aleksandr Makedoniya podshosi bo'ladi.

M.a.334-yilda Makedoniyalik Aleksandr Sharqqa yurush boshladi.

M.a.330-yilda Makedoniyalik Aleksandr Qadimgi Fors davlatining Ahamoniylardan bo'lgan oxirgi shoh Doro III qo'shinlarini tor-mor keltirdi.

M.a.330-yilda Makedoniyalik Aleksandr Fors davlatini bosib oldi.

M.a.329-yilda Makedoniyalik Aleksandr qo'shinlari Oks Amudaryodan o'tib oldilar.

M.a.329-yilda Makedoniyalik Aleksandr qo'shinlari Maroqandani egalladi.

M.a.328-yil kuzida Spitamenning Aleksandr bilan hal qiluvchi jangi bo'lib o'tdi.

M.a.327-yilda Makedoniyalik Aleksandr Panjob o'lkasi hududiga bostirib kiradi.

M.a.325-yilda Makedoniyalik Aleksandr Hind vodiysidan Bobilga qaytib ketadi.

M.a.324-yildan hoshlab piyoda va otliq askarlarning siyraklashgan saflari Makedoniya tartibida qurollantirilgan Baqtriya va So'g'diyona yoshlari hisobiga to'ldirildi.

M.a.323-yil 13-iyunda Makedoniyalik Aleksandr vafot etdi.

M.a.318-yilda yunon-makedon qo'shinlari Hindistondan butunlay quvib yuboriladi.

M.a.312-yilda Makedoniyalik Aleksandrning lashkarboshilaridan biri Salavka Bobil (Suriya davlati) hukmdori bo'ldi.

M.a.293-yilda Salavka Sharqiy viloyatlar-Parfiya, Marg'iyaona, Baqtriya, So'giyona noyihi etib o'z o'g'li Antioxni tayinladi.

M.a.280-yilda Salavka vafotidan so'ng Antiox ulkan davlat hukmdoriga aylandi va 20 yilcha mamlakatni boshqardi.

M.a.250-yilda Salavkiylar davlati tarkibidan ajralib chiqqan Parfiya Baqtriyaning raqibiga aylanadi.

M.a.250-yilda Baqtriya Salavkiylar davlati tarkibidan ajralib chiqadi.

M.a.246-210-yillarda Sin Shixauandi hukmronlik qilgan.

M.a.246-yilda Sin Shixauandi Xitoyni o'z hokimiyati ostida birlashtirgan.

M.a.216-yilda Kanu yaqinidagi jangda rimliklar armiyasini kurtakliklar tor-mor etdi.

M.a.210-yilda Sin Shixauandi hukmronligi tugagan.

M.a.206-yilda Sin sulolasiga qarshi dehqonlar qo'zg'oloniga boshchilik qilgan.

M.a.202-yilda Gannibalning lashkari Zama shahri yaqinida (shimoliy Afrika) rimliklar tomonidan tor-mor etildi.

M.a.199-167-yillar Demetriy hukmronligi davri.

M.a.199-yilda Demetriy hukmronligi boshlandi.

M.a.167-yilda Demetriy hukmronligi tugagan.

M.a.183-yilda Gannibal zahar ichib o'lgan.

M.a.146-yilda Karfagen butunlay vayronaga aylantirildi.

M.a.140-130-yillarda yuechji qabilalari Yunon-Baqtriya davlatini boshqardi.

M.a.140-87-yillar Xon sulolasi imperatori U Di hukmronligi.

M.a.140-yilda Xon sulolasi imperatori U Di hukmronligi boshlandi.

M.a.138-yilda Xitoy imperatori U Di Chjan Syanni ko'chmanchi qabilalariga qarshi kurashda ittifoqchi va hamkorlar topish uchun jo'natadi. Xunlar Xitoyning shimoliy tumanlarini talon-taraj qilishni boshlaydilar.

M.a.87-yilda Xon sulolasi imperatori U Di hukmronligi tugadi.

M.a.74-71-yillarda Spartak qo'zg'oloni bo'lgan.

M.a.74-yilda boshlangan qullar qo'zg'oloniga Spartak rahbarlik qildi.

M.a.71-yil bahorida ro'y bergan hal qiluvchi jangda Spartak lashkari tor-mor etildi, uning o'zi esa ana shu jangda halok bo'ldi.

M.a.49-48-yillar-Yuliy Sezar dinori.

M.a.49-yilda Rimga boruvchi yo'ldagi Rubikon daryosidan kechib o'tar ekan, Yuliy Sezar yakkahokimlik uchun oshkora kurashni boshlab yubordi. Sezar o'shanda shunday degan: «Qur'a tashlandi!»

M.a.44-yilda Yuliy Sezar hukmronligi tugadi.

M.a.31-yilda Yunoniston qirg'oqlarida Antoniy va Oktavian flotlari o'rtasida jang bo'ldi.

M.a.29-yilda Oktavian Senatdan imperator unvoni va Avgust laqabini oldi.

Miloddan to 499-yilgacha bo'lgan voqealar

78-123-yillar Kanishkuning hukmronligi davri.

78-yilda Kanishka hukmronligi boshlandi.

98-yilda Trayan Rim imperatori taxtini egalladi.

123-yilda Kanishka hukmronligi tugadi.

220-yilga qadar Xan sulolasi mavjud bo'lgan edi.

305-yilda Xorazmshoh Afrig' o'z qarorgohini Xorazmning qadimgi poytaxti Kat shahriga ko'chiradi.

305-yildan boshlab, Xorazmning afriq'iy shohlari kamush tangacha zarb qilganlar. Tangalarining oldi tarafiga shoh surati, orqasiga esa suvoriy surati tushirilgan.

309-379-yillar sosoniylar shohi Shopur II yashagan yillar.

309-yilda sosoniylar shohi Shopur II tavallud topgan.

313-yilda imperator Konstantin xristianlik boshqa dinlarga teng edi degan farmon chiqardi.

313-yilda Kuguryo xitoylarni hatamom o'z hududidan surib chiqardi.

320-340-yillarda Hindistonda hokimiyatni egallagan Chandragupta I hukmronlik qilgan.

330-yili Imperator Konstantin zamonida, Rim imperiyasining poytaxti deb Hektor bo'g'ozidagi Vizantiy shahri e'lon qilindi.

353-yilda Xioniylar Grumbat boshchiligidagi Sug'dga bostirib kirdi.

379-yilda sosoniylar shohi Shopur II vafot etdi.

394-yilda sodir bo'lgan zilzila oqibatida Olimpiya o'yin maydoni vayron bo'lib, qadimgi Olimpiada o'yinlarini o'tkazish butunlay to'xtatildi.

395-yilda imperator Feodosiyning o'g'illari Rim imperiyasini ikki mustaqil davlatga: G'arbiy Rim imperiyasi - poytaxti Rim va Sharqiy Rim imperiyasi (Vizantiya) - poytaxti Konstantinopolga bo'lib olishdi.

395-yili Rim imperiyasining G'arbiy va Sharqiy Rimga bo'linishi cherkovni ham ajralishiga olib keldi.

407-yilda Rim legionlari Britaniyani tashlab Italiyaga qaytdi.

410-yilda Alarix boshchiligidagi gotlar Rimni qurshab oldilar.

452-yilda hunlar Italiyaga bostirib kirdilar.

455-yilda Rimga germanlarning vandal qabilalari hujum qildi.

456-yilda Eftaliylar davlati Xitoyga elchi yuboradi.

456-yilda kidariylar bilan sosoniylar o'rtasidagi to'qnashuvda kidariylar o'zini qayta o'nglab olo olmaydi.

459-484-yillar sosoniylar shohi Pero'z hukmronlik qilgan.

459-yilda sosoniylar shohi Pero'z hukmronlik boshlandi.

470-529-yillarda Eron bosh kohini Mazdak ibn Hamdodon yashagan.

470-yilda Eron bosh kohini Mazdak ibn Hamdodon tavallud topgan.

476-yilda G'arbiy Rim imperiyasi «varvarlar»ning qo'qshatqich zarbasidan qulagan.

476-yil Qadimgi dunyo tarixi yakunlanishi sanasi sifatida tanilgan.

476-yilda Germanlar istilosi G'arbiy Rim imperiyasining qulashiga sabab bo'lgan.

476-yilda Rimdagi harbiy sarkardalardan biri, german qabilalaridan bo'lgan Odoakr isyon ko'tarib, so'nggi imperator Romul Avgustulni

qatl etib chetlatgan.

476-yilda german qabilalarining Rimdagi yollangan qo'shini Odoakr so'nggi imperator Romulni taxtdan ag'darib tashladi. Imperator unvoni nishonini Konstantinopolga jo'natdi.

476-yildan O'rta asrlar tarixi boshlandi.

484-yilda Pero'z eftaliylarga qarshi uchinchi marta yurishga otlandi.

484-yilda sosoniylar shohi Pero'z hukmronligi tugagan.

484-yilda Sosoniylar shohi Pero'z eftallarga qarshi bo'lgan urushning halokati bilan tugaydi.

486-yilda Xlodvig franklar davlatiga asos soladi. Franklar tuzgan davlat dastlab sulolalar nomi bilan atalgan.

488-531-yillar Pero'z vorisi Kubod hukmronlik qilgan davr.

488-yilda Pero'z vorisi Kubod hukmronligi boshlandi.

500-yildan 599-yilgacha bo'lgan voqealar

511-565-yillar Yustinian I imperatorligi davri

517-yilda Yustinian I imperatorligi boshlandi

519-yilda Eron bosh kohini Mazdak ibn Hamdodon vafot etgan.

511-yilda Pero'z vorisi Kubod hukmronligi tugagan.

511-579-yillar Pero'z vorisi Anushervon hukmronlik qilgan davr.

511-yilda Pero'z vorisi Anushervon hukmronlik boshlandi

534-yilda Yustinian I sarkarda Velisariyni Shimoliy Afrikada joylashgan davlat tuzgan va O'rta dengizda savdo kemalarini talash bilan shug'ullangan vandallarga qarshi yubordi.

534-yili frank qirolligi Xlodvigning vorislari davrida Burgundiyaning qismini qildi.

536-yili frank qirolligi Xlodvigning vorislari davrida Provansni istilo qildi.

552-yilda Turk xoqonligining asoschisi Bumin «xoqon» deb e'lon qilindi.

555-yildayoq turklar Sirdaryo va Orol dengizi bo'yig'igacha cho'zilgan keng o'lkalarni egalladi.

558-yilda turklar Yoyiq (Ural) va Itil (Volga) bo'yilarini zabt etdi.

561-584-yillarda Franklarda Xilperik hukmronlik qilgan

561-yilda Franklarda Xilperik hukmronligi boshlandi

563-567-yillarda Eftallar davlati Turk xoqonligi hamda Eron sosoniylarining zarbasiga uchragan va tamomila barbod bo'lgan.

563-yilda Eron askarlarining Balxga hujumi ko'magida turklar Eftaliylar davlati yerlariga bostirib kiradilar.

565-yilda Yustinian I imperatorligi tugadi

570-632-yillarda Muhammad (s.a.v. -sallallohu alayhi vasallam) binni Abdulloh yashab o'tgan.

570-yilda Muhammad (s.a.v.-sallallohu alayhi vasallam) binni Abdulloh Makkada tavallud topgan.

g'alaba bilan tugadi.

680-yilda xalifa Muoviya I hukmronligi tugagan.

685-687-yillarda Iroqning Kufa shahrida bo'lgan qo'zg'olonlarda arab va forslar - shahar kambag'allari va humarmandlar qatnashgan.

685-yilda Iroqning Kufa shahrida qo'zg'olon boshlangan.

687-yilda Iroqning Kufa shahrida qo'zg'olon tugagan.

692-724-yillar Buxorxudot Tug'shoda hukmronligi.

692-yilda Buxorxudot Tug'shoda hukmronligi boshlandi.

700-yildan 799-yilgacha bo'lgan voqealar

701-yilda bulg'orlar xoni Asparux hukmronligi tugagan.

704-yilda Qutayba ibn Muslim Xurosonga noib qilib tayinlanadi.

705-yilda Qutayba harbiy yurishni Balx viloyati atroflarini zabt etishdan boshladi.

707-yilda Qutayba katta qo'shin bilan Poykandni qamalga oldi.

709-yilda Qutayba qiyinchilik bilan Poykandni egallab, Buxoro tomoniga yo'l oladi va Buxoroni egallaydi.

710-737-yillarda Sug'd podshosi G'urak hukmronlik qilgan.

710-yilda G'urak Sug'dda podsholik qila boshladi.

710-yilda Qutayba Naxshab va Keshni bosib oldi.

710-yilda Qutayba Samarqandga hujum boshlash uchun tayyorgarlik ko'rdi.

711-yilda Xorazm shohi Chag'on ukasi Hurzod boshliq xalq qo'zg'olonidan qo'rqib, yordam so'rab Qutaybaga murojaat qiladi.

711-yilda Toriq ibn Said boshchiligida arablar qo'shini keyinchalik uning nomi bilan atalgan Gibraltar (Jabal at-Toriq - «Toriq tog'i» so'zidan) bo'g'ozidan o'tib, Ispaniyani bosib oldi.

712-yilda Qutayba qo'shinlarini Samarqandga tashladi.

713-yilda Qutayba qo'shinining bir qismi Choch viloyatiga, o'zi boshliq asosiy kuch esa Farg'ona vodiysi tomon yo'l oldi.

714-768-yillarda Buyuk Karlning otasi Pipin Pakananing yashagan.

714-yilda Buyuk Karlning otasi Pipin Pakana tavallud topgan.

715-yil boshida arablar Farg'ona vodiysini uzil-kesil egallab, Koshg'argacha kirib bordi.

717-719-yillarda Umar ibn Abdulaziz xalifalik qilgan.

717-yilda Umar ibn Abdulaziz xalifaligi boshlandi.

718-yilda hadya tariqasida Samarqanddan yuborilgan dubulg'adan nusxa olib, Xitoy qurolsozlari qo'shinni temir qalpoq (dubulg'a)lar bilan ta'min etganlar.

719-yilda Umar ibn Abdulaziz xalifaligi tugagan.

719-783-yillarda asl ismi Hoshim ibn Hakim bo'lgan Muqanna yashagan.

720-yilda Sug'dda xalifalik zulmiga qarshi qo'zg'olon boshlandi.

721-yilda Said Xuroshiy Xurosonga noib qilib tayinlandi.

724-yilda Buxorxudot Tug'shoda hukmronligi tugagan.

722-yili franklar hukmdori Karl Martell Puate jangida arablarni mag'lub etib, ularning Yevropaga yurishlariga chek qo'ydi.

727-yilda G'urakning Sug'dda podsholigi tugadi.

728-748-yillarda Xurosonda Nasr ibn Sayyor hukmronlik qilgan.

728-yilda Xurosonda Nasr ibn Sayyor hukmronligi boshlandi.

742-814-yillarda Buyuk Karl yashagan.

742-yilda Buyuk Karl tavallud topgan.

744-750-yillar xalifa Marvon II hukmronlik qilgan davr.

744-yilda xalifa Marvon II hukmronligi boshlandi.

746-yilda turg'ibotchi Abu Muslim Xurosonga keldi.

747-749-yillarda Xuroson va Movarounnahrda Abu Muslim boshchiligidagi qo'zg'olon bo'lib o'tdi.

747-yilda Abu Muslim aholini umaviylarga qarshi kurashda da'vat etdi.

747-yilda O'rta Osiyoning janubi Marv vohasida boshlangan Abu Muslim boshchiligidagi qo'zg'olonlarda aholining barcha toifalari ishtirok etdi.

748-yilda Xurosonda Nasr ibn Sayyor hukmronligi tugagan.

748-yil boshida Abu Muslim Xurosonning poytaxti Marv shahrini egallaydi.

749-yilda Abu Muslim boshliq qo'zg'olonchilar xalifalikning markaziy viloyatlari tomon yo'l oldi.

750-1258-yillarda Arab xalifaligini Abbosiylar boshqargan.

750-754-yillari abbosiylar xonadonidan bo'lgan Abul Abbas Saffoh xalifalik qilgan.

750-yilda Abul Abbas Saffoh xalifaligi boshlandi.

750-yilda Arab xalifaligida hokimiyat umaviylardan abbosiylar qo'lga o'tadi.

750-yilda Arab xalifaligida Umaviylar hukmronligi tugadi.

750-yilda Arab xalifaligini Abbosiylar boshqaru boshladi.

750-yilda Buxoroda mehnatkash aholi o'rtasida abbosiylarga qarshi qo'zg'olon sodir bo'ldi.

750-yillar xalifa Marvon II hukmronligi tugadi.

751-yilda Abu Muslim tomonidan yuborilgan harbiy kuch Talos vodiysida Xitoy qo'shinlariga zarba berib, ularni mamlakat hududidan quvib chiqardi.

754-yilda Abul Abbas Saffoh xalifaligi tugagan.

755-yilda qurolsiz va yolg'iz saroyga tashrif buyurgan Abu Muslim xalifa buyrug'iga binoan o'ldirildi.

756-yili Frank qiroli ko'magida Italiyada Rim papalari davlati-Papa viloyati tashkil topdi.

756-yilda xalifalikdan ajrab chiqqan birinchi mustaqil amirlik Ispaniyada tashkil topadi.

768-814-yillarda Buyuk Karl Franklar qirolligini (800-yildan imperiyasini) 46 yil boshqargan.

768-yilda Buyuk Karlning hukmronligi boshlandi.

768-yilda Buyuk Karlning otasi Pipin Pakana vafot etgan.

769-783-yillarda Movarounnahr markazi Sug'diyonada Muqanna boshchiligida yirik xalq qo'zg'oloni bo'lib o'tdi.

769-yilda Movarounnahr markazi Sug'diyonada Muqanna boshchiligida yirik xalq qo'zg'oloni boshlandi.

772-804-yillar Karl Reyn daryosining o'ng sohilida yashagan saks qabilalariga qarshi urushlar 30 yildan ortiq davom etadi.

772-yilda Karl Reyn daryosining o'ng sohilida yashagan saks qabilalariga qarshi urush boshladi.

773-yilda Karlning dastlabki harbiy yurishlaridan bir germanlarning langobard qabilasi Italiyada tuzgan davlatiga qarshi boshlandi.

775-yilda «Oq kiyimliklar» qo'zg'oloniga zarba berish uchun xalifa Mansur katta harbiy kuchni Movarounnahrqa safarbar qildi.

776-yildan boshlab «Oq kiyimliklar» qo'zg'oloni Buxoro vohasida kuchayib ketadi.

777-yilda xalifa Mahdiy Nishopurga keladi.

778-yili Arab xalifaligi istilo qilgan Ispaniyaga qarshi Karl dastlabki muvaffaqiyatsiz yurish qildi.

783-850-yillarda Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy yashab ijod qilgan.

783-yilda «Oq kiyimliklar» qo'zg'oloni tugadi.

783-yilda Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy tavallud topgan.

783-yilda Muqannaning Som qal'asidagi qurorgohi qamalga olindi.

786-809-yillar Xalifa Horun ar-Rashid hukmronligi.

786-yilda Xalifa Horun ar-Rashid hukmronligi boshlandi.

789-yili Buyuk Karl tomonidan xalq maktablari joriy etiladi.

797-865-yillarda Muhammad ibn Kasir al-Farg'oniy yashab ijod qilgan.

797-yilda Muhammad ibn Kasir al-Farg'oniy tavallud topgan.

800-yildan 899-yilgacha bo'lgan voqealar

800-yilda Franklar imperiyasi tashkil topgan.

800-yilda Karlning maslahatchilarida Rimni qadimgi rimliklarga taqlid qilib, imperator deb e'lon qilish g'oyasi tug'ilgan edi.

800-yilda Rim mahalliy zodagonlarining papa Lev III ga qarshi isyoni ko'tarilgan.

800-yilning dekabrda Rim papasi Karlga imperatorlik tojini ki-yirdi. Shu tariqa G'arbda yangidan imperiya paydo bo'ldi.

804-yilda Karl Reyn daryosining o'ng sohilida yashagan saks

qabilalariga qarshi urushi tugadi.

806-810-yillar Rofe ibn Lays boshchiligida xalifalikka qarshi yana qo'zg'olon ko'turildi.

806-yilda arab hushkarboshchisi Rofe ibn Lays boshchiligida xalifalikka qarshi yana qo'zg'olon ko'turildi.

809-813-yillarda Xalifa Horun ar-Rashidning o'g'illari Ma'mun bilan Amin o'rtasida taxt uchun kurash bo'lgan.

809-yilda Xalifa Horun ar-Rashid hukmronligi tugadi.

809-yilda Xalifa Horun ar-Rashidning o'g'illari Ma'mun bilan Amin o'rtasida taxt uchun kurash boshlandi.

810-870-yillarda Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy yashab ijod qilgan.

810-yilda Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy tavallud topgan.

813-833-yillarda xalifa Ma'mun hukmronligi.

813-yilda Tohir ibn Husayn boshliq mulkdorlar Bag'dodga yurish qildi.

813-yilda Xalifa Horun ar-Rashidning o'g'illari Ma'mun bilan Amin o'rtasida taxt uchun kurash tugagan.

813-yilda xalifa Ma'mun hukmronligi boshlandi.

814-yilda Buyuk Karlning hukmronligi tugadi.

815-yilda Ozarbuyjonda Bobak boshchiligidagi qo'zg'olon ham 20 yildan ortiq davom etdi.

821-873-yillarda Xurosonda Tohiriylar davlati hukmronlik qilgan.

821-yilda Tohir ibn Husayn Xuroson va Movarounnahr noibi etib tayinlanadi.

821-yilda Xurosonda Tohiriylar davlati hukmronligi boshlandi.

822-yilda Tohir davlat ishlarini mustaqil idora etish maqsadida xalifa nomini xutbadan chiqartirib tashlatdi.

824-894-yillarda Abu Iso Muhammad at-Termiziy yashab ijod qilgan.

824-yilda Abu Iso Muhammad at-Termiziy tavallud topgan.

830-844-yillar Tohirning o'g'li Abul Abbos Abdulloh noibliigi.

830-yilda Tohirning o'g'li Abul Abbos Abdulloh noibliigi boshlandi.

832-833-yillarda Al-Farg'oniy Suriyaning shimolida Sinjar dashtida va ar-Raqqa oralig'ida yer meridiani bir darajasining uzunligini o'lchashda qatnashdi.

833-yilda xalifa Ma'mun hukmronligi tugadi.

842-yilda Normannlar Londonni bosib olib, taladi va yondirib yabordilar.

843-yilda Verden shahrida tuzilgan shartnomaga binoan vujudga kelgan qirolliklar o'rnida, keyinchalik, Fransiya, Germaniya va Italiya davlatlari tashkil topdi.

843-yilda Franklar imperiyasi uchga bo'linib ketganida, dastlab

ularning hammasini Buyuk Karlning avlodlari boshqargan.
 844-yilda Tohirning o'g'li Abul Abbos Abdulloh noibligi tugagan.
 850-yilda Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy vafot etgan.
 861-yilda al-Farg'oniy rahbarligida «Miqyos an-Nib» inshooti uning darajoti qayta tiklandi.
 865-925-yillar Abu Bakr ar-Roziy yashab ijod qilgan.
 865-999-yillar Somoniylar davlati hukm surgan.
 865-yilda Abu Bakr ar-Roziy tavallud topgan.
 865-yilda Muhammad ibn Kasir al-Farg'oniy vafot etgan.
 865-yilda somoniy Ahmad vafot etgan.
 865-yilda Somoniylar davlati tashkil topgan.
 870-944-yillar Abu Mansur al-Moturidiy yashab o'tgan.
 870-yilda Abu Mansur al-Moturidiy tavallud topgan.
 870-yilda Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy vafot etgan.
 871-900-yillarda qiroli Buyuk Alfred hukmronlik qilgan.
 871-yilda Buyuk Alfred hukmronlik boshlandi.
 873-879-yillarda Safforiylarning yirik hukmdori Ya'qub ibn Lays hukmronligi.
 873-yilda Abu Nasr Farobiy Aris suvining Sirdaryoga quyilishida joylashgan Farob shahrida tug'ilgan.
 873-950-yillarda Abu Nasr Farobiy yashagan.
 873-yilda miskar hunarmand aka-uka Ya'qub va Amr ibn Laylani Xuroson poytaxti Nishopurni egallaydilar.
 873-yilda Safforiylarning yirik hukmdori Ya'qub ibn Lays hukmronligi boshlandi.
 873-yilda tohiriylar hukmronligi tugatilib, hokimiyat safforiylar qo'liga o'tadi.
 873-yilda tohiriylar hukmronligiga qarshi xalq qo'zg'olon ko'tardi.
 873-yilda Xurosonda Tohiriylar davlati barham topdi.
 879-900-yillarda Safforiylarning yirik hukmdori Amr ibn Lays hukmronligi qilgan.
 879-yilda Safforiylarning yirik hukmdori Amr ibn Lays hukmronligi boshlandi.
 879-yilda Safforiylarning yirik hukmdori Ya'qub ibn Lays hukmronligi tugagan.
 879-yili Buyuk Alfred daniyaliklar bilan tinchlik sulhini tuzdi.
 879-yili Ryurik vafot etib, o'g'li Igor yosh bo'lganidan hokimiyat uning qarindoshi Olegga o'tdi.
 882-yilda Oleg o'z lashkari bilan Kiyevni egalladi.
 882-yilda yozma manbalarda Kiyev Rusi nomini olgan davlatga Oleg asos solgan.
 888-yilda Ismoil Somoniy hukm Movarounnahrni o'z qo'l ostiga birlashtirdi.

888-900-yillarda Mu'tazid xalifalik qilgan.
 888-yilda Mu'tazid xalifaligi boshlandi.
 888-927-yillarda Bolgariyada Simeon hukmronlik qilgan.
 888-yilda Bolgariyada Simeon hukmronligi boshlandi.
 888-yilda Ismoil Somoniy dastliklarga qaqshatqich zarba beradi.
 888-yilda Ismoil Somoniy Taroz shahrini fath etgan.
 888-yilda Abu Iso Muhammad at-Termiziy vafot etgan.
 888-909-yillarda-tarixchi olim Muhammad Narsaxiy yashagan.
 888-yilda tarixchi olim Muhammad Narsaxiy tavallud topgan.

900-yildan 999-yilgacha bo'lgan voqealar

900-yilda safforiylar bilan somoniylar o'rtasida urush boshlandi.
 900-yilda Buyuk Alfred hukmronligi tugagan.
 900-yilda Safforiylarning yirik hukmdori Amr ibn Lays hukmronligi tugagan.
 902-yilda Mu'tazid xalifaligi tugagan.
 907-960-yillarda Xitoyda U Day sulolasi hukmronlik qilgan.
 907-yilda Xitoyda Tan sulolasi hukmronligi tugagan.
 907-yilda Xitoyda U Day sulolasi hukmronligi boshlandi.
 912-945-yillarda Kiyevda Igor knyazlik qilgan.
 912-yilda Kiyevda Igor knyazligi boshlandi.
 914-943-yillar Nasr II hukmronligi davri.
 914-yilda Nasr II hukmronligi boshlandi.
 918-1392-yillar lashkarboshi Van Gon tomonidan asos solingan Koryo sulolasi davri. Usbu davlat poytaxti Sonak shahri (hozirgi Shimoliy Koreyadagi Keson).
 918-yilda Koryo sulolasi hukmronligi boshlandi.
 919-yili Sharqiy Frank qirolligida (bo'lajak Germaniya) mahalliy zodagonlar knyazlardan eng qudratlisi bo'lgan Saksoniya gersogi Genrixni qirollikka sayladi.
 920-935-yillarda chex Knyaz Vatslav hukmronlik qilgan.
 920-yilda chex Knyaz Vatslav hukmronligi boshlandi.
 925-yilda Abu Bakr ar-Roziy vafot etgan.
 927-yilda Bolgariyada Simeon hukmronligi tugagan.
 935-yilda chex Knyaz Vatslav hukmronligi tugagan.
 936-973-yillar Genrix I ning o'g'li Otton I hukmronlik qilgan.
 936-yilda Genrix I ning o'g'li Otton I hukmronligi boshlandi.
 942-yilda Somoniylar og'ir ahvoldan chiqish uchun aholidan ikki marta soliq undirib oldi.
 943-954-yillar somoniy Nuhning hukmronlik davri.
 943-yilda Nasr II hukmronligi tugadi.
 943-yilda somoniy Nuhning hukmronligi boshlandi.
 944-yilda Abu Mansur Al-Moturidiy Samarqandda vafot etgan.

945-yilda Kiyevda Igor knyazligi tugadi.
 945-yili Kiyev knyazi Igor drevlyan qabilalari bilan to'qnashuvda halok bo'lgan.
 947-yilda somoniy Nuh ibn Nasrning amakisi Ibrohim isyon ko'tardi.
 950-yilda Abu Nasr Furobiy vafot etgan.
 952-yilda Abu Ali Chag'oniyni Nuh avval Chag'oniyonga, so'ngra Xurosonga hokim qilib tayinlashga majbur bo'ladi.
 954-yilda somoniy Nuhning hukmronligi tugadi.
 955-yilda Bavariyaning Lex daryosi bo'yida bo'lib o'tgan og'ir jangda Otton I tomonidan vengerlar mag'lub etildi.
 955-yilda Burglarga tayangan yangi otliq qo'shin ko'magida Otton I vengerlar bilan hal qiluvchi jangga shaylandi.
 959-yilda tarixchi olim Narshuxiy vafot etgan.
 960-1279-yillarda Xitoyda Sun sulolasi hukmronlik qilgan.
 960-yilda Xitoyda Sun sulolasi hukmronligi boshlandi.
 960-yilda Xitoyda U Day sulolasi hukmronligi barham topdi.
 961-962-yillarda Samarqandda Somoniy Abdulmalik bin Nuh ta'gasi zarb qilingan.
 961-yilda Buxoro harbiy askarlarining g'alayoni ko'tariladi.
 962-963-yillarda G'azna viloyatini Alptegin noib va lashkar amiri sifatida boshqargan.
 962-yilda G'azna viloyatini Alptegin noib va lashkar amiri sifatida boshqara boshladi.
 962-yilda o'z qo'shini bilan Rimga kelgan Otton I ga papa Ioann XII imperatorlik tojini kiydirdi. Yangi imperiya-Muqaddas Rim imperiyasi nomini oldi.
 962-yildan 1806-yilgacha Muqaddas Rim imperiyasi hukm surgan.
 963-yilgacha G'azna viloyatini Alptegin noib va lashkar amiri sifatida boshqargan.
 964-yilda Kiyev knyazi Svyatoslav 22 yoshida knyazlikni olgan.
 964-yilda Svyatoslav Sharqqa yurish boshlagan.
 966-yili Meshko I xristianlikni qabul qilgan.
 970-1011-yillar «Ma'mun akademiyasi»ning asoschilaridan Abu Sahl Masihiy yashab ijod qilgan.
 970-yilda Abu Sahl Masihiy tavallud topgan.
 972-980-yillarda Kiyev knyazi Svyatoslavning vorislari orasidagi kurash bo'lib o'tdi.
 973-1048-yillarda Abu Rayhon Beruniy yashagan.
 973-yilda Abu Rayhon Beruniy tavallud topgan.
 973-yilda Genrix I ning o'g'li Otton I hukmronligi tugagan.
 976-997-yillar somoniy Nuh II ning hukmronlik davri.
 976-yilda somoniy Nuh II ning hukmronligi boshlandi.

977-997-yillar g'aznaviy Sobuqtegin hukmronlik davri.
 977-yilda g'aznaviy G'aznaviy Sobuqtegin hukmronligi boshlandi.
 980-1037-yillarda Abu Ali ibn Sino yashab ijod qilgan.
 980-1015-yillarda Svyatoslavning vorisi Vladimir hukmronlik qilgan.
 980-yilda Abu Ali ibn Sino Buxoro yaqinidagi Afshona qishlog'ida mahalliy amaldor oilasida dunyoga keldi.
 980-yilda Svyatoslavning vorisi Vladimir hukmronligi boshlangan.
 988-yilda rus tarixida Kiyev knyazi Vladimir ruslarni xristian dinini qbul qildirgan.
 991-1048-yillar Abulxayr ibn Hammor yashab ijod qilgan.
 991-yilda Abulxayr ibn Hammor tavallud topgan.
 992-yilda Horun Bug'roxon boshliq qoraxoniylar Movarounnahr tomon hujum boshlagan.
 995-yilda Gurganch miri Ma'mun ibn Muhammad Kat shuhrini olgan.
 995-yilda Gurganch miri Ma'mun ibn Muhammad Xorazmning ikkala qismini birlashtirdi.
 995-yilda Gurganch miri Ma'mun ibn Muhammad Xorazmshoh unvoniga sazovor bo'ldi.
 995-yilda Ko'hna Urganch Xorazmshohlar davlatining poytaxtiga aylandi.
 995-yilda Ma'muniylar hukmronligi boshlandi.
 995-yilda Xorazmda afriqiylar sulolasi barham topdi.
 996-yilda qoraxoniylar Movarounnahr tomon yana hujum boshlagan edi.
 997-1030-yillarda Mahmud G'aznaviy hukmronlik davri.
 997-yilda g'aznaviy Sobuqtegin hukmronligi tugadi.
 997-yilda Mahmud G'aznaviy hukmronligi boshlandi.
 997-yilda somoniy Nuh II ning hukmronligi tugadi.
 999-1003-yillarda Otton I ning vorisi Otton III ning ustoz Gerbert Silvestr III nomi bilan Rim papasi bo'lgan.
 999-yilda Buxoro Nasr Eloxon boshchiligidagi qoraxoniylar tomonidan zabt etildi.
 999-yilda Gerbert Silvester III nomi bilan Rim papaligini boshladi.
 999-yilda Somoniylar davlati barham topgan.

1000-yildan 1099-yilgacha bo'lgan voqealar

1003-yilda Gerbert Silvester III nomi bilan Rim papaligini tugatdi.
 1004-yilda «Dorul hikma va maorif» «Ma'mun akademiyasi» shakllangan.
 1006-va 1008-yillarda qoraxoniylar Xuroson ustiga ikki marta qo'shin tortgan edi.
 1011-yilda Abu Sahl Masihiy vafot etgan.

1013-yili Daniya qiroli ingliz sohiliga o'z qo'shinini tushirdi.

1015-yilda Kiyev knyazi Vladimir Novgorod noibi Yaroslavga qarshi yurishga tayyorgarlik paytida vafot etdi.

1017-yil Mahmud G'aznaviy Xorazmga bostirib kirgan.

1017-yilda Mahmud G'aznaviy «Dorul hikma va maorif» faoliyatini tugatgan.

1017-yilda Mahmud G'aznaviy Xorazmdagi olimlarning ko'pchiligini G'azna shahriga majburan olib ketgan.

1017-yilda Mahmud G'aznaviy Xorazmga bostirib kirgan.

1017-yilda Xorazm Mahmud G'aznaviy tomonidan zabt etildi.

1018-yilda Boleslav Jasur Rus knyazi Yaroslav Mudriy (Donishmand) qo'shinini tor-mor etib Kiyevga kirdi.

1018-yilda Pratiyar rojasi poytaxti Kanuja talanib, vayron qilindi.

1018-yilda Pratiyar rojasi qo'shinlari Mahmud G'aznaviy qo'shinidan mag'lub bo'lgan.

1019-1054-yillarda Kiyev Rusini Yaroslav boshqargan.

1019-yilda Kiyev Rusida Yaroslav hukmronligi boshlandi.

1030-1041-yillar Mas'ud G'aznaviy hukmronligi davri.

1030-yilda Mahmud G'aznaviy hukmronligi tugagan.

1030-yilda Mas'ud G'aznaviy hukmronligi boshlandi.

1034-yilda Abu Nasr ibn Iroq vafot etgan.

1036-yilda g'alaba sharafiga Kiyevda avliyo Sofiya ibodatxonasi bunyod etildi.

1036-yilda Yaroslav Kiyev ostonalarida paydo bo'lgan bijanak qabilalarini uzil-kesil mag'lub etdi.

1037-yilda Abu Ali ibn Sino vafot etdi va Hamadonda dafn etiladi.

1038-1308-yillarda Saljuqiylar davlati hukmronlik qilgan.

1038-yilda qoraxoniylarning mahalliy hukmdori Ibrohim Bo'ritegin Amudaryo bo'yi viloyatlari - Xuttalon, Vaxsh va Chag'oniyonni g'aznaviylardan tortib oldi.

1038-yilda Saljuqiylar davlati tashkil topdi.

1040-yilda o'z mustaqilligidan mahrum bo'lgan Xorazm Saljuqiylar davlatiga qaram bo'lib qoldi.

1041-yilda Mas'ud G'aznaviy hukmronligi nihoyasiga yetdi.

1045-yilda Konstantinopolda huquqshunoslik va falsafa fakultetlaridan iborat universitet ochildi.

1048-yilda Abulxayr ibn Hammor vafot etgan.

1048-yilda Beruniy G'aznada vafot etadi.

1054-yilda Kiyev Rusida Yaroslav knyazligi nihoyasiga yetdi.

1054-yilda xristian cherkovi rasman; g'arbiy katolik va Sharqiy pravoslav cherkovlariga bo'linib ketdi.

1056-1057-yillarda Mahmud Koshg'ariy mamlakatdagi ichki nizolar natijasida o'lim o'z vatanini tark etib, 15 yil davomida atrofdagi qardosh

hollari o'zida yurishga majbur bo'lgan.

1066-yilda normannlar istilosi oqibatida London qirollar qarorgohiga Angliyaning rasmiy poytaxtiga aylandi.

1066-yili Normandiya gersogi Vilgelm qo'shinlari Angliyaga kelib kirdi.

1069-yilda Yusuf Xos Hojib «Qutadg'u bilig» («Saodatga eltuvchi bilim») asarini Bolasog'unda yoza boshladi.

1070-yilda Koshg'arda Yusuf Xos Hojib «Qutadg'u bilig» («Saodatga eltuvchi bilim») asarini tugatdi.

1071-yil Mansikert jangida Vizantiyaning yollanma qo'shini Bizanslar sultoni Alp Arslon lashkari tomonidan tor-mor etildi.

1071-yil Mahmud Koshg'ariy dunyoga mashhur asari «Devonu'l-jonun» («Turkiy so'zlar devoni»)ni yozib tugatdi.

1075-yilda Mahmud az-Zamaxshariy Xorazmning Zamaxshar shahrida dunyoga kelgan.

1076-yili Marokash sultoni Abu Bakr katta qo'shin bilan Ganani boshqarib, uni talagan.

1085-yilda German imperatori Genrix IV ga yordam bergan chex knyazi Bratislav II ga qiro' unvonini taqdim etdi.

1085-yilda German imperatori Genrix IV Rim papasiga qarshi kurashgan.

1086-yili Vilgelm Yevropada ilk marotaba yer-mulk va aholi sonini o'tkazdi.

1087-yilgi Ganadagi xalq qo'zg'olonini marokashliklar hukmronligiga qarshi qo'ynada Gana parchalanib ketdi.

1095-yilda Papa Urban II Fransiyaning janubidagi Klermon shahrida «Liber yig'i»-nida nutq so'zladi.

1095-yilda Rus knyazi Vladimir Monomax ilk bor qipchoq tomonidan ikkitasining qo'shinini yengdi.

1096-1099-yillarda I-salib yurishlari bo'lib o'tgan.

1096-1270-yillar oralig'ida sakkiz marta Salib yurishlari bo'lib o'tgan.

1096-yilda I-salib yurishlari boshlangan.

1096-yil kuzidan Vizantiy poytaxti Konstantinopolda to'plana boshlagan ittifoqlarni imperator Aleksey I vassallik qasamyodini qabul qilishga erishdi.

1097-1127-yillarda Xorazmga Qutbiddin Muhammad noiblik qilgan.

1097-yilda Kiyev knyazi Yaroslav Donishmandning o'g'li Vladimir Monomaxning Lyubech shahrida knyazlarning birinchi syezdini o'tkazdi.

1097-yilda Xorazmda Qutbiddin Muhammad noibliigi boshlandi.

1097-1231-yillarda Anushteginiylar sulolasi boshqargan Xorazmshohlar davlati hukm sorgan.

1097-yilda Anushteginiylar sulolasi Xorazmshohlar davlatini

boshqara boshladi.

1099-yil yoziga qadar 1-salib yurishi yurishi Edessa va Timganliklari, Antioxiya knyazligi va Quddus qirolliklari tuzilishi bilan yakunlandi.

1100-yildan 1199-yilgacha bo'lgan voqealar

1108-1137-yillar Fransiya qiroli Lyudovik VI ning hukmronligi
1108-yilda Fransiya qiroli Lyudovik VI ning hukmronligi boshlandi.

1113-1125-yillarda Kiyevda Vladimir Monomax knyaz bo'lgan.
1113-yilda Kiyevda Vladimir Monomax knyaz bo'ldi.
1123-yilda mashhur fiqh (muqoshmos) olimi Burhoniddin Marg'inoniy Rishonda (Farg'ona vodiysi) tavallud topgan.

1125-yilda Kiyevda Vladimir Monomax knyazligi tugadi.
1127-1156-yillarda Xorazmda Qutbiddin Muhammadning o'g'li Otsiz hukmronlik qilgan.

1127-yilda Xorazmda Otsiz hukmronligi boshlandi.
1127-yilda Xorazmda Qutbiddin Muhammad noibligi tugadi.
1136-yilda novgorodliklar vechesi Monomaxning nabirasi Vsevolod Mstislavichni knyazlik taxtidan chetlatib, zindonga tashlashga qarorga keldi.

1136-yili Novgorod uzil-kesil feodal respublikasiga aylandi.
1137-1180-yillarda Fransiya qiroli Lyudovik VII ning hukmronligi
1137-yilda Fransiya qiroli Lyudovik VI ning hukmronligi tugadi.
1137-yilda Fransiya qiroli Lyudovik VII ning hukmronligi boshlandi.

1137-yilda Xo'jand shahri yaqinida qoraxoniylarning cho'g'i Mahmudga qo'shatqich zarba beradilar.

1141-yilda Qarvon janggi bo'lib o'tgan.
1141-yilda qoraxoniylar bilan bo'lib o'tgan jangda qoraxoniylar g'alaba qozondi.

1141-yilda Qoraxoniylar davlati tugatilgan.
1145-1221-yillarda ulug' shayx, tasavvufning taniqli vakillari biri, kubroviylik tariqatining asoschisi Najmiddin Kubro yashagan.

1145-yilda Najmiddin Kubro tavallud topgan.
1147-1149-yillarda 2-salib yurishi bo'lgan.
1147-yilda 2-salib yurishi boshlangan.
1147-yilda Knyaz Dolgorukiy Kiyev ustidan g'alaba qilgan.

1147-yilda Knyaz Dolgorukiy Kuchkovo qo'rg'oni qurgan, keyinchalik Moskva nomini oladi.

1149-yilda 2-salib yurishi tugagan.
1152-1190-yillarda Shtaufenlar sulolasining eng mashhur vakili Fridrix I Barbarossa hukmronlik qilgan.
1152-yilda Otsiz Sig'noqni egallagan.

1152-yilda Shtaufenlar sulolasi vakili Fridrix I Barbarossa hukmronligi boshlandi.

1153-yilda Sulton Sanjarga qarshi ko'chmanchi o'g'uzlar isyon boshlagan.

1154-1189-yillarda Angliyada Genrix II qirollik qilgan.
1154-yilda Angliyada Genrix II qirolligi boshlandi.
1155-1227-yillarda mo'g'ullar hukmdori Temuchin (Chingizxon) hukmronlik qilgan.

1155-yilda mo'g'ullar hukmdori Temuchin (Chingizxon) tavallud topgan.

1156-1172-yillarda Xorazmda Otsizning vorisi Elarslon hukmronlik qilgan.

1156-yilda Xorazmda Elarslon hukmronligi boshlandi.
1156-yilda Xorazmda Otsiz hukmronlik tugagan.
1158-yilda Ronkal vodiysida seym chaqirilgan.
1158-yilda Ronkal vodiysida Seym Fridrix I Barbarossaning Italiya hokimiyatini cheklanmagan deb e'tirof qildi.

1162-yili Milan boshchiligidagi Lombardiya shaharlari bosqinchilarga qarshi qo'zg'olon ko'tardi.

1165-yilda El Arslon Nisani egallagan.

1172-1200-yillarda Xorazmda Otsizning vorisi Takash hukmronlik qilgan.

1172-yilda Xorazmda Elarslon hukmronligi tugagan.
1172-yilda Xorazmda Otsizning vorisi Sultonshoh Mahmud hukmronlik qilgan.

1176-yilda Lenyano jangida Liga qo'shini imperator ritsarlarini tortib o'ldirdi.

1177-yilda Xeyyan shahri yong'in natijasida vayron bo'ldi.
1180-1223-yillarda Fransiya Filipp II ning hukmronligi.
1180-yilda Fransiya Filipp II ning hukmronligi boshlandi.
1180-yilda Fransiya qiroli Lyudovik VII ning hukmronligi tugagan.
1186-yilda G'aznaviylar davlati butunlay tugatilgan.

1187-1193-yillarda Otsizning nabirasi Takash Nishopur, Ray va Marv shaharlarini zabt etdi.

1187-yilda Takash Nishopurni egallagan.
1187-yili Misr sultoni Salobiddin Ayubiy jihod e'lon qilib, salibchilardan Quddusni tortib oldi.

1189-1192-yillarda Yevropada 3-salib yurishlari tashkil qilingan.
1189-yilda Angliyada Genrix II qirolligi tugagan.
1189-yilda Yevropada 3-salib yurishlari boshlandi.
1190-yilda Shtaufenlar sulolasi vakili Fridrix I Barbarossa hukmronligi tugagan.

1192-yilda Yevropada 3-salib yurishlari tugadi.

1193-yilda Takash Marvni egallagan.
 1194-yilda Takash Eronni Xorazmga bo'ysundirdi.
 1194-yilda Takash Rayni egallagan.
 1194-yilda Otsizning nabirasi Takash saljuqiylar sultoni To'g'on qo'liga qo'qshatqich zarba berdi.
 1198-1216-yillarda Innokentiy III papaligi davri.
 1198-yilda Innokentiy III papalik davri boshlandi.
 1198-1231-yillarda Jaloliddin Manguberdi (to'liq ismi Jaloliddin Muhammad Alovuddin Muhammad) yashagan.
 1199-1216-yillar III Salib yurishi ishtirokchisi Richard Sheryurakning ukasi Ioann qirolligi davri.
 1199-yilda Angliyada Ioann hukmronligi boshlandi.

1200-yildan 1299-yilgacha bo'lgan voqealar

1200-1220-yillarda Xorazmda Takashning o'g'li Alovuddin Muhammad hukmronlik qilgan.
 1200-yilda Xorazmda Alovuddin Muhammad hukmronligi boshlandi.
 1202-1204-yillarda 4-salib yurishi amalga oshirilgan.
 1202-yilda 4-salib yurishi boshlangan.
 1203-yilda Tuluza (Fransiya)da g'alla bozori ishga tushgan.
 1204-1261-yillarda Lotin imperiyasi hukm surgan.
 1204-yil 9-13-aprelda Salibchilar qo'shini Konstantinopolga hujum boshlagan.
 1204-yilda to'rtinchi salib yurishi qatnashchilari hisoblangan ritsarlar qo'shini Konstantinopol devorlari ostiga kelib tushadi va shaharga hujum boshladi.
 1204-yilda 4-salib yurishi nihoyasiga yetgan.
 1204-yilda Lotin imperiyasi tashkil topgan.
 1206-1526-yillarda Hindistonda Dehli sultonligi hukm surgan.
 1206-yilda Hindistonda poytaxti Dehli bo'lgan sultonlik vujudga keladi.
 1206-yilda mo'g'ullar tomonidan dastlab naymanlar bo'ysundirildi.
 1206-yilda Muhammad Xorazmshoh Balxni egallagan.
 1206-yilda Onon daryosi bo'yidagi qurultoyda Temuchin (Chingizxon) ulug' xon deb e'lon qilindi.
 1206-yildan boshlab Alovuddin Muhammad Movarounnahr qoraxitoylarga qaramlikdan ozod etishga kirishdi.
 1207-1208-yillarda mo'g'ullar tomonidan Enasoy havyasi, so'ngra Yettisuv viloyatining shimoliy qismi zabt etildi va uyg'urlar ta'lim bo'ldi.
 1207-1273-yillarda sharqning buyuk mutafakkiri Jaloliddin Rumi yashagan.
 1207-yilda sharqning buyuk mutafakkiri Jaloliddin Rumi tavalldi.

1210-yilda Alovuddin Muhammad tomonidan Talos vodiysida qoraxitoylar mag'lubiyatga uchratilgan.
 1210-yilda O'tror aholisi Xorazmshohlarga qarshi qo'zg'olon ko'targan.
 1211-1215-yillarda Chingizxon bir necha bor Xitoyga hujum qilgan.
 1211-1236-yillarda Dehlida Shamsiddin Eltutmish hukmronlik qilgan.
 1211-yilda Dehlida Shamsiddin Eltutmish hukmronligi boshlandi.
 1211-yildan Chingizxon Shimoliy Xitoyga qarshi urush boshlagan.
 1212-yilda Innokentiy III Germaniya siyosatiga o'z ta'sirini ko'rsatgan Rim papasi bo'ldi. U deyarli barcha tomonidan unutilgan baharossaning 18 yoshli nabirasini dastlab german knyazlari qiroli deb tan olinishiga erishdi.
 1212-yilda Samarqandliklar Xorazmshohlarga qarshi qo'zg'olon ko'targan.
 1215-yilda Angliyada «Erkinlikning Buyuk Xartiyasi» qabul qilgan.
 1215-yilda Muhammad Xorazmshoh G'aznani egallagan.
 1215-yil bahorida Angliyada baronlar, ritsarlar va shaharliklar tomonidan isyon ko'tardi.
 1215-yil bahorida Angliyada qiroli «Buyuk ozodlik xartiyasi» nomini qabul qilgan hujjatni imzolashga majbur bo'lgan.
 1216-yilda Angliyada Ioann hukmronligi tugagan.
 1216-yilda Chingizxon huzuriga Xorazmshoh Bahouddin Roziy boshchiligidagi o'z elchilarini yubordi.
 1216-yilda Innokentiy III papalik davri tugadi.
 1216-yilda Muhammad Xorazmshoh Qipchoqlarga qarshi yurish qilgan.
 1217-yilda Takash Hamadonni egallagan.
 1218-1219-yillarda Chingizxon Kuchluk davlatini tugatgan edi.
 1218-1219-yillarda Chingizxon Sharqiy Turkiston va Yettisuv viloyatlarini deyarli talafotsiz qo'lga kiritgan.
 1218-yilda mo'g'ullar Yettisuv va Sharqiy Turkistonga qarshi yurish qilgan.
 1218-yil bahorida Chingizxon elchilarini Sulton Muhammad Buxoro shahrida qabul qilgan.
 1218-yil o'zidayoq Chingizxon Sulton Muhammadga o'z minnatdorchiligini izhor etish va ikki buyuk qo'shni davlatlar o'rtasida shartnoma tuzish uchun Xorazmga juda katta savdo va elchilar karvonini yubordi.
 1219-1221-yillarda mo'g'ullar Xorazmshohlar davlatiga bostirib kiritgan.

1224-yilda Chingizxon zabt etilgan hududlarni o'z o'g'illari Jo'

1235-yilda mo'g'ullarning birlib o'tgan qurultoyi Rus va Shimoliy Kavkaz yerlarini bosib olish haqida qaror chiqardi.

1236-1240-yillarda Botuxonning yurishlari natijasida Volga bulg'orlari yurti, Dashi Qipchoq, Qrim, G'urbiy Sibir Oltin O'rdagi qo'shib olindi.

1236-1240-yillarda mo'g'ullar tomonidan Rusiya zabt etilib, Oltin O'rdagi davlati tashkil topadi.

1236-1255-yillar Jo'jixonning o'g'li Botuxonning hukmronligi.

1236-yilda Dehlida Shamsiddin Eltutmish hukmronligi tugagan.

1236-1255-yillar Jo'jixonning o'g'li Botuxonning hukmronligi.

1236-yilda Jo'jixonning o'g'li Botuxonning hukmronligi boshlandi.

1237-1240-yillarda Botuxon boshchiligidagi mo'g'ullar Rus yerlarini bosib oladi.

1237-1242-yillari Chingizxonning nabirasi Botuxon Sharqiy Yevropada istilochilik urushlarini olib boradi.

1237-yilda Chingizxonning nabirasi Botuxon Sharqiy Yevropada istilochilik urushlarini boshladi.

1237-yil kuzida Botu va Subutoylar rus yerlariga hujum boshladi.

1238-1240-yillarda mo'g'ullar Rusdagi Vladimir, Suzdal, Kiyev, Galich, Volin va boshqa shaharlar bosib oldi.

1238-yilda Buxoroning Torob qishlog'ida bosqinchilar va mahalliy mulkdor zulmiga qarshi qo'zg'olon boshlandi.

1238-yilda Chig'atoy Mahmud Yalavochni noiblikdan chetlatishga majbur bo'ldi.

1238-yilda Buxoroning Torob qishlog'ida bosqinchilar va mahalliy mulkdorlar zulmiga qarshi qo'zg'olon boshlandi.

1238-yilda Chig'atoy soliqlarni tartibga solish islohotida Mahmud Yalavochni noiblikdan chetlatishga majbur bo'ldi.

1240-yilda Novgorod knyazi Aleksandr Yaroslavich shved va nemislar ustidan yorqin g'alabaga erishdi.

1240-yilda Rus yerlariga shved va nemis bosqinchilari bostirib kirdi.

1240-yilda Rusdagi feodal tarqoqlik mo'g'ullarga qo'l keldi, uzoq qamaldan so'ng Kiyev olindi.

1240-yilda shved feodallari Neva daryosi bo'ylab Novgorod yerlariga bostirib kirdilar.

1240-yili nemislar qo'shini Pskov yaqinidagi Izbornsk qal'asini egalladi.

1240-yil 15-iyulida Novgorod knyazi Aleksandr Yaroslavich Neva daryosi sohilidagi jangda shvedlar ustidan g'alaba qozondi. Bu g'alaba sharafiga knyaz Aleksandr Nevskiy nomi beriladi.

1241-1242-yillari mo'g'ullar tomonidan Chexiya, Vengriya, Polshaning bir qismi ham egallanadi.

1241-yilda Grigoriy IX papaligi tugagan.

1241-yilda tarixchi Shihobiddin ibn Ahmad an-Nasaviy qalamiga mansub «Siyrat as-sulton Jalol ad-Din Mengburni» («Sulton Jaloliddin

Manguberdining tarjimai hol») nomli o'z asarini bitishga kirishgan.

1242-yil aprelda rus tarixida «Muz ustida jang» bo'lib o'tgan.

1242-yil aprelda Chud ko'lida Aleksandr Nevskiy boshchiligidagi rus qo'shinlari nemis ritsarlari ustidan porloq g'alabaga erishdi.

1242-yildacha Chingizxonning nabirasi Botuxon Sharqiy Yevropada istilochilik urushlari olib boradi.

1243-yilda mo'g'ullar bosqini Saljuqiylar davlatining keyingi tarqiqiyotiga salbiy ta'sir ko'rsatdi.

1243-yilda O'qtoyning vafot etishi munosabati bilan Botuxon Volgabo'yi dashtlariga qaytdi.

1248-yili mo'g'ullar aholini o'nluk tizimga bo'lish maqsadida aholini to'yxatga olish tadbirini janubiy knyazliklardan boshladi.

1253-1325-yillar Amir Xusrav Dehlaviy yashab ijod qilgan.

1253-yilda Amir Xusrav Dehlaviy tavallud topgan.

1254-1273-yillari Germaniyada umuman imperator saylanmagan.

1255-yilda Mali hukmdori Sundiata Keyt hukmronligi tugagan.

1255-yilda Jo'jixonning o'g'li Botuxonning hukmronligi tugagan.

1256-yilda mo'g'ullar tomonidan Eron batamom bosib olinib, Hulokuyilar davlati vujudga keldi.

1256-yilda mo'g'ullar O'rta Sharqni bosib oldi.

1257-yili mo'g'ullar aholini o'nluk tizimga bo'lish maqsadida aholini to'yxatga olish tadbiri shimoliy knyazliklarga ham yetib bordi.

1258-yilda Arab xalifaligi hukmronligi barham topgan.

1258-yilda mo'g'ul xoni Xuloku Bag'dodni egallagandan so'ng, Arab xalifaligi barham topdi.

1259-1294-yillar Xitoyning shimolida Xubilay xonligi davri.

1259-yilda Xitoyning shimolida Xubilay xonligi boshlandi.

1261-yilda Lotin imperiyasi barham topgan.

1261-yil 15-avgustida Vizantiya vasilevslari so'nggi sulolasi nasoschisi Mixail VIII Paleolog Konstantinopolga tantanali kirib keldi.

1265-yilda Angliyada birinchi parlament chaqirildi.

1265-yilda Parlament Angliyada davlat hokimiyatining vakillik organi sifatida ta'sis etildi.

1266-yilda Botuxonning ukasi Berkaxon halok bo'ldi.

1269-1270-yillardagi Fransiya qiroli Lyudovik IX ning sakkizinchi salib yurishlari so'nggi salib yurishlari bo'ldi.

1269-yilda sakkizinchi salib yurishlari boshlandi.

1270-yilda sakkizinchi salib yurishlari tugadi.

1271-1295-yillar davomida Uzoq Sharq va Xitoyda ko'rgan-kechirganlarini Marko Polo o'zining «Marko Polo kitobi»da sayyohi ta'riflaydi.

1271-yilda Ma'sudbek tomonidan pul islohoti amalga oshirilgan.

1273-yilda sharqning buyuk mutafakkiri Jaloliddin Rumi vafot

etgan.

1273-yili Germaniyada knyazlar to'planib Rudolf Gabsburgni taxtga o'tqazdilar.

1279-1368-yillar Xitoyda Yuan nomini olgan yangi mo'g'ullar sulolasi davri.

1279-yilda Xitoyda Sun sulolasi hukmronligi barham topdi.

1279-yili Xitoy to'liq bo'ysundirilib, yangi mo'g'ullar sulolasi Yuan nomini oladi.

1285-1314-yillar Fransiya qiroli Filipp IV hukmronlik qilgan.

1285-yilda Fransiya qiroli Filipp IV hukmronligi boshlandi.

1291-yilgacha «tampliyerlar ishi» ordeni Yaqin Sharqda qolish to'ng'i janglarda qatnashgan.

1293-yilda Sa'diy Sheroziy vafot etgan.

1294-1303-yillarda Bonifatsey VIII Rim papasi bo'lgan.

1294-yilda Bonifatsey VIII Rim papaligini boshladi.

1294-yilda Xitoyning shimolida Xubilay xonligi tugadi.

1299-1326-yillarda Usmonlilar asoschisi Usmon I hukmronlik qilgan.

1299-1922-yillarda Usmonlilar davlati mavjud edi.

1299-yilda Usmonlilar asoschisi Usmon I hukmronligi boshlandi.

1299-yilda Usmonlilar davlati tashkil topgan.

1300-yildan 1399-yilgacha bo'lgan voqealar

1302-1789-yillarda Fransiya oliy tabaqaviy-vakillik muassasasi general shahar faoliyat ko'rsatgan.

1302-yilda Fransiya qiroli uch toifa vakillari: ruhoniylar, dvoryanlar va shaharliklarni chaqirib, ularga papa bilan mojaroni muhokama qilishni taklif etdi.

1302-yili Fransiya qiroli Filip IV uch toifa vakillari: ruhoniylar, dvoryanlar va shaharliklarni chaqirib, ularga papa bilan mojaroni muhokama qilishni taklif etdi.

1303-yilda Bonifatsey VIII Rim papaligi tugagan.

1304-1374-yillarda ilk uyg'unlash va gumanizmning Yevropada dastlabki vakili shoir Franchesko Petrarka yashagan.

1304-yilda Franchesko Petrarka tavallud topgan.

1307-yil tinarulan birida «tampliyerlar ishi» ordenning ko'pchilik a'zolari va buyuk magistri qamoqqa olindi.

1308-yilda Saljuqiylar davlati barham topdi.

1309-1377-yillar Rim cherkovi tarixida «papalarning Avinon tutquni» nomini olgan.

1309-yilda Rim cherkovi tarixida «papalarning Avinon tutquni» boshlandi.

1312-1342-yillar Oltin O'rdada O'zbekxon hukmronligi.

1312-yilda Oltin O'rdada O'zbekxon hukmronligi boshlandi.

1313-1375-yillarda Jovanni Bokachecho yashagan.

1313-yilda Jovanni Bokachecho tavallud topgan.

1314-yilda Buyuk magist o'linga mahkum etildi.

1314-yilda Fransiya qiroli Filipp IV hukmronligi tugagan.

1314-yilda O'zbekxon islomni davlat dini deb e'lon qildi.

1318-1326-yillarda Chig'atoy xonlaridan biri Kebek hukmronlik qilgan.

1318-yilda Chig'atoy xonlaridan biri Kebek hukmronlik boshlandi.

1318-yilda Babouddin Naqshband Buxoro yaqinida Qasri Hinduvon qal'asida matolarga naqsh bosuvchi hunarmand oilasida dunyoga keldi.

1324-yilda Mali hukmdori Muso I Makkaga haj safari uyushtirdi.

1325-1340-yillarda Rusda knyaz Ivan Kalita hukmronlik qilgan.

1325-yilda Amir Xusrav Dehlaviy vafot etgan.

1325-yilda Dehli sultonligida Xiljiyning o'g'li Muhammad Tug'luq sultonga keldi.

1325-yilda knyaz Ivan Kalita hukmronligi boshlandi.

1326-yilda chig'atoy xoni Kebek hukmronligi tugagan.

1326-yilda Usmonlilar asoschisi Usmon I hukmronligi tugagan.

1330-1404-yillarda mashhur xattot Mirali Tabriziy yashagan.

1330-yilda mashhur xattot Mirali Tabriziy tavallud topgan.

1331-1406-yillarda Florensiya yashab yuqori davlat lavozimida bo'lgan Kolyuchcho Salyutati yashagan.

1331-yilda Kolyuchcho Salyutati tavallud topgan.

1336-yil 9-aprelda Amir Temur Kesh (Shahrisabz) shahri yaqinida Keshlog'or qishlog'i (Yakkabog' tumani)da tavallud topgan.

1337-1453-yillarda Angliya va Fransiya o'rtasida boshlangan urush nomi «yuz yillik urush» nomini olgan.

1337-yilda Angliya va Fransiya o'rtasida «yuz yillik urush» boshlangan.

1337-yili Fransiya qiroli inglizlarning mamlakatning janubi-g'arbidagi Fransiya yerlarini o'z e'tirofiga olganini e'lon qildi.

1340-yilda knyaz Ivan Kalita hukmronligi tugagan.

1340-yil inglizlar Fransiya dengiz flotini yengib, quruklikda Fransiya o'tadilar.

1342-1357-yillar O'zbekxonning og'li Jonibek hukmronligi.

1342-yilda O'zbekxonning og'li Jonibek hukmronligi boshlandi.

1342-yilda Oltin O'rdada O'zbekxon hukmronligi tugagan.

1346-yilda Angliya va Fransiya o'rtasida jung Kresi yaqinida Angliya fransiyaliklar qo'shini mag'lubiyatga uchradi.

1347-yilda ingliz qo'shinlari Akvitaniyaga yurish boshladi.

1347-yilda ingliz qo'shinlari Kale portini olgan.

1348-yilda Chig'atoy naslidan bo'lgan Tug'luq Temur Mo'g'uliston

xoni etib ko'ta-rildi.

1348-yilda Muqaddas Rim imperiyasidagi ilk universitet Chexiya Praga universiteti ochildi.

1351-yilda Xitoyning Xenan va Shandun viloyatlarida dehqonlar qo'zg'oloni boshlangan.

1352-yilda Amir Temurni otasi avval Amir Joku Barlosning qo'liga Turmush Og'oga uylantirdi.

1353-1357-yillari Bolqonda usmoniylarning dastlabki bosqinlari bo'lgan.

1355-yilda Amir Temur Qozog'onning nabirasi, Amir Husaynning singlisi Uljoy Turkon Og'oni o'z nikohiga oldi.

1356-yilda Fransiyaning son jihatidan ikki baravar katta qo'ldan shahzoda Eduard bo'linmasini ta'qib etib, unga Puate yaqinida yig'indi.

1357-yilda O'zbekxonning og'li Jonibek hukmronligi tugadi.

1358-1408-yillarda syogun Yosimitsu Asikaga hukmronlik qilgan.

1358-yil may oyida Fransiyaning Bove okrugida boshlangan dehqonlar qo'zg'oloni tarixda «Jakeriya» nomini oldi.

1358-yilda syogun Yosimitsu Asikaga hukmronligi boshlandi.

1359-1389-yillar Moskva knyazi Dmitriy Ivanovich hukmronligi.

1359-yilda Moskva knyazi Dmitriy Ivanovich hukmronligi boshlandi.

1360-1361-yillarda Mo'g'uliston xoni Tug'luq Temur Movarounnahrda birin-ketin ikki marta bostirib kiradi.

1360-yil Angliya Fransiya ta'kid etgan tinchlik sulhi bo'yicha mamlakat hududlarining 1/3 qismini inglizlarga o'tirdi.

1363-yilda Amir Temur Balx hokimi Amir Husayn bilan Amudaryoning chap sohilida, Qunduz shahri yonida umumiy dushman ustidan g'alaba qozondilar.

1363-yilda Amir Temur Balx hokimi Husayn bilan ittifoq tuzib mo'g'ullarga qarshi kurash olib bordi.

1364-yil oxirida Amir Temur Balx hokimi Amir Husayn bilan mo'g'ullarni Movarounnahrda quvib chiqaradilar.

1364-yilda Polshaning birinchi universiteti Krakovda tashkil topgan.

1365-yilning bahorida Movarounnahrni qo'ldan chiqarishni istagan iliyosxoja yana Movarounnahr ustiga qo'shin tortadi.

1365-yil 22-may kuni Toshkent bilan Chinoz o'rtasidagi Chirchi daryosi bo'yida sodir bo'ladi. Tarixda u «Loy jangi» nomi bilan shahar topadi.

1365-yilda Avstriyada Vena universiteti ochildi.

1365-yilda Sarbadorlar harakati boshlandi.

1366-yilning bahorida Amir Temur bilan Amir Husayn Samarqandga yo'l oladilar va shahar yaqinidagi Konigil mavzeyiga

qabul bo'ladilar.

1366-1370-yillar davomida Husayn bilan Amir Temur o'rtasida bir marta bor o'zaro to'qnashuvlar ham bo'ladi.

1366-1465-yillarda Lutfiy yashab ijod qilgan.

1366-yilda Lutfiy tavallud topgan.

1366-yil bahorida sarbadorlar boshliq samarqandliklar mo'g'ullar ustidan iliyosxoja ustidan g'alaba qilgan.

1368-yilda Xitoyda Yuan nomini olgan yangi mo'g'ullar sulolasi boshlangan.

1368-yilgacha mo'g'ullar Koryo qirolligini o'z qo'l ostida tutib borgan.

1368-yilda mo'g'ullardan ozod bo'lgan Xitoyda Yuan Chjan asos etgan Min imperiyasi faoliyati boshlanadi.

1370-yil, iyul oyida Amir Temur Samarqandda qurultoy chaqirdi.

1370-yilda Amir Temur markazlashgan davlatga asos soldi.

1370-yildayoq Shibirg'on Amir Temur tomonidan bo'ysundirildi.

1370-yil 10-aprelda Balx shahri Amir Temurga taslim bo'ldi.

1370-yil 11-aprelda Chig'atoy ulusining bek va amirlari, viloyat va shaharlarning dorug'alari, Amir Temurning yoshlikdan birga bo'lgan qandosh do'stlari, shuningdek, Amir Temurning piri Sayyid Baraka qurultoy o'tkazildi.

1370-yil bahorida Amir Temur butun qo'shinlari bilan kuchli raqib, Balx hukmdori Amir Husaynga qarshi yo'lga chiqdi.

1371-1390-yillarda olib borgan yetti harbiy yurishdan keyin Amir Temur Mo'g'ulistonda tinchlik o'rnatish va uni o'zining ta'sir doirasiga kiritib olishga muvaffaq bo'ldi.

1372-yildan boshlab Amir Temur Xorazmga besh marta harbiy yurish qildi va Xorazm 1388-yilda uzil-kesil bo'ysundirildi.

1374-yilda Franchesko Petrarka vafot etgan.

1375-yilda Jovanni Bokachecho vafot etgan.

1377-1399-yillarda Angliyada Richard II qiroli bo'lgan.

1377-yilda Angliyada Richard II hukmronligi boshlandi.

1377-yilda Rim cherkovi tarixida «papalarning Avinon tutquni» ni boshlagan.

1377-yili Angliyada qiroli Richard II mamlakatda qo'shimcha jon solig'i joriy etgan.

1378-yilda Moskva knyazi Dmitriy Ivanovich Voje daryosi bo'yida mo'g'ullarga qarshi kurashda dastlabki g'alabaga erishdi.

1380-1422-yillar Fransiya qiroli Karl VI hukmronligi.

1380-yilda Fransiya qiroli Karl VI hukmronligi boshlandi.

1380-yilda Xitoyning janubida, shimoldagiga nisbatan 2,5 barobar ko'p aholi yashar edi.

1380-yilda Angliyada jon boshi solig'i 3 baravarga oshirildi.

1380-yilning sentabrida Don daryosi sohilidagi Kulikovo maydonida knyaz Dmitriy qo'shinlari Oltin O'rda tumanboshisi Mamay boshchiligidagi qo'shin ustidan yana bir g'alaba qozondi.

1381-yilda Amir Temur Hiro, Seyiston, Mozandarotni egalladi.

1381-yil may oyida Angliyada soliq yig'uvchilar bedodligida qo'zg'olon boshlandi. Jon Boll uning rahbarlaridan birini aylandi.

1384-yilda To'xtamishxonning elchisi Misr sultoni Barquq bilan uchrashuvda Amir Temurni yo'q qilish taklifini kiritdi.

1385-yildan Amir Temur bilan Misr sultoni Barquq o'rtasida rasmiy aloqalar boshlangan edi.

1386-1405-yillar mobaynida Amir Temur va Misr sultoni shuningdek ularning Suriyadagi noiblari o'rtasida taxminan 25 marta maktub va elchilar almashuvi bo'ldi.

1386-1388-yillarda Amir Temur uch yillik harbiy yurishlar natijasida Eron (Fors), Janubiy Ozarbayjon, Iroqning shimoliy qismi, Qorjiston va Armanistondagi (Van ko'li atrofidagi) yerlar egallandi.

1386-yilda Amir Temurning uch yillik harbiy yurishlar boshlandi.

1388-yilda Amir Temur Xorazmni uzil-kesil bo'ysundirdi.

1388-yilda Amir Temurning uch yillik harbiy yurishlari tugadi.

1389-1402-yillar Turk sultoni Boyazid hukmronligi.

1389-yilda Kosovo maydonidagi jangda turk qo'shinlarining g'alabasi serblarning o'z mustaqilligini yo'qotishiga olib keladi.

1389-yilda Moskva knyazi Dmitriy Ivanovich hukmronligi tugadi.

1389-yilda Turk sultoni Boyazid hukmronligi boshlandi.

1390-1407-yillarda Kastiliya va Leon qiroli Genrix III hukmronligi boshlandi.

1390-yilda Kastiliya va Leon qiroli Genrix III hukmronligi boshlandi.

1391-yilda Sohibqiron Amir Temur Oltin O'rda ustidan Qunduz jangida g'alaba qildi.

1392-1396-yillarda Amir Temur besh yillik urush davomida G'arbiy Eron, Iroq, Ajam va Kavkaz egallandi.

1392-1398-yillarda Koreyada Li sulolasi asoschisi Li Song hukmronligi.

1392-1910-yillarda Koreyada Li sulolasi davri.

1392-yilda Amir Temurning besh yillik urushi boshlandi.

1392-yilda Koryo harbiy sarkardalaridan biri Li Son Ge so'ngi Koryo hukmdorini taxtdan chetlatib, yangi Li sulolasiga asos soldi.

1392-yilda Koreyada Li sulolasi hukmronligi boshlandi.

1392-yilda Koryo sulolasi barham topgan.

1392-yilda Li sulolasi asoschisi Li Song Koreyani, avvalgi nomidagi davrida atalgan «Koryo» o'rnida, «Choson» deb atadi.

1393-yili Usmoniylar Bolgariya poytaxti Tirnova shahrini egalladi.

1394-1449-yillarda Mirzo Ulug'bek Muhammad Tarag'ay yashagan.

1394-yilda Mirzo Ulug'bek Muhammad Tarag'ay tavallud topgan.

1395-yilda Shimoliy Kavkazda To'xtamishning Amir Temurdan so'ngi tubiyati Saroy, Saroy Berka, Astraxan shaharlarining vayron qilishiga sabab bo'lgan.

1395-yilda Amir Temur To'xtamishxonga qoqshatqich zarbalar berdi.

1395-yilda Sohibqiron Amir Temur Oltin O'rda ustidan Tarak daryosi bo'yida jangda g'alaba qildi.

1395-yil 15-aprelda Amir Temurning To'xtamish bilan so'nggi shiddatli jang Shimoliy Kavkazda Tarak (Terck) daryosi bo'yida sodir bo'ldi.

1396-yilda Amir Temurning besh yillik urushi tugadi.

1396-yilda Nikopol yonidagi jangda venger, valax, bolgarlardan tuzilgan 60 minglik ritsarlar qo'shinini yengadi.

1397-yilda Londondagi birinchi yopiq bozor Blekuelxoll qurib bitirilgan.

1398-1399-yillarda Amir Temur Hindistonga yurish qildi va Dehlini egalladi.

1398-1399-yillarda Dehli sultoni Mahmud Amir Temur qo'shinlariga qarshi kurashdi.

1398-yilda Koreyada Li sulolasi asoschisi Li Song hukmronligi tugadi.

1399-1404-yillarda Amir Temur Eron, Old va kichik Osiyolarga bir necha yurish qildi. Bu yurish tarixga yetti yillik urush nomi bilan kirgan.

1399-1404-yillarda Eron, Old va kichik Osiyolarga bir necha yurish qilindi. Bu yurish tarixga yetti yillik urush nomi bilan kirgan.

1399-1413-yillar Angliya qiroli Genrix IV hukmronligi.

1399-yilda Amir Temurning yetti yillik urushi boshlandi.

1399-yilda Angliya qiroli Genrix IV hukmronligi boshlandi.

1399-yilda Angliyada Richard II hukmronligi tugagan.

1402-yilda bo'lgan voqealar

1402-yilda Turk sultoni Boyazid hukmronligi tugadi.

1402-yil 15-may kuni Amir Temur Ioann VII Paleolog nomiga xat yozgan.

1402-yilning yozida Anqara yaqinidagi jangda Amir Temur qo'shinlari Boyazid lashkarini yengdi.

1402-yil yozida Amir Temur Fransiya va Angliyaga maxsus elchilar yubordi. Karl VI va Genrix IV nomlariga maktublar yozildi.

1402-yil 20-iyulda Amir Temur bilan Sulton Boyazid qo'shinlari o'rtasidagi hal qiluvchi jang Anqara yaqinida, Chubuk mavzeyida sodir bo'ldi.

1402-yil bahorida dastlab Ispaniya elchilari Amir Temurning Kichik

Osiyodagi qarorgohiga yuborildi.

1402-yilda Amir Temur Yildirim Boyazidga qaqshatqich zarbasi berdi.

1402-yilning bahorida dastlab Ispaniya elchilari Amir Temurning Kichik Osiyodagi qarorgohiga yuborildi.

1402-yilda jabonga, ayniqsa, Bolqon yarimoroli hamda Yevropada xalqlar va mamlakatlarga tahdid solgan Turkiya sulton Boyazid Yildirim tor-mor keltirilganidan so'ng, fransuzlar Amir Temurning oltindan haykalchasini quydirib, ostiga «Yevropa xaloskoriga» deb yozdirib qo'yilgan ekan.

1403-yilda bo'lgan voqealar

1403-yil 9-mart turk sultoni Boyazid Yildirim vafot etgan.

1403-yil 15-iyunida Fransiya qiroli Karl VI Amir Temurga javab maktubi yo'llagan.

1403-yil 21-mayda Ispaniyadan jo'nab ketgan elchilar Samarqandga yetib keldi.

1403-yil may oyida Amir Temur Fransiya va Angliyaga maxsus elchilar Parijga yetib bordilar.

1403-yilda Genrix III Klavixoni Amir Temur huzuriga elchi qo'yib yuboradi.

1403-yilda Genrix III Amir Temur huzuriga ikkinchi marta maxsus elchilarni yubordi.

1403-yil may oyida Amir Temurning maxsus elchilari Parijga yetib bordi.

1404-yilda bo'lgan voqealar

1404-yilda Amir Temurning yetti yillik urushi tugadi.

1404-yilda mashhur xattot Mirali Tahriziy vafot etgan.

1404-yilda Saroymulkxonim Samarqandda shunday madrasa qurdirgan.

1404-yilda Ispaniya elchisi Klavixo Samarqandda bo'lgan.

1404-yil 21-noyabrda Amir Temurning Xitoyga tomon yurishi munosabati bilan Ispaniya elchilari ham Samarqanddan jo'nab yuborildi.

1404-yil 27-noyabrda Amir Temur 200 ming qo'shin bilan Samarqanddan Xitoy safariga chiqdi.

1404-yil sentabr-noyabr oylarida Klavixo boshliq Ispaniya elchilari Samarqandda bo'ldi.

1404-yilda Klavixoning ma'lumotlariga qaraganda, Samarqandga kelgan Xitoy imperatorining elchilarini boshqa mamlakat elchilaridan yuqoriga o'tqazib qo'yilgan ekan.

1405-1408-yillarda bo'lgan voqealar

1405-1433-yillarda tarkibida 62 ta kema, 30 ming jangchisi bo'lgan katta ekspeditsiya Zond arxipelagi, Shri Lanka va Hindistonga 7 marta yurishlar tashkil qildi.

1405-yil 18-fevral kuni Sohibqiron Amir Temur Xitoy tomon yurish davrida, qahraton qishda O'tiror shahrida vafot etadi.

1405-yil 18-mart kuni Mironshohning o'g'li Xalil Sulton Mirzo keyinchalik bilan Samarqandni egallab oldi.

1405-yil 18-mart kuni Mironshohning o'g'li Xalil Sulton Mirzo o'zini Movarounnahrning oliy hukmdori deb e'lon qiladi.

1406-yilda Kolyuchcho Salyutati vafot etgan.

1406-yilda Xitoyga Vyetnamni, keyinchalik Mo'g'ulistonni istilo qilishga Amir Temurning qo'qqisidan vafot etishi yo'l ochdi.

1406-yilning mart oyida Klavixo Samarqanddan Ispaniyaga qaytib bordi.

1407-yil 22-fevralda Pirmuhammad vaziri Pir Ali Toz boshliq fitonchilar qo'lida halok bo'ldi.

1407-yilda Kastiliya va Leon qiroli Genrix III hukmronligi tugadi.

1408-yil 22-aprel kuni Qoraqo'yunli turkmanlarning qabila boshlig'i Qora Yusuf bilan bo'lgan jangda Mironshoh halok bo'ldi.

1408-yilda syogun Yosimitsu Asikaga hukmronligi tugagan.

1409-1410-yillarda bo'lgan voqealar

1409-yil bahorida Movarounnahrda vaziyat yanada keskinlashdi.

1409-yil 25-aprelda Shohrux Amudaryodan o'tib, Samarqand sari yurish qildi.

1409-yil bahorida Amir Xudoydod O'rtepa va Shohruxiya shaharlarini osongina qo'lga kiritib, Samarqand tomonga askar tortdi.

1409-yilda Bryuggeda birja tashkil topgan.

1409-yilda Shohrux Samarqanddan Hirotga qaytish oldida Mirzo Ulug'bekni Movarounnahr va Turkistonga bokim qilib tayinlaydi.

1410-yil 20-aprelda Samarqand yaqinida Qizilravot mavzeyida ayonkor ittifoqchilar bilan Mirzo Ulug'bek qo'shinlari o'rtasida jang bo'ldi.

1410-yilda Shayx Nuriddin Muhammad Jahongir, Yangi va Sayram viloyatlarining hokimi Amir Abdulholiq hamda Oq O'rdalik xonzodasidan Chingiz o'g'lonlari bilan ittifoq tuzib, temuriylarga qarshi isyon ko'tardi.

1412-1415-yillarda bo'lgan voqealar

1412-1468-yillarda Shaybon nashidan bo'lgan Abulxayrxon hukmronligi.

1412-yilda Shaybon nashidan bo'lgan Abulxayrxon hukmronligi boshlandi.

1412-yildan boshlab Movarounnahr va Turkistonni to'liq boshqarib
18 yashar Ulug'bek qo'lga o'tadi.

1413-yilda Angliya qiroli Genrix IV hukmronligi tugadi.

1413-yilda Shohrux tomonidan Xorazm Oltin O'rda xonlari tasarrufidan qaytarib olindi.

1414-1451-yillarda Hindistonda Sayyidlar sulolasi taxtga keldi.

1414-yilda Hindistonda Sayyidlar sulolasi hukmronligi boshlandi.

1414-yilda Ulug'bek Farg'ona va Koshg'arni egalladi.

1414-yilda buyuk fors-tojik shoiri Abdurahmon Jomiy tavallud topdi.

1415-1420-yillari Xitoy imperatorlari Samarqandga Ulug'bek saroyiga ham elchilar yubordi.

1415-yil kuzida Azenkur jangida yana fransuzlar qo'shini tortib olinadi.

1415-yilning kuzida qiroli saroyidagi kelishmovchiliklardan foydalanib inglizlar Normandiyaga qo'shin tushirdi.

1417-1420-yillarda bo'lgan voqealar

1417-1420-yillarda Ulug'bek farmoni bilan Samarqandda madrasa qurib qad ko'tardi.

1417-yilda Ulug'bek farmoni bilan Buxoroda madrasa qad ko'tardi.

1417-yilda Ulug'bek farmoni bilan Samarqandda madrasa qurib boshlandi.

1418-1450-yillar Koreyada Sechjon Buyuk hukmronlik qildi.

1418-yilda Ardasher boshliq Shohrux elchilari Xitoyda bo'ldi.

1418-yilda Koreyada Sechjon Buyuk hukmronligi boshlandi.

1419-yilda Ardasher boshliq Shohrux elchilariga javoban Li-Do va Jong-Fu Xitoydan Samarqand va Hirotga elchi bo'lib keldilar.

1420-yilda Samarqand madrasasi ochilgan.

1420-yilda Shohrux va Ulug'bek 530 nafardan iborat elchilik karvonini Xitoyga jo'natdilar.

1420-yilda Ulug'bek farmoni bilan Samarqandda madrasa qurib boshlandi.

1420-yilda ochilgan Samarqand madrasasi ikki qavatli, ellik hujra bo'lgan.

1420-yilda tuzilgan sulh shartnomasida Angliya qirolining Fransiya malikasidan tug'ilajak o'g'li birlashgan Angliya va Fransiyaning qiroli bo'lishi ko'rsatildi.

1421-1425-yillarda bo'lgan voqealar

1421-yilda Tibetdan Buxoro va Samarqandga elchilar keldi.

1422-1461-yillarda Fransiya Karl VII hukmronlik qilgan.

1422-yilda 36 yoshli Genrix V vafot etgan.

1422-yilda Fransiya qiroli Karl VI hukmronligi tugadi.

1422-yilda Fransiya Karl VII hukmronligi boshlandi.

1422-yilda Shohrux va Ulug'bek Xitoyga elchi yuborgan.

1424-1429-yillarda Mirzo Ulug'bek Samarqand shahri yaqinidagi Shohrux anhoiri bo'yida rasadxona qurirdi.

1425-yilda Mo'g'ulistonda bo'lgan bu urushda Ulug'bek qozongan g'alabaning nishoni tarzida Jizzax yaqinida Ilono'tti darasi ichida hijriy 828-yilda (1425) Ulug'bek tomonidan qoyatoshga yozdirilgan o'ziga xos «zafarnoma» hozirgi kungacha saqlangan.

1425-yilda Mo'g'ulistonda bo'lgan urushda Ulug'bek g'alaba qozongan.

1425-yil erta bahorida Ulug'bek otasining rizosi bilan Mo'g'uliston tomoniga yurish boshladi.

1428-1430-yillarda bo'lgan voqealar

1428-yilda Abulxayrxon Sharqiy Dashti Qipchoqda «O'zbek ulusi» nomli davlatga asos solgan.

1428-yilda Jo'jining beshinchi o'g'li Shaybon naslidan bo'lgan Abulxayrxon Sharqiy Dashti Qipchoqni egalladi.

1428-yilda Jo'jining beshinchi o'g'li Shaybon naslidan bo'lgan Abulxayrxon alohida davlatga asos soldi.

1428-yilda Ulug'bek muomaladagi fulusiy pullar ishlab chiqarishni boshladi.

1429-yil Samarqand akademiyasi «Dorul ilm»ga asos solingan.

1429-yilda Hirotida Ulug'bekning ukasi Boysung'ur kitobxonasida Abulqosim Firdavsiyning mashhur «Shohnoma» dostoni ko'chirilgan.

1430-yilda Kompen qal'asi uchun janglarda Janna burgundlar tomonidan asirga olinib, inglizlarga topshirildi.

1431-1438-yillarda bo'lgan voqealar

1431-yil 30-mayda cherkov sudi Jannani o'limga hukm etib, Ruan shahri maydonida gulxanda yondirdi.

1432-1520-yillarda xushnavis xattot Sultonali Mashhadiy yashagan.

1432-yilda xushnavis xattot Sultonali Mashhadiy tavallud topgan.

1433-yilda Ulug'bek farmoni bilan G'ijduvonda madrasa qad ko'tardi.

1437-yilda Gabsburglarning 369 yillik imperatorliklari boshlandi.

1438-yilda Kuskoga qo'shni qabilalar xavf solgan.

1438-yilda tarixchi Mixond tavallud topgan.

1441-1446-yillarda bo'lgan voqealar

1441-1442-yillarda Shohrux Hindistonga Vijayanagar saroyiga tarixchi Abdurazzoq Samarqandiy boshchiligidagi elchilar yubordi.

1441-yil 9-fevralda Alisher Navoiy Hirotida dunyoga kelgan.

1445-yili nemis muhandisi Iogann Gutenberg kitob bosish dustgohini

kashf qildi.

1446-yilda Abulxayrxon Sirdaryoning o'rta oqimida joylashgan shaharlarni bosib oladi.

1447-1450-yillarda bo'lgan voqealar

1447-yil 12-mart kuni Shohruh nevarasi Sulton Muhammad isyonini bostirish vaqtida Ray viloyatida o'rniga voris belgilashga ulgurmay olandan o'tdi.

1447-yil bahorida Alouddavla Ulug'bekning katta o'g'li Abdullatifning qo'shinini tor-mor qilib, uni asirga oldi.

1448-yil bahorida Ulug'bek va Abdullatifning 90 mingga kishilik birlashgan qo'shini Hirotga yurish qildi.

1449-yil 27-oktabrda mashhur olim va hukmdor Mirzo Ulug'bek 55 yoshida Samarqand yaqinida fojiali suratlarda halok bo'lgan.

1449-yil oktabrda Otasining qiyin ahvolda qolganini kuzatib turgan Abdullatif qulay fursatdan foydalanib, bosh ko'taradi va Amudaryodan kechib o'tib, Termiz, Shahrishabz va Xuzorni osongina zabt etadi. So'ngra Samarqandga qarab yo'l oladi. Damashq qishlog'i yaqinida qattiq jang bo'ladi va bu jangda Ulug'bek yengildi.

1450-yilda Koreyada Sechjon Buyuk hukmronligi tugadi.

1451-yilda bo'lgan voqealar

1451-yilda Abulxayrxon katta qo'shin bilan Abu Said yordami va ishtirokida Toshkent, Chinoz va Jizzax orqali Samarqandga Mirzo Abdulloga qarshi yurish qildi.

1451-1469-yillarda Mironshohning nabirasi Sulton Muhammad hukmronlik qilgan.

1451-1481-yillar Usmoniylar sultoni Mexmet II hukmronlik qilgan.

1451-1489-yillarda afg'on qabilalari sardori Bahul Lo'diy hukmronlik qilgan.

1451-1506-yillarda admiral Xristofor Kolumb yashagan.

1451-yilda admiral Xristofor Kolumb tug'ilgan.

1451-yilda afg'on qabilalari sardori Bahul Lo'diy hukmronligi boshlangan.

1451-yilda Dashti Qipchoq hukmdori Abulxayrxon katta qo'shin bilan Samarqandga Mirzo Abdulloga qarshi yurish qildi.

1451-yilda Hindistonda Sayyidlar sulolasi hukmronligi tugadi.

1451-yilda Mironshohning nabirasi Sulton Muhammad hukmronligi boshlangan.

1451-yilda Muhammad Shayboniy tug'ilgan.

1451-yilda Usmoniylar sultoni Mexmet II hukmronligi boshlandi.

1451-yili Fransiya urush bo'lgan hududlardagi debqonlar 8 yilga soliqlardan ozod qilindi.

1452-1457-yillarda bo'lgan voqealar

1452-1519-yillarda Italiyalik Leonardo da Vinchi yashagan.

1452-yilda Italiyalik Leonardo da Vinchi tavallud topgan.

1453-yilda inglizlarning ketma-ket mag'lubiyatlari sulh tuzilishi bilan tugaydi.

1453-yilda Angliya va Fransiya o'rtasida «yuz yillik urush» tamom bo'lgan.

1453-yilda Jannaning qahramonligi fransuzlarning vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytirib, ozodlik urushida keskin burilish yasadi.

1453-yilning mayida Konstantinopol turklar tomonidan olindi.

1454-1512-yillarda Italiya dengizchisi va astronomi Amerigo Vesputchi yashagan.

1454-yilda Hirot hokimi Abulqosim Bobur Samarqandni qamalga olgan.

1454-yilda Italiya dengizchisi va astronomi Amerigo Vesputchi tug'ilgan.

1454-yilda Hirot hokimi Abulqosim Bobur Movarounnahrda bostirib kirdi.

1455-1485-yillar Angliya tarixida «Qizil va oq gullar» urushi nomini olgan urushlar bo'lib o'tdi.

1455-1536-yillarda musavvir Kamoliddin Behzod yashagan.

1485-1509-yillar Genrix VII Tyudor qirollik davri.

1455-yilda Angliya tarixida «Qizil va oq gullar» urushi nomini olgan urushlar boshlandi.

1455-yilda musavvir Kamoliddin Behzod tavallud topgan.

1485-yilda yorklarga qarshi Bosvort yaqinidagi hal qiluvchi jangda g'olib chiqqan Lankasterlar xonadoni qo'llagan Genrix Tyudor Angliya taxtiga keladi.

1456-1494-yillarda Boburning otasi Umarshayx Mirzo hukmronlik qilgan.

1456-yilda Boburning otasi Umarshayx Mirzo hukmronligi boshlandi.

1457-yilda Abulqosim Bobur vafot qilgach, vaziyat yana mushkullashadi.

1457-yilda Abu Said Hirot taxtini egalladi.

1460-1469-yillarda bo'lgan voqealar

1460-yilda Antverpenda birja tashkil topgan.

1461-1483-yillarda Fransiya Karl VII ning o'g'li Lyudovik hukmronlik qilgan.

1461-yilda Fransiya Karl VII hukmronligi tugadi.

1461-yilda Fransiya Karl VII ning o'g'li Lyudovik hukmronligi boshlandi.

1462-yilda Lionda birja tashkil topgan.

- 1465-yilda Lutfiy vafot etgan.
 1465-yili yirik feodallar «Jamiy baxt-saodat ittifoqi»ni tuzgan.
 1468-yilda «O'zbek ulusi» nomli davlat parchalanib ketdi.
 1468-yilda Abulxayrxon vafot etdi.
 1468-yilda Shaybon naslidan bo'lgan Abulxayrxon hukmronligi barham topdi.
 1469-1494-yillarda Movarounnahrni Abu Saidning o'g'li Sulton Ahmad boshqargan.
 1469-yil 24-martda Sulton Husayn Xurosonning hokimi sifatida tan-tana bilan Hirotga kirib bordi.
 1469-yilda Mironshohning nabirasi Sulton Muhammad hukmronligi tugagan.
 1469-yilda Mironshohning nabirasi Sulton Muhammad urushda halok bo'ldi.
 1469-yilda Movarounnahrni Abu Saidning o'g'li Sulton Ahmad boshqarish boshlagan.
 1469-yilda Sulton Husayn Navoiyni o'z huzuriga taklif etdi.
 1469-yilda Sulton Husayn Hiroti egallagan.
 1469-yilning erta bahorida Abu Said Ozarbayjon, G'arbiy Eron va Iroqqa bo'lgan viloyatlarni egallab turgan turkmanlarga qarshi jangda halok bo'ldi.
 1469-1494-yillarda Movarounnahrda Sulton Ahmad mustaqil hokimlik qildi.

1473-1480-yillarda bo'lgan voqealar

- 1473-1543-yillarda buyuk olim Nikolay Kopernik yashab ijod qilgan.
 1473-yilda buyuk olim Nikolay Kopernik tavallud topgan.
 1475-1564-yillarda Italiyalik mashhur haykaltarosh Mikelanjelo yashagan.
 1475-yilda Italiyalik mashhur haykaltarosh Mikelanjelo tavallud topgan.
 1475-yilda Mirxondning nabirasi Xondamir tavallud topgan.
 1475-yili Usmoniylar Qrim yarim orolini bo'ysundirdi.
 1477-yilda Burgundiyaning g'arbiy qismi Fransiya qo'shib olingan.
 1477-yilda Karl Jasur shveysariyaliklar bila jangda halok bo'lgan.
 1480-yilda o'zaro toj-u taxt uchun kurashda Muhammad Shayboni-yxon tomonidan o'z bobokalonij Shaybonxon avlodiga mansub Berka Sulton o'ldirilgan.
 1480-yilda Rustarning Oltin O'rda qaramligi barham topgan.
 1480-yili knyaz Ivan III davrida Moskva Oltin O'rdaga boj-yasoq to'lashdan bosh tortdi.

1481-1490-yillarda bo'lgan voqealar

- 1481-yilda Fransiyaning janubidagi Provans viloyati Marsel porti bilan qiroi hukmiga o'tdi.
 1481-yilda Usmoniylar sultoni Mexmet II hukmronligi tugagan.
 1483-1520-yillarda Italiyalik rassom Rafael Santi yashagan.
 1483-yil 14-fevralda Zahiriddin Muhammad Bobur Andijon shahrida tug'ilgan.
 1483-yilda Fransiya Karl VII ning o'g'li Lyudovik hukmronligi tugadi.
 1483-yilda Italiyalik rassom Rafael Santi tavallud topgan.
 1483-yilda manbalarda yozilishicha, Yaponiyadan savdogarlar chet mamlakatlarga 67 ming dona qilich olib ketganlar.
 1485-1509-yillarda Angliyada Genrix VII Tyudor qiroi bo'lgan.
 1485-yilda Angliya tarixida «Qizil va oq gullar» urushi tugagan.
 1485-yilda Angliyada Genrix VII Tyudor qirolligi boshlangan.
 1485-yilda Moskva knyazi Ivan III butun Rus hukmdori unvonini qabul qildi.
 1489-yilda afg'on qabilalari sardori Bahlul Lo'diy hukmronligi tugagan.
 1490-1588-yillarda millati grek Xoja Sinon yashagan.
 1490-yilda millati grek Xoja Sinon tavallud topgan.

1491-1495-yillarda bo'lgan voqealar

- 1491-yilda Lyudovikning vorisi Karl VIII ning Bretan gersogining qizi Annaga uylanishi bilan Fransiyaning markazlashuvi yakunlanadi.
 1492-yil 12-oktabrda Amerika qit'asi kashf etilgan.
 1492-yilda X. Kolumb Hindistonga emas, Amerikaga kelib qolganligini anglamagan edi.
 1492-yil 6-avgust kuni 3 ta kemada X.Kolumb birinchi ekspeditsiyasini boshladi.
 1492-yilda buyuk fors-tojik shoiri Abdurahmon Jomiy vafot etgan.
 1493-1529-yillar oralig'ida bo'lib o'tgan tarixiy voqealar haqida «Boburnoma» yilma-yil hikoya qiladi.
 1493-yil miniatyurasida Xlodvigning o'g'illari-Xildebert, Xlotar, Xlodomer va Teodaraxlar berilgan.
 1494-1495-yillar Movarounnahrni Abu Saidning o'g'li Sulton Mahmud boshqargan.
 1494-yilda Boburning otasi Umarshayx Mirzo hukmronligi tugadi.
 1494-yilda Movarounnahrni Abu Saidning o'g'li Sulton Ahmad boshqarishi tugagan.
 1494-yilda Umarshayx Mirzo baxtsiz hodisa tufayli halok bo'lgan.
 1494-1495-yillarda Movarounnahrda Sulton Mahmud mustaqil hokimlik qildi.

1494-yilda Movarounnahrda Sulton Mahmud mustaqil hokimlik boshlandi.

1495-yilda Movarounnahrda Sulton Mahmud mustaqil hokimlik tugadi.

1496-1499-yillarda bo'lgan voqealar

1496-yilda Bobur Mirzo qo'shini bilan Samarqandni qamal qilishga kirishdi.

1497-yilda Bobur Mirzo yana Samarqandga yurish boshladi.

1497-yil noyabr oyi oxirida Bobur Mirzo Samarqand taxtini egallashga muvaffaq bo'ldi.

1498-1501-yillar Movarounnahrda Sulton Mahmudning o'g'li Sulton Ali hukmronlik qilgan.

1498-yilda Hind okeaniga boradigan dengiz yo'li ochilgan.

1498-yilda Ispaniyadan dengiz sayohatiga chiqqan portugaliyalik Vaska da Gama Atlantika okeani orqali Hindistonga boriladigan dengiz yo'lini kashf etdi.

1498-1500-yillarda Movarounnahrda Sulton Ali mustaqil hokimlik qildi.

1498-yilda Movarounnahrda Sulton Ali hukmronligi boshlandi.

1498-yilda tarixchi Mirxond vafot etgan.

1499-1501-yillarda Amerigo Vespuchchi portugaliyaliklar ekspeditsiyasi tarkibida Braziliya qirg'oqlarini tekshirdi.

1499-yilda Muhammad Shayboniyxon Movarounnahrni zabt etishga kirishdi.

1500-1501-yillarda bo'lgan voqealar

1500-1601-yillarda yurtimizda Shayboniylar sulolasi hukmronlik qilgan.

1500-yilda Bobur Mirzo bilan Jahongir Mirzo o'rtasida sulh tuzildi.

1500-yilda Movarounnahrda Sulton Ali mustaqil hokimligi tugadi.

1500-yilda Braziliya Portugaliya qirolining mulki, deb elon qilindi.

1500-yilda Muhammad Shayboniyxon Samarqandni dastlab qisqa muddatga bo'lsa-da egalladi.

1500-yilda Muhammad Shayboniyxon yangi o'zbek davlati-shayboniylar davlatiga asos soldi.

1500-yilda Shayboniyxon Samarqandni egallagach, Bobur Mirzo unga qarshi yurish boshladi.

1500-yilda yurtimizda Shayboniylar sulolasi hukmronligi boshlandi.

1500-yili Portugaliya dengiz sayyohi Kabral Braziliyani kashf etdi.

1501-yil aprelida Zarafshon bo'yidagi jangda Bobur Mirzo yengildi va Samarqandga chokindi.

1501-yilda ulug' shoir, olim, mutafakkir Alisher Navoiy vafot etgan.

1501-yilda Movarounnahrda Sulton Ali hukmronligi tugadi.

1501-yilda Muhammad Shayboniyxon Samarqandni uzil-kesil bo'yundirdi.

1502-1505-yillarda bo'lgan voqealar

1502-1524-yillarda Eronda Ismoil I Safaviy hukmronlik qilgan.

1502-1736-yillarda Eronda Safaviylar (234 yil) hukmronlik qilgan.

1502-yil Eronda Safaviylar sulolasi hukmronligi o'rnatildi.

1502-yilda Ismoil I Safaviy Tabriz shahrini ishg'ol etgach, o'zini shohanshoh deb e'lon qildi.

1503-yilda Muhammad Shayboniyxon Toshkent va Shohruxiya shaharlarini egalladi.

1503-yilda Toshkent Shayboniylar davlati tarkibiga kiritildi.

1504-yilda Muhammad Shayboniyxon Farg'onani egalladi.

1504-yil sentabr oyida Bobur Mirzo Kobulga borib, bu yerda hokimiyatni qo'lga kiritdi.

1505-yil kuzida Muhammad Shayboniyxon Xurosonga yurish boshladi.

1505-yilda Muhammad Shayboniyxon Xorazmni zabt etishga kirishdi va bosib oldi.

1506-1511-yillarda bo'lgan voqealar

1506-yilda admiral Xristofor Kolumb vafot etgan.

1506-yilda Muhammad Shayboniyxon Balxni egalladi.

1506-yilda Sulton Husayn Boyqaro vafot etdi.

1507-yilda Muhammad Shayboniyxon Hirotni egalladi.

1507-yilda Shayboniyxon tomonidan pul islohoti o'tkazildi.

1507-yilda xaritashunos olim M. Valdzemyuller Kolumb kashf etgan yangi qit'ani Amerigo Vespuchchi sharafiga Amerika deb atashni taklif etgan.

1507-yildan boshlab Yaponiya tarixida «Kurashuvchi viloyatlar davri» nomi bilan kirgan notinch davr boshlandi.

1509-1547-yillarda Angliyada Genrix VIII Tyudor hukmronlik qilgan.

1509-yilda Angliyada Genrix VIII Tyu-dor qirolligi tugagan.

1509-yilda Angliyada Genrix VIII Tyu-dor hukmronligi boshlandi.

1510-yilda Bobur Mirzo shoh Ismoil yordamida Movarounnahrni shayboniylardan qaytarib olish uchun kurash boshladi.

1510-yilda Eron hukmdori shoh Ismoil Xorazmni bosib oldi.

1510-yilda Ispaniya Kubani bosib oldi.

1510-yilda Shayboniyxon Eron hukmdori shoh Ismoil qo'shini bilan bo'lgan jangda halok bo'ldi.

1510-yilda Shayboniyxon halok bo'ldi.

1510-yildan boshlab tekis ishchi kuchiga ega bo'lgan mustam-

lakachilar konkista siyo-satini yurita boshladi.

1511-yil kuzida Bobur Mirzo Samar-qandni uchinchi marta qo'lga kiritdi.

1512-1515-yillarda bo'lgan voqealar

1512-1663-yillardagi Abulg'oziyxonning «Shajarayi turk» asari bobi Xiva tarixiga bag'ishlangan.

1512-yilda Ispaniya qiroli mahalliy hindularni qulga aylantirishni taqiqlab qo'yuvchi qonun chiqargan.

1512-yilda Italiya dengizchisi va astronomi Amerigo Vespuchchi vafot etgan.

1512-yilda Markaziy Osiyoda Xiva xonligi tashkil topdi.

1512-yilda shayboniy sultonlar mamlakat viloyatlarini qayta taqsimlashni shayboniylarning eng nufuzli vakili Jonibek Sultonga topshirgan.

1512-yilda shayboniylar Movarounnahrni tamoman egallagan.

1512-yilda Xorazmning erksevar xalqi Elbarsxon yetakchiligidagi Eron qo'shiniga qarshi kurash boshladi.

1512-yilda Xorazmning erksevar xalqi Eron qo'shinlarini mamlakatdan butunlay quvib chiqarishga muvaffaq bo'ldi.

1512-yil aprel va noyabr oylarida Ubaydulla Sulton qo'shinidan Bobur Mirzo qo'shini mag'lubiyatga uchradi.

1512-yil noyabr oyidagi jangda shayboniylar shoh Ismoilning Bobur Mirzoga yordam uchun yuborgan qo'shinini ham mag'lub etdilar.

1514-yilda Sulton Salim I Eron shohi Ismoil Safaviy qo'shinini tor-mor etdi.

1515-yilda Sulton Salimning elchisi Buxoro xonligiga sultonning maktubini olib keldi.

1515-yilda Germaniyada Yangi Dunyo «Amerika» deb atalgan birinchi globus yaratildi.

1515-yilda turk sultoni Sulton Salim huzuriga shayboniylar elchisi bordi.

1517-1520-yillarda bo'lgan voqealar

1517-yilda Germaniya aholisining katolik cherkovini isloh (reforma) qilishni talab qildi.

1517-yilda Germaniyada reformatsiyaning boshlandi.

1517-yilda Sulton Salim I tomonidan Misr poytaxti Qohira shahri egallandi.

1517-yili Martin Lyuter cherkov eshigiga o'zining «95 tezis» deb atalgan xitobnomasini yopishtirib qo'ydi.

1519-yilda Hindistonga boradigan dengiz yo'li ochilgan.

1519-yilda Ispaniyadan dengizchi F. Magellan sayohatga chiqqan.

1519-yilda Italiyalik Leonardo da Vinchi vafot etgan.

1520-yilda Italiyalik rassom Rafael Santi vafot etgan.

1520-yilda Rossiyada markazlashgan davlat tashkil topdi.

1520-yilda Rus yerlarini birlashtirish, asosan, nihoyasiga yetkazildi.

1520-yilda xushnavis xattot Sultonali Mashhadiy vafot etgan.

1521-1525-yillarda bo'lgan voqealar

1521-yilda Rusni yagona davlatga birlashtirish nihoyasiga yetkazildi.

1522-yilda dunyoni aylanib suzish nihoyasiga yetkazildi.

1524-1526-yillarda Germaniyada Buyuk dehqonlar urushi bo'lib o'tgan.

1524-yilda Eronda Ismoil I Safaviy hukmronligi barham topgan.

1524-yilda Germaniyada Buyuk dehqonlar urushi boshlandi.

1524-yilda Germaniyada katolik cherkovining zulmiga va mononligiga qarshi harakat boshlangan.

1525-1538-yillarda Xiva xoni Avanesxon hukmronlik qilgan.

1525-yilda Xiva xoni Avanesxon hukmronligi boshlandi.

1526-yillar - yillarda bo'lgan voqealar

1526-yilda Germaniyada Buyuk dehqonlar urushi tugadi.

1526-yilda Hindistonda Dehli sultonligi barham topgan.

1526-yilda Germaniya reyxtagi Lyuterchi knyazlar talabi bilan bar bir nemis knyazi o'zi va fuqarosi uchun xohlagan dini tanlash huquqiga ekanligi to'g'risida qaror qabul qildi.

1526-yilda tarixda 332 yil yashagan yangi imperiya-Boburiylar imperiyasiga asos solindi.

1526-yilga qadar Bobur Kobulni idora qildi.

1526-yilda Hindistonda Boburiylar imperiyasiga asos solindi.

1526-yil 21-aprelda Bobur Dehli hukmdori Ibrohim Lo'diy qo'shinlarini tor-mor keltirdi.

1526-yil 27-aprelda Dehli shahrida podshoh Bobur nomiga xutba o'qildi.

1529-1530-yillarda bo'lgan voqealar

1529-yilda Ispaniya Filippin orollari ustidan o'z hokimiyatini o'rnatdi.

1530-1533-yillarda Ko'chukunchixonning o'g'li Abu Said taxtda o'tirdi.

1530-1536-yillarda Shayx Abdulla (Mir Arab) tomonidan Mir Arab madrasasi qurilgan.

1530-yilda Boburning o'limidan so'ng imperiya taxti katta o'g'li Humoyunga o'tdi.

1530-yilda Ko'chukunchixonning o'g'li Abu Said taxtda o'tirgan.

1530-yilda Shayx Abdulla tomonidan Mir Arab madrasasi qurilishi boshlandi.

1530-yil 26-dekabrda Bobur shoh 47 yoshida vafot etdi.

1533-1540-yillarda bo'lgan voqealar

- 1533-1540-yillarda Buxoroda Ubaydulla-xon hukmronlik qilgan.
1533-1584-yillarda podsho Ivan Grozniy hukmronlik qilgan.
1533-yilda Buxoroda Ubaydullaxon hukmronligi boshlandi.
1533-yilda Ko'chukchixonning o'g'li Abu Said taxtdan ketdi.
1533-yilda podsho Ivan Grozniy hukmronligi boshlandi.
1533-yilda Rossiya hududi 2,8 mln km² ni tashkil etgan.
1534-1598-yillarda Abdullaxon II hukmronlik qilgan.
1534-yilda Abdullaxon II hukmronligi boshlandi.
1535-yilda Mirxondning nabirasi Xondamir vafot etgan.
1536-yilda Shayx Abdulla tomonidan Mir Arab madrasasi qurib bitkazildi.
1536-yilda musavvir Kamoliddin Behzod vafot etgan.
1537-1538-yillarda Ubaydullaxon Xorazmga hujum qilib, Xiva xonligini Buxoroga bo'ysundirdi.
1538-yilda Xiva xoni Avaneshxon hukmronligi tugadi.
1540-yilda Buxoroda Ubaydullaxon hukmronligi tugadi.
1540-yilda Humoyun hokimiyatini Buxor va Bengaliyada joylashgan afg'on qabilalarining yetakchisi Sherxon Sur egalladi.
1584-yilda podsho Ivan Grozniy hukmronligi tugagan.
1598-yilda Abdullaxon II hukmronligi tugadi.

1543-1549-yillarda bo'lgan voqealar

- 1543-yilda buyuk olim Nikolay Kopernik vafot etgan.
1543-yilda N. Kopernik o'z xulosalarini chop etilgan «Osmoq jismning aylanishi haqida» deb atagan kitobida bayon etdi.
1543-yilda portugaliyalik Mendish Pintu Bungo viloyati hukmdori bilan Yaponiyaga turli tovarlar qatori qurol-aslaha, porox olib kelish va ularni olin hamda kumushga ayirboshlash to'g'risida shartnoma imzoladi.
1547-1616-yillarda ispan yozuvchisi Migel de Servantesdir yashagan.
1547-yilda Angliyada Genrix VIII Tyu-dor hukmronligi tugadi.
1547-yilda ispan yozuvchisi Migel de Servantesdir tavallud topgan.
1547-yilda Rus pravoslav cherkovining boshlig'i mitropolit Makariy vafot etgan.
1547-yilga qadar Yuriy Dolgorukiyning avlodlari Vladimir knyazligini boshqardi.
1548-1600-yillarda buyuk olim Jordano Bruno yashab ijod qilgan.
1548-yilda buyuk olim Jordano Bruno tavallud topgan.
1549-yilda Ivan IV birinchi bor erkia aholi turli toifa vakillarining birinchi yig'ini Jizhni-Zemstvo soborini chaqirdi.

1552-1555-yillarda bo'lgan voqealar

- 1552-yilda Ivan Grozniy Qozon xonligini bosib oldi.
1553-1558-yillarda Genrix VIII ning qizi Mariya hukmronlik qilgan.
1553-yilda Genrix VIII ning qizi Mariya hukmronligi boshlandi.
1553-yili Italiyaning Florensiya shahrida italiyalik olim Perondinon «Skifiyalik Tamerlanning ulug'vorligi» asari bosilib chiqdi.
1555-yil Moskvada «Moskva savdo kompaniyasi» tashkil etilgan.
1555-yilda Humoyun Eron yordamida Hindiston taxtining vogarlarini tor-mor etib, yana hokimiyatni o'z qo'liga qaytarib oldi.
1555-yilda protestant knyazlar Rim Papasi bilan bitim tuzishga muvaffaq bo'ldi.

1556-1559-yillarda bo'lgan voqealar

- 1556-1585-yillar oralig'ida Abdullaxon II Zarafshon daryosida Karmana, Mehtar Qosim, Chahorminor, Jondor suv ayirg'ichlari; Nurota tog'ida Ogchob, Murg'ob vohasida Hovuzixon suv omborlari qurilgan.
1556-yilda Ivan Grozniy Hojitarxon xonligini bosib oldi.
1556-yilda mashhur xattot Hamadoniy Eshmuhammadxonga «Shohnoma»ni miniatyuralar uchun ochiq joy qoldirib ko'chirib berdi.
1556-yilda Muhammad Islomning ko'magida Abdullaxon amalda Abdullaxon II Buxoro taxtini egalladi.
1556-yilda Rusiya Astraxanni bosib oldi.
1556-yilda taxtga Humoyunning o'g'li Akbarshoh o'tirdi.
1556-yilda Yormuhammadxon oida a'zo-lari va qarindosh-urug'i bilan Buxoroga kela-di.
1557-1558-yillarda Abdullaxon II tomonidan Moskvaga elchilar yuborilgan.
1558-1603-yillarda Genrix VIII ning qizi Yelizaveta hukmronlik qilgan.
1558-yilda elchi Antoniy Jenkinson Buxoro xoni Abdullaxon II tomonidan qabul qilindi.
1558-yilda Genrix VIII ning qizi Mariya hukmronligi tugadi.
1558-yilda Genrix VIII ning qizi Yelizaveta hukmronligi boshlandi.
1558-yilda Moskvada «Moskva savdo kompaniyasi» tashkil etilgan.
1559-yilga kelib Akbarshoh qo'shini taxt uchun boburiylarga qarshi kurashning yetakchi kuchlari-afg'onlarning Sur sulolasi butunlay yunchib tushladi.

1562-1566-yillarda bo'lgan voqealar

- 1562-yilda Fransiyada qirolning qarindoshi, katoliklar rahnamosi gersog Giz o'zining ko'p sonli qo'riqchilari bilan Vassida protestant

gimnini ijro etayotgan protestantlarga hujum qildi.

1564-1616-yillarda fransuz yozuvchisi Uilyam Shekspir yashagan.

1564-1642-yillarda buyuk olim Galileo Galilei yashab ijod qilgan.

1564-yilda buyuk olim Galileo Galilei tavallud topgan.

1564-yilda fransuz yozuvchisi Uilyam Shekspir vafot etgan.

1564-yilda Italiyalik mashhur haykaltarosh Mikelanjelo vafot etgan.

1565-yilda boyarlar hokimiyatiga zarba berish maqsadida Ivan IV davlat yerlaridan katta qismini ajratib oldi.

1565-yilda Oprichnina joriy etilgan.

1566-yilda Niderlandiyada Ispaniya zulmiga qarshi kurash qo'zg'olonga aylandi.

1572-1579-yillarda bo'lgan voqealar

1572-yil 24-avgust kechasi gugenotlar qirg'ini uyushtirildi.

1572-yil avgustda qiroli Karl IX gugenotlar yetakchisi Genri Burbonga o'z singlisi Margaritani turmushga berdi.

1572-yilda Abdullaxon II miniatyura ishlangan.

1572-yilda Ivan IV oprichninani bekor qilishga majbur bo'ldi.

1572-yilda katta yer egasi Vilgelm van Oran'yeni shimoliy hududlar hukmdori deb e'lon qilindi.

1572-yili Abdullaxon II Akbarshoh huzuriga birinchi marta o'zining elchilarini yubordi.

1573-yilda Yaponiyada ikkinchi syogun Asikaga sulolasi hokimiyati ag'darildi.

1574-1595-yillar oralig'ida Abdullaxon II Buxori, Samarqandni, Toshkent va Farg'o-nani, Badaxshonni, Xorazmni zabt etdi.

1577-yilda Buxoroda yirik usti berik savdo rustasi-Abdullaxon timi qurildi.

1577-yili Abdullaxon II Hindistonga ikkinchi marta elchi yuborgan.

1579-yilda «Ultxest uniyasi» ittifoqi tuzildi.

1582-1587-yillarda bo'lgan voqealar

1582-yilda Oda Nobunaga fitna qurboni bo'ldi.

1582-yili Yevropadagi birinchi Kruska akademiyasi Florensiyada ochilgan.

1582-yili Seveliyada mashhur Ispaniya elchisi Klavixoning «Esda-lidlar» kitobi nashrdan chiqdi.

1583-1600-yillarda Moskvada 5 marta Buxoro elchilari, 2 marta Xi-va elchilari bo'lishgan.

1584-yilda Ivan IV Grozniy vafot etdi.

1584-yili Abdullaxon II Badaxshonni egalladi.

1585-yilda Abdullaxon II Akbarshoh huzuriga uchinchi marta elchi

yubordi.

1586-yilda Akbarshoh elchisi Buxoroga kelgan.

1586-yilda Akbarshoh o'z elchisini Abdullaxonning elchilariga qo'shib Buxoroga yuboradi.

1587-1629-yillarda safaviy Abbos I hukmronlik qilgan.

1587-yilda safaviy Abbos I hukmronligi boshlandi.

1587-yilda Xidayosi barcha xristian ruhoniylarining Yaponiyani tarkishi haqida qonun chiqardi.

1588-1589-yillarda bo'lgan voqealar

1588-yil «Yengilmas armada»ning halokati.

1588-yilda Angliya-Ispaniya harbiy-dengiz floti o'rtasida hal qiluvchi jang bo'lib o'tdi.

1588-yilda Angliya-Ispaniya o'rtasida dengizga hukmronlik borasida urush kelib chiqdi.

1588-yilda millati grek Xoja Sinon vafot etgan.

1589-yilda Genrix III katoliklar tomonidan o'ldirilgan.

1592-1597-yillarda bo'lgan voqealar

1592-1598-yillarda Yaponiya Koreyaga tajovuz qilgan.

1592-yilda Yaponiya dastlab Seulni, keyinroq esa Pxenyanni egalladi.

1592-yilda Yaponiya qo'shini Koreya hududiga bostirib kirdi.

1592-yil oxirida 50 minglik Xitoy qo'shinining yordamga kelganligi koreyslarning yaponlarga qarshi kurashini yengillash-tirdi.

1592-yil yozida Li Sun Sin floti yapon flotini tor-mor qildi.

1593-yilda Xitoy va Koreyaning birlashgan qo'shinlari Pxenyani va Seulni ozod qildilar.

1595-yilda Buxoro xoni Abdullaxon II Xiva xonligini bo'ysundirdi.

1597-yil boshlarida yaponlarning Koreyaga yangi hujumi boshlandi.

1598-1599-yillarda bo'lgan voqealar

1598-yilda Abdullaxon II ning o'g'li Abdulmo'min tuxtni egalladi.

1598-yilda Abdullaxon II vafot etgan.

1598-yilda Abdulmo'min fitnachilar tomonidan o'ldirildi.

1598-yilda Buxoro xoni Abdullaxon II ning bir yorlig'ida «qoraqalpog'lar» degan so'z qayd etilgan.

1598-yilda Fransiya diniy urushlarni to'xtatish va mamlakat yaxlitligiga erishish uchun Nant edikti imzolandi.

1598-yilda Ivan IV Grozniyning o'g'li Fyodor Ivanovich vafot etdi.

1598-yilda Xiva xonligining mustaqilligi tiklandi.

1598-yilda Yaponiyada syogunlik hokimiyatini Tokugava Iyasa egalladi.

1598-yilda Yaponiyada Xidayosi vafot etdi.

1599-yilda Pirmuhammadxon qo'shini Tavakkal qo'shinlarini to'mor keltirdi.

1600-yilda bo'lgan voqealar

1600-yil 17-fevral kuni Rim shahrida Jordano Bruno o'limiga hukm qilindi.

1600-yil «Ost Indiya» kompaniyasi tashkil etildi.

1600-yilda Londonda dastlabki birja ochildi.

1601-yilda bo'lgan voqealar

1601-yilda Buxoro xonligida ashtarxoniylar sulolasi hukmronligi o'rnatildi.

1601-1605-yillarda Buxoroda Boqi Muhammad hukmronlik qilgan.

1601-yilda Buxoroda Boqi Muhammad hukmronligi boshlandi.

1601-yilda Jonibek Sultonning ikkinchi o'g'li, Samarqand hokimi Boqi Muhammad Buxoro taxtiga o'tqizildi.

1601-yilda Pirmuhammad va kelib chiqishi ashtarxoniylardan bo'lgan, Samarqand hokimi Boqi Muhammad o'rtasida qonli to'qnashuv yuz beradi.

1601-yildan Buxoro xontigi tarixida yangi sulola-ashtarxoniylar sulolasi hukmronligi boshlandi.

1602-1604-yillarda bo'lgan voqealar

1602-1621-yillar Xiva xonligida Arab Muhammadxon davri.

1602-yilda Boqi Muhammad Eron safaviylariga zarba berib, Balxni kuch bilan bo'ysundirdi.

1602-yilda Xiva xoni Arab Muhammadxon hukmronligi boshlandi.

1603-1664-yillarda Xiva xoni, tarixchi olim Abulg'aziy Bahodirxon yashagan.

1603-yilda Xiva xoni, tarixchi olim Abulg'aziy Bahodirxon tug'ilgan.

1603-yilda Boqi Muhammad Eron safaviylarining Balxga hujum qilgan qo'shinlarini mag'lubiyatga uchratdi.

1603-yilda Genrix VIII ning qizi Yelizaveta hukmronligi tugadi.

1603-yilda Yaponiyada uchinchi syogun sulolasi-Tokugava xonadoni hukmronligi boshlandi.

1604-yilda Boqi Muhammad qozoq xoni Keldim Muhammad qo'shinlarini mamlakat hududidan haydab chiqarib, qator hududlarni

Buxoro xonligiga bo'ysundirdi.

1605-yilda bo'lgan voqealar

1605-1628-yillar Akbarshohning o'g'li Jahongirshoh hukmronligi.

1605-yil Avstraliya kashl etildi.

1605-yilda Akbarshohning o'g'li Jahongirshoh hukmronligi boshlandi.

1605-yilda Boqi Muhammad vafot etgan.

1605-yilda Boris Godunov vafot etgan.

1605-yilda Hindistonda yuritgan adolatli siyosati evaziga «Milliy podshoh», «Xalq hukmdori» nomlariga ham sazovor bo'lgan Akbarshoh vafot etgan.

1605-yilda Rossiya tarixida notinch, alg'ov-dalg'ovli yillar boshlandi.

1605-yilda Vali Muhammad taxtga o'tqizildi.

1605-yilda Buxoroda Boqi Muhammad hukmronligi tugagan.

1606-1609-yillarda bo'lgan voqealar

1606-1669-yillarda Gollandiyalik mashhur rassom Rembrandt yashagan.

1606-yilda Gollandiyalik mashhur rassom Rembrandt tug'ilgan.

1609-1697-yillarda Mir Arab madrasasi mudarrisi Muhammad Sharif Buxoriy yashagan.

1609-yilda Ispaniya Gollandiyaning mustaqilligini tan oldi.

1609-yilda Polsha Moskvani bosib oldi.

1609-yilda tanikli olimi, Mir Arab madrasasi mudarrisi Muhammad Sharif Buxoriy tug'ilgan.

1609-yil-Niderlandiya mustaqillikka erishdi.

1611-1616-yillarda bo'lgan voqealar

1611-1642-yillarda Boqi Muhammadxonning o'g'li Imomqulixonning hukmronligi.

1611-yilda Boqi Muhammadxonning o'g'li Imomqulixonning hukmronligi boshlandi.

1612-yilda Moskva uchun bo'lgan janglarda Polsha qo'shini mag'lubiyatga uchratildi.

1613-yilda Imomqulixon Toshkent yerlarini egallagan qozoqlarga hujum qilib, Toshkentni o'z tasarrufiga kiritdi.

1613-yilda Moskvada chaqirilgan Zemstvo sobori Ivan IV Grozniy xotinining qarindoshi Mixail Fyodorovich Romanovni Rossiya podshosi (1917)etib sayladi.

1613-yil-Rossiyada Romanovlar sulolasi hukmronligi o'rnatildi.

1614-1615-yillarda Imomqulixon davrida Qashqadaryodan Qashqadaryo cho'liga kanal qazilib, vohalarga suv chiqarilgan.

1614-yilda syogun Tokugava xristian dinini taqiqlovchi qonun chiqardi.

1614-yildan boshlab butun XVII davomida Farsiyada Angliya parlamentidan farqli o'laroq, General shtatlar biror marta hush chaqirilmadi.

1616-yilda fransuz yozuvchisi Uilyam Shekspir vafot etgan.

1616-yilda ispan yozuvchisi Migel de Servantesdir vafot etgan.

1616-yili Arab Muhammadxonning o'g'illari Habash Sulton bilan Elbars Sulton nayman va uyg'ur qabilalarining boshliqlariga tayanib, otalariga qarshi isyon ko'tardilar.

1618-1621-yillarda bo'lgan voqealar

1618-1648-yillarda Germaniya va Fransiya o'rtasidagi o'ttiz yillik urushda Germaniya mag'lubiyatga uchragan.

1618-yilda Germaniya va Fransiya o'rtasidagi o'ttiz yillik urush boshlandi.

1619-1635-yillarda Samarqand hokimi Yalangto'sh Bahodir Sherdor madrasasini bunyod ettirgan.

1619-yilda Imomqulixonning elchisi Odambiy Moskvaga bordi va podsho Mixail Romanov qabulida bo'ldi.

1619-yilda Samarqand hokimi Yalangto'sh Bahodir Sherdor madrasasi qurilishi boshlandi.

1620-1622-yillarda I. Xoxlov Buxoro xonligining ichki va tashqi siyosati haqida qimmatli ma'lumotlar to'playdi.

1620-yilda Buxoroda Nodir devonbegi bozor maydoni o'rtasida katta hovuz qurdirdi.

1620-yilda Farg'onaning qadimgi poytaxti Axsiyat qattiq zilzila oqibatida vayron bo'lganligi uchun aholi Namangan atrofiga ko'chgan.

1620-yilda I. Xoxlov Buxoro xonligi haqida qimmatli ma'lumotlar to'play boshladi.

1620-yilda Xiva elchisi Qozon shahrida 670 kiyimlik mato sotganligi manbalarda qayd etilgan.

1621-yilda Xiva xonligida Arab Muhammadxon hukmronligi tugagan.

1621-yili Arab Muhammadxonning o'g'illari Habash Sulton bilan Elbars Sulton isyon ko'tarishdi.

1623-1630-yillarda bo'lgan voqealar

1622-yilda I. Xoxlov Buxoro xonligi haqida qimmatli ma'lumotlarni

to'play bo'ldi.

1623-1643-yillar Xivada Asfandiyorxon hukmronligi.

1623-yilda Asfandiyorxon Eron shohi Abbos I huzuriga yo'l oldi.

1623-yilda Xivada Asfandiyorxon hukmronligi boshlandi.

1625-1649-yillarda Angliyada Karl I qirolligi davri.

1625-yilda Angliyada Karl I qirolligi boshlandi.

1626-1643-yillar Manjur hukmdori Abaxay davri.

1626-yilda Manjuriyada Abaxay hukmronligi boshlandi.

1627-1658-yillarda Shoh Jahon hukmronlik qilgan.

1627-yilda Shoh Jahon hukmronligi boshlandi.

1627-yilda Xitoydagi manchjurlar Koreyaga bostirib kiritilar.

1628-1645-yillardagi dehqonlar urushi natijasida Xitoyda Min sulolasi barham topgan.

1628-yilda Akbarsohning o'g'li Jahongirshoh hukmronligi tugagan.

1628-yilda Angliyada parlament «Huquqlar to'g'risidagi bill» va «Huquqlar to'g'risidagi petitsiya»ni qabul qildi.

1628-yilda Xitoyda dehqonlar urushi boshlandi.

1629-yilda safaviy Abbos I hukmronligi tugadi.

1630-yilda Asfandiyorxon ukasi Abulg'ozini Eron shohi huzuriga g'urov tariqasida yubordi.

1633-1640-yillarda bo'lgan voqealar

1633-1634-yillarda Imomqulixon davrida Qo'shqo'rg'onda kanal qazilib, vohalarga suv chiqarilgan.

1635-yilda Samarqand hokimi Yalangto'sh Bahodir Sherdor madrasasini qurdirdi.

1636-yilda manchjur qo'shinlari Koreyaga yangi hujum boshladi.

1636-yilda manchjur qo'shinlariga Koreya taslim bo'ldi.

1636-yilda Manchjurlar Seulni egallashga muvaffaq bo'ldilar.

1636-yilda Manjur hukmdori Abaxay o'zini imperator deb e'lon qildi.

1636-yil-Xitoyda manchjurlar hukmronligi o'rnatildi.

1637-yilda Koreya qiroli o'zini manchjurlarning vassal deb tan oldi.

1637-yilda Sin sulolasi Koreyani vassal davlatga aylantirildi.

1640-1711-yillarda iste'dodli shoir Boborahim Mashrab yashagan.

1640-yil 3-noyabrda Angliyada parlament ish boshladi.

1640-yilda Boborahim Mashrab tavallud topgan.

1642-yilda bo'lgan voqealar

1642-1645-yillarda Nodir Muhammad hukmronlik qilgan.

1642-1727-yillarda ingliz olimi I. Nyuton yashagan.

1642-yil yozida Angliyada fuqarolar urushi boshlandi.

1642-yil-Angliyada burjuaziya inqilobi boshlandi.

1642-yilda Boqi Muhammadxonning o'g'li Imomqulixonning hukmronligi tugadi.

1642-yilda buyuk olim Galileo Galiley vafot etgan.

1642-yilda ingliz olimi I. Nyuton tavallud topgan.

1642-yilda Karl I bilan parlament o'rtasida uzil-kesil ajralish ro'y berdi.

1642-yilda Nodir Muhammad hukmronligi boshlandi.

1643-yilda bo'lgan voqealar

1643-yilda Li Szi-chen imperator deb e'lon qilindi.

1643-yilda Munjuriyada Abaxay hukmronligi tugagan.

1643-yilda qo'zg'olonchilar harbiy kengashi Pekinga hujum boshlash haqida qaror qabul qildi.

1643-yilda Xivada Asfandiyorxon hukmronligi tugadi.

1644-yilda bo'lgan voqealar

1644-1721-yillarda Bodil (asli ismi Mirzo Abdulqodir) yashab o'tgan.

1644-1911-yillarda Xitoyda Sin sulolasi hukmronlik qilgan.

1644-yilda Abaxayning o'g'li Xitoy imperatori deb e'lon qilindi.

1644-yilda Abulg'oziy Bahodirxon Xiva xonligi taxtini egalladi.

1644-yilda Bodil (asli ismi Mirzo Abdulqodir) tug'ilgan.

1644-yilda Li Szi-chen boshchiligidagi qo'zg'olonchilar Pekinni ishg'ol qildilar.

1644-yilda manjurlar Pekinni ishg'ol qildilar.

1644-yilda Min sulolasi taxtdan ag'darildi.

1644-yilda Xitoy tarixida manjurlarning Sin sulolasi hukmronligi boshlandi (1911-yilgacha).

1644-yilda Xitoyda Sin sulolasi hukmronligi boshlandi.

1645-yilda bo'lgan voqealar

1645-1681-yillar Nodir Muhammadning o'g'li Abdulazizxon hukmronligi.

1645-yil 14-iyunida Neyzbi qishlog'i yaqinidagi hal qiluvchi jangda qirni qo'shini tar-mar etildi.

1645-yilda Abdulaziz Buxoroga keladi, ushxo'dalar uni taxtga o'tqizadilar.

1645-yilda Nodir Muhammad hukmronligi tugagan.

1645-yilda Nodir Muhammadning o'g'li Abdulazizxon hukmronligi boshlandi.

1645-yilda qozoqlar yana Movarounnahrda yurish qilib,

Xo'jandgacha yetib keladilar.

1645-yilda Xitoyda debqunlar urushi tugagan.

1645-yili Abdulazizxon Baxni qanul qiladi.

1646-1649-yillarda bo'lgan voqealar

1646-1660-yillarda Yalangto'sh Bahodir Tillakori madrasasini bunyod ettirgan.

1646-1716-yillarda nemis olimi G. V. Leybnis yashagan.

1646-yilda Abulg'oziyxon hozirgi Urganch shahriga asos soldi.

1646-yilda nemis olimi G. V. Leybnis tug'ilgan.

1646-yilda qirni yashirgan Oksfordning taslim bo'lishi bilan fuqarolar urushi tugadi.

1646-yilda Yalangto'sh Bahodir tomonidan Tillakori madrasasi qurila boshladi.

1647-yilda Nodir Muhammad shoh Abbos yordamida Baxni qayta egalladi.

1647-yilda Shoh Jahon o'g'illari Baxni egalladi.

1648-yilda Germaniya va Fransiya o'rtasidagi o'ttiz yillik urush tugadi.

1649-yil 19-may kuni Angliya Respublika deb e'lon qilindi.

1649-yilda Afg'onlarning asosiy savdo yo'llarini Eron safaviylari egallab oldi.

1649-yilda Angliyada Karl I qirolligi tugadi.

1649-yilda Kromvel Irlandiyani, birov fursatdan so'ng Shotlandiyani bosib oldi.

1649-yilda parlament qirollik hokimiyatini e'kernsiz, xalq farovonligi uchun zararli va xavfli bo'lganligi uchun bekor qildi.

1649-yilda Rossiya Zernstvo sohori qabul qilgan yangi nizom edi.

1651-1660-yillarda bo'lgan voqealar

1651-yilda Suhbonquli Baxni egallaydi va u Bax hokimi etib tayinlanadi.

1652-yilda Buxoro shahrida Abdulazizxon qo'sh imorati madrasa qurdirgan.

1653-yilda Kromvel parlamentni tarqatib yubordi va buning hokimiyatini o'z qo'liga oldi.

1653-yilda O. Kromvel protektorati o'rnatildi.

1654-yilda Angliya Gollandiyani mag'lubiyatga uchratdi.

1654-yildan Kromvel haqida manbalarda: «Qit'aning kabitari uning belida osig'liq», degan jumalar ham qayd etildi.

1655-yilda Xiva xoni Abulg'oziyxon Buxoro atroflarini ikki bor talon-taroj qiladi.

1658-1707-yillar Avrangzeb hukmronligi davri.

1658-yilda Avrangzeb hukmronligi boshlandi.

- 1707-yilda Avrangzeb hukmronligi tugadi.
 1658-yilda Avrangzeb Dehli shahrini egalladi.
 1658-yilda Shoh Jahon hukmronligi tugagan.
 1658-yilda Avrangzeb o'zini shoh deb e'lon qildi.
 1658-yilda Krumvel vafot etdi.
 1658-yilda Xiva xoni Abulg'oziyxon Buxoro atrofidagi Vardonzeni tulasagan.
 1660-1731-yillarda Daniel Defo yashagan.
 1660-yilda Yalangto'sh Bahodir tomonidan Tillakori madrasasi qurib bitkazildi.
 1660-yilda Angliyada monarxiya qayta tiklandi.
 1660-yilda Angliyada taxtga Karl I ning o'g'li Karl II o'tqazildi.

1662-1684 yillarda bo'lgan voqealar

- 1662-yilda Xiva xoni Abulg'oziyxon katta qo'shin bilan yurish qilib Buxoro shahrigacha yetib boradi.
 1663-yilda Abulg'oziy Bahodirxon hokimiyatni o'g'li Anushaxonga topshiradi.
 1664-yilda Xiva xoni, tarixchi olim Abulg'oziy Bahodirxon vafot etgan.
 1667-1745-yillarda Jonatan Svift yashagan.
 1667-yilda Jonatan Svift tug'ilgan.
 1669-yilda Gollandiyalik mashhur rassom Rembrandt vafot etgan.
 1671-yilda I. Nyuton teleskop ixtiro qildi.
 1679-yilda Ispaniya Mayya davlati (bugungi Meksika) hududlarini to'la bo'ysundirdi.
 1681-yilda keksayib qolgan Abdulazizxon Makkaga hajga ketadi va o'sha yerda vafot etadi.
 1681-yilda Nodir Muhammadning o'g'li Abdulazizxon hukmronligi tugagan.
 1683-yilda Germaniya knyazliklari Turkiya bosqiniga qarshi kurashish uchun tarixda birinchi marta yakdil qaror qabul qildilar va milliy ozodlik qo'shinini tuzdilar.
 1683-yilda Vena ostonalarda turklarning qo'shini tor-mor keltirildi.
 1684-yilda Yevropa davlatlari Turkiyaga qarshi «Muqaddas Liga» tuzdilar.

1685-1697 yillarda bo'lgan voqealar

- 1685-1750-yillarda nemis kompozitori I. Bax yashagan.
 1685-yilda Angliyada Yakov II taxtni egallagan.
 1685-yilda G'ijduvon yaqinidagi jangda Buxoro xonligi tomonidan Xiva qo'shinlari tor-mor etildi.
 1685-yilda nemis kompozitori I. Bax tug'ilgan.
 1686-yilda Anushaxon tuxtdan tushirildi.

- 1688-1702-yillar Subhonqulixon hukmronligi.
 1688-yilda Angliyada monarxiya qayta tiklandi.
 1688-yilda Angliyada Yakov II Fransiya qochib ketdi.
 1688-yilda Gollandiya hukmdori Vilgelm III o'z qo'shini bilan Londonga kirib keldi.
 1688-yilda Subhonqulixon hukmronligi boshlandi.
 1688-yilda Subhonqulixon Xivati Buxoro xonligi tasarrufiga oldi.
 1689-yilda Aleksey Mixaylovichning o'g'li Pyotr I taxtga o'tirdi.
 1694-1778-yillarda mashhur fransuz faylasufi, yozuvchi va tarixchi olim Volter yashagan.
 1694-yilda fransuz faylasufi Volter tug'ilgan.
 1697-yilda taniqli olimi, Muhammad Sharif Buxoriy vafot etgan.

1700-1707 yillarda bo'lgan voqealar

- 1700-yilda G.V.Leybnis Berlin Fanlar akademiyasiga asos soldi.
 1700-yilda G.V.Leybnis Berlin Fanlar akademiyasining birinchi prezidenti etib saylandi.
 1700-yilda Rossiya-Sbvetsiya o'rtasida «Shimoliy urush» boshlandi.
 1700-yilda Xiva xoni Shohniyoz Pyotr I huzuriga yashirincha elchi yubordi.
 1701-1714-yillarda Buyuk Britaniya va Fransiya o'rtasida ispan taxti tufayli urush kelib chiqqan.
 1701-yilda Brandenburg knyazi Fridrix III Fridrix I nomi bilan Prussiya qiroli deb e'lon qilindi.
 1701-yilda Branderburg knyazligi o'rnida Prussiya qirolligi tashkil topdi.
 1701-yilda Buyuk Britaniya va Fransiya o'rtasida ispan taxti tufayli kelib chiqqan urush boshlandi.
 1702-1711-yillarda Ubaydullaxon II hukmronlik qilgan.
 1702-yilda Subhonqulixon hukmronligi tugagan.
 1702-yilda Ubaydullaxon II hukmronligi boshlandi.
 1706-yilda Ubaydullaxon davrida Mahmudbiy Balxda hokimiyatni to'liq o'z qo'lga oldi.
 1707-yilda parlament Angliya va Shotlandiya o'rtasidagi uniyan qonunlashtirdi.
 1707-yilda Ubaydullaxon Balxni egalladi. Mahmudbiy qochib ketdi.

1708-yilda bo'lgan voqealar

- 1708-yilda Buxoroda, keyinchalik Samarqand, Balx, Karmana, Miyonqol, Shahrisabz va boshqa viloyatlarda xalq qo'zg'olonlari ko'tarildi.
 1708-yilda Ubaydullaxon pul islohoti o'tkazgan.

1709-yilda bo'lgan voqealar

1709-yilda Farg'onada o'zbeklarning ming urug'i Qo'qon xonligiga asos solindi.

1709-yilda Poltava jangida Rossiya g'alaba qozondi.

1709-yilda Qandahor viloyatida Eron bosqinchiligiga qarshi qo'zg'olon ko'tarildi.

1709-yilda Rossiyaning Poltava jangidagi g'alaba Shvetsiya qudratiga o'nglannas putur yetkazdi.

1709-yilgacha Afg'onlarning asosiy savdo yo'llarini Eron safaviylari egallab turdi.

1709-yilgacha asosiy savdo yo'llarini Eron safaviylari egallab turdi.

1709-yili Xiva xoni Shohriyoz vorisi Muhammad ham otasi kabi Pyotr I huzuriga yashirincha elchi yubordi.

1710-yilda bo'lgan voqealar

1710-1716-yillarda Qo'qon xonligini minglar sulolasi tomonidan boshqarilgan.

1710-yilda Eronda shoh Sulton Husayn debqonlarning yerni tashlab ketishlarini taqiqlovchi farmon chiqargan.

1710-yilda hokimiyatni ming qabilasi boshlig'i Shohruxbiy egallab, mustaqil Qo'qon xonligiga asos soladi.

1710-yilda minglar chodaklik din peshvolari hokimiyatini ag'dardilar va Farg'ona vodiysida hokimiyatni o'z qo'llariga oldi.

1710-yilda Qo'qon xonligida minglar sulolasi boshqaruvi boshlandi.

1711-1718-yillarda bo'lgan voqealar

1711-1747-yillarda Abulfayzxon hukmronlik qilgan.

1711-yilda Abulfayzxon hukmronligi boshlandi.

1711-yilda Boborahim Mashrab qatl etilgan.

1711-yilda Mashrab Balx hokimi Mahmudbiy Qatag'on tomonidan o'limga hukm etildi.

1711-yilda Ubaydullaxon II hukmronligi tugagan.

1711-yilda Ubaydullaxonga qarshi fitna uyushtirildi va u o'ldirildi.

1713-yilda Xiva elchisi Xoja Nafas Astraxanga kelgan.

1714-1728-yillarda Xiva xoni Sherg'ozixon hukmronlik qilgan.

1714-yilda Buyuk Britaniya va Fransiya o'rtasida ispan taxti tufayli kelib chiqqan urush tugagan.

1714-yilda Sirdaryobo'yi qoraqalpoqlari Eshmuhammad boshchiligida-Qoraqalpoq xonligiga birlashtirilgan.

1714-yilda Xiva xoni Sherg'ozixon hukmronligi boshlandi.

1715-yili «Buxgola ekspeditsiyasi» ning qo'shimi Toboldan Irtish

bo'ylab Yorkentga yo'l oldi.

1716-1745-yillarda Yosimune Tokugava hukmronlik qilgan.

1716-yilda Angliyada parlament vakolati 6 yillik qilib belgilandi.

1716-yilda Angliyada professional parlamentga asos solindi.

1716-yilda nemis olimi G. V. Leybnis vafot etgan.

1716-yilda Yosimune Tokugava hukmronligi boshlandi.

1717-yilda A. Bekovich-Cherkasskiy boshchiligidagi qo'shin mag'lubiyatga uchragan.

1717-yilda Bekovich-Cherkasskiy harbiy ekspeditsiyasi Xiva xonligi hududlariga kirib keldi.

1717-yilda Buxoro xoni Peterburgga o'z elchisini yubordi.

1717-yilda Elchi Qulibek Abulfayzxonning Pyotr I ga shvedlar tomonidan qozongan g'alabasi munosabati bilan yozilgan qutlov maktubini topshirdi.

1718-yilda Irtish daryosi sohilida harbiy istehkomlardan yettitasi qurib bitkazildi.

1721-yilda bo'lgan voqealar

1721-1733-yillarda Qo'qon xonligida Abdurahimbiy hukmronlik qilgan.

1721-yilda Bedil (asli ismi Mirzo Abdulqodir) vafot etgan.

1721-yilda Finlyandiyaning Nishtadt shahrida Rossiya-Shvetsiya tinchlik shartnomasi imzolandi.

1721-yilda Pyotr I imperator deb elon qilindi.

1721-yilda Qo'qon xonligida Abdurahimbiyning hukmronligi boshlandi.

1721-yilda Rossiya imperiyaga aylandi.

1721-yilda Rossiyada mutlaq monarxiya to'la qaror topdi.

1721-yilda Shimoliy urush Rossiyaning g'alabasi bilan tugadi.

1721-yili Rossiya hukumati Buxoroga Florio Benevenini elchi qilib jo'natdi.

1722-yilda bo'lgan voqealar

1722-yilda afg'onlar o'z yetakchilari Mir Mahmud boshchiligida Eronga hujum qildi.

1722-yilda Mir Vaysxonning o'g'li Mir Mahmud o'zini Eron shohi deb e'lon qildi.

1722-yilda Qandahor xonligi Eron poytaxti Istahonni egalladi.

1723-yilda bo'lgan voqealar

1723-yilda jung'orlar bostirib kelib, Sirdaryoning o'rta qismini

egallagach, qoraqalpoqlar yana ko'chishga majbur bo'ladi.

1723-yilda kenagas qabilasidan chiqqan Ibrohimbiy Samarqandni egallab, kuyovi Rajab Sultonni taxtga o'tqazdi.

1723-yilda Toshkentni ko'chmanchi jung'orlar egallab olgan.

1725-1730 yillarda bo'lgan voqealar

1725-1776-yillarda Koreyada Yonchjon hukmronlik qilgan.

1725-1800-yillarda 8 nafar Romanovlar sulolasi vakillari imperatorlik qilishdi.

1725-yilda F. Beneveni Peterburgga qaytib ketdi.

1725-yilda Koreyada qirol Yonchjon hukmronligi boshlandi.

1726-yilda J.Sviftning «Gulliverning sayohati» nomli roman bosmadan chiqdi.

1726-yilda qozoq xoni Abulxayrxon Peterburgga o'z elchilarini jo'natgan.

1727-yilda ingliz olimi I. Nyuton vafot etgan.

1728-1740-yillarda Xivada Elbarsxon hukmronlik qilgan.

1728-yilda Xiva xoni Sherg'ozixon hukmronligi tugagan.

1728-yilda Xivada Elbarsxon hukmronligi boshlangan.

1728-yilda Xivada taxtga o'tqazilgan Elbarsxon, chingiziy sultonlarning birinchisi bo'ldi.

1730-1784-yillarda qoraqalpoq adibi Jiyen Jirov yashagan.

1730-yilda Eron afg'on bosqinchilaridan to'la ozod etildi.

1730-yilda Kichik juz sultoni Abulxayr Rossiyaga elchi jo'natgan.

1730-yilda Nodir Quli afg'on qo'shinini butunlay tor-mor etgan.

1730-yilda qoraqalpoq adibi Jiyen Jirov tug'ilgan.

1731-1735 yillarda bo'lgan voqealar

1731-yilda Rossiya o'z elchisi M. Tevkelevni Abulxayrxon huzuriga jo'natdi.

1732-1799-yillarda fransuz yozuvchisi P. Bomarshe yashagan.

1732-1799-yillarda virginialik polkovnik Jorj Vashington yashagan.

1732-yilda fransuz yozuvchisi P. Bomarshe tug'ilgan.

1732-yilda Jorj Vashington tug'ilgan.

1732-yilda Kichik juz Rossiya tobeligiga o'tdi.

1733-1750-yillarda Qo'qon xonligida Abdulkarimbiy hukmronlik qilgan.

1733-yilda Buyuk Britaniyada mexanik va to'quvchi Jon Keyning to'quv dastgohi ixtiro qildi.

1733-yilda Dunyoda birinchi to'quv mashinasini yaratildi.

1733-yilda Qo'qon xonligida Abdulkarimbiy hukmronligi

boshlangan.

1733-yilda Qo'qon xonligida Abdulkarimbiyning hukmronligi tugagan.

1734-yilda senat kotibi I. Kirillov boshchiligidagi harbiy guruhi tayinlandi.

1735-yilda Kirillov guruhi Or daryosi bo'yida Or qal'asini qurdi.

1735-yilda Kirillov guruhi Yoyiq va Irtysh sohillari (Sibir)da aholi punktlari barpo etdi.

1735-yilda Omulbo'yi o'zbeklari va qoraqalpoqlar Xiva xonligi hokimiyatini tan olishga majbur etildi.

1736-1740 yillarda bo'lgan voqealar

1736-yilda Eronda Safaviylar (234 yil) hukmronligi barham topgan.

1736-yilda Nodir Quli o'zini Eron shohi deb e'lon qilishga erishdi.

1736-yili Eron shohi Nodirshoh Buxoro xonligiga qarshi katta qo'shinni safarbar etdi.

1738-yilda Nodir Quli Afg'onistonda bo'ysundirdi.

1739-1740-yillarda Semekexon boshchiligidagi O'rta juz Rossiya tobeligiga o'tdi.

1740-1786-yillarda Fridrix II hukmronlik qilgan.

1740-yilda Eron hukmdori Nodirshoh qo'shinlari Xivani o'ziga bo'yusundirdi.

1740-yilda Eron qo'shinlari Buxoroga qarshi ikkinchi marta Nodirshoh boshchiligidagi hujum qiladilar.

1740-yilda Fridrix II hukmronligi boshlandi.

1740-yilda Xivada Elbarsxon hukmronligi tugagan.

1741-1749 yillarda bo'lgan voqealar

1741-yilda Nodirshoh vafot etgan.

1743-yilda Muhammad Hakimbiy vafot etgan.

1745-yilda Jonatan Svift vafot etgan.

1745-yilda Yosimune Tokugava hukmronligi tugagan.

1747-1773-yillarda Afg'onistonda Ahmadshoh hukmronlik qilgan.

1747-yilda Abulfayzxon hukmronligi tugagan.

1747-yilda Afg'onistonda Ahmadshoh hukmronligi boshlandi.

1747-yilda Ahmadxon Afg'oniston shohi deb e'lon qilindi.

1747-yilda Buxoroda hokimiyat amalda mang'itlar sulolasi qo'lida o'tdi.

1747-yilda Karta juz Rossiya tobeligiga o'tdi.

1747-yilda Mustaqil Afg'oniston davlati tashkil topgan.

1747-yilda Nodirshoh o'zaro ichki nizolar natijasida o'ldirildi.

1747-yili Muhammad Rahimbiyning buyrug'i bilan Abulfayzxon

o'ldirildi.

1748-1818-yillarda mashhur shoir Mujrim-Obid yashagan.

1748-yilda mashhur shoir Mujrim-Obid tug'ilgan.

1749-1832-yillarda nemis shoiri L. Gyote yashagan.

1749-yilda nemis shoiri L. Gyote tug'ilgan.

1750-1756-yillarda bo'lgan voqealar

1750-yilda nemis kompozitori L. Bax vafot etgan.

1750-yilda Qo'qon xonligida Abdulkarimbiy hukmronligi tugagan.

1751-1762-yillarda Qo'qon xoni Erdonabiy hukmronlik qilgan.

1751-yilda Afg'oniston hukmdori Ahmadshoh Amudaryoning janubida istiqomat qilib turgan o'zbeklarning yerlarini bosib olish maqsadida qo'shin yuboradi.

1751-yilda Qo'qon xoni Erdonabiy hukmronligi boshlandi.

1753-yilda Muhammad Rahimbiy Buxoro aslzodalari va ruhoniyalarining qo'llab-quvvatlashi bilan hokimiyatni to'la egalladi.

1753-yildan boshlab Buxoro xonligi amalda Buxoro amirligi deb ataladigan bo'ldi.

1753-yili Buxoroda hokimiyat tepasiga yangi sulola-mang'itlar sulolasi keldi va davlatni 1920-yilgacha idora qildi.

1755-1759-yillar mobaynida Sin imperiyasi Sharqiy Turkistonda o'ziga bo'ysundirib, Qo'qon xonligini kuchsizlantirishga urinardi.

1756-1791-yillarda nemis kompozitori V. Motsart yashagan.

1756-1920-yillarda Buxoro amirligini mang'itlar sulolasi boshqargan.

1756-yilda Buxoro amirligini mang'itlar sulolasi hokimiyat tepasiga kelgan.

1756-yilda nemis kompozitori V. Motsart tug'ilgan.

1757-1759-yillarda bo'lgan voqealar

1757-yilda Buyuk Britaniya Bengaliyani bosib oldi.

1757-yilda Xitoy bandargohlarini tashqi savdo uchun yopiq deb e'lon qildi.

1757-yildan boshlab Guangzhou portidan boshqa barcha portlar Yevropa kemalari uchun yopib qo'yildi.

1758-1785-yillarda Doniyolbiy otaliq hukmronlik qilgan.

1758-1796-yillarda Eronda zend qabilasi hukmronlik qildi (38 yil)

1758-yilda Doniyolbiy otaliq hukmronligi boshlandi.

1758-yilda Eronda zend va qajar qabilalari o'rtasidagi toju taxt kurash zend qabilasi g'alabasi bilan tugadi.

1758-yilda Sin sulolasi shimoliy va g'arbiy Mo'g'ulistonda tashkil topgan Jung'uriya (Qyrat) xonligi butunlay bosib olindi.

1758-yilgacha Toshkentning Jung'orlarga qaramligi davom etgan.

1759-1805-yillarda yozuvchi F. Shiller yashagan.

1759-yilda yozuvchi F. Shiller tug'ilgan.

1761-1765-yillarda bo'lgan voqealar

1761-yilda Buyuk Britaniyada «Sanoat va sanoatni rivojlantirish jamiyati»ning yigiruv mashinasini kashf etgan kishiga katta mukofot va'da qilganligi bejiz emas edi.

1761-yilda qo'ng'iroq qabilasining yo'l boshchisi Muhammad Amin moqlik lavozimiga ko'tarilgan.

1762-1796-yillarda Rossiyada Yekaterina II hukmronlik qilgan.

1762-yilda Qo'qon xoni Erdonabiy hukmronligi tugagan.

1762-yilda Rossiyada Yekaterina II hukmronligi boshlandi.

1763-1798-yillarda Qo'qon xoni Norbo'tabiy hukmronlik qilgan.

1763-yilda Abdulkarimbiyning nabirasi Norbo'tabiy taxtga o'tqizildi.

1763-yilda Buyuk Britaniya qirollik hukumati mustamlakalardagi yevropaliklarning Amerika g'arbiga siljishini taqiqlovchi qaror chiqardi.

1763-yilda Fransiya Kanadadan siqib chiqarildi.

1763-yilda Qo'qon xoni Norbo'tabiy hukmronligi boshlandi.

1765-yilda amerikalik inglizlar «Ozodlik farzandlari» deb ataluvchi tashkilot tuzildi.

1765-yilda Buyuk Britaniyada Jeyms Xargrivs mexanik urchuq ixtiro qildi.

1765-yilda Sherg'ozixon va Muhammad Amin madrasalari bunyod qilindi.

1767-1770-yillarda bo'lgan voqealar

1767-yilda Buyuk Britaniyada yigiruv mashinasi yaratildi.

1768-yilda mahalliy o'zbeklar afg'onlarning jabr-zulmiga qarshi qo'zg'olon ko'tardi.

1770-1790-yillarda Xiva xoni Muhammad Amin hukmronlik qilgan.

1770-1828-yillarda nemis kompozitori L. Betxoven yashagan.

1770-1842-yillarda ko'zi tug'ma ojiz Vola yashagan.

1770-1920-yillarda Xiva xonligi qo'ng'iroqlar sulolasi tomonidan boshqarilgan.

1770-yilda Buxoro amirligi mudadiga tayangan Muhammad Amin moq Buxorodan qaytib kelib, yovmutlarga qarshi kurashni uyushtiradi va ularni Xorazmdan haydab chiqaradi.

1770-yilda Gulxaniy hozirgi Tojikistonning Tavildara tumanida tug'ilgan.

1770-yilda ko'zi tug'ma ojiz Vola tug'ilgan.

1770-yilda nemis kompozitori L. Betxoven tug'ilgan.

1770-yilda Xiva xoni Muhammad Amin hukmronligi boshlandi.
 1770-yilda Xiva xonligida qo'ng'irotdar sulolasining hukmronligi o'rnatildi.
 1770-yilda Xiva xonligida shayboniylar hukmronligi boshlandi.

1771-1780 -yillarda bo'lgan voqealar

1771-1831-yillarda tarixchi olimi Muhammad Ya'qub ibn Doniyorli Buxoriy yashagan.
 1771-yilda tarixchi olim Muhammad Ya'qub ibn Doniyorli Buxoriy tug'ilgan.
 1773-1775-yillarda Rossiyada Ye. Pugachev boshchiligidagi qo'zg'olon bo'lgan.
 1773-1793-yillarda Afg'onistonda Temurshoh hukmronlik qilgan.
 1773-yilda Afg'onistonda Ahmadshoh hukmronligi tugagan.
 1773-yilda Afg'onistonda Temurshoh hukmronligi boshlandi.
 1773-yilda Rossiyada Ye. Pugachev boshchiligidagi qo'zg'olon boshlangan.
 1774-yilda 13 shtat vakillari Filadelfiya shahrida I Kontinental Kongressga yig'ilishdi.
 1774-yilda Jon Uilkinson tokartlik dastgohi ixtiro qildi.
 1774-yilda Turkiya Rossiyaga qulay Kuchukqaynarji shartnomasini imzolashga majbur etdi.
 1775-yilda Buyuk Britaniya qirolik qo'shinlari mustamlaka shtatlarga qarshi urush harakatlarini boshladi.
 1775-yilda Jeyms Uatt tomonidan bug' mashinasi yaratildi.
 1775-yilda Rossiyada Ye. Pugachev boshchiligidagi qo'zg'olon tugagan.
 1776-yil 4-iyulida Amerikaning «Mustaqillik Deklaratsiyasi» e'lon qilindi.
 1776-yilda AQSH tashkil topdi.
 1776-yilda Benjamin Franklin Fransiya elchi sifatida jo'natildi.
 1776-yilda Kongress Buyuk Britaniyadan ajralishga va mustaqil davlat tuzishga chaqiruvchi qaror qabul qildi. Bu qarorni rasman e'lon qiluvchi Bayonotnoma ham tayyorlandi.
 1776-yilda Koreyada qiroli Yonchjon hukmronligi tugagan.
 1776-yildan 4-iyul Amerika Qo'shma Shtatlarining Mustaqillik kuni sifatida nishonlanib kelinmoqda.
 1778-yilda fransuz faylasufi Volter vafot etgan.
 1778-yilda Muhammadniyoz Nishotiy o'zining ujoyib «Xusa-u Dila» dostonini yaratgan.
 1780-1841-yillarda Jahon otin-taxallusi Uvaysiy yashagan.
 1780-yilda Jahon otin-taxallusi Uvaysiy tug'ulgan.

1782-1786 -yillarda bo'lgan voqealar

1782-yilda Xiva shahrida qayta tiklash ishlari tugallandi.
 1783-yilda AQSH va Buyuk Britaniya o'rtasida tinchlik shartnomasi imzolandi.
 1783-yilda Qrim xonligi qo'shini tor-mor etildi va u Rossiya tarkibiga qo'shib olindi.
 1784-1810-yillarda Toshkent mustaqil hokimlik bo'lgan.
 1784-yilda mustaqil Toshkent hokimligi tashkil topdi.
 1784-yilda qoraqalpoq adibi Jiyen Jirov vafot etgan.
 1784-yilda T. Modslining tokartlik dastgohini ixtiro qildi.
 1784-yilda Toshkentda 4 hokimlik tugatilgan.
 1785-1800-yillarda Amir Shohmurod hukmronlik qilgan.
 1785-yilda Amir Shohmurod hukmronligi boshlandi.
 1785-yilda Doniyorli otaliq hukmronligi tugagan.
 1785-yilda Koreyada «Qonunlarning buyuk to'plami» deb nomlangan hujjat tuzilgan.
 1786-1858-yillarda tarixchi Mulla Ali qori Qunduziy yashagan.
 1786-yilda Bomarsheining «Figaroning uylanishi» komediyasiga opera qo'shig'i bastalangan.
 1786-yilda Fridrix II hukmronligi tugagan.
 1786-yilda tarixchi Mulla Ali qori Qunduziy tug'ilgan.
 1786-yilda toshkentlik savdogarlar B. Ismoilov va Azizxojarlar Irbat yarmarkasiga borishgan.

1787-1790 -yillarda bo'lgan voqealar

1787-1822-yillarda ma'rifatparvar hukmdor va hassos shoir Umarxon hukmronlik qilgan.
 1787-yilda AQSH Konstitutsiyasi qabul qilindi.
 1787-yilda ma'rifatparvar hukmdor va hassos shoir Umarxon hukmronligi boshlandi.
 1787-yilda Troitskdan Toshkentga 27773 so'mlik rus va chet el mollari keltirilgan.
 1788-1875-yillarda qoraqalpoq shoiri Otash Olshinboy yashab o'tgan.
 1788-yilda qoraqalpoq shoiri Otash Olshinboy tug'ilgan.
 1789-yil 9-iyulda Fransiya konstitutsiya qabul qilish uchun Milliy Kengash «Ta'sis majlisi» deb e'lon qildi.
 1789-yil 14-iyul Buyuk fransuz inqilobi boshlangan.
 1789-yil 14-iyul kuni Fransiya mutlaq monarxiyasining tayanchi Bastiliya egallandi.
 1789-yil 26-avgustda Fransiya Ta'sis majlisi «Inson va fuqaro huquqlari Deklaratsiyasi»ni qabul qildi.

1789-yilda Jorj Vashington AQSHning birinchi Prezidenti etib tanlandi.

1789-yilda o'zbeklar yana qo'zg'olon ko'taradilar. Qo'zg'olonchilarga bu safar ham Buxoro amaliy yordam ko'rsatadi.

1789-yilda Qirol Lyudovik XVI General shtatlarini chaqirdi.

1789-yilgacha Fransiya oliy tabaqaviy-vudillik muassasasi-genev shtatlar fuoliyati tugagan.

1790-1804-yillarda Xiva xoni Muhammad Aminning o'g'li Avaz hukmronlik qilgan.

1790-yilda Xiva xoni Muhammad Amin hukmronligi tugagan.

1790-yilda Xiva xoni Muhammad Aminning o'g'li Avaz hukmronligi boshlangan.

1791-1793 -yillarda bo'lgan voqealar

1791-1795-yillarda Rech Pospolitaning bir qismi ham Rossiya o'tib ketdi.

1791-yilda Fransiya tarixida birinchi marta mamlakat Konstitutsiya qabul qilindi.

1791-yilda nemis kompozitori V.Motsart vafot etgan.

1792-1842-yillarda ma'rifatparvar davlat arbobi Mohlaroyim-Nodir yashagan.

1792-yil 10-avgust kuni Parijda qurulli qo'zg'olon boshlandi.

1792-yil 10-avgustida Fransiya monarxiya ag'darib tashlandi.

1792-yil 22-sentabrda Fransiya Respublika deb e'lon qilindi.

1792-yil 22-sentabrda Fransiya Lyudovik XVI qatl etildi.

1792-yilda Fransiya Qonun chiqaruvchi Majlis «Vatan xavf ostida» chaqirig'i bilan xalqqa murojaat qildi.

1792-yilda ma'rifatparvar davlat arbobi Mohlaroyim-Nodir tug'ilgan.

1792-yilda Nepal davlatiga Sin sulolasining vassali ekanligi majburan tan olidirildi.

1792-yili Muhammadxoja va Azizxoja boshliq Toshkent savdo karvoni Sibirga jo'naganida Yunusxoja ular orqali Sibir ma'muriyati nomiga maktub jo'natgan.

1793-1794-yillarda Orenburgdan Xivaga oftalmolog Blankennagel taklif etilgan.

1793-yil 2-iyun kuni Parij aholisini qo'zg'oloni jirondachilar hokimiyatining ag'darilishi bilan yukunlandi.

1793-yilda Afg'onistonda Temurshoh hukmronligi tugagan.

1793-yilda Fransiya feodal to'lovlar butunlay bekor qilindi.

1793-yilda Fransiya yangi Konstitutsiya qabul qilindi.

1794-1798 -yillarda bo'lgan voqealar

1794-yil 27-iyulda Fransiya Konvent M. Robespyerni qarshi qo'zg'olon qildi va uni qamoqqa oldi.

1794-yilda ozodlik urushlarida yosh kapitan Napoleon Bonapart shahrat qozondi.

1794-yilda Yunusxojaning elchilariga javoban Sibir ma'muriyati o'z elchilari A.T.Beznosikov va T.S.Burnashevlarini Toshkentga jo'natadi.

1795-yil sentabrda 24 kishidan iborat Toshkent savdo karvoni Semipalatinsk shahriga kelgani hujjatlarda qayd etilgan.

1795-yilda Fransiya Konvent yangi Konstitutsiya qabul qildi.

1796-1925-yillarda Eronda Qajarlar sulolasi hukmronlik qildi (129 yil).

1796-yilda Eronda Qajarlar sulolasi hukmronligi boshlandi.

1796-yilda Rossiya Yekaterina II hukmronligi tugagan.

1796-yilda Sibir ma'muriyatining ikkinchi bor yuborgan elchilari Toshkentga yetib keladi.

1796-yilgacha Eronda zend qabilasi hukmronlik qildi.

1796-yili Chimkent, Sayram va boshqa o'nlab shahar va qishloqlar Toshkentga qo'shib olindi.

1798-1810-yillarda Qo'qon xoni Norbo'tabiyning o'g'li Olimbek hukmronlik qilgan.

1798-yilda Qo'qon xoni Norbo'tabiy hukmronligi tugagan.

1798-yilda Qo'qonda Olimbek hukmronligi boshlandi.

1799 -yilda bo'lgan voqealar

1799-1837-yillarda A.S. Pushkin yashagan.

1799-1850-yillarda fransiyalik Onore de Balzak yashagan.

1799-1880-yillarda qoraqalpoq adibi Kunxo'ja Ibrohim yashagan.

1799-yil 9-noyabrda Napoleon Bonapart Konventni Konsullik deb ataluvchi hukumat tuzishga majbur etildi.

1799-yilda fransuz yozuvchisi P. Homarshe vafot etgan.

1799-yilda Jorj Vashington vafot etgan.

1799-yilda A.S. Pushkin Moskva shahrida tug'ildi.

1799-yilda Fransiya o'z intilyozlaridan so'la mahrum bo'lgan monarxiya tarafdorlari isyon ko'tarilar.

1799-yilda fransiyalik Onore de Balzak tug'ilgan.

1799-yilda qoraqalpoq adibi Kunxo'ja Ibrohim tug'ilgan.

1799-yilgi kelib Turkiston va uning atroflaridan Chu daryosigacha bo'lgan yerlar, jumladan, Qonko'li mavzei Toshkentga qo'shib olindi.

1799-yilgi davlat to'rtarindan so'ng Fransiyaning Birinchi konsulligiga aylangan Napoleon Bonapart endi yakka hokimlikka intila boshladi.

1799-yili Toshkentni bo'ysundirish maqsadida Qo'qon xoni Olimxon qo'shinlari Toshkentga yurish boshlaydilar.

1799-yil-Napoleon Bonapart I konsul o'tib tayinlandi.

1800-1804 -yillarda bo'lgan voqealar

1800-1826-yillarda Buxoroda Amir Haydar hukmronlik qilgan.

1800-yil kuzida Qo'qon xonligi va Toshkent tomon qo'shinlar o'rtasidagi asosiy jang Sirdaryo bo'yidagi G'urumsaroy (Namangan viloyatiga qaraydi) yaqinida bo'lgan.

1800-yilda Amir Shohmurod hukmronligi tugagan.

1800-yilda Buxoroda Amir Haydar hukmronligi boshlandi.

1802-1870-yillarda tarixchisi Muhammad Hakimxon To'ra ibn Sayid Ma'sumxon yashagan.

1802-1872-yillarda yetuk tarixshunos Mulla Niyoz Muhammad Ho'qandiy yashagan.

1802-yilda tarixchisi Muhammad Hakimxon To'ra ibn Sayid Ma'sumxon tug'ilgan.

1802-yilda yetuk tarixshunos Mulla Niyoz Muhammad Ho'qandiy tug'ilgan.

1803-yilda Toshkent elchilari Sankt-Peterburgga borib imperator Aleksandr I qabulida bo'ldi.

1803-yilda Yunusxoja kasallanib, vafot etadi. Hokimiyatga uning o'g'li Sultonxoja o'tirdi.

1804-1806-yillar Xiva xonligida Eltuzar hukmronlik qilgan.

1804-yil Xiva xonligida qo'ng'iroqlar sulolasi hukmronligi rasman o'rnatilgan. Bu suloia 1920-yilga qadar Xiva xonligini idora qildi.

1804-yilda Xivada Avazning o'g'li Eltuzar o'zini xon deb e'lon qildi.

1804-yilda Dinnosirbek hokimlik qilayotgan Marv viloyati aholisi qo'zg'olon ko'targan.

1804-yilda Fransiyada imperiyasi tashkil topdi.

1804-yilda Napoleon Bonapart Senatdan o'zini «Fransuzlar imperatori Napoleon I» deb e'lon qildi.

1804-yilda Orenburgda Buxoro amirligi savdogarlarning qarorgohi qurilib, unda 20 xonadon istiqomat qilgan.

1804-yilda Xiva xoni Muhammad Aminning o'g'li Avaz hukmronligi tugagan.

1804-yilda Xiva xonligida Eltuzar hukmronligi boshlandi.

1805-1809 -yillarda bo'lgan voqealar

1805-yilda yozuvchi F.Shiller vafot etgan.

1805-yildan Qo'qon davlati rasman xonlik deb atala boshlangan.

1805-yili Olimxon o'z davlatini rasman Qo'qon xonligi deb, o'zini xon deb e'lon qildi.

1806-1807-yillarda Amir Umarxon Marg'ilon hokimi bo'lgan.

1806-1825-yillarda Eltuzarxonning ukasi Muhammad Rahimxon I hukmronlik qilgan.

1806-yilda Eltuzarxon Xiva-Buxoro urushida halok bo'ldi.

1806-yilda Eltuzarxonning ukasi Muhammad Rahimxon I hukmronlik boshlandi.

1806-yilda Muminning «Firdavs ul-iqbol» tarixiy asari Eltuzarxon tomonidan to'g'riroq bilan yozilgan.

1806-yilda Xiva xonligida Eltuzar hukmronligi tugagan.

1806-yilgacha Muqaddim Rim imperiyasi hukmronlik qilgan.

1807-yilda «Islah shartnomasi» Rossiya Napoleon bilan shartnoma imzoladi.

1809-1865-yillarda Avraam Linkoln yashagan.

1809-1874-yillarda asl ismi Muhammad Rizo Ernavarbiy o'g'li bo'lgan Ogahiy yashagan.

1809-1882-yillar ingliz tabiatshunos olimi Charlz Darvinning yashagan.

1809-yilda Amudaryo, Quvendaryo va Orol dengizi atrofida yashovchi qoraqalpog'lar xonligi bo'ysundirildi.

1809-yilda asl ismi Muhammad Rizo Ernavarbiy o'g'li bo'lgan Ogahiy tug'ilgan.

1809-yilda Avraam Linkoln tug'ilgan.

1809-yilda ingliz tabiatshunos olimi Charlz Darvinning tug'ilgan.

1810-1811 -yillarda bo'lgan voqealar

1810-1822-yillarda Qo'qonda Olimxonning ukasi Umarxon hukmronlik qilgan.

1810-yil 25-may Argentina xalqining milliy bayram kuni bo'lib qo'ldi.

1810-yilda Argentinada mustaqillik uchun qur'oli kurash boshlandi.

1810-yilda Ispaniyaning Lotin Amerikasi mustamlakalarida ommaviy qo'zg'olon boshlandi.

1810-yilda Meksikada Idalgo dehqonlarning eng kambag'al tabaqalariga mansub bo'lgan hindular bilan mulohazasi mustaqillik uchun kurashga va o'zlaridan tortib olingan yerlarni qaytarib olishga chaqirdi.

1810-yilda Qo'qonda Olimbek hukmronligi tugagan.

1810-yilda Qo'qonda Olimxonning ukasi Umarxon hukmronligi boshlangan.

1810-yilda Toshkent mustaqilligi butunlay barham topdi.

1810-yilda Toshkent Qo'qon xonligi tarkibiga qo'shib olindi.

1810-yilda xonning Toshkentdaligidan foydalanib, «Olimxon Tosh-

kenida o'ldi», degan mish-mish tarqatishdi. Taxtga uning akasi Umarxonni o'tqizdilar.

1811-1812-yillarda Xivaga Buxorodan O'rozboy Jo'ra va Asad Murod yasovulboshi boshchiligidagi elchilar kelgan.

1811-yilda Muhammad Rahimxon I dushmanlik rahidagi Orotho'y zodagonlarining qarshiligini sindirildi.

1811-yilda Venesuela mustaqil deb e'lon qilindi.

1811-yilda Yangidaryo (Janadaryo) atrofida yashovchi qoraqalpog'lar tobe etildi.

1811-yil Venesuela mustaqilligi e'lon qilindi

1812-1814-yillarda bo'lgan voqealar

1812-1872-yillardagi Xorazmning tarixiga bag'ishlangan asar O'gahiy yozgan.

1812-yil 24-iyunda Napoleon armiyasi Rossiya hujum boshladi.

1812-yil 7-sentabrda Fransiya-Rossiya qo'shini o'rtasidagi hal qiluvchi jang Moskva yaqinidagi Borodino qishlog'ida bo'lib o'tdi.

1812-yilda Fransiya va Rossiya o'rtasida urush boshlandi.

1812-yilda Xivaga Eron va qozoqlarning O'rta juz xonligidan elchilar kelishgan.

1812-yilga qadar bo'lgan Xorazmning tarixini Xiva xonli Elham farmoyishi bilan Shermuhammad Munis yozgan.

1813-yil oktabrda Yevropaning ittifoqchi davlatlari hamda Fransiya o'rtasidagi hal qiluvchi jang Leypsig ostonasida bo'lib o'tdi va bu jang tarixga «Xalqlar janggi» nomi bilan kirdi.

1813-yilda Paragvay mustaqillikka erishdi.

1813-yilda Rossiya-Eron o'rtasida shartaoma imzolangan.

1814-1815-yilda Vena Kongressi. «Muqaddas Ittifoq»ning tuzilishi.

1814-yilda ittifoqchi davlatlar armiyasi Parij shahriga kirib keldi.

1814-yilda Vena Kongressi Avstriyaning poytaxti Vena shahrida bo'lib o'tdi.

1815-1819-yillarda bo'lgan voqealar

1815-yil 18-iyunda ittifoqchi davlatlar (Buyuk Britaniya, Prussiya va boshqalar) juda katta armiyani Napoleonga qarshi hal qiluvchi jang Vaterloo qishlog'ida bo'lib o'tdi.

1815-yil 18-iyunda Vaterlooda Napoleon I armiyasi tor-mor etilgan.

1815-yil 20-martda Napoleon Parij shahrini egalladi.

1815-yil 26-martda Napoleon yana imperatorlik taxtiga o'tirdi.

1815-yil martda Napoleon Eibadan Fransiyaning janubiga yulib keldi.

1815-yilda Burbonlar sulolasining vakili Lyudovik XVIII Napoleon tarafdorlaridan o'ch o'la boshladi.

1816-yilda AQSHda erkinlikda erishgan qora timli qullarni Afrikaga

yo'llashirish harakati boshlandi.

1816-yilda Argentina mustaqillikka erishdi.

1816-yilda Buyuk Britaniyada mashinalar 150 mln odamning qo'l mehnatiga teng ishni bajardi. Vabolaniki, bu davrda Buyuk Britaniya aholisi 12 mln kishini tashkil etardi.

1818-yilda Chili mustaqillikka erishdi.

1818-yilda mashhur shoir Mujiim-Obid vafot etgan.

1819-1822-yillarda Namangan aholisi kuchi bilan katta Yangi-ariq kanali qazilgan.

1819-yilda Rossiya elchisi N. I. Muravyov Xiva xonligiga kelgan.

1819-yilda Shermuhammad Munis Mirxondning «Ravzat us-safot» («Solihlik bog'i») tarixiy asarini o'zbek tiliga tarjima qilishni boshladi va asarning 1-jildini tarjima qilishga ulgurdi.

1819-yilda Xiva elchigara hududlarida istehkomlar qurish imkoniyatlarini o'rganish maqsadida armiya zobiti N. Muravyov rahbarligida maxsus ekspeditsiya yuborgan.

1819-yilda Yangi Granada Venesuela bilan birlashdi. Birlashgan davlatga X. Kolumb sharafiga Buyuk Kolumbiya deb nom berildi.

1821-yilda bo'lgan voqealar

1821-1902-yillarda nemis olimi R. Virxov yashagan.

1821-yilda Fazliy Namangoniy Umarxon amriga binoan, 63 shearning she'rlarini o'z ichiga olgan «Majmua-yi shoirona» to'plamini nashr etgan.

1821-yilda Gvineya qirg'oqlarida 13 ming km² yer maydoni sotib olindi.

1821-yilda Meksika davlat mustaqilligini qo'lga kiritgan.

1821-yilda Meksikada qullik bekor qilindi.

1821-yilda Miyonquilda qo'zg'olon ko'tarildi.

1821-yilda Napoleon uzoq Muqaddas Yelena oroliga surgunda vafot etdi.

1821-yilda nemis olimi R. Virxov tug'ilgan.

1822-yilda bo'lgan voqealar

1822-1842-yillarda Qo'qonda Muhammad Alixon (Madalixon) hukmronlik qilgan.

1822-1848-yillar tarixi Mulla Ali qori Qunduziyning «Tavorixi man-uma» asarida bayon etilgan.

1822-1895-yillarda fransuz mikrobiologi va kimyogari Lui Paster yashagan.

1822-yilda Abdulkarim Fazliy Namangoniy Amir Umarxonning topshirig'iga binoan «Umarxon» dostonini yozib tugatgan.

1822-yilda Braziliya mustaqilligi e'lon qilindi.

1822-yilda Braziliya Portugaliyadan mustaqil deb e'lon qilindi.

1822-yilda fransuz mikrobiologi va kimyogari Lui Paster tug'lgan.
1822-yilda fransuz olimi Jak-Fransua Shampolyon Muz manzaralar o'qish kalitini topdi.

1822-yilda ma'rifatparvar hukmdor va shoir Umarxon hukmronligi tugagan.

1822-yilda Muhammad Rahimxon I Marvni Buxorodan qaytarib olgan.

1822-yilda Podsho Rossiyasi O'rta juz xonligida xonlik hokimiyatini tugatdi.

1822-yilda Qo'qonda Muhammad Alixon (Madalixon) hukmronligi boshlandi.

1822-yilda Qo'qonda Olimxonning ukasi Umarxon hukmronligi tugagan.

1824-yilda bo'lgan voqealar

1824-1878-yillarda qoraqalpog' adibi Ajmiyox Qo'siboy o'g'li (taxallus Zevor) yashagan.

1824-yil dekabrda Ispaniya Yuqori Peru vatanparvarlari qo'shini Bolivianning saldoshi general Sukre boshchiligidagi ispan qo'shini tor-mor etdi.

1824-yilda Lyudovik XVIII vafot etdi.

1824-yilda Meksika respublika deb e'lon qilindi.

1824-yilda Podsho Rossiyasi Kichik juz xonligida xonlik hokimiyatini tugatdi.

1824-yilda qoraqalpog' adibi Ajmiyox Qo'siboy o'g'li (taxallus Zevor) tug'lgan.

1825-yilda bo'lgan voqealar

1825-1842-yillar Xiva xoni Olloqulixon hukmronlik qilgan.

1825-yil 14-dekabrda dekabristlar qo'zg'olani boshlandi, biroq qo'zg'olon muvaffaqiyatsizlikka uchradi.

1825-yil fevralda Murkford ekspeditsiyasi Buxoroga yetib keldi.

1825-yilda Buyuk Britaniya parlamenti ish tashlashda qatnashishni taqiqlaychi qonun qabul qildi.

1825-yilda Buyuk Britaniyada dunyoda birinchi temiryo'l qurildi.

1825-yilda Eltubaxxonning ukasi Muhammad Rahimxon I hukmronligi tugagan.

1825-yilda O'rta Osiyoga M. Murkford Angliya bilan aloqalarni yo'lga qo'yish uchun yuboriladi.

1825-yilda Orenburgdagi savdogarlar qarorgohi kengayib, xanadonlar zoni 30 tuga yetdi.

1825-yilda Rossiyada dekabristlar qo'zg'olani bo'lib o'tdi.

1825-yilda Sin imperiyasiga qarshi milliy-ozodlik kurashi boshlangan.

1825-yilda Urugvay mustaqil deb e'lon qilingan.

1825-yilda Xiva xoni Olloqulixon hukmronligi boshlandi.

1825-yilda Yuqori Peru Ispaniya zulmidan uzil-kesil ozod bo'ldi.

1825-yilda Yuqori Peru S. Bolivar sharafiga Boliviya deb ataldi.

1826-yilda bo'lgan voqealar

1826-1829-yillarda bo'lib o'tgan Eron-Rossiya urushida Eron yana yengildi.

1826-1860-yillarda Amir Haydarning uchinchi o'g'li Nasrullo hukmronlik qilgan.

1826-yilda Afg'onistonda Barakzaylar sulolasi hukmronligi o'rnatildi.

1826-yilda Afg'onistonda Durroniylar sulolasi hukmronligi barham topdi.

1826-yilda Amir Haydarning uchinchi o'g'li Nasrullo hukmronligi boshlangan.

1826-yilda Buxoroda Amir Haydar hukmronligi tugagan.

1826-yilda Do'st Muhammadxon Afg'oniston taxtini egalladi va o'zini amir deb e'lon qildi.

1826-yilda Rossiya polkovnik F. Berg boshchiligidagi Ustyurtga ekspeditsiya yubordi.

1827-yilda bo'lgan voqealar

1827-1897-yillarda yirik olim, faylasuf, shoir Ahmad Donish yashagan.

1827-1900-yillarda qoraqalpog' xalqi adabiyotining asoschisi Berdaq yashagan.

1827-yil 25-iyul kuni Xiva xoni Olloqulixon Oydo'stbiyga qarshi Muhammad Nazarbiy inoqni qo'mondon etib tayinlaydi va Xo'jayli shahriga jo'natdi.

1827-yil 29-iyulda Oydo'stbiy o'zining ilki o'g'li Rizo va To'rni 300 botirga bosh qilib, Qo'ng'iro't qo'rg'oniga chopovulga yuboradi.

1827-yilda Londonda Buyuk Britaniya, Fransiya va Rossiya o'rtasida Gretsiyaga muxtoriyat huquqi berilishini ko'zda tutuvchi bitim imzolandi.

1827-yilda qoraqalpog' xalqi adabiyotining asoschisi Berdaq tug'lgan.

1827-yilda Xiva xonlari zulmiga qarshi Oydo'stbiy boshchiligidagi qo'zg'olon ko'tarildi.

1827-yilda yirik olim, faylasuf, shoir Ahmad Donish tug'lgan.

1828-1830-yillarda bo'lgan voqealar

1828-1829-yillardagi Rossiya-Turkiya urushi Rossiyani Xiva bilan munosabatlarini yanada keskinlashtirishdan o'zini tiyishga majbur etdi.

1828-yilda AQSHda Demokratik partiya tashkil topgan.

1828-yilda nemis kompozitori L.Betxoven vafot etgan.

1828-yilda Singapur Buyuk Britaniyaning mustamlaka hududiga aylangan.

1828-yilda Urugvayning to'la mustaqilligi e'lon qilindi.

1829-yilda Xitoy hukumati Qo'qonning Sharqiy Turkistonda yamalgan savdo ishlarini taqiqladi.

1830-yilda Bolivar iste'foga chiqishga majbur bo'ldi.

1830-yilda Fransiya Jazoini bosib olgan.

1830-yilda Karl X o'z hokimiyatini yanada mustahkamlashga urinish mamlakat parlamentini tarqatib yubordi.

1831-yilda bo'lgan voqealar

1831-1832-yillarda yozilgan Xudoyberdi Avaz Muhammadning «Dili g'amiyib» asari Xiva xonligi, uning shaharlari haqida muhim ma'lumotlar beradi.

1831-yilda inglizlar Markaziy Osiyoga Aleksandr Byornani ikkinchi marta elchi etib yubordi.

1831-yilda Lion shahrining o'zida o'tuz mingga yaqin to'quvchisi qo'zg'olon ko'tardi.

1831-yilda Rim papasi Koreya yepiskopligi tuzilganligini e'lon qildi.

1831-yilda tarixchi olimi Muhammad Ya'qub ibn Doniyolbiy Buxoriy vafot etgan.

1832-yilda bo'lgan voqealar

1832-yilda A. Byorn Buxoroga kirib keldi. U o'zini arman savdogari deb tanitdi.

1832-yilda Buyuk Britaniyada parlament islohoti o'tkazilib, parlamentga saylov tartibini o'zgartirdi.

1832-yilda Misr hukmdori Muhammad Ali turk sultoni qo'shinini tor-mor etdi.

1832-yilda nemis shoiri I. Goye vafot etgan.

1832-yilda Pekinda Xitoy-Qo'qon shartnomasi imzolangan.

1832-yili Koreya qirg'oqlari yaqinda paydo bo'lgan kema Buyuk Britaniya nomidan savdo munosabatlari o'rnatishni taklif qildi, lekin rad javobini oldi.

1834-yilda bo'lgan voqealar

1834-yilda Lion to'quvchilari yana qo'zg'olon ko'tardilar.

1834-yilda Olloqulixon madrasasi qurilishi tugallandi.

1836-1840 -yillarda bo'lgan voqealar

1836-yilda London shahrida ishchilarning «Umumiy saylov huquqi uchun kurash ishchi Assotsiatsiyasi» tuzildi.

1837-yilda A.S. Pushkin vafot etgan.

1837-yilda Amir Nasrullo qorachirik o'rniga munazam qo'shin(navkariya) tuzish maqsadida harbiy islohat o'tkazgan.

1838-yilda Buyuk Britaniya Afg'onistonni o'z ta'sir doirasiga olish maqsadida unga hujum qildi.

1838-yilda ingliz-afg'on urushi boshlandi.

1839-yilda Angliya Afg'onistonga qarshi harbiy harakatlar boshlagan.

1839-yilda ingliz razvedkasi Hirotida o'z qurorgohini vajadga kelgan.

1839-yilda Rossiya Xivaga V. Perovskiy boshliq harbiy ekspeditsiyasi tashkil etildi.

1839-yilda V. Perovskiy qo'shinlari Xiva xonligigacha yetib kelolmay orqaga qaytib ketgan.

1840-yilda Britaniya hukumati afyuni va britan tovarlarini olib borishni qonunlashtirish uchun Xitoyga qarshi urush boshladi.

1840-yilda jahon mamlakatlarida barcha temiryo'llarning uzunligi 700 km ni tashkil etardi.

1840-yilda Muhammad Ali Misr va Sudanni boshqarishni meros qoldirish huquqini qo'lga kiritdi.

1841-yilda bo'lgan voqealar

1841-yil Mang'it hokimi Xo janiyoz tomonidan Tosh madrasa qurilgan.

1841-yilda Buyuk Britaniya Fronni noleng shartnomani imzolashga majbur etdi.

1841-yilda Jahon otin-taxallusi Uvaysiy vafot etgan.

1841-yilda Kohul aholisi inglizlarga qarshi qo'zg'olon ko'tardi.

1841-yilda Qo'qonda Madalixon o'z ukasi Sulton Mahmudxon foydasiga taxtdan voz kechdi.

1842-yilda bo'lgan voqealar

1842-1845-yillarda Namangan baland devor bilan o'ralgan.

1842-1845-yillarda Qo'qonda Seralixon hukmronlik qilgan.

1842-yil 27-dekabrda Xiva va Rossiya o'rtasida «Majburiyatlar akti» shartnomasi imzolangan.

1842-yilda Amir Nasrullo o'z qo'shinlarini Qo'qonga qarshi safarbar etdi.

1842-yilda Buxoro amirbegi Qo'qon xonligini bosib oldi.

1842-yilda Buxoroga kelgan Angliyaning Ost-Indiya kompaniyasi vakillari Ch Stoddart va A. Kennoli amir tomonidan qatl qildirdi.

1842-yilda Buyuk Britaniya qo'shini Afg'onistondan chiqib ketdi.

1842-yilda ingliz fizigi D.Joul va nemis fizigi Y.Mayer tajribalar yo'li bilan energiyaning saqlanish qonunini asoslab berdilar.

1842-yilda ko'zi tug'ma ojiz Vola vafot etgan.

1842-yilda ma'rifatparvar davlat arbobi Mohlaroyim-Nodira vafot etgan.

1842-yilda Qo'qonda Muhammad Alixon (Madalixon) hukmronligi tugagan.

1842-yilda Qo'qonda Sheraxixon hukmronligi boshlandi.

1842-yilda soliq oqibatida Qo'qonda katta qo'zg'olon ko'tarildi.

1842-yilda Xiva xoni Olloqulixon hukmronligi tugagan.

1842-yilda Xiva xoni Olloqulixon Xiva shahrini tashqi dushmanlar hujumidan saqlash maqsadida shaharni uzunligi 6250 metr, balandligi 7,8 metr, devorining qalinligi esa 3-6 metr bo'lgan devor bilan o'ratgan.

1842-yilgacha «birinchi ufiy urushi» davom etdi.

1843-1846-yillarda bo'lgan voqealar

1843-1844-yillarda Xivaga Qo'qon xonligi elchilari kelgan.

1843-1910-yillarda nemis olimi Robert Kox yashagan.

1843-yilda «Ost-Indiya» kompaniyasi Hindistonning Sind viloyatini bo'ysundirdi.

1843-yilda nemis olimi Robert Kox tug'ilgan.

1843-yilda Xiva va Buxoroga kapitan J. Abbot yuborilgan.

1844-yilda Buxoro xonligining Markaziy Osiyo-Rossiya tashqi amaldoridagi ulushi 25 foizni tashkil etgan.

1844-yilda Buxoroga mayor I. Volf yuborilgan.

1844-yili Amir Umarxon davridagi shoirlardan biri Maxmur (asli ismi Mahmud) vafot etgan.

1845-1855-yillar Xiva xoni Muhammad Aminxon hukmronligi.

1845-1932-yillarda nemis fizigi Vilgelm Konrad yashagan.

1845-va 1847-yillarda Fransiya qurg'oqchilik ro'y berdi.

1845-yilda Isfura hokimi Samarqandda istiqomat qilib turgan marhum Qo'qon xoni Olimxonning o'g'li Murodxonni olib kelib Qo'qon taxtiga o'tqizadi va

1845-yilda Musulmonqul O'sh xalqi qo'zg'olonini bostirish uchun qo'shin bilan yuborildi.

1845-yilda nemis fizigi Vilgelm Konrad tug'ilgan.

1845-yilda Qo'qonda Sheraxixon hukmronligi tugagan.

1845-yilda Sheraxixon o'ldirildi.

1845-yilda Xiva xoni Muhammad Aminxon hukmronligi boshlandi.

1845-yili Qo'qonda Musulmonqul kuyovi Xudoyorxonni taxtiga o'tqizdi.

1846-1898-yillarda Dukchi eshon nomini olgan Muhammad Ali yashagan.

1846-yilda Dukchi eshon nomini olgan Muhammad Ali tug'ilgan.

1846-yilda Neptun sayyorasi kashf etildi.

1847-yilda bo'lgan voqealar

1847-1865-yillarda birinchi bosqichda Rossiya imperiyasi tomonidan Qo'qon xonligining shimoliy-g'arbiy viloyatlari va Toshkent shahri istilo qilindi.

1847-yilda jazonirliklar yo'lbo'shchisi Abdulqodir qo'shini fransuzlar tomonidan qurshab olingi va tor-mor etildi.

1847-yilda Liberiya (erkin) davlati tuzilganligi e'lon qilindi.

1847-yilda Raim (Oral) qal'asi qurildi.

1847-yilda Rossiya imperiyasi O'rta Osiyoni istilo qilishning birinchi bosqichi boshlandi.

1847-yilda Rossiya, xonliklarga olib boradigan yo'lda ikkita tarkkon qurdi.

1847-yilda Sirdaryoning Orolga quyilish joyida Raim qal'asi bunyod etildi.

1847-yilda Xiva elchilari Peterburgda podsho qubasida bo'lgan.

1847-yilda Yetisov Olatog'idagi Kopul istehkomi qurilgan.

1847-yilda Yevropa davlatlari iqtisodiyotini me'mor qamrab oldi.

1847-yilda Yevropa davlatlaridagi iqtisodiy inqiroz Germaniyani ham cheklab o'tinadi.

1847-yildan boshlab harbiy istilochilik yurishlarida ishtirok etgan harbiy qismlar Turkiston harbiy okrugining tarkibiga kiritildi.

1848-yilda bo'lgan voqealar

1848-yil 18-martda Fransiya inqilob ta'sirida Berlinda qo'zg'olon boshlandi.

1848-yil 23-fevralda Fransiya tarixida yana bir inqilob yuz berdi.

1848-yil 25-fevral kuni Fransiya Respublika deb e'lon qilindi.

1848-yil dekabrda hukmron tabaqalar Napoleon I Bonapartning juyuni Lou Napoleon Bonapartning Fransiya Prezidenti etib saylanishiga imzoladilar.

1848-yil fevral inqilobi natijasida Lyul monarxiyasi quladi.

1848-yil fevralda Fransiya inqilob boshlangan.

1848-yilda Eronda «Bobiylar qo'zg'olon» ko'tarildi.

1848-yilda Prussiya qirolligida Konstitutsiya joriy etildi.

1849-1851-yillarda bo'lgan voqealar

1849-yilda inglizlarga bo'ysundirilgan afg'on qabilalarini o'z davlati atrofida birlashtirish harakatini boshlab yubordi.

1850-1864-yillarda Xitoyda Taypinlar davlati bo'lgan.

1850-yil o'rtalarigacha Bobiylar qo'zg'oloni davom etdi.

1850-yilda fransiyalik Onore de Balzak vafot etgan.

1850-yilda Xitoyda qudratli dahqonlar urushi alanga oldi.

1850-yilda Xitoyda Taypinlar davlati tashkil topdi.

1851-1855-Muhammad Aminxon madrasasi bunyod etildi.

1851-1855-yillarda Ichon qal'adagi Muhammad Aminxon madrasasi qurilgan.

1851-1914-yillarda qrim-tatar ma'rifatparvari Ismoil G'aspirali yashagan.

1851-yil 2-dekabrda Lui Napoleon davlat to'ntarishi o'tkazdi.

1851-yilda Ichon qal'adagi Muhammad Aminxon madrasasi qurilishi boshlandi.

1851-yilda qrim-tatar ma'rifatparvari Ismoil G'aspirali tug'ilgan.

1851-1853-yillarda bo'lgan voqealar

1852-yil 9-oktabr kuni Musulmonqul Toshkentdan chaqirilgan qo'shin bilan qipchoqlar qirg'inini uyushtirdi.

1852-yil 2-dekabrda Fransiya Ikkinchi imperiya o'rtatildi.

1852-yil 2-dekabrda Lui Napoleon o'zini Napoleon III nomi bilan Fransiya imperatori deb e'lon qildi.

1852-yilda Fransiya ikkinchi marta imperiya deb e'lon qilindi.

1852-yilda Musulmonqul va qipchoqlar hukmronligi barham topdi.

1852-yilda Rossiya imperiyasi qo'shinlarining Oqmachit qal'asini bosib olish borasidagi dastlabki harakatlari mag'lubiyatga uchragan.

1853-1856-yillarda Qrim urushi bo'lgan.

1853-1856-yillarda Turkiya-Rossiya urushida Rossiya mag'lubiyatga uchradi.

1853-yilda Qrim urushi boshlangan.

1853-yilda Buyuk Britaniya Eronni namun Hircotga da'vosidan voz kechishga majbur etdi.

1853-yilda Orenburg general-gubernatori V.A.Perovskiy tomonidan Oqmachit qal'asi bosib olindi.

1853-yilda Rossiya imperiyasi qo'shinlari Oqmachit qal'asini egallash uchun ikkinchi marta hujum boshladi.

1853-yilda Rossiya qo'shinlari tomonidan Oqmachit qal'asi bosib olingan.

1853-yilda Turkiya-Rossiya urushi boshlandi.

1853-yildan boshlab Parij 20 yil davomida qurilish maydoniga aylandi.

1854-yilda bo'lgan voqealar

1854-yilda AQSH va Yaponiya «Tinchlik va do'stlik to'g'risida» shartnoma imzolandi.

1854-yilda AQSH Yaponiyani chet elliklar uchun ochilishga majbur etdi.

1854-yilda AQSHda Respublikachilar partiyasi tashkil topgan.

1855-yilda bo'lgan voqealar

1855-1856-yillarda Erzarbiy boshchiligidagi qoraqalpoqlar

qo'zg'oloni bo'ldi.

1855-1881-yillarda Rossiya imperatori Aleksandr II hukmronlik qilgan.

1855-yilda Buyuk Britaniya bilan qayta urushni istamagan Do'st Muhammadxon ingliz-afg'on do'stlik shartnomasini imzoladi.

1855-yilda Efiopiyada Kasa o'zini imperator deb e'lon qildi.

1855-yilda Ichon qal'adagi Muhammad Aminxon madrasasi qurilishi tugagan.

1855-yilda o'zbeklar va tojiklar yashaydigan Amudaryoning janubiy sohilidagi hududlar Afg'oniston viloyatiga aylantirildi.

1855-yilda qoraqalpoqlarning qo'ldovli qabilasidan bo'lgan Erzarbiy boshchiligidagi qo'zg'olon boshlandi.

1855-yilda Rossiya imperatori Aleksandr II hukmronligi boshlandi.

1855-yilda Xiva xoni Muhammad Aminxon hukmronligi tugadi.

1856-yilda bo'lgan voqealar

1856-1920-yillarda Bal Gangadxara Tilak yashagan.

1856-1950-yillarda ingliz yozuvchisi B.Shou yashagan.

1856-yilda Amir Nasrullo Shahrizabz va Kitobni o'ziga boysundirishga muvaffaq bo'ldi.

1856-yilda Bal Gangadxara Tilak tug'ilgan.

1856-yilda Eron Hirot shahrini bosib oldi.

1856-yilda Eronning Hirotini bosib olishiga javoban Buyuk Britaniya Eronga urush e'lon qildi.

1856-yilda ingliz yozuvchisi B.Shou tug'ilgan.

1856-yilda Parij Tinchlik shartnomasi imzolangan.

1856-yilda Qrim urushi tugagan.

1856-yilda Said Muhammadxon Xiva taxtiga o'tirgan.

1856-yilda Turkiya-Rossiya urushi Rossiya mag'lubiyati bilan tugadi.

1856-yilda Xitoyda ikkinchi afyon urushi to'y berdi.

1857-yilda bo'lgan voqealar

1857-yilda Ahmad Donish Buxoro amiri Nasrulloning elchilari bilan Moskva, Peterburg va boshqa Rossiya shaharlari bo'ylab sayohat qilgan.

1857-yilda Buyuk Britaniya bilan Afg'oniston o'rtasida harbiy shartnoma ham tuzildi.

1857-yilda Buyuk Britaniya va Eron o'rtasida Parij Tinchlik shartnomasi imzolandi.

1857-yilda Hindistonda sipohilar qo'zg'oloni boshlandi.

1858-yilda bo'lgan voqealar

1858-yilda tarixchi Mulla Ali qori Qanduziy vafot etgan.

1858-1859-yillarda qoraqalpoq urug'laridan ayrilishi yana

qo'zg'olon ko'tardilar.

1858-yilda qadim Hindistonda-hoburiylar sulolasi hukm surdi.

1858-yilda musulmonlar Hindiston Buyuk Britaniya mulki deb o'lon qindilar.

1858-yilda Xiva va Buxoro yuborilgan diplomatik missiya rahbari N. Ignatyev edi.

1858-yilda Yaponiyada amerikaliklarga yana bir nechta port ochib qo'yildi.

1859-yilda bo'lgan voqealar

1859-1943-yillarda «Milliy blok» hukumatini boshqargan A.Milyerani yashab o'tgan.

1859-yilda «Milliy blok» hukumatini boshqargan A.Milyerani tug'ilgan.

1859-yilda Aleksandr II Qo'qon xonligini bosib olish to'g'risida qaror qabul qildi.

1859-yilda Buxoro madrasasini ta'minlash ishlari boshlandi.

1859-yilda Rossiya imperatori Aleksandr II ning Qo'qon xonligini bosib olishning davom ettirilishi to'g'risidagi ko'rsatmasidan so'ng harbiy harakatlari kuchaydi.

1859-yilda saroy tarixchisi Motummasd Yaman tomonidan «Xudoyqul Navoiy asari yozilgan».

1860-yilda bo'lgan voqealar

1860-1885-yillarda Amir Muzaffar hukmronlik qilgan.

1860-1910-yillar oralig'ida AQSHda fermerlar soni 3 marta ko'paydi.

1860-1934-yillarda R.Puankare yashab o'tgan.

1860-yilda Amir Haydarning uchiachi o'g'li Nazrullo hukmronligi tugagan.

1860-yilda Amir Muzaffar hukmronligi boshlangan.

1860-yilda AQSH sanoat mahsuloti hajmi jihatidan dunyoda 4-o'rinda edi.

1860-yilda AQSHda respublikachilar Linkoln prezidentlikka nomzod etib ko'rsatildi.

1860-yilda Buyuk Britaniya-Fransiya savdo shartnomasi imzolangan.

1860-yilda Jozeppe Garibaldi o'z harbiy kuchi bilan Sitsiliya oroligina kelib tushdi.

1860-yilda R.Puankare tug'ilgan.

1861-yilda bo'lgan voqealar

1861-1865-yillarda AQSHda shimol va janub o'rtasida fuqarolar urushi bo'lgan.

1861-yil 19-fevralda Rossiya podshosi Aleksandr II krepostnoylik huquqining bekor qilinishi to'g'risidagi qonunni imzoladi.

1861-yilda AQSHda shimol va janub o'rtasida fuqarolar urushi boshlangan.

1861-yilda Italiya qirolligi tashkil topdi.

1861-yilda Rossiyada krepostnoylik huquqi bekor qilindi.

1862-1863-yillarda bo'lgan voqealar

1862-yilda Qo'qon xonligida Hazrati Kalon Solihzoda madrasasi qurilgan.

1863-1870-yillarda Xudoyorxon saroyi qurilgan.

1863-1945-yillarda D.Lloyd-Jorj yashab o'tgan.

1863-yilda Afg'onistonda Do'st Muhammadxon vafot etgan.

1863-yilda AQSHda qullik bekor qilindi.

1863-yilda D.Lloyd-Jorj tug'ilgan.

1863-yilda Xudoyorxon saroyi qurilishi boshlangan.

1864-yilda bo'lgan voqealar

1864-1866-yillar davomida bosib olingan hududlarda Sirdaryo viloyati tashkil qilindi.

1864-1874-yillarda Liberallar partiyasidan U. Gladston bosh vazir bo'lgan.

1864-1885-yillarda 20 yildan ortiq vaqt davomida Rossiya imperiyasi bosqinchilik urushlari olib borildi.

1864-1910-yillarda Xiva xoni Said Muhammad Rahimxon II hukmronlik qilgan.

1864-yil 12-iyul kuni uch kunlik jangdan so'ng, N. Varyovkin o'ryadi Qo'qon xonligiga qarashli Turkiston shahrini bosib oldi.

1864-yil 1-oktabrda Chernyayevning birinchi hujumi, Niyozbek qal'asini egalladi.

1864-yil 1-oktabrida M. Chernyayev o'zini podshoga yaxshi ko'rsatish uchun tezlik bilan Toshkentni qo'lga kiritmoqchi bo'ldi.

1864-yil 4-iyunda M. Chernyayev boshchiligidagi qo'shin Talas daryosining chap sohilidagi Avliyoota (hozirgi Taroz shahri)ni bosib oldi.

1864-yil kuzida Chimkent shahri egallanib, Yangi Qo'qon chizig'i asosida qo'lgan kiritilgan qal'alar birlashtirildi.

1864-yilda Avliyoota qal'asi, Turkiston, Chimkent shaharlari bosib olindi.

1864-yilda Buxoro xonligining Markaziy Osiyo-Rossiya tashqi savdosidagi ulushi 42 foizga ko'tarilgan.

1864-yilda Kavkaz Rossiya tarkibiga kiritildi.

1864-yilda Liberallar partiyasidan U. Gladston bosh vazir bo'ldi.

1864-yilda N.Varyovkin va M.Chernyayevlarning uch mingdan

ko'proq qo'shini ikki yo'nalishda: biri Perovski fortidan (Orenburg tomondan), boshqasi esa Verniy (Almati) shahri tomondan Toshkentni bosib olish uchun yo'lga chiqdi.

1864-yilda Taypinlar davlati qulatildi.

1864-yilda Toshkent aholining general Chernyayev qo'shinlariga qarshi kurashi bo'lib o'tdi.

1864-yilda Xitoyda hukumat qo'shinlari Nankin shahrini ishg'ol qildilar.

1864-yilda Xitoyda Taypinlar davlati barham topgan.

1864-yilda Xiva xoni Said Muhammad Rahimxon II hukmronligi boshlangan.

1865-yilda bo'lgan voqealar

1865-1868-yillarda Rossiya imperiyasi tomonidan O'rta Osiyo bosib olishining ikkinchi bosqichi bo'lib o'tdi.

1865-1933-yillarda ingliz yozuvchisi J.Golsuorsi yashagan.

1865-yil 17-iyunda M. Chernyayev Beshyog'och, Ko'kcha, Sebzor va Shayxontohur dahalarining oqsoqollarini chaqirdi.

1865-yil 6-avgustda Aleksandr II «Turkiston viloyatini idora qilish to'g'risidagi Muvaqqat Nizomni tasdiqlaydi.

1865-yil aprelda podsho hukumatining harbiy qo'shinlari Toshkent yoziniga joylashtirildi.

1865-yil aprelda AQSHda fuqarolar urushi shimolning g'alabasi bilan tugadi.

1865-yil mayda M.Chernyayev bevosita Toshkentga hujum boshladi.

1865-yilda Ahmad Donish «Manozir ul-kavokib» asarini yozdi.

1865-yilda Ahmad Donish amir Muzaffar taklifi bilan «Manozir ul-kavokib» nomli astronomiyaga oid kitob yozgan.

1865-yilda AQSH Kongressi tomonidan Konstitutsiyaga tuzatish kiritildi.

1865-yilda AQSHda shimol va janub o'rtasida fuqarolar urushi tugagan.

1865-yilda Avraam Linkoln vafot etgan.

1865-yilda Hindistonda tuz solig'i joriy etilgan.

1865-yilda ingliz yozuvchisi J.Golsuorsi tug'ilgan.

1865-yilda Orenburg general-gubernatorligi tarkibida Turkiston viloyati tashkil qilindi.

1865-yilda podsho qo'shinlari Toshkentni bosib oldi.

1865-yilda podsho Rossiyasi bosib olgan hududlarda Turkiston viloyati tuzildi.

1865-yilda Rossiya imperiyasi O'rta Osiyoni istilo qilishning birinchi bosqichi tugagan.

1865-yilda Rossiya imperiyasi tomonidan O'rta Osiyo bosib olishin-

ing ikkinchi bosqichi boshlandi.

1865-yilda Sirdaryo viloyati tashkil qilingan.

1865-yilda Turkiston viloyati tashkil qilingan.

1866-yilda bo'lgan voqealar

1866-1925-yillarda demokrat Sun Yat Sen yashagan.

1866-1937-yillarda R.Makdonald yashab o'tgan.

1866-1944-yillarda Roman Rollan yashagan.

1866-yil 12-oktabrda Rossiya imperiyasining harbiy qo'shinlari O'ratepani egalladi.

1866-yil 18-oktabrda Jizzax shahri ham podsho hukumati qo'lga o'tdi.

1866-yil 8-mayda Erjar qishlog'i yaqinida birinchi jangda amir qo'shinlari mag'lubiyatga uchradi.

1866-yil 24-mayda mustamlakachilar qo'shinlari tunga borib Xo'jand himoyachilarining mudofiasini yorib o'tdilar.

1866-yil kuzida 6 ming piyoda askar, 500 kazak, 28 to'p, 600 arava va 800 tuyadan iborat harbiy qo'shin O'ratepaga qarab harakat boshladi.

1866-yilda demokrat Sun Yat Sen tug'ilgan.

1866-yilda Erjar to'qayida (Sirdaryo bo'yida) Buxoro amirining lashkari podsho qo'shinlari tomonidan tor-mor etildi.

1866-yilda F.Romanovski Buxoro amirligi Rossiyaga qarshi urushga tayyorlanayotganligini bahona qilib, unga qarshi harbiy yurish boshlashga imperatordan ruxsat so'radi.

1866-yilda Otto fon Bismark Germaniyada mavjud davlatlarning Prussiya bilan «Shimoliy Germaniya Ittifoqi»ni tuzish haqida shartnoma imzoladi.

1866-yilda podsho qo'shinlari O'ratepaga hujum qilib, uni bosib oldi.

1866-yilda R.Makdonald tug'ilgan.

1866-yilda Roman Rollan tug'ilgan.

1866-yilda Rossiya imperiyasi yerlik aholiga o'z ta'sirini kuchaytirish uchun Toshkentda mahkama joriy qildi.

1866-yilda Rossiya imperiyasining O'rta Osiyodagi harbiy harakatlari rejasiga ko'ra Qo'qon xonligining taqdiri hal qilindi.

1867-yilda bo'lgan voqealar

1867-1868-yillarda Yaponiyada Meydzi inqilobi yuz bergan.

1867-1881-yillarda general-adyutant fon Kaufman Turkiston general-gubernatori bo'lgan.

1867-1900-yillarda Turkiston general-gubernatorligida 175 ta sanoat korxonasi ishga tashirilgan.

1867-yilda Avstriya-Vengriya imperiyasi vujudga keldi.

1867-yilda Avstriya va Vengriya imperiyasining yangi konstitutsiya-

si qabul qilingan.

1867-yilda Avstriya-Vengriya bitimi tuzilgan.

1867-yilda Buyuk Britaniya Kanadaga dominion maqomini berishga majbur bo'ldi.

1867-yilda Buyuk Britaniyada ikkinchi parlament islohoti o'tkazildi.

1867-yilda Buyuk Britaniyada parlament islohoti o'tkazilgan.

1867-yilda Efiopiyada Buyuk Britaniyaning aralashuvi bilan Kaan hokimiyati ag'darildi.

1867-yilda Tomson- amerikalik elektrotexnik, elektr bilan payvandlash usulini dastlab qo'llagan edi.

1867-yilda general-adyutant fon Kaufman Turkiston general-gubernatorligi boshlangan.

1867-yilda Kanada Buyuk Britaniyadan dominionlik huquqini olgan.

1867-yilda Musuxitoga imperator Meydzel («ma'rifatli boshqaruv») nomi bilan toj kiydirildi.

1867-yilda O'rta Osiyo mintaqasining bosh xaritasi tuzib chiqildi.

1867-yilda Qo'qon xonligi va Buxoro amirligining bosib olingan hududlarida Turkiston general-gubernatorligini tashkil etdi.

1867-yilda Rossiya o'ziga qarashli bo'lgan Alyaskani AQSHga juda arzon narxda sotib yubordi.

1867-yilda Tokugava sulolasining oxirgi syoguni imperator Musuxito foydasiga oliy hokimiyatdan voz kechdi.

1867-yilda Toshkentda O'rta Osiyoda birinchi meteorologiya stansiyasi ochildi.

1867-yilda Turkiston general-gubernatorligi va Turkiston harbiy okrugi tashkil etildi.

1867-yilda Yaponiyada uchinchi syogun sulolasi-Tokugava xonadoni hukmronligi tugagan.

1867-yildan 1918-yilgacha Avstriya imperiyasini Gabsburglar sulolasi vakili boshqardi.

1867-yilgacha Yaponiyada Tokugava xonadoni hukmronlik qildi.

1867-yilgi «Nizom» loyihasi asosida o'troq aholi bir bosqichli tizim shaklida, ya'ni oqsqoqliklarga, chorvador aholi esa ikki bosqichli tizim ko'rinishidagi volost va ovullarga birlashtirilgan.

1867-yilgi «Nizom» loyihasi bo'yicha o'lkada qozilar va biy sudlari, uyezdi sudlari, muvaqqat harbiy-sudlov komissiyalari, viloyat boshqaruvining sud bo'limlari va general-gubernatorlik Devonining sudlov bo'limi tashkil qilindi.

1867-yilgi «Nizom» loyihasida ko'rsatilgan huquqlardan tashqari Turkiston general-gubernatori o'lkani boshqarish uchun mahalliy sharoitdan kelib chiqqan holda mustaqil faoliyat olib borishda katta huquqlarga ega bo'lgan.

1867-yili inglizlar Efiopiyaga qarshi urush qilib, podsho («negus»

atalgan) Pendor II ning birlashtiruvchi siyosatiga putur yetkazdi.

1868-yilda bo'lgan voqealar

1868-1876-yillarda AQSHda Respublikachi U. Grand prezident bo'lgan.

1868-1878-yillarda Kuba xalqi ispan mustamlakachilariga qarshi ozodlik kurashi olib bordi.

1868-1936-yillarda riza-yozuvchisi M.Gorkiy yashagan.

1868-yil 1-iyulda Rossiya va Buxoro o'rtasida «sali shartnomasi» imzolandi.

1868-yil 1-mayda fon Kaufman Cho'ponota tepaligiga hujum boshladi.

1868-yil 2-iyunda Khat hokimi Jo'rubeq va Shahrisabz hokimi Bobobek samarqandlik qo'zg'olonchilar bilan birga Rossiya imperiyasi qo'shinlari garnizoni joylashgan qal'aga hujum qilishdi.

1868-yil 4-iyundan 7-iyungacha Rossiya imperiyasi qo'shinlari garnizoni joylashgan qal'ani egallash bo'yicha shiddatli janglar davom etdi.

1868-yil 6-iyunda Rossiya imperiyasi qo'shinlari garnizoni joylashgan qal'aga yordamchi kuchlar yaborildi.

1868-yil 8-iyunda qamalda qolganlarga harbiy kuchlar yetib keldi, shundan so'ng xalq himoyachilari Samarqanddan chiqib tog' tomonga chekinishga majbur bo'ldi.

1868-yil 28-iyunda Fon Kaufman Samarqandda Amir Muzaffar bilan Buxoro amirligini Rossiya imperiyasining protektoratiga aylantirgan shartnomani imzoladi. 1868-yil aprelda K. P. Kaufman Samarqandni bosib olishga kirishdi.

1868-yil Buxoro amirligi Rossiya imperiyasining protektoratiga aylandi.

1868-yilda AQSHda U. Grand prezidentligi boshlandi.

1868-yilda Buxoro amirligining o'g'li Abdulmalik to'ra rahbarligida Samarqandda mustamlakachi hukumatga qarshi qo'zg'olon ko'tarildi.

1868-yilda Buxoro amirligiga qarashli yerlarda Zamshon okrugi (markazi-Samarqand) tashkil qilingan.

1868-yilda Chexiyada qamal holati joriy qilindi.

1868-yilda Ispaniyada inqilob yuz berdi, Qirolicha Izabella II Fransiya qochib ketishga majbur bo'ldi.

1868-yilda K. P. Kaufman xonlikda o'z ta'sirini kuchaytirish maqsadida xon bilan shartnoma tuzdi.

1868-yilda Kaufman qo'shinlari Kattaqo'rg'onni bosib oldi.

1868-yilda Kuba xalqi ispan mustamlakachilariga qarshi ozodlik kurashi boshlandi.

1868-yilda podsho qo'shinlari Cho'ponota yonida Buxoro amiri qo'shinlarini tor-mor etdi.

1868-yilda podsho qo'shinlari Samarqand shahrini egalladi.

1868-yilda Rossiya gazetalaridan biri shunday yozadi: «Bu xalqning asosiy va deyarli birdan bir hunari dehqonchilikdir. Mehnatsevarlik sharofatidan qoraqalpog' yerlari yaxshi sug'oriladi va hech qayenda, hatto chig'ir bilan ko'tariladigan joylarda ham suv taqchilligi sezilmaydi».

1868-yilda rus yozuvchisi M.Gorkiy tug'ilgan.

1868-yilda Zirabuloq jangi bo'lib o'tgan.

1868-yillarda Rossiya imperiyasi tomonidan O'rta Osiyo bosib olishining ikkinchi bosqichi tugagan.

1869-yilda bo'lgan voqealar

1869-1870-yillarda Qo'qon xonligida Hukim Oyim madrasasi qurilgan.

1869-1870-yillarda Rossiya imperiyasi Tashqi ishlar vazirligi Angliya bilan Afg'oniston va O'rta Osiyodagi chegaralarni belgilash to'g'risida muzokaralar olib bordi.

1869-1932-yillarda sharqshunos va arxeolog V.Vyatkin yashagan.

1869-1940-yillarda N.Chamberlen yashab o'tgan.

1869-1948-yillarda hind xalqining buyuk farzandi Mahatma Gandi yashagan.

1869-yil 2-oktabrda Moxandas Karamchand Gandi tug'ilgan.

1869-yilda Buyuk Britaniya chetga 5,8 milliard rubl kapital chiqargan.

1869-yilda buyuk rus olimi D.I.Mendeleyev elementlarning davriy tizimini yaratdi.

1869-yilda Fransiya chetga 3,9 milliard rubl kapital chiqargan.

1869-yilda N.Chamberlen tug'ilgan.

1869-yilda rus olimi D.I.Mendeleyev davriy sistemani yaratdi.

1869-yilda sharqshunos va arxeolog V.Vyatkin tug'ilgan.

1869-yilda Vena shahrida ishchilarning ommaviy namoyishi o'tkazildi.

1869-yilda Yaponiyada aholining barcha tabaqalari rasman teng huquqli deb e'lon qilindi.

1869-yili Suvaysh kanali ochilgan.

1870-yilda bo'lgan voqealar

1870-1871-yilda Fransiya-Prussiya urushi bo'lib o'tgan.

1870-1874-yillarda Turkiya 3 mld. frankdan ortiq asorati qarz olindi.

1870-1880-yillarda Lotin Amerikasida qullarni sotadigan bozorlar, o'z oilasiga, o'z uyiga ega bo'lish huquqidan mahrum bo'lgan kishilarni sotish, xahmatkash qulni nazoratchilar tomonidan qamchilab ishlatish odatiy bo'ldi.

1870-1890-yillarda Hindistonda 18 mln. odam qirilib ketdi.

1870-1890-yillarda Hindistonda 20 martadan ko'p ocharchilik yuz berdi.

1870-1914-yillarda AQSHga 25 mln. kishi ko'chib keldi.

1870-yil 17-iyulda Fransiya Prussiyaga urush e'lon qildi.

1870-yil 1-sentabrda Napoleon III ham tarkibida bo'lgan Fransiya qo'shinining Sedan qal'asi yonida qurshab olindi.

1870-yil 2-sentabrda Napoleon III oq hayruq ko'tarishga buyruq berib, o'zining qilichini esa Prussiya qiroliga jo'natishga majbur bo'ldi.

1870-yil 3-sentabrda Parij aholisi qo'zg'olon ko'tardi.

1870-yil 19-sentabrda Parij Prussiya qo'shini tomonidan qurshab olindi. Muvaqqat hukumat polloi taslim bo'ldi.

1870-yilda Afg'oniston mustamlaka ham, qaram davlat ham emas edi.

1870-yilda AQSH Konstitutsiyasiga tuzatish kiritildi.

1870-yilda Fransiya ta'sirida bo'lgan Rim shahri ham Italiya qirolligiga qo'shib olindi.

1870-yilda jami 200 ming km temiryo'l qurilgan edi.

1870-yilda Lotin Amerikasida siyosiy jihatdan mustaqil bo'lgan davlatlarning tashkil topish jarayoni deyarli tugallandi.

1870-yilda nemis olimi Gernix Shlimann Turkiyadagi Hisorlik tepaligi xarobalari hududida qazishma ishlarini boshlab yubordi, chindan ham Troya qoldiqlarini topdi.

1870-yilda tarixchisi Muhammad Hakimxon To'ra ibn Sayid Ma'sumxon vafot etgan.

1870-yilda Toshkentda Turkiston xalq kutubxonasi tashkil etildi.

1870-yilda Turkiston general-gubernatori tomonidan taklif qilingan Samara teatri o'lkada bir necha kunlik dasturlarini namoyish etgan edi.

1870-yilda Xudoyorxon saroyi qurilishi tugagan.

1870-yildan boshlab Turkiston general-gubernatorligining rasmiy nashri «Тыпскерауное ведомство» va uning o'zbek tilidagi ilovasi «Turkiston viloyatining gazetasi» muntazam chiqib turdi.

1871-yilda bo'lgan voqealar

1871-1872-yillar ma'lumotlariga qaraganda, qoraqalpoqlarda urug'ning aksariyat oddiy a'zolari chorvaga ega bo'lishmagan, ayrim boylar ming boshgacha qoramol va 1,5 ming boshgacha qo'y-qo'ziga ega edi.

1871-1878-yillarda Yaponiyada qishloq xo'jaligi sohasida islohotlar o'tkazilgan.

1871-1890-yillarda Otto fon Bismark mamlakat hukumatini imperiya kansleri lavozimida boshqardi.

1871-1945-yillarda amerika yozuvchisi T.Drayzer yashagan.

1871-yil 10-mayda Germaniyaning Frankfurt shahrida Fransiya-Germaniya sulh shartnomasi imzolandi.

1871-yil 18-yanvarda Fransiyaning Versal saroyida Germaniya imperiya, Prussiya qiroli Vilgelm I esa Germaniya imperatori deb o'lin qildi. Otto fon Bismark imperiya kansleri lavozimini egalladi.

1871-yil 18-yanvarda barcha german davlatlarining monarxlar Versalda to'planib, Prussiya qiroli Vilgelm I ni Germaniya imperatori deb o'lon qildilar.

1871-yil 18-mart kuni Fransiya hukumat qo'shini Milhy gvan diyaga hujum qildi.

1871-yil 26-mart kuni Parij Kommunasiga saylov o'tkazildi va Kommuna Kengashi tuzildi. Bu kengash o'z a'zolaridan 10 ta komissiya (vazirlik) tashkil etdi.

1871-yil 21-may kuni Fransiya hukumat qo'shini hujumga o'tdi va shu kuni Parijga kirib keldi Kommunchilar mardona jang qildilar.

1871-yil 28-may kuni Kommuna to'la tor-mor etildi.

1871-yil 3-oktabrda Rim shahri Italiya qirolligi poytaxtiga aylantirildi.

1871-yil fevralda Fransiya Milliy Majlisga shoshilinch saylov o'tkazildi va Tyer boshchiligidagi yangi hukumat tuzildi.

1871-yil Prussiya konstitutsiyasiga binoan, imperator bir vaqtning o'zida Prussiya qiroli ham hisoblanardi.

1871-yilda amerika yozuvchisi T.Drayer tug'ilgan.

1871-yilda Ark darvozasi qirishida Muhammad Rahimxon madrasasi qurilgan.

1871-yilda Italiya cherkov va davlat munosabatini tartibga soluvchi qonun qabul qilindi.

1871-yilda Jamoliddin al-Af'loniy «Xizb al-Vatan» («Vatan partiyasi») partiyasini tuzdi.

1871-yilda O'rta Osiyo Olimlar jamiyati tashkil etilgan.

1871-yilda Otto fon Bismark imperiya kanslerligini boshladi.

1871-yilda Prussiya imperiya reyxtatagi ummagerman konstitutsiyasini qabul qildi.

1871-yilda Xivada Muhammad Rahimxon madrasasi qurildi.

1872-yilda bo'lgan voqealar

1872-1911-yillardagi Xiva xonligining tarixini Xiva xoni Asfandiyorxonning topshirig'i bilan 1912-yilda Yusufbek Bayoniy yozgan.

1872-1957-yillarda Fransiya radikal partiyasi rahbari E.Errio yashagan.

1872-yilda AQSH Kongressi Janubdagi sobiq isyonchilarga umumiy afv berish to'g'risida qonun qabul qildi.

1872-yilda Bolgariya V. Ievskiyni qat'i etilgan.

1872-yilda Buenos Ayresda milliy bank ochildi.

1872-yilda Buyuk Britaniya Eron neft konlaridan foydalanish, tosh va temiryo'l qurish konsessiyalari olindi.

1872-yilda Fransiya radikal partiyasi rahbari E.Errio tug'ilgan.

1872-yilda qabul qilingan maxsus qonun Bismark hukumati katolik cherkovining ta'sirini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi.

1872-yilda Qo'qon xonligida Sulton Murodbek madrasasi qurib bitkazilgan.

1872-yilda Qo'qonda Sulton Murodbek madrasasi qurildi.

1872-yilda yetak tarixshunos Mulla Niyoz Muhammad Ho'qandiy vafot etgan.

1872-yilgacha bo'lgan tarixiy voqealarning bayonidan iborat tarixiy asar «Tarixi jahonnomay» deb nomlanadi. Uning muallifi Junayd Mulla Avaz Muhammad Mulla Ro'zi Muhammad o'g'lidir.

1872-yilgacha bo'lgan Xiva tarixini Ogabiyning «Shohidi iqbol» asari aks ettiradi.

1872-yilgacha bo'lgan, Mulla Niyoz Muhammad Ho'qandiy «Tarixi Shohruxiy» asarini ko'pincha o'z ko'zi bilan ko'rgan va bo'lgan voqealarni bayon etadi.

1873-yilda bo'lgan voqealar

1873-1875-yillardagi kuchli ocharchilik oqibatida Turkiyada ko'plab odamlar qirilib ketdi.

1873-1879-yillarda uchinchi bosqichda Rossiya imperiyasi tomondan Xiva va Qo'qon xonligi yerlarini bosib olishdan iborat bo'ldi.

1873-1935-yillarda Anri Barbyus yashagan.

1873-yil 12-avgust Rossiya va Xiva xonligi o'rtasida sulh shartnomasi imzolandi.

1873-yil 12-avgustda K.P.Kaufman Xivani egallagan.

1873-yil 29-may kuni shaharning Hazorasp darvozasining dushmanlarga ochib berilishi xonlik poytaxtining ogallanishiga olib keldi.

1873-yil fevralda K.P.Kaufman ko'p sonli harbiy qo'shin bilan o'zlari o'mashgan joylari-Toshkent, Orenburg, Mang'ishloq va Krasnovodskdan deyarli bir vaqtda yo'lga chiqdi.

1873-yil iyunda podsho qo'shinlari Xivani bosib oldi.

1873-yil mayda Toshkent, Orenburg yo'nalishidan yo'lga chiqqan qo'shinlar Xiva xonligi chegaralariga yetib keldi.

1873-yil mayning o'rtalariga kelib mustamlakachi hukumatning asosiy qo'shinlari Xivaga yetib keldi.

1873-yil podsho hukumati bilan Britaniya hukumati o'rtasida O'rta Osiyodagi ta'sir doiralarini aniqlash uchun muzokaralar bitim tuzish bilan yakunlandi.

1873-yil Podsho hukumati qo'shinlarining Xiva xonligiga bosqinchilik yurishidan va Gandimiyon shartnomasi imzolanganidan keyin Amudaryoning o'ng qirg'og'ida joylashgan qorsalpoqlar yashaydigan

yerlari Rossiya imperiyasiga qo'shib olindi.

1873-yilda Anri Barbyus tug'ilgan.

1873-yilda Buxoro amiri va Rossiya imperiyasi o'rtasida yangi shartnoma imzolandi.

1873-yilda Buxoro bilan Rossiya imperiyasi amirlikka o'z vakilini tayinlash huquqini beruvchi yangi shartnomani imzoladi.

1873-yilda Gendimiyon shartnomasi bandlariga ko'ra mahalliy bozorda monopol mavqeyi hisobidan ulkan daromad olish fiollashdi.

1873-yilda Germaniyaga tovon to'lab bo'lingi. Nihoyat, Germaniya o'z qo'shinlarini Fransiya olib chiqib ketdi.

1873-yilda Rossiya imperiyasi tomonidan O'rta Osiyo bosib olinishining uchinchi bosqichi boshlangan.

1873-yilda Rossiya tomonidan Xiva xonligi vassal davlatga aylantirildi.

1873-yilda Turkiston general-gubernatorligining Sindaryo viloyati tarkibiga kirgan Amudaryo bo'limi tashkil qilindi.

1873-yilda Xiva xonlari arxivi hujjatlari Rossiya xonlikni bosib olguch, Peterburgga olib ketilgan.

1873-yilda Xiva xonligida hosildor yerlarning katta qismi Rossiya tasarrufiga o'tishi oqibatida xonlik ma'muriyati sarf-xarajatlarga bo'lgan ehtiyoqlarini yangi soliqlarni joriy etish yoki ilgari mavjud bo'lganlarini oshirish yo'li bilan qoplay boshladi.

1873-yilda Xiva xonligiga qarashli hududlarda Amudaryo bo'limi tashkil qilingan.

1873-yildan 1883-yilgacha Hindiston bilan Buyuk Britaniya savdoni tobora o'sib bordi.

1873-yili Buyuk Britaniya Hindiston-Afg'oniston chegarasida harbiy kuch to'play boshladi.

1874-1875-yillarda bo'lgan voqealar

1874-1880-yillarda Buyuk Britaniyada B. Dizraeli bosh vaziri bo'lgan.

1874-1934-yillarda feldmarshali P. Gindenburg yashagan.

1874-yilda asl ismi Muhammad Rizo Ernazarbiy o'g'li bo'lgan Ogahiy vafot etgan.

1874-yilda Buyuk Britaniyada B. Dizraeli bosh vaziri bo'lgan.

1874-yilda feldmarshali P. Gindenburg tug'ilgan.

1874-yilda Liberallar partiyasidan U. Gladston bosh vazirligi tugagan.

1875-1890-yillar davomida Turkiston o'lkasida 19 ta rus qishlog'i tashkil topdi.

1875-1890-yillar davomida Turkiston o'lkasiga 1300 oila ko'chib kelib joylashgan.

1875-1900-yillarda Buyuk Britaniyaning chet ellarda joylashtirgan kapitali 2 barobar oshgan.

1875-1900-yillarda Fransiyaning chet ellarda joylashtirgan kapitali 1,15 barobar oshgan.

1875-1900-yillarda Germaniyaning chet ellarda joylashtirgan kapitali 7,5 barobar oshgan.

1875-1919-yillarda «O'rta Osiyo jadidlarining otasi» Mahmudxo'ja Behbudiy yashagan.

1875-1955-yillarda nemis yozuvchisi Tomas Man yashagan.

1875-1934-yillarda Buxorolik jadid Abdavohid Burhonov-Munzim yashagan.

1875-yilda Buxorolik jadid Abdavohid Burhonov-Munzim tug'ilgan.

1875-yil 17-iyulda Qo'qon hukmdori Xudoyorxon qo'zg'olonni boshlash uchun Abdurahmon Ofitobachi, Iso Avliyolar boshchiligidagi qo'hin yubordi.

1875-yil 18-oktabrda Rossiya imperiyasining general M. Skobelev boshchiligidagi qo'hinlari Namanganga joylashib, K.P. Kaufman qo'mondonligi ostidagi harbiy kuchlarga qo'shildi.

1875-yil 19-yanvarda Mahmudxo'ja Behbudiy Samarqand yaqinidagi Baxshitepa qishlog'ida tug'ilgan.

1875-yil 20-iyulda Xudoyorxonning o'g'li Nasriddinbek ham qo'zg'olonchilarga qo'shilgandan so'ng, Xudoyorxon K. P. Kaufmandan yordam so'rashga majbur bo'ldi.

1875-yil 22-sentabrda Nasriddinbek taslim bo'ldi va fon Kaufman bilan shartnoma imzoladi.

1875-yil bahorida Qo'qon xonligida ko'plab qo'zg'olonlar avj olib, unga Mulla Is'hoq Mullo Hasan o'g'li «Po'latxon» nomi bilan rahbarlik qildi.

1875-yil oktabr oyi boshida general M. Skobelev boshchiligidagi hukm boshlandi.

1875-yilda «O'rta Osiyo jadidlarining otasi» Mahmudxo'ja Behbudiy tug'ilgan.

1875-yilda Avliyootada Rossiyadan kelgan dehqonlarning birinchi manzilgobi paydo bo'ldi.

1875-yilda Buyuk Britaniya Savaysh kanalining 45% aksiyasini sotib oldi.

1875-yilda Buyuk Britaniyada haftada 54 soatlik ish vaqi belgilandi.

1875-yilda Buyuk Britaniyaning parlamenti deputati, o'sterik protestant, yer egasi Parnell Irlandiyaga muxtoriyat huquqi berilishi haqida qonun qabul qilishni (gumral) talab qildi.

1875-yilda Fransiya Uchinchi Respublika Konstitutsiyasi qabul qilindi.

1875-yilda Fransiya Uchinchi Respublika tuzilgan.

1875-yilda Germaniya sotsial-demokratik partiyasi (GSDP) tashkil etilgan.

1875-yilda Gersegovina va Bosniyada Turkiya mustamlakachiligi qarshi qo'zg'olon ko'tarildi.

1875-yilda Janubiy Saxalin hisobiga Kuril orollarini Rossiyadan ajratib, o'ziga qo'shib oldi.

1875-yilda nemis yozuvchisi Tomas Man tug'ilgan.

1875-yilda O'rta Osiyoda dastlabki rus qishloqlari paydo bo'ldi.

1875-yilda qoraqalpog' shoiri Otash Olshinboy vafot etgan.

1875-yilda Rossiyadan ko'chib kelgan odamlar Ural kazaklari edi.

1875-yilda rus olimi F.A.Lesh amyoba dizenteriyasini tug'diruvchi mikrobnı aniqladi.

1875-yilda Turkiya qarzlari uchun yiliga 570 mln. frankdan ortiq faiso to'lashi lozim edi.

1875-yilda Yaponiya hukumati Rossiya bilan Janubiy Saxalining bo'lgan da'vosidan voz kechish sharti bilan Kuril orollarining shimoliy qismini Yaponiyaga berilishi to'g'risida shartnoma tuzishga muvaffaq bo'ldi.

1876-yilda bo'lgan voqealar

1876-yil 19-fevralda Qo'qon xonligining tugatilganligi to'g'risidagi farmon e'lon qilindi.

1876-yil 22-mayda Abdulaziz Shayx ul-Islom fatvosi bilan taxtidan tushirildi.

1876-yil 23-dekabrda Turkiyada konstitutsiya e'lon qilindi.

1876-yil Serbiya-Turkiya urushida Turkiyaning qo'li baland kela boshladi.

1876-yil yanvar oyi oxirigacha Namanganda janglar davom etdi.

1876-yil yanvarda Andijon qiyinchilik bilan egullandi.

1876-yilda AQSH o'ziga chegaradosh Meksikaning shimoliy tumanlarida Amerika korxonalari va temiryo'llar qurish uchun Meksika hukumatidan «ruxsat» so'radi.

1876-yilda AQSHda Porfirio Dias prezident deb e'lon qilindi va bu lavozimda o'zgina tanaffus bilan 1911-yilgacha turdi.

1876-yilda AQSHda U. Grand prezidentligi tugadi.

1876-yilda Bolgariyada qo'zg'olon boshlandi.

1876-yilda Braziliyada immigratsiya va kolonizatsiya to'g'risida qonun qabul qilindi.

1876-yilda Britaniya o'z qirolichasi Viktoriyanı Hindistonning imperatori deb e'lon qildi.

1876-yilda Farg'ona viloyati tashkil qilingan.

1876-yilda Fransiya Senatga bo'lgan saylovlarda respublikachilar qo'li baland keldi.

1876-yilda hukumat Turkiyanı moliyaviy bankrot deb e'lon qilishga

qaratib bo'ldi.

1876-yilda Qo'qon xonligida minglar sulolasi boshqaruvi tugagan.

1876-yilda rus ixtirochisi P. N. Yablochkovning «elektr sham» deb atalgan lampasi ixtiro qilindi.

1876-yilda Toshkentda Turkiston muzeyi (hozirgi O'zbekiston tarixi davlat muzeyi) tashkil etildi.

1876-yilda Turkiston general-gubernatorligi uchida Farg'ona viloyati tashkil etildi.

1876-yilda Turkiyada xalq qo'zg'oloni boshlandi.

1876-yilda Xitoy bilan Buyuk Britaniya o'rtasida tuzilgan konvensiya Xitoyni yanada asoratga soldi.

1876-yilda Xristo Botev turklar bilan bo'lgan jangda qatlamon-atlam halok bo'ldi.

1876-yilda yaponlar uchun Koreya «ochiq» mamlakat deb e'lon qilindi.

1877-yilda bo'lgan voqealar

1877-1881-yillarda AQSHda Respublikachi R. Xeyz prezident bo'lgan.

1877-yil 24-aprelda Rossiya hukumati Turkiyaga qarshi urush e'lon qildi.

1877-yilda Amudaryo xazinasidan oltin va kumush buyumlar topilgan.

1877-yilda AQSHda Respublikachi R. Xeyz prezident bo'lgan.

1877-yilda Buyuk Britaniya Transvaalni bosib oldi.

1877-yilda nemis geografi F.Rixtqofen tomonidan Buyuk Ipak yo'liga «Ipak yo'li» degan nom berilgan.

1877-yilda parlament saylovida Germaniya sotsial-demokratik partiyasi (GSDP) 12 ta deputatlik o'rni ga ega bo'ldi.

1877-yilda Toshkentda «Shahar nizomi» joriy etilgan.

1877-yilda Zululend mustamlakasi deb e'lon qilindi.

1878-yilda bo'lgan voqealar

1878-1931-yillarda Munavvarqori Abdurashidxonov yashagan.

1878-1954-yillarda Buxorolik jafid Sadriddin Ayniy yashagan.

1878-yilda Munavvarqori Abdurashidxonov tug'ilgan.

1878-yilda Sadriddin Ayniy tug'ilgan.

1878-yil 13-iyunda Berlin kongressi ochildi.

1878-yil noyabrda inglizlar Afg'onistonga qarshi urush harakatlari boshlandi.

1878-yil yanvarda Rossiya armiyasi Adrianopolni ishg'ol qildi.

1878-yilda Abidulla Avloniy Toshkent shahrida hunarmandlar oilasida tug'ildi.

1878-yilda Berlin kongressi bo'lib o'tgan.

1878-yilda Bolgariya yangidan vujudga keltirilgan.
 1878-yilda Buyuk Britaniya Afg'onistonga qarshi bosqinchilik har-
 katlarini boshladi.
 1878-yilda Germaniyada sotsialistlarga qarshi favqulodda qonun
 qabul qilindi.
 1878-yilda ingliz ma'muriyati Hindistondagi milliy tillarda
 chiqadigan matbuot haqida qonun qabul qildi.
 1878-yilda Kuba xalqi ispan mustamlakachilariga qarshi ozodlik ku-
 rashi tugagan.
 1878-yilda Mingtepada Yetimxon boshchiligidagi qo'zg'olon bo'ldi.
 1878-yilda Mutavvarqori Abdurashidxonov tug'ilgan.
 1878-yilda qoraqalpoq adibi Ajniyoz Qo'siboy o'g'li (taxallusi
 Zevar) vafot etgan.
 1878-yilda San-Stefanoda Rossiya-Turk shartnomasi imzolandi.
 1878-yilda Mingtepada (hozirgi Marhumat tumani)
 mustamlakachilarga qarshi Yetimxon boshchiligidagi qo'zg'olon
 ko'tarildi.
 1878-yili Sheralixon ingliz missiyasini qabul shahrida qabul qi-
 lishdan bosh tortdi.

1879-yilda bo'lgan voqealar

1879-yil iyulda Angliya Afg'oniston hududining bir qismini bosib
 olgan.
 1879-yil iyulda Krasnovodskdan L.Larva boshchiligidagi harbiy
 qo'shin turkmanlar yashaydigan hududlarni bosib olishni boshqarmasi binosi
 1879-yil kuzida mahalliy aholi Farg'ona viloyati boshqarmasi binosi
 oldiga ochiqchasiga norozilik bildirib yig'ildi.
 1879-yilda Zulufar hukmdori Keichonchi qo'zg'olon davomida
 inglizlarning 20 ming kishilik qo'shinini qirib tashladi.
 1879-yilda Germaniya Avstriya-Vengriya o'rtasida tuzilgan
 1879-yilda Germaniya va Avstriya-Vengriya o'rtasida tuzilgan
 ittifoqchilik shartnomasi Fransiyani o'rtasida tuzilgan
 yomonlashtirib yubordi.
 1879-yilda Irland dehqonlarining «Agrigis» nomli ommaviy
 tashkiloti tuzilgan.
 1879-yilda Rossiya imperiyasi tomonidan Osiyo bosib olin-
 ishining uchinchi bosqichi tugagan.
 1879-yilda Sheralixon o'rniga taxtga o'tgan Yoqubxon Gan-
 danak bitimini imzoladi.
 1879-yilda Yaponiya Xitoyning nechi qismini bosib oldi.
 1879-yilda Fransiya bilan Italiya o'rtasida tashkilatlashgan edi.

1880-yilda bo'lgan voqealar

1880-1885-yillarda Rossiya imperiyasining to'rtinchi bosqichda
 turkmanlar bo'ysundirildi.
 1880-1901-yillarda Afg'onistonda Abdurahmonning hukmronlik
 qilgan.
 1880-1921-yillarda rus shoiri A.Blok yashagan.
 1880-1936-yillarda nemis faylasufi O.Shpengler yashagan.
 1880-yil boshida Abdurahmon Shimoliy Afg'onistonda o'z
 hukimiyatini o'rnatdi.
 1880-yil mayda Qo'qon xonligiga qarshi harbiy yurishlarda tajribasi
 katta bo'lgan general M. Skobelev boshchiligidagi qo'shin ikkinchi
 yurishni boshladi.
 1880-yil noyabrda aholi hamma soliqlarni to'laganligiga qaramay,
 Xo'jand uyezdining boshlig'i Xo'jand va O'rtepa tumanlaridagi
 aholidan qo'shimcha yer solig'i olinishini e'lon qildi.
 1880-yilda Afg'onistonda Abdurahmonning hukmronligi boshlandi.
 1880-yilda Alp tog'laridagi mashhur Sen-Gotard dovoni ostida 15
 kilometrlik tunnel qurildi.
 1880-yilda Buyuk Britaniyada B. Dizraeli bosh vazirligi tugagan.
 1880-yilda Chexiyada sud va ma'muriy ishlar uchun ikki til joriy qi-
 lindi.
 1880-yilda Fransiyaning Vyetnamni bosib olishi tufayli Fransiya-
 Xitoy munosabatlari yomonlashdi.
 1880-yilda ishchi tashkilotlari vakillari «Fransiya ishchi partiyasini
 tuzdi.
 1880-yilda Kuba qulchilikning bekor qilinishiga erishdi.
 1880-yilda nemis faylasufi O.Shpengler tug'ilgan.
 1880-yilda nemis olimi K.Eber ichterloma mikrobnini topdi.
 1880-yilda Parij aholisi ikki million kishidan iborat bo'ldi.
 1880-yilda Qandahorda amir Sheralixonning o'g'li Ayubxon
 tomonidan ingliz harbiy brigadasi yanchib tashlandi.
 1880-yilda qoraqalpoq adibi Kunxo'ja Ibrohim vafot etgan.
 1880-yilda Rossiya imperiyasining to'rtinchi bosqichi boshlandi.
 1880-yilda Rossiya qo'shinlari Turkmaniston hududiga general
 Skobelev boshchiligidagi yurish boshladi.
 1880-yilda rus shoiri A.Blok tug'ilgan.
 1880-yilda Xitoy Markaziy Vyetnam ustidan Fransiya protektoratini
 tan oldi.
 1880-yilda Xitoy Markaziy Vyetnam ustidan rasmiy hukmronligidan
 voz kechdi.
 1880-yilgi oxirgi jangda yengilgan hindular alohida rezervatsiyalarga
 surib chiqarildi.
 1880-yili Abdurahmon Ayubxon qo'shinlarini qattiq ulufatga
 uchrardi.

1881-yilda bo'lgan voqealar

1881-1873-yillarda syureslizmning kubistik yo'nalishidagi namoyandasi Pablo Pikasso yashagan.

1881-1892-yillarda Fransiya da'lim to'g'risida qonunlar qabul qilindi.

1881-1884-yillarda AQSHda prezident Demokrat Ch. Artur bo'lgan.

1881-1891-yillarda Bobo Go'klan boshchiligidagi qoraqalpog'lar qo'zg'oloni bo'ldi.

1881-1942-yillarda mashhur yozuvchi Stetan Sveyg yashagan.

1881-1944-yillarda Buxoro hukmdori Amir sayid Olimxon yashagan.

1881-yilda Buxoro hukmdori Amir sayid Olimxon tug'ilgan.

1881-1954-yillarda Italiya XDP lideri Alchido de Gasperi yashagan.

1881-yil 10-dekabrda Buxoro amirligi va Eron o'rtasidagi chegaralar Eron shohi bilan Tehrondagi Rossiya elchisi tozofagan ma'xly shartnomada belgilandi.

1881-yilda «Qo'shni Shtatlar va Kanada uyusagan tred-yumionlari va ishchi ittifoqi federatsiyasi» tuzilgan.

1881-yilda AQSHda demokrat Ch. Artur prezident bo'lgan.

1881-yilda AQSHda Respublikachi D. Garfild prezident bo'ldi va 4 oydan so'ng o'ldirildi.

1881-yilda AQSHda Respublikachi R. Keys prezidentligi tugagan.

1881-yilda Bobo Go'klan boshchiligidagi qoraqalpog'lar qo'zg'oloni boshlandi.

1881-yilda Buyuk Britaniya hukumati irlandlarga gommul o'rniqa «Yer-suv aktini taklif qildi.

1881-yilda Buyuk Britaniya hukumati Parnell bilan bitim tuzgan.

1881-yilda Fransiya Italiya da'vo qilib yergan Tunisi bosib olgan edi.

1881-yilda general-adyutant fon Kaufman Turkiston general-gubematori tuzagan.

1881-yilda Italiya XDP lideri Alchido de Gasperi tug'ilgan.

1881-yilda Kaspiyorti viloyati (markazi-Ashxobod shahri) tashkil qilingan.

1881-yilda M.G. Kuchurov gidratlanish reaksiyasini kashf etdi.

1881-yilda mashhur yozuvchi Stetan Sveyg tug'ilgan.

1881-yilda Rossiya imperatori Aleksandr II hukmronligi tugagan.

1881-yilda Rossiya va Eron o'rtasidagi chegaralar belgilandi.

1881-yilda ruslarning shiddatli janglaridan keyin Ko'ktepa (Turkmaniston) qal'asi egallandi.

1881-yilda Sharqiy Turkistonning III o'rtasidagi qo'zg'olon podsho hukumati qo'shinlari tomonidan bostirilishi bilan Rossiya va Xitoy

o'rtasidagi chegaralar ham belgilandi.

1881-yilda Shimo'iy Xitoyda birinchi temiryo'l ishga tushirildi.

1881-yilda sudanliklarning yetakechisi Muhammad Ahmad xalqni «Turk zulmiga hamda yevropaliklarga qarshi muqaddas urushga chaqirdi.

1881-yilda Turkistonda «Davlat tartiboti va jamoat osoyishtaligini qo'riqlashga qaratilgan chora-tadbirlar to'g'risidagi Nizom» e'lon qilindi.

1882-yilda bo'lgan voqealar

1882-1884-yillarda imperatorning maxfiy maslahatchisi F. Girs Turkistonni tekshirgan.

1882-1921-yillarda qo'rboshi Katta Ergash yashagan.

1882-1945-yillarda F. Ruzveit yashagan.

1882-yilda qo'rboshi Katta Ergash tug'ilgan.

1882-yil 7-fevral kuni Misrda Hadiv yangi qonunga imzo chekishga majbur bo'ldi.

1882-yil boshlarida Namangan aholisi ma'murlarga qarshi bosh ko'tarib chiqdi.

1882-yil Bremen savdogarlari Afrikaning janubi-g'arbiy sohilidagi Angra-Peken buxasiga keldilar.

1882-yil sentabrda Misr qo'shini inglizlardan yengildi.

1882-yil sentabrda Polkovnik Ahmad Orabibey Seylon oroliga urush od surgin qilindi.

1882-yilda «Biz kim, Xorazm manilakatining oliy xoqoni Muhammad Rahimxon Soniy quyidagi farmoni oliyga imzo chekkdik. Xorazm maqomlari xalqning daxsiz mulki deb e'lon qilinsin. Ushbu farmoni oliyga shak keltirgan va maqomlarni kamisitgan yoki uni buzib ijro etgan kimsalar qattiq jazolansin!»

1882-yilda «Uchlar ittifoqi» tashkil etilgan.

1882-yilda Amiriyning g'azallar devoni Istanbulda chop etildi.

1882-yilda Avstriya-Vengriya-Germaniya ittifoqiga Italiya qo'shildi.

1882-yilda Buyuk Britaniya Iskandariyani to'plardan o'qqa tutdi.

1882-yilda Buyuk Britaniya Misrni egalladi.

1882-yilda Dublinda Irlandiya ishlari bo'yicha stats-sekretar va Irlandiya lord-hokimi o'ldirildi.

1882-yilda F. Ruzveit tug'ilgan.

1882-yilda ingliz tabiatshunos olimi Charlz Darvinning vafot etgan.

1882-yilda Xartumga Misrlik Abdul Qodir general-gubernator etib tayinlandi.

1882-yilda Xudoyorxon Afg'onistonda vafot etdi.

1882-yildan boshlab, Praga universitetida o'qitish ikki tilda (nemis va chex) olib boriladigan bo'ldi.

1883 -yilda bo'lgan voqealar

- 1883-1924-yillarda Avstriya yozuvchisi Frans Kafka yashagan.
1883-1945-yillarda Benito Mussolini yashagan.
1883-yil Tunisda Fransiya hukmronligi o'rnatildi.
1883-yilda Avstriya yozuvchisi Frans Kafka tug'ilgan.
1883-yilda Benito Mussolini tug'ilgan.
1883-yilda Fransiya Vyetnamga hujum qildi.
1883-yilda G.V. Plexanov rahbarlik qilgan «Mehnatni ozod qilish» guruhi tuzildi.
1883-yilda Kongo havzusidagi yerlar Belgiya mustamlakasi e'lon qilindi.
1883-yilda Lotin Amerikasida qullikka qarshi kuchlar «Ozodlik» manifestini e'lon qildilar.
1883-yildan boshlab Janubiy Afrikaning shimoli-g'arbiy qismi Germaniya tomonidan bosib olinga boshlandi.
1883-yili Fransiya Madagaskarga urush e'lon qildi.
1883-yili general Xiks boshliq ingliz qo'shini Sudan ansofari tomonidan qirib tashlandi.

1884 -yilda bo'lgan voqealar

- 1884-1889-yillarda Turkistonda G.Rozenbax general-gubernator bo'lgan.
1884-yilda AQSHda demokrat Ch. Artur prezidentligi tugagan.
1884-yilda Avstriya hukumati ishchilar harakatiga qarshi «favqulodda qonun» joriy etdi.
1884-yilda birinchi rus-tuzem maktabi Toshkentda Saidg'ani Saidzimboy uyida ochildi.
1884-yilda F.Lyotler bo'g'ma tug'diruvchi mikrobn topdi.
1884-yilda Fransiya kasaba uyushmalarining erkin faoliyatiga harada ish tashlashga ruxsat etuvchi qonun qabul qilindi.
1884-yilda fransuz olimi Vyelye piroksilinni tutansiz porox tayyorlashga muvaffaq bo'ldi.
1884-yilda Germaniya Afrikaning o'rta qismidagi Togo va Kamerun hududlarini, Gvineyaning shimoliy qismini va unga yondosh orollarni ishg'ol qildi.
1884-yilda Ismoil G'aspinali Qrimdagi Boqchasuroyda birinchi jadid maktabiga asos soldi.
1884-yilda Turkistonda Amerika paxsa navi ekila boshlandi.
1884-yilda Turkistonda G.Rozenbax general-gubernator bo'lgan.
1884-yilda Turkistonda yangi pasta navi (Amerika navi) yetishtirila boshlandi.
1884-yili inglizlar Sudanga general Gerdon boshchiligidagi harbiy qismi yuborishdi.

1885 -yilda bo'lgan voqealar

- 1885-1887-yildagi muzokaralar natijasida chegaralarni belgilash bo'yicha ingliz-rus komissiyasi Rossiya imperiyasining O'rta Osiyodagi Butoro amirligi yerlari bilan Afg'oniston o'rtasidagi chegara chizig'ini belgilashni nihoyasiga yetkazdi.
1885-1889-yillarda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezident bo'lgan.
1885-1918-yillarda Qo'qon atrofidagi Bachqir qishlog'idan bo'lgan qo'rboshi Kichik Ergash yashagan.
1885-yilda Qo'qon atrofidagi Bachqir qishlog'idan bo'lgan Kichik Ergash tug'ilgan.
1885-yil yozida Andijonda Darvishxon boshchiligidagi qo'zg'olon ko'tarildi.
1885-yil yozida Farg'ona vodiysida xalq qo'zg'olonlari qaytadan avj oldi.
1885-yilda «Rossiya imperatorining siyosiy agentligi» tashkil etilgan.
1885-yilda Amir Muzaffar hukmronligi tugagan.
1885-yilda Andijon, O'sh va Marg'ilon uyezdlarida aholining mustamlakachilikka qarshi ommaviy chiqishlari bo'lib o'tdi.
1885-yilda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezident bo'lgan.
1885-yilda Baljuvon bekligidagi shijoatli va xalqparvar Vose ismli kishi ruhamoligida qo'zg'olon ko'tarildi.
1885-yilda Baljuvonliklar mo'l hosil yig'ib olishgan edi.
1885-yilda Bombay shahrida «Hindiston milliy kongressi» (HMK) tuzildi.
1885-yilda Buyuk Britaniya Efiopiyani Sudanga qarshi gijgijlashi bilan ikki o'rtada urush harakatlari boshlandi.
1885-yilda Fransiya Madagaskar urushi tomonlar uchun noteng bitim bilan yakunlandi.
1885-yilda Germaniya Afrikaning sharqiy qismidagi hududlarni va Zanzibarni zabt etdi.
1885-yilda Germaniya Marshall orollarini qo'lga kiritdi.
1885-yilda Kaspiyorti temiryo'li qurildi.
1885-yilda Rossiya imperiyasining to'rtinchi bosqichi tugallandi.
1885-yilda Rossiya tomonidan O'rta Osiyo to'la bo'yusundirildi.
1885-yilda ruslar Kushka shahrini bosib oldi.
1885-yilda Sudanda mustaqil mahdiylar davlati tuzildi.
1885-yilda Turkmanlar batamom bo'yusundirildi.

1886 -yilda bo'lgan voqealar

- 1886-1917-yillarda «Rossiya imperatorining siyosiy agentligi» faoliyat ko'rsatgan.
1886-1921-yillarda rus shoiri N.Gumilev yashagan.

1886-1938-yillarda Abdurauf Fitrat yashagan.

1886-yil 12-iyulda imperator Aleksandr III tomonidan yangi «Turkiston o'lkasini idora qilish to'g'risidagi Nizom» tasdiqlandi.

1886-yil 1-may kuni umumiy ish tashlashlarda 350 mingdan ortiq ishchi ishtirok etdi.

1886-yilda «Qo'shma Shtatlar va Kanada uyushgan tred-yunionlari va ishchi ittifoqi federatsiyasi» Amerika Mehnat Federatsiyasi degan nom oldi.

1886-yilda «Rossiya imperatorining siyosiy agentligi» faoliyatini boshlagan.

1886-yilda Bolgariyada Rossiya tarafdorlari bo'lgan oliy zobitlarning bir guruhi Aleksandr Battenbergni taxtdan voz kechishga majbur etdilar.

1886-yilda Buyuk Britaniya hukumati gommul berishga qaror qildi.

1886-yilda elektrolit yo'li bilan aluminiy ajratib olindi.

1886-yilda Hindistonda to'qimachilik sanoatida 95 ta fabrika bor edi.

1886-yilda Rossiya imperatori Aleksandr II «Turkiston o'lkasini idora qilish to'g'risidagi Nizom»ga imzo chekdi.

1886-yilda rus shoiri N. Gumilev tug'ilgan.

1886-yilda Abdurauf Fitrat tug'ilgan.

1886-yilda Turkiston general-gubernatorligining umumiy hududi 1,7 million kv. km bo'lib, aholisining soni 5,2 million kishidan iborat bo'lgan.

1886-yildagi «Nizom»da hukumat tasarrufida qolayotgan bo'sh turgan davlat yerlariga rus aholisini joylashtirish multim ekanligi qat'iy belgilab qo'yildi.

1886-yildagi «Nizom»ga muvofiq Turkiston general-gubernatorligining ma'muriy boshqaruvi yangi idora-Turkiston general-gubernatori Kengashi bilan to'ldirilgan.

1886-yildagi «Nizom»ning «Turkiston o'lkasining yer tuzilishi» degan bo'limida o'lkada tarixan shakllanib kelgan an'anaviy yerga egalik qilish munosabatlari o'zgartirib yuborildi.

1886-yilgi «Nizom»da ham Turkiston o'lkasida qozilar sudi saqlanib qoldi.

1886-yilgi «Turkiston o'lkasini idora qilish to'g'risidagi Nizom»ga ko'ra o'lkada mustamlaka siyosati qonun hujjatlari asosida mustamlakalar qo'yildi.

1887-yilda bo'lgan voqealar

1887-yil oxirlarida Amudaryo flotiliyasi ta'sis etildi.

1887-yilda Efiopiyada Adua yonida Italiya qo'shini ter-mor qilindi.

1887-yilda amirlik hududi orqali dastlabki temiryo'l o'tkazildi.

1887-yilda Transvaalda oltin va mis konlari ochildi.

1887-yilda turkmanlar yashaydigan joylarda afg'on-rus chegaralari qat'iy belgilab olindi.

1887-yili shved olimi S. Arrenius elektrolitik dissotsiatsiya nazariyasini yaratdi.

1888-yilda bo'lgan voqealar

1888-1918-yillarda Germaniyada Vilgelm II hukmronlik qilgan.

1888-1965-yillarda ingliz publistsiti T. Eliot yashagan.

1888-yil 15-mayda Kaspiyorti temiryo'li bilan dastlabki poyezd Samarqandga yetib keldi.

1888-yilda bo'lajak Bag'dod temiryo'li loyhasining Izmir-Anqara qismini qurish Germaniyaga tegdi.

1888-yilda Buxoro amirligi hududida rus qishloqlari vujudga kela boshladi.

1888-yilda Buyuk Britaniyada Tred-yunion a'zolari soni 750 ming kishi bo'lgan.

1888-yilda Germaniyada taxtni 28 yoshli Vilgelm II egalladi.

1888-yilda Germaniyada Vilgelm I vafot etdi.

1888-yilda Germaniyada Vilgelm II hukmronligi boshlandi.

1888-yilda ingliz publistsiti T. Eliot tug'ilgan.

1888-yilda Ismoil G'aspiratining «Rahbari muallimni yoki muallimlarga yo'ldosh» kitobi chop etildi.

1888-yilda Istanbulda Suvaysh kanalidan foydalanish bo'yicha Buyuk Britaniya, Germaniya, Ispaniya, Italiya, Rossiya, Turkiya, Fransiya davlatlari konvensiya imzolashdi.

1888-yilda malika Izabel Braziliyada «Oltin qonun» nomi bilan mashhur qonunga qo'l qo'ydi.

1888-yilda Nobel dinamit yaratdi va ko'p o'tmay juda boyib ketdi.

1888-yilda O'rta Osiyo temiryo'li bilan dastlabki poyezd Buxoroga yetib keldi.

1888-yilda Samarqandga dastlabki poyezd keldi.

1888-yilda Samarqandgacha temiryo'l qurildi.

1888-yili Ko'lob bekligida boshlangan yirik dehqonlar qo'zg'olonlari Pomir chegara qo'shinlarining yordami bilan bostirildi.

1889-yilda bo'lgan voqealar

1889-1893-yillarda AQSHda Respublikachi B. Garrison prezident bo'lgan.

1889-1913-yillarda Qizil dengiz bo'yi va Somali yarimoroli Buyuk Britaniya, Fransiya, Italiya o'rtasida taqsimlab olindi.

1889-1964-yillarda HMK rahbari J. Neru yashagan.

1889-1966-yillarda rus shoiri A. Axmatova yashagan.

1889-yil 19-noyabrda Pedru II taxtdan voz kechib, Britaniya ke-

1883-yilda bo'lgan voqealar

- 1883-1924-yillarda Avstriya yozuvchisi Frans Kafka yashagan.
1883-1945-yillarda Benito Mussolini yashagan.
1883-yil Tunisda Fransiya hukmronligi o'rnatildi.
1883-yilda Avstriya yozuvchisi Frans Kafka tug'ilgan.
1883-yilda Benito Mussolini tug'ilgan.
1883-yilda Fransiya Vyetnamga hujum qildi.
1883-yilda G.V. Plekhanov rahbarlik qilgan «Mehnatni ozod qilish» guruhi tuzildi.
1883-yilda Kongo havzasidagi yerlar Belgiya mustamlakasi deb e'lon qilindi.
1883-yilda Lotin Amerikasida qullikka qarshi kuchlar «Ozodlik» manifestani e'lon qildilar.
1883-yildan boshlab Janubiy Afrikaning shimoli-g'arbiy qismi Germaniya tomonidan bosib olinib boshlandi.
1883-yili Fransiya Madagaskarga urush e'lon qildi.
1883-yili general Xiks boshliq ingliz qo'shini Sudan arisolarini tomonidan qirib tashlandi.

1884-yilda bo'lgan voqealar

- 1884-1889-yillarda Turkistonda G.Rozenbax general-gubernator bo'lgan.
1884-yilda AQSHda demokrat Ch. Artur prezidentligi tugagan.
1884-yilda Avstriya hukumati ishchilar harakatiga qarshi «favqulodda qonun» joriy etdi.
1884-yilda birinchi rus-tuzem maktabi Toshkentda Saidg'ani Saidazimhoy uyida ochiladi.
1884-yilda F.Lyofler bo'g'ma tug'diruvchi mikrobn topdi.
1884-yilda Fransiya kasaba uyushmalarining erkin faoliyatiga hamda ish tashlashga ruxsat etuvchi qonun qabul qilindi.
1884-yilda fransuz olimi Vyelye piroksilinni tutunsiz porox tayyorlashga muvaffaq bo'ldi.
1884-yilda Germaniya Afrikaning o'rta qismidagi Togo va Kamerun hududlarini, Gvineyaning shimoliy qismini va unga yondosh orollarni ishg'ol qildi.
1884-yilda Ismoil G'aspirali Qrimdagi Boqchasarayda birinchi jadio maktabiga asos soldi.
1884-yilda Turkistonda Amerika paxta navi ekila boshlandi.
1884-yilda Turkistonda G.Rozenbax general-gubernator bo'lgan.
1884-yilda Turkistonda yangi paxta navi (Amerika navi) yetishtirila boshlandi.
1884-yili inglizlar Sudanga general Gordon boshchiligida harbiy qisim yuborishdi.

1885-yilda bo'lgan voqealar

- 1885-1887-yildagi muzokaralar natijasida chegaralarni belgilash bo'yicha ingliz-rus komissiyasi Rossiya imperiyasining O'rta Osiyodagi Buxoro amirligi yerlari bilan Afg'oniston o'rtasidagi chegara chizig'ini belgilashni nihoyasiga yetkazdi.
1885-1889-yillarda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezident bo'lgan.
1885-1918-yillarda Qo'qon atrofidagi Bachqir qishlog'idan bo'lgan qo'rboshi Kichik Ergash yashagan.
1885-yilda Qo'qon atrofidagi Bachqir qishlog'idan bo'lgan Kichik Ergash tug'ilgan.
1885-yil yozida Andijonda Darvishxon boshchiligida qo'zg'olon ko'tarildi.
1885-yil yozida Farg'ona vodiysida xalq qo'zg'olonlari qaytadan avj oldi.
1885-yilda «Rossiya imperatorining siyosiy agentligi» tashkil etilgan.
1885-yilda Amir Muzaffar hukmronligi tugagan.
1885-yilda Andijon, O'sh va Marg'ilon uyezdlarida aholining mustamlakachilikka qarshi ommaviy chiqishlari bo'lib o'tdi.
1885-yilda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezident bo'lgan.
1885-yilda Baljuvon bekligida shijoatli va xalqparvar Vose ismli kishi rahnamoligida qo'zg'olon ko'tarildi.
1885-yilda Baljuvonliklar mo'l hosil yig'ib olishgan edi.
1885-yilda Bombay shahrida «Hindiston milliy kongressi» (HMK) tuzildi.
1885-yilda Buyuk Britaniya Efiopiyani Sudanga qarshi g'ijilashi bilan ikki o'rtada urush harakatlari boshlandi.
1885-yilda Fransiya Madagaskar urushi tomonlar uchun noteng bitim bilan yakunlandi.
1885-yilda Germaniya Afrikaning sharqiy qismidagi hududlarni va Zanzibarni zabt etdi.
1885-yilda Germaniya Marshall orollarini qo'lga kiritdi.
1885-yilda Kaspiyorti temiryo'li qurildi.
1885-yilda Rossiya imperiyasining to'rtinchi bosqichi tugallandi.
1885-yilda Rossiya tomonidan O'rta Osiyo to'la bo'ysundirildi.
1885-yilda ruslar Kushka shahrini bosib oldi.
1885-yilda Sudanda mustaqil mahdiylar davlati tuzildi.
1885-yilda Turkmanlar batamom bo'ysundirildi.

1886-yilda bo'lgan voqealar

- 1886-1917-yillarda «Rossiya imperatorining siyosiy agentligi» faoliyat ko'rsatgan.
1886-1921-yillarda rus shoiri N.Gumilev yashagan.

1886-1938-yillarda Abduruf Fitrat yashagan.

1886-yil 12-iyulda imperator Aleksandr III tomonidan yangi «Turkiston o'lkasini idora qilish to'g'risidagi Nizom» tasdiqlandi.

1886-yil 1-may kuni umumiy ish tashlashlarda 350 mingdan o'tiq ishchi ishtirok etdi.

1886-yilda «Qo'shma Shtatlar va Kanada uyushgan tred-yunionlari va ishchi ittifoqi federatsiyasi» Amerika Mehnat Federatsiyasi degan nom oldi.

1886-yilda «Rossiya imperatorining siyosiy agentligi» faoliyati boshlangan.

1886-yilda Bulgariyada Rossiya tarafdorlari bo'lgan oliy zobitlarning bir guruh Aleksandr Battenbergni taxtdan voz ko'chishga majbur etdilar.

1886-yilda Buyuk Britaniya hukumati gommul berishga qaror qildi.

1886-yilda elektrolit yo'li bilan aluminiy ajratib olindi.

1886-yilda Hindistonda to'qimachilik sanoatida 95 ta fabrika bor edi.

1886-yilda Rossiya imperatori Aleksandr II «Turkiston o'lkasini idora qilish to'g'risidagi Nizom»ga imzo chekdi.

1886-yilda rus shoiri N. Gumilev tug'ilgan.

1886-yilda Abduruf Fitrat tug'ilgan.

1886-yilda Turkiston general-gubernatorligining umumiy hududi 1,7 million kv. km bo'lib, aholisining soni 5,2 million kishidan iborat bo'lgan.

1886-yildagi «Nizom»da hukumat tasarrufida qolayotgan bo'sh turgan davlat yerlariga rus aholisini joylashtirish muhim ekanligi qat'iy belgilab qo'yildi.

1886-yildagi «Nizom»ga muvofiq Turkiston general-gubernatorligining ma'muriy boshqaruvi yangi idora-Turkiston general-gubernatori Kengashi bilan to'ldirilgan.

1886-yildagi «Nizom»ning «Turkiston o'lkasining yer tuzilishi» degan bo'limida o'lkada tarixan shakllanib kelgan an'anaviy yerga egalik qilish munosabatlari o'zgartirib yuborildi.

1886-yilgi «Nizom»da ham Turkiston o'lkasida qozilar sudi saqlanib qoldi.

1886-yilgi «Turkiston o'lkasini idora qilish to'g'risidagi Nizom»ga ko'ra o'lkada mustamlaka siyosati qonun hujjatlari asosida mustahkamlab qo'yildi.

1887-yilda bo'lgan voqealar

1887-yil oxirlarida Amudaryo flotiliyasi ta'sis etildi.

1887-yilda Efiopiyada Adua yonida Italiya qo'shini tor-mor qilindi.

1887-yilda amirlik hududi orqali dastlabki temiryo'l o'tkazildi.

1887-yilda Transvaalda oltin va mis konlari ochildi.

1887-yilda turkmanlar yashaydigan joylarda afg'on-rus chogatalari qat'iy belgilab olindi.

1887-yili shved olimi S. Arrhenius elektrolitik dissotsiatsiya nazariyasini yaratdi.

1888-yilda bo'lgan voqealar

1888-1918-yillarda Germaniyada Vilgelm II hukmronlik qilgan.

1888-1965-yillarda ingliz publisisti T. Eliot yashagan.

1888-yil 15-mayda Kaspiyorti temiryo'li bilan dastlabki poyezd Samarqandga yetib keldi.

1888-yilda bo'lajak Bag'dod temiryo'li loyihasining Izmir-Anqara qismini qurish Germaniyaga tegdi.

1888-yilda Buxoro amirligi hududida rus qishloqlari vujudga kela boshladi.

1888-yilda Buyuk Britaniyada Tred-yunion a'zolari soni 750 ming kishi bo'lgan.

1888-yilda Germaniyada taxtni 28 yoshli Vilgelm II egalladi.

1888-yilda Germaniyada Vilgelm I vafot etdi.

1888-yilda Germaniyada Vilgelm II hukmronligi boshlandi.

1888-yilda ingliz publisisti T. Eliot tug'ilgan.

1888-yilda Ismoil G'aspiralining «Rahbari muallimin yoki muallimlarga yo'ldosh» kitobi chop etildi.

1888-yilda Istanbulda Suvaysh kanalidan foydalanish bo'yicha Buyuk Britaniya, Germaniya, Ispaniya, Italiya, Rossiya, Turkiya, Fransiya davlatlari konvensiya imzolashdi.

1888-yilda malika Izabel Braziliyada «Oltin qonun» nomi bilan mashhur qonunga qo'l qo'ydi.

1888-yilda Nobel dinamit yaratdi va ko'p o'tmay juda boyib ketdi.

1888-yilda O'rta Osiyo temiryo'li bilan dastlabki poyezd Buxoroga yetib keldi.

1888-yilda Samarqandga dastlabki poyezd keldi.

1888-yilda Samarqandgacha temiryo'l qurildi.

1888-yili Ko'lob hekligida boshlangan yirik dehqonlar qo'zg'olonlari Pomir chegara qo'shinlarining yordami bilan bostirildi.

1889-yilda bo'lgan voqealar

1889-1893-yillarda AQSHda Respublikachi B. Garrison prezident bo'lgan.

1889-1913-yillarda Qizil dengiz bo'yi va Somali yarimoroli Buyuk Britaniya, Fransiya, Italiya o'rtasida taqsimlab olindi.

1889-1964-yillarda HMK rahbari J. Neru yashagan.

1889-1966-yillarda rus shoiri A. Axmatova yashagan.

1889-yil 19-noyabrda Pedru II taxtdan voz kechib, Britaniya ke-

masida Portugaliyaga jo'natildi.

1889-yil avgustda Buyuk Britaniya-Misir birlashgan qo'shinlari Sudan mahdiylari qo'shini ustidan g'alaba qozondi.

1889-yil may oyida Kalif bекligida qo'zg'olon bo'lib o'tdi.

1889-yilda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezidentligi tugagan.

1889-yilda AQSHda Respublikachi H. Garrison prezident bo'lgan.

1889-yilda Avstriya sotsial-demokratik partiyasi (ASDP) tuzildi.

1889-yilda Bismark Reyxstag oldiga sotsialistlarga qarshi qonunga doimiy tus berish masalasini qo'ydi.

1889-yilda Efiopiya imperatori Menelik sudanliklar foydasini ko'zlovchi bitimni imzolashga majbur bo'ldi.

1889-yilda HMK rahbari J. Neri tug'ilgan.

1889-yilda ingliz monopolisti Reyter Frennda «Shahanshohbank» ochishga erishdi.

1889-yilda Istanbulda harbiy-medsina bilim yurti kursantlari yashirin «Birlik va taraqqiyot» tashkilotini tuzdilar.

1889-yilda Parijdagi Jahon ko'rgazmasi uchun fransuz mutandisi Eyfel o'sha davrda g'oyat katta-faqat metalldan yasalgan, balandligi 300 metr bo'lgan minora qurdi.

1889-yilda Rio-de-Janeyroda respublika tarafdorlarining katta namoyishi bo'lib o'tdi.

1889-yilda rus shoiri A. Axmatova tug'ilgan.

1889-yilda Turkistonda G. Rozenbax general-gubernatorligi tugagan.

1889-yilda Vashingtonda birinchi Panamerika konferensiyasi chaqirildi.

1889-yilda Vilgelm II shahzoda Izo qabriga ziyorat qilish bahonasi bilan Palastiga bordi.

1889-yilda Yaponiyada Prussiya konstitutsiyasi asosida tuzilgan konstitutsiya qabul qildi.

1890-yilda bo'lgan voqealar

1890-yilda Otto fon Bismark Bismark iste'fo berdi.

1890-yilda Hindistonda so'l-radikal oqim shakllandi.

1890-yilda Yaponiyada to'qimachilik sanoati harcha sanoat tarmoqlarining 45 foizini tashkil etdi.

1890-yilda Yevropa davlatlarining AQSHga qo'ygan kapitallari 3 mld. dollarga yetdi.

1890-yillarda shahar aholisi butun Avstriya-Vengriya aholisining faqat uchdan birini tashkil qilardi.

1891-yilda bo'lgan voqealar

1891-1892-yillardagisi Turkiston o'lkasiga ko'chib kelganlarning 25 ta manzilga paydo bo'ldi.

1891-1896-yillar davomida Prussiya Gvineya, Senegal, Madagaskar

va Mavritaniyani ham bosib oldi.

1891-1938-yillarda rus shoiri O. Mendelshtam yashagan.

1891-yilda Bobo Go'khan boshchiligidagi qoraqalpog'lar qo'zg'oloni tamon bo'ldi.

1891-yilda Fransiya bilan Rossiya o'rtasida ittifoq bitimi tuzildi.

1891-yilda qabul qilingan konstitutsiyasiga binoan mamlakat Braziliya Qo'shima Shtatlari deb ataladigan bo'ldi.

1891-yilda Rossiya bosib olgan O'ru Osiyo hududi va Afg'oniston o'rtasidagi chegaraning Pomirdan o'tishi haqidagi shartnoma imzolandi.

1891-yilda Rossiyadan aholining Farg'ona viloyatiga ko'plab ko'chirib keltirilishi, ularning joylashtirilishi yer taqchil va aholi zich yashaydigan vodiyni ahvolini nihoyada yomonlashtirib yubordi.

1891-yilda rus shoiri O. Mendelshtam tug'ilgan.

1891-yilda shovinstik tashkilot «German ittifoqi» tuzildi.

1891-yildan boshlab Germaniyada yakshanba dam olish kuni deb belgilandi.

1892-yilda bo'lgan voqealar

1892-1920-yillarda Marg'ilonlik militsiyaning sobiq boshlig'i Madaminbek Muhammad Aminbek Ahmedbek o'g'li yashagan.

1892-1956-yillarda Polsha prezidenti Boleslav Berut yashagan.

1892-1975-yillarda general F. Franko yashagan.

1892-yil 7-iyunda Toshkentda ham vabo kasalligi qayd qilindi.

1892-yil 18-iyundan Turkiston o'lkasida kuchga kirgan «Harbiy holatda deb e'lon qilingan joylar haqida qoida» joriy etildi.

1892-yil 24-iyunda tarixda «Vabo isyon» (yoki «Toshotar voqeasi») deb nom olgan qo'zg'olon boshlandi.

1892-yil martda Afg'onistonda vabo kasalligi tarqaldi.

1892-yilda Buyuk Britaniyada tred-yumonlarga a'zo bo'lganlarning soni 1,5 mln. kishiga yetdi.

1892-yilda Marg'ilonlik militsiyaning sobiq boshlig'i Madaminbek Muhammad Aminbek Ahmedbek o'g'li tug'ilgan.

1892-yilda Fransiya O'arbiy Sudanni bosib oldi.

1892-yilda general F. Franko tug'ilgan.

1892-yilda Italiya Sotsialistik partiyasi tuzildi.

1892-yilda Italiya Sotsialistik partiyasi tuzilgan.

1892-yilda Madaminbek tug'ilgan.

1892-yilda Polsha prezidenti Boleslav Berut tug'ilgan.

1892-yilda Turkistonda «Davlat tartibotini va jamoat osoyishtaligini kuchaytirilgan turda qo'riqlash to'g'risida»gi Nizom qabul qilindi.

1892-yildan boshlab 1916-yilga qadar Turkiston «kuchaytirilgan qo'riqlov» va «favquledda qo'riqlov» holatida bo'ldi.

1892-yildan boshlab Rossiyadan o'zbohimchalik bilan ko'chib kelgan kishilar ham ma'muriyat ruxsati bilan ko'chirilganlarga berilgan

imkoniyatlardan foydalanishi mumkinligi e'lon qilindi.

1892-yildan mustamlakachilar oddiy fuqarolarni ma'murlarga qarshilik ko'rsatgan taqdirda bevosita harbiy dala sudiga bera boshladilar.

1893-yilda bo'lgan voqealar

1893-1897-yillarda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezident bo'lgan.

1893-yilda Abdurrahmon inglizlar bilan bitim tuzishga majbur bo'ldi.

1893-yilda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezident bo'lgan.

1893-yilda AQSHda Respublikachi B. Garrison prezidentligi tugagan.

1893-yilda Buxoro amirligida birinchi yangi usul maktabi faoliyat ko'rsata boshladi.

1893-yilda Fransiya Laos ustidan protektorat o'rnatdi.

1893-yilda Fransiya parlament binosiga anarxistlar bomba tashladi.

1893-yilda Germaniyada Reyn-Vestfaliya ko'mir sindikati tashkil topgan.

1893-yilda Ismoil G'aspirali Toshkent, Samarqand va Buxoroga tashrif qildi.

1893-yilda mahlag' yo'qligi tufayli O'rtal Osiyo Olimlar jamiyati o'z faoliyatini to'xtatgan.

1893-yilda Sayid Olimxonni otasi Peterburgga o'qishga jo'nardi.

1894-yilda bo'lgan voqealar

1894-1895-yillarda Xitoy Yaponiya bilan urushda mag'lubiyatga uchradi.

1894-1917-yillarda Rossiyada Nikolay II imperatorlik qilgan.

1894-1938-yillarda Turor Risqulov yashagan.

1894-yildan AQSHda sentabrning birinchi dushanbasi «Mehtnat kuni» bayrami deb e'lon qilindi.

1894-yilda AQSHning sanoat mahsuloti G'arbiy Yevropadagi hamma mamlakatlar mahsulotining yarmiga teng va Buyuk Britaniya mahsulotidan esa ikki baravar ortiq edi.

1894-yilda Fransiya mamlakat Prezidenti Sadi Kamo ham o'ldirildi.

1894-yilda Rossiyada Nikolay II imperatorligi boshlandi.

1894-yilda Turor Risqulov tug'ilgan.

1894-yilda Xitoy qo'shinlari Pxenyin yonida mag'lubiyatga uchradi.

1894-yilda Yaponiya Seulda saroy to'ntarishi uyushtirib, yaponparast hukumat tuzdi.

1894-yilga kelganda AQSH sanoat mahsuloti hajmi jihatidan dunyoda birinchi o'ringa chiqib oldi.

1894-yili Buganda Buyuk Britaniya tomonidan tuzilgan Uganda protektorati tarkibiga kiritildi.

1895-yilda bo'lgan voqealar

1895-1896-yillarda Gonduras, Salvador va Nikaragua yagona davlat-Buyuk Markaziy Amerika Respublikasiga birlashdilar.

1895-1925-yillarda rus shoiri S.Yesenin yashagan.

1895-yilda Arxeologiya havaskorlari to'garagi tashkil etilgan.

1895-yilda Braziliyada Sotsialistik partiya tuzildi.

1895-yilda fransuz mikrobiologi va kimyogari Lui Paster vafot etgan.

1895-yilda Italiya Efiopiyani bosib olish maqsadida Eritreyaga hujum qildi.

1895-yilda Kuba xalqi o'z milliy qahramoni Xose Marti hamda Maksimo Gomezar boshchiligidagi qo'zg'olon ko'tardi.

1895-yilda nemis olimi V.Rentgen turli predmetlarni turli darajada teshib o'ta oladigan ko'zga ko'rinmas nurlar mavjudligini aniqladi.

1895-yilda Peterburgda «Ishchilar sinfini ozod qilish uchun kurash ittifoqi» tuzildi.

1895-yilda rus shoiri S.Yesenin tug'ilgan.

1895-yilda Yaponiya 10 yillik qurallanish dasturini qabul qildi.

1895-yilda Yaponiya va Xitoy o'rtasida Simonoseki sulhi tuzildi.

1895-yildan Buyuk Britaniya va AQSHning yirik shaharlarida tramvay ishlatila boshlandi.

1896-yilda bo'lgan voqealar

1896-1906-yillarda Hindistonda 10 mln. dan ortiq odam ochlikdan o'ldi.

1896-1981-yillarda xitoy yozuvchisi Lu Sin yashagan.

1896-1981-yillarda xitoy yozuvchisi Mao Dun yashagan.

1896-1938-yillarda Fayzulla Xo'jayev yashagan.

1896-yil 1-avgustda Adua yonida Italiya qo'shinlari tor-mor etildi.

1896-yilda Fransiya Madagaskarni o'z mustamlakasi deb e'lon qildi.

1896-yilda Namangan uyezdining Oqsuv-Shahrixon volostidagi Naymanchi, Ko'hna mozar, Langarbob qishloqlarida aholining mingboshilar saylovlaridagi noroziligi oshkora qo'zg'olonga aylanib ketdi.

1896-yilda Olimpiada o'yinlari qayta tiklandi.

1896-yilda Rossiya-Bolgariya diplomatik munosabatlari tiklandi.

1896-yilda Toshkentda birinchi gimnaziya ochilgan.

1896-yilda xitoy yozuvchisi Lu Sin tug'ilgan.

1896-yilda xitoy yozuvchisi Mao Dun tug'ilgan.

1896-yilda Fayzulla Xo'jayev tug'ilgan.

1897-yilda bo'lgan voqealar

1897-1898-yillarda Germaniya Szyaochjouvan (Sindao) bandargohini bosib oldi.

1897-1901-yillarda AQSHda Respublikachi U. Mak-Kinli prezident bo'lgan.

1897-1962-yillarda amerika yozuvchisi U. Folkner yashagan.

1897-1970-yillarda Matematik olim Toshmuhammad Niyozovich Qori-Niyoziy yashab o'tgan.

1897-yilda «Dreyfus ishi» matbuot yuzini ko'rdi.

1897-yilda Abdulhamid II «Birlik va taraqqiyot» tashkiloti ustidan sud uyushtirdi.

1897-yilda amerika yozuvchisi U. Folkner tug'ilgan.

1897-yilda AQSHda Demokrat S. Klivlend prezidentligi tugadi.

1897-yilda AQSHda Respublikachi U. Mak-Kinli prezident bo'lgan.

1897-yilda inglizlar Tilakni bir yarim yilga qamadilar.

1897-yilda R. Dizel yangi dvigatel yaratdi.

1897-yilda Shimoliy Xitoyda 600 ga yaqin chet el firmalari mavjud edi.

1897-yilda Turkistonda o'zbeklar va boshqa tub xalqlar 5 million edi.

1897-yilda Turkistonda rus aholisining umumiy soni ukrainlar va beloruslarni ham qo'shib hisoblaganda 197 ming kishi edi.

1897-yilda yirik olim, faylasuf, shoir Ahmad Donish vafot etgan.

1898-yilda bo'lgan voqealar

1898-1901-yillarda Turkistonda S. M. Duxovskoy general-gubernator bo'lgan.

1898-1936-yillarda ispan shoiri F. Lorca yashagan.

1898-1956-yillarda Bertold Brext yashagan.

1898-1970-yillarda nemis yozuvchisi E. Remark yashagan.

1898-1989-yillarda Eronning oliy diniy arbobi Oyatullo Ruhullo Musovi Xumayniy yashagan.

1898-yil 10-dekabrda Parij shahrida AQSH-Ispaniya tinchlik shartnomasi imzolandi.

1898-yil 17-mayda Muhammad Ali o'z odamlari orqali atrofdagi qishloqlarga xabar tarqatib, qo'zg'olon boshlash vaqti kelganligini e'lon qildi.

1898-yil 20-may kuni N. Korolkov qo'zg'olon ko'tarilishining oldi olinmagani uchun Farg'ona viloyat harbiy gubernatori va bir qancha amaldorlarni lavozimidan bo'shatdi.

1898-yil bahor faslida vodiyniing turli joylarida Muhammad Ali boshchiligidagi qo'zg'olon bo'lishi haqida gaplar tarqaladi.

1898-yil mayda Muhammad Ali (Dukchi eshon) rahbarligida qo'zg'olon bo'lib o'tdi.

1898-yilda Andijonda qo'zg'olon boshlangan.

1898-yilda AQSH Kuba sohiliga o'z harbiy kemasini yubordi.

1898-yilda Bertold Brext tug'ilgan.

1898-yilda Dukchi eshon nomini olgan Muhammad Ali vafot etgan.

1898-yilda Eronning oliy diniy arbobi Oyatullo Ruhullo Musovi Xumayniy tug'ilgan.

1898-yilda ispan shoiri F. Lorca tug'ilgan.

1898-yilda Kuba nomiga mustaqillik oldi.

1898-yilda Milanda umumiy ish tashlash ro'y bergan.

1898-yilda nemis yozuvchisi E. Remark tug'ilgan.

1898-yilda Parijda Ispaniya-AQSH sulh shartnomasi imzolangan.

1898-yilda Qo'qon shahrida Salohiddin domla ikkinchi jadid maktabini ochdi.

1898-yilda Rossiyadagi barcha sotsial-demokratik guruhlar «Rossiya sotsial-demokratik ishchi partiyasi» (RSDRP) deb atalgan partiya birlashdilar.

1898-yilda Tinch okeanning eng markazida, Osiyoga olib boradigan strategik jihatdan muhim bo'lgan dengiz yo'llari kesishgan joydagi Gavayi orollari bosib olindi.

1898-yilda Turkiston o'lkasida sud nizomlarini qo'llash qoidalariga muvofiq viloyat sudlari tugatildi, ularning o'rniga okrug sudlari va Toshkent sud palatasi tuzildi.

1898-yilda Turkistonda S. M. Duxovskoy general-gubernator bo'ldi.

1898-yilda Vengriyaning ishlab chiqarilgan oziq-ovqat mahsulotlari imperiyada ishlab chiqarilgan mahsulotlarning yarmini tashkil etgan.

1898-yildagina Fransuzlar G'arbiy Sudanni taslim eta oldilar.

1899-yilda bo'lgan voqealar

1899-1933-yillarda Gandi Janubiy Afrikadagi Hindiston savdo firmasida ishladi.

1899-1961-yillarda E. Xemingvay yashagan.

1899-1977-yillarda Charlz Spenser Chaplin yashagan.

1899-1995-yillarda Mark Shogal yashagan.

1899-yil 20-iyunda Farg'ona vodiysida yana yangi qo'zg'olon boshlandi.

1899-yil sentabrda AQSHda «Key» doktrinasini qabul qilindi.

1899-yilda Andijonda Shamsiddin domla va Toshkentda Mannon qori jadid maktabini ochdi.

1899-yilda AQSH chetga 1,0 milliard rubl kapital chiqargan.

1899-yilda AQSH davlat kotibi Xey Buyuk Britaniya, Germaniya, Rossiya, Yaponiya, Fransiya va Italiyaga ayni bir mazmunda nota yubordi.

1899-yilda Bar Respublikasiga qarshi urush harakatlarini boshladi.

1899-yilda Buyuk Britaniya chetga 23,9 milliard rubl kapital

chiqargun

- 1899-yilda Buyuk Britaniya Quvaytda o'z protektoratini o'rnatdi.
- 1899-yilda Charlz Spenser Chaplin tug'ilgan.
- 1899-yilda E.Xeminguey tug'ilgan.
- 1899-yilda Fransiya chetga 12,3 milliard rubl kapital chiqargan
- 1899-yilda Germaniya chetga 4,8 milliard rubl kapital chiqargan
- 1899-yilda ingliz-bur urushi boshlandi.
- 1899-yilda Mark Shogal tug'ilgan.
- 1899-yilda Toshkent orqali Andijongacha temiryo'l qurib borildi.
- 1899-yilda Xitoyda «Ixtuan» harakati qo'zg'olon tusini oldi.

1900-yilda bo'lgan voqealar

- 1900-1903-yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi ishsizlikning ortishiga, ish haqining yanada kamayishiga olib keldi.
- 1900-1913-yillarda industrial (rivojlangan) davlatlar chetga chiqargan kapitalning hajmi ikki barobar oshganligi bejiz bo'lmagan edi.
- 1900-1913-yillarda Yaponiyada sanoat ishlab chiqarishi hajmi bo'yicha Italiyadan o'zib ketib, Fransiya yaqinlashdi.
- 1900-1914-yillar AQSH tarixiga «taraqqiyparvar davr» nomi bilan kirgan.
- 1900-1914-yillarda Buyuk Britaniya harbiy xarajatlari 3 marta ko'paydi.
- 1900-1977-yillarda fransuz shoiri Jak Prever yashagan.
- 1900-yil avgust oyida chet el interventlari tomonidan Pekin egallandi.
- 1900-yil iyul oyida Xitoyda chet el interventlari yalpi hujumga o'tdilar.
- 1900-yilda Buyuk Britaniyada tred-yunionlar o'z partiyalarini tuzgan.
- 1900-yilda Fransiya Chad ko'li atrofi bo'ysundirildi.
- 1900-yilda fransuz shoiri Jak Prever tug'ilgan.
- 1900-yilda hukumat Ixuanachilarga qarshi yuborgan qo'shin yengildi.
- 1900-yilda Italiya Fransiyaning Marokashga nisbatan «huquqlarini» tan oldi.
- 1900-yilda Nukus volosti va Qo'ng'iro't bekligida norozilik harakatlari amalga oshirildi.
- 1900-yilda qoraqalpoq xalqi adabiyotining asoschisi Berdaq vafot etgan.
- 1900-yilda V.Grinyar xilma-xil organik moddalarni sintez qilish usulini kashf etdi.

1901-yilda bo'lgan voqealar

- 1901-1908-yillarda AQSHda Respublikachi T. Ruzvelt prezident

bo'lgan

- 1901-1966-yillarda S.Mikolaychik yashab o'tgan.
- 1901-1970-yillarda Sukarno Indoneziyada yashab o'tgan.
- 1901-yilda Afg'onistonda Abdurahmonning hukmronligi tugagan.
- 1901-yilda Afg'onistonda amir Abdurahmon vafot etdi.
- 1901-yilda Afg'onistonda amirlik taxtini Habibullo egalladi.
- 1901-yilda AQSH Prezidenti lavozimini Teodor Ruzvelt egallagan.
- 1901-yilda AQSHda Morgan «P'o'lat korporatsiyasi» deb atalgan katta trestni tashkil etdi.
- 1901-yilda AQSHda Respublikachi T. Ruzvelt prezident bo'ldi.
- 1901-yilda AQSHda Respublikachi U. Mak-Kinli prezident bo'ldi va 6 oydan so'ng o'tib o'ldirildi.
- 1901-yilda AQSHda Respublikachi U. Mak-Kinli prezidentligi tugagan.
- 1901-yilda Buyuk Britaniya Panama kanali masalasida AQSHga yon berdi.
- 1901-yilda S.Mikolaychik tug'ilgan.
- 1901-yilda Sukarno tug'ilgan.
- 1901-yilda Turkistonda S. M. Duxovskoy general-gubernatorligi tugagan.

1902-yilda bo'lgan voqealar

- 1902-1968-yillarda Amerika yozuvchisi J.Steynbek yashagan.
- 1902-yil Bur Respublikasi Britaniya mulklari tarkibiga qo'shib olindi.
- 1902-yilda «Yosh turklar» Parij shahrida o'zlarining birinchi qurultoyini o'tkazdilar.
- 1902-yilda Amerika yozuvchisi J.Steynbek tug'ilgan.
- 1902-yilda Bolgariyada chiqayotgan «Kalendari kombiar» («Milliy kalendar») jurnali shunday deb yozgan: «Biz uyquda yatibmiz, bu vaqtda esa bizning ustimizda savdolashmoqdalar».
- 1902-yilda Bur Respublikasi Britaniya mulklari tarkibiga qo'shib olindi.
- 1902-yilda Buyuk Britaniya Yaponiya bilan shartnoma imzoladi.
- 1902-yilda Italiya bilan Fransiya o'rtasida bitim imzolandi.
- 1902-yilda Matyoqub pishiq qo'zg'oloni tor-mor etilgan.
- 1902-yilda Matyoqub pishiq rahnamoligida Xonqa, Hazorasp, Bog'ot tumanlari dehqonlari qo'zg'olon ko'tarishdi.
- 1902-yilda nemis olimi R.Virtov vafot etgan.
- 1902-yilda Turkiya bilan Germaniya o'rtasida temiryo'l masalasida bitim imzolandi.
- 1902-yilda Yaponiya-Buyuk Britaniya bitimi imzolandi.

1903-yilda bo'lgan voqealar

1903-1914-yillarda Italiya hukumatini siyosiy arbobi J. Jolli boshqardi.

1903-1976-yillarda hindistonlik Yashpal yashagan.

1903-yil 3-noyabrda AQSH Panamada Kolumbiyaga qarshi isyon boshqardi.

1903-yilda «Rossiya sotsial-demokratik ishchi partiyasi»ga rahbarlik V.I. Ulyanov (Lenin) qo'lga o'tdi.

1903-yilda aka-uka Uilber va Orvill Raytlar samolyotda uchdilar.

1903-yilda AQSH bilan Panama o'rtasida Panama kanali to'g'risida shartnoma tuzilgan.

1903-yilda Germaniya (Bag'dod orqali Fors qo'ltig'igacha temiryo'l) qurishni to'la qo'lga kiritdi.

1903-yilda hindistonlik Yashpal tug'ilgan.

1903-yilda Kubaga majburiy shartnoma qabul qildirdi.

1904-yilda bo'lgan voqealar

1904-1912-yillarda Xiva xoni Muhammad Rahimxon II tomonidan Nurullaboy nomi bilan ataluvchi saroy qurilgan.

1904-1973-yillarda Chili shoiri Pablo Neruda yashagan.

1904-1975-yillarda Chexoslovakiyada A. Novotniy yashagan.

1904-1989-yillarda Salvador Dali yashagan.

1904-yilda Chexoslovakiyada A. Novotniy tug'ilgan.

1904-yilda Chili shoiri Pablo Neruda tug'ilgan.

1904-yilda Fransiya-Buyuk Britaniya o'rtasida bitim imzolandi.

1904-yilda gerero qabilalari Samial Magarero bosqinchilarga qarshi qo'zg'olon boshladilar.

1904-yilda Hindistonda 1 mln. odam vabodan qirildi.

1904-yilda Rossiya-Yaponiya urushi yuz bergan.

1904-yilda rus olimi N.Y. Jukovskiy qilgan kashfiyot hozirgi zamon aerodinamikasining taraqqiyoti uchun asos bo'ldi.

1904-yilda Salvador Dali tug'ilgan.

1904-yilda Yaponiya harbiy floti urush e'lon qilmay turib, Port-Arturdagi Rossiya harbiy dengiz kuchlariga hujum qildi.

1904-yildan Manavvarqori Abdurashidxonov o'lkadagi ijtimoiy-siyosiy, ma'rifiy harakatlarning faol ishtirokchisi bo'lgan.

1904-yili Buyuk Britaniya bilan Fransiya o'rtasida shartnoma tuzilib, u Antanta nomini oldi.

1904-yili Gvineya ko'rfazi bo'ylari ham Fransiya tobe etildi.

1905-yilda bo'lgan voqealar

1905-1906-yillarda Jazoirda mustamlaka zulmiga qarshi kurash boshlandi.

1905-1907-yillarda Eron inqilobining birinchi bosqichi bo'lgan.

1905-1911-yillar Erondagi inqilob feodal-monarxiya tuzumidan konstitutsiyaviy monarxiyaga o'tish bosqichi bo'ldi.

1905-1911-yillarda Buyuk Britaniya hukumati Erondagi inqilobni bostirdi.

1905-1982-yillarda Polshada V. Gomulka yashab o'tgan.

1905-1984-yillarda M. Sholoxov yashagan.

1905-yil 9-yanvar Rossiya tarixida birinchi inqilob boshlandi.

1905-yil 23-avgustda Rossiyaning Yaponiya bilan tinchlik shartnomasi imzolandi.

1905-yil 17-oktabr kuni Podsho Nikolay II Manifest e'lon qildi.

1905-yil noyabrda «Xitoy uyushmalari ittifoqi» «Minhan» (Xalq gazetasi)ni chiqari boshladi.

1905-yil dekabrda hukumat Davlat dumasiga saylov to'g'risida qonun qabul qildi.

1905-yil Susima yonida rus floti yakson qilindi.

1905-yil yozida Qora dengiz flotiga qarashli «Potyomkin» bronenosasi matrosalari qo'zg'olon ko'tardi.

1905-yilda Amiriyning g'azallar devoni Toshkentda chop etildi.

1905-yilda Eronda inqilobiy harakat boshlandi.

1905-yilda Germaniya qurallı kuchlari Bosh shabi ikki frontda urush olib borish rejasini ishlab chiqdi.

1905-yilda Germaniyaga qarshi Sharqiy Afrikaning janubi va markazida (Tanganika) qo'zg'olon boshlangan.

1905-yilda jag'iz mustamlakachilari Bengaliyani ikki qismga bo'lib tashlashdi.

1905-yilda Irlandiyada A. Griffi «Shanfeyn» («His o'zimiz») partiyasini tuzdi.

1905-yilda jangda nima qabilalari boshchisi Vitboy halok bo'ldi.

1905-yilda M. Sholoxov tug'ilgan.

1905-yilda nemis olimi A. Fynsteyn nisbiylik nazariyasining asosiy g'oyalarni e'lon qildi.

1905-yilda Orenburgdan Toshkentga qadar temiryo'l qurib kelindi.

1905-yilda Polshada V. Gomulka tug'ilgan.

1905-yilda Rossiyada inqilob yuz berdi.

1905-yilda Sun Yat Sen «Xitoy uyushmalari ittifoqi» degan siyosiy tashkilot tuzdi.

1906-yilda bo'lgan voqealar

1906-yilda ued-yunonlar partiyasi tuzilgan keyinroq Leyboristlar partiyasi deb ataldi.

1906-1916-yillarda Buyuk Britaniya vazirlarining uchdan ikki qismi elita bilan yurtlari bitiruvchilari edi.

1906-1982-yillarda KPSS MK Bosh sekretari va SSSR Oliy Soveti Prezidiumi raisi Leonid Ilich Brejnev yashab o'tgan.

1906-yil 27-aprelda Rossiyada 1-Davlat dumasi o'z ishini boshladi.
 1906-yil 27-iyun Ismoil Obidov muharrirligida ilk o'zbek milliy gazetasi «Taraqqiy» chiqdi.
 1906-yil 5-avgustda Eronda shoh konstitutsiya qabul qilish haqida farmon chiqardi.
 1906-yil 9-sentabrda Eronda shoh xalq tazyiqi bilan Majlisga saylovlar o'tkazish haqida farmon chiqardi.
 1906-yil dekabrda «so'la» radikal oqim talabi bilan Hindiston milliy kongressi qo'shimcha qaror qabul qildi.
 1906-yilda Rossiyada podsho agrar islohot to'g'risida farmon chiqardi.
 1906-yilda Rossiyada podsho dehqonlarni ko'chirish to'g'risida farmon chiqardi.
 1906-yilda «Fiat» aksiyadorlik jamiyati tashkil topgan.
 1906-yilda A. Dreyfus to'la oqlandi.
 1906-yilda AQSHda temiryo'llar faoliyatini tartibga soluvchi qonun qabul qilindi.
 1906-yilda Eronda Majlisga saylov o'tkazildi.
 1906-yilda Germaniyada 100 mingdan ortiq polyak bolalari maktabga borishdan bosh tortdi.
 1906-yilda Munavvarqori muharrirligida «Xurshid» gazetasi chop etildi.
 1906-yilda tred-yunionlar partiyasi Leyboristlar partiyasi deb atala boshlandi.
 1906-yilda Yangi Urganch, Xonqa, Hazorasdda muhtoj dehqonlar yirik zaminlarni yerlarini egallab ola boshlashdi.

1907-yilda bo'lgan voqealar

1907-1908-yillarda Abdulla Avloniy muharrirligida «Shuhrat», Ahmadjon Bektemirov muharrirligida «Osiyo» gazetasi chop etildi.
 1907-1908-yillarda Turkiyada inqilobiy vaziyat yuzaga keldi.
 1907-1911-yillar Eron inqilobining ikkinchi davri deyiladi.
 1907-yil 3-iyunda Nikolay II yana Dumani tarqatib yubordi.
 1907-yil 3-iyunda Rossiyada saylov to'g'risida yangi qonun qabul qilindi.
 1907-yil ingliz faxrularining Afg'onistonga erkin kirib-chiqishiga ruxsat berish masalalar ko'zda tutilgan bitim imzolandi.
 1907-yil yanvarda Rossiyada 2-Davlat dumasi saylov o'tkazildi.
 1907-yilda Abdulla Avloniy «Shuhrat» gazetasiga usos soldi.
 1907-yilda Avstriya-Vengriyada hukumat saylov tizimi islohoti haqida qonun qabul qilishga majbur bo'ldi.
 1907-yilda Buyuk Britaniya, Fransiya va Rossiya ittifoqi tuzilgan.
 1907-yilda Buyuk Britaniya-Rossiya bitimi imzolandi.
 1907-yilda Eronda shoh Muzaffariddin vafot etgan.

1907-yilda Eronda yangilikka qarshi Muhammad Alishoh taxtga o'tirdi.

1907-yilda g'oyat ulkan monopoliyalari «Umumiy elektr kompaniya» (AQSH) bilan «Umumiy elektr jamiyati» (Germaniya) o'rtasida ham jahon elektr bozorini bo'lib olish va o'zaro hamkorlik qilish to'g'risida shartnoma tuzilgan.

1907-yilda Germaniyada sanoat ishchilarining soni 8,6 mln. kishiga yetdi.

1907-yilda Marokash shahrida fransuz vrachi o'ldirildi.

1907-yilda Rossiya Buyuk Britaniya va Fransiya tuzgan harbiy-siyosiy ittifoqqa qo'sildi.

1908-yilda bo'lgan voqealar

1908-1910-yillarda hukumat senatori K. Palen Turkiston o'lkasini taftish qildi.

1908-1910-yillarda Islomxo'ja minorasi qurilgan.

1908-1912-yillarda AQSHda respublikachi V. G. Taft prezident bo'lgan.

1908-1978-yillarda Afg'oniston bosh vaziri Muhammad Dovud yashagan.

1908-yil 3-iyul kuni «Yosh turklar»dan bo'lgan qo'shin zobitlari qo'zg'olon ko'tardi.

1908-yil 20-iyulda Monastir shahrida «Birlik va taraqqiyot» partiyasi konstitutsiya tiklanganligini e'lon qildi.

1908-yil 24-iyulda sulton Abdulhamid konstitutsiyani tiklashga majbur bo'ldi.

1908-yilda Afg'oniston bosh vaziri Muhammad Dovud tug'ilgan.

1908-yilda AQSHda Respublikachi T. Ruzvelt prezidentligi tugagan.

1908-yilda AQSHda respublikachi V. G. Taft prezident bo'ldi.

1908-yilda Avstriya-Vengriya madadiga tayangan Bolgariya o'zini Turkiyadan to'la mustaqil davlat deb e'lon qildi.

1908-yilda Bombay viloyatining Surat shahrida Hindiston milliy kongressining qurultoyi chaqirildi.

1908-yilda Eronda shoh inglizlar va ruslar yordamida aksilinqilobiy davlat to'ntarishi o'tkazdi.

1908-yilda Italiya Bosniya va Gersgovinani Avstriya istilo qilishiga qat'iy norozilik bildirdi.

1908-yilda Turkiya inqilobi g'alaba qozondi.

1908-yilda V.Vyatkin rasadxona binosi qoldiqlarini va rasadxonaga tegishli asbob-uskunalarning bir qismini topishga muvaffaq bo'ldi.

1909-yilda bo'lgan voqealar

1909-1918-yillarda sulton Mahmud V Rishod hukmronlik qilgan.

1909-yil 13-aprelda «Ittihodi Muhammadi» partiyasining tashkil etilgan harbiylar aksilinqilobiy isyon ko'turdilar.

1909-yil 26-aprelda «Yosh turklar» o'zlariga sodiq harbiy qismlar bilan isyonchilar hukumatini ag'darishdi.

1909-yilda «Hindiston kengishlari haqida qonun» nomli hujjat qabul qilindi.

1909-yilda Abdumalik to'ra Peshovarda vafot etadi.

1909-yilda AQSHda sanoat mahsulotining qiymati 20 mld. dollardan oshdi.

1909-yilda Italiya Rossiya bilan Bolqon yarimorolidagi o'z manfaatlarini quvvatlovchi bitim tuzdi.

1909-yilda Mahmudxo'ja Behbudiy tomonidan islom tarixiga oid asar yaratildi.

1909-yilda Meksikada hosil bo'lmadi. Oqibatda, dehqonlar g'alayoni boshlandi.

1909-yilda Munavvarqori boshchiligida «Jamiyati xayriya» tuzildi.

1909-yilda Rossiya-Osiyo banisi va Madiyonov-Baqqolov kapitalini birlashtirgan «A-Mat» sindikati tashkil qilindi.

1909-yilda sulton Mahmud V Rishod hukmronligi boshlandi.

1909-yilda Tehronda Muhammad Alishoh taxtdan tushirildi.

1909-yilda Xiva xonligida 81 ta sanoat korxonasi ishlayotgan edi.

1910 -yilda bo'lgan voqealar

1910-1911-yillar Xiva xonligida qurg'uqchilik va hosilsizlik yili bo'ldi.

1910-1912-yillarda tatar va ozarbayjon truppalarining Turkistonda gastrollari bo'lib o'tgan.

1910-1915-yillarda Xiva xonligida kerosin va neft bilan ishlaydigan 40 ta sanoat korxonasi barpo etildi.

1910-1917-yillar Meksika tarixiga «burjua inqilobi» nomi bilan kiritilgan.

1910-1917-yillarda Xiva xonligida dehqonlar g'alayonlari keng tus oldi.

1910-1918-yillarda Xiva xoni Asfandiyorxon hukmronlik qilgan.

1910-1920-yillarda Buxoroda Sayid Olimxon hukmronligi.

1910-yil iyulda Meksikada prezidentlik saylovi o'tkazildi.

1910-yilda Abdulla Avloniy tomonidan islom tarixiga oid asarlar yaratildi.

1910-yilda Buenos-Ayres shahrida IV Panamerika konferensiyasi o'tkazilgan.

1910-yilda Buxoroda mudarris Hoji Rafii, Mirza Abduvohid, Hamidxo'ja Mehriy, Usmonxo'ja va Muhammadin maxdum kabilar «Tarbiyat afrol» («Bolalar tarbiyasi») jamiyatini tashkil qildi.

1910-yilda Buxoroda Sayid Olimxon hukmronligi boshlandi.

1910-yilda Buyuk Britaniya mustamlaka hududlari bo'lgan Oranji, Natal, Kapri «Janubiy Afrika Ittifoqi» nomi ostida birlashtirildi.

1910-yilda Fransiya pensiya haqida qonun qabul qilindi.

1910-yilda jadid adabiyotida Abdulla Qodiriy ilk nasriy asarlarini yaratdi.

1910-yilda jaddilarning eng yoshi Abdulhamid Cho'lpon-13 yoshda, katta Mahmudxo'ja Behbudiy-36 yoshda bo'lgan.

1910-yilda Koreya Yaponiya mustamlakasiga aylangan edi. Bu hol 1911-yilgacha davom etdi.

1910-yilda Koreyada Li sulolasi hukmronligi tugadi.

1910-yilda nemis olimi Robert Kox vafot etgan.

1910-yilda Samarqand va Toshkentga rus aktrisasi Komissarjevskaya truppasining gastrollari uyushtirildi.

1910-yilda Toshkentning o'zida 24 ta jadid maktabi faoliyat ko'rsatgan.

1910-yilda xalqaro monopoliyalarning soni 100 taga yetgan.

1910-yilda Xiva xoni Asfandiyorxon hukmronligi boshlandi.

1910-yilda Xiva xonligida Said Muhammad Rahimxon II hukmronligi tugagan.

1910-yilda Xivada yangi xon Asfandiyorxon «Islomatlar loyihasi»ni ishlab chiqardi.

1910-yilda Yaponiya Koreya yarim orolini harbiy kuch ishlatib o'ziga zid ravishda o'ziga qo'shib oldi.

1910-yildan boshlab Buxoroda jadidchilik harakati tashkiliy tus olib, siyosiy tashkilot sifatida shakllana boshladi.

1910-yildan keyin Hindiston Buyuk Britaniyaning bo'lg'usi jahon urushi rejalarda muhim rol o'ynay boshladi.

1910-yildan yosh buxoroliklar siyosiy harakat sifatida faoliyat ko'rsata boshladilar.

1910-yilga kelib Hindistonda kanop-tola fabrikalari soni ikki barobar ko'paydi.

1911 -yilda bo'lgan voqealar

1911-1913-yillarda Turkistonning turli shaharlarida teatrlar tashkil etildi.

1911-1913-yillarda Xitoyda inqilob bo'lib o'tgan.

1911-1917-yillarda jadid teatrlarida 25 ta pyesa namoyish etildi.

1911-yil 28-sentabrda Italiya Liviyaga bosqinchilik urushi boshladi.

1911-yil 11-oktabrda Xitoyda inqilobchilar Uxanni to'la qo'lga kiritdilar.

1911-yil 5-noyabrda Liviya Italiya mulki deb e'lon qilindi.
 1911-yil 29-dekabrda Nankinda Millat Majlisi to'plandi.
 1911-yil oxirida AQSHning Meksikaga kiritgan kapitali 1,8 mlrd. dollar yetdi.
 1911-yilda «Tarbiyai atfol» («Bolalar tarbiyasi») jamiyati 15 nafar talabani Turkiyaga o'qishga yuborgan.
 1911-yilda 50 ga yaqin jadid maktablari yopib qo'yildi.
 1911-yilda Buyuk Britaniya Xitoyda inqilobga qarshi chiqqan kuchlarni qo'llab-quvvatladi.
 1911-yilda Buyuk Britaniyada eng yirik ish tashlash yuz berdi.
 1911-yilda Buyuk Britaniyada parlament islohoti to'g'risida qonun qabul qilindi.
 1911-yilda Buyuk Britaniyada yana bir mara parlament islohoti o'tkazildi.
 1911-yilda Dias Meksikadan qochishga majbur bo'ldi.
 1911-yilda Eronda Rossiya qo'shini aksilinqilobiy davlat to'ntarishi o'tkazilishida qatnashdi.
 1911-yilda inglizlar Bengaliyani birlashtirishga majbur bo'ldilar.
 1911-yilda Italiya Liviyaga hujum qildi.
 1911-yilda ko'p yillik muhojirlikdan so'ng Sun Yat Sen Xitoyga qaytib keldi.
 1911-yilda Meksika janubidagi dehqonlar harakatining rahbari Emiliano Sapata o'z agrar dasturini e'lon qildi.
 1911-yilda Meksikada xalq qo'zg'oloni ko'tarilgan.
 1911-yilda O'rta Osiyoda yangi usul maktabi o'quvchilarning soni 4106 nafarga yetdi.
 1911-yilda O'rta Osiyoda yangi usuldagi maktablarning soni 63 taga yetdi.
 1911-yilda Rossiyada ko'chib ketganlarning yarmidan ko'pi qaytib ko'chib keldi.
 1911-yilda Rossiyada Stolipin otib o'ldirildi.
 1911-yilda rus-tuzem maktablarning soni 89 taga yetadi.
 1911-yilda Sirdaryo magistrat kanalini bunyod etish ishlari boshlandi.
 1911-yilda Turkistonda dastlabki yozma milliy sahna asarlari yaratildi.
 1911-yilda Turkistonda o'zbeklar va boshqa tub xalqlar qariyb 6 millionga yetgan.
 1911-yilda Turkistonda rus aholisining umumiy soni ukrainlar va beloruslarni ham qo'shib hisoblaganda 400 ming kishini tashkil qildi.
 1911-yilda Turkiya va Italiya manfaatlari Shimoliy Afrikada to'qnashgan edi.
 1911-yilda Xitoyda Sin sulolasi hukmronligi tugadi.

1911-yili Hindistonda mustamlaka ma'muriyati ish vaqtini 12 soatga chikdash haqida qonun qabul qildi.

1911-yili Xitoyda chet elliklardan temiryo'l qurilishi uchun qarz haqida bitim tuzilgan.

1912-yilda bo'lgan voqealar

1912-1920-yillarda AQSHda respublikachi V. Vilson prezident bo'lgan.

1912-yil 12-fevralda Yuan Shikay Sin sulolasini taxtdan voz kechishga majbur etdi.

1912-yil 5-avgustda «Hurriyat va birdamlik partiyasi» Turkiyada tashkil to'ntarishi o'tkazishdi.

1912-yil 28-noyabrda Albaniya mustaqillikka erishdi.

1912-yilda «Birinchii Bolqon urushi» boshlangan.

1912-yilda «Tarbiyai atfol» («Bolalar tarbiyasi») jamiyati 30 nafar talabani Turkiyaga o'qishga yuborgan.

1912-yilda «Yosh Juzoir» partiyasi tuzildi.

1912-yilda AQSHda respublikachi V. G. Taft prezidentligi tugadi.

1912-yilda Avstriya-Vengriyada og'ir iqtisodiy inqiroz yuz berdi.

1912-yilda Bolqon ittifoqi Turkiyaga qarshi urush boshladi.

1912-yilda Buyuk Britaniya hukumati parlamentga yana gommul haqidagi qonun loyihasini taqdim etishga majbur bo'ldi.

1912-yilda demokratik kuchlar Gomindan (Milliy partiya)ni tuzdilar.

1912-yilda Eron 1907-yilgi Rossiya-Buyuk Britaniyaning ta'sir doiralari haqidagi bitimini tan olishga majbur etildi.

1912-yilda Fransiya Marokash ustidan o'z protektoratini o'rnatdi.

1912-yilda Germaniyada cho'yan ishlab chiqarish 17,6 mln. tonnaga o'sdi.

1912-yilda Hazorasp, Xonqada qo'zg'olonlar keskin tus oldi.

1912-yilda Janubiy Afrika Ittifoqida Afrika Milliy Kongressi tashkil topgan edi.

1912-yilda manjuilar sulolasi hukmronligi Sun Yatsen boshchiligidagi inqilob natijasida ag'darilgan.

1912-yilda parlament saylovida Germaniyada GSDP 34,8% ovoz olishga muvaffaq bo'ldi.

1912-yilda prezident Taft «dollar diplomatiyasi» siyosatini e'lon qildi.

1912-yilda respublikachi V. Vilson AQSHda prezident bo'ldi.

1912-yilda Xorvatiyada milliy-ozodlik harakati bo'lgan.

1912-yilda Yusufbek Bayoniy Xiva xonligining tarixini yaratgan.

1912-yildagi prezident saylovlarida demokrat Vudro Vilson g'alaba qozondi.

1912-yildagi qo'zg'olon xalq norozilik chiqislarida yangi omilni namoyon qildi.

1912-yildan boshlab, Liviya Italiya mustamlakasiga aylandi.

1913-yilda bo'lgan voqealar

1913-1915-yillarda «Samarqand», «Sadoi Turkiston», «Farg'ona», «El hayrog'i», «Kengash», «Ulug' Turkiston», «Turon» gazetalari, «Oyna» jurnali paydo bo'ldi.

1913-1992-yillarda GFRda sotsial-demokrat V.Brandt yashagan.

1913-2002-yillarda Polshada E.Gerek yashagan.

1913-yil sentabrda AQSHda kon ishchilari og'ir mehnatga qarshi tashladilar.

1913-yil yanvarda «Yosh turklar» rahbarlaridan biri Anadolida boshchiligidagi isyon ko'tarildi.

1913-yilda AQSHning qo'llashidan ruhlangan Uerta dengiz to'ntarishi o'tkazdi.

1913-yilda Bolgariya Serbiya va Gretsiyaga hujum qildi.

1913-yilda Buxoro amirigida barcha jaddid maktablari yopildi.

1913-yilda Buyuk Britaniyaning sanoat ishlab chiqarishidagi aholi 14,8 foizni tashkil etgan.

1913-yilda Fransiya temir rodasini qazib chiqarila boshlandi.

1913-yilda GFRda V.Brandt tug'ilgan.

1913-yilda hokimiyat tepasiga germanparast hukumat keldi.

1913-yilda Kubo 2,4 mln toona qand ishlab chiqargan.

1913-yilda Polshada E.Gerek tug'ilgan.

1913-yilda Sindaryo magistral kanalini banyod etish ishida tugallandi.

1913-yilda Xitoyning janubida hukumatning reaksiya ataymasiga qarshi «ikkinchi inqilob» deb nomlangan qo'zg'olon boshlanib ketdi.

1913-yilda Xiva xoni Asfandiyorxon ishobonchilar mahkamlarida biri, namlakor bosh vaziri Isomxo'jan davlat mablag'larini o'zlashtirishda ayblab o'ldirildi.

1914-yilda bo'lgan voqealar

1914-1915-yillarda «Sadoi Turkiston», «Sadoi Farg'ona» gazetalar faoliyat yuritgan.

1914-1920-yillar mobaynida AQSH milliy boyligi 2,5 baravar oshdi.

1914-yil 28-iyulda Avstriya-Vengriya taxti vorisi Frantsiya-Ferdinandning o'ldirilgan.

1914-yil 28-iyulda Avstriya-Vengriya Serbiyaga urush e'lon qildi.

1914-yil 28-iyulda serbiyalik millatchi tomonidan Sarayevoda Avstriya-Vengriya taxti vorisi P. Ferdinand o'ldirildi.

1914-yil 29-iyulda Rossiya harbiy safarbarlik e'lon qildi.

1914-yil avgustda Panama kanali ochilgan.

1914-yil 1-avgustda Birinchi jahon urushi boshlandi.

1914-yil 1-avgustda Germaniya hukmron doiralari Rossiyaga urush e'lon qildi.

1914-yil 1-avgustda

1914-yil 2-avgustda Germaniya-Turkiya o'rtasida maxfiy sur'atda shartnomasi tuzildi.

1914-yil 2-avgustda Turkiya yashirin sharoitda Germaniya bilan ittifoq shartnomasini imzolashga olib keldi.

1914-yil 3-avgustda Germaniya hukmron doiralari Fransiya urush e'lon qildi.

1914-yil 3-avgustda shiddat bilan hujumga o'tgan Germaniya yashirin yaqin bir oy ichida Parijga yaqinlashib qoldi.

1914-yil 4-avgustda Buyuk Britaniya Belgiyani himoya qilish baho-tilari bilan Germaniyaga urush e'lon qildi.

1914-yil 15-avgustda Yaponiya Germaniyadan Xitoydagi mustamlakalari hududlarini Yaponiyaga berish talabi bilan chiqdi.

1914-yil 17-avgustda Rossiya Germaniya va Avstriya-Vengriyaga qarshi hujum boshlagan.

1914-yil 23-avgustda Yaponiya Germaniyaga qarshi urush e'lon qildi.

1914-yil sentabrda Marna daryosi bo'yida Fransiya va Buyuk Britaniyaning birlashgan qo'shini Germaniya qo'shiniga qarshi hujumga o'tdi.

1914-yil 9-sentabrda nemis qo'mondonligi butun G'arbiy front bo'yida chekinishga majbur bo'ldi.

1914-yil oktabrda Germaniya Usmonli turklar imperiyasini, keyinchalik Bolgariyani o'z tarafida turib urushda qatnashtirishga muvaffaq bo'ldi.

1914-yil 1-oktabrda Rossiya-Ruminiya shartnomasi imzolangan edi.

1914-yil 11-oktabrda Germaniya Turkiyaga katta miqdorda qarz taklif etdi.

1914-yil 29-oktabrda Turkiya flotiga nemis admiralati Sushan qo'mondonligida Qora dengizga chiqishga va Rossiyaning hududlarini o'ziga tutishga buyruq berdi.

1914-yil 2-noyabrda Rossiya Turkiya hujumiga javoban unga urush e'lon qildi.

1914-yil 5-6-noyabr kunlari Buyuk Britaniya va Fransiya ham Turkiyaga urush e'lon qildilar.

1914-yilda «Yangi Xitoy Konstitutsiyasi» qabul qilindi.

1914-yilda Abdulla Avloniy Toshkent shahrida «Turon» nomidagi jang truppasini tashkil etdi.

1914-yilda Amerika Mehnat Federatsiyasining a'zolari soni 2 mln. kishini tashkil etdi.

1914-yilda AQSH aholisining 2 foizi milliy boylikning 60 foiziga egalik qila boshladi.

1914-yilda AQSH chetga 5,3 milliard rubl kapital chiqargan.

1914-yilda AQSH Kongressi trestlarga qarshi qonun qabul qildi.

1914-yilda AQSH tashqi savdo aylanmasi 2,3 mlrd. dollarni tashkil etgan.

1914-yilda Avstriya-Vengriya parlament tarqatib yuborildi.

1914-yilda Buxoro amirining Sitorai Mohi Xosa saroyi qurilishi to'xtatib qo'yildi.

1914-yilda Buyuk Britaniya chetga 36,7 milliard rubl kapital chiqargan.

1914-yilda Buyuk Britaniyaning Braziliyaga kiritgan kapitali 1,1 mln. dollarni tashkil etgan.

1914-yilda Buyuk Britaniyaning ichki davlat qarzi 650 mln. funt sterling edi.

1914-yilda E. Sapata va F. Vilya quruqlik kuchlari mamlakat poytaxti Mexiko shahrini egalladi.

1914-yilda Fransiya chetga 22,1 milliard rubl kapital chiqargan.

1914-yilda Fransiya Rossiyaga 13 mlrd., Buyuk Britaniya va AQSHga 5 mlrd., Janubiy Amerika davlatlariga 6 mlrd. frank miqdorida kapital chiqardi.

1914-yilda Germaniya chetga 16,6 milliard rubl kapital chiqargan.

1914-yilda Germaniya hukumati Belgiyaning betarafliigi to'g'risidagi xalqaro hujjatni surbetlik bilan «bir parcha qog'oz» deb atadi.

1914-yilda Germaniyada sanoat ishlab chiqarishi 1871-yilga nisbatan 7 marta ko'paydi.

1914-yilda Panama kanali qurib bitkazildi.

1914-yilda qoraqalpoqlar yashaydigan joylarda atigi to'rtta umumta'lim maktabida 200 nafar o'quvchi o'qir, ikkita kasalxona va feldsherlik punktida uch shifokor ishlar edi.

1914-yilda qrim-tatar ma'rifatparvari Ismoil G'aspirali vafot etgan.

1914-yilda qurilish 10 yil davom etgan qurilishdan so'ng Panama kanali qurilishi tugallandi.

1914-yilda Rossiya chetga 0,5 milliard rubl kapital chiqargan.

1914-yilda Turkistonda «favqulodda muhofaza holati» deb e'lon qilindi.

1914-yilda Yaponiya chetga 0,4 milliard rubl kapital chiqargan.

1914-yilda Yuan Shikay Konstitutsiyaviy Kengash chaqirdi.

1914-yildagi jahon urushi Parlamentni g'omruq haqidagi qonunni tasdiqlashga majbur etdi.

1914-yilda Yosh xivaliklar partiyasi tashkil topgan edi.

1915-yilda bo'lgan voqealar

1915-yil 18-yanvarda Xitoy hukumati oldiga Shandun viloyatini Germaniya ta'sir doirasidan Yaponiya ta'sir doirasiga o'tkazish qo'yildi.

1915-yil 19-yanvarda Antanta harbiy dengiz kuchlari Turkiyaga

hujum Dardanell bo'g'ozida harbiy operatsiyalarni boshlab yubordi.

1915-yil 25-aprelda Iqr jangida urushlar tarixida birinchi marotaba kimyoviy qurol-zaharli gaz (xlor) ishlatildi.

1915-yil 26-aprelda Antanta bilan Italiya o'rtasida Londonda ittifoq imzolandi.

1915-yil 3-mayda Italiya hukumati «Uchlar ittifoqi» to'g'risidagi shartnomadan chiqqanligini bildirdi.

1915-yil 7-mayda Germaniya suvosti kemalari Buyuk Britaniyaning «Sentaniya» deb ataluvchi ulkan yo'lovchilar tashish kemasini qamrab olib yubordi.

1915-yil 8-mayda Xitoy Yaponiyaning biroz yumshatilgan talablarini qabul qildi.

1915-yil 23-mayda Avstriya-Vengriyaga qarshi urush e'lon qildi.

1915-yil 6-sentabrda Avstriya-Vengriya va Bolgariya o'rtasida ittifoqchilik shartnomalari imzolandi.

1915-yil 15-sentabrda «To'rtlar ittifoqi» vujudga keldi.

1915-yil 15-sentabrda Bolgariya va Turkiya o'rtasida ittifoqchilik shartnomalari imzolandi.

1915-yil 14-oktabrda Bolgariya Serbiyaga qarshi hujum boshladi.

1915-yil bahor va yozda rus qo'shini qonli mudofaa janglari olib borishga majbur bo'ldi.

1915-yil bahorda Germaniya va Avstriya-Vengriya hujum harakatlari Galitsiyadan (G'arbiy Ukraina) boshladilar.

1915-yilda «Turon» teatrining Turkiston shaharlari bo'ylab gastrollari zo'r muvaffaqiyat bilan o'tdi.

1915-yilda 1 dollar 5,5 frankka teng bo'lgan.

1915-yilda Abdurauf Abdurabim o'g'li Fitrat tomonidan islom turkiziga oid asarlar yaratildi.

1915-yilda AQSH Buyuk Britaniya va Fransiya bilan 500 mln. dollar miqdorida qarz berish haqidagi shartnomani imzoladi.

1915-yilda Rossiya qo'shinining buyuk chekinishi bo'lgan.

1915-yilda sharqiy front asosiy urush harakatlari maydoniga aylandi.

1915-yilda Toshkentda Mulla Olim Mahdumxo'ja Toshkandiyning «Tarixi Turkiston» asari nashr etilgan, unda Qo'qon xonligidagi mansablarga ta'rif berilgan.

1915-yildan HMK ga hind xalqining buyuk furzandi Maxatma Gandi boshchilik qiladi.

1916-yilda bo'lgan voqealar

1916-1917-yil qish oylari uchun g'amlaydigan oziq-ovqat zaxirasining katta qismidan Turkiston aholisi ayrilgan edi.

1916-1920-yillarda Kubada Menokal prezidentlik qilgan.

1916-1922-yillarda Argentinada Lirigoyen prezidentlik qilgan.

1916-1996-yillarda F.Mitteran yashab o'tgan.

1916-yil 21-fevralda Germaniya qo'shinining Verdenda hujumi boshlandi.

1916-yil fevralda Fransiya yordam so'rab yana Rossiyaga murojaat qilishga majbur bo'ldi.

1916-yil fevralda Germaniya qo'shini G'arbiy frontda hujumga o'tgan.

1916-yil 21-martgacha Germaniya qo'shinining Verdenda hujumi davom etdi.

1916-yil 25-iyunda Nikolay II mahalliy aholini front ortidagi ishga ya'ni mardikorlikka olish to'g'risidagi Farmonga imzo chekdi.

1916-yil 25-iyunda Rossiya imperatori Nikolay II Oliy bosh qo'mondon va harbiy vazir taklifi bilan chiqargan farmoni bo'yicha «front ortidagi xizmatlar uchun Turkiston, Sibir va Kavkazdan 44 yoshdan 43 yoshgacha bo'lgan erkaklar safarbarligi» boshlandi.

1916-yil iyulda AQSH prezidenti V.Vilsonning nutq so'zlagan o'limi dunyoda katta rol o'ynashimiz mumkin. ... ».

1916-yil 1-iyulda Fransuz va ingliz qo'shini Somma daryosi bo'yida hujumga o'tdilar. Bu qonli jang 18-noyabrgacha davom etdi.

1916-yil 3-iyulda Jizzax uyezdida farmon e'lon qilinishi bilan aholi orasida norozilik boshlanib ketdi.

1916-yil 4-iyulda rus qo'shini Avstriya-Vengriya qo'shinining Galitsiyadagi fronti yorib o'tildi va Avstriya-Vengriya qo'shiniga qattiq zarba berildi.

1916-yil 4-iyulda Xo'jandda qo'zg'olon boshlandi.

1916-yil 4-iyulda Xo'jand shahrida norozilik bildirib ko'p sonli aholi yig'ildi.

1916-yil 5-iyulda Jizzax uyezdida dastlabki g'alayonlar boshlandi.

1916-yil 5-iyulda Samarqandning Urgut qishlog'ida, keyinchalik Siyob, Mahalla, Xo'ja Ahror, Angorda norozilik chiqishlari bo'lib o'tdi.

1916-yil 7-iyulda Dabbedda norozilik chiqishlari bo'lib o'tdi.

1916-yil 9-iyulda Andijonda podsho farmoni o'qib eshittirilgan edi.

1916-yil 10-iyulda Eski Mang'ildonda taxminan 25 ming kishi norozilik bildirib, bozor atrofiga yig'ildi.

1916-yil 11-iyulda Namanganda ko'tarilgan qo'zg'olon jiddiy tus oldi.

1916-yil 11-iyulda Toshkentda ko'p sonli aholi Beshyog'ochdagi politsiya mahkamasi oldiga to'plandilar.

1916-yil 13-iyul kuni Jizzax qo'zg'oloni ishtirokchilari temiryo'l stansiyalarini, aloqa simlarini uzib, temiryo'l va ko'priklarni buzib tashladi.

1916-yil 13-iyulda Jizzax shahrida Damin kulol boshchiligidagi hunarmandlar mardikorlikda olish bo'yicha ro'yxatni talab qilib qishloq

qo'shni Mirzayor Xusloyorov oldiga bordilar.

1916-yil 14-iyulda Abdurahmon jevachi o'z uyida turli joylardan to'plangan vakillar bilan yig'ilish o'tkazdi.

1916-yil 18-iyulda Turkistonda harbiy holat e'lon qilindi.

1916-yil 20-21-iyulda Abdurahmon jevachi omon qolgan 600 kishilik odamlari bilan polkovnik Afanasyev boshchiligidagi harbiy kuchlarga qarshi jang olib bordi.

1916-yil 26-27-iyulda Jizzaxga yana qo'shimcha jazo otryadlari jo'natilib, jazoni yannada kuchaytirdi. Qo'zg'olonchilardan 3 ming kishi o'ldirildi.

1916-yil 17-avgustda Ruminiya bilan Antanta davlatlari o'rtasida shartnoma imzolandi.

1916-yil 28-avgustda Ruminiya Avstriya-Vengriyaga qarshi urush e'lon qildi.

1916-yil 29-avgustda general-feldmarshal fon Gindenburg Germaniya qo'shinining qo'mondoni etib tayinlandi.

1916-yil 15-sentabrda ichki-yonuv dvigateli o'rnatilgan, zanjirli, zir-tili artilleriya bilan qurollangan tank Somma daryosi yonida jang sharoitida birinchi marta inglizlar tomonidan ishlatildi.

1916-yil 21-dekabrda boshlab nemis qo'shini mudofaaga o'tishga majbur bo'ldi.

1916-yil Qo'qon shahrida Hamza rahbarligida havaskorlar teatri tashkil etildi.

1916-yilda Argentina L.Lrigoyen prezidentligi boshlandi.

1916-yilda F.Mitteran tug'ilgan.

1916-yilda Kubada Menokal prezidentligi boshlandi.

1916-yilda Rossiya mustamlakachilarni sarosimaga solgan o'lka talqlarining milliy-ozodlik harakati ham yurt ozodligi yo'liga bag'ishlangan edi.

1916-yilda Turkistonda mardikorlikka olinadiganlar ro'yxatini tuzadigan mahalliy boshqaruv vakillari tomonidan aholini zo'rlash, tazyiq o'tkazish kabi holatlar avj oldi.

1916-yildan hozirgi Milliy teatr asoschisi Mamon Uyg'ur va o'zbek teatrining birinchi aktrisasi Ma'suma Qoriyeva san'atga ilk qadamini tashladi.

1917-yilda bo'lgan voqealar

1917-1991-yillar O'zbekiston tarixida suvet davrini tashkil qiladi. Mazkur davrni quyidagi 2 ta bosqichga ajratish mumkin: 1) birinchi bosqich-1917-1924-yillar; 2) ikkinchi bosqich-1925-1991-yillar;

1917-1923-yillarda Farg'ona vodiysida ocharchilik natijasida 1 mln kishi o'lib ketgan.

1917-1923-yillarda Samarqand viloyatida ocharchilik natijasida

200 000 kishi o'lib ketgan.

1917-yil 27-fevralda Rossiyada fevral inqilobi boshlangan.

1917-yil 1-mart kuni Moskvada yangi hokimiyat o'rnatildi.

1917-yil 2-mart kuni Rossiya imperatori Nikolay II o'z ixtiyoriylikidan taxtdan voz kechdi.

1917-yil 2-mart kuni Toshkentda ishchi deputatlari Soveti (Toshkent soveti) tuzilgan.

1917-yil mart oyida butun Sovet davlatida yangi hokimiyat o'rnatildi.

1917-yil 31-martda Turkiston o'lkasi general-gubernatori Turkiston harbiy okrugi qo'mondoni general A.N.Kuropatkin va unga yordamchilari lavozimidan chetlashtirilib, uy qamog'iga tashlangan.

1917-yil mart-iyulda Rossiyadagi Muvaqqat hukumatga General Lvov boshchilik qilgan.

1917-yil 14-martda Toshkent shahrida Turkiston taraqqiyparvarlarining ijtimoiy-siyosiy tashkiloti bo'lgan «Sho'roi Islomiy» («Islom kengashi») tuzildi.

1917-yil 5-aprelda Xiva xoni Asfandiyorxon (1910-1918) Yul xivaliklar partiyasining islohot to'g'risidagi manifestiga imzo chekdi.

1917-yil 7-aprelda Muvaqqat hukumat tomonidan Turkiston o'lkasini boshqarish uchun 9 kishidan iborat Turkiston komiteti tuzildi va Toshkentda faoliyat ko'rsatdi.

1917-yil 7-aprelda Buxoro amiri Sayid Olimxon Buxoroda tashkilot islohotlar o'tkazish to'g'risidagi farmoni imzoladi.

1917-yil 8-aprelda Yosh buxoroliklar tomonidan poytaxt Buxoro shahrida bo'lgan namoyish amir tomonidan bostirildi.

1917-yil 8-aprel kuni mamlakatni boshqarish uchun Xiyada xon huzurida qozikalon Boboxon Salimov boshchiligida Majlis va Husaynbek devonbegi Matmurodov raisligida Nozirlar Sho'rosi tashkil topdi.

1917-yil 14-aprelda Buxoro amiri Sayid Olimxon Buxoroda tashkilot islohotlar o'tkazish to'g'risidagi farmoni bekor qilindi.

1917-yil 16-23-aprelda Toshkent shahrida tashkilot tashabbusi bilan Butunturkiston musulmonlarining I qurultoyi bo'lib o'tdi.

1917-yil aprel oyida Turkiston o'lkasi musulmonlar kengashining Samarqand, Qo'qon, Namangan, Andijon, Marg'ilon, Skobelov (Farg'ona), Marv, Turkiston, Oqmachit (Qizilo'rda), O'sh va boshqa shaharlarda shu'balari tuzilgan.

1917-yil iyunda «Sho'roi Islomiy» tashkilotidan bir guruh ulomalar ajralib chiqib, Qo'qon va Toshkentda yangi jamiyat «Sho'roi Uloomga» asos solishdi.

1917-yil mayda Yosh xivaliklar partiyasi rahbari Polvonniyoz Yusupov boshchiligidagi delegatsiya Muvaqqat hukumat vakillari bilan

muvotiq o'tkazish uchun Toshkentga keldi.

1917-yil sentabrda Toshkentda Turkiston va Qozog'iston musulmonlari qurultoyi o'tkazilgan.

1917-yil avgust oxiri-sentabr boshlarida bolsheviklar Petrograd va boshqa shaharlarida ko'pchilikni egalladi hamda hokimiyatni bosib olish uchun qurolli to'ntarishga tayyorgarlik ko'rdi.

1917-yil iyul-oktabr Rossiyadagi Muvaqqat hukumatga Aleksandr Kerenskiy boshchilik qilgan.

1917-yil oktabrda Rossiyada Fuqarolar urushi bolsheviklar hokimiyatga kelishi bilan boshlandi va 1922-yil kuzda Uzoq Sharqda gvardiya»ning tor-mor qilinishi bilan yakunlandi, deb hisoblaydi.

1917-yil 24-oktabrdan 25 oktabrga o'tar kechasi qurollangan Petrograd garnizoni soldatlari va Boltiq flotining matroslari Rossiya saroyga bostirib kirdi.

1917-yil kuzda Turkistonda hokimiyatning bolsheviklarning hokimiyatga kelishi bilan boshlandi.

1917-yil 27 oktabrda Toshkentdagi oktabr to'ntarishi haqidagi xabarlar yetib kelgach, bolsheviklar va so'l eserlar hokimiyatni o'rnatish yo'li bilan egallash uchun kurash boshladilar.

1917-yil 28-oktabrdan boshlab Toshkentning yangi shaharida qurolli kurashlar avj oldi.

1917-yil noyabrda Vladimir Lenin boshchiligida bolsheviklar hokimiyatga kelishi natijasida sovet Rossiyasi bilan Buxoro amirligi hududlarida ham sovet hokimiyatini o'rnatish boshlandi.

1917-yil 7-noyabrda davlat va jamoat arbobi Sharof Rashidov Buxoroda tug'ilgan.

1917-yil noyabrda Turkiston o'lkasida bolsheviklarning hokimiyatga kelishi natijasida sovet Rossiyasi bilan Buxoro amirligi o'rtasidagi siyosiy vaziyat keskinlashdi.

1917-yil 12-15-noyabrda Toshkent shahrida «Sho'roi Uloom» tashkilotining tashabbusi bilan «turli musulmon guruhlarning birlashgan kengashi» o'tkazildi.

1917-yil 15-22-noyabrda Toshkentda bo'lgan Turkiston ishchi va soldat deputatlari Sovetlarining III o'lkasi yezdida so'l eserlar, bolsheviklar va maksimalistlardan iborat sovet hukumati-Turkiston o'lkasi Xalq Komissarlari Soveti tuzildi.

1917-yil 26-28-noyabrda Qo'qon shahrida Butunturkiston o'lkasi musulmonlarining favqulodda IV qurultoyi bo'lib o'tdi.

1917-yil 28-noyabrda Qo'qon shahrida tashkilot to'ntarish mazkur hukumatning nomi aniqlanib, Turkiston Muxtoriyati deb ataladigan bo'ldi.

1917-yil 27-noyabr muxtoriyat e'lon qilingan kunini Firoz «Milliy bayramimiz» deb atadi.

1917-yil 27-noyabr muxtoriyat e'lon qilingan kunini Firoz «Milliy bayramimiz» deb atadi.

1917-yil noyabrda Asfandiyorxon rus kazaklari yordamida Mavlana butunlay tugatildi.

1917-yil 1-dekabrda Turkiston Muxtoriyatining Muvaqqat hukumati a'zolari (8 kishi) imzolagan maxsus Murojaatnoma e'lon qilindi.

1917-yil 2-dekabrda Yangi Buxoro (hozirgi Kogonida bo'lib a'yni amirlik hududidagi rus manzilgohlari ishchi va soldat deputatlari Sovetlarining II syezdida Buxoroda amirlik tuzumini ag'darib tashlab hokimiyatni Fayzulla Xo'jayev boshchiligidagi Yash buxoroliklar berishga qaror qilindi.

1917-yil dekabrda «Ulug' Turkiston» gazetasining yozishchisi Toshkentda 60 000 kishi ishtirok etgan miting o'tkazildi.

1917-yil Petrogradda bo'lgan fevral inqilobi Yash buxoroliklar ichida kuchlar nisbatining qayta guruhlanishini tezlashtirdi.

1917-yilda Abdurnoif Fitrat tarixdan saboq chiqarish to'g'risida shunday yozgan edi: «Tarix millatning o'tmishini, taraqqiyotini hamda tinchlikning sabablarini o'rganatirg'on ilmdir».

1918-yilda bo'lgan voqealar

1918-1920-yillar bolsheviklar sovet hokimiyatining dastlabki davri «harbiy kommunizm» deb nomlangan.

1918-1920-yillarda Xiva xonligi taxtida Asfandiyorxonning katta akasi, zamondoshlarining fikricha bo'shang va irodasiz Said abdullaxon o'tirgan.

1918-1922-yillari Sovetlar respublikasida iqtisodni boshqarishning harbiy usuli «harbiy kommunizm» siyosati o'rnatildi.

1918-1923-yillarda Samarqand viloyatidagi istiqlochilarga Bahrombek va Ochilbek kabi mashhur qo'rhoshlar rahbarlik qilgan.

1918-1924-yillarda Turkiston ASSR, BXSr, XXSR faoliyat yuritdi.

1918-1924-yillari Buyuk Britaniya an'anaviy ikki partiyali tizim jiddiy inqirozni boshidan kechirdi.

1918-1945-yillar birinchi bosqich-industrial jamiyat ijtimoiy-siyosiy tizimi inqirozining boshlanishi davri.

1918-yil 31-yanvargacha Turkistonda tarixiy sanalar eski hisob bilan berilgan.

1918-yil boshlarida harbiy vazir Ubaydulla Xo'jayev ishtirokida o'tkazilgan ko'rik(parad) vaqtida Muhtoriyat askarlar soni 2000 kishi bo'lgan.

1918-yil 19-26-yanvarda Turkiston o'lkasi ishchi, soldat va dehqon deputatlari Sovetlarining fuqulodda bo'lib o'tgan IV syezdida Turkiston Muxtoriyatini kuch bilan tugatishga qaror qildi.

1918-yil 26-yanvardagi RSFSR Xalq Komissarlari Soveti raisining maxsus dekreti bilan Rossiya hududida grigoryan kalendari joriy qilinib, amalda mavjud bo'lgan 13 kunlik farq tuzatildi. Xullas, 1918-yil 31-

yanvardan keyin 1-fevralga emas, balki 14-fevralga o'tildi.

1918-yil 30-yanvar kuni Turkiston o'lkasi XKS harbiy harakatlarni boshladi.

1918-yil 30-yanvar kechqurun Toshkentdan yuborilgan dastlabki harbiy otryadlar Skobelovdan Qo'qonga to'p va pulamyotlar bilan yetib keldi.

1918-yil 31-yanvardan keyin 1-fevralga emas, balki 14-fevralga o'tildi. Rossiya hududida grigoryan kalendari joriy qilinib, amalda mavjud bo'lgan 13 kunlik farq tuzatildi.

1918-yil 31-yanvar tushdan keyin Turkiston o'lkasi XKS Qo'qondagi Muxtoriyatga qarshi jang harakatlarni boshladi.

1918-yil 14-fevraldan boshlab yil hisobi yangi hisob bo'yicha beriladi.

1918-yil 15-fevralda Qo'qondagi Muxtoriyatga qarshi jang natijasida shaharda yong'inlar bo'ldi.

1918-yil 18-fevraldan boshlab Qo'qon shahar mirshablar boshlig'i Kuchik Ergash qo'rboshi amalda muxtoriyat hukumati rahbariga aylandi.

1918-yil mart oyining oxiriga kelib Katta Ergashning nomi Farg'ona vodiysi aholisi o'rtasida juda mashhur bo'lib keldi.

1918-yil 22-fevralda Qo'qon shahridagi Rus-Osiyo banki binosida bolsheviklar tomonidan tayyorlangan «tinchlik shartnomasi» imzolandi.

1918-yil 27-fevralda Qo'qon atrofidagi Bachqir qishlog'idan bo'lgan Kuchik Ergash shahid bo'lgan.

1918-yil fevral oyining so'nggi o'n kunligida dastlab Qo'qon atroflarida bolsheviklar baktmonligidagi sovet rejimiga qarshi istiqlochilik harakati boshlandi.

1918-yilningerta bahorida avval Farg'ona vodiysida, so'ngra butun Turkiston mintaqasida sovet rejimiga qarshi qo'rali istiqlochilik harakati boshlandi.

1918-yil martida Brest-Litovsk shahrida Germaniya bilan sulh tuzildi.

1918-yil 1-martda Turkiston o'lkasi XKS raisi Fyodor Kolesov boshchiligidagi 3500 kishidan iborat harbiy kuchlar Yangi Buxoroga yetib keldi.

1918-yil 2-mart kuni Esik Buxoro shahriga hujum boshlandi.

1918-yil 5-mart kuni kechqurun F.Kolesov Toshkent tomonga chekinishga buyruq berdi.

1918-yil 25-martda sovet Turkistoni bilan Buxoro amirligi o'rtasida Qozilrepa bitimi imzolandi.

1918-yil 20-aprel-1-mayda Toshkentda Turkiston ishchi, soldat, kresnyan, musulmon va dehqon deputatlarining V o'lkasi syezdi bo'lib o'tildi.

1918-yil 30-aprelda sovet Rossiyasi hukumati rahbarlari V.I. Lenin va I.V. Stalin ko'rsatmasi asosida «Rossiya Sovet federatsiyasi» Turkiston Sovet Respublikasi haqidagi Nizomni qabul qildi.

1918-yil 17-25-iyunda Toshkentda Turkiston boshqaruv tashkilotlarining tashkiliy o'tka syezdi bo'lib o'tib, unda Turkiston Kommunistik Partiyasi-RKP(b)ning tarkibiy qismi bo'lgan Turkiston Kommunistik partiyasi(TKP) tashkiliy jihatdan rasmiylashtirildi.

1918-yil o'rtalaridan e'tiboran Rossiya imperiyasi va Xiva xonligi qarashgan Junaidxon qizil askarlariga qarshi mustaqillik uchun jang boshlagan edi.

1918-yilning o'rtalariga kelib farg'ona vodiysida taxminan 100 yil yaqin qo'rboshi o'z guruhlarini bilan qizil armiya qismlariga qarshi kurash olib bordilar.

1918-yil avgustga kelib ingliz qo'shinlari butun Eronni o'z nazoratiga oldi.

1918-yil 30-oktabrda Xivada bo'lgan saroy fitnasi oqibatida Asfandiyorxon o'ldirildi.

1918-yil 20-noyabrda Turkiston ASSRda T.Risqulov raisligidagi o'charchilikka qarshi Markaziy komissiya tuzilgan.

1918-yil noyabrda Junaidxon qo'shinlari Amudaryodan o'tib To'rtko'lga hujum qildi.

1918-yil noyabrda kelib g'alayonlar Germaniyaning barcha yirik shaharlarini qamrab oldi.

1918-yildan boshlab Bahrombek 2000 yigit bilan Samarqand viloyatida qizil armiyaga qarshi janglarda faol qatnashdi.

1918-yildan boshlanib, hozirgi kungacha bo'lgan davri «Eng yangi tarix» deb ataladi.

1918-yili Rossiyaning Volgabo'yi, Ural, Sibir, Uzoq Sharq hududlarida sovet hokimiyatini ag'darib tashladi.

1918-yilda Asfandiyorxon tomonidan Junaidxon Xiva xonligi qonun kuchi qo'mondoni qilib tayinlandi.

1919-yilda bo'lgan voqealar

1919-1923-yillari imzolangan shartnomalar va jahondagi kuchlarning yangi nisbati xalqaro munosabatlarning Versal-Vashington tizimi nomini oldi.

1919-yil 18-yanvardan 1920-yil 21-yanvargacha Parij yaqinidagi Versal saroyida 27 davlat vakillari ishtirokida tinchlik konferensiyasi bo'lib o'tdi.

1919-yil mart oyida Turkiston Kommunistik partiyasining II konferensiyasida RKP(b) o'tka Musulmonlar byurosi (Musbyuro) tashkil qilindi.

1919-yil mart oyida umumiy inqiroz sharoitida Benito Mussolini

boshchiligidagi tuzilgan fashistlar partiyasi faollashib ketdi.

1919-yil 9-aprelda Xiva yaqinidagi Taxta qishlog'ida Junaidxon tomonidan sovet hokimiyati vakillari o'rtasida shartnoma imzolandi.

1919-yil mayda Millatlar Ligasi nomidan Buyuk Britaniya va Fransiya Osiyo va Afrikadagi katta hududlarni boshqarishga mandat oldi.

1919-yil 4-may kuni xitoylik talabalar Pekinda namoyish boshladi.

1919-yil 28-iyunda Germaniya Versal tinchlik shartnomasini imzoladi.

1919-yil 31-iyul kuni Veymar shahrida konstitutsiya qabul qilindi.

1919-yil 31-iyul kuni Veymar shahrida Ta'xis majlisi inqilobiy hukumatning demokratik talablarini qoniqtiruvchi konstitutsiyani qabul qildi.

1919-yil yozining oxiri va kuzida Farg'ona vodiysidagi istiqlolchilik harakati o'zining eng yuqori cho'qqisiga chiqdi.

1919-yil 12-oktabrda Pomining Ergashtom ovulida bo'lgan majmunda Madaminbek boshchiligidagi farg'ona muvaqqat muxtoriyati tashkil topdi.

1919-yil 4-noyabrda yosh xivaliklar, To'rtko'l'dagi inqilobchi kommunistlar guruhi hamda Qo'shmamedxon Supiyev va Gulommalixon Bahodir boshchiligidagi turkman qabilalari xiva xoni Abdullaxon va to'rtkumon yovmutlarining yetakchisi Junaidxonga qarshi kurash boshlash uchun o'zaro ittifoq tuzib, xiva shahrini egallash uchun qizil askarlarni yordamga chaqirdi.

1919-yil noyabr-1920-yil yanvar oylarida Turkiston frontining Amudaryo (Xiva) guruhi qo'shinlari xonlik hududini bosib olish uchun to'rtkumon janglar bordi.

1919-yil noyabrda Fransiya saylov jarayoni millatchilik va bolsheviklar xavfi bilan qo'rqitish ruhi ostida o'tdi.

1919-yilning kech kuziga kelib Madaminbek qo'l ostida 30 000 kishiga yaqin yigit qizil armiyaga qarshi istiqlol janglarini olib bordi.

1919-yil imzolangan Angliya-Eron shartnomasiga binoan Eron amalda Buyuk Britaniyaning protektoratiga aylantirildi.

1919-yil Parij konferensiyasida Xitoy o'z talablari bilan ishtirok etdi.

1919-yili Germaniya natsional-sotsialistik ishchi partiyasi paydo bo'ldi.

1919-yili Hindistonning Amritsar shahrida ingliz qo'shinlari tinch namoyishchilarni o'qqa tutdi.

1919-yili Parij konferensiyasi qaroriga ko'ra Usmoniylar imperiyasi Millatlar Ligasining mandati ostiga o'tdi.

1919-yilda «O'rta Osiyo jadalining otasi» Mahmudxo'ja

Behbudiy vafot etgan.

1920 - yilda bo'lgan voqealar

1920-1930-yillari AQSHning tashqi siyosatida juda muhim voqea bo'lib, unchalik ko'p bo'lmadi.

1920-1940-yillarda hindlarning zo'ravonliklarsiz ommaviy chiqishlarini tashkil qilishda hind xalqining buyuk farzandi Mahatma Gandining roli beqiyos bo'ldi.

1920-1933-yillarda «Qo'shchi» ittifoqi faoliyat ko'rsatgan.

1920-yil yanvarda Turkiston ASSR MIK raisi, o'lka Muschessin byurosi raisi T.Risqulov Turkiston Sovet Respublikasi nima o'zgartirib, uni Turk Respublikasi deb atashi, yagona kommunistik partiya-Turkiston turkiy xalqlarning kommunistik partiyasini (qisqartirib Turk partiyasi) tuzish taklifi bilan chiqdi.

1920-yil yanvar oyining o'rtalariga kelib Farg'ona vodiysida bolsheviklar tomonidan qo'shimcha kuchlarning boshlanishi natijasida jangovor tashabbus qizil armiya qo'lga o'tdi.

1920-yil 1-fevralda Turkiston fronti xonlik poytaxti Xiva bosh olindi.

1920-yil 2-fevralda Xivada Muvagqat inqilobiy qo'mita tuzildi.

1920-yil bahorida Xorazm Xalq Sovet Respublikasi (XXSR)da yangi tipdagi maktablar tashkil qilina boshladi.

1920-yil 6-martda Skobelov shahrida Madaminbek bilan 2-Turkiston o'qchi diviziyasining boshlig'i N.Veryovkin-Roxalskiy o'rtasida yurak bitimi imzolandi.

1920-yil 10-martda bo'lgan Turkiston ASSR MIK va Turkiston Kompartiyasining birlashgan kengashida Sultonbek Xo'janov, Sanja Asfandiyorov, N.Paskutskiy kabi atog'li partiya xodimlari Sovet Sotsialistik Respublikalarining O'rta Osiyo federatsiyasini tuzish taklifi bilan chiqdilar.

1920-yil 26-30-aprelda Xiva shahrida bo'lib o'tgan Butunxorazm xalq vakillarining I qurultoyida Xorazm Xalq Sovet Respublikasi (XXSR) tuzilganligi e'lon qilindi.

1920-yil 3-mayda Shermuhammadbek boshchiligidagi Turkiston-turk mustaqil islom jumhuriyati tashkil topdi.

1920-yil mayda Marg'ilonlik militsiyaning sobiq boshlig'i Madaminbek noaniq vaziyatda o'ldirildi.

1920-yilning yozida T.Risqulov o'z vazifasidan ozod qilinib, Moskvaga ishga chaqirib olindi.

1920-yilning yozi va kuzida Turkistondagi harakat o'zining yangi bosqichiga qadam qo'ydi.

1920-yil iyulda Pekindagi hukumat ag'darilib, hokimiyatga Buyuk Britaniya va AQSH tomonidan qo'llab-quvvatlangan U Peyfu keldi.

1920-yil 12-avgustda Turkiston fronti qo'mondoni M.V.Frunze amirlikni tugatish maqsadida Samarqand-Buxoro guruhini (fronti)ni tuzish to'g'risida buyruq berdi.

1920-yil 29-avgustda Sovet hukumati xalqaro huquq normalarini qo'pol ravishda buzib, Buxoro amirligini tugatishga kirishdi.

1920-yil kuziga kelib Buxoroda amirlik tuzimi ag'darilgach, qizil armiyaga qarshi kurash olib borgan qo'rboshilar guruhlar, shahar va tumnolarda ko'tarilgan qo'zg'olonlar mamlakatning barcha hududiga - sharbiy, markaziy, sharqiy qismlarida boshlanib ommaviy tus oldi.

1920-yil sentabr oyida Sharqiy Buxoroga kelgan sobiq amir Olimxon katta kuchlar to'plab, qizil armiyaga qarshi kurashga rahbarlik qildi.

1920-yil 1-2-sentabr kunlari Buxoroning Qarshi darvozasigacha kelgan temiryo'lda turgan bronopoyezd (zirhli poyezd) va samarqand, shayx Jalol, namozgoh darvozalari yaqinida joylashtirilgan to'plardan shaharga 12 000 snaryad tashlangan.

1920-yil 2-sentabrda qizil armiya tomonidan Buxoro shahri egallandi.

1920-yil sentabrda «qizil qo'mondan» M.Frunze Moskvaga qaytgach, qo'lga olingan va bir necha oy uy qamog'ida saqlangan.

1920-yil sentabrda Xivada xalq dorulfunni ochilgan.

1920-yil 6-8-oktabrda amirning yozgi saroyi Sitorai-Mohi Xosada chaqirilgan Butunbuxoro xalq vakillarining I qurultoyida Buxoro Xalq Sovet Respublikasi (BXSR) tuzilganligi tantanali ravishda e'lon qilindi.

1920-yilda Bal Gangadhar Tilak vafot etgan.

1920-yilda Qirg'iziston ASSR (ashida Qozog'iston ASSR) tashkil qilingan.

1920-yilda Turkistondan tashib ketilayotgan non mahsulotlari va boshqa oziq-ovqat turlarining miqdori bir necha marta ko'paygan.

1920-yildan boshlab istiqbolchilik harakati qaytadan shiddat bilan rivojlandi.

1920-yildayoq turkiy xalqlar yagona Turkistonni alohida qismlarga ajratib bo'lmaydi degan g'oyani ilgari surishgan.

1920-yilgi Sevra shartnomasiga ko'ra Turkiya hududi bir guruh Yevropa davlatlari o'rtasida bo'lib olinishi ko'zda tutildi.

1920-yili Afrikada birinchi siyosiy partiya-Afrika Milliy kongressi (AMK) tashkil topdi.

1920-yillar boshida leyboristlar Buyuk Britaniya siyosiy tizimida ikkinchi partiya sifatida o'rnatilib oldi. Ular

1920-yillar o'rtalariga kelib Yaponiyada sanoat to'ntarishi yuz berdi.

1920-yillar ovozi kino ustida ishlash davri bo'ldi.

1920-yillar oxiri-1930-yillar boshida SSSRda amalga oshirilgan eng muhim tadbir mamlakatni industrilashtirish bo'ldi.

1920-yillar oxiriga kelib har ikki amerikalikning bittasida radiopriyomnik bor edi.

1920-yillar oxiriga kelib Lotin Amerikasi mamlakatlari ekstensiv asosda iqtisodni samarali rivojlantirishning imkoniyatlari tugadi.

1920-yillar oxiriga kelib Yaponiyada harbiylarning roli kuchaydi va so'li kuchlar quvg'in ostiga olindi.

1920-yillarda Lotin Amerikasi mamlakatlari siyosiy jihatdan faqat nomigagina respublika edi.

1920-yillarda sovetlar tashqi siyosatining asosiy vazifasi yangi hokimiyatning xalqaro miqyosda tan olinishiga erishish bo'ldi.

1920-yillarda Yaponiyada yangi siyosiy partiyalarning paydo bo'lishi hamda saylovchilar sonini asta-sekin oshirib borgan qator islohotlar bilan xarakterlanadi.

1920-yillardagi liberal islohotchilik Lotin Amerikasida ancha oyoqqa turgan mahalliy burjuaziyaning, shuningdek, aholining keng qatlamli manfaatlarini aks ettirardi.

1920-yillari Germaniya Fransiya katta reparatsiya to'lashi sanoatning o'sishi uchun qulay sharoit yaratdi.

1920-yillari Turkiya iqtisodiy siyosatning asosiy yo'nalishini chet ellik mulkdorlardan san'at korxonalari, infratuzilma obyektlari, temir yo'llarni sotib olish, milliy san'atni yaratish tashkil qildi.

1921 - yilda bo'lgan voqealar

1921-1922-yillarda Turkistondan Rossiyaga 4,4 mln pud g'alla jo'natilgan.

1921-1922-yillarda dastlab arab imlosi isloh qilinib, ancha soddalashtirildi.

1921-1922-yillari Vashingtonda bo'lib o'tgan konferensiyada barcha ishtirokchi davlatlar Xitoyning suvereniteti va hududiy yaxlitligini kafolatladi.

1921-yil fevralda kazaklar polki sardori polkovnik Rizoxon hukumatni ag'darib tashladi.

1921-yil ko'klamiga kelib Turkistonning iqtisodiy munosabatlarida keskin o'zgarishlar o'tkazish zarurligi ravshan bo'lib qoldi.

1921-yil martda RKP(b) X syezdi oziq-ovqat razvyotkasini oziq-ovqat solig'i bilan almashtirish to'g'risida qat'ori chiqdi.

1921-yil avgustda Turkiston ASSRda yangi iqtisodiy siyosatga o'tish Turkiston Kompartiyasi VI syezdidagi siyosiy jihatdan asoslab berildi.

1921-1922-yillarda Turkiston ASSR va Qozog'iston ASSRda amalga oshirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadbirlar yer-suv islohotining birinchi bosqichini tashkil qiladi.

1921-yil bahorida yer-suv islohoti boshlanib, u dastlab Yettisuv, Sirdaryo, Farg'ona, Samarqand viloyatlarida amalga oshirildi.

1921-yil mart oyida bir qator janglarda mag'lubiyatga uchragan olimxon afg'oniston davlati hududiga ketishga majbur bo'ldi.

1921-yil 6-martda Xorazmda qizil askarlar uyushtirgan harbiy to'ntarishidan keyin P.Yusupov hukumati ham ag'darib tashlandi.

1921-yil iyun-sentabr oylarida farg'ona armiya gruppasi shtabining «mutlaqo maxfiy» ma'lumotlariga qaraganda viloyatda 200 dan ortiq qo'rboshi guruhlari harakat qilgan.

1921-yil 18-23 sentabrda bo'lgan Butunbuxoro xalq vakillarining II qurultoyida demokratik ruhda BXS R Konstitutsiyasi qabul qilindi.

1921-yil 13-sentabrda Farg'ona vodiysida favqulodda holat e'lon qilindi.

1921-yil oktabrda Anvar Posho Kavkazdan Buxoro shahriga keldi.

1921-yil 9-noyabrda Anvar Posho Qarshi yaqinidagi Qiliko'l atrofida Mulla Nafis qo'rboshi bilan uchrashdi.

1921-yil noyabrda Farg'ona viloyatida sovet hokimiyati tomonidan harbiy diktatura o'rnatildi.

1921-yil 12-noyabrdan 1922-yil 6-fevralgacha Uzoq Sharq va Tinch okeanidagi bahsli muammolarni hal qilish va dengizdagi qurollarni cheklash maqsadida to'qqiz davlat vakillari ishtirokida Vashington konferensiyasi bo'lib o'tdi.

1921-yil 24-noyabrda XXSRning yosh hukumati Afg'onistonga qozikalon boboxun sulimov boshchiligidagi muxsus elchilik hay'ati jo'natgan.

1921-yil dekabrda Buyuk Britaniya dominion huquqiga ega bo'lgan «Ozod Irlandiya davlatini» tan oldi.

1921-yil dekabrda Vashington konferensiyasida to'rt davlat-AQSH, Buyuk Britaniya, Fransiya va Yaponiya o'rtasida shartnoma imzolalanib, ushbu davlatlarning Tinch okeani havzasidagi o'z orollariga egalik qilish huquqlari kafolatlandi.

1921-yilda rus shoiri A.Blok vafot etgan.

1921-yilgi parlament saylovlarida Italiyada fashistlar 36 ta o'ringa ega bo'ldi.

1921-yili Italiyada fashistlar harakati bir qadar rasmiy tus olib, davlatning siyosiy qudratini mustahkamlashga qaratilgan millatchilik tashviqotini olib bordi.

1921-yili sovet davlati kuchli iqtisodiy va siyosiy inqirozni boshidan kechirdi.

1921-yili Sun Yatsen Xitoy Respublikasi prezidenti lavozimiga saylandi.

1921-yilda rus shoiri N.Gumilev otib tashlandi.

1921-yilda qo'rboshi Katta Ergash vafot etgan.

1921-yildan boshlab Ochilbek Ahmad Zaki Validiyning yozishicha

«Turkiston milliy birligi» tashkiloti ko'rsatmasi asosida faoliyat ko'rsatgan.

1922-yilda bo'lgan voqealar

1922-1924-yillarda Butunbuxoro Markaziy Ijroiya Qo'mitasi lavozimini Porso Xo'jayev egallagan.

1922-yil ko'klamida Junaidxon Xorazmda o'z faoliyatini yanada kuchaytirdi.

1922-yil aprel oyida Junaidxon qo'shinlari Porso shahri va uning qizil askarlaridan ozod qilishdi.

1922-yil yuzigacha Samarqandda Bahrombek o'z yigitlari bilan qizil armiyaga qarshi fiol kurashgan.

1922-yil avgustda Anvar Posho Sharqiy Buxoroning Baljuvon atrofidagi Obidara qishlog'ida qizil askarlarga qarshi jangda martlarcha halok bo'ldi.

1922-yil kuzida Bahrombek va ukasi shahriyor qo'rboshini qo'lg'a olishib, Samarqand shahrida otib tashlashgan.

1922-yil oktabrda fashistik guruhlarning mashhur Rimga yurishidan so'ng qirol Viktor Emmanuel III Mussolini hukumat boshlig'i etib tayinladi.

1922-yil oktabrga kelib M. Kamol qo'shinlari butun Turkiya hududini ozod qildi.

1922-yil noyabrda Qizil armiya Vladivostok shahrini otib, Tinch okeaniga chiqishi bilan Rossiyada Faqarolar urushi, asosan, yakunlandi.

1922-yil 1-noyabr kuni Turkiya Buyuk Millat majlisi sulton hokimiyatini bekor qilish to'g'risida qaror qabul qildi.

1922-yil dekabrda XXSRda yagona soliq tizimi joriy etildi.

1922-yil 30-dekabr kuni sobiq Rossiya imperiyasi hududida Sovet Sotsialistik Respublikalari Ittifoqi (SSSR) tashkil qilindi.

1922-yil 30-dekabrda SSSR 4 ta ittifoqdosh sovet respublikasi (RSFSR, Ukraina, Belorussiya, ZSFSR-Kavkazorti) asosida tashkil topdi.

1922-yilda Fayzulla Xo'jayev Berlinda nemis bankarlari va chet-el savdo kompaniyalari bilan mustaqil shartnoma tuzishga bordi.

1922-yili amalga oshirilgan muhim tadhirlardan biri SSSRning tashkil topishi bo'ldi.

1922-yili Buyuk Britaniya Misr ustidan o'z protektoratini bekor qilib, uning to'liq mustaqilligini tan oldi.

1922-yili fiziolog olimlar Jon Makleod va Frederik Banting ko'plab tajribalar jarayonida o't pufagi gormoni bo'lgan insulinni olishga muvaffaq bo'ldilar.

1922-yili imzolangan Rapallo shartnomasidan so'ng Sovet Ittifoqi bilan Germaniya o'rtasidagi munosabatlar yaxshilanib bordi.

1922-yili inglizlar Misrning mustaqilligini tan olishga, Buyuk Britaniya Afg'oniston va Eronning tashqi va ichki siyosatini nazorat qilishdan ham voz kechishga majbur bo'ldi.

1923-yilda bo'lgan voqealar

1923-1924-yillarda Farg'ona vodiysidagi istiqlolchilik qo'shiniga Isom Polvon va Yormat Maxsum kabi qo'rboshilar rahbarlik qilgan.

1923-yildan boshlab Markaz Xorazmda «bosmachilik» harakatini tizlik bilan bartaraf qilish uchun barcha imkoniyatlarni yanada kuchaytirdi.

1923-yil 12-yanvarda bo'lgan uchinchi chaqiriq XXSR MIK II sessiyasida Xorazmda 4 yildan buyon davom etib kelayotgan «bosmachilik» harakatiga qarshi mavjud hukumatning o'zi kurash olib borishga o'z ekanligini ochiq aytilib, RSFSR (aslida SSSR) hukumatidan «shoshilinch harbiy yordam» so'radi.

1923-yil 10-mayda Kitob atrofida qizil askarlar bilan bo'lgan janglarning birida Ochilbek (u xalq orasida jasurligi uchun Ochilov sifatida mashhur bo'lgan) martlarcha halok bo'lgan.

1923-yil iyunda XXSRda hunarmandchilik va sanoat sohasidagi soliqlar ham bir tizimga solinib, davlat sanoat solig'i joriy qilindi.

1923-yilning yozi va kuzida tashqi kuchlar tazyiqi bilan Fayzulla Xo'jayevning yaqin safdoshlari bo'lgan Fitrat, Otavulla Xo'jayev, Sattor Xo'jayev, Muinjon Aminov, Qori Yo'ldosh Po'latov va boshqa nozirilar hukumat tarkibidan chiqarildi hamda Buxorodan surgun qilindi.

1923-yil sentabrda general Migel Primo de Rivera davlat to'ntarishi uyushtirdi.

1923-yil oktabr oyidan boshlab Xorazmdagi demokratik o'zgarish larga chek qo'yildi.

1923-yil 17-20-oktabrda bo'lgan Butunxorazm xalq vakillarining IV qurultoyi XXSRni Xorazm Sovet Sotsialistik Respublikasi (XSSR)ga aylantirish to'g'risida qaror qabul qildi.

1923-yil 29-oktabrda Turkiya respublika deb e'lon qilindi, M. Kamol respublika prezidenti etib saylandi.

1923-yil 8-noyabr kuni Myanxendagi juda bahaybat pivoxonaga 3000 ga yaqin odam yig'ildi.

1923-yil dekabrda Farg'ona vodiysi vakillari RSFSR tarkibida Farg'ona muxtor viloyatini tashkil etish to'g'risidagi taklif bilan chiqqan.

1923-yili fransuzlar Germaniyaning Rur viloyatiga hostirib kirdi.

1923-yili Lozanna tinchlik shartnomasi imzolaniib, unda Turkiyaning urushdan keyingi chegaralari belgilab berildi va mustaqilligi tan olindi.

1923-yili Lozannada Buyuk Britaniya, Fransiya va boshqa bir qator davlatlar bilan M. Kamol hukumati imzolagan yakuniy shartnomaga ko'ra, Turkiya o'z suvereniteti va hududiy yaxlitligini saqlab qoldi.

1923-yili qabul qilingan konstitutsiyaga ko'ra, Misr monarxiya deb e'lon qilindi.

1923-yil oxirida Yevropa mamlakatlari ichida eng qadrsiz pul Germaniyada edi.

1924 - yilda bo'lgan voqealar

1924-1929-yillari jadal rivojlangan AQSH iqtisodiy jihatdan dunyoning eng rivojlangan mamlakatiga aylandi.

1924-yil boshlaridan boshlab sovet hokimiyati rahbariyati «mustaqil respublikalar» tashkil qilishga jiddiy kirishdi.

1924-yil yanvarda leyboristlar Buyuk Britaniya tarixida birinchi marta hukumatni boshqardi.

1924-yil fevralda Buxoro Kompartiyasi chegaralanish masalasi yuzasidan Fayzulla Xo'jayev tomonidan yozilgan tezislarni qabul qildi.

1924-yil fevral-iyun oylarida SSSRdagi markaziy organlar, Turkiston, Buxoro, Xorazm kommunistik partiyalari va RKP(b) MK O'rta Osiyo byurosi milliy chegaralanish masalalari yuzasidan zo'r berib ish olib borishdi.

1924-yil 8-mayda bir guruh Xorazm rahbarlari RKP(b) Mkga «Xorazmda milliy masalani hal qilish to'g'risida maktub» yuborib, unga Xorazmni chegaralanishga qo'shmaslikni iltimos qildilar.

1924-yil 12-iyunda I.V.Stalinning taklifi bilan RKP(b) MK Siyosiy byurosining «O'rta Osiyo respublikalarini milliy-hududiy chegarlash to'g'risida» maxsus qaror qabul qilindi.

1924-yil 17-iyunda o'zining 20 nafar hamrohi bilan Afg'onistondagi Hirat shahriga yetib keldi.

1924-yil iyulda Xorazm Kompartiyasi Markaziy Komiteti mas'ul kotibi Qalandar Odinayev o'z vazifasidan olib tashlandi.

1924-yil 15-iyulda RKP(b) MK O'rta Osiyo byurosi yangi tashkil etiladigan milliy respublikalar va oblastlarning muvaqqat byurosini tashkil etdi.

1924-yil 26-iyulda Xorazm Kompartiyasining yangi rahbarlari respublikaning chegaralanishiga kiritilishiga o'z roziligini bildirdi.

1924-yil 18-20-sentabrda bo'lgan Butumbuxoro xalq vakillarining V qurultoyida BXSRRning nomi o'zgartirilib, u Buxoro Sovet Sotsialistik Respublikasi (HSSR)ga aylantirildi.

1924-yil 16-sentabrda bo'lgan Turkiston ASSR MIKning favqulodda sessiyasida O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanishni o'tkazish to'g'risida qaror qabul qilindi.

1924-yil 20-sentabrda Butumbuxoro xalq vakillarining V qurultoyida

O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanishni o'tkazish to'g'risida qaror qabul qilindi.

1924-yil 20-sentabrda Butumbuxoro xalq vakillarining V qurultoyida HSSR raisi Fayzulla Xo'jayev «O'rta Osiyoning milliy davlat chegaralanishini to'g'risida» ma'ruza qildi.

1924-yil davomida tirik qolgan qasoskorlarning ko'pchiligi qamshilikni to'xtatdi.

1924-yil yozi va kuzida Mulla Abdulqahhor yigitlari bilan qizil askarlar o'rtasida G'ijduvon tumanining G'ishtli va Kattag'amxo'r qishloqlarida, Nurota tog'larida, Shofirkon tumaniga tutash Qizilqumning Jilvon qumliklarida, Bog'iafzal va Vardonze qishloqlarida qattiq to'qnashuvlar bo'ldi.

1924-yil sentabr-oktabr oylarida O'rta Osiyoda o'tkazilgan milliy-hududiy chegaralanishi O'rta Osiyo respublikalari, RSFSR va SSSRning oliy organlari tomonidan qonuniy kuchga kirdi.

1924-yil oktabrda RSFSR(Butunrossiya) Markaziy Ijroiya Komitetining II sessiyasida Turkiston ASSR MIKning milliy-hududiy chegaralanishi to'g'risidagi qarori ayrim tuzatishlar bilan qabul qilindi.

1924-yil 27-oktabrda Moskvada Butunittifoq (SSSR) Markaziy Ijroiya Qo'mitasining III sessiyasida Turkiston ASSR MIK favqulodda sessiyasi, Butumbuxoro va Butunxorazm xalq vakillarining V qurultoylari qarorlari asosida O'rta Osiyoda milliy respublikalar tuzish to'g'risida maxsus qaror qabul qilindi.

1924-yil 29-oktabrda Butunxorazm xalq vakillarining V qurultoyida O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanishni o'tkazish to'g'risida qaror qabul qilindi.

1924-yil 31-oktabrda taniqli davlat arbobi Fayzulla Xo'jayev raisligida O'zbekiston SSR Muvaqqat inqilobiy komiteti (markaziy revkom) tashkil topdi.

1924-yil 18-noyabrda Turkiston ASSR, Buxoro SSR va Xorazm SSR MIK maxsus qo'shma qaror qabul qildi.

1924-yil kuzida O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanish o'tkazilishi natijasida qurolli kurashning birinchi davri yakunlandi.

1924-yilning oxirida Mulla Abdulqahhor qo'rboshi Qizilqumda qizil askarlarga qarshi bo'lgan janglarning birida halok bo'ldi.

1924-yil oxirida Turkiston mintaqasidagi istiqbolchilik harakatining birinchi davri yakunlandi.

1924-yil oxirida Markaz tomonidan mustaqil davlatlar bo'lgan XXSR va BXSRR tugatilib, mintaqada o'zbek xalqi davlatchiligi shakllangan ikki tarixiy markaz yo'qotildi.

1924-yil oxiriga kelib qo'rboshilar Turkistondagi iqtisodiy inqiroz va qishshoqlik, dahshatli icharchilik, xalqning og'ir turmushini ko'rmasliklari mumkin emas edi.

1924-yili amerikalik bankir Charlz Daves boshchiligidagi qo'mma xalqaro moliya-kredit va savdo munosabatlari tiklashning strategiya rejasini qabul qildi.

1924-yili Kavkazorti va O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanish o'tkazilib, milliy sovet respublikalari tashkil qilindi.

1924-yili SSSRning birinchi konstitutsiyasi qabul qilindi.

1924-yili Vladimir Lenin vafot etgandan so'ng davlatda Iosif Stalin va uning safdoshlari asosiy rol o'ynay boshladi.

1924-yilda Turkistondagi istiqlolchilik harakati mag'lubiyatga uchradi.

1924-yilda Avstriya yozuvchisi Frans Kafka vafot etgan.

1924-yil oxirida O'rta Osiyo respublikalarida hammasi bo'lib 8 131 062 kishi yashagan.

1925 - yilda bo'lgan voqealar

1925-1935-yillar O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanish o'tkazilishining ikkinchi davridir.

1925-1932-yillarda Qoraqalpog'iston Qozog'iston tarkibida bo'ldi.

1925-1932-yillarda yer-suv islohotlarining ikkinchi bosqichi amalga oshirildi.

1925-1929-yillarda o'tkazilgan islohotlar natijasida barcha viloyatlarda 5000 ga yaqin xo'jaliklar tugatildi, 23 000 dan ortiq o'ziga to'q xo'jaliklarning «ortiqcha» yerlari tortib olindi.

1925-1926-yillarda birinchi bosqich yer-suv islohotlari Farg'ona, Toshkent, Samarqand viloyatlarida o'tkazilgan.

1925-yil 29-yanvarda Turkistonda ilk bor ma'muriy-hududiy bo'linish o'tkazildi.

1925-yil 29-yanvarda O'zbekiston SSRda ilk bor ma'muriy-hududiy bo'linish o'tkazilib, 7 viloyat (Zarafshon, Samarqand, Toshkent, Farg'ona, Surxondaryo, Qashqadaryo, Xorazm) va alohida Konimex tumani tashkil etildi.

1925-yil 13-fevralda Buxoroda maxsus qurilgan Xalq uyida Butun-O'zbek (O'zbekiston SSR) Sovetlarining I ta'sis qurultoyi ochildi.

1925-yil 17-fevralda «O'zbekiston-Sovet Sotsialistik Respublikasini tashkil etish to'g'risida Deklaratsiya» qabul qilindi.

1925-yil fevral-aprelda Buxoro shahri O'zbekiston SSR poytaxti bo'ldi.

1925-yil 6-12-fevralda 2-eski Buxoro shahrida O'zbekiston Kommunistik partiyasining I ta'sis syezdi bo'lib o'tdi.

1925-yil bahorda shaxsaiylik burjuziya, talabalar va ishchilar vakillari mamlakatdagi inglizlarga qarshi harakat boshladi.

1925-yil martda Sun Yatsen vafot etgan.

1925-yil 3-martda Fayzulla Xo'jayev tashabbusi bilan O'zSSR MIK

kuratida Bobon Mavlonbekov raisligida «Davlat apparatini mahalliyatlashtirish Markaziy komissiyasi» tuzildi.

1925-yil 21-martda bo'lgan O'zbekiston kasaba uyushmalari I ta'sis syezdi unga asos solindi.

1925-yil aprelda 1930-yil sentabrigacha Samarqand shahri O'zbekiston SSR poytaxti sanalgan.

1925-yil aprelda O'zbekiston komsomoliga Samarqand shahrida bo'lib o'tgan ta'sis qurultoyida asos solindi.

1925-yil 13-may kuni O'zbekiston SSR Butun-Ittifoq Sovetlarining III syezdi SSSR tarkibiga qabul qilindi.

1925-yil 22-30-noyabrda Samarqand shahrida bo'lib o'tgan O'zbekiston Kommunistik partiyasining II syezdi «Partiya, sovet, xo'jalik, kasaba uyushmalari va kooperativ tashkilotlariga mahalliy aholini jalb qilish» masalasi ko'rib chiqildi.

1925-yil noyabrda «Agrar inqilobning strategiya va taktikasi O'zbekiston Kompartiyasining II syezdi tasdiqlandi.

1925-yilning dekabr oyida chaqirilgan Ta'sis majlisi Rizoxonni Pahlaviylar sulolasining shohi deb e'lon qildi.

1925-yil dekabrda bo'lgan VKP(b) XIV syezdi SSSRda iqtisodiyotni rivojlantirishning hal qiluvchi vositasi sifatida sotsialistik industrilashtrishga o'tish ommaviy tarzda e'lon qilingan edi.

1925-yil 2-dekabrda O'zbekiston SSR MIKning «Suva va suvni natsionalizatsiya qilish to'g'risida» va «yer-suv islohoti to'g'risida» dekretlar qabul qilindi.

1925-yilda O'zbekiston SSR hududi 312 394 km², aholisi 3 963 285 kishi bo'lgan (unga Tojikiston ASSR va Qoraqalpog'iston avtonom viloyatining hududi va aholisi kirmaydi).

1925-yildan sovet-yapon munosabatlari yo'lga qo'yildi.

1925-yili Yaponiyada sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish darajasi 1919-yilgi darajasidan oshib ketdi.

1925-yilda 200 000 kishini o'ziga birlashtirgan «Qo'shcha» ittifoqi mta-sekin holsabeyliklarning qishloqdagi xo'ravonlik siyosatining asosiy tashmichiga aylantirilgan.

1925-yilda rus shoiri S. Yesenin vafot etgan.

1926 - yilda bo'lgan voqealar

1926-1929-yillari Fransiya hukumatining qadrsizlanishini to'xtatishga, kun kechirishni arzonlashtirishga erishdi.

1926-yil mayda Britaniya tarixidagi eng katta ijtimoiy inqirozlardan biri ishchilarning umumiy ish tashlab chiqarishi.

1926-yil sentabrda O'rta Osiyo xotin-qizlari kengashida «Hajjaro kompaniyasi» e'lon qilib, uni 1927-yil 8-martda boshlashga qaror qilindi.

1926-yil 29-sentabrda O'zbekiston SSR Sovetlari Markaziy Ijroiya Qo'mitasi V sessiyasining ruyonlashtirish to'g'risida qarori qabul qilindi.

1926-yil 29-sentabrda O'zbekiston SSRda 10 ta okrug (Xorazm, Buxoro, O'rta Zarafshon, Samarqand, Xo'jand, Qo'qon, Andijon, Surxondaryo, Qashqadaryo) va ulohida Konimex tumani tuzildi.

1926-yil dekabrda «Hujum» kompaniyasini o'tkazish uchun O'zbekiston respublikalari, xususan, O'zbekistonda maxsus komissiya tuzildi.

1926-yil 1-12-dekabrda Dushanbeda bo'lib o'tgan Tojikiston ASSR Sovetlarining I ta'sis syezida O'zbekiston SSR tarkibida Tojikiston Avtonom Sovet Sotsialistik Respublikasi (Tojikiston ASSR) tuzilganligi haqida deklaratsiya qabul qilindi.

1926-yil dekabrda Tojikiston ASSR hududi 135 620 km², aholisi 739 503 kishi bo'lgan.

1926-yili O'zbekistonda 16 ta yirik ayollar artellari bo'lib, ularda 814 nafar mahalliy xotin-qizlar mehnat qilardi.

1926-yili general Chan Kayshi boshchiligidagi Gomindan milliy hukumati Milliy inqilobiy armiyaning Shimolga yurishini boshladi.

1926-yili Millatlar Ligasi tomonidan qabul qilingan «Qullik haqida» konvensiyada qullik va qul savdosiga ta'rif berilib, ular qoralandi.

1927-yilda bo'lgan voqealar

1927-1928-yillarda «Hujum» harakati eng faol o'tkazilgan O'zbekistonda 2500 dan ortiq faol xotin-qizlar, tumen va qishloq sho'rolarining a'zolari, xotin-qizlar klublari va kutubxonalar mudiralari, maallimlar yungi hayot yo'lida o'z jonini qurbon qildilar.

1927-1929-yillarda Iosif Stalin va uning safdoshlari NEP o'z rolini bajarib bo'ldi, deb hisobladi va asta-sekin uni bekor qilish boshlandi.

1927-1934-yillardagi islohotlar davrida Eronda bepul majburiy boshlang'ich ta'lim hamda pullik o'rta va oliy ta'lim to'g'risida qonunlar qabul qilindi.

1927-yil 8-yanvarda O'zbekiston SSR MIK buzuridagi «Davlat apparatini mahalliyashtirish Markaziy komissiyasi»ning nomi «Davlat apparati va sanoatni O'zbeklashtirish Markaziy komissiyasi» deb o'zgartirildi.

1927-yil 8-martda «Hujum» kompaniyasi boshlanishiga qaror qilindi.

1927-yil 8-martda Turkistonda ommaviy mitinglar boshlandi. Ularda 100000 dan ortiq o'zbek xotin-qizlar paranjilarini gulxanda yoqdilar.

1927-yil 30-martda O'zSSR Sovetlarining II syezida O'zbekiston SSRning birinchi Konstitutsiyasi qabul qilindi.

1927-yil 6-iyunda O'zbeklashtirish Markaziy komissiyasining

nomi kuxhga kiritildi.

1927-yil 16-24-noyabrda O'zbekiston Kommunistik partiyasining III syezida «Davlat apparatini mahalliyashtirish va yerli millat sho'rolarini ishlab chiqarishga jalb qilish to'g'risida»gi masala ko'rildi.

1927-yilda yer-suv islohotining ikkinchi bosqichi Zarafshon o'loyati (Buxoro va O'rta Zarafshon okruglari)da o'tkazilgan.

1927-yilda O'zSSRda xalq xo'jaligida qishloq xo'jaligining salmog'i 41,6 %, sanoatning salmog'i 37,4 % ni tashkil etar, shu bilan birga sanoat ishlab chiqarishning 90 foizi qishloq xo'jalik xomashyosi qayta ishlashga asoslangan edi.

1927-yili Andijondagi Eski shahar ayollar klubida 134 nafar a'zo bo'lgan.

1927-yili respublikadagi umman ijroiya qo'mitalari a'zolarining 20 foizi, okrug ijroiya qo'mitalari a'zolarining 17 foizi ayollar edi.

1927-yili Albaniya Italiyaning protektoratiga aylantirildi, keyin esa boshib chiqildi.

1927-yili Buyuk Britaniyaning mashhur radiokorporatsiyasi Bi-bi-si tashkil qilindi.

1927-yili Nyu-Yorkda namoyish qilingan «Jaz kuychisi» filmi mutaxassislar birinchi ovozli kino deb tan olishgan.

1928-yilda bo'lgan voqealar

1928-1929-yillarda yer-suv islohotining uchinchi bosqichi Qashqadaryo, Surxondaryo, Xorazm okruglarida o'tkazilgan.

1928-1932-yillarga mo'ljallangan birinchi besh yillik sovet rejali iqtisodiyoti davrini boshlab berdi.

1928-yil oktabr - 1932-yil dekabrda, ya'ni birinchi besh yillik davrda O'zbekistonda 289 ta yangi sanoat korxonasi qurildi va ishga tushirildi, 79 ta korxona qayta tashkil etildi.

1928-1933-yillari SSSRda kollektivlashtirish deb nom olgan siyosat amalga oshirildi.

1928-yil 18-fevralda O'zbekiston SSR MIK va XKSning «Davlat apparatini o'zbeklashtirish to'g'risida»gi qo'shma qarori qabul qilindi.

1928-yil kuzigacha mamlakat xalq xo'jaligi bir yillik rejalar asosida boshqarib kelindi.

1928-yili O'zbekistonda qishloq xo'jaligini zo'ravonlik bilan kollektivlashtirish jarayonida sanoatni industrilashtirish ham amalga oshirilgan.

1928-yildan M. Kamoldan o'mak olib shoh Eronda yevropacha libos joriy qildi, feodal unvon va murojaat shakllari bekor qilindi, nasab joriy qilindi.

1928-yilgi saylovlarda ham Fransiya o'ng kuchlar g'olib chiqdi.

1928-yili britaniyalik olim Aleksandr Flenning o'z laboratoriyasida

bir qancha vaqtdan beri to'planib qolgan idishlarni yig'ishtirish uchun ulardan biridagi mog'orga ko'zi tushadi.

1928-yili kongressga bo'lib o'tgan saylovlarda yana respublikachilik g'alaba qozondi.

1928-yili tarixda ilk bor harakatlanuvchi tasvirni elektron-mech trubka yordamida masofaga uzatishni ixtirochilar Boris Grabovskiy va Ivan Belyanskiy Toshkentda amalga oshirdilar.

1929 - yilda bo'lgan voqealar

1929-1932-yillari Fransiyada bir nechta hukumat almashdi.

1929-1932-yillari AQSHda sanoat ishlab chiqarishi hajmi 50 % ga qisqardi, 13 mln.gacha yaqin kishi o'z ish joylaridan mahrum bo'ldi.

1929-1933-yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi yapon iqtisodiyotiga katta zarar keltirdi; u tinchlik sharoitida rivojlanishga moslashmagan, hali juda kuchsiz edi.

1929-1933-yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi Fransiyada 1930-yili boshlandi.

1929-1933-yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi Lotin Amerikasi mamlakatlarida qaror topgan ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarning salbiy tomonlarini, iqtisodning tashqi bozorga baddan tashqari qaramligining og'ir oqibatlarini ochib tashladi.

1929-1935-yillarida mustabid sovet rejimi badavlat va o'rtaol dehqonlarni qishloq burjuaziyasi sifatida tugatish siyosatini olib borgan.

1929-yil yanvarda Gerbert Guver AQSHning navbatdagi prezidenti qilib saylandi.

1929-yil 17-fevral-2-martda Samarqandda o'tkazilgan O'zbekiston Kommunistik partiyasining IV syezdidan keyin Markazning tazyiqi bilan milliy rahbar xodimlarga nisbatan jazo mexanizmi ishga tushirildi.

1929-yil 17-fevralda Samarqandda O'zbekiston Kommunistik partiyasining IV syezdi ish boshladi.

1929-yil 2-martda Samarqandda o'tkazilgan O'zbekiston Kommunistik partiyasining IV syezdi o'z ishini tugalladi.

1929-yil mart oyida O'zbekiston SSR Oliy sudining raisi Sa'dulla Qosimov lovozidan bo'shatilib, qamoqqa olindi.

1929-yil may oyida Samarqandda o'tgan O'zbekiston adiblari, imlochilari va yetakchi ziyolilari konferensiyasida o'zbek yozuvini arab grafikasidan lotin grafikasiga o'tkazish haqida qaror qabul qilindi.

1929-yil 10-avgustda «O'zbek yozuvini arab grafikasidan lotin grafikasiga o'tkazish» haqida qaror O'zbekiston SSR Maorif xalq komissarligi hay'ati tomonidan tasdiqlandi.

1929-yil 24-oktabrda Nyu-York fond birjasida boshlangan inqiroz tufayli barqaror rivojlanish davri tugadi.

1929-yil 24-oktabrda Nyu-York fond birjasida inqirozning bosh-

landi.

1929-yil 5-noyabrda Toshkentda ma'rifatparvar Munavvarqori Shukurshidxonov boshchiligidagi 38 nafar kishi qamoqqa olindi.

1929-yil 1-dekabrda O'zbekistonda arab alifbosidan lotin yozuviga o'tildi.

1929-yili o'zbeklashtirish siyosati bo'yicha tashkilotlararo o'zbeklashtirish komissiyasi faoliyat ko'rsatgan.

1929-yilgacha Tojikiston ASSR O'zbekiston tarkibida bo'lgan.

1929-yil sovet jamiyatida bozor munosabatlari muhiti harham topdi.

1930 - yilda bo'lgan voqealar

1930-1931-yillarda O'zbeklashtirish Markaziy komissiyasi o'z faoliyatini davom ettirgan.

1930-yil boshlarida Qashqadaryo okrugida dehqonlarning 14 ta xorozilik chiqishlari yuz berib, ularda 3700 kishi ishtirok etgan.

1930-yil fevraldan boshlab quloq xo'jaliklarini tugatish kompaniyasi O'zbekistonda ajv oldi.

1930-yil 17-fevralda VKP(b) MK O'rta Osiyo byurosining «Quloqlarni sinf sifatida tugatish bilan bog'liq tadbirlar to'g'risidagi ko'nutmasi asosida O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komiteti «Kollektivlashtirish va quloq xo'jaliklarini tugatish to'g'risida» qaror qabul qilindi.

1930-yil 17-fevralda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining «Kollektivlashtirish va quloq xo'jaliklarini tugatish to'g'risida» qarori qabul qilindi.

1930-yil mart oyida O'zSSRda 240 ta, SSSRda 2000 dan ortiq quroli chiqishlar qayd etilgan.

1930-yil avgust oyida Samarqand shahrida O'zbekiston SSR Maorif xalq komissarlarida bir guruh rahbar xodimlar hibsga olindi.

1930-yil 20-sentabrda O'zbekiston poytaxti respublikaning eng muhim iqtisodiy, siyosiy va madaniy markazi bo'lgan Toshkent shahriga ko'chirildi.

1930-yil 26-sentabrda VKP(b) MK Siyosiy byurosining «Yoppasiga jamoalashtirish rayonlarida quloq xo'jaliklarini tugatish tadbirlari to'g'risida» qarori qabul qilindi.

1930-yil oxirida Fransiyada iqtisodiy inqiroz boshlandi.

1930-yilda respublika hunarmandchilik kooperatsiyasining 50 dan ortiq artellarida 5000 nafardan ko'proq mahalliy ayollar ishlardi.

1930-yilda S.Qosimov va uning 6 nafar safdoshi ustidan SSSR Oliy sudi sayyor sessiyasi Samarqand shahrida sud jarayonini o'tkazdi.

1930-yilgi burjua inqilobi Braziliyada oligarxiya rejimini ag'darib tashladi.

1930-yili Argentinada harbiy to'ntarish amalga oshirilib, Ipolito

Irigoyenning ikkinchi hukumati ag'darib tashlandi, hokimiyatga konservator guruhlar qaytdi.

1930-yili de Riveru iste'foga chiqishga majbur bo'ldi.

1930-yili Fransiya ishlab chiqarishning o'sish sur'atlari sinayib sanoat ishlab chiqarishi keskin pasayib ketdi.

1930-yili O'zbekistonda qoramollar miqdori 60 000 boshdan ziyodaga kamayib ketdi.

1930-yili O'zbekistonda yalpi kollektivlashtiriladigan 19 ta tuman Markaz tomonidan belgilab berildi.

1930-yili Sovet davlatida majburiy boshlang'ich ta'lim joriy qilindi.

1930-yili tayyorlangan ma'lumotnomada keltirilishicha, O'zbekiston Kompartiyasi MK sekretari Kirpanov tomonidan «mutlaqo maxfiy» g'ul ostida g'ulla yig'ishda o'ta kuchli ma'muriyatchilikda yo'l qo'yilgan.

1930-yillar boshlarida Yaponiyada «Yosh ofitserlar» tomonidan bir qator siyosiy terrorlar amalga oshirilishiga va, hatto, 1932-yil mayda isyon ko'tarilishiga olib keldi.

1930-yillar oxirida ham Fransiya sanoat ishlab chiqarishi inqirozdan oldingi darajasiga yetmadi.

1930-yillar oxiriga kelib rivojlangan mamlakatlar sanoatining katta qismi elektrlashtirildi.

1930-yillarda Lotin Amerikasi davlatlari iqtisodiy siyosatida yuz bergan o'zgarishlar mahalliy ishlab chiqarishning o'sishi va milliy kapitalning kuchayishiga olib keldi.

1930-yillarda Lotin Amerikasining siyosiy xaritasida ko'pincha bir-hirini almashitgan turli siyosiy rejimlar-boshqaruv shakli bo'yicha diktatorlik va konstitutsion, ijtimoiy mazmuni bo'yicha konservativ, liberal-islotochi, millatchi va so'l kuchlar hukmronlik qilishda davom etdilar.

1930-yillarda o'zining iqtisodiy, harbiy va ijtimoiy yutuqlarini namoyish qilayotgan Germaniyadan qo'rqish hissi Buyuk Britaniya siyosatini belgilab berdi.

1930-yillarga kelib fizika, kimyo kabi tabiiy fanlarning rivojlanishi yangi, o'ta mustahkam materiallarni yaratish imkonini berdi.

1930-yillari jahonda yuz berayotgan jarayonlar SSSR xavfsizligiga katta tahdid solayotgan edi.

1930-yillarning boshiga kelib AQSH kapitalistik dunyoning tan olingan yetakchisiga, texnik taraqqiyotning yalovbandoriga aylandi.

1930-yillarning ikkinchi yarmida AQSH va Franklin Ruzveltning ortidan butun kapitalistik dunyo iqtisodiy inqirozdan chiqib oldi.

1930-yillarning ikkinchi yarmidan Afrikada iqtisodiy rivojlanish sur'atlari jadallashdi.

1930-yillarning o'talarigacha Fransiya ijtimoiy qonunchilik sohasida bir qadam ham ilg'a tashlamadi.

1930-yillarning oxiriga kelib Versal-Vashington tizimiga Yevropada hech bir davlat amal qilmay qo'ydi.

1931 - yilda bo'lgan voqealar

1931-1932-yillari Yaponiya Manchuriyani bosib oldi va Manchjou-Gu qo'g'irchoq davlatini tuzdi.

1931-yilning bahoridan boshlab O'zbekistonda yalpi jamoalashtiriladigan tumanlar qaytadan tuzildi.

1931-yilning 25-aprelida Moskvada bo'lib o'tgan sud majlisida Munavvarqori boshchiligidagi millatning 15 nafar fidoyisi bo'lgan «Milliy Istiqlo» a'zolari o'tib o'tirishga, qolgan 72 nafar kishi esa uzoq muddatli qamoq jazosiga hukm qilindi.

1931-yil avgustda 3828 ta quloq xo'jaliklari tugatilgan, 3871 xo'jalik «quloq oilasi» sifatida Ukraina, Sibir va Shimoliy Kavkazga surgun qilingan.

1931-yil 11-dekabrda SSSR MKning «O'zSSR apparatini o'zbeklashtirish to'g'risida»gi qarori qabul qilindi.

1931-yil yaponlar sentabrda Xitoyga qarashli Manchuriyaga bostirib kirdi, bir kunda barcha yirik shaharlarini egalladi.

1931-yilda Munavvarqori Abdurashidxonov o'tib tashlangan.

1931-yildan 17 ta majburiy mehnat posyolkalari Qo'qon, Chust-Pop, Oqdaryo, Ikromov, G'ijduvon, Vobkent, Bauman (hozirgi Shofirkon), Denov, Sariosiyo, Quva, Yungiyol tumanlarida tuzilgan.

1931-yili kommunistlar Xitoy Sovet Respublikasini e'lon qildi va Mao Szedun uning raisi etib saylandi.

1931-yili Liviyada qarshilik harakati bostirilib, uning rahbarlari qatl qilindi.

1931-yili Vestminster statuti deb nomlangan hujjat qabul qilingan.

1931-yili Xitoyning Manchuriya provinsiyasining bosib olinishiga va bu yerda yaponlar tomonidan Manchjou-Gu qo'g'irchoq davlatining tuzilishiga olib keldi.

1932 - yilda bo'lgan voqealar

1932-1936-yillarda Qoraqalpog'iston RSFSR tarkibida bo'lgan.

1932-yil 1-martda yaponlar Manchuriyada Manchjou-Gu davlati tuzilganligini e'lon qildi.

1932-yil aprelda bo'lib o'tgan prezidentlik saylovlarida Gindenburg g'olib chiqdi, Gitler undan sal ortda qoldi.

1932-yil 5-may-15-iyunda Toshkent shahrida SSSR Oliy sudi harbiy kollegiyasining sayyor sessiyasi O'zbekiston SSR Oliy sudining sobiq prokurori Shamsuddin Badriddinov va uning 5 nafar safdoshi ustidan sud jarayonini o'tkazdi.

1932-yil 14-oktabrda O'zbekiston SSR Markaziy Ijroiya Qo'mitasi Prezidiumining O'zbekiston ilmiy tekshirish muassasalariga rahbarlik qiluvchi O'zbekiston SSR Fanlar komiteti tuzildi.

1932-yil noyabrda saylovlarda Gruverga qarshi demokratik partiyadan Franklin Ruzvelt nomzodi qo'yildi. O'ra shuhratparasi bo'lgan bu shaxs o'z umrini siyosiy faoliyatga bag'ishladi. U AQSH prezidentligiga qatorasiga to'rt marta (1932, 1936, 1940, 1944) saylangan yagona shaxs.

1932-yili O'zbekistonda qishloq xo'jaligini kollektivlashtirish rasman tugallandi.

1932-yili Millatlar Ligasiga a'zo bo'lgan Turkiya barcha davlatlar bilan do'stona munosabatlar o'rnatishga harakat qildi.

1932-yili O'zbekistonda 60 dan ziyod sovxoz bor edi.

1932-yilda nemis fizigi Vilhelm Konrad vafot etgan.

1932-yilda shaxshunos va arxeolog V.Vyatkin vafot etgan.

1933 - yilda bo'lgan voqealar

1933-1937-yillarni qamrab olgan ikkinchi besh yillikda sanoat g'urkirab o'sib, SSSR uning ko'rsatkichlari bo'yicha dunyoda AQSHdan keyin ikkinchi o'ringa chiqib oldi.

1933-1937-yillar O'zbekistonda sanoatni rivojlantirishning ikkinchi besh yillik davri bo'ldi.

1933-yil 30-yanvarda prezident Paul fon Gindenburg reyxsdagda (parlament) eng katta fraksiyaga ega bo'lgan natsional-sotsialistlar yo'lboshchisi Adolf Gitlerni reyxskansler (hukumat boshlig'i) lavozimiga tayinladi.

1933-yil yanvarda Germaniyada A. Gitler boshchiligidagi natsional-sotsialistik ishchi partiyasi hokimiyatga keldi.

1933-yilda ingliz yozuvchisi J.Golsuorsi vafot etgan.

1933-yilda O'zbekistonda asosan quloqlashtirish siyosati amalga oshirib bo'lingan.

1933-yilgi dahshatli ocharchilikda Ukraina, Kuban, Volgabo'yi, Qozog'istonda 7 mln.dan ortiq kishi ochlikdan vafot etdi.

1933-yili AQSH Sovet Ittifoqi bilan diplomatik munosabatlar o'rnatdi, shu yillari neytralitet haqida hamda urushayotgan davlatlarga qurol yetkazib berish va kredit ajratishni taqiqlash to'g'risida qonunlar qabul qilindi.

1933-yili Italiya fashistlaridan namuna olgan o'ng partiyalar ispan fuqarasini tashkil qildi.

1933-yili O'zbekistonda surgun qilingan quloqlar xo'jaliklari soni 5500 tagacha yetgan.

1933-yili SSSR oxirgi yirik davlat-AQSH tomonidan tan olindi.

1933-yili Yaponiya Millatlar Ligasidan chiqdi.

1934 - yilda bo'lgan voqealar

1934-1937-yillarda ham O'zbekistonda ko'plab badavlat dehqon xo'jaliklari quloq qilingan.

1934-1956-yillarni Sovet hokimiyati quloqlikka tortib, surgun qilinganlardan tirik qolganlarning erkin fuqarolik maqomini olib, o'z eriga qaytish jarayoni og'ir kechib, u taxminan shu davrni ichiga oladi.

1934-yil 10-17-yanvarda Toshkentda O'zbekiston Kommunistik partiyasining VI syezdida VKP(b) XVII syezdi bo'lib o'tgan.

1934-yildan boshlab Buyuk Britaniya inqirozdan chiqq boshladi.

1934-yili Fransiyada hokimiyatga yana o'nglar keldi.

1934-yili Ispaniyada fashistlarning bir necha vakillari hukumat tarkibiga kirdilar.

1934-yili prezident Gindenburg vafot etgandan so'ng Gidler Germaniyaning fyureri (dohiyisi) bo'lib oldi.

1934-yili Sovet Ittifoqi Millatlar Ligasiga a'zo bo'ldi.

1934-yilda O'zbekiston SSR Fanlar komitetiga Otajon Hoshimov tan qilib saylandi.

1934-yilda Buxorolik jadid Abdurrahmon Burhonov-Munzim vafot etgan.

1935 - yilda bo'lgan voqealar

1935-1936-yillardagi Italiya-Efiopiya urushi natijasida Efiopiya, unga qo'shni joylashgan Eritreya va Somalining bir qismi Italiyaning mustamlakasiga aylantirildi.

1935-yil 10-17-yanvarda Toshkentda O'zbekiston SSR Sovetlarining V qurultoyi bo'lib o'tgan. Unda 8 yoshdan 15 yoshgacha bo'lgan hamma bolalarni yetti yillik ta'limga tortish dasturini ishlab chiqish taklifi ilgari surildi.

1935-yilga kelib Turkistondagi istiqloatchilik harakati mag'lubiyatga uchradi.

1935-yildan mamlakatning nomi o'zgartirildi: ilgari Fors o'rniga Eron deb ataladigan bo'ldi.

1935-yili Eronda chodra o'rab yurishni bekor qilish to'g'risida qonun qabul qilindi.

1935-yili Germaniyada umumiy harbiy majburiyat to'g'risidagi qonun kuchga kirdi.

1935-yilda yozuvchi Anri Barbyus vafot etgan.

1936 - yilda bo'lgan voqealar

1936-1939-yillari Germaniya iqtisodiyoti to'liq urush maqsadiga bo'yundirildi, harbiy xarajalar 10 barobar oshirildi, qo'shinlar 1914-yil darajasiga yetkazildi, harbiy-dengiz floti isloh qilindi.

1936-yil 18-iyul kuni Ispaniyada falangachilar hamma joyda hukm to'ntarishni boshlab yubordi.

1936-yil noyabrda Yaponiya va Germaniya antikomintern pakti bilan ataluvchi hujjatni imzoladi va 1937-yili unga Italiya ham qo'shildi.

1936-yil 5-dekabrda Qoraqalpog'iston ASSR hududi O'zbekiston tarkibiga kiritildi.

1936-yilda Toshkentda ochilgan davlat konservatoriyasi o'zbek musiqasi va vokal san'atining rivojlanishida muhim rol o'ynadi.

1936-yili Ispaniyada korteslarga (parlament) o'tkazilgan saylovlarda Xalq fronti g'olib chiqdi.

1937 - yilda bo'lgan voqealar

1937-1938-yillari gitlerchilar rejimining asosiy ariyasi Germaniyani total ravishda urushga tayyorlash, mavjud mehnat va moddiy resurslarni to'liq safarbar qilish bo'lib qoldi.

1937-1938-yillari iqtisodiy o'sishda erishilgan yutuqlar va ijtimoiy siyosat gitlerchilar rahbariyatiga Germaniyada ichki holatni barqarorlashtirish imkonini berdi.

1937-1938-yillarda to'qib chiqarilgan soxta ayblar bo'yicha O'zbekistonda 41000 nafardan ortiq kishi hibsga olinib, ulardan 37000 nafardan ko'prog'i jazolandi, 6920 nafar kishi esa otib o'ldirishga hukm qilindi.

1937-1940-yillari Buyuk Britaniyada hukumatni konservatorlar yetakchisi Nevill Chamberlen boshqardi.

1937-yil yozida yaponlar Xitoyga qarshi keng miqyosdagi urush harakatlari boshlab yubordi.

1937-yil iyulda Yaponiya keng miqyosdagi urush harakatlari boshlab, Markaziy Xitoy va boshqa bir qator hududlarni bosib oldi.

1937-yil 28-oktabrda XXSR harbiy ishlar vaziri, alohida O'zbek otliq askarlar polkining komandiri va komissari, 19-tog'li otliq O'zbek diviziyasi komandiri lavozimlarida ishlagan Mirkomil Mirsharopov sovet rejimi tomonidan Maykopda qamoqqa olindi.

1937-yil dekabrda Italiya Millatlar Ligasidan chiqdi.

1937-yili O'zbekiston SSRda savodsizlikni tugatish maktablarining soni 413 taga yetdi.

1937-yili O'zbekiston SSRda 139 000 nafar xotin-qizlar o'qish va yozishni o'rganib oldilar.

1937-yili Buyuk Britaniya sanoatning usosiy sohalari bo'yicha jahon iqtisodiy inqirozidan oldingi ko'rsatkichlarga yetib oldi.

1937-yili Buyuk Britaniyada hukimiyatga bosh vazir Nevill Chamberlen kelgan.

1938 - yilda bo'lgan voqealar

1938-yil 15-yanvarda Farg'ona viloyati tashkil etilgan.

1938-yil 15-yanvarda Samarqand viloyati tashkil etilgan.

1938-yil 15-yanvarda Toshkent viloyati tashkil etilgan.

1938-yil 15-yanvarda Xorazm viloyati tashkil etilgan.

1938-yil 28-yanvarda O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti Islom Karimov tug'ilgan.

1938-yil 15-aprelda Buxoro viloyati tashkil etilgan.

1938-yil iyul-avgust oylarida SSSRning Uzoq Sharqdagi Hasan ko'li atrofida sovet-yapon chegara chegarasi keng ko'lumli urush harakatlari bilan aylanib ketdi.

1938-yil kuzida Eduard Dalad'e hukumati Buyuk Britaniya bilan birga Chexoslovakiyani fashistik Germaniyaga topshirgan Myunxen kelishuvini ma'qulladi.

1938-yil 29-sentabr kuni Chexoslovakiyaning kapitulyatsiyasi Myunxenda rasmiylashtirildi.

1938-yil 4-oktabrda o'zbek madaniyatining 3 nafar yorqin yulduzlari Fitrat, Cho'lpon va Abdulla Qodiriy bir kunda Toshkent shahri atrofida otib tashlandi.

1938-yil 4-oktabrda qamoqqa olingan ko'plab yurtdoshlarimiz jam'aviy ravishda qatl qilingan.

1938-yil 10-oktabrda Mirkomil Mirsharopov boshchiligidagi 18 nafar o'zbek harbiy komandirlari va askarlari Toshkent atrofida otib tashlangan.

1938-yilda Fayzulla Xo'jayev vafot etgan.

1938-yilda rus shoiri O.Mendelshtam otib o'ldirildi.

1938-yilda Turor Risqulov vafot etgan.

1938-yili Avstriya anshlyus qilindi.

1938-yili boshlangan uchinchi besh yillikda, asosan, harbiy sanoat korxonalarini qurish rejalashtirildi.

1938-yili general Fumimaro Konoe hukumati mamlakatning vazifasi Sharqiy Osiyoda yangi tartib o'rnatish ekanligini e'lon qildi.

1938-yili Hasan ko'li atrofida yaponlar SSSR hududiga bostirib kirdi.

1938-yili Mussolini irqiy qonunlar chiqardi.

1938-yili Myunxen kelishuvining imzolanishi natijasida Nevill Chamberlen 1940-yili hukumat boshlig'i lavozimidan iste'foga chiqishga majbur bo'ldi.

1938-yili nemis olimlari uran yadrolari ajralib chiqishining zararli reaksiyasini kashf etdilar.

1938-yili Nevill Chamberlen Adolf Gitter, Benito Mussolini va Edvard Dalade bilan birgalikda Myunxen kelishuvini imzoladi.

1939 - yilda bo'lgan voqealar

1939-1940-yillarda sovet-fin urushi bo'lib o'tdi.

1939-yil boshida Mussolini Deputatlar palatasini tarqatib yubordi, uning o'rniga Katta fashistik kengash tuzdi.

1939-yil 1-aprelda Ispaniyada general F. Franko diktaturasi barcha tamom o'rnatildi.

1939-yil mayda yaponlar Xalxin-Gol daryosi yonida Mo'g'uliston hududiga bostirib kirdi. Sovet qo'shinlari qo'shni mo'g'ullarga yordamga keldi.

1939-yil 23-avgustda Moskvada SSSR va Germaniya o'rtasida o'zaro hujum qilmaslik to'g'risidagi shartnoma (Molotov-Ribbentrop pakti) imzolandi.

1939-yil 23-avgustda I.V. Stalinning taklifi bilan Moskvada SSSR va Germaniya o'rtasida 10 yil muddatga hujum qilmaslik to'g'risidagi bitim imzolandi.

1939-yil sentabrgacha davom etgan urush miqyosi bo'yicha Hasak ko'li atrofidagi janglardan ancha yirik edi.

1939-yil 1-sentabr kuni Germaniyaning Polshaga bostirib kirishi bilan Ikkinchi jahon urushi boshlandi va 1945-yil 2-sentabrgacha davom etdi.

1939-yil 1-sentabrda Adolf Gitter boshchiligidagi Germaniya davlati Polshaga hujum qildi.

1939-yil 1-sentabrda Germaniya Polshaga bostirib kirdi va Ikkinchi jahon urushini boshlab berdi.

1939-yil 1-sentabrda Germaniya Polshaga bostirib kirdi. Ikkinchi jahon urushi boshlandi.

1939-yil 3-sentabr kuni Polshaning ittifoqchisi bo'lgan Buyuk Britaniya Germaniyaga qarshi urush e'lon qildi va shu tariqa boshlanib ketgan Ikkinchi jahon urushiga qo'shildi.

1939-yil 17-sentabr kuni Polshaga sovet qo'shinlari kiritildi.

1939-yil sentabrda Franko neytralitet haqida dekretni imzoladi.

1939-yil 17-sentabrda SSSR va Germaniya o'rtasidagi hujum qilmaslik to'g'risidagi bitimning maxfiy moddalariga muvofiq SSSR qo'shinlari Polsha hududiga bostirib kirdi.

1939-yil 19-sentabr kuni qizil armiya Vilnyusni bosib oldi.

1939-yil 22-sentabrda Brest-Litovskda Polshani tor-mor keltirish operatsiyasining tugatilishi sharafiga sovet va nemis qo'shinlarining qo'shmas paradi o'tkazildi.

1939-yil 28-sentabrda SSSR va Germaniya o'rtasida do'stlik va chegaralar to'g'risida shartnoma imzolandi.

1939-yil 30-noyabr-1940-yil 12-martda sovet-fin urushi bo'lib o'tdi.

1939-yil 30-noyabrda Sovet-fin urushi boshlandi.

1939-yil 14-dekabrda Millatlar Ligasi Finlandiyaga hujumi uchun SSSRni agressiyachi mamlakat deb e'lon qilib, uni Liga a'zolidan chiqardi.

1939-yilga kelib O'zbekistonda yakkala dehqon xo'jaliklariga butkul hujum berildi.

1939-yilda 2500 nafar xotin-qizlar traktorchi kursida o'qishga majburan jalb qilindi.

1939-yilda O'zbekiston aholisi 6,5 mln kishi bo'lgan.

1939-yili Chexoslovakiya ham Germaniyaga qo'shib olindi.

1939-yili Ikkinchi jahon urushi boshlanishi bilan urush ishtirokchilarining rejalarida Afrika muhim strategik ahamiyat kasb etdi.

1939-yili Ikkinchi jahon urushi boshlanishi va Buyuk Britaniya Germaniyaga urush e'lon qilishi bilan Hindiston vitse-qirol mamlakatni urush holatida deb e'lon qildi.

1939-yili yaponlar Mo'g'ulistonga bostirib kirgandan so'ng, uning ittifoqchisi bo'lgan SSSR ham Mo'g'ulistonga qo'shin kiritdi.

1940 - yilda bo'lgan voqealar

1940-yillar oxiri -1950-yillar boshi AQSHda siyosiy reaksiyaning avj olishi bilan xarakterlanadi.

1940-yil 9-yanvarda O'zbekiston SSR Fanlar komiteti SSSR Fanlar akademiyasining O'zbekiston SSR filiali (O'zFA)ga aylantirildi.

1940-yil martda SSSR Finlandiya bilan sulh tuzishga majbur bo'ldi.

1940-yil 12-martda sovet-fin urushi tugadi.

1940-yil 8-mayda bo'lgan O'zbekiston SSR Oliy Soveti III sessiyasida matematik olim Toshmuhammad Qori-Niyoziyning mu'rizasi bo'yicha lotin yozavidan kiril (rus grafikasi) asosidagi o'zbek yozuviga o'tish to'g'risida qaror qabul qilindi.

1940-yil 10-iyunda Fransiya urush e'lon qilgan Italiya Ikkinchi jahon urushiga kirishdi.

1940-yil 14-iyun kuni nemis qo'shinlari Parijga kirib keldi.

1940-yil iyulda qizil armiya Latviya, Litva, Estoniya hududlarini bosib oldi hamda Latviya, Litva va Estoniya respublikalari mahburiy muvohida Sovet Ittifoqi tarkibiga kiritildi.

1940-yili O'zbekistonda 30 ta oliy, 100 ga yaqin o'rta maxsus o'quv yurtlari ishlab turgan.

1940-yili Fransiya mag'lubiyatga uchragandan so'ng Jazoir va Tunis Germaniya va Italiyaning xomashyo bazasiga aylantirildi.

1940-yillar oxiridayoq Shvetsiyaning Televerket kompaniyasi uyali telefonlarni yaratish ustida ish boshlagan edi.

1940-yillarning oxiridan boshlab barqaror va to'xtovsiz o'sish AQSH iqtisodiy tizimining o'ziga xos jihati bo'lib qoldi.

1941 - yilda bo'lgan voqealar

1941-1942-yillarda milliy harbiy qismlarda, jumladan, o'sha diviziylari va brigadalarida qurol-yarog' va o'q-dori miqdori mutlaq yetishmagan.

1941-yil 11-martda Namangan viloyati tashkil etilgan.

1941-yil 6-martda Andijon viloyati tashkil etilgan.

1941-yil 6-martda Surxondaryo viloyati tashkil etilgan.

1941-yil yozidan to 1942-yil bahorigacha 1,7 mln turkistonlik jangchilar nemislarga asir tushgan hamda ularning ko'pchiligi harbiy asirlar konslagerlarida bo'lishgan.

1941-yil 5-aprelda Yaponiya SSSR bilan neytralitet haqida paktni imzoladi.

1941-yil 22-iyun kuni tong saharda gitlerchilar Germaniyasi o'zaro hujum qilmaslik haqidagi shartnoma bo'lishiga qaramay, to'satdan SSSRga bostirib kirdi.

1941-yil 23-24-iyun kunlari Samarqand, Buxoro, Andijon, Namangan, Farg'ona, Nukus va respublikaning boshqa shaharlarida ko'p ming kishilik mitinglar bo'lib o'tdi.

1941-yil 30-iyunda SSSR XKS raisi va VKP(b) MK Bosh sekretari I.V.Stalin raisligida Davlat Mudofaa Qo'mitasi (DMQ)ning tuzilishi bilan mamlakatdagi barcha siyosiy, harbiy va xo'jalik bokinliyi-ning qo'liga o'tdi.

1941-yil 19-iyulda I.V.Stalin SSSR Mudofaa xalq komissari lavozimini egalladi.

1941-yil avgustda AQSH va Buyuk Britaniya urush payti va undan keyingi hamkorlik tumoyillari to'g'risida deklaratsiyani-Atlantik xartiyani imzoladi.

1941-yil avgustda sovet va ingliz qo'shinlari Bronga kiritildi.

1941-yil 8-avgustda I.V.Stalin SSSR Qurolli kuchlari Oliy Bosh qo'mondoni lavozimini egalladi.

1941-yil sentabrda Germaniya, Yaponiya va Italiya o'rtasida harbiy hamkorlik to'g'risida kelishuv-Uchlar paktni imzolandi.

1941-yil sentabrda SSSR Atlantik xartiyaning asosiy tumoyillarini qabul qildi.

1941-yil sentabr-dekabr oylarida respublika hukumati xalq xo'jaligini harbiy izga solish vazifalarini belgilab berdi.

1941-yil oktabrda Moskva viloyati Ximki shahridan ko'chirib keltirilgan zavod asosida Toshkent aviatsiya zavodi berpo etildi.

1941-yil 13-noyabrda Davlat Mudofaa Komitetining «Milliy harbiy qo'shimalar tashkil etish to'g'risidagi qarori chiqdi.

1941-yil 7-dekabr kuni Yaponiya floti Pyori-Xarborga-AQSH bo'limining Tinch okeanidagi asosiy bazasiga hujum qilgandan so'nggina AQSH Ikkinchi jahon urushiga qo'shildi.

1941-yil 14-dekabrda harbiy korxonalar xodimlari urushga safarbar qilinganlar qatoriga qo'shildi va shu korxonalarga birlashtirildi.

1941-yil dekabrda AQSHning urushga qo'shilishi bilan antifashistik harbiy tashkiliy jihatdan rasmiylashtirildi.

1941-yil dekabrda nemis qo'shinlari Moskva ostonalarida jangni boshladi va urushdagi dastlabki jiddiy mag'lubiyatga uchradilar.

1941-yil dekabrda kelib Toshkentda 63 ta respublika hududidagi 10 ta sanoat korxonalari mudofaa mahsulotlari ishlab chiqara boshladi.

1941-yil oxirigacha O'zbekistonga ko'chirib keltirilgan zavodlarning 10 tasi ishga tushirildi.

1941-yili O'zbekistonda davlatga 1,6 mln tonnadan ziyod paxta yetkazildi.

1941-yil yozida samarqand 19-O'zbek tog'-otliq diviziyasi qayta tuzilib, uning asosida 221-motorlashtirilgan diviziya tashkil qilindi.

1941-yil Moskvada o'zaro hujum qilmaslik to'g'risida sovet-yapon shartnomasi imzolandi.

1941-yili Miar hududiga Germaniya va Italiya qo'shinlari kiritildi.

1941-yili Turkiya Germaniya bilan do'stlik shartnomasi imzolandi.

1942 - yilda bo'lgan voqealar

1942-yil bahorida O'zbekistonda qo'shimcha 220 500 gektar yer o'zlashtirildi.

1942-yil bahor-kuzida nemis qo'shinlari Volga daryosiga va Shimoliy Kavkazga chiqdilar.

1942-yil 27-martda SSSR Oliy Soveti Prezidiumining farmoni bilan 26 nafar ofitser va oddiy askarlarga Sovet Ittifoqi Qahramoni yuksak unvoni berildi.

1942-yil yozida harbiy asirlar konslagerlarida 400 000 kishi tirik qolgan.

1942-yil noyabrda sovet qo'shinlari Stalingrad ostonalarida qarshi hujumga o'tib, Volgaga chiqqan German qo'shinlarining katta guruhi - 22 ta diviziyasini qurshab oldi va tor-mor qildi.

1942-yilda SSR hududida mehnat surgunida bo'lgan 1152 o'zbekistonlik «quloqlar» harakatidagi armiya safiga chaqirilib, frontga jo'natilgan.

1942-yili O'zbekistonda yangi sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish 2 baravar ko'paydi.

1942-yili Chikagoda Enriko Fermi ilk atom reaktorini yaratdi.

1942-yili Muhammad Rizo Pablaviy SSSR va Buyuk Britaniya bilan shartnoma imzoladi.

1943 - yilda bo'lgan voqealar

1943-1944-yillarda totalitar tuzum rahbarlarining farmoyishi bilan Kavkaz xalqlari, qrim tutarlari va Volgabo'yi nemislari zudlik bilan sharqiy hududlarga ko'chirilib yuborildi.

1943-yil 20-yanvarda Qashqadaryo viloyati tashkil etilgan.

1943-yil fevralda qurshovdagi nemis qo'shinlari taslim bo'ldi.

1943-yil may oyida Italiyan-German qo'shinlarini Afrikadan qurib chiqishga erishdilar.

1943-yil yozida O'zbekistonlik jangchilar Kursk va Otyol rayonidagi janglarda, Dnepr daryosini kechib o'tishdagi oldingi saflarda bo'lishdi.

1943-yil sentabrda SSSR Xalq Komissarlari Soveti va I.V.Stalinning qarori asosida SSSR FA O'zbekiston SSR filiali (O'zbekiston filiali) ochildi.

1943-yil 4-noyabrda Toshkentda O'zbekiston SSR Fan akademiyasi (O'zSSR FA) tashkil topdi. Matematik olim Toshmubammad Niyozovich Qori-Niyoziy akademiyaning prezidenti qilib saylandi.

1943-yil noyabrda Belorussiyaning ozod qilish uchun bo'lgan jangiarning birida Gomel shahri atrofida iste'dodli o'zbek shoiri Salom Isroil 33 yoshida mardlarcha halok bo'ldi.

1943-yilda Tehronda SSSR, AQSH va Buyuk Britaniya liderlarining uchrashuvlari bo'lgan.

1943-yili O'zbekistonda sanoatning respublika xalq xo'jaligida salmog'i 75 foizgacha ortdi.

1943-yili O'zbekistonda 1,5 mln sentnerdan ortiq lavlagi topshirildi.

1944 - yilda bo'lgan voqealar

1944-1945-yillarda O'zbekistonlik jangchilar Belorussiya, Ukraina, Moldova, Baltiqbo'yi respublikalari va Rossiya Federatsiyasining g'arbiy viloyatlarini ozod qilishda ishtirok etdilar.

1944-yil martda Bekobodda O'rta Osiyoda dastlabki zamonaviy metallurgiya kombinati-O'zbekiston metallurgiya zavodining birinchi navbati ishga tushirildi.

1944-yilda mashhur shoir va adib Maqsur Shayxzoda «Jaloliddin Mangubardi» tarixiy dramasiy yozgan.

1944-yilda Buxoro hukmdori Amir sayid Olimxon vafot etgan.

1944-yilda Roman Rollan vafot etgan.

1944-yili ittifoqchilar Fransiyaning shimoli-g'arbga qo'shin taqib, Fransiya va Belgiyani ozod qildi. Urush Germaniyaning o'z hududlariga yetib keldi.

1944-yili Sovet Ittifoqi o'z hududini to'liq ozod qildi, sovet qo'shinlari Sharqiy Yevropaga kirib keldi.

1945 - yilda bo'lgan voqealar

1945-1991-yillarni o'z ichiga olgan ikkinchi bosqich mazmunini janglarga tizimining qulashi va ko'plab mustaqil davlatlarning tashkil topishi, «sevuq urush», dunyoni yadroviy halokat yoqasiga olib boradigan qurollanish poygasi tashkil qiladi.

1945-yil fevralda Qrim (Yalta)da SSSR, AQSH va Buyuk Britaniya liderlarining uchrashuvlari bo'lgan.

1945-yil 26-mart kuni gvardiyachi general-mayor Sobir Rahimov Gdansk(Dansig) shahrini shturm qilish vaqtida halok bo'lgan.

1945-yil 16-apreldan 2-maygacha Berlin operatsiyasi amalga oshirilib, shu vaqt ichida Uchinchi Reyxning poytaxti o'rab olindi va shahar bilan zaht etildi. Reyxstag ustida sovetlarning qizil bayrog'i o'rnatildi.

1945-yil 8-may kuni Oliy bosh qo'mondon o'rinbosari G.K. Jukov Sovet Ittifoqi nomidan Germaniyaning so'zsiz taslim bo'lganligi to'g'risidagi aktni imzoladi.

1945-yildan 9-may SSSRda «G'alaba kuni» deb e'lon qilindi.

1945-yil 9-mayda gitlechilar Germaniyaning butunlay taslim bo'ldi.

1945-yil iyul-avgustda Potsdamda SSSR, AQSH va Buyuk Britaniya liderlarining uchrashuvlari bo'lgan.

1945-yil 6-avgust kuni AQSH Yaponiyaning Xirosima shahriga atom bombalarini tashladi.

1945-yil 9-avgust kuni AQSH Yaponiyaning Nagasaki shahriga atom bombalarini tashladi.

1945-yil avgustda SSSR va AQSH vositachiligida Xitoy Kommunistik partiyasi bilan Gominden o'rtasida muzokaralar bo'lib, o'zaro hukmanlik barakatlarini to'xtatishga kelishildi.

1945-yil avgustda yaponlarga qarshi urush sovet qo'shinlarining qo'moni bilan boshlandi.

1945-yil 2-sentabr kuni Yaponiya so'zsiz taslim bo'lish to'g'risidagi pakti imzoladi.

1945-yil 2-sentabegacha Ikkinchi jahon urushi davom etdi.

1945-yil noyabrdan 1946-yil oktabrigacha Germaniyaning Nyurnberg shahrida fashist rahbarlari ustidan sud jarayoni bo'lib o'tdi.

1945-yil noyabrda Germaniyaning Nyurnberg shahrida fashist rahbarlari ustidan sud jarayoni boshlandi.

1945-yil oxiriga kelib O'zbekistonning mashinasozlik sanoati qishloq xo'jaligi va irrigatsiya ehtiyojlari uchun mashina va uskunalar ishlab chiqarishga o'tkazildi.

1945-yilda O'zSSRda 850 000 tonna paxta yetishtirilgan.

1945-yil Manchester shahrida V Panafrika kongressi bo'ldi.

1945-yilda Birinchi atom bombasi AQSHning Nyu-Meksiko shtatidagi poligonda portlatildi.

1945-yili Aleksandr Fleming Nobel mukofotiga sazovor bo'ldi.

1945-yili Fransiya sanoat va qishloq xo'jalik mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi urushdan oldingi darajasining yarmiga ham yetmadi.

1945-yili mamlakat hududi va aholisining katta qismi gomindanchi Chan Kayshi hukumati tomonidan nazorat qilinardi.

1946 - yilda bo'lgan voqealar

1946-1950-yillar O'zbekistonda sanoatni rivojlantirishning to'rtinchi besh yillik davridir.

1946-yil 5-fevralda SSSR hukumati «1946-1953-yillarda O'zbekistonda paxtachilikni tiklash va yanada rivojlantirish rejasi va tadbirlari to'g'risida» qaror qabul qilindi.

1946-yil martda U. Cherrhill AQSHning Fulton shahrida Vestminster kolleji tinglovchilari oldida so'zga chiqib, AQSHga «tinchliksevar xalqlarning sovet tajovuziga» qarshi kurashga boshchilik qilishni taklif qildi.

1946-yil maydan 1948-yil noyabrgacha Yaponiya poytaxti Toki shahrida yapon agressiyasidan aziyat chekkan davlatlar vakillaridan tashkil topgan Xalqaro harbiy tribunal urushda aybdor deb topilgan yapon harbiy jinoyatchilari ustidan hukm chiqardi.

1946-yil iyunda Xitoyda fuqarolar urushi qaytadan boshlandi.

1946-yil oktabrda Germaniyaning Nyurnberg shahrida fashist rahbarlari ustidan sud jamiyoni tugadi.

1946-yil 9-dekabrda Hindistonda Ta'sis majlisi ochildi.

1946-yilda O'zSSR uchun paxta ekin maydoni 779 000 gektar qilib belgilab berildi.

1946-yilda O'zSSRda 218 000 gektar sug'oriladigan maydon faqat paxta ekish uchun bo'shatildi.

1946-yilda O'zbekiston metallurgiya zavodida yangi prokat sexi ishga tushirildi.

1946-yilda Polvontosh va Janubiy Olamushuk neft konlari ochildi va o'zlashtirildi.

1946-yilda Yaponiya mehnat munosabatlari demokratishtirish maqsadida kasaba uyushmalari to'g'risida qonun qabul qilindi.

1946-yilda Fransiyaning yangi konstitutsiyasi kuchga kirdi.

1946-yilda ingliz va sovet qo'shinlari Erondan olib chiqib ketildi.

1947 - yilda bo'lgan voqealar

1947-1950-yillarda O'zbekiston SSR Oliy Soveti Prezidiumi raisi lavozimida Amin Niyozov ishlagan edi.

1947-yil iyun oyida AQSH davlat kotibi J. Marshall Yevropa mamlakatlariga urush nuqihatlarini bartaraf qilishda yordam ko'rsatish masalasini ilgari surdi.

1947-yil iyulda Xalq-ozodlik armiyasi hujumga o'tdi. Bir necha kunlar natijasida Shimoliy va Markaziy Xitoyning keng hududlari kommunistlar nazorati ostiga o'tdi.

1947-yil 15-avgust kuni ikkita mustaqil davlat-Hindiston va Pokiston tashkil topganligi e'lon qilindi.

1947-yil dekabrda O'zSSRda oziq-ovqat va sanoat tovarlariga o'tochka tizimi bekor qilindi.

1947-yilda 600 km dan iborat Chorjo'y-Qo'ng'iro't temir yo'li qurildi.

1947-yilda AQSH tomonidan qo'llab-quvvatlangan Chan Kayshi armiyasi kommunistlarning poytaxti Yanan shahrini egallab oldi.

1948 - yilda bo'lgan voqealar

1948-yil 1-yanvardan Italiyaning yangi konstitutsiyasi kuchga kirdi.

1948-yilda «Tashselmash» zavodi paxta terish mashinalarining aslbohi partiyasini ishlab chiqardi.

1949 - yilda bo'lgan voqealar

1949-yil yanvarda SSSR va Sharqiy Yevropaning ko'pchilik davlatlari iqtisodiy ittifoq-O'zaro Iqtisodiy Yordam Kengashi (O'IYK) tashkil topganligini e'lon qildilar.

1949-yil aprelda G'arb davlatlari Shimoliy Atlantika Shartnomasi tashkiloti (NATO) deb ataluvchi harbiy-siyosiy tashkilotni tuzdilar.

1949-yil mayda AQSH, Buyuk Britaniya va Fransiya okkupatsiya zonalarida Germaniya Federativ Respublikasi (GFR) tashkil qilindi.

1949-yil sentabrda Pekinda Milliy siyosiy maslahat konferensiyasi ochildi.

1949-yil 1-oktabr kuni Xitoy Xalq Respublikasi e'lon qilindi.

1949-yil 7-oktabrda sovetlar okkupatsiya zonasi bo'lgan sharqiy Germaniya Konrad Adenauer Demokratik Respublikasi (GDR) tashkil qilindi.

1949-yil Buyuk Britaniya NATOga a'zo bo'ldi.

1950 - yilda bo'lgan voqealar

1950-1955-yillarda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari lavozimida Amin Niyozov faoliyat ko'rsatdi.

1950-1959-yillarda Sharof Rashidov O'zbekiston SSR Oliy Soveti

Preziumning raisi sifatida ishlagan.

1950-1960-yillarda Yaponiya iqtisodini boshqarish davlat tashkiloti Yaponiyaning to'liq iqtisodiy tiklanishiga olib keldi.

1950-1960-yillari GFRda iqtisod jadal sur'atlar bilan rivojlandi.

1950-1960-yillardagi jadal rivojlanishga qaramasdan, tabiiy resurslar harakati avvalgi darajasida qoldi, ba'zan hatto faollashdi ham.

1950-yil aprelda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari Usmon Yusupov o'z vazifasidan ozod qilindi. Moskvaga SSSR Paxtachilik ministri lavozimiga tayinlandi.

1950-yil 1-sentabrda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komiteti byurosi «O'zbekiston SSR Fanlar akademiyasining ishi to'g'risida» masalani ko'rib akademiya olimlaridan sharqshunos va tarixshunos Abdusamad Boboxo'jayev, adabiyotshunos va faylasuf Vohid Zohidov, iqtisodchi Olim Aminov, tilshunos Olim Usmonov va boshqalar oshib o'tirishda qo'shiladi.

1950-yilda O'zSSRda paxta yetishtirish 2 222 000 tonnaga yetdi.

1950-yilda ingliz yozuvchisi B.Shou vafot etgan.

1950-yilda Sovet Ittifoqida sanoat ishlab chiqarishi hajmi urushdan oldingi darajasidan oshib ketdi.

1950-yillar o'rtalariga kelib Sovet Ittifoqida mavjud totalitar tuzum bir qadar libemallashtirildi.

1950-yillar oxirida Karib dengizidagi kichikina orol-Kubada yul borib voqealar butun dunyoning e'tiborini o'ziga jalb qildi.

1950-yillar oxiridan qishloq xo'jalik mahsulotlarini ishlab chiqarishning o'sish sur'atlari ancha susaydi.

1950-yillarda AQSH iqtisodiyoti boshqa G'arb davlatlari iqtisodiyotiga nisbatan sekin o'sganligiga qaramasdan, u barcha ko'rsatkichlar bo'yicha haqiqiy iqtisodiy yetakchi bo'lib qolaverdi.

1950-yillardayoq bu mam-lakatlar o'ziga xos taraqqiyot yo'lini tanlash uchun xalqaro maydonga chiqdilar va keyinchalik «uchinchi dunyo mamlakatlari» nomini oldi.

1950-yillari «J. Neru kursi» shakllandi.

1950-yillari Fransiyada iqtisodiy o'sish boshlandi.

1950-yillarning birinchi yarmida Fron siyosati, asosan, mamlakat neft sanoatini natsionalizatsiya qilishga bag'ishlandi.

1950-yillarning ikkinchi yarmi-1960-yillar Hindistonda jadal industriyashtirish boshlandi.

1950-yillarning ikkinchi yarmida Sovet Ittifoqida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish keskin o'sib, kolxozlarning pul daromadlari 3 marta oshdi.

1951 - yilda bo'lgan voqealar

1951-1955-yillar O'zbekistonda sanoatni rivojlantirishning beshinchi

10 yillik davridir.

1951-1953-yillarda O'zbekiston SSR Ministrlar Soveti raisi lavozimida Nuriddin Muhiiddinov ishlagan.

1951-yilda Muhiiddin Qoriyoqubov va boshqalar (12 kishi) «millatchilik faoliyati» olib borganlikda ayblanib, ozod qilingan va 25 yilga ozodlikdan mahrum etildi.

1951-yilda Buyuk Britaniyada o'tkazilgan saylovlarda konservativlar g'alaba qozondi.

1952 - yilda bo'lgan voqealar

1952-yil fevralda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining iqtisodiy masalalarga bag'ishlangan X plenumi (yalpi majlis) bo'lib o'tirdi.

1952-yil dekabrda Xitoy Kommunistik partiyasi Markaziy Komiteti plenumida «sotsializm qurish» to'g'risida qaror qabul qildi.

1952-yilgacha Yaponiya hukumati AQSH okkupatsion qo'shinlari faoliyati tomonidan nazorat qilindi.

1952-yilgi saylovlarda AQSHda respublikachilar partiyasidan nomboz Danyl Eyzenxauer g'olib chiqdi.

1953 - yilda bo'lgan voqealar

1953-1954-yillarda Usmon Yusupov O'zbekiston SSR Ministrlar Soveti raisi bo'ldi.

1953-1964-yillarda N. Xrushcheyov hokimiyatda turgan.

1953-yil 5-martda KPSS MK Bosh sekretari va SSSR Ministrlar Sovetining raisi Iosif Stalin vafot etdi.

1953-yilda keyib ham boshqacha fikrlashchilar ta'qib ostiga olindi bunda ularning «eng o'tkirlari» doimiy ravishda qatag'on qilib borildi.

1954 - yilda bo'lgan voqealar

1954-1955-yillarda O'zbekiston SSR Ministrlar Soveti raisi lavozimida Nuriddin Muhiiddinov ishlagan.

1954-yilda KPSS MK Birinchi sekretari Nikita Xrushchev Usmon Yusupovni asossiz tarzda respublika hukumati raisligidan olib tashlab, Mirzacho'ldagi «4-Bo'yovub» sovxoziga direktor qilib jo'natdi.

1954-yilda Buxorolik jaded Sadridin Ayniy vafot etgan.

1955 - yilda bo'lgan voqealar

1955-1959-yillar davomida O'zbekistonda 160 000 gektardan ziyodroq yangi yer o'zlashtirildi.

1955-1957-yillarda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari lavozimida Nuriddin Muhiddin faoliyat ko'rsatdi.

1955-yilda Muhiddin Qoriyoqubov va boshqalar (12 kishi) «suvelarga qarshi millatchilik faoliyati» olib borganlikda ayblanib, 1951-yili qamoqqa olinib 25 yilga ozodlikdan mahrum etilgan edi. U sovet rejimi tomonidan oqlanib, qamoqdan ozod qilindi va O'zbekistonga qaytdi.

1955-yildayoq GFR misli ko'rilmagan taraqqiyotga erishdi.

1955-yilda GFR NATOga a'zo bo'ldi, Parij ahdlashuvining kuchga kirishi tufayli GFR uchun okkupatsiya davri tugadi.

1955-yilda NATOga javob tariqasida SSSR va Sharqiy Yevropa davlatlarining harbiy-siyosiy ittifoqi-Varshava Shartnomasi Tashkil etildi.

1956 - yilda bo'lgan voqealar

1956-1970-yillarni «yapon iqtisodiy mo'jizasi» o'z ichiga oladi.

1956-yil fevralda KPSS XX syezida N. Xrushchyov «Shaxsga sig'inish va uning oqibatlari to'g'risida»gi nutqi bilan chiqdi.

1956-yil 25-fevralda bo'lgan KPSS XX syezdi yopiq majlisida KPSS MK Birinchi sekretari Nikita Xrushchev shaxsga sig'inish va uning oqibatlari to'g'risida ma'ruza qildi.

1956-yil 6-avgustda KPSS MK va SSSR Ministrlar Sovetining «Paxta yetishtirishni ko'paytirmoq uchun O'zbekiston SSR va Qozog'iston SSRdagi Mirzacho'lning qo'riq yerlarini sug'orish to'g'risida»gi qarori qabul qilindi.

1956-yili O'zbekistonda paxta xarid narxlarini oshirish, ustama mukofotlar to'lashning yangi tartibi, MTSlarga yangi to'lanadigan natim haqi stavkalarini 40% kamaytirish, suv uchun to'lanadigan haqni bekor qilish mineral o'g'itlar narxini pasaytirish joriy qilindi.

1956-yilda Buxoro viloyatida dunyoda eng yirik va ulkan Gazli neft-gaz koni topildi.

1957 - yilda bo'lgan voqealar

1957-1961-yillarda Nuriddin Muhiddinov KPSS MK Prezidiumi a'zosi hamda KPSS MK ideologiyasi sekretari lavozimlarida ishlagan.

1957-yili 4-oktabr kuni Sovet Ittifoqida dunyoda birinchi Yerning sun'iy yo'ldoshi uchirildi.

1957-dekabrda 1959-yil mart oyigacha O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari lavozimida Sobir Kamolov faoliyat ko'rsatdi.

1957-dekabrda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining

birinchi sekretari lavozimida Sobir Kamolov faoliyat boshlagan.

1957-yili Yevropa iqtisodiy hamkorligini (YIH) tuzish to'g'risida shartnomasi imzolandi.

1958 - yilda bo'lgan voqealar

1958-yil martda N. Xrushchyov KPSS MK Birinchi sekretari lavozimiga SSSR Ministrlar Sovetining Raisi lavozimini ham qo'shib oldi.

1958-yil sentabrda referendum o'tkazilib, unda fransuzlar Sh. de Goll boshchiligidagi ishlab chiqilgan konstitutsiyani ma'qulladilar.

1958-yil 3-sentabrda Navoiy kon-metallurgiya kombinatiga devor qo'yilishi bilan Navoiy shahriga asos solindi.

1958-yil 21-dekabrda Sh. de Goll Fransiya prezidenti qilib saylandi.

1958-yilda Fransiya navbatdagi siyosiy inqiroz boshlandi.

1958-yilda Meksika sanoat mahsulotlarining umumiy hajmi yiliga Lotin Amerikasida birinchi o'ringa chiqdi.

1959 - yilda bo'lgan voqealar

1959-1968-yillarda Toshkent katta halqa avtomobil yo'li tashkil etildi va qurildi.

1959-1970-yillarda Yodgor Nasriddinova O'zbekiston SSR Oliy Soveti Prezidiumi raisi lavozimida faoliyat ko'rsatdi.

1959-1961-yillarda Orif Alimov O'zbekiston SSR Ministrlar Sovetining raisi lavozimida faoliyat ko'rsatdi.

1959-yil 1-yanvar kuni Fidel Kastro boshchiligidagi qo'zg'olonchilar Kuba poytaxti Gavana shahriga kirib kelishdi, inqilob g'alaba qozondi.

1959-yil mart oyigacha O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari lavozimida Sobir Kamolov faoliyat ko'rsatdi.

1959-yil 15-martda O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari lavozimiga Sharof Rashidov (1917-1983) saylandi.

1959-yilda respublika aholisi tarkibida o'zbeklarning salmog'i 62% dan ortiq bo'lgan bo'lsa, o'zbek ishchilarining miqdori atigi 43%ni tashkil etdi.

1959-yilda amerikalik injenerlar D. Kilbi va R. Noys tomonidan yurimo'tkazgichli integral mikrosxemalarning yaratilishi kompyuter va boshqa asbuhlar hajmining keskin qisqarishiga, faoliyat sohasini keskin kengayti- rishga olib keldi.

1959-yilda inqilob natijasida Kubada F. Kastro hokimiyatga kelgan.

1960 - yilda bo'lgan voqealar

1960-1970-yillar Germaniyada iqtisodning jadal o'sish davri bo'lib «nemis iqtisodiy mo'jizasi» nomini oldi.

1960-1970-yillarda Turkiyada bir qator harbiy to'ntarishlar bo'ldi.

1960-yil 25-yanvarda Namangan viloyati tugatilgan.

1960-yil tarixga «Afrika yili» sifatida kirdi. Shu yili jahon xaritasida 17 ta yangi Afrika davlatlari paydo bo'ldi.

1960-yilda Gazlida 0,4 mlrd m³ tabiiy gaz ishlab chiqarilgan.

1960-yilda Butunittifoq gaz qazib chiqarishda O'zbekistonning ulushi 1 foizga ko'tarildi.

1960-yili Fransiyaning Afrikadagi deyarli barcha mustamlakalariga mustaqillik berdi.

1960-yili sovet fiziklari N.G. Basov, A.M. Proxorov va amerikalik olim Ch. Taunslazer (bu so'z inglizcha Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation-majburiy nurlanish natijasida yorug'likning kuchaytirilishi iborasining bosh harflaridan olingan) nurning mutlaqo yangi turini yaratdilar.

1960-yillar AQSHda ijtimoiy-siyosiy burilishlar davri bo'ldi.

1960-yillar oxirida Fransiya iqtisodiy otini modernizatsiya qilish davom etdi.

1960-yillar oxirida Fransiya Beshinchi respublikada inqiroz boshlandi.

1960-yillarda Hindistonda agrar islohot o'tkazildi.

1960-yillarda Hindistonda sog'liqni saqlash, ta'lim, fan va madaniyat sohalarida erishilgan muvaffaqiyatlarga, iqtisodiyotda o'zgarishlarga qaramasdan, aholining yashash darajasi, turmush madaniyati pastligicha qotaverdi.

1960-yillarda Xitoyni rivojlantirishning «Katta sakrash» deb nomlangan o'ta ziddiyatli siyosatlari amalga oshirildi.

1960-yillardagi AQSHda fuqarolar huquqlari uchun barakatli o'ziga xos tomoni shundaki, u umumiy ijtimoiy norozilik harakatlari bilan bir paytda to'g'ri keldi.

1960-yillardan keyin realizm jamiyatdagi yangi dolzarb muammolarni aks ettirish quroliga aylanadi.

1960-yillari AQSHda fuqarolar tengligi uchun harakat o'zining eng yuqori nuqtasiga yetdi.

1960-yillari Chilida hukumat mamlakatni modernizatsiyalashga harakat qildi.

1960-yillari prezidentlar Jon Kennedi va Lindon Jonson ma'muriyatlari iqtisodiy o'sishni jadallashtirish sari yo'l tutdilar.

1960-yillarning oxiriga kelib Yaponiya yalpi ichki mahsulotining hajmi bo'yicha dunyoda AQSHdan keyin ikkinchi o'ringa chiqib oldi.

1961 - yilda bo'lgan voqealar

1961-1971-yillarda Rahmonqul Qurbonov O'zbekiston SSR Ministrlar Sovetining raisi lavozimida faoliyat ko'rsatdi.

1961-yil 12-aprel kuni dunyoda birinchi marta Yuriy Gagarin «Vostok» kosmik kemasida koinotga parvoz qildi.

1961-yilda Qo'shilmaslik harakati tashkil qilindi.

1961-yilda Mirzacho'l shaharchasi Guliston shaharchasiga aylantirildi.

1961-yilda dunyodagi eng yirik Murantov oltin koni ochilgan.

1961-yilda E.Xemingvay vafot etgan.

1962 - yilda bo'lgan voqealar

1962-yilda amerika yozuvchisi U.Folkner vafot etgan.

1962-yilda Karib inqirozi bo'ldi.

1963 - yilda bo'lgan voqealar

1963-yil 16-fevralda Sirdaryo viloyati tashkil etilgan.

1963-yilda dunyodagi eng yirik Murantov oltin koni dastlabki sof quyma oltin (999,9 probali) tayyorlagan.

1963-yilda Eronda referendum o'tkazilib, unda shoh mamlakatda islohotlar o'tkazish taklifini kiritdi.

1963-yilda AQSH prezidenti Jon Kennedi o'ldirildi.

1964 - yilda bo'lgan voqealar

1964-1982-yillarda L. Brejnev hokimiyatda turgan.

1964-yili Buyuk Britaniya hokimiyatga kelgan leyboristlar bir qator islohotlarni amalga oshirdi.

1964-yili oktabrda bo'lib o'tgan KPSS MK Plenumi uni bir qator xato va kamchiliklarda ayblab, lavozimlaridan ozod qildi.

1965 - yilda bo'lgan voqealar

1965-1973-yillarda AQSH Vyetnamda faol urush harakatlarini olib bordi.

1965-yil 9-mayda o'zbek xalqining shonli farzandi general-mayor Sobir Rahimovga Sovet Ittifoqi Qahramoni unvoni berilgan.

1965-yilda Hindiston bilan Pokiston o'rtasida boshlangan urush Hindistonda ichki siyosiy barqarorlikka ham salbiy ta'sir ko'rsatdi.

1966 - yilda bo'lgan voqealar

- 1966-1967-yillarda Hindiston iqtisodida turg'unlik yuz berdi.
1966-yili Toshkentda Hindiston va Pokiston o'rtasida muzokaralar bo'lib o'tdi. Muzokaralar muvaffaqiyatli yakunlanib, Toshkent deklaratsiyasi qabul qilindi.
1966-yildagi zilziladan so'ng Toshkentni qayta tiklash ishiga Sharof Rashidov ko'p kuch-quvvat va g'ayratini sarfladi.

1967 - yilda bo'lgan voqealar

- 1967-yil 18-dekabrda Namangan viloyati qayta tiklangan.
1967-yilda Hindiston iqtisodi turg'unlik holatida edi.
1967-yilda Jizzaxning o'zlashtirilgan yerlarida Mirzacho'l tumani tashkil etildi.
1967-yilda arab-isroil munosabatlari yanada keskinlashdi.

1968 - yilda bo'lgan voqealar

- 1968-yil mayda Parij talabalarining namoyishi boshlandi.
1968-yili qora tanlilar tengligi uchun harakatning eng mashhur arbobi, Nobel tinchlik mukofoti sovrindori, ruhoniylar Martin Lyuter King o'ldirildi.
1968-yilda faylasuf olim I.M. Mo'minovning «Amir Temurning O'rta Osiyo tarixida tutgan o'rni va roli» risolasini nashr etilishi jamoatchilikning bu mavzuga qiziqishini yanada avj oldirib yubordi.
1968-yilda Amerika yozuvchisi J. Steynbek vafot etgan.

1969 - yilda bo'lgan voqealar

- 1969-yilda Toshkent traktor zavodi (TTZ) barpo etildi.
1969-yilda Internetning o'tmishdoshi ARPANET yaratildi.
1969-yilda Shimoliy Irlandiya muammosi yana keskinlashdi va Buyuk Britaniya u yerga qo'shin kiritdi.

1970 - yilda bo'lgan voqealar

- 1970-1974-yillarda Yodgor Nasriddinova SSSR Oliy Soveti Millatlar Sovetining raisi lavozimida faoliyat ko'rsatgan.
1970-1978-yillarda Nazar Matchonov O'zbekiston SSR Oliy Soveti Prezidiumi raisi lavozimlarida faoliyat ko'rsatdi.
1970-1980-yillari Ericsson, Philips va boshqa ko'plab mashhur kompaniyalar tomonidan uyali telefon apparatlarining yangi turlari yaratildi.

1970-yillar oxiri-1980-yillar boshlarida Lotin Amerikasi mamlakatlarida diktatorlik rejimlariga qarshi kurash faollashdi.

1970-yilda matematik olim Toshmuhammad Niyozovich Qori-Niyoziy vafot etgan.

1970-yili Xalq birligi bloki nomzodi Salvador Alyende Chili prezidenti qilib saylandi.

1970-yillar boshiga kelib iqtisodiy o'sish sur'atlari sekinlashdi. Amerika valutasiga nisbatan ishonchsizlik kuchaydi.

1970-yillarda bosh vazir Indira Gandi bir qator muhim islohotlarni amalga oshirdi.

1970-yillarda Xitoyni rivojlantirishning «Madaniy inqilob» deb nomlangan o'ta ziddiyatli siyosatlarini amalga oshirildi.

1970-yillardagi neft inqirozi Yaponiyani o'z iqtisodiy tizimini keskin o'zgartirishga majbur qildi.

1970-yillardan boshlab Xitoyda holat o'zgardi. G'arb davlatlari bilan diplomatik munosabatlar tiklandi, Tayvan o'rniga BMTda o'z o'rnini egalladi.

1970-yillardan juda kumbag'al bo'lgan Janubiy Koreyada og'ir sanoat, avvalo, metallurgiya, mashinasozlik, kimyo sanoati rivojlantirildi.

1970-yillardan L. Brejnevni maqtash, ulug'lash jarayoni boshlandi va keyingi yillari borgan sari kulgili tus olib bordi.

1970-yillarga Buyuk Britaniya iqtisodiy holatning keskinlashuvi bilan kirib keldi.

1970-yillari xalqaro munosabatlardagi keskinlik biroz yumshadi.

1970-yillarning ikkinchi yarmidan jamiyatda boshlangan inqiroz sovet davlati tarixida «turg'unlik» davri nomini olgan.

1970-yillarning oxirida Fransiya iqtisodiyoti juda murakkab holatda edi.

1970-yillarning oxiridan Den Syaopin va boshqa pragmatiklar Xitoyda islohotlarning yangi strategiyasini ishlab chiqdi.

1971 - yilda bo'lgan voqealar

1971-1984-yillarda Normuhammadi Xudoyberdiyev O'zbekiston SSR Ministrlar Sovetining raisi lavozimida faoliyat ko'rsatdi.

1972 - yilda bo'lgan voqealar

- 1972-yilda E-mail (elektron pochta) paydo bo'ldi.
1972-yilda SSSR bilan AQSH o'rtasida strategik qurollarni cheklash bo'yicha birinchi shartnoma (SQCH-1) imzolandi.

1973 - yilda bo'lgan voqealar

- 1973-yil 28-dekabrda Jizzax viloyati tashkil etilgan.
1973-yilda Afg'onistonda shoh taxtdan ag'darildi. Muhammad Davud prezident deb e'lon qilindi.
1973-yilda Chilida qamal holati e'lon qilindi.
1973-yilda Chilida, hokimiyatga general Augusto Pinochet boshchiligidagi harbiy xunta keldi.

1974 - yilda bo'lgan voqealar

- 1974-yilda Italiyada chugur iqtisodiy inqiroz boshlandi.

1975 - yilda bo'lgan voqealar

- 1975-yilda Gazlida 33,7 mlrd m³ tabiiy gaz ishlab chiqarilgan.
1975-yilda Bunanittifoq gaz qazib chiqarishda O'zbekistonning ulushi 20 foizga ko'tarildi.
1975-yilda Portugaliyada inqilob yuz bergandan so'ng uning mustamlakalari ham mustaqil davlatlar sifatida tashkil topdi.
1975-yilda Yevropada Xavfsizlik va hamkorlik kengashining Yalpinlovchi akti imzolandi.

1976 - yilda bo'lgan voqealar

- 1976-yilda akademik I. Mo'minov boshchiligidagi «Xorazmning qadimgi davrdan hozirgi kungacha bo'lgan tarixi» yaratilgan.
1976-yilda O'zbekiston qishloq xo'jalik mashinasozligi ishlab chiqarish birlashmasi tashkil etildi.
1976-yilda Pokiston Hindiston bilan diplomatik aloqasini tikladi.
1976-yilda Toshkentda zamonaviy shahar binosining qurilib foydalanishga topshirildi.
1976-yilda Tunis Yevropa Ittifoqi bilan shartnoma imzoladi.

1977 - yilda bo'lgan voqealar

- 1977-yil 7-oktabrda SSSRning yangi Konstitutsiyasi qabul qilindi.
1977-yil noyabrda Toshkent metropolitening birinchi navbati (9 ta bekat) ishga tushirildi.
1977-yilda Afg'onistonda yangi Konstitutsiya qabul qilinib, unga ko'ra M. Davud umrboq prezident deb e'lon qilindi.
1977-yilda Pokistonda harbiy to'ntarish ro'y berdi-hokimiyatga general Ziya ul-Haq keldi.

1978 - yilda bo'lgan voqealar

- 1978-1983-yillarda Ibrimjon Usmonxo'jayev O'zbekiston SSR Oliy Soveti Prezidiumi raisi lavozimlarida faoliyat ko'rmadi.
1978-yil 27-aprelda Afg'onistonda harbiy-havo kuchlari qo'mondoni polkovnik Abdul Qodir boshchiligidagi harbiylar davlat to'ntarishini amalga oshirib, M. Davudni hokimiyatdan cheklatdi.

1979 - yilda bo'lgan voqealar

- 1979-1990-yillar Buyuk Britaniya tarixida «Tetcher davri» nomi bilan ataldi.
1979-yil fevralda hukumat iste'foga chiqdi. Shoh rejimi ag'darildi, Eron Islom Respublikasi deb e'lon qilindi.
1979-yil dekabrda Afg'onistonga sovet qo'shinlari kiritildi va sulqaro munosabatlarda yana keskinlik boshlandi.
1979-yilgi Buyuk Britaniya parlament saylovlari keskin siyosiy kurashlar ostida o'tdi.
1979-yilda Afg'onistonga sovet qo'shinlari kiritildi.
1979-yilda Nikaraguada inqilobga, Salvador va Gvatemalada isyonchilik harakatining kuchayishiga olib keldi.
1979-yilda SSSR va AQSH o'rtasida SQCH-2 shartnomasi imzolandi.

1980 - yilda bo'lgan voqealar

- 1980-1985-yillarda O'zbekistonda paxtachilik va chorvachilik har yili 30 mln rubldan ortiqroq zarar ko'rdi.
1980-1990-yillar boshlari Italiyada mafiyaga qarshi kurash davri bo'ldi.
1980-yillar-1990-yillarning boshlari AQSHda neokonservatizm g'oyasi turtanasi davri bo'ldi.
1980-yil sentabrda Turkiyada general Kenan Evren navbatdagi harbiy to'ntarish o'tkazib, yana harbiylar hokimiyatni qo'lga oldi.
1980-yilgi AQSHda prezidentlik saylovlarida Ronald Reygan g'alaba qozongan.
1980-yilda Iroq qo'shinlari Eronga bostirib kirdi.
1980-yillar boshida Germaniyada siyosiy kuchlarda o'zgarish yuz berdi.
1980-yillar Britaniya iqtisodiyotida choqur tizim o'zgarishlari yuz berdi.
1980-yillar o'rtalaridan Hindiston g'alla bilan o'zini o'zi ta'minlay boshladi.

1980-yillarda N.S. Xrushchyovning kommunizm qurish dasturidagi rejasi barbod bo'lgan, odamlar endi kommunizm safatiga deyarli ishonmay qo'ygan edi.

1980-yillarda SSSR jamiyatning chuqur inqirozi holatida kirib keldi.

1980-yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi Meksika uchun katta sinov bo'ldi.

1980-yillardan jamiyatni modernizatsiya qilishning Kuba variantida ma'lum kamchiliklar ko'zga tashlana boshladi.

1980-yillardan Yaponiyada 26 ta texnopolislar tashkil qilindi.

1980-yillarga kelib Italiyada koalitsion hukumat shakllandi.

1980-yillargacha Turkiyada iqtisodiy o'sish sur'atlari past bo'ldi.

1980-yillari SSSR va AQSH liderlari M.S. Gorbachev va R. Reyganning Jeneva va Reykyavikdagi uchrashuvlarida boshlandi.

1980-yillari Xitoy yadro quroliga ega bo'lgan davlatga aylandi va xalqaro munosabatlarda shunga yurisha o'rin egallashga intildi.

1980-yillarning ikkinchi yarmidan boshlab 1990-yillarning boshlarigacha xalqaro munosabatlarda faollik va iliqlik davri bo'ldi.

1980-yillarning ikkinchi yarmidan Xitoy SSSR bilan ham munosabatlar yaxshilandi.

1980-yilda O'zbekistonda bir yoshgacha bo'lgan bolalar orasida o'lim har bir bolaga nisbatan 46,5 nafarga yetdi.

1981 - yilda bo'lgan voqealar

1981-yilda O'zbekiston rahbariyati zaharli butifos moddadan foydalanishni ta'qiqlagan.

1981-yildan Xitoyda qishloq xo'jaligini keng miqyosda qayta qurish boshlandi.

1982 - yilda bo'lgan voqealar

1982-1985-yillarda O'zbekiston siyosiy hayotida ko'plab o'zgarishlar bo'ldi.

1982-1984-yillarda Yuriy Andropov Sovet Ittifoqiga rahbarlik qilgan.

1982-yil 20-aprelda Navoiy viloyati tashkil etilgan.

1982-yil noyabrda KPSS MK Bosh sekretari, SSSR Oliy Soveti Prezidiumi raisi Leonid Brejnev vafot etgan.

1982-yil noyabrda Turkiyada o'tkazilgan referendum yangi konstitutsiyani tasdiqladi.

1982-yil 10-noyabrda L. Brejnev vafot etdi.

1982-yilda Britaniya imperiyasining qoldiqlarini saqlab qolishga intilib, Falklend orollari uchun Argentina bilan urush olib bordi.

1982-yilda Germaniyada xristian-demokrat Gelmut Kol GFR kansleri qilib saylandi.

1983 - yilda bo'lgan voqealar

1983-1988-yillarda Inomjon Usmonxo'jayev O'zbekistonga rahbarlik qildi.

1983-1987-yillarda Moskva, Leningrad (hozirgi Sankt-Peterburg) va KPSSning boshqa shaharlaridan 1000 nafarga yaqin «desantchi» O'zbekistonning partiya, sovet, ma'muriy-xo'jalik organlariga yuqori rahbarlik lavozimlariga ishga yuborilgan edi.

1983-yil aprelda O'zbekistonga yuborilgan maxsus tergov guruhlarning usosiylaridan biri T.X.Gdlyan va N.V.Ivanov rahbarligida bo'lgan.

1983-yil 31-oktabrda davlat va jamoat arbobi Sharof Rashidov vafot etgan.

1983-yilda Turkiya bosh vaziri bo'lgan Turg'ut O'zal Turkiyada XX asrning oxirlarida amalga oshirilgan islohotlarda juda katta rol o'ynadi.

1984 - yilda bo'lgan voqealar

1984-1985-yillarda Konstantin Chernenko Sovet Ittifoqiga rahbarlik qilgan.

1984-yil 23-iyunda bo'lgan O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining XVI plenumi O'zbekiston SSRning ijtimoiy-siyosiy hayotida mash'um rol o'ynadi.

1984-yilda rus adibi M.Sholoxov vafot etgan.

1985 - yilda bo'lgan voqealar

1985-1990-yillarda O'zbekistonda «paxta ishi» degan uydirma bo'yicha jami 40 000 kishi tergov qilindi.

1985-1986-yillar O'zbekistonda qayta qurishning birinchi davri

1985-yil 11-martda Mixail Gorbachyov KPSS MK Bosh sekretari lavozimiga saylandi.

1985-yil martda KPSS MK Plenumi Mixail Gorbachyovni Bosh kotib qilib sayladi.

1985-yil aprel KPSS MKning Plenumida mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni jadallashtirish kursi yangi rahbariyat va butun sovet jamiyatining maqsadi deb e'lon qilindi.

1985-yil aprelda KPSS MK plenumi sovet jamiyati hayotining barcha sohalarini chuqur isloh qilish yo'lini e'lon qildi.

1985-yil 2-iyulda Andrey Gromuka SSSR Oliy Soveti Prezidiumi

rais lavozimlariga saylandi.

1986 - yilda bo'lgan voqealar

1986-yilda O'zbekistonda bir yoshgacha bo'lgan bolalar orasida o'lim har bir bolaga nisbatan 72 nafarga yetdi.

1986-yilda Afg'onistonda hokimiyatga Muhammad Najibullo keldi. U xavfsizlik xizmatining boshlig'i bo'lib, qat'iyatli va jasur kishi edi.

1987 - yilda bo'lgan voqealar

1987-1989-yillarda O'zbekistonda qayta qurishning ikkinchi davri.

1987-yilda M. Gorbachyov e'lon qilgan «qayta qurish», ijtimoiy hayotni demokratizatsiyalash va «oshkoralik» siyosati ommaning siyosiy faolligini keskin oshirdi.

1988 - yilda bo'lgan voqealar

1988-1989-yillarda Rafiq Nishonov O'zbekistonga rahbarlik qildi.

1988-yil 6-sentabrda Navoiy viloyati tugatilgan.

1988-yil noyabrda «Birlik» xalq harakati (rahbari professor Abdurahim Po'latov) jamoat tashkiloti sifatida tashkil topdi.

1988-yil noyabrda O'zbekiston yoshlarining erkin uyushmasiga asos solingan.

1988-yilgacha Eron-Iroq urushi davom etdi.

1988-yilgi saylovlar natijasida Pokistonda hokimiyatga Benazir Bhutto boshchiligidagi Pokiston xalq partiyasi keldi.

1989 - yilda bo'lgan voqealar

1989-1990-yillarda Mirahmad Mirqosimov O'zbekiston SSR Ministrlar Sovetiga raislik qildi.

1989-yil bahorda Pekin talabalarining norozilik namoyishiga boshqa shaharlarda millionlab ziyolilar qo'shildi.

1989-yil mayda Pekinda favqulodda holat e'lon qilindi.

1989-yil 3-12-iyunda Farg'ona viloyatida bo'lgan millatlararo to'qnashuvlar va namoyishlarning harbiylar tomonidan o'qqa tutilishi natijasida 103 nafar kishi halok bo'lgan, 1011 kishi jarohatlangan va 787 xonadonga o't qo'yilib, vayron etilgan.

1989-yil 7-8-iyunda Qo'qon shahrida mahalliy aholi qurushgan tinch namoyish harbiy qism askarlari tomonidan o'qqa tutilishi natijasida 50 dan ziyod namoyishchilar hukok bo'ldi.

1989-yil 23-iyunda Islom Karimov O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Komitetining birinchi sekretari qilib saylandi.

1989-yil 21-oktabrda respublika Oliy Sovetining XI sessiyasi «O'zbekiston SSR davlat tili haqida» Qonunni qabul qilib, o'zbek tiliga davlat tili maqomini berdi.

1989-yilda GDRda inqilob boshlanib, Berlin devori buzib tashlandi.

1989-yilgi saylovlarda T. O'zal Turkiya Respublikasi prezidenti qilib saylandi.

1989-yilda Afg'onistondan SSSR o'z qo'shinlarini olib chiqib ketdi, AQSH va Pokiston esa isyonchilarga qurol yetkazib berishni to'xtatdi.

1989-yilda Chilida o'tkazilgan prezidentlik saylovlarida Xristian-demokratik partiya yetakchisi P. Eylvin g'olib chiqdi. Diktatura davri tugadi.

1989-yilda Eron Islom Respublikasi diniy rahbari Oyatilloh Ruhulloh Humayniy vafot etdi.

1989-yilda GDRda inqilob boshlanib ketdi, ikki davlatni ajratib turgan, «sovuq urush» ramzi bo'lgan Berlin devori buzib tashlandi.

1990 - yilda bo'lgan voqealar

1990-1992-yillarda «Erk» demokratik partiyasining «Erk» gazetasi juda mashhur edi.

1990-yil mart-oktabr oylarida Shukurulla Mirsaidov O'zbekiston SSR Ministrlar Sovetiga raislik qildi.

1990-yil mart-oktabr oylari O'zbekiston SSR Prezidenti lavozimini ta'sis etishning birinchi bosqichi.

1990-yil mart-may oylarida Litva, Latviya va Estoniyaning chiqib ketishi SSSRning davlat birligiga jiddiy ta'sir ko'rsatdi.

1990-yil 12-15-martda Moskvada bo'lgan SSSR Xalq deputatlarining navbatdan tashqari III sessiyada SSSR Prezidenti lavozimi ta'sis etildi.

1990-yil 24-martda O'zbekiston SSR Oliy Sovetining o'n ikkinchi chaqiriq I sessiyasida O'zbekistonda prezidentlik boshqaruvi ta'sis etildi.

1990-yil 30-aprelda «Erk» demokratik partiyasining ta'sis qaroriga asoslangan dasturi va nizomi qabul qilindi.

1990-yil 12-iyunda SSSRning davlat suvereniteti to'g'risida Deklaratsiyasi qabul qilindi.

1990-yil iyunda O'zbekistonning Mustaqillik deklaratsiyasi qabul qilindi.

1990-yil iyunda Farg'ona vodiysining O'sh va O'zgan shaharlarida (qo'shni Qirg'iziston hududida) qirg'izlar bilan o'zbeklar o'rtasida etnik majaro kelib chiqdi.

1990-yil 3-oktabr kuni yagona Germaniya davlati tashkil topganligi e'lon qilindi.

1990-yil noyabr-1991-yil avgust oylari O'zbekiston SSR Prezident lavozimini ta'sis etishning ikkinchi bosqichi.

1990-yil 1-noyabrda «O'zbekiston SSRda iroiya va boshqari hokimiyatining tuzilishini takomillashtirish hamda O'zbekiston SSR Konstitutsiyasiga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1990-yil 14-dekabrda O'zbekiston SSR tarkibidagi Qoraqalpog'on ASSR suvereniteti to'g'risida Deklaratsiya qabul qilindi.

1990-yil dekabrda Germaniyada bo'lib o'tgan naybatdan tashqari saylovlarda yana G. Kol boshchiligidagi koalitsiya g'alaba qozondi.

1990-yili SSSRda kommunistik partiyaning hukmronligidan voz kechildi.

1990-yildan bosh vazir lavozimini boshqa bir tajribali siyosatchi Sulaymon Demirel egalladi.

1990-yilda M. Tetcher bosh vazir lavozimidan iste'foga chiqdi.

1990-yillar boshida AQSH iqtisodiyotida qisqa muddatli retsessiya kuzatildi.

1990-yillar boshida Hindistonning iqtisodiy ahvoli yanada yomonlashdi.

1990-yillarda Eron iqtisodi barqarorlashib, YIM (yalpi ichki mahsulot)ning o'sish sur'atlari jadallashdi.

1990-yillarda ko'pchilik F. Kastro rejimining qulashini bahonasi qilgan edi. Ammo bu rejim saqlanib qoldi.

1990-yillarga kelib Janubiy Koreya iqtisodiy rivojlangan industrial davlat sifatida shakllandi.

1990-yillarga kelib, Sahroyi Kabirdan janubda 40 dan oshiq siyosiy mustaqil davlatlar tashkil topdi.

1991 - yilda bo'lgan voqealar

1991-1993-yillarda O'zbekiston Ittifoqdan meros qolgan ruhi zonasida bo'lib turdi.

1991-1993-yillarda Qirg'izistonga Rossiya Federatsiyasi texnik kreditlar taqdim etgan.

1991-1994-yillarda respublika budjeti hisobidan 30 ta soha va yo'nalishlar bo'yicha ijtimoiy himoya, moddiy yordam amalga oshirildi.

1991-1996-yillarda 30 dan ziyod Prezident firmonlari e'lon qilingan.

1991-1999-yillarda MDH davlat boshliqlarining 25 ga yaqin kengashi bo'lgan.

1991-1999-yillarda MDH doirasi 1300 ga yaqin masalalar muhokama etilib, tegishli hujjatlar imzolandi.

1991-yil 17-yanvarda Quvaytning davlat mustaqilligi tiklandi.

1991-yil 17-yanvarda Iroqqa qarshi davlatlar ittifoqi harbiy kuchlari

(AQSH armiyasidan iborat) Iroq armiyasiga hujumi boshladi va davom etdi.

1991-yil 15-fevralda «Jamoat birlashmalari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1991-yil 20-fevralda O'zbekiston Oliy Kengashining Rayosati referendum o'tkazishni ma'qulladi.

1991-yil fevral-mart oylarida Ittifoq shartnomasi loyihasi ustida o'zaro kelishilarning ikkinchi bosqichi bo'lib o'tdi.

1991-yil 1-martda O'zbekiston Respublikasi Xotin-qizlar qo'mitasi tashkil etildi.

1991-yil 12-martda bo'lgan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I. A. Karimov O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy Qo'mitasining IV plenumida nutq so'zladi.

1991-yil 17-martda Butunittifoq referendumini o'tkazishga qaror qilindi.

1991-yil 17-martda birinchi marta SSSRda umumxalq referendumini o'tkazildi.

1991-yil 12-aprelda Konstitutsiyaviy komissiyaga 32 kishilik ishchi guruhi tuzildi.

1991-yil aprelda Kiyevda Ukraina, Rossiya, Belarus, O'zbekiston, Qozog'iston Respublikalari rahbarlarining uchrashuvi bo'ldi.

1991-yil aprelda Novo-Ogoryovoda SSSR Prezidenti M. S. Gorbachyovning 9 respublika rahbarlari bilan uchrashuvi bo'ldi.

1991-yil apreldagi referendum natijalari asosida Oliy Kengash Qozog'iston mustaqilligini va 1921-yilgi konstitutsiyani qayta tikladi.

1991-yil apreldan boshlab M. S. Gorbachyov 9-respublika rahbari bilan yangi ittifoq shartnomasi xususida to'g'ridan to'g'ri muzokara o'tkaza boshladi.

1991-yil 12-aprelda Konstitutsiyaviy komissiyaga 50 kishidan iborat 6 ta kichik guruhlar tuzildi.

1991-yil 23-aprelda Moskva yaqinidagi Novo-Ogoryovoda SSSR Prezidenti M. Gorbachyov hamda 9 ta ittifoqdosh respublikalar-RSFSR, Ukraina, Belorussiya, O'zbekiston, Qozog'iston, Ozarbayjon, Tojikiston, Qirg'iziston va Turkmaniston rahbarlarining uchrashuvi bo'ldi.

1991-yil may oyida «O'zbekyengilsanoat» davlat uyushmasi tashkil etildi.

1991-yil may oyida umumxalq ovoz berish yo'li bilan Gamsaxurdiya Gruziya Prezidenti etib saylandi.

1991-yil mayda bo'lib o'tgan saylovlarda HMK g'alaba qozonib, Narasimha Rao boshliq hukumat tuzildi va mamlakatni 8 yil boshqardi.

1991-yil 21-mayda parlament saylov oldi uchrashuvlarining birida R. Gandi o'ldirildi.

1991-yil iyun oyida Xorvatiya, Sloveniya va Makodoniya o'z mustaqilligini e'lon qildilar.

1991-yil iyunida Yugoslaviya parchalanib Xorvatiya, Sloveniya va Makodoniya mustaqil respublika deb e'lon qilindi.

1991-yil iyul oyining oxirlarida Novo-Ogoryovoda yangi shartnoma «Mustaqil davlatlar ittifoqi to'g'risida shartnoma» loyihasi tayyorlandi.

1991-yil 3-iyunda Novo-Ogoryovoda SSSR Oliy Soveti vakillari bilan Respublika rahbarlari o'rtasida uchrashuv bo'ldi.

1991-yil 14-iyunda «Mustaqil davlatlar ittifoqi to'g'risida shartnoma» loyihasi O'zbekiston Oliy Kengashida muhokama qilindi.

1991-yil avgust oyida «Mustaqil Respublikalar Ittifoqi» haqidagi shartnoma loyihasini ishlab chiqishga erishildi.

1991-yil avgustda OR Ukraina mustaqil bo'lganligini e'lon qildi.

1991-yil avgustda Rossiya hukumati ham Litva mustaqilligini tan oldi.

1991-yil avgustda Turkmaniston suvereniteti to'g'risidagi deklaratsiya Oliy Kengash tomonidan qabul qilindi.

1991-yil 13-15-avgustda Markaziy Osiyo davlatlari prezidentlarining uchrashuvi Toshkent shahrida bo'ldi.

1991-yil 18-avgustda Moskvada markaziy hokimiyatni saqlab qolishga, respublikalar jilovini o'z qo'lida ushlab qolishga urinuvchilar tomonidan fitna tayyorlandi.

1991-yil 18-avgustdan 19-avgustga o'tar kechasi SSSRda real hokimiyatni qo'ldan chiqarishni istagan kuchlar davlat to'ntarishi qilishga urindilar.

1991-yil 19-avgust kuni minglab moskvaliklar Rossiya Oliy Soveti binosini himoya qilishga kirishdi.

1991-yil 19-avgust kuni Rossiya fuqarolariga murojaat qilib, GKCHP harakatlari g'ayrikonstitutsion to'ntarish, uning qarorlari noqonuniy, deb e'lon qilindi.

1991-yil 19-avgustga o'tar kechasi Favqulodda holat davlat komiteti (GKCHP) nuzilganligi to'g'risida e'lon qilinish, unga SSSRning vitse-prezidenti, bosh vaziri kabi yuqori lavozimli kishilar kirdi.

1991-yil 19-avgustda fitnachilar matbuotda e'lon qilingan «Sover rahbariyatining Bayonotida» M.S.Gorbachyovning safomatligi yemoqlashdi, shu sababli uning SSSR Prezidenti vazifalarini ijro etish imkoniyati yo'q, degan soxta axborot bilan chiqdilar.

1991-yil 19-avgustda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Hindistonga qilgan rasmiy tashrifidan qaytib keldi.

1991-yil 19-avgustda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Toshkent shahri faollari bilan uchrashuv o'tkazdi.

1991-yil 19-21-avgustda Moskvada fojiali hodisalar ro'y berdi.

1991-yil 19-22-avgustda Respublikalar birin-ketin o'zlarini mustaqil

davlat deb e'lon qildilar.

1991-yil 20-avgustda «Mustaqil davlatlar ittifoqi to'g'risidagi shartnoma»ni imzolash qoldirildi.

1991-yil 20-avgustda Toshkentda O'zbekiston SSR Oliy Kengashi Rayosati va O'zbekiston Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasining Qoraqalpog'iston, viloyatlar va Toshkent shahar rahbarlari ishtirokidagi qo'shma majlisi bo'lib o'tdi.

1991-yil 20-avgust kuni O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov respublika aholisiga o'zining murojaatini e'lon qildi.

1991-yil 21-avgustda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti o'z farmoni bilan O'zbekiston hududida hokimiyat va boshqaruv idoralari, korxonalar, tashkilotlar hamda muassasalarning qabul qilgan barcha qarorlari va ularning ijrosi SSSR va O'zbekiston SSR konstitutsiyalariga hamda qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlariga va Vazirlar Mahkamasining qarorlariga so'zsiz mo' kelishi kerak, deb belgilab qo'ydi.

1991-yil 21-avgust kuni Rossiya Oliy Sovetining favqulodda sessiyasi ochildi.

1991-yil 22-avgust kuni GKCHP a'zolari qamoqqa olindi.

1991-yil 22-avgustda «Mustaqil Respublikalar Ittifoqi» haqidagi shartnoma imzolanishi belgilandi.

1991-yil 22-avgustda GKCHPning barcha rahbarlari davlat to'ntarishi qilishga uringanlikda ayblanib hibsga olingdilar.

1991-yil 25-avgustda O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vazirligi va Davlat xavfsizlik qo'mitasi O'zbekiston SSRning qonuniy tuzumiga oliadi.

1991-yil 26-avgustda Oliy Kengash Rayosati O'zbekistonning Davlat mustaqilligi to'g'risida qonun loyihasini tayyorlash haqida farmoniyah chiqardi.

1991-yil 28-avgustda O'zbekiston Kompartiyasi MQ va Markaziy nazorat komissiyasining qo'shma plenumi bo'lib o'tdi.

1991-yil 28-avgustda O'zbekiston Oliy Kengashining Rayosati «Respublika Oliy Kengashining navbatdan ushqari oltinchi sessiyasini 1991-yil 31-avgust kuni chaqirish haqida qaror» qabul qildi.

1991-yil 29-avgustda KPSS siyosiy partiya aifetida o'z faoliyatini to'xtatdi.

1991-yil 31-avgustda «O'zbekiston Respublikasi Davlat mustaqilligi asoslari to'g'risidagi Qonunda Qoraqalpog'iston Respublikasi suveren respublikasi o'z aksini topgan.

1991-yil 31-avgustda «O'zbekiston Respublikasining Davlat mustaqilligi asoslari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.U 17 maddadan iborat.

1991-yil 31-avgustda Prezident I.A.Karimov Oliy Kengashining

navbatdan tashqari oltinchi sessiyasida O'zbekistonning davlat mustaqilligini e'lon qildi.

1991-yil 31-avgustdan e'tiboran Vatanimiz tarixida yangi davlat milliy istiqlol davri boshlandi.

1991-yil avgust oyi oxirida Ozarbayjon mustaqillik to'g'risidagi deklaratsiyani qabul qildi.

1991-yil sentabr oyida, umumxalq referendumini natijalariga ko'ra, Oliy Sovet Armaniston Respublikasining SSSR tarkibidan chiqishi haqida buyonot berdi.

1991-yil sentabrda Buxoroda mashhur shayx Bahouddin Naqshband tavalludining 675 yilligi tantanalari bo'lib o'tdi.

1991-yil sentabrda O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi tuzildi.

1991-yildan 2001-yil sentabrigacha O'zbekiston bilan AQSH o'rtasidagi davlat ahamiyati darajasida 28 ta tashrif qayd etilgan bo'lsa, 2001-yil sentabrdan 2002-yil aprelegacha esa 20 taga yaqin ana shunday tashriflar amalga oshirildi.

1991-yil 28-sentabrda Toshkent shahrida harpo etilgan Nizomiddin Mir Alisher Navoiy haykali va Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy bog'ining ochilish marosimi bo'lib o'tdi.

1991-yil 30-sentabrda Oliy Kengash «O'zbekiston Respublikasining Davlat mustaqilligi asoslari to'g'risida»gi Qonunga Konstitutsiyaviy qonun maqomini berishga qaror qildi.

1991-yil oktabrda Oliy Kengashda tartibsizlik bo'lgan.

1991-yil oktabrdagi umumxalq saylovlarida Qirg'izistonda akademik A.Akayev mamlakat prezidenti etib saylandi. U «o'tmish bilan bahslashmasdan olg'a yurishga» da'vat etdi.

1991-yil noyabr oyida B.Yelsin Rossiya Federatsiyasi bududida KPSS faoliyatini taqiqlash haqida farmon chiqardi.

1991-yil noyabrda bo'lgan O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining VIII sessiyasi davlat mustaqilligi masalasi bo'yicha referendum o'tkazish haqidagi masalani ko'rib chiqdi.

1991-yil noyabrda Jazoirda M.Budiar prezidentlikka o'tirdi.

1991-yil noyabrda Jazoirda o'tkazilgan umumiy parlament saylovida diniy partiya MOFni mag'lubiyatga uchratdi.

1991-yil 1-noyabrda Toshkentda Xalq demokratik partiyasi tashkil topgan.

1991-yil 6-noyabrda Belarus Respublikasi Oliy Kengashining raisi S.Shushkevichning O'zbekistonga rasmiy davlat tashrifi.

1991-yil 15-noyabrda O'zbekiston XDP Adliya vazirligi tomonidan ro'yxatga olindi.

1991-yil 18-noyabrda «Davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1991-yil 18-noyabrda «O'zbekiston Respublikasi Prezidenti saylovi to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1991-yil 18-noyabrda «O'zbekiston Respublikasi referendumini to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1991-yil 18-noyabrda «O'zbekiston Respublikasining Davlat bayrog'i to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1991-yil 18-noyabrda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining VIII sessiyasida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti saylovi 1991-yil 19-dekabr, yakshanba kuni belgilandi.

1991-yil 18-noyabrda Oliy Kengash «O'zbekiston Respublikasi referendumini o'tkazish to'g'risida» qaror qabul qildi.

1991-yil 22-noyabrda Markaziy saylov komissiyasi O'zbekiston Prezidentligiga O'zbekiston xalq demokratik partiyasi va kasaba uyushmalari Federatsiyasidan ko'rsatilgan Islom Abdug'aniyevich Karimov hamda «Eko» demokratik partiyasidan ko'rsatilgan Salay Madaminov nomzodlarini ro'yxatga oldi va yashirin ovoz berish byulleteniga kiritdi.

1991-yil dekabrda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Turkiyaga rasmiy tashrif bilan bordi.

1991-yil dekabrda Ozarbayjonning MDHda ishtirok etishiga rozilik bildirdi.

1991-yil dekabrda terroristik urinishlar Namanganda sodir bo'ldi.

1991-yil dekabrda Ukrainada bo'lib o'tgan umumxalq referendumida fuqarolarning 80 foizidan ko'prog'i, jumladan, aholining 22 foizini tashkil etgan ruslarning ko'pchiligi ham mamlakat mustaqilligi uchun ovoz berdi.

1991-yil 8-dekabrda Rossiya, Ukraina va Belorussiya rahbarlari Minsk shahridagi uchrushuvida SSSR tarqatib yuborilganligini e'lon qildilar. Uch davlat rahbarlari Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) ni tashkil etganliklarini ma'lum qildilar.

1991-yil 8-dekabrda Viskuli (Belovej pushchasi)da Mustaqil davlatlar hamdo'stligi (MDH) tashkil topdi.

1991-yil 8-dekabr kuni Minsk shahrida Rossiya, Ukraina, Belorussiya rahbarlari 1922-yilgi Ittifoq shartnomasini bekor qilib, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) tuzilganligini e'lon qildi.

1991-yil 13-dekabrda Ashgabatda O'ria Osiyo Respublikalari va Qozog'iston davlat boshliqlarining uchrashuvi bo'ldi.

1991-yil 13-dekabrda Ashgabatda Tajan-Seraxs temiryo'l qurilishi bo'yicha iqtisodiy hamkoriik qilish haqida bitim imzolandi.

1991-yil 13-dekabrda Qozog'iston, O'zbekiston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston prezidentlari Ashgabatda uchrashdilar.

1991-yil 16-19-dekabrda I.A.Karimov Turkiyada bo'ldi.

1991-yil 16-dekabrda Oliy Sovet Qozog'iston mustaqilligi

to'g'risida deklaratsiya qabul qildi.

1991-yil 21-dekabr kuni 8 respublika MDH bitimini imzoladilar.

1991-yil 21-dekabrda 11 davlat boshliqlari Belovejskaya Pishcha shartnomasi yuzasidan protokolni imzolab, «Teng huquqli va ahdlashayotgan oliy tomonlar» maqomida MDH muassisi bo'ldilar.

1991-yil 21-dekabrda Rossiya (B.Yelsin), Ukraina (L.Kravchuk), Belarus (S.Shushkevich), Qozog'iston (N.Nazarbayev), O'zbekiston (I.A.Karimov), Qirg'iziston (A.Akayev), Tojikiston (R.Nabiyev), Turkmaniston (S.Niyozov), Ozarbayjon (A.Mutallibov), Armaniston (Ter-Petrosyan), Moldova (M.Snegur) davlat boshliqlarining kengashi bo'ldi.

1991-yil 22-dekabrda Abxaziya separatistlari Tbilisidagi hukumat binolariga hujum qilib, Gamsaxurdiyani Armanistonga qochishga majbur qildi.

1991-yil 25-dekabrda SSSR davlati ham xalqaro huquq subyekti sifatida barham topdi.

1991-yil 25-dekabr kuni M.S.Gorbachyov SSSR Prezidenti lavozimidan iste'fo berdi.

1991-yil 29-dekabrda bo'lib o'tgan referendumda 98,2 foiz saylovchi «Ha», ya'ni, O'zbekiston Respublikasi mustaqilligini ma'qullaymiz, deb ovoz berdi.

1991-yil 29-dekabrda tarixda birinchi marta O'zbekiston Respublikasi Prezidentiga muqobillik asosida umumxalq saylovi bo'lib o'tdi.

1991-yil 29-dekabrda o'tkazilgan umumxalq saylovida I.A.Karimov 86% ovoz bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti etib saylandi.

1991-yil 30-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti saylovi to'g'risidagi qonunning 35-moddasiga asosan Islom Abdug'aniyevich Karimovni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga saylangan deb hisoblashga qaror qildi.

1991-yil 31-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti saylovi to'g'risidagi qonunning 38-moddasiga muvofiq Islom Karimov O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishgan deb hisoblangan.

1991-yil kuzida Gruzija hukumati abxaziya separatistlari bilan kelishuvga majbur etdi.

1991-yil yozida Armanistonda prezidentlik lavozimi joriy etilgandan so'ng, unga A.Ter-Petrosyan saylandi.

1991-yil oxirida Moldovada Oliy Sovet respublika prezidenti etib liberal-demokratlar yetakchisi M.Snegurni sayladi.

1991-yil oxirida referendum asosida Turkmaniston mustaqillikka erishdi va umumxalq saylovlarida Niyozov uning Prezidenti etib saylandi. «Biz o'ziga xos yangi jamiyat quramiz va unga o'z yo'limiz

ni harimiz», degan edi Niyozov.

1991-yil oxiridagi umumxalq saylovlarida Qozog'istonda Nazarbayev yana Prezidenti etib saylandi.

1991-yil oxirigacha Turkiyada davlat mulki narxi qimmat bo'lgani uchun, uning anigi 5 foizi xususiy lashtirildi.

1991-yilda «OITS bilan kasallanishning oldini olish to'g'risida» gi qonun qabul qilindi.

1991-yilda 41,8 mlrd kub metr tabiiy gaz ishlab chiqarilgan bo'lsa, 1992-yilda bu ko'rsatkich 59,7 mlrd kub metrga yetdi.

1991-yilda Alisher Navoiy tavalludining 550 yilligi nisbonlandi.

1991-yilda Belorussiyada «shoksiz bozor munosahatlariga o'tish» qonuni taklif qilindi.

1991-yilda Buyuk Britaniya va O'zbekiston o'rtasida diplomatik munosabat o'rnatildi.

1991-yilda Buyuk Britaniyaning Maastrix shartnomasiga qo'shildi.

1991-yilda Gruzija-Abxaziya, Gruzija-Janubiy Osetiya qonli toqishlar keltirib chiqarildi.

1991-yilda Hindiston bosh vaziri Rajiv Gandi vafot etgan.

1991-yilda JARda AMKning rahbari N.Mandela 27 yildan keyin azod qamoq jazosidan ozod etildi.

1991-yilda Litvani birinchi bo'lib Islandiya tan oldi.

1991-yilda Maastrix shartnomasining imzolanishida Fransiyaning qatnashi katta bo'ldi.

1991-yilda mamlakatimizda «MTS-O'zbekiston» («O'zdurobita») kompaniyasi Markaziy Osiyoda birinchi bo'lib milliy uyali aloqa xizmatini harpo etdi.

1991-yilda Minsk shahrida Oliy Sovet tomonidan Belorussiya mustaqilligining e'lon qilindi.

1991-yilda O'zbekiston aholisining soni 20,7 mln.kishini tashkil etgan bo'lsa, mustaqillikdan keyingi 2009-yilda 28 mln.dan osbdi.

1991-yilda O'zbekiston va Turkmaniston Prezidentlari uchrashuvida O'zbekiston Respublikasi bilan Turkmaniston Respublikasi o'rtasida do'stlik va hamkorlik to'g'risida» shartnoma imzolandi.

1991-yilda O'zbekistonda 2831 ming tonna neft va gaz kondensati ishlab chiqardi.

1991-yilda O'zbekistonda 41.882 mlrd m³ tabiiy gaz ishlab chiqardi.

1991-yilda Serbiya va Chernogoriya o'z federatsiyalarini Yugoslaviya Respublikasi Itifoqi (YURI) deb atadi.

1991-yilda Sovet davlatining qulashi bilan dunyoning bir-biriga ashman bo'lgan ikki qutbga bo'linishi barham topdi.

1991-yilda sovet tuzumini saqlab qolayotgan mustaqil Dnestrbo'yi Moldova Respublikasi (DMR) paydo bo'ldi.

1991-yilda SSSRning qulashi bilan «sovuq urush» tugadi.

1991-yilda Tojikistonda radikal demokratlar tub o'zgarishlarni amalga oshirish uchun tuzilgan Demokratik partiyani tuzishdi.

1991-yilda Xorvatiyada F.Tajman hukumat rahbarligida ishlab chiqarishni qayta tashkil etish uchun tuzilgan Xorvatiya Demokratik partiyasi tuzildi.

1991-yildagi Qirg'izistonda yer to'g'risidagi qonunda yer to'g'risi qirg'izlarga, balki harcha Qirg'iziston fuqarolariga tegishli ekanligi haqida yozilishiga erishildi.

1991-yildagi Tog'li Qorabog' poytaxti-Stepanakert uchun shaharlar urushlar bo'lib o'tgan.

1991-yildayoq Yaponiya O'zbekiston mustaqilligini tan oldi.

1991-yilgi parlament saylovlarida Turkiyada «To'g'ri yo'l» partiyasi g'alaba qozondi. Uning rahbari S.Demirel hukumat tuzdi.

1991-yili Iroqning o'zboshimchaligiga qurshi harbiy harakatlar olib borilganida SSSR o'z ittifoqchisi Iroqni qo'llab-quvvatlamadi.

1992 - yilda bo'lgan voqealar

1992 va 1996-yilgi prezidentlik saylovlarida demokrat B.Klimov g'alaba qozondi.

1992-1993-yillarda Xitoy ajratgan kredit hisobidan respublikamizga minglab tonna guruch, 15000 tonna cho'y keltirdi.

1992-1994-yillarda AQSH, Kanada va Meksika o'rtasida «Shimoliy Amerika erkin savdo zonasini» tashkil etilgan.

1992-1995-yillarda Davlat tasarrufidagi qishloq xo'jalik korxonalarini va tashkilotlarini xususiy lashtirish, asosan, tugallandi.

1992-1996-yillarda «O'zDAEWOOavto» O'zbekiston-Japan Koreya qo'shma avtomobil zavodi qurildi.

1992-1996-yillarda 238 litsey va 136 gimnaziya ochildi va faoliyat ko'rsatdi.

1992-1996-yillarda 85 mingga yaqin kichik biznes korxonalarini ro'yxatga olingan.

1992-1996-yillarda Tojikistonda birodarkushlik urushi bo'lgan.

1992-1996-yillarda uzunligi 295 km bo'lgan Mashxad-Seraxs-Tajik temiryo'li qurildi.

1992-2002-yillarda O'zbekiston va Ukraina o'rtasida 130 dan ortiq hujjatlar imzolandi.

1992-yil yanvar oyida Bosniya va Gersgovina ajralib chiqdi.

1992-yil yanvarda O'zbekiston Milliy olimpiya qo'mitasi tuzildi va

1992-yil yanvarda Toshkentning talabalar shaharchasida tartibsizlik uyushtirilgan.

1992-yil yanvarida Bosniya va Gersgovina mustaqil davlat bo'lib qoldi.

1992-yil yanvarida Millatlararo madaniyat markazi Respublika Hayalmilal madaniyat markaziga aylantirildi.

1992-yil yanvaridan boshlab turklar bosqichma-bosqich, aholini

himoyalashga qaratilgan choralarini oldindan ko'rib qo'ygan hujjatlar erkinlashtirila boshlandi.

1992-yil 2-yanvaridan boshlab Tbilisida hukumat Gamisaxuriya hujjatlar tomonidan tuzilgan Harbiy Sovet qo'lga o'tdi.

1992-yil 2-3-yanvar kunlari O'zbekiston-Xitoy o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatildi.

1992-yil 2-3-yanvarda XXR tashqi iqtisodiy aloqa va tashqi savdo vaziri Li Lanzin Toshkentda bo'ldi.

1992-yil 4-yanvarda «O'zbekiston Respublikasining mahalliy hokimiyat idoralarini qayta tashkil etish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1992-yil 4-yanvarda I.A.Karimov so'zlagan dasturiy nutqida O'zbekistonning taraqqiyot yo'lini har tomonlama puxta asoslab berdi.

1992-yil 4-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining majlasi tashqari IX sessiyasida I.A.Karimov so'zga chiqib, o'ziga bildirilgan ishonch uchun butun respublika xalqiga samimiy minnatdorchilik bildirdi va qasamyod qildi.

1992-yil 4-yanvarda Vazirlar Mahkamasining Bosh vaziri lavozimini o'zlashtirildi.

1992-yil 4-yanvarda vitse-prezident lavozimi tugatildi.

1992-yil 10-yanvarda Vazirlar Mahkamasining «Narxlarini erkinlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi qarori chiqqan.

1992-yil 14 yanvarda «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 14-yanvarda «O'zbekiston hududida joylashgan harbiy qismlar va o'quv muassasalari to'g'risida» gi qarori qabul qilingan.

1992-yil 28-yanvarda «O'zbekiston havo yo'llari» Milliy aviakompaniyasi tashkil etildi.

1992-yil fevralda O'zbekiston Xalqaro tashkilot-Yevropada Xavfsizlik va Hamkorlik tashkiloti (YEXHT) a'zo bo'ldi.

1992-yil fevral oyida Fransiya bilan O'zbekiston o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatildi.

1992-yil fevral oyida Yevropa Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkiloti-YEXHT ga a'zo bo'lib kirdi.

1992-yil fevralda Davlat mulkini boshqarish va xususiy lashtirish davlat qo'mitasi tuzildi.

1992-yil fevralda Latif Fayziyevning dastlabki xususiy kinostudiyasi «Fayzifilm» ro'yxatga olindi.

1992-yil 5-fevralda O'zbekiston Respublikasining «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida» gi Qonuni qabul qilingan.

1992-yil 9-fevralda Moskvada MDH davlatlari boshliqlarining kengashi bo'ldi.

1992-yil 15-16-fevralda AQSH davlat kotibi Jeyms Beyker

O'zbekistonga rasmiy tashrif buyurdi.

1992-yil 28-fevralda Prezident farmoni bilan 8 ta viloyat pedagogik institutlari universitetlarga aylantirildi.

1992-yil mart oyida O'zbekiston va Janubiy Koreya o'rtasida diplomatik aloqa o'rnatildi.

1992-yil mart oyida Ozarbayjonda M.Mutalibov rahbarlik qilayotgan kommunistlar hukumati ag'darildi.

1992-yil mart-aprel oylarida bo'lib o'tgan «Navro'z» mintaqaviy festivalida Markaziy Osiyo mamlakatlari teatrining eng yaxshi sahn asarlari namoyish etildi.

1992-yil marta O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Xitoy rasmiy safari bo'ldi.

1992-yil 2-martda O'zbekiston Respublikasi Birlashgan Millatlar Tashkilotiga qabul qilindi.

1992-yil 2-martda BMT a'zoligiga qabul qilindi.

1992-yil 7-martda Prezident farmoni bilan Vazirlar Mahkamasida din ishlari bo'yicha qo'mita tashkil etildi.

1992-yil 12-14-martda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov XXII jamoat birlashtirish marta tashrif buyurdi.

1992-yil 12-14-martda O'zbekiston-Xitoy o'rtasida 20 ga yaqin hujjatlar imzolandi.

1992-yil 16-martda Toshkentda birinchi bo'lib, AQSHning elchixonasi ochildi.

1992-yil 20-martda Kiyevda MDH davlatlari boshliqlarining navbatdagi uchrashuvi bo'ldi.

1992-yil 27-martda O'zbekiston Prezidentining farmoni bilan Ro'za Ramazon bayramining birinchi kuni dam olish kuni deb e'lon qilindi.

1992-yil aprel oyida Italiya bilan O'zbekiston o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatildi.

1992-yil aprelda Turkiya Bosh vaziri Solaymon Demirelning respublikamizga tashrif buyurdi.

1992-yil 28-aprelda O'zbekistonda Turkiya elchixonasi, Turkiyada O'zbekiston elchixonasi ochildi.

1992-yil may oyida Ozarbayjonda raqiblar o'rtasidagi kelimsimonchiliklar Mutalibovga yana hokimiyatga qaytishiga imkon berdi.

1992-yil 10-mayda Ashgabatda O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston, Turkmaniston, Eron, Turkiya, Pokiston davlat va hukumat rahbarlarining uchrashuvi bo'ldi.

1992-yil 10-mayda Eron Islom Respublikasi O'zbekiston bilan diplomatik munosabatlarni o'rnatdi.

1992-yil 15-mayda Toshkentda MDH mamlakatlari rahbarlarining navbatdagi Kengashi bo'lib o'tdi.

1992-yil 30-mayda I.A.Karimov boshliq O'zbekiston delegatsiyasining Rossiyaga davlat tashrifi bo'ldi.

1992-yil iyun oyida O'zbekiston va Malayziya o'rtasida iqtisodiy va sotsial hamkorlik to'g'risida bitimlar imzolandi.

1992-yil iyunda I.A.Karimov boshliq davlat delegatsiyasi Malayziya va Indoneziyaga safari qildi.

1992-yil 2-iyunda O'zbekiston Respublikasining «Bayram kunlari to'g'risida» gi qonuni qabul qilingan.

1992-yil 2-iyunda Jazoirda armiya davlat to'ntarishi o'tkazdi, M.Indjar o'ldirildi. Ali Karini hokimiyatni egalladi.

1992-yil 2-iyulda dastlabki «Ta'lim to'g'risida» gi Qonun qabul qilingan.

1992-yil 2-iyunda «Birjalar va birja faoliyati to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 2-iyunda «Mudofaa to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1992-yil 2-iyunda «Mudofaa to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 2-iyunda «O'zbekiston Respublikasining chet davlatlardagi diplomatiya vakolatxonalari boshliqlarini tayinlash va chaqirib olish urf-i to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 19-iyunda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Janubiy Koreya Respublikasiga davlat tashrifi bilan bordi.

1992-yil 24-iyunda «O'zbekiston Respublikasi bilan Qozog'iston Respublikasi o'rtasida do'stlik va hamkorlik to'g'risidagi shartnoma» imzolangan.

1992-yil 24-iyunda Turkiston shahrida O'zbekiston Prezidentining Qozog'istonga rasmiy davlat tashrifi.

1992-yil 27-28-iyunda «O'zbekiston Respublikasi bilan Pokiston Islom Respublikasi o'rtasida davlatlararo munosabatlar va hamkorlik prinsiplari to'g'risida» shartnoma imzolandi.

1992-yil 27-28-iyunda Pokiston bosh vaziri Navoz Sharif O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1992-yil 27-28-iyunda Pokiston Islom Respublikasi Bosh vaziri Muhammad Navoz Sharifning O'zbekistonga rasmiy davlat tashrifi bo'ldi.

1992-yil 28-iyunda Navoiy viloyati qayta tashkil etilgan.

1992-yil 2-iyulda «Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 2-iyulda «O'zbekiston Respublikasining Davlat gerbi to'g'risida» gi Qonun O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining X sessiyasida qabul qilingan.

1992-yil 3-iyulda «Auditorlik faoliyati to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 3-iyulda «Muqobil xizmat to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

qilingan.

1992-yil 3-iyulda «O'zbekiston Respublikasida bayram kuni to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 3-iyulda «O'zbekiston Respublikasining diplomatiya xodimlari uchun diplomatiya daraja va martabani belgilash to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 3-iyulda «O'zbekiston Respublikasining fuqarolar to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 3-iyulda «Tashqi iqtisodiy faoliyat to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 3-iyulda «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1992-yil 8-iyulda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Ilmiy va innovatsiya faoliyatini rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash to'g'risida»gi farmoni chiqdi.

1992-yil 9-10-iyulda I.A.Karimov VYHT ning majlisida ishtirok etdi va unda nutq so'zledi.

1992-yil avgust oyida «O'zbekistonning o'z-istiqloq va taraqqiyot yo'li» asari nashr etilgan.

1992-yil avgust oyida I.A.Karimovning Kiyevga rasmiy davlat tashrifi bo'ldi.

1992-yil avgustda O'zbekiston Respublikasining «Monopoli faoliyatni cheklash to'g'risida» gi Qonuni kuchga kiritildi.

1992-yil avgustda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Pokistonga javob tashrifi bilan bordi.

1992-yil 13-14-avgustda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Pokistonga rasmiy tashrifi bo'ldi.

1992-yil 24-avgustda Toshkentda Janubiy Koreyaning «DAEWOO Motors» korporatsiyasi va O'zbekistonning «Avtoqishxo'jmarsh» davlat konserni o'rtasida shartnoma imzolandi.

1992-yil 25-avgust kuni O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov va Ukraina Prezidenti Leonid Kravchuk O'zbekiston bilan Ukraina o'rtasida davlatlararo munosabatlarning asoslari, do'stlik va hamkorlik to'g'risidagi shartnomani imzoladi.

1992-yil 28-avgustda Yaponiyaning O'zbekistonda faoliyat boshlagan birinchi elchisi Sullio Edammura O'zbekiston Prezidenti I.Karimovga ishonch yorig'ini topshirdi.

1992-yil 12-sentabrda Respublika «Mahalla» xayriya jamg'armasini tuzish to'g'risida farmon chiqqan.

1992-yil 26-sentabrda O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi loyihasi birinchi marta matbuotda e'lon qilindi.

1992-yil 29-sentabrda «O'zbekiston Respublikasi bilan Qirg'iziston Respublikasi o'rtasida do'stlik, hamkorlik va o'zaro yordam haqida

shartnoma» imzolangan.

1992-yil 29-sentabrda Qirg'iziston Prezidenti Askar Akayevning O'zbekistonga rasmiy davlat tashrifi bo'ldi.

1992-yil 8-oktabrda O'zbekiston Prezidentining Respublika «Mahalla» xayriya jamg'armasiga mablag' ajratish to'g'risida farmoni chiqdi.

1992-yil 24-oktabrda Toshkentda BMT ning vakolatxonasi ochildi va ish boshladi.

1992-yil 29-oktabrda Ulug'bek tavalludining 600 yiligini nishonlash to'g'risida Qonun qabul qilindi.

1992-yil 29-oktabrda UNESCOning Parijdagi qarorgohida O'zbekistonni UNESCOga a'zolikka qabul qilish marosimi bo'ldi.

1992-yil noyabr oyida O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Moskva rasmiy safari.

1992-yil 5-noyabrda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Toshkent shahrida «O'zDAEWOOavto» korxonasi tashkil qilish to'g'risida qaror qabul qildi.

1992-yil 24-25-noyabrda «O'zbekiston Respublikasi bilan Eron Islom Jumhuriyati o'rtasida davlatlararo munosabatlarning asoslari to'g'risida» deklaratsiya imzolandi.

1992-yil 24-25-noyabrda Prezidenti I.A.Karimov Eron Islom Jumhuriyatiga rasmiy davlat tashrifi bo'ldi.

1992-yil 26-noyabrda O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi loyihasi matbuotda ikkinchi marta e'lon qilindi.

1992-yil dekabrda B.Yelsin Yo.Guydar o'rniga V.Chernomyrdinni Dushanbe vaziri etib tayinladi.

1992-yil dekabrda hinduiy fanatiklar (mutaassiblar) XVI asrda qurilgan musulmonlar masjidini buzib tashladilar.

1992-yil dekabrda Dushanbeda joylashtirilgan Rossiyaning 201-motoo'qchi diviziyasi yordami bilan xalq fronti otryadlari Dushanbeni qo'lga oldi va 1993-yil bahorigacha mamlakatning katta qismini o'z nazorati ostiga o'tkazdi.

1992-yil 9-dekabrda «Prokuratura to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1992-yil 8-dekabr kuni O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi qabul qilindi.

1992-yil 10-dekabrda «O'zbekiston Respublikasi Davlat madhiyasi to'g'risida» gi Qonun qabul qilindi.

1992-yil boshlaridan boshlab mustaqillik sharofati bilan mavze(kvartal)larga ham mahalla nuqomi berildi.

1992-yil kuzida Qirg'izistonda ortga qaytish xavfi tug'ildi.

1992-yil kuzigacha Rossiya harbiylarining norasmiy aralashuvi bilan Abxaziyadan gruzin qo'shinlarini siqib chiqarib, Sukumi shahrini ishg'ol qildi.

1992-yilda «Davlat sanitariya nazorati to'g'risida» gi qonun qabul qilindi.

1992-yilda «O'zbekdavltrans» respublika birlashmasi tashkil etildi.

1992-yilda «O'zbekneftgaz» konserni tashkil etilgan.

1992-yilda «Toshmetroloyiha» instituti Toshkent metrosining 8 ta bekatdan iborat Yunusobod yo'nalishini qurishning texnik-iqtisodiy asoslarini ishlab chiqdi va qurilish ishlari olib borildi.

1992-yilda «Xalq ijodiy va madaniy-ma'rifiy ishlar respublika markazi» tashkil etilgan.

1992-yilda Abxaziyani suveren davlat deb e'lon qilingan.

1992-yilda Afg'onistonda muxolifat kuchlari Najibullo hukumatiga qarshi urushga muvaffaq bo'ldilar.

1992-yilda AQSH va O'zbekiston o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatildi.

1992-yilda Boborahim Mashrab tavalludining 350 yilligi nishonlandi.

1992-yilda Buxoroda temirchilik muzeyi ochildi.

1992-yilda GFRda V.Brandt vafot etgan.

1992-yilda Italiyada «Toza qo'llar» deb atalgan keng qamrovli tashkilot o'tkazildi.

1992-yilda Litvada referendum yo'li bilan yangi konstitutsiya qabul qilindi.

1992-yilda Moldova qurolli kuchlari bilan va DMR qurolli kuchlari otryadlari va ularga yordam berayotgan 14-sobiq Sovet armiyasi o'rtasida bo'lgan janglarda yuzlab odamlar halok bo'ldi.

1992-yilda Myanma Ittifoqida hokimiyatga kelgan U Tan Shu mamlakat iqtisodini yanada ko'tarish, xorijiy mamlakatlarga munosabatlarini yaxshilash yo'lini tutmoqda.

1992-yilda Namanganda ulug' o'zbek shoiri Boborahim Mashrab muzeyi ochildi.

1992-yilda O'zbekiston Pokiston, Eron va Turkiya tomonidan tuzilgan iqtisodiy hamkorlik tashkiloti (EKO)ga a'zo bo'lib kirdi.

1992-yilda O'zbekiston-Turkiya o'rtasidagi o'zaro to'lovni ayiriboshlash hajmi 75 mln AQSH dollarini tashkil etgan bo'lsa, 1993-yilda 275 mln AQSH dollariga ko'paydi.

1992-yilda Ozarbayjonda bir qancha sabablar Elchibey hokimiyatini susayishiga olib keldi.

1992-yilda Rim Papasi Iyann Pavel II (marhum) G. Gallieyga nisbatan inkvizitsiya sudi qarori bekor qilinganligini va G. Gallieyning e'qlanganligini e'lon qildi.

1992-yilda Samarqand viloyatining Oqtosh shahrida xalq boshqasi Islom shoiri Nazar o'g'lining uy-muzeyi ochildi.

1992-yilda Termiz va Shahrisabz shaharlarida dastlabki milliy

bo'sh bo'yicha xalqaro musobaqa o'tkazildi.

1992-yilda Tojikistonda birodarkushlik urushi boshlangan.

1992-yilda Toshkent shahrida va 12 ta viloyatda, 159 ta qishloq tuman va 18 ta shahar tumanida hamda 120 ta shaharda hokimlar saylandi.

1992-yilda Toshkentda «Asrlarga tengdosh navolar» va «Boqiy an'lonlar» Xorazm viloyatida folklor jamoalari, askiya, qiziqchi va soxarchozlarning, Qo'qonda katta ashula, lapar va yalla ijrochilarining tanlovlarini o'tkazdi.

1992-yilda Turkmanistonda «Barqarorlikning 10 yili» dasturini qabul qildi.

1992-yilda Turkmanistonda yangi konstitutsiya qabul qilindi.

1992-yilda Ukraina hukumatini Qrimning maxsus mavqeyini tan olishga majbur etdi.

1992-yilda Ukrainada mahsulot ishlab chiqarish 30 foizga qisqardi va kamayishda davom etdi.

1992-yilda Ukrainaning Rossiya bilan boshlangan muzokaralar uzoq davom etdi.

1992-yilda Urganchda Xorazm amaliy san'ati va tarixi muzeyi ochildi.

1992-yilda Xorazmda hofiz Hojixon Boltaboyev nomli maqomchilar muzeyi ochildi.

1992-yilda Yaponiya bilan o'zaro diplomatik aloqalar o'rnatildi.

1992-yildan 2003-yilgacha Kichik Yugoslaviya (Serbiya va Chernogoriya) yoki Yugoslaviya Respublikalar Ittifoqi deb ataldi.

1992-yildan boshlab Xitoyda iqtisodiy islohotning yangi bosqichi boshlandi.

1992-yildan «Birlik» va «Erik» O'zbekiston hududida o'z siyosiy faoliyatini to'xtatdi.

1992-yildayoq Gruziyada Shevardnadze Harbiy Sovet o'rniga Davlat Kengini tuzdi.

1992-yildayoq O'zbekiston muozulaga chiqarishga mo'ljallangan arim-kupon nusxalari tayyorlab qo'yilgan edi.

1992-yilga kelib Lotin Amerikasi davlatlari aholisining 46 foizi (jami aholi 442 mln kishi edi) kambag'allik darajasi chegarasidan pastda yashadi.

1992-yili Barselosada o'tkazilgan olimpiya o'yinlarida O'zbekiston sportchilari 3 ta oltin, 2 ta kumush, 1 ta bronza medallarini qo'lga kiritdilar.

1993-yilda bo'lgan voqealar

1993-1994-yillardan boshlab Kuba rahbariyati ham reallikda tik qat'iy boshladi.

1993-yil yanvar-avgust oylarida, ya'ni faqat 8 oy davomida O'zbekiston va Eron o'rtasida 186,1 ming dollarlik tovar ayirboshlandi.

1993-yil yanvar oyida O'zbekistonda ish haqi to'lashning yagona tarifi belgilandi.

1993-yil yanvarda Minskda MDH davlatlari boshliqlarining navbatdagi Kengashi bo'ldi.

1993-yil yanvarda Toshkentda besh davlat ishtirokida «Markaziy Osiyo Hamdo'stligi» tashkil etildi.

1993-yil 1-yanvardan dunyo xaritasida ikkita mustaqil davlat Chexiya Respublikasi, Slovakiya Respublikasi paydo bo'ldi.

1993-yil 4-yanvarda I.A.Karimov tashabbusi bilan Toshkentda O'zbekiston Respublikalari va Qozog'iston prezidentlarining yigilishi bo'ldi.

1993-yilda 14-yanvar Vatan himoyachilari kuni, deb e'lon qilindi.

1993-yil 1-fevralgacha O'zbekiston Respublikalari va Qozog'iston prezidentlari bir-birlariga elchilar yuborishni belgilangan tartibda hal qilish tashqi ishlar vazirliklariga topshirildi.

1993-yil martda «O'zDAEWOOavto» qo'shma korxonasi ro'yxatga olingan.

1993-yil martda besh davlatlar «Orol muammosi bo'yicha» hargalakali harakat bitimini imzoladilar.

1993-yil martda Qizil O'rdada Markaziy Osiyo davlatlari boshliqlarining Rossiya davlat delegatsiyasi ishtirokida anjumani bo'ldi.

1993-yil martda Qizil O'rdada Orolni qutqarish xalqaro jamg'armasi tashkil etildi.

1993-yil martda Rossiya Federatsiyasi Prezidenti B.Yeltsin O'zbekistonga tashrif qildi.

1993-yil 19-martda O'zbekiston va RF o'rtasida madaniyat, fan va texnika, ta'lim, sog'liqni saqlash, axborot, sport va turizm sohasida hamkorlik qilish to'g'risida bitimlar imzolandi.

1993-yil aprelda Turkiya Prezidenti T.O'zalning O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1993-yil aprel-may oylaridagi Islom Karimov Germaniya Federatsiyasi Respublikasiga rasmiy safar qildi.

1993-yil 14-15-aprelda I.A.Karimov Turkmanistonga bordi.

1993-yil 23-aprelda Prezident I.A.Karimov bir guruh adiblar bilan suhbat qilib, milliy istiqlol g'oyasini ishlab chiqish zaruriyatini asoslab berdi.

1993-yil 23-aprelda umumxalq referendumini o'tkazildi va ko'pchilik B.Yeltsinni qo'lladi.

1993-yil 28-aprelda O'zbekiston Prezidentining Germaniyaga rasmiy tashrifi boshlangan va besh kun davom etgan.

1993-yil may boshlarida 800-900 rublning qadri 1 AQSH dollari bo'lganiga tushib ketgan edi.

1993-yil mayda Hindiston Bosh vaziri Narasimxa Rao O'zbekistonga rasmiy tashrif buyurdi.

1993-yil mayda Qirg'izistonda yangi konstitutsiya qabul qilindi.

1993-yil 6-may «O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 7-may «Davlat sirini saqlash to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 7-may «Davlat uy-joy fondini xususiy lashtirish to'g'risida» Qonun.

1993-yil 7-may va 1994-yil 23-sentabrda «Mulkchilik to'g'risida» Qonunga o'zgartish va qo'shimchalar kiritildi.

1993-yil 7-mayda «Mulkchilik to'g'risida» Qonunga o'zgartish va qo'shimchalar kiritildi.

1993-yil 7-mayda «Davlat uy-joy» fondini xususiy lashtirish to'g'risidagi qonun qabul qilingan.

1993-yil 7-mayda «Tadbirkorlik to'g'risida» Qonunga o'zgartish va qo'shimchalar kiritildi.

1993-yil 7-mayda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashi tomonidan birinchi orden-birinchi va ikkinchi darajali «Sog'lom avlod uchun» ordeni ta'sis etildi.

1993-yil 7-mayda Prezident I.A.Karimov milliy istiqlol g'oyasi haqida nutq so'zladi.

1993-yil 23-25-mayda «O'zbekiston Respublikasi bilan Hindiston Respublikasi o'rtasida davlatlararo munosabatlar va hamkorlik to'g'risida» shartnoma imzolandi.

1993-yil 23-25-mayda Hindiston Bosh vaziri Narasimxa Rao davlat tashrifi bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1993-yil 17-19-iyunda Buyuk Britaniya qirolchasining qizi malika Anna O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1993-yil 26-iyulda Rossiya hukumati O'zbekiston mutasaddi vakillarini Moskvaga taklif qilib, birgalikda rubl zonasida bo'lamiz deb aytdi.

1993-yil avgustda Nukusda Orol dengizi havzasi muammolari bilan bog'liq Davlatlararo kengash va Orolni qutqarish xalqaro jamg'armasining qo'shma majlisi bo'ldi.

1993-yil avgustda I.A.Karimov Qirg'izistonga rasmiy davlat tashrifi qilgan.

1993-yil avgustda O'sh shahrida O'zbekiston va Qirg'iziston o'rtasida 1994-2000-yillarga mo'ljallangan iqtisodiy integratsiyani rivojlantirish to'g'risida Bayonot imzolangan.

1993-yil avgustda O'sh shahrida O'zbekiston va Qirg'iziston

o'rtasida 1994-2000-yillarga mo'ljallangan iqtisodiy, madaniyat, sog'liqni saqlash, fan va ta'lim, sport va turizm hamkorlikni mustahkamlash haqida bitimlar imzolangan.

1993-yil 17-19-avgustda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Hindistonga rasmiy tashrifi bo'ldi.

1993-yil sentabr oyida bo'lib o'tgan BMTning 48-massalari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov birinchi bo'lib qatnashgan. U o'z m'ruzasida bilan O'zbekistonni yana bir bor dunyoga tanishtirdi.

1993-yil sentabrda O'zbekiston Milliy olimpiya qo'mitasi o'limpiya qo'mitasining 101-sessiyasida rasmiy e'tirof etildi.

1993-yil sentabrda O'zbekiston Respublikasining «Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini joriy etish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabr «Fuqarolarning davlat pensiya ta'mini oshirish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabr «Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabr «Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini joriy etish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabr «Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1993-yil 2-sentabr «O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasini Sud to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabr «Qimmatli qog'ozlar va birja fondi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabr «Sudlar to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabrda «Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida» O'zbekiston Respublikasining Qonuni qabul qilindi.

1993-yil 2-sentabrda qabul qilingan «Sudlar to'g'risida» gi qonun asosida sud islohotlari o'tkazildi.O'zbekiston tarixida birinchi marta O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sud, Qorqalpog'on Respublikasi Konstitutsiyaviy nazorat qo'mitasi tuzildi.

1993-yil 14-sentabrda AQSH davlat departamentining maxsus topshiriqlar bo'yicha elchisi Strob Talbot O'zbekistonda bo'ldi.

1993-yil 21-sentabrda B.Yelsin Oliy Sovetni tarkatdi.

1993-yil 27-sentabrda I.A.Karimov BMT Bosh Assambleyasining bo'lgan 48-sessiyasida m'ruza qilgan.

1993-yil oktabrda BMT vakolatxonasining yordami va ishtirokida Toshkentda jahon sayyoblik tashkilotining «Ipak yo'li» xalqaro yig'ilishi bo'lgan.

1993-yil oktabrda Eron Islom Respublikasining O'zbekistondagi fayzulodda va muxtor elchisi Said Gulpoyagoniy O'zbekiston Fanlar Akademiyasining Sharqshunoslik institutiga furs tilning ko'p jildi

hug'atni. Alisher Navoiyning dastxati nusxalarini taqdim

1993-yil oktabrda Prezident Islom Karimov rasmiy vizit bilan bo'ldi.

1993-yil 4-oktabrda B.Yelsin Oq uymi o'qqa tutindi, oppozitsiya bo'ldi.

1993-yil 15-oktabrda Buyuk Britaniya tashqi ishlar va hamdo'stlik bo'yicha davlat vaziri Daglas Xog O'zbekistonga bo'ldi.

1993-yil 15-oktabrda Buyuk Britaniya tashqi va hamdo'stlik ishlari bo'yicha davlat vaziri D.Xog rasmiy tashrif bilan yurtimizga keldi.

1993-yil 18-oktabrda Eron prezidenti Ali Akbar Hoshimiy O'zbekistonga rasmiy tashrif bilan keldi.

1993-yil 28-30-oktabrda O'zbekiston delegatsiyasining Fransiya tashrifi ikki davlat o'rtasidagi hamkorlikka asos soldi.

1993-yil noyabr oyi davomida aholi qo'lidagi rubl namunasidagi jamg'arma banklari orqali so'm-kuponga almashtirish boshlandi.

1993-yil 1 noyabrda O'zbekistonda so'm-kupon maomalaga kiritildi.

1993-yil 10-noyabrda I.A.Karimov Almatiga safar qildi.

1993-yil 22-25-noyabrda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya birlashgan qirolligida bo'ldi.

1993-yil 22-25-noyabrda O'zbekiston Prezidenti I.Karimov Buyuk Britaniyaga rasmiy amaliy tashrif bilan bordi.

1993-yil dekabrda UNESCO ishlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi milliy komissiyasi tashkil etildi.

1993-yil 12-dekabrda Rossiyada Umumsalaq referendumida 58 miz qatnashchilar yangi Konstitutsiya uchun ovoz berdilar.

1993-yil 24-dekabrda Ashgabatda MDH davlatlari boshliqlarining kengashi bo'ldi.

1993-yil 28-dekabr «O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga saylov to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil 28-dekabrda «O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga saylov to'g'risida» gi Qonuni qabul qilindi.

1993-yil 28-dekabrda bo'lib o'tgan Respublika Oliy Kengashining XIV sessiyasida «O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga saylovlar to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1993-yil bahorida Mixail Kovach Slovakiya Prezidenti qilib saylandi.

1993-yil boshlarida Oliy Sovet qabul qilgan Qozog'iston Respublikasi Konstitutsiyasida prezidentga keng vakolatlar berilishi va konstitutsion sud tashkil qilinishi belgilangan edi.

1993-yil kuzida Qozog'istonda sovetlarning o'z-o'zidan tarqalib

ketishiga Rossiyada ro'y bergan voqealar turtki bo'ldi.

1993-yil Maastrix shartnomasi bilan Yevropa hamjamiyati (Yevro Ittifoqi) deb atala boshladi.

1993-yil Rossiyada oldingi rubl kursiga tenglashtirilgan rubl namunadagi rubl chiqarildi.

1993-yilda «O'zbekiston-bozor munosabatlariga o'tishning xos yo'li» nomli asari nashr etilgan.

1993-yilda «Turkiston» saroyi foydalanishga topshirilgan.

1993-yilda Chilida Eduard Frey hukumati o'rnatildi.

1993-yilda G. Aliyev Ozarbayjon Prezidenti etib saylandi.

1993-yilda Gollandiyaning Maastrix shahrida YETH ning 13 ta yagona Yevropani vujudga keltirish to'g'risida shartnomasi imzoladilar.

1993-yilda I.A. Karimov BMT Bosh Assambleyasining bo'lgan 48 sessiyasida ishtirok etdi.

1993-yilda inqilobni bartaraf etish yo'lidagi buyuk xizmat uchun har ikki arbob N. Mandeta va F. Klerklar Inqilob uchun xizmat Nobel mukofotiga sazovor bo'ldilar.

1993-yilda JARda barcha irq vakillarining tengligi asosida umumiy parlament saylovi o'tkazilishi to'g'risida bitim imzolandi.

1993-yilda Latviya milliy valuta-lani joriy qildi.

1993-yilda Navoiy viloyatining Tomdi tumanida mashhur cho'pon ikki marta Mehmat Qahramoni Jaboy Bashmanov muzeyi ochildi.

1993-yilda O'zbek raqqosasi Mukarrama Turg'unboyeva muzeyi ochildi.

1993-yilda O'zbekiston davlat mashinasozlik korxonalari uyushmasi «O'z mashinasanoat» tashkil etildi.

1993-yilda O'zbekiston Respublikasi hukumatining qarori bilan bu davlat avvaldagi 510 yilligi keng miqyosda nishonlandi.

1993-yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti buzuridagi davlat va jamiyat qurilishi akademiyasi qoshida «O'zbekistonning yangi tashkiloti» tashkil etildi.

1993-yilda Polshada 70 foiz korxona xususiy lashtirildi. «Shahar terapiyasi» amalga oshirildi.

1993-yilda Prezident I.A. Karimov farmoni bilan «O'z farmasanoat» davlat aksionerlik kompaniyasi tuzildi.

1993-yilda Qirg'izistonda milliy valuta som muomalaga kiritildi.

1993-yilda Respublikamizga uskunalar va boshqa xil tovarlar xarid qilish uchun Hindiston 10 mln dollar mablag' ajratdi.

1993-yilda Toshkentda o'zbek ayollari orasidan chiqqan birinchi huquqshunos olimi Xadicha Sulaymonova muzeyi ochildi.

1993-yilda Toshkentda yangi «Hayvonot bog'i» ochildi.

1993-yilda Turkiya O'zbekistonga 240 mln dollar miqdorida natijalar

keltilirildi.

1993-yilda Turkiyada T.O'zal vafot etgach, S. Demirel mamlakat prezidentligiga saylandi.

1993-yilda Turkmanistonda milliy valuta manat joriy qilindi.

1993-yilda Turkmanistonda yerga mulkchilik to'g'risidagi qonun qabul qilindi.

1993-yilda Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludining 510 yilligi nishonlandi.

1993-yildan beri 800 ga yaqin o'zbek mutaxassislari axborot texnologiyalari, bank ishi, kichik biznes yo'nalishlari bo'yicha Italiyada ta'lim olishdi.

1993-yildayoq O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A. Karimov BMT e'tiborini Afg'oniston muammosiga qaratgan edi.

1993-yilgacha Italiyada parlamentga saylov proporsional saylov tizimi asosida o'tkazilgan.

1993-yilgacha mavjud bo'lgan saylov tartibi Italiyada mafiyuning bahayishiga qulay sharoit tug'dirgan.

1993-yilgi Janubiy Koreyada saylovlarda Kim Yan Sam hokimiyatni qo'lladi.

1993-yilgi parlament saylovida B. Bxutto partiyasi g'alaba qozondi. U yana korrupsiyada ayblandi.

1993-yili O'zbekiston Prezidenti I.A. Karimov BMT Bosh Assambleyasining 48-sessiyasida xalqaro terrorizmga qarshi davlatlararo miqyosdagi kurashni muvohiq lashtiruvchi xalqaro markaz tuzish haqida takliflarni ilgari surdi.

1993-yillarda temiryo'l qurilishining texnik-iqtisodiy loyihasi ishlab chiqildi.

1994 - yilda bo'lgan voqealar

1994-1995-yillarda Hindistonda sanoatning yillik o'sishi 10 foizga, yolg'i milliy mahsulotning yillik o'sishi 5 foizga chiqdi.

1994-2002-yillarda loyiha qiymati 38,9 mld so'mni tashkil etgan 633 km uzunlikdagi Navoiy-Uchquduq-Sulton Uvraystag'-Nukus temiryo'li qurilib foydalanishga topshirildi.

1994-2002-yillarda O'zbekiston Prezidenti kubogi uchun 9 marta xalqaro tennis musobaqalari o'tkazildi.

1994-yil 10-yanvarda O'zbekiston Respublikasi bilan Qozog'iston hamjamiyati (MOIH) Respublikasi o'rtasida iqtisodiy makonni tashkil etish to'g'risida shartnoma imzolandi.

1994-yil 11-yanvarda Nukusda Markaziy Osiyo mamlakatlari boshliqlarining Rossiya Federatsiyasi davlat delegatsiyasi (Yuriy Yakovlev, RF Bosh vaziri o'rinbosari) ishtirokida konferensiyasi bo'lib o'tdi.

1994-yil 10-12-yanvarda Qozog'iston Prezidenti N.Nazarbayev rasmiy davlat tashrifi bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1994-yil 16-yanvarda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Qirg'izistonda bo'ldi.

1994-yil 16-yanvarda O'zbekiston Respublikasi bilan Qirg'iziston Respublikasi o'rtasida yagona iqtisodiy makon to'g'risida shartnoma imzolandi.

1994-yil 21-yanvarda «Iqtisodiy islohotlarni yanada chuqurlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi Prezident farmoni e'lon qilingan.

1994-yil mart oyida Italiyada parlament saylovi o'tkazilgan.

1994-yil mart oyidagi Qozog'istonda yangi qonun chiqaruvchi organ saylovlari urug'-aymoqlar va guruhlar tomonidan qonunlarning qo'pol buzilishi bilan o'tdiki, konsultatsion sud tergov o'tkazgandan so'ng bu saylovlarni haqiqiy emas deb hisobladi.

1994-yil martda I.A.Karimov Rossiya Federatsiyasiga rasmiy tashrif qildi.

1994-yil 16-martda «Mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususlashtirish jarayonini yanada rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari to'g'risida» gi Prezident farmoni e'lon qilingan.

1994-yil 16-martda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «1941-1945-yillardagi urushda fashizm ustidan qozonilgan g'alabaning 50 yilligiga tayyorgarlik ko'rish va uni nishonlash to'g'risida» gi farmonida o'zbekistonliklarning urush yillaridagi jasoratini hamda qurbon bo'lganlar xotirasini abadiylashtirishga bag'ishlangan ko'p jildli «Xotira» kitobini nashr etish vazifasi qo'yildi.

1994-yil aprelda Fransiya Prezidenti F.Mitteran rasmiy tashrif bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1994-yil aprelda XXR Davlat Kengashi rahbari Li Pen O'zbekistonga rasmiy tashrif bilan keldi.

1994-yil aprelda Italiyaning «Matrak suplas» firmasi «Navoiytek» bilan hamkorlikda Navbahor tumanida yirik ip yigirish sexi qurilishini boshlab yubordi.

1994-yil boshida Qirg'izistonda A.Akayev prezidentga ishonch to'g'risida referendum o'tkazdi.

1994-yil 18-20-aprelda XXR davlat Kengashining raisi Li Penning O'zbekistonga davlat tashrifi bo'ldi.

1994-yil 23-aprelda Prezident farmoni asosida «Ma'naviyat va ma'rifi» jamoatchilik markazi tashkil etilgan.

1994-yil 26-aprelda N.Mandela JARning birinchi qora tanli Prezidenti etib saylandi.

1994-yil 25-27-aprelda Fransiya Prezidenti F.Mitteran O'zbekistonga rasmiy tashrif qilgan.

1994-yil 30-aprelda Cho'lponota shahrida O'zbekiston, Qozog'iston,

Qirg'iziston o'rtasida yagona iqtisodiy makon tuzish to'g'risida uch tomonlama shartnoma imzolandi.

1994-yil mayda Belorussiyada Lukashenko yangi parlament saylovlari bilan birgalikda referendumni ham o'tkazdi.

1994-yil mayda Parijda bo'lib o'tgan «Sharq musiqasi» festivalida Munojot Yo'ldiyev va Shavkat Mirzayevlar ishtirok etib, o'zbek milliy qo'shiqchilik san'atini jahonga namoyish etdilar.

1994-yil 5-mayda «Bankrotlik haqida» Qonun qabul qilindi.

1994-yil 5-mayda «Do'stlik» ordeni ta'sis etildi.

1994-yil 5-mayda «Fuqarolar saylov huquqlarining kafolatlari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1994-yil 5-mayda «Fuqarolar saylov huquqlarining kafolatlari to'g'risida» gi Qonun qabul qilindi.

1994-yil 5-mayda «Jasorat» medali ta'sis etildi.

1994-yil 5-mayda «Mustaqillik» ordeni ta'sis etildi.

1994-yil 5-mayda «O'zbekiston Qahramoni» unvoni ta'sis etildi.

1994-yil 5-mayda «Oltin Yulduz» medali ta'sis etildi.

1994-yil 5-mayda «Shuhrat» medali ta'sis etildi.

1994-yil 5-mayda «Xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar Kengashlariga saylovlar to'g'risida» gi Qonun qabul qilindi.

1994-yil 5-mayda «Xalq deputatlari viloyat, tuman, shahar Kengashlariga saylovlar to'g'risida» gi Qonun qabul qilingan.

1994-yil 6-mayda «Fuqarolarning murojaatlari to'g'risida» qonun qabul qilingan.

1994-yil 6-mayda «Fuqarolarning murojaatlari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1994-yil 15-mayda «Xalq deputatlarining viloyat, tuman va shahar Kengashlariga saylovlar to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1994-yil 16-19-mayda «O'zbekiston bilan Yaponiya o'rtasida munosabatlarning asosiy prinsiplari haqida» qo'shma bayonot imzolandi.

1994-yil 16-19-mayda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov boshliq davlat delegatsiyasi Yaponiyada bo'ldi.

1994-yil 16-19-mayda O'zbekiston rahbarining Yaponiyaga rasmiy tashrifi.

1994-yil 9-12-iyun kunlari O'zbekiston davlat delegatsiyasi Niderlandiya (Gollandiya)da bo'ldi, qirolicha Veatriks va hukumat boshligi-bosh vazir Rudolf Lyubbers bilan ikki tomonlama hamkorklik to'g'risida subbatlar bo'ldi.

1994-yil 16-iyunda «O'zbekiston Respublikasining milliy valutasini muomalaga kiritish to'g'risida» gi Prezident farmoni va Vazirlar Mahkamasining qarori chiqdi.

1994-yil iyulda O'zbekiston NATOning «Tinchlik yo'lida

hamkorlik» dasturiga qo'shildi.

1994-yil iyulda O'zbekiston, Qozog'iston va Qirg'iziston prezidentlarining Almati shahrida uchrashuvi bo'lib o'tgan.

1994-yil 1-iyuldan boshlab O'zbekistonda milliy valuta-so'm muomalaga kiritildi. 1 so'm kursi 1000 so'm-kuponga tenglashtirilgan holda joriy qilindi.

1994-yil 24-avgustda «Kam ta'minlangan oilalarni ijtimoiy himoya qilishni kuchaytirishga oid tadbirlar to'g'risida» Prezident farmoni e'lon qilindi.

1994-yil sentabrda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining bo'lib o'tgan XVI sessiyasi 1994 yil 25-dekabr kuni Oliy Majlisga, viloyat, shahar va tuman kengashlariga saylovlar o'tkazishga qaror qildi.

1994-yil sentabrning oxirlarida Toshkentda YXHT ning umumiy masalalarga bag'ishlangan xalqaro anjumani bo'ldi.

1994-yil 1-sentabrda GFR poytaxti Bonnada O'zbekiston Respublikasining Yevropada birinchi elchixonasi ochildi.

1994-yil 15-16-sentabr kunlari O'zbekistonning tashabbusi bilan va BMT rahnamoligida Markaziy Osiyoda xavfsizlik va hamkorlik masalalariga bag'ishlangan Toshkent kengash-seminari bo'lib o'tdi.

1994-yil 22-sentabrda bo'lib o'tgan Respublika Oliy Kengashining XVI sessiyada «O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1994-yil 23-sentabrda «Korxonalar to'g'risida» Qonunga o'zgartish va qo'shimchalar kiritildi.

1994-yil 23-sentabrda «Mulkchilik to'g'risida» Qonunga o'zgartish va qo'shimchalar kiritildi.

1994-yil oktabrda Mirzo Ulug'bek tavalludining 600-yillik yubileyi tantanalari bo'lib o'tdi.

1994-yil oktabrdan Prezident farmoni asosida aholini ijtimoiy himoyalash siyosatining asosiy yo'nalishlariga tuzatishlar kiritildi.

1994-yil oktabrda Parijda Ulug'bek hafsaligi tantana bilan o'tdi.

1994-yil oktabr-noyabr oylarida xalq iste'moli mollari asosiy turlarining narxlarini erkin qo'yib yuborildi.

1994-yil 21-oktabrda Moskvada MDH davlat boshliqlarining Kengashi bo'lib o'tdi.

1994-yil 24-oktabrda Parijda UNESCOning majlislar zalida «Ulug'bek va temuriylar davri» mavzusida xalqaro konferensiya hamda «Ulug'bek va an'anaviy san'at» ko'rgazmasi bo'lib o'tdi.

1994-yil 24-25-oktabr kunlari O'zbekiston Prezidenti Xitoyga ikkinchi marta safar qildi.

1994-yil 24-25-oktabrda «O'zbekiston Respublikasi bilan Xitoy Xalq Respublikasi o'rtasida o'zaro munosabatlarning asosiy prinsiplari, o'zaro manfaatli hamkorlikni rivojlantirish to'g'risida bayonnomasi»

imzolandi.

1994-yil noyabr oyida Afg'onistonda talibonlar kurash maydoniga chiqdilar.

1994-yil 10-11-noyabrda I.A.Karimovning Ukrainaga ikkinchi davlat tashrifi bo'ldi.

1994-yil 14-15-noyabrda Toshkentda Oliy Majlisga saylov o'tkazuvchi okrug saylov komissiyalari raislarining uch kunlik seminari bo'lib o'tdi.

1994-yil 21-22-dekabrda Belarus Respublikasi Prezidenti Aleksandr Lukashenko rasmiy tashrif bilan Toshkentda bo'ldi.

1994-yil 25-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi deputatligiga saylovlar qonun talablariga muvofiq umumiy, teng, to'g'ridan to'g'ri saylov huquqi asosida yashirin ovoz berish yo'li bilan o'tdi.

1994-yil kuzidan boshlab Ukrainada ko'p yillik bozor islohotlari dasturini amalga oshirish imkonini berdi.

1994-yil O'zbekiston Latviya o'zaro tovar ayirboshlash 121,8 million so'mni tashkil etdi.

1994-yil O'zbekiston Litviya o'zaro tovar ayirboshlash hajmi 248,6 million so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2001-yilda bu ko'rsatkich uch barabarga ko'paydi.

1994-yil oxirigacha Italiyada 52-hukumat tuzildi.

1994-yil oxirigacha respublikada 26,1 mingta korxona aksiyadorlik jamiyatlariga aylantirildi.

1994-yil boshida Ukraina, Rossiya va AQSH o'rtasida unga SSSRdan meros qolgan raketa-yadro quroli Ukrainaga tegishli ekanligi, ularning Rossiyada zararsizlantirilishi va AQSH tomonidan ikkilamchi xomashyoning sotib olinishi to'g'risidagi bitim tuzildi.

1994-yil yozida Ukrainada yangi prezident umumxalq saylovlari bo'lib o'tdi.

1994-yilda «Buxoroteks» aksiyadorlik jamiyati o'z mablag'lari hisobidan Shveysariyaning «Riter» firmasidan 2592 ta yigiruv g'altagi qurvatiga ega bo'lgan uskunalar sotib oldi.

1994-yilda «Dori-darmon» davlat aksionerlik uyushmasi tashkil etildi.

1994-yilda 12 mingdan ortiq o'zini o'zi boshqarish organlari shakllantirildi.

1994-yilda AQSH Kongressining har ikki palatasida ko'pchilik o'rinni egallab olgan respublikachilar B.Klinton taklif etgan qonun loyihalarini rad etish yo'lidan bordilar.

1994-yilda barcha mahallalarda fuqarolar yig'ini bo'lib, mahalla oqsoqollari va mas'ul kotiblar saylandi.

1994-yilda Belorussiyada ishlab chiqarish 40 foizdan ko'proqqa

qisqardi.

1994-yilda Belorussiyada yangi konstitutsiya qabul qilindi.

1994-yilda Buxoro va Xiva shaharlarining 2500 yilligi nishonlandi.

1994-yilda Chexoslovakiya bilan tovar ayirboshlash 45 million

1996-yilda 80 million dollarni tashkil etdi.

1994-yilda Davlat mulkini boshqarish va xususiy lashtirish davlat qo'mitasining funksiyalari kengaytirilib, Davlat mulkini boshqarish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash davlat qo'mitasi sifatida qayta tashkil etildi.

1994-yilda I.A.Karimov «O'zbekiston Qahramoni» unvoni va «Oltin Yulduz» medali sohibi bo'lgan.

1994-yilda I.A.Karimov O'zbekiston Fanlar akademiyasining akademikligiga saylangan.

1994-yilda I.Rahmonovni BMT, YEXHT va Rossiya Federatsiyasi ishtirokida muzokaralarni boshlash va Birlashgan muxolifat rahbari S.A.Nuri bilan urushni to'xtatish haqidagi bitimni imzolashga majbur etdi.

1994-yilda Janubiy Koreyada aholi jon boshiga 920 dollarlik yalpi ijtimoiy mahsulot ishlab chiqarildi.

1994-yilda Janubiy Koreyada aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan jami ijtimoiy mahsulot 11270 dollarni tashkil etdi.

1994-yilda Janubiy Koreyada Kim Ir Sen vafot etgach, uning o'g'li Kim Chen Ir prezidentlik lavozimini egalladi.

1994-yilda Latviya talabi bilan sovet qo'shinlari Rossiya Federatsiyasi tomonidan olib chiqib ketildi.

1994-yilda Litvada verga xususiy mulkchilik asosida agrar munosabatlarni tartibga solish qoidalarini belgilandi.

1994-yilda Mahallalar faoliyatini yurituvchi «Mahalla» gazetasi ta'sis etildi.

1994-yilda mamlakat yalpi ichki mahsulotining deyarli yarmi iqtisodiyotning davlatga qurashli bo'lmagan sektorida ishlab chiqildi.

1994-yilda Mirzo Ulug'bek tavalludining 600 yilligi nishonlandi.

1994-yilda Moldova qurolli kuchlari va DMR qurollangan otryadlari zo'ravorlikni to'xtatish to'g'risidagi o'zaro kelishuvlari to'qnashuvlarga chek qo'ydi.

1994-yilda O'zbekiston va Pokiston o'rtasida tovar ayirboshlash hajmi 4,3 mln AQSH dollarini tashkil etdi.

1994-yilda O'zbekiston-Pokiston o'rtasida tovar ayirboshlash 4,3 mln dollarga yetdi.

1994-yilda Ozarbayjonda hukumat erkinlashtirish va xo'jalikni davlat tasarrufidan chiqarishga urinish ko'rdi.

1994-yilda Singapurda aholi jon boshiga 19940 dollarlik yalpi mahsulot ishlab chiqarildi va jami yalpi mahsulot 57 mlrd dollarni

tashkil etdi.

1994-yilda Tojikistonda referendumda I.Rahmonov taklif qilgan konstitutsiya ma'qullandi.

1994-yilda Toshkentda xalq rassomi Usta Muhiddin Rahimov muzeyi ochildi.

1994-yilda Ukrainada aholi jon boshiga YAIM 200 AQSH dollarigacha pasayib ketdi. Milliy valuta-avval karbovanes, keyinchalik grivna joriy etilishiga quramasdan, inflatsiya o'sib bordi.

1994-yilda Xirosimada o'tkazilgan Osiyo o'yinlarida o'zbekistonlik sportchilar jami 40 ta, jumladan, 10 ta oltin medal sohibi bo'ldilar.

1994-yildan boshlab Armanistonda ishlab chiqarishning o'sishi boshlandi.

1994-yildan boshlab Yaqin Sharq muatamosini hal etish yangi bosqichga kirdi.

1994-yildan o'tiboran har 5 yilda xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar Kengashlariga ko'ppartiyaviylik, muqobilik asosida saylovlar bo'lib o'tdi.

1994-yildan Qozog'iston valutasini tengge muomalaga kirdi.

1994-yildan Vengriyada ishlab chiqarish o'sdi.

1994-yilga kelib Armanistonning YAIM 75 foizga qisqardi.

1994-yilga kelib Slovakiyada ishlab chiqarish darajasi yuqori sur'atlarda o'sdi.

1994-yilgacha Moldova qurolli kuchlari va DMR qurollangan otryadlari to'qnashuvlari davom etdi.

1994-yilgi ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, butun respublika hududida 12 mingdan ortiq mahalla shakllantirildi.

1994-yilgi oziq-ovqat narxi Ukrainada 1990-yildagiga nisbatan 4-5 baravar yuqori edi.

1994-yillarda davlat ixtiyorida bo'lgan bir milliarddan ortiq kvartira yoki davlat uy-joy fondining 95 foizdan ortiqrog'i fuqarolarning xususiy mulki bo'lib qoldi.

1995 - yilda bo'lgan voqealar

1995-1999-yillarda birinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi 15 ta sessiya o'tkazdi. Sessiyalarda 10 ta kodeks, 2 ta milliy dastur, 145 qonun, 452 qaror qabul qilindi.

1995-2000-yillarda «O'zbekneftgaz» milliy xolding tarmoqqa 1,5 mlrd AQSH dollari miqdorida xorij sarmoyasini jalb etdi.

1995-2003-yillarda «Zarafshon-Nyumont» qo'shuna korxonasi 113 million tonna rudani qayta ishlab, 110 tonna yuqori sifatli oltin ishlab chiqardi. Korxonaning O'zbekiston iqtisodiyotiga bergan samarasi 500 mln AQSH dollarini tashkil etdi.

1995-2010-yillarda Yaponiyaning O'zbekiston iqtisodiyotiga

kiritgan moliyaviy mahlag'lari miqdori 2,3 mlrd AQSH dollarini tashkil etdi.

1995-yil yanvar oyida Tolibon qurolli kuchlari hujumga o'tdilar.

1995-yil 5-yanvarda «Xususiy tadbirkorlikda tashabbus ko'rsatish va uni rag'batlantirish to'g'risida»gi Prezident farmoni e'lon qilingan.

1995-yil 8-va 25-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi deputatligiga takroriy saylovlar bo'ldi.

1995-yil 18-fevralda Adliya vazirligi «Adolat» SDPni ro'yxatga olgan.

1995-yil 18-fevralda O'zbekiston «Adolat» sotsial demokratik partiyasi (SDP) tuzildi.

1995-yil 23-fevralda birinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining birinchi sessiyasida Oliy Majlisning inson huquqlari bo'yicha vakili (ombudsman) lavozimi ta'sis etildi va bu lavozimga Sayyora Rashidova saylandi.

1995-yil 23-24-fevralda Birinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining birinchi sessiyasi bo'lib o'tdi.

1995-yil 23-24-fevralda Birinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining birinchi sessiyasida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Raisi va to'rt kishidan iborat Rais o'rinbosarlari saylandi.

1995-yil 25-martda «O'zDAEWOOayto» zavodi avtomobillar ishlab chiqarishni boshlab yubordi.

1995-yil 26-martda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi qaroriga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Prezidentining vakolat muddatini 1997-yildan 2000-yilgacha uzaytirish masalasi bo'yicha umumxalq referendumini bo'lib o'tdi.

1995-yil 26-martda bo'lib o'tgan umumxalq referendumini yakunlari ga ko'ra I.A.Karimovning Prezidentlik vakolati 2000-yilga qadar uzaytirildi.

1995-yil 30-31-mart kunlari O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Moldova Respublikasida rasmiy safirda bo'ldi.

1995-yil aprelda Germaniya Federal Prezidenti Roman Gersog O'zbekistonda bo'ldi.

1995-yil aprelda GFR Prezidenti Roman Gersog O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1995-yil 6-aprelda AQSH mudofaa vaziri Uilyam Persi O'zbekistonga keldi.

1995-yil 6-aprelda O'zbekistonning NATO «Tinchlik yo'lida hamkorlik» dasturida ishtiroki muhokama qilindi.

1995-yil 7-aprelda Tojikiston muxolifat kuchlari tomonidan qon to'kishga olib kelgan hujum qilingan.

1995-yil 8-10-aprelda Indoneziya Respublikasi prezidenti Suxarto rasmiy tashrif bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1995-yil 14-aprelda Chimkentda O'zbekiston, Qozog'iston, Qug'iziston prezidentlarining uchrashuvi bo'ldi.

1995-yil 21-aprel «Xususiy tadbirkorlikni rag'batlantirish va rivojlantirish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1995-yil may va noyabrda Pokiston Islom Respublikasi Bosh vaziri Benazir Bxutto O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1995-yil mayda «Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini joriy etish to'g'risida» Qonunga o'zgartirishlar kiritildi.

1995-yil mayda O'zbekiston «Xalq birligi» harakati tashkil etildi va faoliyat ko'rsatmoqda.

1995-yil mayda O'zbekiston Respublikasining «Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini joriy etish to'g'risidagi Qonunga o'zgartirishlar kiritish haqida» Qonuni qabul qilindi.

1995-yil 5-mayda «O'zbekiston Respublikasida deputatlarning maqomi to'g'risida» Qonun.

1995-yil 5-mayda Vazirlar Mahkamasi 35 kishidan iborat etib

tuzildi.

1995-yil 7-may kuni Fransiyada o'tkazilgan prezidentlik saylovida J.Shirak g'alaba qozondi.

1995-yil 25-mayda «Zarafshon-Nyumont» qo'shma korxonasi ishga tushirildi.

1995-yil 30-mayda Vazirlar Mahkamasining «Avtomobillar uchun butlovchi buyumlar ishlab chiqaradigan O'zbekiston-Koreya qo'shma korxonalarini tashkil etish to'g'risida» gi qarori qabul qilingan.

1995-yil iyunda I.A.Karimovning Litvaga tashrifi amalga oshirilgan.

1995-yil 3-iyunda O'zbekiston «Milliy tiklanish» demokratik partiyasi (O'zMTDP) Toshkentda bo'lib o'tgan ta'sis qurultoyida tuzildi

va partiyaning Dasturi va Nizomi qabul qilindi.

1995-yil 6-8-iyunda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov davlat tashrifi bilan Latviya Respublikasida bo'ldi.

1995-yil 9-iyunda Adliya vazirligi «Xalq birligi» harakatini ro'yxatga oldi.

1995-yil 9-iyunda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi O'zMTDP ni

ro'yxatga olgan.

1995-yil 20-21-iyunda Ukraina Prezidenti Leonid Kuchma O'zbekistonda bo'ldi.

1995-yil 26-28-iyulda Rossiya Federatsiyasi hukumati raisi V.S.Chernomirdin rasmiy safar bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1995-yil iyulda Toshkentda YXHI ning aloqalar bo'yicha mintaqaviy byurosi ochildi va faoliyat ko'rsatmoqda.

1995-yil iyulda UNESCO Bosh direktori Federiko Mayorning O'zbekistondagi rasmiy tashrifi chog'ida-Samarqandda Markaziy Osiyo

tadqiqotlari xalqaro instituti institut ochildi.

1995-yil iyulda UNESCO qaroriga binoan Samarqandda Markaziy Osiyo tadqiqotlari xalqaro instituti tashkil etildi.

1995-yil iyulda Xususiy tadbirkorlik va kichik biznesni qo'llab quvvatlash fondi (Biznes-fond) tashkil etildi.

1995-yil 25-avgustda Toshkent shahrida Hindistonning «TATA Projekte LTD» firmasi tomonidan 600 o'rinli salomatlik zali qurib bitkazilgan.

1995-yil 30-avgust «Fuqarolarning huquq va erkinliklarini buzadigan harakatlar va qarorlar ustidan sudga shikoyat qilish to'g'risida» Qonun.

1995-yil 30-avgust «Fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini buzadigan xatti-harakatlar va qarorlar ustidan sudga shikoyat qilish to'g'risida» gi qonun qabul qilindi.

1995-yil 30-avgustda «Mehnat shuhrati» ordeni ta'sis etildi.

1995-yil 30-avgustda Birinchi va ikkinchi darajali «Shon-sharaf» ordeni ta'sis etildi.

1995-yil 5-sentabrda Gruziya davlat rahbari, respublika parlamenti raisi Eduard Shevardnadze rasmiy tashrif bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1995-yil oktabrda Jenevada «O'zbekistonda xususiylashtirish hamkorlik uchun imkoniyatlar» mavzusida konferensiya bo'lib o'tdi.

1995-yil oktabrda O'zbekiston bilan AQSHning «ABB Lummus Global» kompaniyasi o'rtasida Shor'tan gaz-kimyo majmuasini qurish bo'yicha bitim tuzilgan edi.

1995-yil oktabr-noyabrda LA.Karimov BMT Bosh Assambleyasining 50-yubiley sessiyasida qatnashdi va nutq so'zledi.

1995-yil 20-oktabrda «O'zbekistonda teatr va musiqa san'atini yanada rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash va rug'batlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi prezident farmoni chiqdi.

1995-yil 23-oktabrda Samarqandda buyuk mutafakkir Imom al-Buxoriy tavalludining hijriy-qamariy taqvim bo'yicha 1225 yilligi nishonlandi.

1995-yil 23-oktabrda Xariat qishlog'ida Imom al-Buxoriy yodgorlik majmuyi ochildi.

1995-yil noyabrda Gruziyada yangi parlament saylandi.

1995-yil noyabrda Londonda «O'zbekistonda biznes» konferensiyasi bo'lgan.

1995-yil noyabrda Ozarbayjonda referendum yo'li bilan yangi konstitutsiya qabul qilindi.

1995-yil 21-noyabrda Toshkentda Markaziy Osiyo ziyolilari ishtirokida «Qardosh xalqlar uchrashuvi» mavzusida xalqaro qurultoy bo'lib o'tdi.

1995-yil 15-dekabrda Jambulda Qozog'iston, Qirg'iziston va O'zbekiston respublikalari davlatlararo kengashining navbatdagi majlisi

bo'ldi.

1995-yil 20-dekabrda «Aholining omonatlardagi va davlat sug'urta bo'yicha pul mablag'larini indeksatsiya qilish to'g'risida» gi prezident farmoniga chiqdi.

1995-yil 20-dekabrda prezident farmoni binoan 1992-yil yanvariga qadar jamg'arma bankiga pul qo'ygan 3 milliondan ortiq omonatchilarning 35 mird so'mga teng bo'lgan, qadrsizlanib qolgan omonatlari indeksatsiya qilindi.

1995-yil 5-dekabrda Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston-Vatanim manim» qo'shiqlar hayrati to'g'risida»gi farmoni chiqdi.

1995-yil 21-dekabr «Fuqarolik kodeksi» qabul qilindi.

1995-yil 21-dekabr «Markaziy bank to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1995-yil 21-dekabr «Mehnat kodeksi» qabul qilindi.

1995-yil 21-dekabrda «Davlat tili to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qabul qilindi.

1995-yil 21-dekabrda «Fuqarolik kodeksi» qabul qilingan.

1995-yil 21-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi qabul qilingan.

1995-yil 21-dekabrda O'zbekiston Respublikasining «Kichik va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish to'g'risida» gi Qonuni qabul qilingan.

1995-yil 21-dekabrda yangi tahrirda «Davlat tili to'g'risida» gi Qonun qabul qilindi.

1995-yil 22-dekabr «O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1995-yil yozida Gruziya yangi konstitutsiyani qabul qildi.

1995-yilda «O'zavtosanoat» uyushmasi bilan Turkiyaning «Kochholding» kompaniyasi o'rtasida avtobus va yuk mashinalari ishlab chiqaruvchi «SamKochavto» qo'shma korxonasini barpo etish baqida bitim tuzildi.

1995-yilda «Qrim davlatchiligi» baham topdi va viloyat hukumatiga bo'ysundi.

1995-yilda 1991-yilga nisbatan Tojikistonda YAIM 41 foizni tashkil etdi.

1995-yilda 33 jildlik «Xotira» kitobi g'alabaning 50 yilligi arafasida xalqimizga, sobiq jangchilarning xonadonlariga bepul yetkazib berildi.

1995-yilda O'zbekistonda Najmiddin Kubro tavalludining 850 yilligi nishonlandi.

1995-yilda O'zbekistonda Mahmud Zamaxshariyning 920 yilligi keng nishonlandi.

1995-yilda Xalqaro Amir Temur jamg'armasi tashkil qilindi.

1995-yilda 500 mingga yaqin ehtiyojmand oilalarga mahalla

qo'mitalari orqali 6 mlrd so'm nafaqa berildi.

1995-yilda Alisher Navoiy nomli Davlat akademik katta opera va balet teatri Yaponiya tomonidan bepul ajratilgan 47 mln iyen (1995-ming AQSH dollari) qiymatiga teng yangi uskunalar bilan jihozlandi.

1995-yilda AQSH mudofaa vaziri U.Perri O'zbekistonga keldi.

1995-yilda Armanistonda referendum orqali yangi konstitutsiya qabul qilindi.

1995-yilda Avstriya, Finlandiya, Shvetsiya Yevropa Ittifoqiga a'zo bo'lgan.

1995-yilda Bojxona ittifoqi tuzilgan. Uning negizida YOIH Rossiya, Belarus, Qozogiston, Qirgiziston va Tojikiston o'rtasida tashkil topgan edi.

1995-yilda I.A.Karimov BMT yubiley sessiyasi kunlarida AQSH vitse-prezidenti Albert Gor bilan uchrashdi.

1995-yilda I.A.Karimov BMTning 50-yilligi munosabati bilan uning yubiley sessiyasida ishtirok etdi va nutq so'zlad.

1995-yilda I.A.Karimovning «O'zbekiston iqtisodiy islohotlari chuqurlashtirish yo'lida» nomli asarida nashr etilgan.

1995-yilda Mark Shogal vafot etgan.

1995-yilda Oliy Majlis vakili huzurida Fuqarolarning konstitutsiyaviy huquq va erkinliklariga rioya etilishi bo'yicha maxsus komissiya tuzilgan.

1995-yilda Prezident farmoni bilan Xorijiy sarmoyalar bo'yicha agentlik tashkil etilgan.

1995-yilda Qirg'izistonda ishlab chiqarish hajmi 1990-yildagiga nisbatan 39 foizni tashkil etdi.

1995-yilda Saudiya Arabistonida 50 mlrd dollarlik neft sotilgan, mamlakarga 30 mlrd dollarlik xalq iste'mol tovarlari olib kelindi.

1995-yilda Turkiyaning tashqi qarzi 50 mlrd dollarni tashkil etgan.

1995-yilda xalqaro tashkilot «Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti» Janubi-Sharqiy Osiyo davlatlari orasida birinchi bo'lib Singapurda industrial rivojlangan davlat maqomini berdi.

1995-yilda YUNESKO Xivaning 2500 yilligi nishonlash haqida qaror qabul qilgan edi.

1995-yildan boshlab «Ilhom-XX», «Ilhom-XXI» xalqaro musiqa, «Ofirin» respublika estrada festivallari o'tkazilmoqda.

1995-yildan boshlab, Ozarbayjonda XVFGa tayanib, iqtisodiyotni barqarorlashtirish choralari amalga oshirila boshladi.

1995-yilga kelib makroiqtisodiyotda barqarorlikka erishildi va 1996-yildan boshlab izchil o'sish ta'minlandi.

1995-yilgi Polshada saylovlarda A.Kvasnevskiy Prezidentlikka saylandi.

1995-yili Singapurda aholi jon boshiga o'rtacha daromad 22300

AQSH dollarini tashkil etdi. Keyingi o'rinda Yaponiya turadi.

1996 - yilda bo'lgan voqealar

1996-1997-o'quv yilida Respublikada 258 o'rta kasb-hunar ta'limi o'quv yurti ishladi.

1996-1997-yillarda Ozarbayjonda YAIMni barqarorlashtirishga ishild.

1996-1997-yillardan boshlab Qozog'istonda ishlab chiqarish o'sa boshladi.

1996-1998-yillar oralig'ida Italiyada bir necha partiyasiz hukumat tuzildi.

1996-1998-yillarda xususiy lashtirish davom etishi natijasida xususiy sektor ancha o'sdi.

1996-1999-yillarda Litvada 1000 dan ortiq korxona sotildi.

1996-2001-yillarda Janubiy Koreya ishtirokida «Kobul-O'zbek Ko» qo'shma korxonasiga birlashgan To'ytepa va Toshkent shahrining Ko'kcha mavzesida 2 ta yirik qo'shma korxona, «Kobul-Farg'ona Ko» qo'shma korxonalari qurilib ishga tushirildi.

1996-2002-yillarda «Oltin meros» jamg'armasi sa'y-harakatlari natijasida buyuk allomalarimiz yaratgan ko'plab madaniy-ma'naviy meros namunalari mamlakatimizdan va xorijiy davlatlardan izlab topildi, jamlandi hamda kutubxona va muzeylarga joylashtirildi.

1996-2006-yil birinchi yarmida «O'DAEWOOavto» zavodida 570 mingdan ortiq avtomobil tayyorlandi, ularning 198609 tasi xorijiy mamlakatlarga eksport qilindi.

1996-yil yanvarda Respublika «Ma'naviyat va ma'rifat» jamoatchilik markazi huzurida «Oltin meros» xalqaro xayriya jamg'armasi tuzildi.

1996-yil 16-yanvarda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov amaliy tashrif bilan Turkmanistonda bo'ldi.

1996-yil martda «Damas» rusumli avtomobillar ishlab chiqarish boshlandi.

1996-yil martda «O'ZDAEWOOavto» qo'shma korxonasining birinchi navbati ishga tushirildi.

1996-yil martda O'zbekiston tovar ishlab chiqaruvchilar va tadbirkorlar palatasi, ularning hududiy bo'limlari tashkil etildi.

1996-yil aprel oyida Italiyada parlamentga o'tkazilgan navbatdan tasbqari saylovda «So'l kuchlar demokratik partiyasi» g'ulaba qozondi.

1996-yil aprelda O'zbekiston Prezidenti boshchiligidagi davlat delegatsiyasining Fransiya tashrifi bo'ldi.

1996-yil aprelda O'zbekiston-Fransiya o'rtasida ikki tomonlama soliq olmaslik to'g'risida konvensiya hamda moliyaviy protokol imzolandi.

1996-yil aprelda Turkiston saroyi, «Bahor» dastasi va boshqa qo'shiqlar konserti tashkilotlari negizida «O'zbeknayo» gastrol-konsert birlashmasi tashkil etilgan.

1996-yil aprelda UNESCO qarori bilan Parijda mashhur davlat arbobi Amir Temur tavalludining 660 yilligiga bag'ishlangan haftalik xalqaro tantanalar bo'lib o'tidi.

1996-yil aprelda Vazirlar Mahkamasi «Muhalliy va yengil sanoatni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tadbirlari to'g'risida» qaror qabul qildi.

1996-yil aprelda Parijda YUNESKO rahbarligida buyuk bobekalimiz Amir Temur tavalludining 660-yilligiga bag'ishlangan tantanalar bo'lib o'tidi.

1996-yil 7-aprelda O'zbekiston Prezidentining farmoniga muvofiq «Kamolot» jamg'armasi nodavlat xayriya jamoati birlashmasi sifatida tashkil topgan edi.

1996-yil 23-aprelda «Banklar va bank faoliyati to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 25-aprelda «Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 25-aprelda «Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida» Qonuni qabul qilingan.

1996-yil 25-aprelda «Erkin iqtisodiy zonalar to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 25-aprelda «Qimmatli qog'ozlar bozorining faoliyat ko'rsatish mexanizmi to'g'risida»gi Qonun qabul qilingan.

1996-yil 26-aprelda «Amir Temur» ordeni ordeni ta'sis etildi.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi fan arbobi» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi san'at arbobi» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi xalq artisti» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi xalq hofizi» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi xalq o'qituvchisi» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi xalq rassomi» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 29-aprelda «O'zbekkino davlat aksionerlik kompaniyasini tuzish to'g'risida»gi Prezident farmoni e'lon qilingan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi xalq shoiri» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil 26-aprelda «O'zbekiston Respublikasi xalq yozuvchisi»

faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1996-yil mayda O'zbekiston Markaziy Osiyoni Eron va Turkiya bilan bog'laydigan Tajan-Seraks-Mushhad temiryo'li qurilishida o'z yo'l quruvchilari zunligi 295 km bo'lgan mazkur temiryo'l qurilib ishga tushirildi.

1996-yil mayda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Gruziya Respublikasiga rasmiy davlat tashrifi.

1996-yil 12-mayda Mashxad-Seraks-Tajan temiryo'lining ochilishiga bag'ishlangan tantanalar bo'lib o'tidi.

1996-yil 23-mayda Latviya Prezidenti Guntis Ulmanisning O'zbekistonga qilgan davlat safari bo'ldi.

1996-yil 27-mayda I.A.Karimov boshliq O'zbekiston davlat delegatsiyasi Ozarbayjonda bo'ldi.

1996-yil iyun oyida «Tiko» rusumli avtomobillar ishlab chiqarish boshlandi.

1996-yil iyun oyida O'zbekiston avtomobilsozlik korxonalari assotsiatsiyasi-«O'zavtosanoat» Turkiyaning «KochXolding» konserni bilan Samarqand shahrida «SamKochuvto» o'zbek-turk qo'shma korxonasini harpo etish to'g'risida shartnoma uzdilar.

1996-yil 21-iyunda Florensiya shahrida O'zbekiston bilan Yevropa Ittifoqi o'rtasidagi «Sheriklik va hamkorlik to'g'risidagi bitim» imzolangan.

1996-yil 23-28-iyunda O'zbekiston prezidenti I.Karimov rasmiy tashrif bilan AQSHda bo'ldi.

1996-yil 25-iyunda O'zbekistonning AQSHdagi elchixonasi ochildi.

1996-yil 28-iyunda I.A.Karimov «Nyumont Mayning» korporatsiyasining bosh qarorgohiga tashrif buyurib, uning prezidenti R.Kembri bilan uchrashdi.

1996-yil iyul oyida «Neksiya» rusumli avtomobillar ishlab chiqarish boshlandi.

1996-yil 19-iyulda «O'ZDAEWOOuvto» qo'shma korxonasining rasmiy ochilish marosimi bo'ldi.

1996-yil avgustda Vazirlar Mahkamasining qaroriga ko'ra umumiy axborot vositalarini demokratlashtirish va qo'llab-quvvatlash bilan shug'ullanuvchi ijtimoiy-siyosiy jamg'arma tashkil etildi.

1996-yil 2-avgustda «Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 2-avgustda «Nashriyat faoliyati to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 14-avgustda Toshkentda olimpiya muzeyi ochildi.

1996-yil 27-avgustda avgust oyining uchinchi yakshanba kuni «O'zbekiston-Vatanim manim» qo'shiq bayrami kuni deb belgilandi.

1996-yil 29-avgustda «Buyuk xizmatlari uchun» ordeni ordeni ta'sis

etildi.

1996-yil 29-avgustda «Fuqarolar salomatligini muhofaza qilish to'g'risida» gi qonun qabul qilindi.

1996-yil 29-avgustda «Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 1-sentabr kuni Toshkentda Osiyoda yagona bo'lgan Olimpiya shon-shuhrat muzeyi ochildi.

1996-yil 9-sentabrda «Ma'naviyat va ma'rifat» jamoatchilik markazi ishini yanada takomillashtirish to'g'risida» gi Prezident farmoni qabul qilingan.

1996-yil 15-16-sentabrda Toshkentda «Markaziy Osiyo-yashn qutolidan xoli zona» mavzusida xalqaro konferensiya bo'lib o'tdi.

1996-yil 27-sentabrda Respublika Vazirlar Mahkamasining «Oltin meros» xayriya jamg'armasini qo'llab-quvvatlash to'g'risida» gi qarori qabul qilingan.

1996-yil oktabr oyida talibonlar Kobul shahrini egalladi.

1996-yil oktabrda Parijda Amir Temurga bag'ishlangan bir haftalik xalqaro anjuman bo'lib o'tdi.

1996-yil 18-oktabrda Toshkentda Temuriylar tarixi davlat muzeyi ochildi.

1996-yil noyabrda Prezident farmoniga asosan «Inson huquqlari bo'yicha Milliy markaz» tashkil etilgan.

1996-yil dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni bilan Faxriylar kengashi «Nuroni» jamg'armasiga aylantirildi.

1996-yil dekabrda Oliy Majlis huzuridagi Amaldagi qonun hujjatlari monitoringi instituti tashkil etilgan.

1996-yil dekabrda Toshkentda Koreya drama va estrada milliy teatri o'z faoliyatini boshladi.

1996-yil dekabrda YXHT ning Lissabonda bo'lgan sammitida XXI asr arifasida yalpi xavfsizlik modelini yaratish xususida munozara bo'ldi.

1996-yil 25-dekabrda «Siyosiy partiyalar to'g'risida» gi Qonun qabul qilingan.

1996-yil 26-dekabrda «O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosiy faoliyatining asosiy prinsiplari to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1996-yil 27-dekabrda «Advokatura to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1996-yil 27-dekabrda «O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan fuqaro aviatsiyasi xodimi» ordeni ta'sis etildi.

1996-yil 27-dekabrda «Tovar bozorlarida monopolistik faoliyatni cheklash va raqobat to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1996-yil birinchi yarmigacha OPEK ishtirokida O'zbekiston iqtisodiyotiga 200 mln dollarlik AQSH sarmoyasi kiritildi.

1996-yil kuzidagi saylovlarda Bolgariya prezidentligiga P.Stoyanov

saylandi.

1996-yil boshlarida O'zbekistonda Britaniya Kengashi bo'limi ish boshladi.

1996-yil boshlarigacha O'zbekistonda amerikalik sarmoyadorlar ishtirokida 200 ta «O'zbekisto-Amerika» qo'shma korxonalari tashkil topdi.

1996-yil oxirida Moldovada prezidentlik saylovida erkin nomzod P.Luchinskiy g'alaba qozondi.

1996-yil Shanxayda, 1997-yil Moskvada bo'lib o'tgan Xitoy, Rossiya, Qozog'iston, Qirgiziston va Tojikiston davlat rahbarlarining sammitida harbiy so'hada hamda chegara hududlarida o'zaro ishonchni mustabkamlash, qurolli kuchlarni qisqartirish to'g'risida shartnoma imzolandi.

1996-yilda xalqaro YUNESKO tashkilotining tashabbusi bilan Toshkent, Samarqand va xorijiy mamlakatlarda Anur Temur tavalludining 660 yilligi keng miqyosda nishonlandi.

1996-yil O'zbekistonda «Amir Temur yili» deb e'lon qilindi.

1996-yilda Toshkentdagi Amir Temur xiyobonida Temuriylar davri muzeyi barpo etildi, «Amir Temur» ordeni ta'sis etildi.

1996-yilda «Buxoroteks» Shveysariyadan jalb etilgan 5 mln shved frankiga ikkinchi yigiruv majmuyi sotib olib korxonani jihozladi.

1996-yilda «O'zbekfilm» tasarrufida 8 ta studiya, shuningdek, 30 ga yaqin mustaqil ijodiy studiyalar faoliyat yuritdi.

1996-yilda «O'zbekiston-Vatanim manim» qo'shiq tanlovining birinchi bosqichi bo'lib o'tdi.

1996-yilda «O'zDAEWOOavto» qo'shma korxonasi 25,3 mingga «Damas», «Tiko», «Neksiya» rusumli avtomobillar ishlab chiqardi.

1996-yilda «O'zqishloqxo'jalikmash-xolding» tashkil etildi.

1996-yilda «SamKochavto» qo'shma korxonasi ro'yxatga olindi va qurilish ishlari boshlandi.

1996-yilda Afg'onistonning katta qismida talibonlar hokimiyati o'rnatildi.

1996-yilda Amir Temur tavalludining 660 yilligi nishonlandi.

1996-yilda Armanistonda prezidentlikka qayta saylangan L.Ter-Petrosyaning Tog'li Qorabog' masalasida yon berishga moyilligidan nerozi bo'lgan harbiylar va muxolifatchi kuchlar tazyiqi ostida u 1997-yilda iste'foga chiqdi.

1996-yilda Baynalmilal madaniyat markazi va milliy-madaniy markazlar «Bobur» ko'chasidagi muhtasham saroyga ko'chib o'tdilar.

1996-yilda Belorussiyada Lukashenko o'z hokimiyatini kuchaytirish maqsadida referendum o'tkazish yo'li bilan ham parlament, ham konstitutsion sud vakolatlarini cheklashga erishdi.

1996-yilda Estoniyada L.Meri prezidentlikka qayta saylandi.

1996-yilda estrada-sirk kolleji ochildi.

1996-yilda Fransiya Prezidenti F.Mitteran vafot etgan.

1996-yilda Hindistonda 30 dan ortiq yuqori tabaqa rahbarlari korruptsiya, poraxo'rlik bilan sudlanib, jazo oldilar.

1996-yilda I.A.Karimov «Mustaqillik» ordeni bilan mukofotlangan.

1996-yilda jahon madaniyatining durdonalaridan hisoblangan Buxoro va Xiva shaharlarining 2500 yillik muvofiq sanalari Parijda keng nishonlandi.

1996-yilda Mushhad (Fron)-Suraxs (Turkmaniston) temiryo'li qurilishini tugallashga muvaffaq bo'ldi.

1996-yilda O'zbekiston Fron hududi orali 34 ming tonna yuk tashigan bo'lsa, 2001-yili bu ko'rsatkich 487 ming tonnani tashkil etdi.

1996-yilda O'zbekiston Gidrometeorologiya muzeyi ochildi.

1996-yilda Ozarbayjonda iqtisodning o'sishi YAIM ning o'sishi bo'yicha jahon rekordini qo'ydi-36,6 foiz.

1996-yilda respublikamiz AQSHda joylashgan «Internet» global tarmog'i bilan bog'landi.

1996-yilda Shanxayda «Shanxay forumi» yoki «Shanxay beshig» tashkiloti yig'ilishi bo'lgan.

1996-yilda Toshkentda Koreya drama va estrada milliy teatri tashkil etildi.

1996-yilda Ukrainada OR qayta saylanganidan keyingina prezident natsional-liberal va natsional-demokratlar yordami bilan yangi konstitutsiya qabul qilinishiga erishdi.

1996-yildan Bolgariyada T.Jivkov uy qamog'ida saqlanadigan bo'ldi.

1996-yildan boshlab Armanistonda qishloq xo'jaligi jonlana boshladi.

1996-yildan boshlab jamg'arma bankiga pul qo'ygan odamlar o'z pullarini qaytarib olish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

1996-yildan boshlab Olimjon Toshkenboyev rahbarligidagi «O'zbekiston dorbozlari» guruhi Yevropa mamlakatlarida gastrol safarida bo'lib, 2000 dan ziyod tomosha ko'rsatdilar.

1996-yildan boshlab Qirg'izistonda ishlab chiqarish o'sa boshladi.

1996-yildan boshlab Qirg'izistonda Prezident farmoniga ko'ra, yerni ijaraga olish, sotish va garovga berish mumkin bo'ldi.

1996-yilga kelib Litvada davlat tasarrufida korxonalarning atigi 25 foizi, ya'ni energetika va transport qolgan edi.

1996-yilga kelib Turkmanistonda nodavlat sektorga ya'ni ichki mahsulotning atigi 7,7 foizi to'g'ri keldi.

1996-yilgi saylovda Ruminiyada liberal rahbari E.Konstantinesku Prezidentlik lavozimini egalladi.

1996-yilgi saylovlarda B.Yeltsin qiyinchilik bilan g'alaba qildi.

1997 - yilda bo'lgan voqealar

1997-1998-yillarda Buyuk Britaniyada Shotlandiya va Uels mahalliy millatchilari o'z parlamentlarini tuzdilar.

1997-2001-yillar Kadrlar tayyorlash Milliy dasturining birinchi bosqichi- unda mavjud kadrlar tayyorlash tizimining ijobiy salohiyatini saqlab qolish asosida ushbu tizimni isloh qilish va rivojlantirish uchun huquqiy, kadrlar jihatidan, ilmiy-uslubiy, moliyaviy-moddiy shart-sharoitlar yaratish vazifalari ro'yohga chiqariladi.

1997-2001-yillarda AQSH, Germaniya, Yaponiya, Italiya va boshqa davlatlarning nufuzli kompaniyalari ishtirokida Sho'rtan gaz-kimyo majmua qurilish ishlari amalga oshirildi.

1997-2010-yillarda 1536 dan ortiq akademik litsey va kasb-hunar kolleji barpo etildi.

1997-yil yanvarda 15 yoshli Karima Zaripova Parijdagi Buglion sirkida bo'lgan yosh sirk artistlarining xalqaro festivalida qatnashib «Plastik etud» (besuyak o'yini) janrida festivalning eng oliy mukofoti- oltin medalni qo'lga kiritdi.

1997-yil yanvarda O'zbekiston Prezidenti Chexiyaga rasmiy safar qildi.

1997-yil yanvarda Islom Karimov Slovakiya Respublikasida amaliy tashrif bilan bo'ldi.

1997-yil 9-10-yanvarda Bishkekda O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston davlat boshliqlarining kengashi bo'ldi.

1997-yil 23-yanvarda Kamoliddin Behzod nomidagi Davlat mukofoti ta'sis etildi.

1997-yil fevralda slovak aksionerlik jamiyati «YAS» (mashhur «Sebo» merosxo'ri) firmasining vakilligi ish boshladi.

1997-yil 11-martda Respublika hukumatining «Sharq taronalar» Xalqaro musiqa festivalini o'tkazish to'g'risida» Qarori qabul qilingan.

1997-yil 24-aprelda «Axborot olish kafolatlari va erkinligi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1997-yil 24-aprelda «Axborot olish kafolatlari va erkinligi to'g'risida» va «Jurnalistik faoliyatni himoya qilish to'g'risida» Qonunlar qabul qilindi.

1997-yil 24-aprelda «Jurnalistning kasb faoliyatini himoya qilish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1997-yil 24-aprelda «Oliy Majlisning inson huquqlari bo'yicha vakili (ombudsman) to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1997-yil 24-aprelda «Solliq kodeksi» qabul qilindi.

1997-yil 25-aprelda «Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1997-yil 26-aprelda «Inson huquqlari bo'yicha vakil (ombudsman) to'g'risida» gi Qonun qabul qilindi.

1997-yil 1-aprelda «Oliy Majlisning Inson huquqlari bo'yicha vakil (ombudsman) to'g'risida» gi Qonun qabul qilindi.

1997-yil mayda Italiya Respublikasi Prezidenti Luidji Skalfaro rasmiy tashrif bilan O'zbekistonda bo'ldi.

1997-yil 7-maydagi Respublika Prezidentining «O'zbekiston ijtimoiy taraqqiyotida televideniye va radioning rolini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi farmoniga ko'ra O'zbekiston Davlat televideniye va radioeshittirish qo'mitasi O'zbekiston teleradiokompaniyasiga aylantirildi.

1997-yil 22-29-may kunlari Toshkentda jahonning 32 ta davlati va 8 ta xalqaro tashkilotning madaniyat va san'at arboblari ishtirokidagi «Umuminsoniy qadriyatlar va milliy taraqqiyot» shiori ostida XII Xalqaro Toshkent kinofestivali bo'lib o'tdi.

1997-yil may-iyun oylarida Toshkent, Chirchiq, Samarqand harbiy bilim yurtlari kursantlarining terma vzvodi Norvegiyada o'tkazilgan «Kooperativ bankers-97» mashqlarida qatnashdi.

1997-yil iyunida Afg'onistonda muxolifat kuchlarni asosan tojik Ahmad Shoh Mas'ud va o'zbek Abdurashid Do'stum harbiy kuchlarini tor-mor etish yo'lida urushni davom ettirdi.

1997-yil avgustda Eronda Muhammad Xotamiy mamlakat prezidentligiga saylandi.

1997-yil 22-avgust kuni Buxoro neftni qayta ishlash zavodi ishga tushirildi.

1997-yil 25-avgust-2-sentabr kunlari Samarqandda bo'lib o'tgan «Sharq taronolari» birinchi Xalqaro festivalida dunyoning 40 dan ortiq mamlakatidan ijrochilar, san'atshunoslari, jamoat arboblari ishtirok etdilar.

1997-yil 25-avgust-2-sentabr kunlari Samarqandda bo'lib o'tgan «Sharq taronolari» birinchi Xalqaro festivalida 1-o'rin Munojot Yo'ldoshev va hindistonlik Shainu Khulanaga nasib etdi.

1997-yil 27-avgustda «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» haqidagi Qonun qabul qilindi.

1997-yil 29-avgustda «O'zbekiston Respublikasining milliy xavfsizlik konsepsiyasi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1997-yil 29-avgustda I.A.Karimov Oliy Majlisning IX sessiyasida «Barkamol avlod-O'zbekiston taraqqiyotining poydevori» mavzusida ma'ruza qildi.

1997-yil 29-avgustda Oliy Majlis IX sessiyasida «Ta'lim to'g'risida» gi yangi qonuni va «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» qabul qilindi.

1997-yil oktabrda Toshkentda bo'lib o'tgan «Teatr: Sharq-G'arb» xalqaro festivalida Yaponiya, Hindiston, Syungan, Turkiya, Rossiya,

Buyuk Britaniya teatr san'atkorlarining chiqishlari bo'ldi.

1997-yil oktabrida Vengriya Respublikasi Prezidenti Arpada Gens O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1997-yil 19-20-oktabrda Vatanimizda Buxoro va Xiva shaharlarining 1500 yilligi nishonlandi.

1997-yil 11-noyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Xo'jam Ma'mun akademiyasini qaytadan tashkil etish to'g'risida» gi farmoni chiqdi.

1997-yil 12-dekabr kuni Astana shahrida Qozog'iston, Qirg'iziston va O'zbekiston prezidentlarining kengashi bo'lib o'tdi.

1997-yil 26-dekabrda «Ommaviy axborot vositalari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1997-yil bahorida Belorussiya va Rossiya o'rtasida ikkala davlat Hamdo'stligini tuzish to'g'risidagi shartnoma imzolandi.

1997-yil boshlarida Respublika Oliy ta'lim tizimida 58 ta oliy o'quv yurti, shu jumladan, 16 ta universitet va 42 ta institut faoliyat ko'rsatdi.

1997-yil O'zbekistonda «Inson manfaatlari yili» deb e'lon qilindi.

1997-yilda Qozog'istonda poytaxti Olmota'dan ko'pchilik aholisi ruslardan iborat bo'lgan va eng muhim industrial-agrar mintaqada joylashgan Ostona shahriga ko'chirildi.

1997-yilda «Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to'g'risida» gi qonun qabul qilindi.

1997-yilda «Umida» jamg'armasi tashkil etilgan.

1997-yilda Abdulhamid Sulaymon o'g'li Cho'lpon tavalludining 100 yilligi nishonlandi.

1997-yilda harpo etilgan, yiliga 2.5 mlrd kubometr gaz haydash quvvatiga ega bo'lgan Ko'kdumaloq kompressor stansiyasi, Buxoro viloyatidagi Qorovulbozor shahrida harpo etilgan neftni qayta ishlash zavodining o'rti neft mustaqilligiga erishishda AQSHning «Dresser» va «M.Y.Kollogg» hamda Yaponiyaning «Nisho Ivali» kompaniyalari ishtirokida katta bo'ldi.

1997-yilda BMT homiyligida «6+2» guruhi tashkil etildi.

1997-yilda Buxoro va Xiva shaharlarining 2500 yilligi nishonlandi.

1997-yilda Buxoroda mashhur zarb qiluvchi Salim Hamidov muzeyi ochildi.

1997-yilda Fransiya o'tkazilgan parlament saylovida esa so'l partiyalar g'alaba qozondi.

1997-yilda Indoneziyada iqtisodiy inqiroz yuz berdi.

1997-yilda Janubiy Koreyada inqiroz tufayli yuzlab korxonalar sindi.

1997-yilda Moskvada «Shanxay forumi» yoki «Shanxay beshigi» tashkiloti yig'ilishi bo'lgan.

1997-yilda Moskvada Tojikistonning rasmiy hokimiyati bilan muxolifat kuchlari o'rtasida milliy murosa haqidagi shartnoma tuzilgan.

1997-yilda O'zbekiston bilan Tojikiston o'rtasida tovar ayirboshlash hajmi 50 mln AQSH dollaridan oshdi, bu avvalgi yilga nisbatan 50 foiz ko'pdir.

1997-yilda O'zbekistonda 55 ta Germaniya kompaniyasining vakolatxonalari faoliyat yuritgan bo'lsa, 2001-yilda bu ko'rsatkich 80 taga yetdi.

1997-yilda Prezident farmoni bilan Xorazm Fanlar akademiyasi qayta tiklandi.

1997-yilda Prezident farmoniga muvofiq «Tasviriy oyna» respublika ijodiy uyushmasi tuzildi.

1997-yilda Prezident farmoniga muvofiq O'zbekiston Badiiy akademiyasi tashkil etildi.

1997-yilda Qirg'izistonda hukumat islohotlarning ikkinchi bosqichi boshlandi.

1997-yilda Qozog'iston va O'zbekistonda uyushtirilgan harbiy mashqlarda O'zbekiston harbiy qismlarining ishtiroki zabit va askarlarning harbiy-texnik tayyorgarligini yanada ko'tarishga xizmat qildi.

1997-yilda respublikamizda 7,9 mln tonna yoki 1990-yilga nisbatan 2,8 baravar ko'p neft mahsulotlari ishlab chiqarildi.

1997-yilda shon-u shavkati yetti olamni tutgan Buxoro shahrining 2500 yilligi nishonlandi.

1997-yilda Tojikistonda ishlab chiqarish hajmi unushdan oldingi ko'rsatkichning 28 foizini tashkil etdi.

1997-yilda Tojikistonda muxolifat va uning qurolli kuchlarining qonuniyligi tan olinib, uning vakillari koalitsion hukumat tarkibiga kiritilgandan so'ng siyosiy barqarorlikka erishildi.

1997-yilda Xitoyda Den Syaopin 92 yoshida vafot etdi.

1997-yilda Xiva shahrining 2500 yillik yubileyi munosabati bilan «Xiva-ming gumbaz shahri» kitobi chop etilgan.

1997-yilda Xivaning 2500 yilligi nishonlandi.

1997-yildan boshlab amaldagi saylov qonunlariga, referendum to'g'risidagi qonunga bir qator o'zgartirishlar kiritildi, bo'lajak saylovlar uchun zarur huquqiy asoslar yaratildi.

1997-yildan boshlab Estoniyada investitsiyalar va yangi texnologiyalar oqimi ishlab chiqarishning, xususan, elektronikaning o'sishi, mehnat unumdorligining oshishini jadallashtirdi.

1997-yildan O'zbekiston Buyuk Britaniyaning RJ-85 samolyotlarini sotib olish boshladi.

1997-yildan S.Miloshevich Yugoslaviya Respublikasi Ittifoqi (YURI) prezidenti bo'ldi.

1997-yildan Sloveniyada M.Kuchan hukumat rahbarligida ishlab keldi.

1997-yildayoq «Buxoroteks» 1000 tonna kalava ip ishlab chiqarishga erishdi.

1997-yildayoq O'zbekiston-Koreya o'rtasidagi tovar ayirboshlash hajmi 1 mlrd AQSH dollaridan oshdi.

1997-yilgi saylovda Pokiston Musulmon Ligasi g'olib chiqdi. Uning rahbari N.Sharif bosh vazir lavozimini egalladi.

1997-yilgi va 2001-yilgi Buyuk Britaniyada parlament saylovida Leyboristlar partiyasi g'alaba qozondi.

1997-yili Buyuk Britaniya Xitoyga Gonkongni qaytarib berdi.

1998-yilda bo'lgan voqealar

1998-2000-yillarda Oliy o'quv yurtlari talabalariga beriladigan stipendiyalar miqdori 3,8 baravar ortdi.

1998-2001-yillarda 131 ta bakalavriat yo'nalishi, 664 ta magistratura mutaxassishlari bo'yicha bakalavr va magistrlar tayyorlandi.

1998-yil 4-yanvarda Tojikiston Prezidenti Imomali Rahmonov O'zbekistonga amaliy tashrif bilan keldi.

1998-yil 12-yanvarda O'zbekiston Prezidentining «Muzeylar faoliyatini tubdan yaxshilash va takomillashtirish to'g'risida» gi farmoni chiqdi.

1998-yil fevraldan Buxoriy Janata parti parlament saylovlarida g'alaba qildi.

1998-yil 19-martda Atal Bexari Vajpai Bosh vazir qilib saylandi.

1998-yil 26-martda «O'zbekistonda teatr san'atini rivojlantirish to'g'risida» gi prezident farmoni chiqdi.

1998-yil aprelda «Qishloq xo'jalik kooperativi (shirkat) to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Aholining bandligi to'g'risida» yangi tahrirdagi Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Chet el investitsiyalari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Chet ellik investorlar huquqlarining kafolatlari va ularni himoya qilish chora-tadbirlari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Dehqon xo'jaligi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Fenmer xo'jaligi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Markaziy saylov komissiyasi to'g'risida» gi Qonun qabul qilingan.

1998-yil 30-aprelda «Nogironlarni ijtimoiy himoyalash to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Oila kodeksi» qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Qishloq xo'jalik shirkati to'g'risida» Qonun

qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida» gi Qonun yangi tahrirda qabul qilingan.

1998-yil 30-aprelda «Yer kadastr to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil 30-aprelda «Yoshlarga oid davlat siyosati asoslari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil mayda mamlakatimiz alpinistlari Himolay tog'ining eng baland «Everest» cho'qqisiga chiqdi.

1998-yil 1-mayda yangi tahrirda «Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida» qonun qabul qilingan.

1998-yil iyunda Prezident I.A.Karimov bir guruh tarixchilar bilan suhbatda bo'lgan.

1998-yil iyunida Chexiya Respublikasi gepatit kasalligi diagnostikasi va profilaktikasi uchun 70 ming dollar qiymatida meditsina asbob-uskunalarini gumanitar yordam sifatida «Ekosan» fondiga topshirdi.

1998-yil iyunida Indoneziyada prezident Suxarto iste'foga chiqdi.

1998-yil iyunigacha Indoneziyada general Suxarto prezident bo'lib boshqardi.

1998-yil 27-iyulda Vazirlar Mahkamasining qabul qilingan «O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tarix instituti faoliyatini takomillashtirish to'g'risida»gi Qarori chiqqan.

1998-yil 17-avgustda «El-yurt hurmati» ordeni ta'sis etildi.

1998-yil 25-avgustda «O'zbekiston ittifoqi» faxriy unvoni ta'sis etilgan.

1998-yil 28-avgustda «El-yurt hurmati» ordeni ordeni ta'sis etildi.

1998-yil 29-avgustda «Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1998-yil sentabrda Rossiyada keksa siyosatchi Ye.Primakov Bosh vazir etib tayinlandi.

1998-yil oktabrda alloma Ahmad al-Farg'oniylavalludining 1200 yilligi nishonlandi.

1998-yil oktabrda buyuk mutafakkir Imom al-Buxoriy tavalludining 1225-yilligi nishonlandi.

1998-yil oktabrda Farg'ona shahrida al-Farg'oniylavalludining yaratildi va buyuk allomaga haykal o'rnatildi.

1998-yil oktabrda Prezident Islom Karimov Bolgariya Respublikasida rasmiy tashrif bilan bo'ldi.

1998-yil oktabrda buyuk mutafakkir Imom al-Buxoriy tavalludining 1225 yilligi nishonlandi.

1998-yil 31-oktabrda O'zbekiston va Qozogiston o'rtasida abadiy do'stlik shartnomasi imzolangan.

1998-yil noyabrda Indoneziyada B.Habibiy prezidentlik lavozimini egalladi.

1998-yil 10-noyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish Davlat dasturi to'g'risida»gi farmoni chiqdi.

1998-yil noyabr-dekabrda bo'lib o'tgan o'zini o'zi boshqarish organlariga saylovlar bilan bog'liq bo'lgan fuqarolar yig'inlarida 8,4 mln kishi yoki respublikadagi katta yoshdagi aholining 70 foizi ishtirok etdi.

1998-yil 24-dekabrda «Uy-joy kodeksi» qabul qilindi.

1998-yil 28-dekabrda «Fidokorlar» partiyasining ta'sis konferensiyasida uning Dasturi va Nizomi tasdiqlangan.

1998-yil 28-dekabrda O'zbekiston «Fidokorlar» milliy demokratik partiyasi tashkil topdi.

1998-yil Toshkentda «6+2» deb shartli nom bilan ataluvchi davlatlar (Eron, Pokiston, Turkmaniston, O'zbekiston, Qirg'iziston, Tojikiston, shuningdek, AQSH va Rossiya) vakillarining uchrashuvini o'tkazishga muvaffaq bo'lindi.

1998-yilda yurtboshimiz I.Karimov bir guruh ziyolilar bilan uchrashuvi bo'lgan.

1998-yilda «Chet ellik investorlar va investitsiyalarga kafolat berish to'g'risida» gi Qonun qabul qilingan.

1998-yilda «O'zbekiston-Xitoy do'stlik jamiyati» tuzilgan.

1998-yilda «O'zbekmurey» Respublika jamg'armasi tuzildi.

1998-yilda «O'zbekneftgaz» «O'zbekneftgaz» milliy xolding kompaniyasiga aylantirildi.

1998-yilda «O'zbekentr» ijodiy-ishlab chiqarish birlashmasi tashkil etildi.

1998-yilda «O'zbekto'qimachimash» birlashmasi tashkil etildi.

1998-yilda «O'zDAEWOOavto» qo'shma korxonasi 54,4 mingta«Damas», «Tiko», «Neksiya» rusumli avtomobillar ishlab chiqardi.

1998-yilda «O'zDAEWOOavto» zavodi 54400 ta «Damas», «Tiko», «Neksiya» rusumli avtomobillar ishlab chiqardi.

1998-yilda «O'zneftgazmash» korporatsiyasi tashkil etildi.

1998-yilda «Tafakkur» jurnalining 2-sonida jurnal bosh muxbirining savollariga Prezident I.A.Karimovning javoblari e'lon qilindi.

1998-yilda «Toshkent traktor zavodi» «Amerika mobil grupp» firmasi bilan hamkorlikda qo'shma korxona barpo etdi.

1998-yilda Afg'oniston muammosini hal etishga qaratilgan xalqaro uchrashuv Toshkentda o'tkazildi. U tarixga «6+2» guruhi uchrashuvi (Eron, Pokiston, Turkmaniston, O'zbekiston, Qirg'iziston va Tojikiston, shuningdek, AQSH va Rossiya) nomi bilan kirdi.

1998-yilda Ahmad al-Farg'oniylar tavalludining 1200 yilligi nishonlandi.

1998-yilda Buyuk Britaniyada leyboristlar hukumati tomonidan o'rtasidagi munosabatlarni birmuncha bo'lsa-da, kelshtirishga erishdi.

1998-yilda donli ekinlar salmog'i 36 foizga o'sdi, natijada g'alla yetishtirish sezilarli darajada oshdi.

1998-yilda Germaniya sarmoyadorlari bilan hamkorlikda Andijonda «Anteks», Farg'ona viloyatining Yozyovon tumanida «Pfaff-Zinger» qo'shma korxonalari qurildi.

1998-yilda I.A.Karimov «Amir Temur» ordeni bilan mukofotlangan.

1998-yilda Italiya prezidenti SKDP rahbari M.Alemaga hukumat tuzishni topshirdi.

1998-yilda mamlakatimizda Berdaq tavalludining 170 yilligi keng nishonlandi.

1998-yilda NATO Serbiyani bombardimon qildi.

1998-yilda O'zbekiston Respublikasining «Chet el investitsiyalari to'g'risida» gi qonun qabul qilingan.

1998-yilda O'zbekistonda «Oila yili» deb e'lon qilindi.

1998-yilda o'zini o'zi boshqarish organlariga saylangan rais (oqsoqol)larning 65,5 foizi oliy ma'lumotli mutaxassislar.

1998-yilda Osiyoda pul masalasi inqirozi hamda tarixda kam uchraydigan kuchli suv toshqiniga duch kelinganda ham Xitoyda ishlab chiqarishning umumiy qiymati 1997-yildagidan 7,8 foizga oshdi.

1998-yilda O'zbekistonda siyosiy barqarorlik Aliyevning yana prezident etib saylanishi mustahkamladi.

1998-yilda Qirg'izistonda yerga xususiy mulkchilik to'g'risidagi qonun qabul qilingan.

1998-yilda Rossiyada budjetni hayotga tatbiq etishning iloji bo'lmadi.

1998-yilda Tojikiston Respublikasi Markaziy Osiyo iqtisodiy hamjamiyatiga a'zo bo'lib kirdi.

1998-yilda Toshkent shirkida Karima Zaripova rahbarligida iste'dodli yoshlarga ko'maklashuvchi bolalar studiyasi ochildi.

1998-yilda Vengriya NATOga a'zo bo'ldi.

1998-yilda Xitoyda ichki ishlab chiqarishning umumiy qiymati 1978-yildagidan 5,4 hissa ortiq bo'ldi.

1998-yildan boshlab jamoa xo'jaliklari yer va mulk paylari asosida qishloq xo'jalik shirkatlariga aylantirila boshlandi.

1998-yildan boshlab Tojikiston Xalqaro Valuta Fondi va Jahon banki homiyligida qashshoqlikka qarshi kurash dasturini amalga oshirib kelmoqda.

1998-yilga kelib Armanistonda korxonalarning 70 foizi xususiy lashtirildi va xususiy yerlarda 350 ming xo'jalik yuzaga keldi.

1998-yilga kelib Gruziyada davlat ixtiyoridagi mulkning 76 foizi tadbirkorlar qo'liga o'tdi.

1998-yilga kelib Ukrainada davlat ixtiyorida barcha korxonalarning atigi 15,4 foizi qoldi.

1998-yilgi parlament saylovida GSDP g'olib chiqdi. Sotsial-demokrat G.Shryoder kansler etib saylandi.

1998-yilgi parlament saylovida XDI-XSI mag'lubiyatga uchradi.

1998-yilda O'zbekiston hukumati Jaloliddin Manguberdining mo'g'ul bosqinchilariga qarshi kurashda ko'rsatgan mislsiz jasorati, Vatanga va o'z xalqiga sadoqat va cheksiz muhabbatini qadrlash va uning porloq ruhini abadiylashtirish maqsadida «Jaloliddin Manguberd tavalludining 800 yilligini nishonlash haqida» qaror qabul qildi.

1999 - yilda bo'lgan voqealar

1999, 2000, 2001-yillarda Afg'oniston hududida o'ziga aya qurib olgan terrorchi to'dalarning chegaralarimizga bostirib kirishi.

1999-yil 13-yanvarda chiqqan «Aholini aniq yo'naltirilgan ijtimoiy madad bilan ta'minlashda fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari rolini oshirish to'g'risida» gi Prezident farmoni o'zini o'zi boshqarish organlari talablarini amalga oshirmoqda.

1999-yil 16-fevral kuni Tashkentda fojeiali voqealardan 2 soat keyin Vazirlar Mahkamasining yig'ilishida Prezidentimiz I.A.Karimov yana bir bor xalqimizga murojaat etgan.

1999-yil 16-fevralda Tashkentda yuz bergan qo'poruvchilik harakati barchamizni sergak bo'lishga, mustaqilligimizni himoya qilishga tayyor turishimizni ko'rsatdi.

1999-yil mart oyida «SamKochavto» qo'shma korxonasi ishga tushirildi.

1999-yil aprel, 2001-yil may oylarida Yaponiyaning «Keydzay Doyukay» Korporativ rahbarlar uyushmasining prezidenti Koichi Minaguchi boshchiligidagi delegatsiya O'zbekistonga tashrif buyurdi.

1999-yil 14-aprelda «Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida» gi yangi tahrirdagi qonun qabul qilingan.

1999-yil 15-aprelda «Arxivlar to'g'risida» Qonun qabul qilingan.

1999-yil may oyida Rossiyada Ye.Primakov ishdan olinib, damaparasht Y.Stepashin hukumat boshlig'i qilib tayinlandi.

1999-yil may oyida Tashkentda dunyoning 50 dan ortiq mamlakatlaridan kelgan sportchilar ishtirokida kurash bo'yicha birinchi jahon chempionati bo'lib o'tdi.

1999-yil may oyida Pokistonda yadro bombasi sinovi o'tkazilgan.

1999-yil may oyida Tashkentda Xotira va Qadrlash maydoni barpo etilib, unda «Motamsaro ona» haykali hamda xiyohonning shimoliy va janubiy tomonida qad ko'targan tokegalarda ikkinchi jahon urushida

halok bo'lgan o'zbekistonlik barcha jangchilarning ism-sharifi bitilgan metall tokchalar o'rnatilgan.

1999-yil 2-iyundagi saylovlarda JARda N.Mandelaning safdoshi Taho Mbeku Prezidentlik lavozimini egalladi.

1999-yil iyunda bo'lgan Sammit yakunida Shanxay Hamkorlik Tashkilotini tuzish to'g'risida deklaratsiya hamda terrorchilik, ayirmachilik va ekstremizmga qarshi kurash borasidagi Shanxay konvensiyasi imzolandi.

1999-yil iyul oyida Londonda o'tgan tennis bo'yicha yoshlar xalqaro turnirida toshkentlik sportchi Iroda To'laganova Uimbldon turnirida g'olib chiqib, kumush kubokning kichraytirilgan nusxasini qo'lga kiritdi.

1999-yil 1-iyulda O'zbekiston bilan Yevropa Ittifoqi o'rtasidagi «Sheriklik va hamkorklik to'g'risidagi bitim» kuchga kirgan.

1999-yil 19-20-iyulda BMT homiyligida Toshkentda Afg'oniston mojarosini hal etish bo'yicha «6+2» guruhining yig'ilishi bo'lib o'tdi. Unda Toshkent deklaratsiyasi qabul qilindi.

1999-yil avgustda Amerikaning Xyuston shahrida o'tkazilgan X Jahon chempionatida O'zbekiston boks komandasi 83 mamlakat o'rtasida AQSH va Kuba komandalardan keyin faxrli uchinchi o'rinni egalladi.

1999-yil avgustda Badiiy akademiyaning Markaziy ko'rgazma zalida O'zbekiston mustaqilligining 8 yilligiga bag'ishlab «Eng ulug', eng aziz» mavzusida respublika badiiy ko'rgazmasi o'tkazilgan.

1999-yil avgustda Rossiyada V.Putin hukumat boshlig'i qilib tayinlandi.

1999-yil 19-20-avgustda Birinchi chaqiriq respublika Oliy Majlisining bo'lib o'tgan o'n beshinchi sessiyasi ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi deputatlari saylovini 1999-yil 5-dekabr kuni belgilash to'g'risida qaror qabul qildi.

1999-yil 19-20-avgustda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining bo'lib o'tgan XV sessiyasi 2000-yil 9-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti saylovini o'tkazishga qaror qildi.

1999-yil 20-avgustda «O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

1999-yil oktabrda «O'zDAEWOOavto» zavodida «Matiz» va «Neksiya-2» rusumli avtomobillar ishlab chiqarishga kirishildi.

1999-yil oktabrda Indoneziyada umumxalq saylovlari natijasida musulmon diniy partiyasi (Naxdatul Ulama) rabbari A.Vohid Prezident qilib saylandi.

1999-yil oktabrda Janubiy Koreyadagi yirik «Eksimbank» bilan «O'zDAEWOOavto» zavodini moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash bo'yicha bitim tuzildi.

1999-yil oktabrda I.A.Karimov Ukrainaga rasmiy safar qildi.

1999-yil 3-oktabrda Pokistonda harbiylar hokimiyatni qo'lga oldilar.

1999-yil 4-6-oktabrda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Koreya Respublikasiga tashrifi bo'ldi.

1999-yil noyabr oyida bo'lgan YXHTning Istanbul sammiti I.A.Karimovning xalqaro terrorchilikka qarshi kurashuvchi xalqaro markaz tuzish haqidagi taklifi ham ma'qullandi.

1999-yil noyabr oyida Yevropada xavfsizlik va hamkorlik tashkilotining Istanbulda bo'lgan sammitida, BMT Bosh Assambleyasining «Ming yillik sammiti» hamda boshqa nufuzli xalqaro tashkilotlarda xalqaro terrorizmga qarshi davlatlararo miqyosdagi kurashni muvofiqlashtiruvchi xalqaro markaz tuzish haqida takliflarni ilgari surdi.

1999-yil 5-noyabrda Islom Karimov Jaloliddin Manguberdi taval-ludining 800 yilligiga bag'ishlangan tantamali marosimda nutq so'zlagan.

1999-yil 8-10-noyabr kunlari I.A.Karimov XXRga uchinchi marta safar qildi.

1999-yil 18-19-noyabr kunlari Istanbul shahrida bo'lib o'tgan Yevropada Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkilotining yig'ilishida I.Karimov xalqaro terrorizmga qarshi kurash vazifasini yana bir bor ko'tardi.

1999-yil 18-19-noyabr kunlari Turkiyaning Istanbul shahrida Yevropada xavfsizlik va hamkorlik tashkilotining oliy darajadagi sammiti bo'lib o'tdi. Sammit Yevropada Xavfsizlik Xartiyasini muhokama qildi.

1999-yil dekabr oyida YEHTning a'zolari (ularning soni 15 ta) qurolli kuchlarni tuzish haqida qaror qabul qildilar.

1999-yil dekabrda Rossiyada Dumaga saylovlarda Lujkov-Primakov bloki va kommunistlar zaiflashib qoldi.

1999-yil 5-dekabr kuni bo'lgan saylovlarda namzodlardan birontasi ham yetarli ovoz ololmagan 66 ta saylov okrugida 19-dekabr kuni takroriy saylov tashkil etildi.

1999-yil 10-11-dekabrda Rossiya Federatsiyasi Prezidenti Vladimir Putin O'zbekistonga davlat tashrifi bilan keldi.

1999-yil kuzida Rossiyada ma'muriyat «Yedinstvo» (Birlik) harakatini tashkil etdi va V.Putinga yordam berdi.

1999-yil oxirida Belorussiya va Rossiya o'z suverenitetini saqlab qolgan holda dualistik davlat tuzish to'g'risida ittifoq shartnomasi imzolandi.

1999-yil Rossiyada ishlab chiqarish biroz jonlansa-da, yangi bazor iqtisodi tartiblari o'rnatilmadi.

1999-yilda «Alpomish» dostonining 1000 yilligi nishonlandi.
 1999-yilda «O'zDAEWOOavto» qo'shma korxonasi 58,4 mingga «Damas», «Lima», «Neksiya» rusumli avtomobillar ishlab chiqardi.
 1999-yilda Ajiniyoz tavalludining 175 yilligi nishonlandi.
 1999-yilda Arab-amerika neft kompaniyasi to'la Saudiya mulki bo'lib qoldi.
 1999-yilda Chexiya NATO ga qabul qilingan.
 1999-yilda Davlat akademik rus drama teatri hozirgi zamon talablari darajasida tubdan qayta qurilgan muhtasham binoga ko'chirildi va o'zining 64-teatr mavsumini yangi binoda boshladi.
 1999-yilda Germaniyada yoshlar o'rtasida bo'lib o'tgan karate bo'yicha xalqaro turnirda 200 mamlakatdan 900 nafar sportchilar qatnashdi.
 1999-yilda I.A.Karimov, «O'zbekiston XXI asrga intilmoqda», T., O'zbekiston
 1999-yilda Kosovo BMT protektoratiga aylantirildi.
 1999-yilda Marokashda Hasan II vafotidan so'ng taxtni o'g'li Muhammad VI egalladi.
 1999-yilda muzeylarning asosiy fondi 7544 ta tarixiy va madaniy yodgorliklar bilan boyidi.
 1999-yilda O'zbek sirkchilari Birlashgan Arab Amirlikining Dubay shahrida bo'lib o'tgan xalqaro festivalda qatnashdi.
 1999-yilda O'zbek sirkchilari Saratov shahrida bo'lib o'tgan Batumrossiya sirk festivalida qatnashdi.
 1999-yilda O'zbekistonda «Ayollar yili» deb e'lon qilingan.
 1999-yilda saylovlarni tayyorlash va o'tkazish uchun respublikamizda 7684 ta saylov uchastkalari tuzildi.
 1999-yilda Shahrizabz shahrining 2700 yilligi nishonlandi.
 1999-yilda Toshkent islom universiteti tashkil etildi.
 1999-yilda Toshkent shahrida Ikkinchi jahon urushi yillarida fashizmga qarshi Vatan ozodligi uchun jon fido etgan xalqimizning farzandlari xotirasini abadiylashtirish maqsadida «Xotira maydoni» majmua barpo etildi va shu yili 9-may kuni uning ochilish marosimi bo'lib o'tdi.
 1999-yilda Ukrainada Kuchma yana prezidentlikka saylandi.
 1999-yilda vatanparvar siymo, xalq qahramoni Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligi nishonlandi.
 1999-yilda Venesuelada Ugo Chavez hukumati o'rnatildi.
 1999-yilda xalqaro terrorizmining bir guruh jangarilari Yangiobodga bostirib kirib, mamlakatimiz tinchligini buzishga urindilar.
 1999-yilda Xo'jaobod tumanida tikiv va trikotaj buyumlar «Tyand-Du» O'zbekiston-Xitoy qo'shma korxonasi barpo etildi.
 1999-yilda Xorvatiyada S.Misich hukumat rahbarligida ishlab keldi.

1999-yildagi Latviyada prezident saylovlarida muhojirlikdan qaytgan V.Vike-Freyberg g'alaba qildi.
 1999-yildan boshlab «Moziydan sado» jurnali o'zbek, rus va ingliz tillarida nashr etila boshlandi.
 1999-yilga qadar O'zbekistonga Koreyadan 1,2 mlrd AQSH dollari hujmda sarmoya kirib keldi va o'zlashtirildi.
 1999-yilgi saylovda xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar Kengashlariga 6145 nafar deputat saylandi.
 1999-yili «SamKochavto» foydalanishga qulay, ixcham 163 ta avtobus va 302 ta yuk avtomobili, 2000-yilda esa 483 ta avtobus va 102 ta yuk avtomobili ishlab chiqarildi.
 1999-yili Vatan ozodligi yo'lida jon fido qilgan buyuk ajdodimiz Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligi mustaqil O'zbekistonda keng nishonlandi.

2000 - yilda bo'lgan voqealar

2000 va 2004-yillarda AQSHda o'tkazilgan prezidentlik saylovida respublikachi kichik J.Bush g'alaba qozondi.
 2000-2002-yillarda Bedford shahrida 3-marta I.A.Karimov nomi bilan ataluvchi xalqaro turnir bo'lib o'tdi.
 2000-2002-yillarda yurthoshimizning tashabbusi bilan Toshkentda qatag'on qurbonlari xotirasini abadiylashtirish uchun «Shahidlar xotirasi» yodgorlik majmui, «Qatag'on qurbonlari xotirasi» muzeyi barpo etildi.
 2000-2005-yillarda jami 4660 ta davlat korxona va obyekti xususiy mulkdorlarga sotildi.
 2000-2007-yillarda Estoniyada yillik o'sish 9,9 foizni tashkil etdi.
 2000-2010-yillarda Yaponiya granti asosida 206 nafar o'zbekistonlik talaba ushbu mamlakatda ta'lim olib, magistr darajasiga ega bo'ldi.
 2000-yil boshida B.Yelsin muddatidan oldin iste'foga chiqdi.
 2000-yil bahoridan boshlab, Moldovada prezident tanlagan yo'l mamlakat aholisi ba'zi qismlarning manfaatlariga mos kelmasligi tufayli noroziliklar kuchayib ketdi.
 2000-yil yanvarda «O'zDAEWOOavto» zavodiga «ISO-9001» sertifikat berildi.
 2000-yil 9-yanvarda bo'lib o'tgan saylovda I.A.Karimov O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga saylandi.
 2000-yil 9-yanvarda muqobilik va demokratik tamoyillar asosida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti saylovi bo'lib o'tdi.
 2000-yil 9-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti sayloviga O'zbekiston «Fidokorlar» milliy demokratik partiyasi nomzodi Islom Abdug'aniyevich Karimovni hamda O'zbekiston xalq demokratik partiyasidan ko'rsatilgan Abdulhafiz Jalolovni Prezidentlikka nomzod

erib ro'yxatga oldi, yashirin ovoz berishi byulleteniga kiritildi.

2000-yil 22-yanvarda ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining bo'lib o'tgan birinchi sessiyasining birinchi majlisi deputatlar bloki ro'yxatga olindi.

2000-yil 24-25-yanvarda Moskvada MDH mamlakatlar rahbarlarining sammiti bo'lib o'tdi.

2000-yil fevralda Tojikistonda barcha partiyalar ishtirokida parlament saylovlari bo'lib o'tdi.

2000-yil 11-fevralda bo'lgan ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasining Oliy Majlisi Prezident tavsiyasiga ko'ra Vazirlar Mahkamasini tarkibini 34 kishidan Hosh vazir, Bosh vazirning birinchi o'rinbosari, 8 nafar Bosh vazir o'rinbosarlari, 15 nafar vazir va 9 nafar Davlat qo'mitalari raislaridan iborat erib tasdiqladi.

2000-yil mart oyidagi Rossiyada Prezident saylovda V.Putin g'olibi chiqdi.

2000-yil 20-21-aprelda «O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov va Qozog'iston Respublikasi Prezidenti N.A.Nazarbayevning qo'shma bayonoti» imzolandi.

2000-yil 20-21-aprelda O'zbekiston va Qozog'iston prezidentlarining Toshkentda bo'lgan uchrashuvida ikki davlat chegaralarini aniq belgilab olishga bag'ishlangan uchrashuvi bo'ldi.

2000-yil 20-21-aprelda Toshkentda Markaziy Osiyo iqtisodiy hamjamiyati davlat boshliqlarining kengashi bo'lib o'tdi.

2000-yil 20-21-aprelda Toshkentda O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston va Tojikiston prezidentlarining uchrashuvi bo'lib o'tdi.

2000-yil 1-3-mayda I.A.Karimov Hindistonga safar qilgan.

2000-yil 11-mayda «Mudofaa to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qabul qilindi.

2000-yil 12-mayda Toshkent shahri Yunusobod tumanidagi Bo'zsoy kanali bo'yida «Shahidlar xotirasi» yodgorlik majmuasi ochildi.

2000-yil 18-19-may kunlari Rossiya Federatsiyasi Prezidenti Vladimir Putin O'zbekistonga davlat tashrifi bilan keldi.

2000-yil 25-mayda «Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2000-yil 25-mayda Prezident I.A.Karimov ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining ikkinchi sessiyasida ikki palatali parlament tuzish g'oyasini ilgari surdi.

2000-yil 26-mayda «Auditlik faoliyati to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qayta qabul qilindi.

2000-yil 26-mayda «Fuqarolar muhofazasi to'g'risida» qonun qabul qilindi.

2000-yil 26-mayda «Fuqarolar muhofazasi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2000-yil 26-mayda «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qabul qilindi.

2000-yil 6-7-iyunda SHHT ga a'zo mamlakatlar davlat boshliqlarining Sankt-Peterburg shahrida navbndagi sammiti bo'lib o'tdi.

2000-yil 8-iyunda I.A.Karimov, «Donishmand xalqimizning mustahkam irodasiga ishonamiz» «Fidokor» gazetasi.

2000-yil 21-iyunda Moskvada bo'lib o'tgan MDH davlat boshliqlarining Sammitida terrorchilikka qarshi kurash markazini tuzishga qaror qilindi.

2000-yil 21-iyunda Moskvada MDH davlat boshliqlarining sammitida bo'lib o'tgan.

2000-yil 1-iyul holatiga ko'ra, respublikamizdagi qishloq xo'jalik shirkatlari tarkibida 598,5 mingta oilaviy pudrat faoliyat ko'rsatdi.

2000-yil 14-iyulda Dushanbeda Markaziy Osiyo iqtisodiy hamjamiyati davlat boshliqlarining kengashi bo'lib o'tgan.

2000-yil 30-avgustda «Jaloliddin Manguberdi» ordeni ordeni ta'sis etildi.

2000-yil 30-31-avgust kunlari «Yoshlar ishlari komissiyasi» ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining bo'lgan uchinchi sessiyasi qarori bilan «Yoshlar ishlari qo'mitasi» shaklida qayta tuzildi.

2000-yil oktabr oyida Toshkentda Markaziy Osiyoda xavfsizlik va barqarorlikni mustahkamlash, g'iyohvand moddalar tijorati, uyushgan jinoyatchilik va terrorizmga qarshi kurash mavzusida xalqaro konferensiya bo'lib o'tdi.

2000-yil oktabr oyida Serbiyada qo'zg'olon darajasiga yetgan xalq chiqishlari Milosheвичni iste'foga ketishga majbur etdi.

2000-yil noyabrda Toshkent, Sumarqand shaharlarida va xorijiy mamlakatlarda YUNESKO homiyligida Behzod tavalludining 545 yilligi keng nishonlandi.

2000-yil 16-17-noyabrda Murg'ilonda Burhoniddin al-Marg'inoniy tavalludining 910 yilligi nishonlandi.

2000-yil 16-17-noyabrda Sumarqandda islomshunos olim Imom Abu Mansur al-Motaridiy tavalludining 1130 yilligi nishonlandi.

2000-yil 6-7-dekabrda bo'lib o'tgan ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining yettinchi sessiyasida ikki palatali parlament tuzish masalasi muhokama qilindi.

2000-yil 14-dekabrda «Qonunlar loyihalarining umumxalq muhokamasi to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2000-yil 14-dekabrda «Sudlar to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qayta qabul qilindi.

2000-yil 14-dekabrda qabul qilingan yangi tahrirdagi «Sudlar

to'g'risida»gi Qonun asosida O'zbekiston Respublikasi sud hokimligi yanada takomillashib bormoqda.

2000-yil 15-dekabrda «Terrorizmga qarshi kurash to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2000-yilda al-Marg'inoniyning 910 yilligi nishonlandi.

2000-yil o'zida aholining kam ta'minlangan qismiga fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari orqali 54,2 mlrd so'm miqdorida nafaqa, ko'mak va boshqa turdagi yordamlar berildi.

2000-yil o'zida aholining kam ta'minlangan qismiga mahallalar orqali 54,3 mlrd so'm miqdorida nafaqa, ko'mak va boshqa turdagi yordamlar berildi.

2000-yil oxirida Ukrainada muxolifatchi kuchlar Kuchmani va maxsus xizmatni bir jumalistning o'limiga daxldorlikda aybladi va mamlakatda prezident iste'fosini talab qiluvchi harakatlar yuzaga keldi.

2000-yilda «O'zbekiston Respublikasi xalq baxshisi», «O'zbekiston Respublikasi xalq ustasi».

2000-yilda «Toshkent traktor zavodi» aksiyadorlik jamiyati 954 ta, 2001-yilda 1002 ta O'zbekiston sharoitiga moslashgan yangi traktorlar ishlab chiqardi.

2000-yilda Belorussiyada besh yillik ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish Dasturini qabul qilish imkonini berdi.

2000-yilda faqat kichik va o'rta biznes rivoji hisobiga 192,5 mingta, 2001-yilda esa 372 mingta, 2002-yilda 370 mingta yangi ish o'rinlari yaratildi.

2000-yilda Gruziyada Shevardnadze yana Prezident etib saylandi.

2000-yilda Liviya xalqaro terrorizmga gumon qilingan ikki fuqarosini xalqaro sud hukmiga topshirishga majbur bo'ldi. Xalqaro sud (Gaaga shahrida) ularning birini aybdor deb topdi va qamoq jazosiga hukm qildi.

2000-yilda nogironlar, mehnat qobiliyatini yo'qotganlarga davlat nafaqasi 187,8 mlrd so'mni tashkil etdi.

2000-yilda O'zbek sirkchilari Xitoyning Uxan shahrida bo'lib o'tgan xalqaro sirk festivalida qatnashdi.

2000-yilda O'zbekiston «Sog'lom avlod yili» deb e'lon qilingan.

2000-yilda O'zbekiston bilan Rossiya o'rtasidagi tovar ayirboshlash hajmi 1 mlrd AQSH dollarini tashkil etdi.

2000-yilda O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan barcha soha xodimlariga unvon ta'sis etilgan.

2000-yilda O'zbekistonda 15 ta o'zbek-tojik qo'shma korxonasi, Tojikistonda 3 ta tojik-o'zbek qo'shma korxonasi faoliyat yuritdi.

2000-yilda O'zbekistonda 22 ta o'zbek-qirg'iz qo'shma korxonasi, Qirg'izistonda 62 ta qirg'iz-o'zbek qo'shma korxonasi faoliyat yuritdi.

2000-yilda O'zbekistonda Hindiston bilan hamkorlikda tashkil

etilgan 30 ga yaqin qo'shma korxona faoliyat ko'rsatmoqda.

2000-yilda o'by o'quv yurtlarining 142 mung talahasi 6 mlrd 600 mlt so'm stipendiya oldi.

2000-yilda Qirg'izistonda prezident saylovlarida Akayevga saylovchilarning 75 foizi ovoz berdi va u to'rtinchi marta prezidenti etib saylandi.

2000-yilda Qozog'istonda qabul qilingan qonun prezidentga muddati tugagandan so'ng ham sobiq prezidenti sifatida hukumat siyosatiga aralashishga to'la imkon berdi.

2000-yilda Rikardo Lagos Eskobar hukumati o'rtatildi.

2000-yilda Turkiyada mamlakat prezidentligiga A.Sezer saylandi. Tayyip Erdogan Bosh vazir lavozimini egalladi.

2000-yilda Turkmanistonda yalpi ichki mahsulot 14 foizga oshdi, uning beshdan bir qismi gaz eksportiga to'g'ri keldi.

2000-yilda xalqaro terrorizmining bir guruh jangarilari Sariosiya va Uzun tumanlariga bostirib kirib, mamlakatimiz tinchligini buzishga urindilar.

2000-yilda Yaponiyada o'tkazilgan saylovlarda Liberal-demokratik partiya rahbari Mori Bosh vazirlik lavozimiga saylandi.

2000-yilda yiliga 3800 tonnas kalava ip ishlab chiqaradigan «Qorako'itexs» O'zbekiston-Amerika qo'shma korxonasi barpo etildi.

2000-yildagi Qirg'izistonda parlament saylovlarida Akayevni qo'llab-quvvatlayotgandlar ko'pchilik o'ringa ega bo'lishdi.

2000-yildagina Serbiyada demokratik kuchlar birlashishga muvaffiq bo'lishdi.

2000-yilgacha Suriyada Hafiz Asad prezidentlik lavozimini egallab keldi.

2000-yilgacha «O'zDAEWOOavto», uning tarkibidagi korxona va inshootlarni barpo etish uchun 600 mln AQSH dollari o'zlashtirildi.

2000-yilgacha O'zbekistonda kino tarmog'i tashkilotlariga davlat budjetidan ajratiladigan har yillik dotatsiyalar saqlab qolindi.

2000-yilgacha Xitoyda sanoat va qishloq xo'jaligining yalpi mahsuloti 4 baravar ko'payib, xalq turmushi o'rtacha ma'muriylikligiga erishildi.

2000-yilgi saylovlarda Ruminiyada I.Liliesku Prezidentlik lavozimiga keldi.

2000-yili Avstraliyaning Sidney shahrida o'tkazilgan 27-yozgi Olimpiada o'yinlarida bokschilar M.Abdullayev otin, Sergey Mixaylov va Rustam Saidovlar bronza medallarini, kurashchi Artur Taymazov kumush medalni qo'lga kiritdi.

2001 - yilda bo'lgan voqealar

2001-2002-yillarda kichik biznes subyektlari faoliyatiga noqomuniy

aralashish hollarini bartaraf etish, ularning buzilgan huquqlarini tiklash va aybdor shaxslarni sud javobgarligiga tortish choralarini qo'llash mexanizmi yaratildi.

2001-2003-yillarda respublikamizda 6842 ta maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyat ko'rsatdi, ularda 608500 nafar o'g'il-qizlar tarbiyalandi, 65862 nafar pedagog, tarbiyachi va boshqa xodimlar xizmatida bo'ldi.

2001-2005-yillar Ikkinchi bosqichda Milliy dastur to'liq ro'yubga chiqadi, mehnat bozorining rivojlanishi va real ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni hisobga olgan holda unga aniqliklar kiritiladi.

2001-yil boshlarida O'zbekistonda kichik biznes korxonalarining soni 190 mingdan ortdi.

2001-yil yanvarda O'zbek sirkchilari Belgiyaning Lyej shahrida bo'lib o'tgan Yevropa sirkalarining 10-festivalida muvaffaqiyatli qatnashdi.

2001-yil 24-yanvarda Prezident I.A.Karimov Toshkentda bo'lib o'tgan yoshlar masalasiga bag'ishlangan yig'ilishda yoshlarning chinakam suvanchi bo'la oladigan yangi tashkilot tuzish g'oyasini ilgari surdi.

2001-yil fevral oyida Moldovada yangi parlament V.Voroninni prezident qilib sayladi.

2001-yil martda Sog'liqni saqlash vazirligiga qarashli 1-klinik shifoxona negizida Respublika shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish ilmiy markazi barpo etildi.

2001-yil 23-martda Navoiy-Uchquduq-Sulton Uvaystog'-Nukus temiryo'li yo'nalish bo'yicha dastlabki yuk poyezdi harakati boshlandi.

2001-yil 2-5-aprelda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Germaniya Federativ Respublikasiga rasmiy safar qilgan.

2001-yil 25-aprelda Toshkentda O'zbekiston Respublikasi «Kamolot» yoshlar ijtimoiy harakati tuzildi va uning Dasturi, Nizomi tasdiqlandi.

2001-yil 1-maydagi Prezidentning farmoni bilan 31-avgust kuni «Qutag'on qurbonlarini yod etish kuni», deb e'lon qilingan.

2001-yil 3-5-may kunlari Prezident I.A.Karimov davlat tashrifi bilan Rossiya Federatsiyasida bo'ldi.

2001-yil 29-may kuni Moskvada bo'lib o'tgan sammitda SHHT ning doimiy amal qiluvchi idoralari-Pekinda Kotibiyat va Toshkentda Mintaqaviy aksiterror tuzilmasi (MATT) ijroiya qo'mitasini ishga tushirishga qaror qilindi.

2001-yil iyun boshlarida Minsk shahrida MDH davlat boshliqlarining Sammiti bo'lib o'tgan.

2001-yil iyun oyida Milliy muvotirlashtiruvchilar Kengashi (MMK) Tashqi ishlar vazirlari imzolagan nizom asosida faoliyat yuritmoqda.

2001-yil iyun oyida Shanxay sammiti bo'lib o'tdi. Uning ishida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov qatnashdi va O'zbekistonning «Shanxay forumiga» to'la huquqli a'zo bo'lishi to'g'risida bayonot imzolandi. O'zbekiston Prezidentining taklifi bilan «Shanxay forumi» Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (SHHT) deb o'zgartirildi.

2001-yil iyunda 4890 nafar o'g'il-qiz akademik litsey va kasb-hunar kollejlari birinchi bitiruvchilari bo'ldi.

2001-yil 14-15-iyun kunlari Shanxay hamkorlik tashkilotiga a'zo davlatlar rahbarlarining sammitida terrorchilik, ayirmachilik va ekstremizmga qarshi kurash borasida konvensiya imzolandi.

2001-yil 14-15-iyunda Xitoyda navbatdagi Shanxay sammitida O'zbekistonning «Shanxay forumiga» to'la huquqli a'zo bo'lishi to'g'risida bayonot imzolandi. O'zbekiston «Shanxay forumiga» kirishi munosabati bilan uning nomi Shanxay Hamkorlik Tashkiloti-SHHT, deb o'zgartirildi. O'zbekiston uning asoschilaridan biri bo'ldi.

2001-yil 20-iyunda Vazirlar Mahkamasining «Respublika qog'oz sanoatini boshqarish tuzilmasini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi qaroriga asosan «O'zbekqog'ozsanoat» uyushmasi tashkil etildi.

2001-yil iyun-iyul oylarida Samarqand viloyatidagi 1042 ta fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlariga bo'lgan saylovlarga 1 mln. 120 mingdan ortiq fuqaro va'cillari ishtirok etdi. 1042 nafar ruis (oqsog'ol) saylandi, ularning 68 nafari xotin-qizlardir.

2001-yil avgustda «O'zDAFWOOavto» zavodida yangi liniya barpo etilib «Matiz» rusumli yangi avtomobil ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi.

2001-yil avgustda Yunusobod yo'nalishining 6 ta bekatdan iborat birinchi qismi-«Mingo'rik», «Yunus Rajabiy», «Abdulla Qodiriy», «Minor», «Bodomzor» va «Habib Abdullayev» bekatlari foydalanishga topshirilib, yo'lovchi tashish yo'lga qo'yildi.

2001-yil 22-avgustda Vazirlar Mahkamasi «Tadbirkorlik subyektlarini davlat ro'yxatidan o'tkazish va hisobga qo'yish tizimini takomillashtirish to'g'risida» qaror qabul qildi.

2001-yil 29-avgustda «Birjalar va birja faoliyati to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qayta qabul qilindi.

2001-yil 29-avgustda «Jinoiy jazolarni liberallashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining jinoyat, jinoyat-protsessual kodekslari hamda ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga o'zgartirishlar va qo'shimchalarni kiritish haqida» gi qonun qabul qilingan.

2001-yil 29-avgustda «Prokuratura to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qayta qabul qilindi.

2001-yil 30-avgustda «Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish

va ulardan foydalanish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2001-yil 30-avgustda «O'zbekiston Respublikasi referendum to'g'risida» Qonun yangi tahrirda qayta qabul qilindi qabul qilindi.

2001-yil 30-avgustda «Qimmatli qog'ozlar bozorida investitsiyaning huquqlarini himoya qilish to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2001-yildan boshlab har yili 31-avgust «Qutag'on qurbonlarini yad olish kuni» deb e'lon qilingan.

2001-yil sentabrda Palanda SHH davlatlari huzuridagi boshliqlari (bosh vazirlar) Kengashi bo'lib o'tdi.

2001-yil 11-sentabrda AQSHda bo'lib o'tgan terrorchilik hamkoridan keyin Afg'onistonga AQSH boshchiligidagi ingun boshlandi va to'rtboshlar ag'davib tashlab, Muhammad Karzay boshchiligidagi yangi davlatni hukumat tuzildi.

2001-yil 24-sentabrda Prezident farmoni bilan Hamza teatriga Milliy teatr maqomi berildi. O'zbekiston Milliy akademik drama teatri deb ataldi.

2001-yil oktabrda AQSH mudofaa vaziri Ramsfeld O'zbekistonga tashrif buyrdi.

2001-yil 5-oktabrdagi Prezidentimiz I.A.Karimovning Bayonotida va O'zbekiston Milliy axborot agentligi muxbiri bilan suhbatida aniq va ravshan ifodalab berildi.

2001-yil 8-noyabrda AQSH hukumati Afg'onistondagi terrorga tayyorlovchi markazlarni yo'qotishga qaratilgan harbiy operatsiyalarni amalga oshirishga kirishdi.

2001-yil 16-17-noyabrda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovrasmiy tashrif bilan Qovog'istonda bo'ldi.

2001-yil 29-30-noyabr kunlari Moskvada MDH tashkil etilgan kunning 10 yilligiga bag'ishlangan yubiley sammit bo'lib o'tdi.

2001-yil dekabrda Sho'rtan gaz-kimyo majmuasi tashkil etildi.

2001-yil 6-dekabrda «Xo'jalik» shirkatlari to'g'risida» Qonun qabul qilindi.

2001-yil 28-dekabr kuni Toshkentda MOH davlatlari Toshkent bayonoti imzolandi.

2001-yil 28-dekabrda Toshkentda I.A.Karimov taklifi bilan MOH negizida Markaziy Osiyo Hamkorligi tashkilotini tuzishga kelishib olindi.

2001-yil 28-dekabrda Toshkentda MOH davlatlari mazkur kengashda MOH tashkiloti faoliyatini to'xtatishga qaror qilindi.

2001-yilda «Avesto» yaratilganligining 2700 yilligi nishonlandi.

2001-yilda «O'zbekiston» «Jahon» «Jahon» kompaniyasi 48,2 mlrd so'mlik tovar mahsulotlari ishlab chiqardi.

2001-yilda 37 ta issiqlik va gidravlik elektr stansiyalaridan iborat O'zbekiston energetika tizimi 55 mlrd kilovatt-soat yoki 1992-yilga

nisbatan 10 foiz ko'p elektr energiya ishlab chiqardi.

2001-yilda AQSH-O'zbekiston o'rtasidagi tovar ayirboshlash hajmi 300 mln AQSH dollaridan oshdi.

2001-yilda davlat budjeti hisobidan «Maktab kutubxona jum'armasi»ga 1923 mln so'm ajratilgan bo'lsa, 2002-yilda 6520 mln so'm ajratildi. Har yili 600 ming nafardan ziyod birinchi sinf o'quvchilari Prezident sovg'asi sifatida o'quv qurollari, darsliklar bilan bepul ta'minlanadi.

2001-yilda Eronda bo'lib o'tgan prezidentlik saylovida yama Muhammad Xotamiy g'ulaba qozondi.

2001-yilda Hamza nomidagi O'zbek akademik drama teatri binosi muhtasham koshona shaklida qayta qurildi.

2001-yilda Italiyada S.Berlusconi boshchiligidagi navbatdagi hukumat tuzildi.

2001-yilda O'zbekistonda AQSH bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar soni 70 dan ortdi.

2001-yilda O'zbekiston MDH davlatlari orasida birinchi bo'lib yalpi ichki mahsulot ishlab chiqarish bo'yicha nafaqat idohotlar boshlangan 1991-yilgi darajaga chiqib oldi, balki 103 foiz o'sishiga ham erishdi.

2001-yilda O'zbekiston Prezidenti tashabbusi bilan BMT Xavfsizlik Kengashining terrorizmga qarshi kurash bo'yicha maxsus qo'mitasi tashkil etildi.

2001-yilda O'zbekistonda «Onalar va bolalar yili» deb e'lon qilindi.

2001-yilda O'zbekistonda 34200 ta kichik va o'rta biznes subyektlari ro'yxatga olindi.

2001-yilda O'zbekistonda 6289 ta mahalla fuqarolar yig'ini, 108 ta shaharcha, 1320 ta qishloq va 131 ta ovul fuqarolar yig'ini, ular tomonidan saylangan o'zini o'zi boshqarish organlari faoliyat ko'rsatdi.

2001-yilda O'zbekistonda an'anaviy sirk guruhlarning soni 20 tadan oshdi.

2001-yilda O'zbekistonda kichik va o'rta biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan 65,5 milliard so'mlik mahsulot sotildi.

2001-yilda O'zbekistonda noqonuniy tekshirishlar bo'yicha 1450 ta holat aniqlangan.

2001-yilda O'zbekistonda o'zini o'zi boshqarish organlari 7847 tani tashkil etdi.

2001-yilda O'zbekistonda ta'lim xarajatlari davlat budjeti sarf-xarajatlarning 36 foizini tashkil etdi.

2001-yilda O'zbekistonda xususiy dorixonalar soni 2722 taga yetdi.

2001-yilda O'zbekiston-Germaniya o'rtasidagi savdo aylanmasi 283,3 mln AQSH dollarini tashkil etdi.

2001-yilda O'zbekiston-Germaniya-Rossiya hamkorligidagi «Namangan qog'oz» qo'shma korxonasi qurilib, ishga tushirildi.

2001-yilda S.Miloshevichning Yugoslaviyadagi xunreziiklari uchun Gaaga xalqaro tribunali atting ustidan sud boshladi va u qamoqda qoldi.

2001-yilda Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan faoliyat yuritish uchun litsenziya (ruxsatnoma) olgan nodavlat muassasalar va firmalar soni 1700 taga, shaxsiy tibbiy xizmat ko'rsatuvchi subyektlar soni 4000 taga yetdi.

2001-yilda Tijorat banklari kichik va o'rta biznes subyektlariga 144.3 mlrd so'm kredit berdi.

2001-yilda tijorat banklarining kredit qo'yilmalari hajmi 2205,8 mlrd so'mni tashkil etdi.

2001-yilda Toshkent metrosidat jami 142 milliondan ortiq kishi foydalandi.

2001-yildan Indoneziyada Megavati Sukarnopuri mamlakat Prezidenti lavozimini egalladi.

2001-yildayoq O'zbekistonga kiritilayotgan Germaniya sarmoyalari hajmi 1 mlrd AQSH dollaridan oshdi.

2001-yilda Bolgariyada saylovlarda Georgi Parvanov g'alaba qildi.

2001-yilda O'zbekiston hudadi orqali Eroving 750 ming tonna tranzit yuk olib o'tildi.

2002-yilda bo'lgan voqealar

2002-2003-o'quv yiliga kelib umumiy o'rta ta'lim muassasalarida, ya'ni 1-9-sinflarda o'qitish to'lafigicha lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosida olib borildi.

2002-yil boshlarida «O'zbekengilsanoat» davlat uyushmaniga birlashgan 15 ta kichik va 102 ta yirik korxonalar paxta tolasini qayta ishlab yiliga 130 ming tonna yigidigan ip, 50 mln kvadrat metr gazlama, 2,5 mln kvadrat metr gilam, 62 mln dona trikotaj mahsulotlari, 32 mln juft paypoq, turli xil tikuvchilik buyumlari ishlab chiqarish quvvatiga ega bo'ldi.

2002-yil boshlarida O'zbekistonda chet el investitsiyalari ishtirokida barpo etilgan va faoliyat yuritayotgan qo'shma korxonalar soni 2087 taga yetdi.

2002-yil boshlariga kelib O'zbekistonda 1 mln 400 ming kishi shirkat a'zosi sifatida mehnat qildi.

2002-yil boshlarigacha Eron tadbirkorlari mamlakatimizda 50 ga yaqin O'zbekiston-Eron qo'shma korxonasi barpo etdi.

2002-yil 1-yanvarigacha O'zbekiston bo'yicha shirkatlarining umumiy soni 1900 taga yetdi.

2002-yil 1-yanvardan Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida yangi pul birligi «yevro» muomalaga kiritildi.

2002-yil 25-yanvardagi Vazirlar Mahkamasining «Aholining

ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini aniq yo'naltirilgan tarzda qo'llab-quvvatlashning 2002-2003-yillarga mo'ljallangan dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi Qarori o'zini o'zi boshqarish organlari talablarini amalga oshirmoqda.

2002-yil 27-yanvar kuni ikki palatali parlamentni shakllantirish referendumini keng demokratik asosda, ochiq va oshkora, keng jamoatchilik vakillari, xorijiy davlatlar, xalqaro tashkilotlar, ommaviy axborot vositalari, fuqarolarning tashabbuskor guruhlar kuzatuvchilari ishtirokida bo'lib o'tdi.

2002-yil 27-yanvar kuni Oliy Majlis kelgusi chaqiriqda ikki palatali parlamentni shakllantirish masalasi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi referendumini o'tkazish to'g'risida qaror qabul qildi.

2002-yil 27-yanvarda bo'lib o'tgan referendumda I.A.Karimovning prezidentlik vakolati 5 yildan 7 yilga uzaytirildi.

2002-yil 1-fevralidan boshlab Prezident farmoni bilan sug'urta tashkilotlarining 3 yil muddatga daromad solig'idan ozod qilinishi mamlakatimizda sug'urta bozorini yanada erkinlashtirish va rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

2002-yil 28-fevral kuni Almati shahrida Markaziy Osiyo davlatlari boshliqlarining uchrashuvi bo'lib o'tdi.

2002-yil 11-martda I.Karimov rasmiy vizit bilan AQSHga keldi. Safar 14-mart kuni nihoyasiga yetdi. AQSH jamoasi tashkilotlari xalqaro terrorizmga qarshi kurashga qo'shgan hissasi uchun I.Karimovni «Xalqaro miqyosdagi buyuk davlat arbobi» mukofoti bilan taqdirladilar.

2002-yil 11-14-martda «O'zbekiston bilan AQSH o'rtasida o'zaro sheriklik va hamkorlik asoslari to'g'risida deklaratsiya» imzolandi.

2002-yil 11-14-martda AQSHni sinovli damlarda qo'llab-quvvatlagani uchun Prezidentimiz I.A.Karimov Amerika jamoatchiligi tomonidan «Xalqaro miqyosdagi lider» mukofoti bilan taqdirlandi.

2002-yil 11-14-martda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov boshliq davlat delegatsiyasi Prezident Jorj Bush taklifiga binoan rasmiy davlat tashrifi bilan AQSHda bo'ldi.

2002-yil 4-5-aprel kunlari bo'lib o'tgan ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining sakkizinchi sessiyasida «Referendum yakunlari hamda davlat hokimiyati tashkil etilishining asosiy prinsiplari to'g'risida» Konstitutsiyaviy qonun qabul qildi.

2002-yil 4-5-aprelda bo'lib o'tgan ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining sakkizinchi sessiyasida «2002-yil 27-yanvarda o'tkazilgan O'zbekiston Respublikasi referendumining yakunlari bo'yicha amalga oshiriladigan qonunchilik ishlarining asosiy yo'nalishlari to'g'risida» qaror qabul qildi.

2002-yil 6-7-aprelda YXHT Bosh kotibi Y.Kubishning mamlakatimizga tashrif buyurdi.

2002-yil 24-aprelda Almati shahrida SHHT ga a'zo davlatlar chegaralar xizmatlari rahbarlarining uchrashuvi bo'lib o'tgan.

2002-yil 26-aprelda Eron prezidenti Sayyid Muhammad Hottamiyning O'zbekistonga rasmiy tashrifi bo'ldi.

2002-yil 9-10-mayda Germaniya Federal kansleri Gerhard Schröderning O'zbekistonga rasmiy safar qilgan.

2002-yil 16-iyunda O'zbekiston Respublikasi va Rossiya Federatsiyasi o'rtasida strategik sherikchilik to'g'risida 15-moddadan iborat mazkur bitim imzolandi.

2002-yil 17-iyun kuni Toshkentda SHHT ga a'zo davlatlar rahbarlarining Sammiti bo'lib o'tdi.

2002-yil 6-7-iyulda MOH tashkilotiga a'zo davlat boshliqlarining Oqto'v (Qozog'iston) sammiti bo'lib o'tdi.

2002-yil 28-31-iyul kunlari I.Karimov rasmiy tashrif bilan Yaponiyada bo'ldi.

2002-yil iyulda Toshkentda Xalqaro Vestminster universiteti tashkil etildi.

2002-yil 28-31-iyul kunlari O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov Yaponiya hukumati bilan taklifiga binoan rasmiy tashrif bilan Yaponiyada bo'ldi.

2002-yil 1-avgust holatiga ko'ra O'zbekistonda 63 mingdan ortiq xususiy-maishiy xizmat ko'rsatish shoxobchalari vujudga keldi.

2002-yil 22-avgust kuni Navoiy-Uchquduq-Sulton Uvaystog'-Nukus temiryo'li yo'nalish bo'yicha dastlabki yo'lovchi poyezdi harakatlari boshlandi.

2002-yil 27-avgust kuni «Qatag'on qurbonlari xotirasi» foydalanishga topshirildi.

2002-yil 9-sentabrda «O'zbekiston-Qozog'iston davlat chegaralarining alohida uchastkalari to'g'risida bitim» imzolandi.

2002-yil 9-sentabrda Qozog'iston Respublikasi Prezidenti Nursulton Nazarbayevning taklifiga binoan I.A.Karimov Astana shahriga tashrif buyurdi.

2002-yil 23-25-sentabrda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Litva Respublikasiga tashrif buyurdi.

2002-yil 29-sentabr-14-oktabr kunlari Janubiy Koreyaning Pusan shahrida bo'lib o'tgan Osiyo o'yinlarida o'zbekistonlik sportchilar sportning 24 turi bo'yicha muvaffaqiyat bilan qatnashib, 15 ta oltin, 12 ta kumush, 24 ta bronza medallarini qo'lga kiritdi.

2002-yil oktabrda Xalqaro kurash assotsiatsiyasi Xalqaro sport federatsiyasi a'zofligiga qabul qilindi.

2002-yil 5-6-oktabrda MOH tashkilotiga a'zo davlat boshliqlarining Dushanbe (Tojikiston) sammiti bo'lib o'tdi.

2002-yil 18-20-oktabr kunlari BMT Bosh kotibi Kofi Annan

O'zbekistonga tashrif qilgan.

2002-yil noyabr oyida Toshkentda MOH tashkilotiga a'zo davlatlar parlamentlari rahbarlari hamda ishbiroqlar doiralari vakillarining forumlari bo'lib o'tdi.

2002-yil 12-13-dekabrda bo'lib o'tgan Oliy Majlisning o'ninchi sessiyasi xalqimizning xohish-irodasi bilan «O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Senati to'g'risida» va «O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi to'g'risida» Konstitutsiyaviy qonunlarni hamda ularni amalga kiritish to'g'risida qarorlarni qabul qildi.

2002-yil 27-dekabrda va 2004-yil 28-mayda Astana shahrida bo'lib o'tgan MOH tashkilotiga a'zo davlat boshliqlarining sammitlarida mintaqaviy xavfsizlik, Orol inqirozi, noqonuniy migratsiya, uyushgan jinoyatchilik, narkotik kontrabandasi, umumiy bozor barpo etish, suv-energetika zaxiralaridan umumli foydalanish, transport tizimining umumimintaqaviy infratuzilmasini barpo etish kabi masalalar muhokama etildi.

2002-yilda Polshada E.Gerek vafot etgan.

2002-yilda O'zbekistonda «Qariyalarni qadrlash yili» deb e'lon qilindi.

2002-yilda «Sug'urta faoliyati to'g'risida»gi Qonunning qabul qilinishi sug'urta bozorini yanada rivojlantirishga xizmat qilmog'da.

2002-yilda O'zbekistonda 38 mingga yaqin mikrofirma, kichik va o'rta biznes korxonalari tashkil etildi.

2002-yilda O'zbekistonda adliya idoralari tomonidan kiritilgan 8 mingdan ortiq da'vo arizalariga muvofiq sudlar tomonidan tadbirkorlarga 9 milliard so'm undirib berildi.

2002-yilda O'zbekistonda Banklarning soni 40 taga yetdi.

2002-yilda chet el investitsiyalari ishtirokida barpo etilgan va faoliyat yuritayotgan qo'shma korxonalarning ish va xizmat hajmi 1044 mlrd so'mni tashkil etdi.

2002-yilda O'zbekistonda mibibanklarning soni 530 taga yetdi.

2002-yilda O'zbekistonda noqonuniy tekshirishlarning soni 157 tani tashkil etdi yoki 10 barobar kamaydi.

2002-yilda O'zbekistonning Yevropa Ittifoqi mamlakatlari bilan mahsulot ayirboshlash hajmi 1 mlrd 65,8 mln AQSH dollarini, 2003-yilda esa 1,2 mlrd AQSH dollarini tashkil etdi.

2002-yilda Respublika to'qimachilik sanoatida 17 ta qo'shma korxona faoliyat ko'rsatdi.

2002-yilda O'zbekistonda dori-darmon ishlab chiqaruvchi korxonalar va qo'shma korxonalar soni 61 taga yetdi.

2002-yilda O'zbekistonda 120 ta milliy madaniyat markazlari faoliyat ko'rsatdi.

2002-yilda Sankt-Peterburgda SHHT sammiti bo'lib o'tgan.

2002-yilda sug'urta kompaniyalarining soni 28 taga yetdi, ular 150 tirdan ortiq yo'nalish bo'yicha sug'urta xizmati ko'rsatmoqdalar.

2002-yilda Termiz shahrining 2500 yilligi munosabati bilan arxeologiya muzeyi barpo etildi.

2002-yilda Termiz shahrining 2500 yilligi nishonlandi.

2002-yilda Tijorat banklari tomonidan faqat kichik va o'rta biznes subyektlari uchun ajratilgan kreditlar hajmi 265 milliard so'mni tashkil etdi.

2002-yilda venger yozuvchisi Imre Kertes xalqaro Nobel mukofoti bilan taqdirlangan.

2002-yildagi AQSHning Afg'onistonga urushida Buyuk Britaniya qatnashdi.

2002-yildan Litvada Tashqi savdoda Yevropa Ittifoqi davlatlari birinchi o'ringa chiqdi.

2002-yildan Yevropa iqtisodiy uyushmasi, Yevratom, Yevropa ko'mir va po'lat birlashmasi o'z faoliyatini to'xtatdi.

2002-yilga qadar Respublika uy-joy fondining 98 foizga yaqini xususiylashtirildi.

2002-yilgacha «Zarafshon-Nyumont» qo'shma korxonasida 83 tonna oltin tayyorlandi.

2002-yilgi saylovda ham G.Shryoder kanslerlik lavozimini qayta egalladi.

2002-yillarda Yevropa Ittifoqi mamlakatlarining firma va kompaniyalari respublikamizda umumiy qiymati qariyb 8 mlrd AQSH dollarilik yirik sarmoyaviy loyihalarni amalga oshirishda qatnashdi.

2002-yil o'rtalarida respublikamizda 55,4 mln fermer xo'jaligi, 1,5 mln dan ortiq dehqon xo'jaligi tadbirkorlik bilan shug'ullandi.

2003 - yilda bo'lgan voqealar

2003-2006-yillarda Serbiya va Chernogoriya konfederativ davlat ittifoqi vujudga keldi.

2003-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, o'tgan yillarda kichik biznesni rivojlantirish uchun jalb etilgan xorijiy kredit resurslari hajmi 450 mln AQSH dollarini tashkil etdi.

2003-yil fevralda Janubiy Koreyada No Mu Xyon mamlakat prezidenti etib saylandi.

2003-yil 7-fevralda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Obod mahalla yili» dasturi to'g'risida qarori e'lon qilindi.

2003-yil 24-martdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Qishloq xo'jaligida islohotlarni chuqurlashtirishning eng muhim yo'nalishlari to'g'risida»gi farmonida agrar islohotlarning yangi

yo'nalishlari belgilab berildi.

2003-yil 24-aprelda «O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga o'zgartishlar va qo'shimchalar kiritish to'g'risida» Qonun-qabul qilindi.

2003-yil 24-25-aprel kunlari bo'lib o'tgan Ikkinchi chaqiriq O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining o'n birinchi sessiyasida «O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish to'g'risidagi» Qonun loyihasi muhokama qilindi va qabul qilindi.

2003-yil 24-25-aprel kunlari bo'lib o'tgan O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining XI sessiyasida qabul qilingan «O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish to'g'risidagi» Qonunga muvofiq Vazirlar Mahkamasining tadbiri, uni tuzish va tasdiqlash tartibi o'zgartirildi.

2003-yil iyun oyida Angliya ko'magida AQSH Iroqqa hujum boshlab, S.Husaynni tor-mor qildi.

2003-yil oktabrida Gruziyada parlament saylovlari bo'lib o'tdi.

2003-yil 15-oktabrdan boshlab, so'm qisman konvertatsiyalanadigan valyuta maqomiga ko'turildi.

2003-yil 14-noyabr kuni Moskvada O'zbekiston-Rossiya o'rtasida «Ittifoqchilik munosabatlari to'g'risida shartnoma» imzolandi va kuchga kirdi.

2003-yil 22-noyabrda Gruziyada oppozitsiya kuchlari parlament binosini egalladi va E.Shevardnadze'ning iste'foga ketishini talab qildi.

2003-yil 23-noyabrda Gruziyada prezident E.Shevardnadze bilan oppozitsiya liderlari o'rtasida Rossiya tashqi ishlar vaziri Llyunov vositachiligida muzokara bo'lib o'tdi.

2003-yil oxirlarida O'zbekiston liberal demokratik partiyasi tashkil topdi.

2003-yilda «O'zDAEWOOavto» zavodida yangi liniya barpo etilib, «Lasetti» avtomobili ishlab chiqarish boshlandi.

2003-yilda Armaniston Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'ldi.

2003-yilda germaniyalik sarmoyadorlar ishtirokida yengil sanoat, oziq-ovqat sanoati, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, farmatsevtika sanoati, transport va boshqa sohalarda tashkil etilgan 138 ta korxona faoliyat ko'rsatdi, ulardan 40 tasi yuz foizlik Germaniya kapitaliga ega.

2003-yilda Litvada YAIM 40,8 mlrd dollarga yetdi, aholi jon boshiga 11,4 ming dollarni tashkil etdi.

2003-yilda mamlakatimizning yarim milliondan ortiq aholisi axborot xizmatining muhim turi hisoblanayotgan Internetdan foydalanagan.

2003-yilda Moskvada SHHT sammiti bo'lib o'tgan.

2003-yilda O'zbekistonda «Obod mahalla yili» deb e'lon qilindi.

2003-yilda Qirg'izistonda 22,5 tonna oltin qazib olindi.

2003-yildan e'tiboran O'zbekiston Qutolli Kuchlarida harbiy xizmatni o'tash muddati 18 oydan 12 oyga, ya'ni 1 yilga keltirildi.

2003-yilgacha MDH davlat boshliqlari jinoyatchilik, terrorchilik ekstremizimning turli ko'rinishlariga qarshi birgalikda choralar ko'rdi.

2003-yilgi O'zbekistonda prezident saylovlari G.Aliyevning o'g'li Ilhom Aliyev prezidentlikka saylandi.

2004 - yilda bo'lgan voqealar

2004-yil boshlarida O'zbekistonda 1800 ta aksiyadorlik jamiyatlari faoliyat yuritdi.

2004-yil boshlariga kelib O'zbekistonda 3,5 mln ga yaqin dehqon xo'jaliklari yuridik va jismoniy shaxs maqomida faoliyat yuritdi.

2004-yil 1-yanvar holatiga ko'ra 1 milliondan ortiq jismoniy shaxs aksiyadorlik jamiyatlarning Respublika fond birjasi va XIF lar tomonidan qimmatli qog'ozlar bozoriga chiqarilgan aksiyalarni sotib olib aksiyador bo'ldilar va ulardan daromad olmoqdalar.

2004-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, respublika bo'yicha tashkil topgan va faoliyat ko'rsatayotgan kichik biznes korxonalar soni 277 mingtadan oshdi, ulardan 168,6 mingtasi mikrofirmalardir.

2004-yil yanvar oyida Gruziyada prezidentlikka saylovlarda M.Saakashvili g'alaba qildi.

2004-yil yanvardan boshlab Toshkentda Mintaqaviy aksiterror tuzilmasi (MATT) ijroiya qo'mitasi ish boshladilar.

2004-yil 19-fevral Prezident Farmoni va Vazirlar Mahkamasining qarori (2004-yil 9-iyul) asosida maktab ta'limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi ishlab chiqildi. Dasturga binoan 2004-2009-yillarda buzib tashlanadigan umumta'lim maktablari o'rniga yangi maktablar qurish, maktablarni kapital rekonstruksiya qilish, kapital va joriy ta'mirlash tadbirlari ishlab chiqildi.

2004-yil 28-mart-1-aprel kunlari Toshkent shahri, Buxoro va Toshkent viloyatlarida terrorchilik harakatlari sodir etildi.

2004-yil aprel oyida «uz» hududida ro'yxatga olingan WBH suvlar soni 2600 taga yetdi.

2004-yil aprel oyida O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Rossiyaga tashrifi bo'ldi.

2004-yil 1-mayda Litva NATO ga a'zo bo'ldi.

2004-yil 1-mayda Litva Yevropa Ittifoqiga a'zo bo'ldi.

2004-yil 28-mayda Astana shahrida bo'lib o'tgan MOH tashkilotiga a'zo davlat boshliqlarining sa'nutlarida mintaqaviy xavfsizlik, Orol inqirozi, noqonuniy migratsiya, ayushgan jinoyatchilik, narkotik kontrabandasi, umumiy bozor harpo etish, suv-energetika zuxiralaridan umimni foydalanish, transport tizimining umummintaqaviy

infrastrukturasi harpo etish kabi masalalar muhokama etildi.

2004-yil mayda Hindistonda Bosh vazirlik lavozimini Manmohan Singh egalladi.

2004-yil iyun oyida Rossiya Federatsiyasi Prezidenti V.V.Putin O'zbekistonga tashrifi bo'ldi.

2004-yil iyunda Tashkentda SHHT sammiti bo'lib o'tgan.

2004-yil 14-iyun kuni Xitoy Xalq Respublikasi Rann Xu Siantao davlat tashrifi bilan O'zbekistonga keldi.

2004-yil 30-iyul kuni Toshkent shahrida AQSH va boshqa elchixonalarida hamda O'zbekiston Respublikasi prokuraturasi binolari yonida takroran terrorchilik harakatlari bo'ldi.

2004-yil 21-sentabrda Xitoyda 78 yoshli Siyama Siyomun Mahtaziy harbiy kengashi raisi lavozimidan iste'fo berdi.

2004-yil 9-oktabrda Afg'onistonda Karzay Prezident etib saylandi.

2004-yil dekabr-2005-yil yanvar oylarida mamlakatimizda ilk bor ikki palatali parlamentga saylovlar bo'lib o'tdi.

2004-yil dekabrda Ukrainada ikkinchi marta ovoz berishda V.Yushchenko g'alaba qildi. «Zarg'aldoq inqilobi» amalga oshirdi.

2004-yil oxirida Ukrainada prezidentlikka saylovlar muhoyinda mamlakat sharoitida o'tdi.

2004-yilda 17 ta ur'qimachilik korxonalari, jumladan «Ikhtisoiy tekas», «Baliqchiteks», «Bursel-Toshkent» kabi yirik qo'shma korxonalari qurildi.

2004-yilda Bolgariya NATO ga qabul qilindi.

2004-yilda Chexiya Yevropa Ittifoqiga qabul qilingan.

2004-yilda Hindiston 12,5 mlrd dollarlik axborot texnologiyalarini xorijga eksport qildi.

2004-yilda Hindiston bilan O'zbekiston o'rtasida tovar ayirboshlash 150 mln dollarga yetdi.

2004-yilda Indoneziyada S.B.Yudayono mamlakat Prezidenti lavozimini egalladi.

2004-yilda kichik va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hisobiga 427,6 ming yangi ish o'rnini tashkil etildi.

2004-yilda Latviya NATO ga a'zo bo'ldi.

2004-yilda Latviya Yevropa Ittifoqiga kirdi.

2004-yilda Liviya poytaxti Tripoli shahrida bo'lib o'tgan shaxmat bo'yicha jahon chempionatida 56 g'ulakatdan 128 nafar shaxmatchi qatnashdi. Rustam Qosimjonov barcha da'vogariy asidan g'alaba qozonib, jahon chempioni degan yuksak unvonni qo'lga kiritdi.

2004-yilda O'zbekistonda «Mehr va munavvat yili» deb e'lon qilingan.

2004-yilda O'zbekiston-Pakistan o'rtasida tovar ayirboshlash 8,4 mlrd dollarini tashkil etdi. 43 mln dollarlik paxta Eron bandargohlari

orqali chetga chiqmoqda. Pokiston esa uchinchi davlat orqali pasta sotib olinmoqda.

2004-yilda Pokiston sarmoyalari bilan O'zbekistonda ishlayotgan 44 ta korxona 19,5 mlrd so'mlik mahsulot ishlab chiqardilar.

2004-yilda Qarshi (Nuxshab) shahrining 2700 yilligi nishonlandi.

2004-yilda Rossiya bilan O'zbekiston o'rtasidagi savdo 1 mlrd 641 mln dollardan oshdi.

2004-yilda Slovakiya Yevropa Ittifoqi va NATO a'zolariga qabul qilindi.

2004-yilda tashqi savdoda ijobiy saldo 1037 mln, 2007-yilda esa 3,5 milliard, 2010-yilda 4,2 milliard AQSH dollarini tashkil etdi.

2004-yilda Toshkent shahri, Buxoro va Toshkent viloyatlarida terrorchilik harakatlari bo'ldi.

2004-yilda Vengriya, Kipr, Latviya, Litva, Malta, Polsha, Slovakiya, Sloveniya, Chexiya, Estoniya Yevropa Ittifoqiga a'zo bo'lgan.

2004-yilda Xitoyda yuzlab kishilar poraxo'rlik uchun otishga hukm qilindi.

2004-yilgacha Ukrainada iqtisodiy hamkorligi dasturi kelishib olingan.

2004-yilgi natijalarga ko'ra respublika tashqi savdo aylanmasi 8,7 mlrd AQSH dollarini tashkil etdi.

2005-va undan keyingi yillar Uchinchi bosqichda to'plangan tajribani ta'lim etish va umumlashtirish asosida, mamlakatni iqtisodiy-iqtisodiy rivojlantirish istiqbollari muvofiq kadrlar tayyorlash tizimi takomillashtiriladi va rivojlantiriladi.

2005 - yilda bo'lgan voqealar

2005-2009-yillarda Ikki palatali Oliy Majlis ijtimoiy-siyosiy, sotsial-iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish ishida katta ahamiyatga ega bo'lgan 250 dan ziyod qonun qabul qildi.

2005-2010-yillarda umumta'lim maktablari yangidan qurildi va kapital ta'mirlandi, bolalar sport inshootlari qurilib, foydalanishga topshirildi.

2005-yil bahorida XXR hukumati raisi Xu Szintao boshliq Xitoy delegatsiyasi O'zbekistonda bo'ldi.

2005-yil 27-yanvar kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining bo'lib o'tgan birinchi majlisida M.Sharifxo'jayev Senat Raisi etib saylandi.

2005-yil 27-yanvar kuni Qonunchilik palatasining bo'lib o'tgan birinchi majlisida E.H.Kalilov Qonunchilik palatasining Spikeri etib saylandi.

2005-yil martida Islom Karimov Sloveniyada bo'ldi.

2005-yil martida Pokiston Prezidenti P.Musharrafning

O'zbekistonga tashrifi buyurdi.

2005-yil aprel oyida Islom Karimov rasmiy tashrif bilan Hindistonda bo'ldi.

2005-yil may oyida Andijon shahrida tashkil etilgan terrorchilik harakati bostirildi.

2005-yil mayidagi O'zbekiston Prezidentining Xitoyga rasmiy tashrifi natijasida qator bitimlar imzolandi.

2005-yil iyun oyida Islom Karimov Moskvada bo'ldi.

2005-yil iyunda Buyuk Britaniyada qator portlashlar o'tkazildi.

2005-yil 1-avgustda qiroli Faxd vafot etdi. Uning o'rnini 79 yoshli ukasi Abdulloh bin Abdulaziz as Saud egalladi.

2005-yil avgustidan Isroil G'azo sektoridan 8,5 mingdan ortiq yahudiylarni ko'chirib olib chiqib ketdi.

2005-yil sentabridagi birinchi umumxalq saylovida Misrda H.Muborak g'olib chiqdi.

2005-yil 6-7-oktabr kunlari Sankt-Peterburg shahrida bo'lib o'tgan Markaziy Osiyo Hamkorligi tashkiloti Davlat rahbarlarining kengashida o'tgan davrda qilingan ishlar sarhisob qilindi.

2005-yil noyabr saylovlarida GFR tarixida birinchi ayol-Angela Merkel kanslerlik lavozimiga keldi.

2005-yil dekabrda Polshada A.Kvasnevskiyning o'rniga Lex Kuchinskiy keldi.

2005-yil O'zbekistonda 5400 ming tonna neft va gaz kondensati ishlab chiqardi.

2005-yil Ostonada SHHT sammiti bo'lib o'tgan.

2005-yilda Andijon shahrida terrorchilik harakatlari tashkil etilgan.

2005-yilda Isroilda Yo.Arofat vafot etgach, uning o'rniga kelgan Mahmud Abbas bu ishini davom ettirmoqda.

2005-yilda kichik biznes obyektlari soni 310 mingtadan ortdi.

2005-yilda O'zbekiston bilan Xitoy o'rtasida «Do'slik, hamkorlik va sheriklik munosabatlari to'g'risidagi davlatlararo shartnoma» imzolangan.

2005-yilda O'zbekistonda «Sihat-salomatlik yili» deb e'lon qilindi.

2005-yilda O'zbekistonda iqtisodiyotning o'sish ko'rsatkichi 2000-yilga nisbatan 30,1 foizni, 1991-yilga nisbatan 28,2 foizni tashkil etadi.

2005-yilda O'zbekistonda o'zbeklarning salmogi 80 foizni tashkil etgan.

2005-yilga kelib bejaralikka to'la arnat qilish uchun Turkmaniston MDH tarkibidan chiqdi.

2005-yilga kelib G'azo sektoridan 8,5 ming yahudiylar ko'chib ketishdi.

2005-yilga kelib M.Kaddafiy G'arb davlatlarining barcha talablarini bajardi. Qurollanish dasturini to'xtatdi.

2005-yilga kelib Qirg'izistonda hukumatga qarshi kuchlar «Lola inqilobi» o'tkazdilar. A. Akayev hokimiyatdan voz kechdi. Q. Bakiyev vaqtinchalik prezidentlik lavozimini egalladi va ko'p o'tmay prezidentlikka saylandi.

2005-yilgacha respublikamizda Yevropa Ittifoqiga a'zo mamlakatlarning 145 firma va kompaniyasi vakolatxonalari akkreditatsiya qilindi.

2005-yilgi Buyuk Britaniyada saylovlarda Toni Bler yana g'alaba qildi.

2005-yilgi Eronda saylovlarda Mahmud Ahmadliy Najot mamlakat prezidenti lavozimiga keldi.

2006 - yilda bo'lgan voqealar

2006-2010-yillarga mo'ljallangan rejada Belorussiyada asosan kichik o'rta korxonalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan.

2006-yil 11-oyi davomida Mahalliy hamkorlar tomonidan «O'zDAEWOOayo» zavodi urum yetkazib bergan butlovchi qismlarning hajmi 113,2 mln AQSH dollarini tashkil etdi.

2006-yil 24-25-yanvar kunlari «YOI»ni ta'xis etish to'g'risidagi shartnomaga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risidagi qarorlar imzolandi.

2006-yil 3-iyunda Chernogoriya Yugoslaviya Respublikalar ittifoqidan chiqqandan keyin Serbiya bir o'zi qoldi.

2006-yil kuzida O'zbekistonda «Xorazm Ma'mun akademiyasi»ning 1000 yilligi nishonlandi.

2006-yil noyabrda S. Husayn o'limiga hukm qilindi. Bosh vazir Ayyad Alviy amerikaparast siyosat yuritmoqda.

2006-yil sentabrda Yaponiyada Bosh vazirlik lavozimiga Sandzo Abe keldi.

2006-yil dekabrda Turkmaniston Prezidenti Saparmurod Niyozov vafot etdi.

2006-yilda «Markaziy Osiyo-yadro qurolidan xoli zona» masala bo'yicha shartnoma imzolashlar.

2006-yilda metallurgiya bo'yicha mahsulot ishlab chiqarishda Belorussiya MDH mamlakatlari ichida to'rtinchi o'rinni egallaydi.

2006-yilda Moskva davlat universitetining filiali tashkil etildi.

2006-yilda O'zbekistonda «Homiylar va shifokorlar yili» deb e'lon qilindi.

2006-yilda Qirg'izistonda o'rtaicha ish haqi 80 dollarini tashkil etdi.

2006-yilda Qozog'istonda YAIM 77,9 mlrd dollarga yetdi va aholi jon boshiga 5120 dollarini tashkil etadi.

2006-yildan boshlab «Isuzu» rusumli avtobus va yuk mashinalari ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi.

2006-yilgi saylovda Italiyada Roman Prodi Bosh vazirlik lavozimiga keldi.

2007 - yilda bo'lgan voqealar

2007-2008-yillarda paxtachilik, g'allachilik, sabzavotchilik, chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarining yer maydonlari qariyb 2,5 baravarga kengaytirildi.

2007-yil fevralda Turkmanistonda ta'lim tizimi islohoti to'g'risida farmon qabul qilindi.

2007-yil fevraldagi saylovda Turkmanistonda G. Berdimuhamedov Prezident etib saylandi.

2007-yil 11-aprelda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining qonuniga binoan Konstitutsiyaning syrim maddalariga qisman o'zgartirishlar kiritildi. Konstitutsiyaning 89-moddasidan Prezident qim etuvchi hokimiyat boshlig'i ekani to'g'risidagi norma chiqarib tashlandi.

2007-yil 14-aprelda O'zbek bokschisi Ruslan Chagayev Germaniyaning Shuttgart shahrida professional boksning WBA yo'nalishi bo'yicha jahon chempioni N. Valuyev bilan bo'lgan bellashuvda g'alaba qozondi.

2007-yil may oyidagi Fransiyada saylovlar natijasida N. Sarkozi prezidentlik lavozimini egalladi.

2007-yil iyunda Buyuk Britaniyada Toni Bler o'z o'rnini Gordon Braunga bo'shatishga majbur bo'ldi.

2007-yil avgustda Turkiyada A. Gul Prezident A. Sezer o'rnini egalladi.

2007-yil sentabrda Yaponiyada Bosh vazirlik lavozimiga Ya. Fukuda keldi.

2007-yil oktabr oyida «O'zDAEWOOayo» negizida «General Motors» korporatsiyasi bilan hamkorlikda «GIM O'zbekiston» qo'shma korxonasi tashkil etildi.

2007-yil dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining vakolat muddati tugashi munosabati bilan O'zR Prezidenti lavozimiga saylov o'tkazishga puxta tayyorgarlik ko'rildi.

2007-yil 23-dekabrda oshkoralik va ochiqlik, muqobillik va sog'lom raqobat asosida bo'lib o'tgan saylovda to'yxatga olingan 16,297 000 nafar saylovchidan 90,6 foizi ovoz berishda qatnashdi. Saylovda ishtirok etganlarning 88,1 foizi Islom Abdug'aniyevich Karimov nomzodini yoqlab ovoz berdi.

2007-yil 28-dekabrda bo'lib o'tgan Markaziy saylov komissiyasining majlisi I. A. Karimovni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga saylandi, deb hisoblashga qaror qildi.

2007-yil Lissabon bitimiga ko'ra, murakkab tizim tugatiladi va xalqaro huquq subyekti bo'lgan Yevropa Ittifoqi yagona statusga ega

bo'ladi.

2007-yil oxiridagi Prezident saylovida D.Medvedev g'alaba qildi. Ko'p o'tmay V.Putin Bosh vazir lavozimini egalladi.

2007-yil yakunlariga ko'ra Latviya YAIM ning o'shishi jihatidan sobiq Ittifoq respublikalari bo'yicha Ozarbayjon va Armanistondan so'ng uchinchi o'ringa chiqdi.

2007-yilda «Davlat boshqaruvini yangilash va yanada demokratlashtirish hamda mamlakatni modernizatsiya qilishda siyosiy partiyalarning rolini kuchaytirish to'g'risida»gi Konstitutsiyaviy qonun qabul qilingan.

2007-yilda Belorussiyada yillik o'sish 8 foizni tashkil qildi.

2007-yilda Bolgariya va Ruminiya Yevropa Ittifoqiga a'zo bo'lgan.

2007-yilda Bolgariya Yevropa Ittifoqiga qabul qilindi.

2007-yilda Janubiy Koreya-O'zbekiston o'rtasida tovar ayirtiblash 850 mln AQSH dollarigacha yetdi.

2007-yilda Marg'ilon shahrining 2000 yilligi nishonlandi.

2007-yilda Moskva neft-gaz universitetining filiali tashkil etildi.

2007-yilda O'zbekistonda «Ijtimoiy himoya yili» deb e'lon qilingan.

2007-yilda Ozarbayjonda 10,4 mlrd kubometr gaz qazib chiqardi.

2007-yilda Samarqand shahrining 2750 yilligi nishonlandi.

2007-yilda Turkmanistonda 71 mlrd kubometr gaz qazib olindi va shundan 50 mlrd kubometri Rossiyaga, 8 mlrd kubometri Eronga eksport qilindi.

2007-yilda Turkmanistonda YAIM 26,2 mlrd dollarni tashkil etib, aholi jon boshiga 5055 mln dollar to'g'ri keldi.

2007-yilda uzunligi 223 kilometrli Toshguzar-Boysun-Qumqo'rg'on temiryo'li bo'ylab poyezdlar qatnovi yo'lga qo'yildi.

2007-yilda Yevropa Ittifoqi a'zolarining soni 27 taga yetdi.

2007-yilda Yevropa liderlari Fransiya, Italiya va Ispaniya yangi O'rtaer dengizi ittifoqi tashkiloti tuzilganligini e'lon qildilar.

2007-yilga kelib Belorussiyada eng kam ish haqi 81,1 dollarni, yosh bo'yicha o'rtacha pensiya 160 dollarni tashkil etdi.

2007-yilga kelib Moldovada YAIM 4,8 mlrd dollarga yetdi va yillik o'sish 3 foizni tashkil qildi.

2007-yilga kelib Ozarbayjonda YAIM 31,6 mlrd dollarni, aholi jon boshiga esa 6476 dollarni tashkil etdi.

2007-yilga kelib Qirg'izistonda YAIM 15,5 mlrd dollarga yetdi va aholi jon boshiga 2764 dollarni tashkil etdi.

2008 - yilda bo'lgan voqealar

2008-yil boshida Italiyada Roman Prodi o'z o'rnini S.Berlusconi ga bo'shatdi.

2008-yil yanvarda uyali aloqadan foydalanuvchi abonentlar soni 6

mln nafardan oshdi.

2008-yil 1-yanvardan O'zbekistonda o'lim jazosi bekor qilindi, fuqarolarni qamoqqa olishga sanksiya berish huquqi prokuraturadan sudlarga o'tkazildi.

2008-yil 17-fevralda Kosovo avtonom o'lka o'zini mustaqil deb e'lon qildi, lekin Serbiya buni tan olmadi.

2008-yil fevralda Janubiy Koreyada prezident lavozimini Li Myun Bak egalladi.

2008-yil martda Turkmaniston Prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedovning O'zbekistonga davlat tashrifi bo'ldi.

2008-yil 1-iyuldan Turkmanistonda Grigoryan kalendariga qaytildi.

2008-yil 20-iyun kuni Toshkentda O'zbekiston «Fidokorlar» milliy demokratik partiyasi va O'zbekiston «Milliy tiklanish» partiyasining birlashuv qurultoyi bo'lib o'tdi. Birlashgan partiyalarga «Milliy tiklanish» demokratik partiyasi nomi berildi.

2008-yil avgustda Gruziya Janubiy Osetiyaga qarshi hujum qildi.

2008-yilda I.Karimovning «Yuksak ma'naviyat-yengilmas kucha» asari nashrdan chiqqan.

2008-yilda O'zbekiston tomonidan BMT shofeligida 6-3 muloqot guruhini tuzish taklif etilgan.

2008-yilda O'zbekistonda «Yoshlar yili» deb e'lon qilingan.

2008-yilda Ozarbayjonda sutkasiga 1,0 mln barrel qazib chiqarish mo'ljallangan.

2008-yilda Singapur menejmentni rivojlantirish instituti tashkil etildi.

2008-yildan jahonda moliyaviy-iqtisodiy inqiroz boshlandi.

2008-yilga kelib Armaniston YAIM 22,4 mlrd dollarni, aholi jon boshiga esa 6312 dollarni tashkil etdi.

2008-yilgi saylovda demokrat B.Obama g'alaba qozondi.

2009 - yilda bo'lgan voqealar

2009-2010-o'quv yilida respublikamizda 9772 umumta'lim maktablarida 450 mingga yaqin o'qituvchi faoliyat ko'rsatdi, 6 millionga yaqin o'quvchi ta'lim-tarbiya oldi.

2009-yil mart oyidan boshlab «Markaziy Osiyo-yadro qurolidan xoli zona» shartnomasi kuchga kirdi.

2009-yil 1-sentabr Prezident I.A.Karimov Toshkent shahriga «Mustaqillik» ordenini topshirdi.

2009-yil 1-sentabr-O'zbekiston xalqaro anjumanlar saroyida Toshkent shahrining 2200 yilligiga bag'ishlangan tantanali majlis bo'lib o'tdi.

2009-yil 27-dekabr kuni saylovlar-2010-yil 10-yanvar kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga takroriy saylovlar demokratiya,

muqobillik va oshkorlik ruhida bo'lib o'tdi.

2009-yilda 2200 yilligi nishonlangan Toshkent Markaziy Oliyining qadimgi shubarlariidan biridir.

2009-yilda O'zbekistonda «Qishloq taraqqiyoti va farovonligi» deb e'lon qilingan.

2009-yilda O'zbekistonda pastaning 100% i, g'allaning 100% i fermer xo'jaliklarida yetishtirildi.

2009-yilda O'zbekiston-Xitoy tovar ayirboshlash ko'rsatkichi 2 mlrd AQSH dollaridan oshdi.

2009-yilda Turin politehnika universiteti tashkil etildi.

2009-yildan Germaniyaning «MAN Nutzfahrzeuge AG» kompaniyasining hamkorligida «IV MAN Avro-Uzbekiston» qo'shma korxonasi tashkil etilib, «MAN» yirik mashinalari ishlab chiqarilmoqda.

2010 - yilda bo'lgan voqealar

2010-yil 10-yanvar kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga talabiy saylovlar demokratiya, muqobillik va oshkorlik ruhida bo'lib o'tdi.

2010-yil 22-yanvar kuni Oliy Majlis Qonunchilik palatasining birinchi majlisida Dilozom Toshmurodova Qonunchilik palatasi Spikeri etib saylandi.

2010-yil 26-yanvar kuni Oliy Majlis Senatining birinchi majlisida Ilgizar Matyoqubovich Sobirov Senat Raisi etib saylandi.

2010-yil 26-yanvar kuni Oliy Majlis Senatining birinchi majlisida Davlatimiz rahbari maqomiga binoan Oliy Majlis O'zbekiston Respublikasi Bosh vaziri etib Shavkat Miromonoyni Mirziyoyevni tasdiqladi.

2010-yil aprel oyida BMT Bosh kotibi Pan Gi Mun O'zbekistonga tashrif qilgan.

2010-yil 19-20-aprel kunlari Prezidenti I.A.Karimov Rossiyaga tashrif qildi.

2010-yil 11-iyun kuni Toshkentda SHHT Davlat rahbarlari kengashining navbatdagi 10-majlisi bo'lib o'tdi.

2010-yil 11-iyun-Toshkentda SHHT Davlat rahbarlari Kengashining 10-majlisi bo'lib o'tdi.

2010-yil 9-iyun kuni Xitoy Xalq Respublikasi Raisi Xu Shintao davlat tashrifi bilan O'zbekistonga keldi.

2010-yil iyunida Qirg'izistonda ekstremistik kuchlar tomonidan uyushtirilgan millatlararo qonli voqealar sharoitida O'zbekiston Prezidenti oqilona yo'l tutdi, O'zbekiston 100 mingdan ortiq qochqinlar, bolalar, xotin-qizlar, qariyalarni O'zbekiston hududiga qabul qildi, joylashtirdi va barcha zarur narsalar bilan ta'minladi.

2010-yil 31-avgust-Poytaxtimizdagi «Shahidlar xotiras» xiyobonida

xalqimizning ozodligi va mustaqilligi yo'lida qurbon bo'lgan insonlarni yod etish marosimi o'tkazildi.

2010-yil 22-sentabrda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov BMT sammiti Mingyillik rivojlanish maqsadlariga bag'ishlangan yulpi majlisida so'zlagan nutqida Afg'onistonda tinchlik o'rnatish bo'yicha ilgari tanlangan yo'l kutilgan natijani bermaganligini ta'kidladi.

2010-yil 7-dekabr-O'zbekiston» xalqaro anjumanlar saroyida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilingan kunning 18 yilligiga bag'ishlangan tantanali yig'ilish bo'lib o'tdi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov yig'ilishda «Mamlakatimizni modernizatsiya qilish yo'lini izchil davom ettirish-taraqqiyotimizning muhim omilidir» mavzusida nu'rta qildi.

2010-yil Qonunchilik palatasining qarori bilan Milliy tiklanish demokratik partiyasining 31 nafardan iborat deputatlar fraksiyasi ro'yxatga olingan.

2010-yil Qonunchilik palatasining qarori bilan O'zLDPning 53 kishidan iborat deputatlar fraksiyasi ro'yxatga olingan.

2010-yilda 9,7 milliard AQSH dollariga teng miqdorda investitsiyalar o'zlashtirildi. 200 dan ziyod lohiya amalga oshirildi.

2010-yilda O'zbekistonda «Irkamol avlod yili» deb e'lon qilingan.

2010-yilda O'zbekistonda 843 ta o'zbek-Rossiya qo'shma korxonalari, Rossiyada esa o'zbekistonlik sheriklar ishtirokida 385 qo'shma korxonalar faoliyat ko'rsatdi.

2010-yilda O'zbekistonda fuqarolar yig'inlari va o'zini o'zi boshqarish organlari mahallalar soni 10 mingdan ortiqni tashkil etdi.

2010-yilda O'zbekistonda Internetdan foydalanuvchilarning soni 6 milliondan oshdi.

2010-yilda O'zbekistonda o'zlashtirilgan xorijiy investitsiyalar miqdori 2,4 milliard AQSH dollarini tashkil etdi.

2010-yilda O'zbekistonda ommaviy axborot vositalari va elektron ommaviy axborot vositalari soni 1200 taga yetdi.

2010-yildagi Oliy Majlis Qonunchilik palatasining qarori bilan «Adolat» SDPning 19 kishidan iborat deputatlari fraksiyasi ro'yxatga olingan.

2010-yildagi Oliy Majlis Qonunchilik palatasining qarori bilan XDPning 32 kishidan iborat deputatlari fraksiyasi ro'yxatga olingan.

2010-yilga borib Estoniyada daromad solig'i 18% bo'lishi mo'ljallanmoqda.

2010-yilgi kelishuvga binoan Xitoy O'zbekistonga 2 mlrd dollarlik sarmoya kiritadi.

2011-yil va undan keyingi yillarda bo'lgan voqealar

2011-yil 8-10-fevralda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimov

Yaponiyaga rasmiy tashrifi amalga oshirgan edi.

2011-yil yanvarda O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning Bryusselga tashrif O'zbekistonning Yevropa Ittifoqi bilan NATO bilan munosabatlarining yangi sahifasini ochdi.

2011-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekistonda 38 ta o'zbek-qozoq qo'shma korxonasi, Qozog'istonda 92 ta qozoq-o'zbek qo'shma korxonasi faoliyat yuritib kelmoqda.

2011-yilda O'zbekistonda «Kichik biznes va Tadbirkorlik yili» deb e'lon qilindi.

2012-yilda O'zbekistonda «Mustahkam oila yili» deb e'lon qilindi.

2013-yilda O'zbekistonda «Ohul turmush yili» deb e'lon qilingan.

2014-yilda O'zbekistonda «Sog'lom bola yili» deb e'lon qilingan.

2014-yilning 15-16-may kunlari Buyuk alloma va mutafakkirlarning ilmiy merosi va uning zamonaviy sivilizatsiya tarixida tutgan o'rni va roli haqida bag'ishlangan xalqaro konferensiya Samarqandda o'tkazildi.

2014-yil 16-mayda Islom Karimov Samarqandda bo'lib o'tgan «O'rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining tarixiy merosi, uning zamonaviy sivilizatsiya rivojida roli va ahamiyati» mavzusidagi xalqaro konferensiyaning ochilish marosimida nutq so'zlagan.

2014-yil may oyida Samarqand shahrida O'rta asrlarda Sharq olamida yashab ijod qilgan buyuk alloma va mutafakkirlarning ilmiy merosini chuqur muhokama qilish va anglash, uning zamonaviy sivilizatsiya tarixida tutgan o'rni va roli haqida bahs-borish maqsadida «O'rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining tarixiy merosi, uning zamonaviy sivilizatsiya rivojida roli va ahamiyati» mavzusida xalqaro konferensiya o'tkazildi.

2015-yilda O'zbekistonda «Keksalarni e'zozlash yili» deb e'lon qilingan.

2016-yilda O'zbekistonda «Sog'lom ona va bola yili» deb e'lon qilingan.

2016-yil 2-sentabr kuni O'zbekiston Respublikasining hujjatli Prezidenti Islom Karimov vafot etgan.

2016-yil 14-dekabrda Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev nutq so'zlagan. Unda 2017-yil «Xalq bilan muloqot va inson manfaatlar yili» deb e'lon qilingan.

2017-yilda O'zbekistonda «Xalq bilan muloqot va inson manfaatlar yili» deb e'lon qilingan.

2017-yil 27-martda «Sharof Rashidov tavalludining 100 yilligini nishonlash to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori e'lon qilindi.

2017-yil 9-mayda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev G'alabaning 72 yilligi munosabati bilan ma'ruza qildi.

2017-yil 30-iyunda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev «Kamolot» yoshlar ijtimoiy harakatining IV qurultoyida so'zlagan nutqi davomida yoshlarga harbiy ta'lim-tarbiya beradigan kursantlar maktablari «Temurbeklar maktabi» deb nom berish taklifini ilgari surdi va ushbu taklif yoshlar tomonidan mamuriyat bilan qabul qilindi.

2021-yilgacha (XXPning 100 yilligi) Xitoyni o'rta rivojlangan mamlakat darajasiga ko'tarish.

2049-yilgacha (XXRning 100 yilligi) Xitoyni yuksak darajada rivojlangan zamonaviy davlatga aylantirish vazifasi qo'yilgan.

MUNDARIJA

Foydalanilgan adabiyotlar.....	1
Miloddan avvalgi mingyilliklar va asrlar.....	4
V asrda bo'lgan voqealar.....	16
VI asrda bo'lgan voqealar.....	17
VII asrda bo'lgan voqealar.....	19
VIII asrda bo'lgan voqealar.....	21
IX asrda bo'lgan voqealar.....	22
X asrda bo'lgan voqealar.....	23
XI asrda bo'lgan voqealar.....	27
XII asrda bo'lgan voqealar.....	29
XIII asrda bo'lgan voqealar.....	31
XIV asrda bo'lgan voqealar.....	33
XV asrda bo'lgan voqealar.....	35
XVI asrda bo'lgan voqealar.....	37
XVII asrda bo'lgan voqealar.....	41
XVIII asrda bo'lgan voqealar.....	43
XIX asrda bo'lgan voqealar.....	46
XX asrda bo'lgan voqealar.....	60
M.a. 3 m. dan to milodiy sanalarigacha bo'lgan voqealar.....	63
Miloddan to 499-yilgacha bo'lgan voqealar.....	67
500-yildan 599-yilgacha bo'lgan voqealar.....	69
600-yildan to 699-yilgacha bo'lgan voqealar.....	70
700-yildan 799-yilgacha bo'lgan voqealar.....	72
800-yildan 899-yilgacha bo'lgan voqealar.....	74
900-yildan 999-yilgacha bo'lgan voqealar.....	77
1000-yildan 1099-yilgacha bo'lgan voqealar.....	79
1100-yildan 1199-yilgacha bo'lgan voqealar.....	82
1200-yildan 1299-yilgacha bo'lgan voqealar.....	84
1300-yildan 1399-yilgacha bo'lgan voqealar.....	90
1402-yilda bo'lgan voqealar.....	95
1403-yilda bo'lgan voqealar.....	96
1404-yilda bo'lgan voqealar.....	96
1405-1408-yillarda bo'lgan voqealar.....	97
1409-1410-yillarda bo'lgan voqealar.....	97
1412-1415-yillarda bo'lgan voqealar.....	97
1417-1420-yillarda bo'lgan voqealar.....	98
1421-1425-yillarda bo'lgan voqealar.....	98
1428-1430-yillarda bo'lgan voqealar.....	99
1431-1438-yillarda bo'lgan voqealar.....	99
1441-1446-yillarda bo'lgan voqealar.....	99
1447-1450-yillarda bo'lgan voqealar.....	100

1451-yilda bo'lgan voqealar.....	100
1452-1457-yillarda bo'lgan voqealar.....	101
1460-1469-yillarda bo'lgan voqealar.....	101
1481-1490-yillarda bo'lgan voqealar.....	103
1491-1495-yillarda bo'lgan voqealar.....	103
1496-1499-yillarda bo'lgan voqealar.....	104
1500-1501-yillarda bo'lgan voqealar.....	104
1502-1505-yillarda bo'lgan voqealar.....	105
1506-1511-yillarda bo'lgan voqealar.....	105
1512-1515-yillarda bo'lgan voqealar.....	106
1517-1520 - yillarda bo'lgan voqealar.....	106
1521-1525-yillarda bo'lgan voqealar.....	107
1526-yillar- yillarda bo'lgan voqealar.....	107
1529-1530-yillarda bo'lgan voqealar.....	107
1533-1540-yillarda bo'lgan voqealar.....	108
1543-1549-yillarda bo'lgan voqealar.....	108
1552-1555-yillarda bo'lgan voqealar.....	109
1556-1559-yillarda bo'lgan voqealar.....	109
1562-1566-yillarda bo'lgan voqealar.....	109
1572-1579-yillarda bo'lgan voqealar.....	110
1582-1587-yillarda bo'lgan voqealar.....	110
1588-1589-yillarda bo'lgan voqealar.....	111
1592-1597-yillarda bo'lgan voqealar.....	111
1598-1599-yillarda bo'lgan voqealar.....	111
1600-yilda bo'lgan voqealar.....	112
1601-yilda bo'lgan voqealar.....	112
1602-1604-yillarda bo'lgan voqealar.....	112
1605-yilda bo'lgan voqealar.....	113
1606-1609-yillarda bo'lgan voqealar.....	113
1611-1616-yillarda bo'lgan voqealar.....	113
1618-1621-yillarda bo'lgan voqealar.....	114
1623-1630-yillarda bo'lgan voqealar.....	114
1633-1640-yillarda bo'lgan voqealar.....	115
1642-yilda bo'lgan voqealar.....	115
1643-yilda bo'lgan voqealar.....	116
1644-yilda bo'lgan voqealar.....	116
1645-yilda bo'lgan voqealar.....	116
1646-1649-yillarda bo'lgan voqealar.....	117
1651-1660-yillarda bo'lgan voqealar.....	117
1662-1684-yillarda bo'lgan voqealar.....	118
1685-1697-yillarda bo'lgan voqealar.....	118
1700-1707-yillarda bo'lgan voqealar.....	119
1708-yilda bo'lgan voqealar.....	119

1709-yilda bo'lgan voqealar	120
1710-yilda bo'lgan voqealar	120
1711-1718 yillarda bo'lgan voqealar	120
1721-yilda bo'lgan voqealar	121
1722-yilda bo'lgan voqealar	121
1723-yilda bo'lgan voqealar	121
1725-1730 yillarda bo'lgan voqealar	122
1731-1735 yillarda bo'lgan voqealar	122
1736-1740 yillarda bo'lgan voqealar	123
1741-1749 yillarda bo'lgan voqealar	123
1750-1756 yillarda bo'lgan voqealar	124
1757-1759 yillarda bo'lgan voqealar	124
1761-1765 yillarda bo'lgan voqealar	125
1767-1770 yillarda bo'lgan voqealar	125
1771-1780 yillarda bo'lgan voqealar	126
1782-1786 yillarda bo'lgan voqealar	127
1787-1790 yillarda bo'lgan voqealar	127
1791-1793 yillarda bo'lgan voqealar	128
1794-1798 yillarda bo'lgan voqealar	129
1799-yilda bo'lgan voqealar	129
1800-1804 yillarda bo'lgan voqealar	130
1805-1809 yillarda bo'lgan voqealar	130
1810-1811 yillarda bo'lgan voqealar	131
1812-1814 yillarda bo'lgan voqealar	132
1815-1819 yillarda bo'lgan voqealar	132
1821-yilda bo'lgan voqealar	133
1822-yilda bo'lgan voqealar	133
1824-yilda bo'lgan voqealar	134
1825-yilda bo'lgan voqealar	134
1826-yilda bo'lgan voqealar	135
1827-yilda bo'lgan voqealar	135
1828-1830 yillarda bo'lgan voqealar	135
1831-yilda bo'lgan voqealar	136
1832-yilda bo'lgan voqealar	136
1834-yilda bo'lgan voqealar	136
1836-1840 yillarda bo'lgan voqealar	136
1841-yilda bo'lgan voqealar	137
1842-yilda bo'lgan voqealar	137
1843-1846 yillarda bo'lgan voqealar	138
1847-yilda bo'lgan voqealar	139
1848-yilda bo'lgan voqealar	139
1849-1851 yillarda bo'lgan voqealar	139
1852-1853 yillarda bo'lgan voqealar	140

1854-yilda bo'lgan voqealar	140
1855-yilda bo'lgan voqealar	140
1856-yilda bo'lgan voqealar	141
1857-yilda bo'lgan voqealar	141
1858-yilda bo'lgan voqealar	141
1859-yilda bo'lgan voqealar	142
1860-yilda bo'lgan voqealar	142
1861-yilda bo'lgan voqealar	142
1862-1863 yillarda bo'lgan voqealar	143
1864-yilda bo'lgan voqealar	143
1865-yilda bo'lgan voqealar	144
1866-yilda bo'lgan voqealar	145
1867-yilda bo'lgan voqealar	145
1868-yilda bo'lgan voqealar	147
1869-yilda bo'lgan voqealar	148
1870-yilda bo'lgan voqealar	148
1871-yilda bo'lgan voqealar	149
1872-yilda bo'lgan voqealar	150
1873-yilda bo'lgan voqealar	151
1874-1875 yillarda bo'lgan voqealar	152
1876-yilda bo'lgan voqealar	154
1877-yilda bo'lgan voqealar	155
1878-yilda bo'lgan voqealar	155
1879-yilda bo'lgan voqealar	156
1880-yilda bo'lgan voqealar	157
1881-yilda bo'lgan voqealar	158
1882-yilda bo'lgan voqealar	159
1883-yilda bo'lgan voqealar	160
1884-yilda bo'lgan voqealar	160
1885-yilda bo'lgan voqealar	161
1886-yilda bo'lgan voqealar	161
1887-yilda bo'lgan voqealar	162
1888-yilda bo'lgan voqealar	163
1889-yilda bo'lgan voqealar	163
1890-yilda bo'lgan voqealar	164
1891-yilda bo'lgan voqealar	164
1892-yilda bo'lgan voqealar	165
1893-yilda bo'lgan voqealar	166
1894-yilda bo'lgan voqealar	166
1895-yilda bo'lgan voqealar	167
1896-yilda bo'lgan voqealar	167
1897-yilda bo'lgan voqealar	168
1898-yilda bo'lgan voqealar	168

1899 - yilda bo'lgan voqealar	169
1900 - yilda bo'lgan voqealar	170
1901 - yilda bo'lgan voqealar	170
1902 - yilda bo'lgan voqealar	171
1903 - yilda bo'lgan voqealar	172
1904 - yilda bo'lgan voqealar	172
1905 - yilda bo'lgan voqealar	172
1906 - yilda bo'lgan voqealar	173
1907 - yilda bo'lgan voqealar	174
1908 - yilda bo'lgan voqealar	175
1909 - yilda bo'lgan voqealar	175
1910 - yilda bo'lgan voqealar	176
1911 - yilda bo'lgan voqealar	177
1912 - yilda bo'lgan voqealar	179
1913 - yilda bo'lgan voqealar	180
1914 - yilda bo'lgan voqealar	180
1915 - yilda bo'lgan voqealar	182
1916 - yilda bo'lgan voqealar	183
1917 - yilda bo'lgan voqealar	185
1918 - yilda bo'lgan voqealar	188
1919 - yilda bo'lgan voqealar	190
1920 - yilda bo'lgan voqealar	192
1921 - yilda bo'lgan voqealar	194
1922 - yilda bo'lgan voqealar	196
1923 - yilda bo'lgan voqealar	197
1924 - yilda bo'lgan voqealar	198
1925 - yilda bo'lgan voqealar	200
1926 - yilda bo'lgan voqealar	201
1927 - yilda bo'lgan voqealar	202
1928 - yilda bo'lgan voqealar	203
1929 - yilda bo'lgan voqealar	204
1930 - yilda bo'lgan voqealar	205
1931 - yilda bo'lgan voqealar	207
1932 - yilda bo'lgan voqealar	207
1933 - yilda bo'lgan voqealar	208
1934 - yilda bo'lgan voqealar	209
1935 - yilda bo'lgan voqealar	209
1936 - yilda bo'lgan voqealar	210
1937 - yilda bo'lgan voqealar	210
1938 - yilda bo'lgan voqealar	211
1939 - yilda bo'lgan voqealar	212
1940 - yilda bo'lgan voqealar	213
1941 - yilda bo'lgan voqealar	214

1942 - yilda bo'lgan voqealar	215
1943 - yilda bo'lgan voqealar	216
1944 - yilda bo'lgan voqealar	216
1945 - yilda bo'lgan voqealar	217
1946 - yilda bo'lgan voqealar	218
1947 - yilda bo'lgan voqealar	218
1948 - yilda bo'lgan voqealar	219
1949 - yilda bo'lgan voqealar	219
1950 - yilda bo'lgan voqealar	219
1951 - yilda bo'lgan voqealar	220
1952 - yilda bo'lgan voqealar	221
1953 - yilda bo'lgan voqealar	221
1954 - yilda bo'lgan voqealar	221
1955 - yilda bo'lgan voqealar	221
1956 - yilda bo'lgan voqealar	222
1957 - yilda bo'lgan voqealar	222
1958 - yilda bo'lgan voqealar	223
1959 - yilda bo'lgan voqealar	223
1960 - yilda bo'lgan voqealar	224
1961 - yilda bo'lgan voqealar	225
1962 - yilda bo'lgan voqealar	225
1963 - yilda bo'lgan voqealar	225
1964 - yilda bo'lgan voqealar	225
1965 - yilda bo'lgan voqealar	225
1966 - yilda bo'lgan voqealar	226
1967 - yilda bo'lgan voqealar	226
1968 - yilda bo'lgan voqealar	226
1969 - yilda bo'lgan voqealar	226
1970 - yilda bo'lgan voqealar	227
1971 - yilda bo'lgan voqealar	227
1972 - yilda bo'lgan voqealar	227
1973 - yilda bo'lgan voqealar	228
1974 - yilda bo'lgan voqealar	228
1975 - yilda bo'lgan voqealar	228
1976 - yilda bo'lgan voqealar	228
1977 - yilda bo'lgan voqealar	228
1978 - yilda bo'lgan voqealar	229
1979 - yilda bo'lgan voqealar	229
1980 - yilda bo'lgan voqealar	229
1981 - yilda bo'lgan voqealar	230
1982 - yilda bo'lgan voqealar	230
1983 - yilda bo'lgan voqealar	231
1984 - yilda bo'lgan voqealar	231

1985 - yilda bo'lgan voqealar.....	231
1986 - yilda bo'lgan voqealar.....	232
1987 - yilda bo'lgan voqealar.....	232
1988 - yilda bo'lgan voqealar.....	232
1989 - yilda bo'lgan voqealar.....	232
1990 - yilda bo'lgan voqealar.....	233
1991 - yilda bo'lgan voqealar.....	234
1992 - yilda bo'lgan voqealar.....	242
1993 - yilda bo'lgan voqealar.....	249
1994 - yilda bo'lgan voqealar.....	255
1995 - yilda bo'lgan voqealar.....	261
1996 - yilda bo'lgan voqealar.....	267
1997 - yilda bo'lgan voqealar.....	273
1998 - yilda bo'lgan voqealar.....	277
1999 - yilda bo'lgan voqealar.....	281
2000 - yilda bo'lgan voqealar.....	285
2001 - yilda bo'lgan voqealar.....	289
2002 - yilda bo'lgan voqealar.....	294
2003 - yilda bo'lgan voqealar.....	298
2004 - yilda bo'lgan voqealar.....	300
2005 - yilda bo'lgan voqealar.....	302
2006 - yilda bo'lgan voqealar.....	304
2007 - yilda bo'lgan voqealar.....	305
2008 - yilda bo'lgan voqealar.....	306
2009 - yilda bo'lgan voqealar.....	307
2010 - yilda bo'lgan voqealar.....	308
2011-yil va undan keyingi yillarda bo'lgan voqealar.....	309

ALISHER ISMAILOV

O'ZBEKISTON VA JAHON TARIXIDA BIR YILDA SODIR BO'LGAN VOQEALAR

umumta'lim va o'rta maxsus ta'lim tizimi darsliklari asosida

Qayta ishlangan va to'ldirilgan nashri

Muharrir: M.Talipova
Badiiy muharrir: L.Abbosova
Sahifalovchi: G.Tadjibayeva

Nashr. Lits. AI №273 2015.15.06.
Terishga berildi: 2018.03.03. Bosishga ruxsat etildi: 2018.25.04.
Bichimi 60x84/16. Ofset usuli. Times garnituras.
Shartli bosma tabog'i 19. Nashr hisob tabog'i 21.2.
1000 nusxada bosildi. Buyurtma № 12-04.

«LESSON PRESS» MChJ nashriyoti
100071, Toshkent sh., Komolon ko'chasi, Erkin tor ko'chasi, 13

"IMPRESS MEDIA" MCHJ bosmaxonasida bosildi.
Korxona manzili: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Qushbegi

ISBN 978-9543-4662-7-2

9 789543 466272